

21. YÜZYILDA TÜRKİYE’NİN BAĞIMLILIKLARLA MÜCADELE SEFERBERLİĞİ

BAĞIMLILIK

ISBN: 978-625-6281-54-7

21. Yüzyılda Türkiye'nin Bağımlılıklarla Mücadele Seferberliği

© 2025 CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

Bu kitabın tüm hakları saklıdır ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınlarına aittir. Kitabın hiçbir bölümü yayıncının izni olmadan fotokopi ve bilgisayar ortamında yeniden üretilemez ve çoğaltılamaz.

Yayıncı Sertifika No: 45482

1. Baskı, İstanbul, Mart 2025

İletişim

Kızılırmak Mahallesi Mevlana Bulv. No:144 Çankaya

Ankara/TÜRKİYE

T +90 312 590 20 00 | webinfo@iletisim.gov.tr

Baskı

İhlas Gazetecilik A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 45589

21. Yüzyılda
Türkiye'nin
Bağımlılıklarla
Mücadele Seferberliğı

İçindekiler

Takdim

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan / 7

Giriş / 11

1.

BÖLÜM

Türkiye'nin Bağımlılıklarla Mücadele Politikası

- 1.1. Kavramsal Çerçeve / 17
- 1.2. Ulusal Mevzuat / 24
- 1.3. Uluslararası Mevzuat / 32
- 1.4. Mücadelenin Koordinasyonu: Bağımlılıkla Mücadele Kurulları / 37
- 1.5. Strateji Belgeleri ve Eylem Planları / 40
- 1.6. TBMM Araştırma Komisyonları / 54
- 1.7. Politika Belirleyici Şûralar / 61

2.

BÖLÜM

Uyuşturucu Bağımlılığıyla Mücadele

- 2.1. Uyuşturucu Arzı ile Mücadele Çalışmaları / 67
- 2.2. Uyuşturucu Talebi ile Mücadele Çalışmaları / 104
- 2.3. Ceza İnfaz Sisteminde Uyuşturucu Bağımlılığı ile Mücadele / 158
- 2.4. Uyuşturucu Bağımlılığı Mücadelesinde İletişim Çalışmaları / 170

3.

BÖLÜM

Tütün ve Alkol Bağımlılığıyla Mücadele

- 3.1. Bir Küresel Halk Sağlığı Sorunu: Tütün ve Alkol Bağımlılığı / 185
- 3.2. Türkiye'de Tütün ve Alkol Bağımlılığı ile Mücadelenin Gelişimi / 187
- 3.3. Türkiye'de Tütün ve Alkol Kullanım Verileri / 197
- 3.4. Yasa Dışı Ticaret ile Mücadele / 203
- 3.5. Pasif Etkilenimin Önlenmesi / 213
- 3.6. Talep ile Mücadele Çalışmaları / 216
- 3.7. Tütün Bağımlılığı ile Mücadelede Alınan Ödüller / 227
- 3.8. Tütün ve Alkol Bağımlılığı ile Mücadelede İletişim Çalışmaları / 228

4.

BÖLÜM

Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele

- 4.1. Çağın Hastalığı: Davranışsal Bağımlılıklar / 245
- 4.2. Teknolojinin Bilinçli Kullanılmasına Yönelik Çalışmalar / 248
- 4.3. Kumar Bağımlılığı ile Mücadele Çalışmaları / 260
- 4.4. Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları / 263
- 4.5. Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadelede İletişim Çalışmaları / 282

5.

BÖLÜM

YEŞİLAY

REHABİLİTASYON MERKEZİ AÇILIŞ TÖRENİ

5 MART 2025, KAYSERİ

Danışma, Tedavi ve Rehabilitasyon

- 5.1. Bağımlılıkla Mücadelede Özgürlüğün Anahtarı: Danışma, Tedavi ve Rehabilitasyon Hizmetleri / 307
- 5.2. Danışma Merkezleri / 308
- 5.3. Arındırma Merkezleri / 309
- 5.4. Rehabilitasyon Merkezleri / 311
- 5.5. Yeşilay Danışmanlık Merkezi / 312
- 5.6. Yeşilay Rahabiliteasyon Merkezleri (REHAB) / 319
- 5.7. Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM) / 322
- 5.8. Bağımlı Hastalar İçin Rehabilitasyon Merkezleri (BAHAR) / 324
- 5.9. ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı / 325
- 5.10. ALO 171 Sigara Bırakma ve Danışma Hattı / 327
- 5.11. ALO 184 Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) / 328
- 5.12. Sigara Bırakma Poliklinikleri / 328
- 5.13. Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA) / 329
- 5.14. Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlara Yönelik Hizmetler / 332
- 5.15. Bağımlılık Tedavisinde Sosyal Güvenlik Sigortası / 334
- 5.16. Elektronik Renkli Reçete Uygulaması / 335
- 5.17. Klinik Rehber ve Protokoller / 335
- 5.18. Jenerik Sınıflandırma / 336
- 5.19. Hizmet İçi Eğitimler / 336
- 5.20. Sosyal Uyum Çalışmaları / 337

6.

BÖLÜM

Bağımlılıklarla Mücadelede Kapsayıcı İletişim ve Farkındalık Çalışmaları

- 6.1. BMYK Koordinasyonunda Yürütülen Çalışmalar / 345
- 6.2. İletişim Temalı Ulusal Çalıştay ve Etkinlikler / 350
- 6.3. Bağımsızlık Seferberliği Kampanyası / 352
- 6.4. Yeşilay Zümrüdüanka Ödülleri / 356
- 6.5. Bağımlılıklarla Mücadelede Kamu Yayıncılığı / 358
- 6.6. Medya Mensuplarına Yönelik Eğitim ve Yayınlar / 371
- 6.7. Güvenli Medya Sağlamaya Yönelik Faaliyetler / 374
- 6.8. Bağımlılıklarla Mücadelede CİMER / 381

7.

BÖLÜM

Bağımlılıklarla Mücadelede Yükseköğretim Çalışmaları, Uluslararası Bilimsel Çalışmalar ve Etkinlikler

- 7.1. Bağımlılıklarla Mücadelede Yükseköğretim Çalışmaları / 387
- 7.2. Uluslararası Bilimsel Çalışmalar ve Etkinlikler / 398

8.

BÖLÜM

Toplumu Kötü Alışkanlıklardan Korumaya Yönelik Genel Faaliyetler

- 8.1. Kültür-Sanat Faaliyetleri / 429
- 8.2. Gençlik Hizmetleri / 461
- 8.3. Dinî Hizmetler / 511

TAKDİM

Özellikle son yıllarda önemli bir küresel sorun haline gelen madde bağımlılığı ve davranışsal bağımlılıklar, psikolojik, sosyal ve ekonomik alanlarda onarılmaz tahribata sebebiyet vermekte, ayırt etmeksizin tüm fertleri ve toplumları derinden sarsmaktadır. İnternete erişimin kolaylaşması ve sosyal medya platformlarının kontrolsüz bir şekilde yaygınlaşmasıyla sigarayı, alkolü, yasaklı maddeleri, şiddeti ve her türlü sapkınlığı ihtiva eden içerikler çocuklarımızın karşısına kolaylıkla çıkabilmekte ve bu içerikler yavrularımızın dimağlarında tedavisi son derece zor yaralar açabilmektedir. Her türlü bağımlılık, fertleri hakikî dünyadan koparıp sahte ve sanal bir atmosfere hapsetmekte, toplumsal yapının dokusunu zayıflatmaktadır.

Eğer devlet ve millet olarak gerekli hassasiyeti ve çabayı göstermezsek bu illetler, aziz milletimizin en güçlü dayanak noktasını teşkil eden aile düzenimizi de sosyal birliğimizi de tehdit eder duruma gelecektir. Karşı karşıya kaldığımız bu gerçeklik, çok boyutlu bir mesele olan bağımlılıklar konusunda mücadeleyi tüm paydaşlarla birlikte, kapsamlı bir şekilde yürütmemizi mecbur kılmaktadır.

Devlet geleneğimizin esasını oluşturan “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” düsturundan hareketle neslimizi korumak, ülkemizi güvenli limanlara yanaştırmak, bizim için en önemli gayelerin başında gelmektedir. Bunun için bağımlılıkla ve zararlı alışkanlıklarla mücadeleyi ulvi bir görev olarak görüyoruz. Bu, devletimizin tüm kurumlarının, başta Yeşilay olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının, ailelerin ve medyanın hep birlikte, dayanışma içerisinde yürüteceği hayatî bir mücadeledir. Her paydaşın sürece kendi perspektiflerinden sunacağı katkı, koruyucu, önleyici ve tedavi edici adımları daha etkili hale getirecek, bağımlılıkla mücadele politikalarımızın etkin yürütülmesine yardımcı olacaktır.

Bağımlılıklarla mücadele meselesinin hem tespit hem çözüm aşamasında en büyük sorumluluk ve en önemli görev hiç şüphesiz her zaman evlatlarının yanında olan ailelere düşmektedir. Çocuklarımızın ve gençlerimizin alkol, uyuşturucu ve kumar batağına düşmemesi, geleceğimizin teminatı olan yavrularımızın zihinlerinin, bedenlerinin, ruhlarının zararlı maddelerle kirletilmemesi için ebeveynlerin son derece bilinçli olması gerekmektedir. Burada bir diğer önemli mesuliyet de gelecek nesilleri yetiştirmekle vazifeli eğitim kurumlarımızda ve değerli öğretmenlerimizdedir. Eğitim, bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları, bağımlılığın önlenmesinde ve onunla erken müdahalede büyük önem taşımaktadır. Ana sınıfından yükseköğretime kadar eğitim ve öğretimin her kademesinde öğrencilerini uyuşturucu, alkol ve tütünün zararlarına karşı bilinçlendirmek, bu türden tehlikeli alışkanlıklara karşı farkındalık oluşturmak, eğitimcilerimizin asli sorumlulukları arasındadır. Kamuoyunun bilinçlendirilmesi,

toplumda olumlu tutum ve davranış oluşturulması konularında bir diğer sorumlu kesim de medyadır. Medyamızın uyarıcı ve farkındalık oluşturunca içeriklerle, bağımlılığın başlamadan durdurulmasına ve zararlı alışkanlıkların engellenmesine sağlayacağı katkı son derece önemlidir.

Bizler de bugün bağımlılıklarla mücadele çalışmalarını Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu’nun koordinasyonu ve ilgili bakanlıklarımızın da katılımıyla, bütüncül, sürekli ve çok yönlü bir anlayışla kararlı bir şekilde yürütüyoruz. Tüm bağımlılık türlerine karşı nesillerimizi koruyucu politikalar geliştirerek gerekli yasal düzenlemeleri yapıyor, strateji belgeleri ve eylem planları oluşturuyor, bunları hayata geçiriyoruz. Bağımlılıklarla mücadelede 2024-2028 yılları için hazırlanmış Tütün, Uyuşturucu ve Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Eylem Planları kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlarımız görev ve sorumlulukları gereğince projelerini hayata geçiriyor ve faaliyetlerini gerçekleştiriyor.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığımızca hazırlanan 21. Yüzyılda Türkiye’nin Bağımlılıklarla Mücadele Seferberliği adlı çalışma, Türkiye’nin bağımlılıklarla mücadele politikasını, bu alanda devletimizin ilgili kurum ve kuruluşlarıyla yürüttüğü faaliyetleri, gerçekleştirdiği yasal düzenlemeleri ihtiva ediyor. Bağımlılık konusunda farkındalığın artırılmasına katkı sağlayacak bu eser, aynı zamanda bağımlılıkla mücadele eden bireylere, ailelere, bu alanda çalışanlara ve bağımlılıklarla mücadele faaliyetlerinde katkısı olan tüm paydaşlara kılavuz niteliğinde. “Aile Yılı” olarak ilan ettiğimiz 2025’in anlamına da uygun olarak bağımlılıklardan korunmada ülkemizin mücadele ve kararlılığını ortaya koyan bu eserde emeği geçenleri tebrik ediyorum.

İnanıyorum ki geleceğimizin teminatı olan yavrularımızın zihinlerini, bedenlerini tüm bu zehirlerden hep birlikte koruyacak, bu sarmalın içine düşenleri de inşallah kurtaracağız. Bağımlılıklara karşı yılmadan ve azimle mücadele etmeye, sağlıklı bir gelecek hedefimize koşmaya devam edeceğiz.

Çocuklarımız ve gençlerimiz başta olmak üzere tüm vatandaşlarımızın her türlü bağımlılıktan ve zararlı alışkanlıklardan uzak, sağlıklı ve huzurlu ömürler geçirmelerini diliyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI
RECEP TAYYİP ERDOĞAN

Zemrudianka
EMİTİSİLAYCI ÖDÜLLERİ

RÜDİANKA ÖDÜL T
2018

Zemrudianka
EMİTİSİLAYCI ÖDÜLLERİ

GİRİŞ

21. yüzyılla birlikte tüm dünyada teknolojik gelişimin ve iletişim imkânlarının artmasıyla yeni bir dönemin kapıları aralanmıştır. Her alanda yaşanan hızlı ve çok yönlü dönüşüm, medeniyette de dönüşü olmayan bir noktaya gelinmesini sağlamıştır. Dünyanın ayrıcalıkları bugünün normali hâline gelmiştir. Öyle ki yüzyılın başında sadece ayrıcalıklı kimselerin sahip olabildiği bireysel ve mobil teknolojik ürünler artık bebeklikten başlamak üzere insanlığın yaşamının bir parçası olmuştur. Teknolojik ürünlerin günlük hayatımıza getirdiği kolaylıklar, aynı zamanda bağımlılık sorunu olarak da topluma ve bireylere etki etmeye başlamıştır. Diğer yandan özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası yeni dünya düzeni arayışında küresel, bölgesel ve toplumsal karışıklık ve düzensizlikler; doğudan organik, batıdan sentetik uyuşturucu ticaret yolları üzerinde olan Türkiye’nin farklı madde bağımlılık türleriyle de mücadelesini gerektirmiştir. Covid-19 pandemisi döneminde ise yeni normal olarak tanımlanan bir olağan dışılık içerisinde alışkanlıklar değişmiş, bu değişimin yol açtığı pek çok sosyal ve psikolojik etkiler zaman içerisinde bağımlılık sorununu da tetiklemiştir.

Bütün bu gelişmelerin yanında Türkiye’nin genç ve dinamik nüfusa sahip olması, bir yandan yetişmiş insan gücü oluşturarak dünyada daha fazla söz sahibi bir ülkenin inşasında fırsat penceresi açarken aynı zamanda her türlü bağımlılık türünün daha kolay yaygınlaşma potansiyeline sahip olma tehdidini de taşımaktadır. Bu yüzden aileden eğitim kurumlarına, sivil toplum kuruluşlarından kamu kurumlarına, bağımlılıklarla topyekûn mücadele görevi düşmektedir. İşte bu tehdit ve sorumluluğun farkındalığıyla Türkiye, bir kamu politikası olarak 2000’li yılların başından beri devletin tüm imkânlarını bağımlılıklarla mücadelede ortak bir hedef doğrultusunda, strateji belgesi ve eylem planlarıyla birleştirerek yoluna devam etmiştir. Bugün geline nokta Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı başkanlığındaki Bağımlılıklarla Mücadele Yüksek Kurulu tarafından 11 bakanlığın yanı sıra çok sayıda kurum ve kuruluşun iş birliğinde yürütülen tütün, madde ve davranışsal bağımlılıklarla ilgili üç eylem planı ile topyekûn mücadele devam etmektedir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan “21. Yüzyılda Türkiye’nin Bağımlılıklarla Mücadele Seferberliği” kitabı ile bu mücadelede yapılanların anlatılması ve bağımlılıklardan korunmada ülkemizin mücadele ve kararlılığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yayın ile madde bağımlılığı, tütün ve alkol bağımlılığı ile davranışsal bağımlılıklar olarak ifade edilen teknoloji ve kumar bağımlılıkları konusunda kurum ve kuruluşlar tarafından eylem planları çerçevesinde yapılan çalışmalar hakkında kapsamlı bilgilendirme hedeflenmektedir. Ayrıca, bağımlılıklarla mücadelede bundan sonraki strateji ve hedeflerin neler olabileceği, bu kapsamda aile, toplum ve bireylerin sorumlulukları konularında ilham verici bir bakış açısı kazandırmak da arzu edilmiştir.

8 bölümden oluşan kitapta “Türkiye’nin Bağımlılıklarla Mücadele Politikası”na mevzuat, strateji belgesi ve eylem planları ile idari yapılar çerçevesinde yer verilirken

“Uyuşturucu Bağımlılığıyla Mücadele”, “Tütün ve Alkol Bağımlılığıyla Mücadele” ve “Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele” kapsamında yapılan arz ve taleple mücadele çalışmaları anlatılmıştır. “Danışma, Tedavi ve Rehabilitasyon”, “Bağımlılıklarla Mücadelede Kapsayıcı İletişim ve Farkındalık Çalışmaları”, “Bağımlılıklarla Mücadelede Yükseköğretim Çalışmaları, Uluslararası Bilimsel Çalışmalar ve Etkinlikler” ve “Toplumu Kötü Alışkanlıklardan Korumaya Yönelik Genel Faaliyetler” bölümlerinde ise tüm bağımlılık türleriyle ilgili Türkiye’de öne çıkan çalışmalar, kapsayıcı bakış açısıyla ele alınmıştır.

Kitap ile yaklaşık çeyrek asırda yapılan çalışmaların yoğunluğunun ve bir politika olarak yekpare bir mücadelenin her alanda kapsamlı bir şekilde ortaya konulması, Türkiye için birçok parametrenin önemini göstermek bakımından da değerlidir. Kitapta sistematik hâle getirilerek bir manada bu alandaki devlet faaliyetlerinin envanterini gösteren çalışmalar, aynı zamanda Türkiye’nin bağımlılıklarla mücadeledeki birçok önceliğini de göstermektedir. Buna göre aile, toplumun ve devletin teminatıdır. Türk devleti tüm kurumlarıyla bağımlılıklarla mücadelede her zaman vatandaşının yanındadır. Bu kapsamda mücadeleye kesintisiz devam edilecek, Türkiye’nin bağımlılıkla mücadelesinde tehdit oluşturan herhangi bir yapıya izin verilmeyecektir.

Bu güçlü mesajların ve bu alanda yıllardır süregelen istikrarlı politikaların arkasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın her fırsatta dile getirdiği Şeyh Edebalı’nın “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” düsturundan hareketle nesilleri korumak ve ülkeyi güvenli geleceğe ulaştırmak gayesinin yer aldığını söylemek mümkündür.

Bu vizyondan hareketle aynı zamanda bir beka sorunu da olan bağımlılıkla mücadelenin tüm yönleriyle anlatılması için hazırlanan bu yayının Türkiye’de “Aile Yılı” ilan edilen 2025 yılında yayımlanması da ayrıca değerlidir. Bu yayın aynı zamanda bağımlılıklara karşı mücadelede “Sağlıklı Nesiller, Güçlü Türkiye, Güvenli Bir Gelecek” için profesyonel ya da gönüllü olarak özveriyle çalışan tüm kesimlere bir saygı nişanesidir.

1. BÖLÜM

Türkiye'nin Bağımlılıklarla Mücadele Politikası

1.1. Kavramsal Çerçeve

21. yüzyıl, teknolojik ilerlemelerin yanı sıra bağımlılık türlerinin küresel ölçekte artış gösterdiği bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Bağımlılığın yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik boyutları olan geniş çaplı bir sorun olduğu görülmektedir. Bu nedenle tıbbî, adli, hukuki ve sosyal yönleri olan bağımlılıkların, kavramsal çerçevesinin belirlenmesi, türlerinin ve yaygınlık durumlarının incelenmesi, konunun tarafı konumundaki tüm kurumların ve sivil inisiyatiflerin koordinasyonu, bütüncül ve senkronize hareket edebilmeleri bakımından önemlidir. Türkiye’de bağımlılıklarla mücadelede oluşturulan strateji belgeleri ve eylem planlarında, yaygın görülen bağımlılık türleri ve mücadele yöntemlerine ilişkin yol haritaları belirlenmiştir.

1.1.1. Bağımlılık Kavramı

Bireyin fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel sağlığını olumsuz yönde etkileyen bağımlılık, belirli bir davranışa ya da madde kullanımına karşı geliştirilen kontrolsüz bir yönelim olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, yalnızca bireyin kendisini değil, içinde bulunduğu toplumu da derinden etkileyen, hem bugünü hem de geleceği tehdit eden ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Kişinin, zararlarını bilmesine rağmen madde kullanımına devam etmesi, bırakma girişimlerinde başarısız olması, giderek daha yüksek dozlara ihtiyaç duyması ve kullanım kesildiğinde yoksunluk belirtileri yaşaması, bağımlılığın temel göstergeleri arasında yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü’ne göre bağımlılık, bireyin fiziksel ve sosyal işlevselliğini olumsuz yönde etkileyen maddelerin kontrolsüz kullanımı, tolerans gelişimi ve yoksunluk sendromları ile kendini gösteren bir durumdur. Bunun yanı sıra, bağımlılık yalnızca bireyin kendisine zarar vermemekte, ailesi ve çevresi üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu durum, bireysel bir kayıptan öte toplumsal bir tehlike olarak, gelecek nesillerin sağlığı ve yaşam kalitesi açısından büyük bir risk olarak değerlendirilmektedir.

Bağımlılıkla mücadele, modern devletlerin önemli kaynaklar ayırdığı ve politik düzlemde de karşılık bulan bir konu hâline gelmiştir. Özellikle madde bağımlılığı, küreselleşmenin ve yasa dışı maddelere erişimin kolaylaşmasının etkisiyle giderek yaygınlaşmaktadır. Bunun yanı sıra, dijital çağın getirdiği yeni yaşam alışkanlıkları ve iletişim araçları, farklı bağımlılık türlerini de gündeme taşımaktadır. Bağımlılığın bireysel olmaktan çıkıp toplumsal bir soruna dönüşmesi, sadece bireyin iradesiyle çözülebilecek bir durum olmadığı gerçeğini de ortaya koymaktadır. Bu nedenle bağımlılıkla mücadele, toplumun tüm bileşenlerini kapsayan, bütüncül ve sürekli bir çaba gerektiren bir süreç olarak ele alınmalı, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve kamu otoriteleri bağımlılıkla mücadelede ortak stratejiler geliştirmeli ve etkili politikalar oluşturmalıdır. Bu çerçevede bağımlılıkla mücadelede toplumun her kesiminin aktif rol alması, sürdürülebilir ve geniş kapsamlı bir mücadele anlayışının benimsenmesi büyük önem arz etmektedir.

Bağımlılık olgusu, küresel ölçekte toplumsal, psikolojik ve ekonomik alanlarda derin tahribatlara yol açarak giderek daha büyük bir tehdit hâline gelmektedir. Bu durum, ülkeleri bağımlılıkla mücadeleye yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde stratejik politikalar geliştirmeye zorlamaktadır. Türkiye de bağımlılıkla mücadelenin önemini kavrayarak bu alanda kapsamlı politikalar üretmekte ve bunları sistemli bir biçimde hayata geçirmektedir. Çok boyutlu perspektifle ele alınan ve geniş paydaş kitlesinin sorumluluk üstlendiği bu süreçte, Türkiye’de önemli ilerlemeler kaydedilmektedir. Uzun yıllardır ilgili kurum ve kuruluşlar, bağımlılığın etkilerini en aza indirmek amacıyla çok yönlü programlar, projeler, strateji belgeleri ve eylem planları oluşturarak etkin mücadele mekanizmaları geliştirmektedir.

1.1.2. Dünyada ve Türkiye’de Yaygın Görülen Bağımlılık Türleri

Bağımlılık kavramının farklı tanımları incelendiğinde, bu olgunun oldukça geniş kapsamı ve dinamik yapısı olduğu görülmektedir. Günümüzün değişen koşulları doğrultusunda her geçen gün yeni bağımlılık türleri ortaya çıkabilmektedir. Genel çerçevede bağımlılık türleri incelendiğinde, bunların davranışsal bağımlılık, madde bağımlılığı, fiziksel bağımlılık ve psikolojik bağımlılık şeklinde sınıflandırıldığı görülmektedir. Daha spesifik olarak ele alındığında ise bağımlılık türleri; uyuşturucu madde bağımlılığı, tütün bağımlılığı, alkol bağımlılığı, kumar bağımlılığı ve teknoloji bağımlılığı gibi alt kategorilere ayrılmaktadır.

Uyuşturucu Madde Bağımlılığı

Merkezi sinir sistemine doğrudan etki ederek bireyde fiziksel ve psikolojik problemlere yol açan, sürekli kullanım sonucunda bağımlılık geliştirme riski taşıyan ve alımı kesildiğinde yoksunluk hissine neden olan maddeler, “uyuşturucu” olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, insan üzerinde uyuşturucu, uyarıcı veya halüsinatif etkiler yaratan, kullanıldıkça daha fazla tüketme isteği doğuran ve bırakıldığında yoksunluk belirtileri gösteren, hem doğal hem

de sentetik bileşenleri içeren maddeleri kapsamaktadır.

Kişinin, bu maddelerin yol açtığı fiziksel, ruhsal ve sosyal olumsuzluklara rağmen kullanımını kontrol edememesi ve sürdürmesi ise uyuşturucu madde bağımlılığı olarak ifade edilmektedir.

Uyuşturucu madde bağımlılığı, bireyin sağlık problemlerine yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda ciddi toplumsal, ekonomik ve güvenlik sorunlarını da beraberinde getiren çok boyutlu bir meseledir. Madde bağımlılığı yalnızca kullanıcıyı etkilemekle sınırlı kalmamakta; toplumun genel sağlığını tehdit etmekte,

suç oranlarını artırmakta ve kamu düzeninin bozulmasına sebep olabilmektedir. Ekonomik yükü de göz önüne alındığında, bağımlılıkla mücadelenin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda sosyal bir sorumluluk olduğu görülmektedir.

Küreselleşmenin etkisiyle, bağımlılık ve uyuşturucu ticareti gibi sorunlar zamanla farklı şekiller alarak daha karmaşık hâle gelmiştir. Gelişen iletişim ve ulaşım teknolojileri, uyuşturucu üretim ve dağıtım süreçlerini kolaylaştırarak bu maddenin uluslararası çapta daha hızlı yayılmasına zemin hazırlamaktadır. Günümüzde yalnızca belirli toplumlar değil, dünya genelindeki birçok ülke bu problemle daha fazla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Türkiye ise stratejik konumu ve genç nüfus yapısı nedeniyle uyuşturucu ticareti açısından önemli bir hedef ülke konumundadır. Bu nedenle, uyuşturucu arzını kontrol altına almak ve ilgili kurumların mücadele kapasitesini artırmak, hayati bir gereklilik hâline gelmiştir.

BM Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından hazırlanan, 2022 verilerinin yer aldığı, 2024 Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre 2022'de küresel düzeyde 292 milyon kişinin uyuşturucu kullandığı, son 10 yılda uyuşturucu kullanımındaki artışın yüzde 20 olduğu, 2022'de dünya genelinde 15-64 yaş aralığındaki her 18 kişiden birinin uyuşturucu kullandığı ifade edilmiştir. Türkiye'de uyuşturucuya başlama yaşının 5-10 arası yaşlara kadar düştüğüne ilişkin bilimsel kaynaklara dayanmayan spekülasyonlar olmakla birlikte, İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Narkolog 2023 Profil Analizi Raporu'na göre Türkiye'de uyuşturucuya başlama yaşı 2022 yılında ortalama 21,99 olarak tespit edilmiştir. Uyuşturucu maddeye kullanmaya başlama yaşı bakımından 15-24 yaş döneminin en riskli grup olduğu görülmektedir.

Tütün Bağımlılığı

Önlenebilir hastalık ve ölüm nedenleri arasında üst sıralarda yer alan tütün tüketimi, Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel halk sağlığı açısından en ciddi tehditlerden biri olarak nitelendirilmektedir. Tütün ürünlerinin, bireyin doğum öncesi döneminden itibaren, yaşamının tüm evrelerinde ciddi sağlık sorunlarına yol açtığı ve ölüm riskini artırdığı belirtilmektedir. Tütün ürünleri; esasen tütün yaprağının tamamı veya bir kısmının işlenmesiyle elde edilen ve çeşitli yollarla dumanı solunarak, emilerek, çiğnenerek veya koklanarak tüketilen maddeler olarak tanımlanmaktadır. Bu ürünlerin hepsinde, yüksek bağımlılık yapıcı özelliklere sahip olan nikotin bulunmaktadır. Tütün kullanımı, pek çok kanser türü başta olmak üzere, akciğer hastalıkları ve dolaşım sistemi bozuklukları için temel risk faktörlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Tütün ürünlerinin zararlı etkileri yalnızca kullanıcıya özgü sağlık problemleri ile sınırlı kalmayıp aynı zamanda aile, çevre ve toplum genelinde ekonomik, sosyal ve çevresel maliyetlere yol açmaktadır. Ayrıca, tütün kullanımının sebep olduğu yangınlar ve çevre bozulmaları gibi ikincil sorunlar da mevcuttur. Bu çerçevede, bireysel ve toplumsal sağlığın korunması açısından tütün ürünlerinin kullanımına yönelik etkili önlemlerin

alınması kaçınılmazdır. Dünya Sağlık Örgütü verileri ışığında, küresel ölçekte yaklaşık 1,3 milyar insanın tütün ürünlerini tükettiği, dünya genelinde tütün kullanımına bağlı hastalıklar nedeniyle yılda 7,2 milyon kişinin öldüğü, bu şekilde devam ettiği takdirde 2030 yılına gelindiğinde bir yılda ölen kişi sayısının 8 milyonu geçeceği göz önüne alındığında, bu durumun acil müdahale gerektiren önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye’de ise tütün kullanım verileri incelendiğinde her gün tütün mamulü tüketen 15 yaş ve üstü bireylerin oranının 2000 yılında %32 iken 2022 yılında %28,3’e gerilediği anlaşılmaktadır. Ancak tütün mamulleri kullanımının toplum sağlığını tehdit etmeye devam ettiği, hem dünya genelinde hem de Avrupa ülkeleri arasında ülkemizin hâlâ üst sıralarda yer aldığı bilinmektedir.

Alkol Bağımlılığı

Dünya Sağlık Örgütü, alkol tüketimini küresel ölçekte önlenabilir hastalıkların ve erken ölümlerin en önemli üç nedeninden biri olarak değerlendirmektedir. Psikoaktif ve toksik özellikleri bulunan alkol, bağımlılık yapma potansiyeli yüksek bir madde olup uzun süreli ve yoğun kullanımı ciddi sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Alkol bağımlılığı ise bireyin alkol kullanımını kontrol edememesiyle karakterize edilen, fizyolojik, bilişsel ve davranışsal değişikliklerle kendini gösteren kronik ve ilerleyici bir hastalıktır. Bağımlılık kavramı ilk kez alkol tüketimine bağlı gelişen bu durumu tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Alkolün, çeşitli kanser türleri, solunum yolu hastalıkları, psikolojik rahatsızlıklar, siroz, sindirim sistemi bozuklukları ve kalp-damar hastalıkları da dâhil olmak üzere 200’den fazla hastalık ve yaralanmaya sebebiyet verdiği bilinmektedir. Bu etkiler, bireyin fiziksel sağlığı kadar yaşam kalitesini de ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir.

“

Türkiye’de uyuşturucuya başlama yaşının 5-10 arası yaşlara kadar düştüğüne ilişkin bilimsel kaynaklara dayanmayan spekülatif bilgiler olmakla birlikte, İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Narkolog 2023 Profil Analizi Raporu’na göre Türkiye’de uyuşturucuya başlama yaşı 2022 yılında ortalama 21,99 olarak tespit edilmiştir.

”

Alkol tüketiminin yol açtığı zararlar sadece bireyin sağlığı ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Doğum anomalileri, aile içi şiddet, suç oranlarında artış, intihar vakaları, sosyal çatışmalar, trafik kazaları ve iş hayatındaki aksaklıklar, alkol tüketimine bağlı ortaya çıkan önemli sorunlardan bazılarıdır. Yapılan araştırmalara göre, her yıl dünya çapında yaklaşık 3 milyon kişi alkol kullanımına bağlı nedenlerden ötürü hayatını kaybetmektedir. Küresel hastalık ve yaralanma yükünün %5,1'inin alkolden kaynaklandığı bildirilmektedir. Dolayısıyla, alkol tüketimi yalnızca bireyleri değil, onların ailelerini ve sosyal çevresini de derinden etkileyerek toplumsal yapı üzerinde geniş kapsamlı olumsuzluklara yol açmaktadır. Bu nedenle alkol, bireysel sağlık sorunlarının ötesinde, toplumun genel refahını tehdit eden ciddi bir halk sağlığı meselesi olarak ele alınmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2022 yılında gerçekleştirdiği araştırmaya göre son 12 ay içinde, alkol kullanan 15 yaş ve üstü bireylerin oranı 2019 yılında %14,9 iken 2022 yılında azalarak %12,1 olmuştur. Bu oranın 2022 yılında erkeklerde %18,4, kadınlarda ise %5,9 olduğu tespit edilmiştir. Alkol kullanmayan bireylerin (daha önce kullanan ve hiç kullanmayanlar) oranı ise, 2019 yılında %85,1 iken 2022 yılında artarak %87,9 olmuştur. Dünyadaki tüketim ve bağımlılık oranlarına karşın Türkiye, gerek Avrupa Birliği'nde gerekse dünya genelinde örnek gösterilen ülkeler arasındadır.

Davranışsal Bağımlılıklar

Günümüzde tütün, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı gibi geleneksel bağımlılık türlerine ek olarak, davranışsal bağımlılıklar da giderek yaygınlaşmaktadır. Davranışsal bağımlılıklar, fiziksel bir madde kullanımına bağlı olmayan ve insan-makine

etkileşimi temelinde gelişen teknolojik bağımlılıkları da içeren bir bağımlılık kategorisi olarak tanımlanmaktadır. Bilinçsiz ve kontrolsüz teknoloji ile internet kullanımı sonucunda ortaya çıkan bu bağımlılıklar; oyun oynama bozukluğu, kumar bağımlılığı, sosyal medya ve akıllı telefonun aşırı kullanımı gibi çeşitli davranışsal örüntülerle kendini göstermektedir. Kişinin bağımlı olduğu davranışı terk edememesi, kontrol mekanizmasını kaybetmesi ve kullanım süresinin giderek artması, bireyin zamanının büyük bir kısmını bu davranışlarla geçirmesine sebep olmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 6-15 yaş arası çocuklarda internet kullanımı oranının 2021’de yüzde 82,7 iken 2024’te yüzde 91,3 olduğu tespit edilmiştir. Günde yaklaşık 2 saat ve daha fazla süre internet kullananlar yaş gruplarına göre incelendiğinde, kullanım oranı hafta içi 6-10 yaş grubunda yüzde 30,6, 11-15 yaş grubunda yüzde 54,4 oldu. Bu oran hafta sonu ise sırasıyla yüzde 43,2 ve yüzde 63,5 olarak hesaplanmıştır.

Türkiye’de 6-15 yaş kategorisindeki çocukların yüzde 91,3’ü internet kullanırken yüzde 74’ü dijital oyun oynadığını tespit edilmiştir. Cinsiyet ve yaş grubuna göre incelendiğinde, erkek çocukların yüzde 82,8’inin, kızların ise yüzde 64,8’inin dijital oyun oynadığı görülmüştür.

Özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygınlaşan problemler internet ve bilgisayar kullanımı, sosyal ilişkilerin zayıflamasına, aile bağlarının kopmasına ve akademik ya da mesleki performansın düşmesine yol açabilmektedir.

Ayrıca, internetin mekândan ve zamandan bağımsız olarak kolay erişilebilir olması, bireylere anonim kalma imkânı sunması gibi faktörler, çevrim içi kumar oynamayı daha cazip ve ulaşılabilir hâle getirmektedir. Teknoloji ve internetin aşırı kullanımı, kumar bağımlılığını teşvik etmekte ve bireyler için ek bir risk unsuru oluşturmaktadır. Kumar oynama bozukluğu, kişinin günlük sorumluluklarını yerine getirmesini engelleyerek psikolojik, sosyal ve mesleki işlevselliğini olumsuz etkileyebilir. Kumar oynama davranışı bırakılmaya çalışıldığında ise bireyde stres, kaygı ve huzursuzluk gibi olumsuz duygular ortaya çıkabilmektedir. Neticede, davranışsal bağımlılıklar yalnızca ruhsal ve sosyal sorunlara neden olmakla kalmayıp fiziksel sağlık üzerinde de olumsuz etkiler yaratabilecek bir zemin oluşturmaktadır.

İnsanın iradesini âdeta görünmez zincirlerle kuşatan bu bağımlılık türleri, toplumsal yapıyı derinden sarsarak sosyal ilişkilerde onarılması zor hasarlara neden olmaktadır.

Bu tehdit, yalnızca bireyleri değil, tüm toplumu sessizce etkisi altına almakta ve uzun vadede toplumun temel değerleri üzerinde yıkıcı bir tehdit unsuru hâline gelmektedir.

1.1.3. Bağımlılık Döngüsü ve Süreçleri

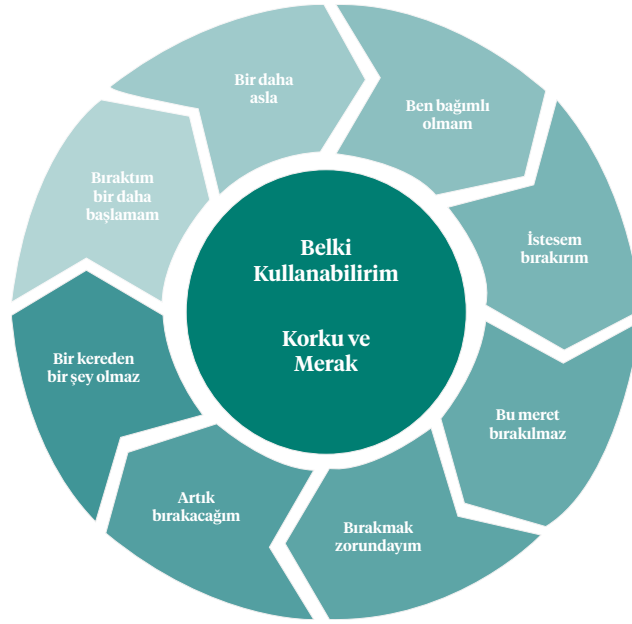
Amerikan Psikiyatri Derneğine göre bireylerin kimyasal ya da davranışsal bağımlılıklar geliştirmesinde, haz arayışı, stresle başa çıkma çabası ve performanslarını artırma isteği önemli rol oynamaktadır. Kimyasal bağımlılıklar, genellikle bireyin bilinçli bir tercih olarak madde kullanmaya başlamasıyla ortaya çıkmakta, ancak zamanla birey, üzerindeki kontrolünü kaybetmektedir. İlk etapta madde kullanımı bilinçli bir tercih gibi görünse de düzenli kullanım sonucu birey, madde üzerindeki kontrolünü yitirmekte ve kullanım alışkanlığı, gönüllü bir davranıştan kompulsif (zorlantılı) bir sürece evrilmektedir.

Bağımlılık, belirli aşamalardan oluşan bir döngü içerisinde gelişmektedir. Bu süreç genellikle deneme, düzenli kullanım, riskli kullanım, bağımlılık ve geri dönüş (relaps) aşamalarından oluşmaktadır. İlk aşamada birey maddeyi merak ya da sosyal çevrenin etkisiyle deneyimlemektedir. Ardından düzenli kullanım süreci başlamakta ve birey giderek daha sık madde kullanmaya yönelmektedir. Riskli kullanım aşamasında, birey artık maddeyi kontrolsüzce tüketmeye başlamakta ve fiziksel ya da psikolojik zararlarını görmesine rağmen bırakmakta zorlanmaktadır. Bağımlılık aşamasına gelindiğinde ise kişi, madde kullanımı üzerinde tamamen kontrolünü kaybetmekte ve bırakma girişimlerinde başarısız olmaya başlamaktadır. Bağımlılığı bırakmaya yönelik adımlar atılsa bile, yüksek oranda geri dönüş (relaps) riski bulunmaktadır. Bireyin bir süre madde kullanımına ara vermesi bağımlılığın sona erdiği anlamına gelmemektedir. Eğer kişi belirli bir süre sonra tekrar madde kullanımına başlıyorsa, bu durum bağımlılığın sürdüğünü ve bırakmanın düşündüğünden daha zor olduğunu gösteren önemli bir işarettir.

Bağımlılığın teşhisinde kullanılan temel kriterler şunlardır:

- ◆ Planlanandan daha uzun süre madde kullanımı,
- ◆ Daha önce bırakma girişimlerinde başarısızlık yaşanması,
- ◆ Günlük yaşamın büyük bir bölümünün maddeyi temin etmek ve kullanmak için harcanması,
- ◆ Olumsuz fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilerine rağmen madde kullanımının sürdürülmesi,
- ◆ Maddeye karşı yoğun istek (craving) hissedilmesi,
- ◆ Tolerans gelişimi (aynı etkiyi elde etmek için daha yüksek dozlara ihtiyaç duyulması),
- ◆ Yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması (madde alınmadığında huzursuzluk, titreme, depresyon gibi semptomlar).

Bağımlılık yalnızca fiziksel bir durum değil, aynı zamanda psikolojik ve nörobiyolojik süreçleri içeren karmaşık bir bozukluktur. Beynin ödül mekanizmasını doğrudan etkileyerek bireyin düşünce ve davranışlarını değiştiren bu durum, bireyin yalnızca maddeyi bırakmasını değil, aynı zamanda hayatındaki stres faktörleriyle başa çıkmasını da zorlaştırmaktadır. Bağımlılık döngüsü kırılmadıkça, birey tekrar eden bir şekilde madde kullanımına geri dönmekte ve bu süreç zaman içinde derinleşerek kronik bir hâl almaktadır. Bu nedenle, bağımlılık tedavisi yalnızca fiziksel yoksunluk semptomlarını gidermeyi değil, aynı zamanda bireyin yaşam tarzını değiştirerek uzun vadeli iyileşmesini sağlamayı hedeflemelidir.

1.2. Ulusal Mevzuat

1.2.1. Temel Mevzuat

Küresel ölçekte toplumların sosyal, psikolojik ve ekonomik dengelerini sarsarak giderek daha büyük bir tehdit oluşturan bağımlılıkla mücadele, devletleri bu çerçevede ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemeler yapmaya sevk etmektedir. Türkiye de bağımlılığın bireyler ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini göz önünde bulundurarak bu alanda kapsamlı politikalar benimsemekte ve yasal çerçevede çeşitli düzenlemeler yapmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin bağımlılıkla mücadelede uyguladığı ulusal mevzuatında yer alan temel yasal düzenlemeler şunlardır:

2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Bağımlılıkla mücadele, öncelikli bir konu olarak kabul edilmiş ve yasal açıdan devletin sorumluluğunda görülmüştür. Bu sorumluluğun en temel hukuki dayanağı ise

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 58. maddesinin ikinci fıkrası olarak belirlenmiştir. Anayasa'nın "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı üçüncü bölümünde yer alan "Gençliğin Korunması" başlıklı 58'inci maddesinde, devletin gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar vb. kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Ülkemizde uyuşturucu maddelerin üretimi, ithalatı, ihracatı, ticareti ve dağıtımı, 1926 yılından bu yana Türk Ceza Kanunu (TCK) kapsamında yasaklanmış ve suç olarak kabul edilmiştir. TCK'ya göre, uyuşturucuya ilişkin suçlar iki ana grupta ele alınmaktadır: bunlar, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imalatı ve ticareti ile ilgili suçlar ve kişisel kullanım amacıyla uyuşturucu madde bulundurmaya yönelik suçlardır. Uyuşturucu ile ilgili suçlara ilişkin düzenlemeler, TCK'nın 188 ile 192. maddeleri arasında yer almakta, ayrıca 233 ve 297. maddelerde de uyuşturucuya dair hükümler bulunmaktadır.

5237 sayılı yeni TCK ile uyuşturucu madde kullanan ya da kullanmasa dahi bulunduran kişiler açısından da cezai düzenlemelerde değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerin en dikkat çeken yönlerinden biri, 5237 sayılı TCK'nın önceki 765 sayılı TCK'dan farklı olarak, yalnızca cezai yaptırımlar içermemesi; aynı zamanda tedavi ve denetimli serbestlik uygulamalarını da devreye sokmasıdır. Böylece, uyuşturucu ile mücadelede yalnızca cezalandırmaya dayalı bir yaklaşım yerine, bağımlı bireylerin rehabilite edilmesine yönelik tedbirler de hukuki süreçlere entegre edilmiştir.

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun

Türk Ceza Kanunu'nda yasa dışı maddelerle ilgili düzenlemeler, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Denetimi Hakkında Kanun çerçevesinde ele alınmaktadır. İlk olarak 24 Haziran 1933'te yürürlüğe giren bu kanun, belirli uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri açıkça tanımlamış ve kontrol altına almıştır. Kanunda, belirli maddelerin isimleri doğrudan sıralanmış olmakla birlikte, kapsam zamanla genişletilmiştir. Özellikle 19. madde, gelecekte tespit edilen yeni uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin Bakanlar Kurulu Kararı ile bu kategoriye dâhil edilmesine imkân sağlamaktadır.

Son yıllarda uyuşturucu madde düzenlemelerinde kapsam genişletilmiş, bazı maddeler kanuna eklenmiş ve çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) ile cezai yaptırımlar ağırlaştırılmıştır. Türkiye'de 2010 yılı ortalarında sentetik kannabinoidler ilk kez görülmüş olup 2011 yılı başlarında bu maddeler hukuki düzenlemeye dâhil edilmiştir. Takip eden yıllarda ise yeni psikoaktif maddelerin sayısında büyük bir artış yaşanmış, 2011'de 5, 2012'de 32, 2013'te 34, 2014'te 139, 2015'te 340 ve 2016'da 383 yeni psikoaktif madde yasal düzenlemeye alınarak kontrol altına alınmıştır.

3298 Sayılı Uyuşturucu Maddeler ile İlgili Kanun

3298 sayılı Kanun, haşhaş kapsülleri, ham ve tıbbi afyon, morfin içeren afyon alkaloidleri ile bunların türevleri olan tuzlar, esterler ve eterleri; ayrıca koka yaprağı

ve koka alkaloidleri gibi maddeleri uyuşturucu kategorisinde değerlendirmektedir. Türkiye’de haşhaş ekiminin gerçekleştirileceği alanlar ile afyon ve kapsül üretim bölgeleri, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmektedir. Bu bitkilerin ekimi ve araştırma süreçleri, yetkili mercilerden izin alınmasını gerektiren bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Dolayısıyla, haşhaş ekimi yapmak ya da afyon üretmek isteyen kişilerin ilgili kurumlardan izin belgesi alması zorunludur.

İzinsiz haşhaş ekimi gerçekleştirenler, yetkisiz ham afyon üretiminde bulunanlar veya izin belgesinde belirtilen miktardan daha düşük seviyede ham afyon ya da kapsül teslim eden üreticiler, kaçakçılık suçları kapsamında Türk Ceza Kanunu’na göre yasal yaptırımlara tabi tutulmaktadır. Bunun yanı sıra, izni bulunmasına rağmen belirlenen alanın dışında ekim yapanlar hapis cezası ve adli para cezası ile karşı karşıya kalırken, denetim ve gözetim görevini yerine getirmeyen muhtarlar ile kolluk kuvvetlerine idari para cezası uygulanmaktadır. TCK’nın ilgili maddeleri doğrultusunda mahkûmiyet kararı alan bireylerin cezaları affedilmiş olsa dahi, sahip oldukları izin belgeleri iptal edilmekte; hâlihazırda izin belgesi bulunmayan kişilere ise yeni bir belge verilmemektedir.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

Uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığı dolayısıyla toplum için tehlike arz eden kişilerin bir idari tedbir olarak koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanması Türk Medeni Kanunu’nun 432’nci maddesinde hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye göre; akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulmaktadır.

Aynı kanunun 433’üncü maddesi uyarınca, yerleştirme veya alıkoymaya karar verme yetkisi, ilgilinin yerleşim yeri veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bulunduğu yer vesayet makamına aittir. Yerleştirme veya alıkoymaya karar veren vesayet makamı, kurumdan çıkarmaya da yetkili kılınmıştır.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülükleri, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda düzenlenmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun dördüncü bölümünde koruma tedbirlerine yer verilmiştir. Koruma tedbirleri suçla mücadelede delil elde edilmesi amacıyla başvuru tedbirleridir ve arama, el koyma gibi genel soruşturma tedbirleri dışında özel soruşturma tedbirlerine de yer verilmiştir.

Uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına, özel soruşturma tedbirlerinden hemen hepsi uygulanabilmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun;

- ◆ 128'inci maddesinde düzenlenen taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma,
- ◆ 129'uncu maddesinde düzenlenen postada el koyma,
- ◆ 133'üncü maddesinde düzenlenen şirket yönetimi için kayyım tayini,
- ◆ 135'inci maddesinde düzenlenen iletişimin tespit, dinlenmesi ve kayda alınması,
- ◆ 139'uncu maddesinde düzenlenen gizli soruşturmacının görevlendirilmesi,
- ◆ 140'ıncı maddesinde düzenlenen teknik araçlarla izleme,

koruma tedbirleri, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarında kullanılabilmektedir.

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin usul ve esasların yer aldığı 5275 sayılı Kanun'un 108'inci maddesinde mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri düzenlenmiştir. Mahkûm olunan süreli hapis cezasında koşullu salıverilme süresi genel olarak üçte iki oranında iken, tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan süreli hapis cezasının koşullu salıverilme oranı dörtte üçtür. 108'inci maddenin dokuzuncu fıkrası uyarınca uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da tekerrür hükümleri uygulanmakta ve koşullu salıverilme oranı dörtte üç olmaktadır.

4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu

12/6/2002 tarihli ve 24783 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda alkol ve tütün ürünleri verginin

konusuna alınmış ve mezkûr Kanun’a ekli (III) sayılı listede, (A) ve (B) cetvellerinde vergilendirmeye yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bahsi geçen (A) Cetveli’nde; alkollü içkiler, kolalı, meyveli ve sade gazozlar, alkolsüz biralalar, 20.09 ve 22.02 G.T.İ.P. numaralarında sınıflandırılan ambalajlanmış ve/veya toptan teslimatı konu edilen; meyve nektarları, meyveli içecekler, limonatalar, enerji içecekleri, sporcu içecekleri, soğuk çay, soğuk kahve, tonik ve tatlandırılmış veya aromalandırılmış benzeri içecekler yer almakta olup (B) Cetveli’nde ise; puro, sigarillo, sigara, nargile tütününü, enfiye veya çiğnemeye mahsus tütün gibi tütün mamulleri ve makaron yer almaktadır.

4760 sayılı Kanun’un 1’inci maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bu Kanun’a ekli (III) sayılı listede yer alan söz konusu malların ithali veya imal edenler tarafından teslimi ile özel tüketim vergisi (ÖTV) uygulanmadan önce müzayede yoluyla satışı bir defaya mahsus olmak üzere ÖTV’ye tabidir. ÖTV, konusuna giren her mal için bir kez uygulanmakta ve vergi uygulandıktan sonraki el değiştirmeleri vergiye tabi olmamaktadır. Diğer taraftan, vergi güvenliğinin sağlanması amacıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 257’nci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, 1 Seri No.lu Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Genel Tebliği ile tütün mamulleri, makaron ve alkollü içkiler için bandrollü ürün izleme sistemi kurulmuş ve bu kapsamda söz konusu mallar için bandrol ve kod (biralalar için) uygulaması zorunluluğu getirilmiştir.

4760 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesinin (5) numaralı fıkrasına göre, Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 257’nci maddesinin verdiği yetki uyarınca kullanılma zorunluluğu getirilen özel etiketi veya işareti olmayan özel tüketim vergisine tabi malların bulundurulduğunun tespit edilmesi hâlinde, bu malları bulunduranlar adına ÖTV tarhiyatı yapılmakta ve vergi cezası kesilmektedir.

2019/2 Sayılı Bağımlılıkla Mücadele Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

Mezkur genelge, bağımlılıkla mücadele çalışmalarının kararlılıkla sürdürülmesini ve ilgili kurumlar arasında etkin bir koordinasyonun sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, daha önce Başbakan Yardımcısı başkanlığında faaliyet gösteren “Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu”, Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında yeniden yapılandırılmıştır.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı’nın başkanlık ettiği bu kurulda; Adalet, Aile ve Sosyal Hizmetler, Çalışma, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Millî Eğitim, Sağlık, Tarım ve Orman, Ticaret ile Ulaştırma ve Altyapı bakanlarının yanı sıra, Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkanvekili de yer almaktadır. Yüksek Kurul tarafından belirlenen strateji ve eylem planları doğrultusunda, yerel düzeyde il koordinasyon kurulları oluşturulmuş olup gereksinim duyulması hâlinde özel çalışma gruplarının da teşkil edilmesi öngörülmüştür.

1.2.2. 2005 Sonrası Uyuşturucu ile Mücadelede Ceza Mevzuatında Yapılan Düzenlemeler

Uyuşturucu Kullanma Suçu

Uyuşturucu madde kullanımı 2005 öncesinde de suç olarak düzenlenmekte olup denetimli serbestlik uygulaması bulunmamaktaydı. 2005 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu ile bu suç için 1 ila 2 yıl hapis cezası öngörülmüş, ayrıca tedavi ve denetimli serbestlik tedbirleri getirilmiştir. 2006 yılında çıkarılan 5560 sayılı Kanun ile bu tedbirlerin infaz aşamasından kovuşturma aşamasına çekilmesi sağlanmıştır. 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile ceza 2 ila 5 yıl arasında artırılmış, denetimli serbestlik kararlarının soruşturma aşamasında verilmesi düzenlenmiştir. 2015 yılında 6638 sayılı Kanun ile uyuşturucu kullanımının okul, hastane ve ibadethanelere 200 metreden yakın mesafede gerçekleşmesi hâlinde cezanın artırılacağı hükme bağlanmıştır. 2016 yılında 6763 sayılı Kanun ile bağımlıların sağlık kuruluşlarına başvurması durumunda ihbar zorunluluğu kaldırılmış ve tedaviye erişim kolaylaştırılmıştır.

2023 yılında yürürlüğe giren 7445 sayılı Kanun ile denetimli serbestlik ve tedavi süresi 1 yıldan 2 yıla çıkarılmış, Cumhuriyet savcılarının şüphelileri yılda en az iki kez ilgili kuruma sevk etmesi zorunlu hâle getirilmiştir. Uyuşturucu bağımlılarına yönelik iyileştirme tedbirleri kapsamında belirli alanlara giriş yasağı, gözetim altında çalışma ve mesleki eğitim gibi yükümlülükler getirilmiştir. Ceza infaz kurumlarında zorunlu tedavi ve rehabilitasyon programları uygulanmasına karar verilmiş, bağımlılar için özel ceza infaz kurumları açılmasına yönelik düzenlemeler yapılmış ve ilgili bakanlık bütçelerinden bu merkezler için ödenek ayrılması hükme bağlanmıştır.

Uyuşturucu Ticareti Suçu

2005 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesi, uyuşturucu madde ticaretine ilişkin cezai hükümler içermekte olup 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile bu suçun cezası 10 ila 20 yıla çıkarılmıştır. Ayrıca, çocuklara uyuşturucu satılması durumunda cezanın en az 15 yıl olacağı, suçun örgütlü işlenmesi hâlinde ise cezanın bir kat artırılacağı hükme bağlanmıştır. 2015 yılında 6638 sayılı Kanun ile sentetik kannabinoid ve türevleri ceza artırımı kapsamına alınmış, uyuşturucu ticaretinin okul, hastane ve ibadethanelere yakın alanlarda yapılması yeni bir artırım sebebi olarak belirlenmiştir. 2016 yılında 6763 sayılı Kanun ile bireysel uyuşturucu satıcılarına yönelik gizli soruşturmacı görevlendirilmesine imkân tanınmış, 671 sayılı OHAL Kararnamesi ile uyuşturucu ticareti suçundan hüküm giyenlerin denetimli serbestlik düzenlemelerinden yararlanamayacağı hükme bağlanmıştır. 2017 yılında 694 sayılı OHAL Kararnamesi ile para cezalarının alt sınırı artırılmış ve teknik takip yetkileri genişletilmiştir.

2023 yılında yürürlüğe giren 7445 sayılı Kanun ile sentetik katinon, sentetik opioid ve amfetamin türevleri ceza artırımı kapsamına alınarak bu suçların alt sınırı 10 yıldan

15 yıla yükseltilmiştir. Ayrıca, gizli soruşturmacıların kamuya açık alanlarda ses veya görüntü kaydı yapmasına izin verilmiş, soruşturma aşamasında el konulan uyuşturucu maddelerin mahkeme kararı beklenmeden imhası zorunlu hâle getirilmiştir. Kaçakçılık ve uyuşturucu ticaretinden elde edilen mal varlığını ihbar edenlerin kimliklerinin gizlenmesine yönelik düzenlemeler getirilerek suçla mücadelenin etkinliği artırılmıştır.

Kaynak: 2024 Türkiye Uyuşturucu Raporunda Eğilimler ve Gelişmeler

Esrar Elde Etmek Amacıyla Kenevir Ekimi Suçu

2014 yılında yürürlüğe giren 6545 sayılı Kanun ile esrar elde etmek amacıyla kenevir ekimi suçunun cezası 4 ila 12 yıl hapis olarak artırılmış, kişisel kullanım amacıyla ekim yapılması hâlinde ise ceza 1 ila 3 yıl olarak belirlenmiştir. Ayrıca, bu suçun yargılanması ağır ceza mahkemelerine bırakılmıştır.

2017 yılında 694 sayılı OHAL Kararnamesi ile bu suça adli para cezası eklenmiş, ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında iletişimin denetlenmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin uygulanmasına olanak sağlanmıştır.

1.2.3. 2005 Sonrası Alkol, Tütün ve Kumar Bağımlılığıyla Mücadele Alanında Yapılan Yasal Düzenlemeler

2005 Yılında Türk Ceza Kanunu ve Kabahat Kanunuyla Getirilen Düzenlemeler

2005 yılında “Kumar oynanması için yer ve imkân sağlamak” fiili Türk Ceza Kanunu’nun 228. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. Yine 2005 yılında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nda kumar oynamak fiili kabahat olarak düzenlenmiş ve kumar oynayan kişilerin idari para cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür. Ayrıca, kumardan elde edilen gelire el konularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilmektedir.

23/1/2008 Tarihli ve 5728 Sayılı Kanunla Yapılan Düzenlemeler

1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle; Türk Ceza Kanunu'nun 228'inci maddesinin kapsamı dışında kalsa bile umuma mahsus veya umuma açık yerlerde her ne ad altında olursa olsun kazanç amacıyla oynanmasa dahi rulet, tilt ve benzeri baht ve talihe bağlı veya maharet isteyen, otomatik, yarı otomatik el veya ayakla kullanılan oyun alet veya makineleri ile benzerlerini bulundurmamak veya çalıştırmak veya yurda sokmak yahut imal etmek yasaklanmıştır. Belirtilen fiillere aykırı hareket edenlerin bir yıldan beş yıla kadar hapis ve yüz günden bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

24/11/2016 Tarihli ve 6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla Yapılan Değişiklik

Düzenlemeyle, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçunun cezası artırılarak, suçun cezasının alt sınırı 1 aydan 1 yıla, üst sınırı ise 1 yıldan 3 yıla çıkarılmış, adli para cezasının alt sınırı ise 5 gün yerine 200 gün olarak belirlenmiştir.

25/08/2017 Tarihinde Resmî Gazete'de Yayımlanan 694 Sayılı KHK (7078 Sayılı Kanun) ile Yapılan Düzenleme

2017 yılında 694 sayılı OHAL Kararnamesi'yle, yasa dışı şans oyunu, bahis ve kumar suçlarıyla daha etkin mücadele yapılabilmesi amacıyla yurt içindeki veya yurt dışındaki spor müsabakalarıyla ilgili olarak, kanuni yetki olmaksızın bahis ve şans oyunları oynatanlar hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen taşınmaz, hak ve alacaklara el koyma, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin uygulanabilmesine imkân getirilmiştir. Yine aynı düzenlemede bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle veya örgütlü olarak işlenen kumar suçlarıyla daha etkin mücadele amacıyla verilecek hapis cezası artırılmıştır. Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen koruma tedbirleri de uygulanabilecektir.

10/12/2022 Tarihinde Resmî Gazete'de Yayımlanan 7423 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Yapılan Düzenleme

7423 sayılı Kanun'la 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yapılan değişiklikle, Tarım ve Orman Bakanlığında yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapanların 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Bunların yanı sıra, 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhisarı Kanunu ile 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'da ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda alkol ve tütünle ilgili sınırlayıcı ve önleyici düzenlemelere yer verilmiştir.

1.3. Uluslararası Mevzuat

21. yüzyıl itibarıyla madde bağımlılığıyla mücadele, küresel ölçekte önemli bir konu hâline gelmiş, bu çerçevede çeşitli uluslararası konferanslar düzenlenmiş ve bağımlılıkla mücadeleye yönelik birçok sözleşme kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler, bağımlılıkla mücadelenin uluslararası koordinasyonunu sağlamak amacıyla farklı kuruluşlar ve organlar aracılığıyla sürece aktif şekilde dâhil olmuştur. Türkiye ise ulusal düzeyde bağımlılık sorununa karşı yasal düzenlemeler geliştirirken uluslararası alanda da taraf olduğu sözleşmeler aracılığıyla bu mücadelede yer almıştır. Bunun yanı sıra Türkiye, küresel düzeyde bağımlılıkla mücadelede etkin bir aktör olarak çeşitli karar tasarılarının hazırlanmasına katkı sağlamış ve bu girişimleri desteklemiştir.

1.3.1. Taraf Olunan Uluslararası Anlaşmalar ve Sözleşmeler

Türkiye, 1961 tarihli “Tek Sözleşmesi”, 1971 tarihli “Psikotrop Maddeler Sözleşmesi”, 1961 Tek Sözleşmeyi tadil eden “1972 Protokolü” ve 1988 “BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi” olmak üzere ilgili bütün anlaşmalara taraf ülke konumundadır.

1961 Tek Sözleşmesi

Uyuşturucu maddelerin kontrolü, kötüye kullanımının önlenmesi ve kaçakçılıkla mücadele edilmesine yönelik en kapsamlı uluslararası düzenlemelerden biri, 1961 Tek Sözleşmesi ile hayata geçirilmiştir. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi, önceki uluslararası konferanslar ve imzalanan anlaşmaların etkili bir denetim mekanizması oluşturmakta yetersiz kaldığını belirleyerek mevcut düzenlemeleri yeniden ele almış ve 13 Aralık 1964’te sözleşmeyi yürürlüğe koymuştur. Türkiye, 27 Aralık 1966 tarihli 812 sayılı Kanun ve 14 Şubat 1967 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile sözleşmeye taraf olmuş, ardından 12 Mayıs 1967 tarihli Resmî Gazete’de yayımlayarak iç hukukuna dâhil etmiştir. Sözleşmede, uyuşturucu maddelerin toplumsal ve ekonomik tehdit oluşturduğu ifade edilerek etkili bir mücadele için uluslararası iş birliği ve sıkı denetim mekanizmalarının gerekliliği vurgulanmıştır.

Bu kapsamda sözleşme, kenevir, koka yaprağı, afyon ve haşhaş gibi maddeleri tanımlayarak bunlara yalnızca tıbbi ve bilimsel kullanım için izin verilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır. Uyuşturucu üretimi, ithalatı, ihracatı ve bulundurulması gibi faaliyetler sıkı bir denetim altına alınmış, taraf devletler BM’ye bu maddeler üzerindeki kontrol yetkisini devretmiştir. Ayrıca, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) belirli maddelerin uyuşturucu statüsüne alınması veya mevcut cetvellerde değişiklik yapılması gerektiğine karar verdiğinde, bu maddeler sözleşmenin I veya II numaralı cetveline eklenebilmektedir.

1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi

Sözleşme kötüye kullanıma açık ve insanlar üzerinde fiziksel, biyolojik ve psikolojik etkiler yaratan psikotrop maddelerin denetim altına alınmasını amaçlamaktadır. Bu çerçevede, sözleşme kapsamında belirtilen maddelerin yalnızca yetkilendirilmiş bilimsel ve tıbbi kuruluşlar aracılığıyla ve doğrudan hükûmetlerin kontrolü altında kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Tıbbi ve bilimsel amaçlar dışında bu maddelerin kullanımına izin verilmemekte, üretim, ticaret, dağıtım ve bulundurulmasının ise yalnızca taraf devletler tarafından önceden verilen yetki, özel lisans veya benzeri düzenleyici mekanizmalar çerçevesinde yürütülmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, bireylerin psikotrop maddeleri yasal olarak temin edebilmesi ve kullanabilmesi için belirli istisnalar getirilmiştir. Buna göre, yalnızca tedavi veya bilimsel çalışmalar kapsamında yetkilendirilmiş kişiler, görevleri gereği bu maddeleri bulundurabilir, dağıtabilir veya uygulayabilir. Bunun dışında, bireylerin kişisel kullanım amacıyla sözleşmede belirtilen maddeleri yalnızca doktor reçetesi ile temin edebileceği ve dağıtımının da yine bu çerçevede gerçekleştirileceği hükme bağlanmıştır.

1961 Tek Sözleşmeyi Tadil Eden 1972 Protokolü

Sözleşme kapsamında, yasal afyon üretiminin daha sıkı denetim altına alınması, yasadışı afyon ve kenevir ekiminin engellenmesi ve tespit edilen ekim alanlarının imha edilmesi yönünde hükümler getirilmiştir. Ayrıca, yasal afyon ticaretinin belirli standartlara bağlanması ve bu alanda faaliyet gösteren ülkelerin kontrol edilmesine yönelik düzenlemeler de sözleşmeye dâhil edilmiştir. Bununla birlikte, uyuşturucu kullanımının önlenmesine yönelik tedbirler ön plana çıkarılmış, bağımlı bireylerin topluma kazandırılmasının hukuki bir zorunluluk olduğu vurgulanmış ve uyuşturucu maddelerin kötüye kullanımının engellenmesine yönelik önleyici tedbirlerin alınması taraf devletlere sorumluluk olarak yüklenmiştir.

Sözleşmeyle taraf ülkelere önemli yükümlülükler getirilmiş, uyuşturucu kullanan bireylerin erken teşhisi, tedavisi, rehabilitasyonu ve tedavi sonrası sosyal uyumlarının sağlanması konularında adımlar atılması gerektiği belirtilmiştir. Özellikle bağımlılıkla mücadelede görev alan sağlık ve rehabilitasyon personelinin eğitimi, tedavi süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi, bağımlılıktan kurtulan bireylerin topluma yeniden entegrasyonu gibi hususlar, taraf devletlerin yerine getirmesi gereken sorumluluklar arasında sayılmıştır.

1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

1988 tarihli “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, 19 Aralık 1988’de düzenlenen Konferans Genel Kurulunun 6. toplantısında kabul edilmiş olup Türkiye’de 25 Kasım 1995 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasa dışı ticaretinin giderek artması

ve bu durumun bireylerin sağlığı ile refahı üzerinde ciddi tehdit oluşturmasının yanı sıra, toplumların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yapıları üzerinde olumsuz etkiler yaratması nedeniyle hazırlanmıştır.

Bu sözleşme, uluslararası boyuta ulaşan uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığıyla mücadelede daha etkin yöntemler geliştirilmesini hedefleyerek taraf devletler arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Taraf ülkelerin, kendi hukuk sistemleri çerçevesinde gerekli yasaları çıkarmaları ve idari tedbirleri almaları gerektiği vurgulanmış, böylece kaçakçılığın önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde koordinasyonun artırılması öngörülmüştür.

Çocuk Hakları Sözleşmesi

Türkiye’nin taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukları uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasa dışı kullanımından koruma sorumluluğunu taraf devletlere yüklemektedir. Bu kapsamda, sözleşmeye taraf ülkelerin, çocukların yasa dışı madde üretimi ve kaçakçılığı faaliyetlerinde kullanılmasını önlemek amacıyla gerekli yasal, sosyal ve eğitsel tedbirleri alması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu hüküm, çocukların zararlı maddelerden korunması konusunda devletlerin etkin önlemler geliştirmesini ve bu süreçte çok yönlü bir yaklaşım benimsemesini zorunlu kılmaktadır.

1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ve 1961 Tek Sözleşmesi’ni tadil eden 1972 Protokolü gibi küresel uyuşturucu kontrol sisteminin temel taşlarını oluşturan uluslararası sözleşmelere taraf ülke olarak Türkiye, uyuşturucu ile mücadelede küresel çerçevede belirlenen normlara uyum sağlamaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye yalnızca taraf olduğu sözleşmelerin gerekliliklerini yerine getirmekle kalmayıp BM ve diğer uluslararası kuruluşlar bünyesinde yürütülen projelere ve faaliyetlere de aktif destek sunmaktadır. Bu bağlamda, küresel düzeyde uyuşturucu ile mücadeleyi güçlendiren girişimlere katkıda bulunarak uluslararası iş birliğini teşvik etmekte ve ilgili mekanizmalarda etkin rol üstlenmektedir. Bu kapsamda,

- ◆ 28 Nisan 2004’te Avrupa Birliği Komisyonu ile Uyuşturucu İmalinde Sıkça Kullanılan Ara Maddelerin Denetimi Anlaşması yürürlüğe girmiştir.
- ◆ Türkiye, uluslararası uyuşturucuyla mücadele mekanizmalarına aktif katkı sağlayan ülkeler arasında yer almakta, BM Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile yakın iş birliği içinde hareket etmektedir. Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (UMK) toplantılarına etkin katılım sağlamakta ve UNODC’ye en fazla destek veren ülkelerden biri konumundadır.
- ◆ Türkiye ayrıca, Avrupa Konseyi bünyesinde oluşturulan “Pompidou Grubu”, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) gibi bölgesel platformlarda uyuşturucuyla mücadele çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

- ◆ Bu iş birlikleri çerçevesinde, Ankara’da “Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi” kurulmuş olup Balkan ülkeleri ve Türkiye’nin iş birliği anlaşması imzaladığı devletlerden gelen kanun uygulayıcı birimlere kaçakçılık ve örgütlü suçlarla mücadele alanında eğitim verilmektedir. Ulusal ve uluslararası düzeyde uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı yürütülen eğitim faaliyetlerinde yetkili olan NEA, bölgesel ihtiyaçlara uygun programlar sunarak uyuşturucuyla mücadelede akademik bir merkez olarak öncü rol üstlenmektedir.
- ◆ Türkiye, ayrıca Lizbon merkezli Avrupa Birliği Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi’ne (EMCDDA) katılma kararı almış, bu doğrultuda 26 Ağustos 2004’te Ankara’da imzalanan Katılım Anlaşması 30 Ekim 2007’de resmîleştirilmiştir.
- ◆ Türkiye, 2012-2023 yılları arasında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonunda (UMK) kesintisiz temsil edilmiştir. Uyuşturucu ile mücadelede uluslararası iş birliklerine verdiği önem doğrultusunda, UMK toplantılarında etkin bir rol üstlenmiş ve küresel politikaların belirlenmesine katkı sağlamıştır.
- ◆ Bunun yanı sıra, 2005-2010 yılları arasında görev yapmış ve 2017’den itibaren Prof. Dr. Sevil Atasoy, Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu (INCB) üyesi olarak tekrar görev yapmaktadır. Atasoy’un INCB’deki çalışmaları, küresel narkotik kontrol mekanizmasının güçlendirilmesine yönelik önemli katkılar sunmuş ve uluslararası denetim süreçlerinde Türkiye’yi temsil etmesini sağlamıştır.
- ◆ Ayrıca, Emekli Büyükelçi Ayşe Sumru Noyan, 1998 yılında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinde (UNODC) Dış İlişkiler ve Fonların Yönetimi Başkanı olarak görev almış, ardından 2001 yılında UNODC Başkan Vekili olarak atanmıştır. Noyan, bu görevleri kapsamında uluslararası uyuşturucu ile mücadele politikalarının geliştirilmesi ve fon yönetimi süreçlerinin düzenlenmesikonularındaönemlirollerüstlenmiştir.Türkiye’nin uyuşturucuyla mücadeledeki uluslararası görünürlüğünü artıran bu temsilcilikler, küresel düzeydeki iş birliklerine katkısını güçlendirmiştir.

Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi

Türkiye, tütün bağımlılığıyla mücadelede de uluslararası çerçevede önemli adımlar atmış ve Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) liderliğinde geliştirilen Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi’ne (TKÇS) taraf olmuştur. 28 Nisan 2004’te imzalanan ve TBMM tarafından onaylanan bu sözleşme, Türkiye’yi küresel tütün kontrol mekanizmasının bir parçası konumuna getirmiştir. Bu süreçte, Türkiye 2008 yılından itibaren DSÖ tarafından tütün kontrolüne yönelik belirlenen M-POWER politika paketinin tüm kriterlerini eksiksiz yerine getiren ilk ülke olmuştur. Özellikle 12 Temmuz 2012’de gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle elde edilen başarı, 10 Eylül 2012’de DSÖ Avrupa

Bölgesi 62. Bölge Toplantısında DSÖ Avrupa Bölge Direktörü tarafından resmî olarak duyurulmuş ve Türkiye’nin tütünle mücadelede örnek bir ülke olduğu vurgulanmıştır.

Türkiye’nin bu alandaki başarısı, 10 Temmuz 2013’te Panama’da açıklanan “2013 Küresel Tütün Epidemisi Raporu”nda resmen tescillenmiş, ülkemiz M-POWER kriterlerinin tamamını yerine getiren ilk ülke olarak dünyaya örnek gösterilmiştir. Tütün ticaretinin yasa dışı yollarla yapılmasını önlemeyi amaçlayan “Tütün Ürünlerinin Yasa dışı Ticaretinin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Protokol” ise 10 Ocak 2013’te DSÖ tarafından imzaya açılmış, Türkiye bu protokolü imzalayan ilk 12 ülke arasında yer almıştır. 25 Ekim 2017’de TBMM tarafından kabul edilen ve 26 Mart 2018’de Resmî Gazete’de yayımlanan protokol, taraf ülkelerden 48’inin resmî onay sürecini tamamlamasının ardından 25 Eylül 2018’de yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin tütün kontrolüne yönelik attığı bu adımlar, küresel ölçekte tütün bağımlılığıyla mücadele politikalarının şekillendirilmesine katkı sağlayan öncü uygulamalar arasında yer almaktadır.

1.3.2. Uyuşturucu Maddeler Komisyonuna Sunulan Karar Tasarıları

- ◆ “Afyon Sözleşmesi’nin Yüzüncü Yıl Dönümü” başlığıyla 2012 yılında UMK’ya sunulan tasarının ortak sunucuları arasında Türkiye de bulunmaktadır. Adı geçen tasarı 1912 tarihli Afyon Sözleşmesi’nin yüzüncü yıl dönümünü anmakta ve uluslararası uyuşturucu kontrolünün tarihsel önemini vurgulamaktadır.
- ◆ “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Yasal Ticaretinde Elektronik Uluslararası İthalat ve İhracat Yetkilendirme Sisteminin Uygulanmasının Teşvik Edilmesi” başlığıyla 2013 yılında UMK’ya sunulan karar tasarısının ortak sunucuları arasında Türkiye de yer almıştır. Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasal ticaretinde elektronik ithalat ve ihracat yetkilendirme sisteminin uygulanmasını teşvik eden bahse konu tasarının amacı, yasal ticaretin izlenebilirliğini artırarak yasa dışı faaliyetleri önlemektir.
- ◆ “Yeni Psikoaktif Maddelerin Tanımlanması ve Bildirilmesinde Uluslararası İş Birliğinin Artırılması” başlığıyla 2014 yılında UMK’ya sunulan karar tasarının ortak sunucuları arasında Türkiye yer almıştır. Yeni psikoaktif maddelerin tanımlanması ve bildirilmesinde uluslararası iş birliğinin artırılmasını amaçlayan tasarıyla üye devletler, bu tür maddelerin tespitinde bilgi paylaşımını ve iş birliğini güçlendirmeye davet edilmiştir.
- ◆ “Prekürsörlerin yasa dışı uyuşturucu ve psikotrop madde üretiminde kullanılmasının kontrolü için uluslararası iş birliğinin ve kapsamlı düzenleyici ve kurumsal çerçevelerin güçlendirilmesi” başlıklı kararın 2019 yılında 62. Uyuşturucu Maddeler Komisyonuna sunulmasında Türkiye aktif rol oynamış ve kararın kabul edilmesine öncülük etmiştir. Söz konusu karar, yasa dışı

uyuşturucu üretiminde kullanılan prekürsör kimyasalların kontrol altına alınmasını hedeflemektedir. Üye devletler, kimya endüstrisi ile gönüllü davranış kuralları geliştirmeye ve Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulunun (INCB) Pre-Export Notification Online sistemine katkıda bulunmaya davet edilmiştir.

1.3.3. Birleşmiş Milletler (BM)'e Sunulan Karar Tasarıları

2023 yılında BM 78. Genel Kuruluna sunulan karar tasarıları şunlardır:

- “Sentetik Uyuşturucuların Yol Açtığı Halk Sağlığı ve Güvenlik Sorunlarını Ele Almak İçin Küresel Eylemin Güçlendirilmesi” başlığıyla ABD tarafından hazırlanan ve Türkiye'nin de ortak sunucuları arasında yer aldığı tasarı, sentetik uyuşturucuların oluşturduğu küresel tehditlere karşı ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde eylemlerin güçlendirilmesini amaçlamıştır. Üye devletler, halk sağlığı ve güvenlik tehditlerini ele almak için iş birliğini artırmaya teşvik edilmiştir.
- “Orta Asya'nın Uyuşturucu ile İlgili Zorlukları Etkili Bir Şekilde Ele Alma ve Karşı Koyma Konusunda Birleşik Kararlılığı ve İş Birliği” başlığıyla Özbekistan tarafından sunulan ve Türkiye'nin de ortak sunucuları arasında yer aldığı tasarı, Orta Asya ülkelerinin uyuşturucu ile mücadelede ortak çabalarını ve iş birliğini vurgulamaktadır. Bölgedeki ülkeler, uyuşturucu kaçakçılığı ve ilgili suçlarla mücadelede uluslararası iş birliğini güçlendirmeye davet edilmiştir.

1.4. Mücadelenin Koordinasyonu: Bağımlılıkla Mücadele Kurulları

Bağımlılıklarla çok boyutlu ve topyekûn mücadelede toplumun tüm katmanlarının sürece dahil edilebilmesi için stratejiler ve politikalar geliştirmek ve bu doğrultuda faaliyetler gerçekleştirmek gerekmektedir. Ülkemizde bu faaliyetler, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)'nın strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra etmek üzere oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu ve Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulları eliyle yürütülmektedir.

Toplumun tüm bağımlılık yapıcı madde ve davranışlardan uzak tutulması vizyonu ile hareket eden bu yapı, ulusal ve uluslararası düzeyde, en üst seviyede iş birliği ile eş güdüm ve koordinasyon içinde birbirini destekleyecek ve etkisini artıracak şekilde geliştirilen strateji ve politikalarla her türlü bağımlılıktan uzak; beden, ruhen ve sosyal olarak tam bir iyilik hâline sahip sağlıklı bireylerden oluşan sağlıklı bir toplum oluşmasına katkı sağlanması misyonu üstlenmiştir.

1.4.1. Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)

13 Kasım 2014 tarihli Başbakanlık Genelgesi ile Başbakan Yardımcısı başkanlığında; Adalet Bakanı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Gençlik ve Spor Bakanı, İçişleri Bakanı, Millî Eğitim Bakanı, Gümrük ve Ticaret Bakanı ile Sağlık Bakanı’nın katılımlarıyla Uyuşturucuyla Mücadele Yüksek Kurulu (UMYK) oluşturulmuştur.

Yüksek Kurul Başkanı’nın onayı ve ilgili kurumların merkez teşkilatlarındaki yöneticilerin katılımı ile Uyuşturucuyla Mücadele Kurulu (UMK), çalışmaların teknik düzeyde değerlendirildiği ilgili kurum uzmanlarının katılımı ile Uyuşturucuyla Mücadele Teknik Kurulu (UMTK), aynı zamanda çalışmaların il düzeyinde yürütülmesini sağlamak üzere vali/vali yardımcısı başkanlığında da Uyuşturucuyla Mücadele Koordinasyon İl Kurulları oluşturulmuştur. Genelge kapsamında oluşturulan bu kurulların koordinasyon ve sekreteryaya görevi, merkezde Sağlık Bakanlığına, illerde ise sağlık müdürlüklerine verilmiştir. Uyuşturucuyla mücadele çalışmalarında üst düzeyde güçlü iş birliğini esas alan bu multisektörel yaklaşım, uyuşturucunun yanı sıra tütün, alkol gibi bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı ve kötü alışkanlıkların (teknoloji bağımlılığı, kumar vb.) önlenmesine yönelik çalışmaları içerecek şekilde genişletilerek 9 Aralık 2017 tarihli ve 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile “Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu” (BMYK) olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’ne geçilmesiyle birlikte bağımlılıkla mücadele çalışmalarının kesintisiz sürdürülmesi ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanması amacıyla kurul yapılarıyla ilgili mevzuat düzenlemesi yapılmıştır. 14 Şubat 2019 tarihli 30686 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu yeni yapıya uygun olarak yeniden oluşturulmuş ve Yüksek Kurulun Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanmasına karar verilmiştir.

Ülkemizde bağımlılıkla mücadele çalışmaları, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)'nın oluşturacağı strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra etmek üzere oluşturulmuş olan Bağımlılıkla Mücadele Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu ve bağımlılıkla mücadele il koordinasyon kurulları eliyle yürütülmektedir.

1.4.2. Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK)

BMYK'ya bağlı olarak oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK); bağımlılık ile mücadele çalışmalarının BMYK'ya sunulması, BMYK kararlarının uygulanmasının sağlanması, bağımlılık ile mücadele politikalarına katkı sağlanması, tüm üyelerce, kendi kurum ve kuruluşlarında yürütülen bağımlılıkla mücadele çalışmalarının takip ve koordinasyonunun yapılması, kurum ve kuruluşlar arası iş birliğinin sağlanması görevlerini icra etmektedir. Yılda en az dört defa olmak üzere toplanan BMK'da; Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcısı başkanlığında, 11 bakan yardımcısı (Adalet; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler; Çevre ve Şehircilik; Gençlik ve Spor; Hazine ve Maliye; İçişleri; Millî Eğitim; Sağlık; Tarım ve Orman; Ticaret; Ulaştırma ve Altyapı) ile Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, Adli Tıp Kurumu Başkanvekili, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan Yardımcısı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkan Yardımcısı, Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcısı, Yükseköğretim Kurulu Başkanvekili, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürü, BMYK Başkanı Danışmanı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Müdürü yer almaktadır.

Özetle Kurul, uyuşturucu, alkol, sigara ve diğer tüm bağımlılık türleriyle mücadelede kapsamlı bir yaklaşım benimsemektedir. Aynı zamanda, tedavi, iyileştirme ve önleme hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasının sağlanması için çalışmalar yapmaktadır.

1.4.3. Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu (BMTK)

Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürü'nün, olmadığı durumlarda ise Halk Sağlığı Genel Müdürü'nün görevlendirdiği ilgili daire başkanının başkanlığında, BMK'da yer alan kurum ve kuruluşlar tarafından görevlendirilecek en az daire başkanı seviyesinde, toplantılarda kurumları veya kuruluşları adına karar verebilecek temsilcilerden oluşmaktadır. Kurul; bağımlılık ile

mücadele çalışmalarının BMK’ya sunulmak üzere raporlanması, BMTK kararlarının uygulanmasının sağlanması, bağımlılık ile mücadele çalışmaları kapsamında uluslararası gelişmelerin takip edilmesi, kendi kurum ve kuruluşlarında yapılması planlanan bağımlılıkla mücadele çalışmalarında görev alınması, kurum/kuruluş içi iş birliğinin sağlanması, üye kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin sağlanması, bağımlılık ile mücadele çalışmaları kapsamında istenilen bilginin sekretaryayı yürüten kuruma iletilmesi, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından yapılan raporlamalara ve iş birliği beklenen diğer çalışmalara katkı sağlanması, BMK’ya iletilmesi gereken konuların tespit edilmesi, yapılan çalışmaların kurum ve kuruluşların yerel teşkilatlarına iletilmesi ve yerel teşkilatlardaki faaliyetlerin organize edilmesi görevlerini yerine getirmektedir.

BMTK konuya ve gündem yoğunluğuna göre en geç iki ayda bir, o ayın ikinci haftasında teknik kurul başkanının uygun göreceği günde toplanır.

1.4.4. Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu (BMİKK)

BMİKK, illerde vali, ilçelerde kaymakam başkanlığında, BMK’da yer alan kurumların ildeki/ilçedeki en üst düzey temsilcilerinden oluşur. Yılda en az dört defa, üç ayda bir, ayın üçüncü haftasında Kurul başkanınca belirlenen günde toplanan BMİKK’lar; BMYK, BMK ve BMTK tarafından belirlenen politika ve faaliyetlerle bu kapsamda verilen görevlerin il/ilçe bünyesinde başarıya ulaşması için çalışmalarını yürütmektedir.

Yayımlanan Strateji Belgesi ve Eylem Planları ile ülkemizin, uyuşturucuyla mücadele konusundaki yol haritası belirlenmiştir. Eylem planları; planlanan çalışma ve faaliyetlerin yürütülmesi ve bunların etkilerinin tanımlanan gösterge ve hedefler yoluyla sistematik olarak sürekli takip edilerek değerlendirme yapılabilmesine olanak sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Eylem planları; uyuşturucu arzının ve talebinin önlenmesi, uyuşturucuyla mücadelede iletişim, uyuşturucuyla mücadele sürecinin koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesi faaliyetlerini içerecek şekilde hazırlanmıştır.

1.5. Strateji Belgeleri ve Eylem Planları

Ülkemizin uyuşturucu ile mücadele politikalarının ve bu kapsamdaki amaç ve hedeflerinin ortaya konduğu ilk Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi, 2006 yılında yürürlüğe girmiştir. Politika ve strateji belgelerinde belirlenen hedeflere ulaşılması için yapılması gereken faaliyetlerin yer aldığı üçer yıllık eylem planları yürürlüğe konmuştur. 2014 yılı içerisinde ilgili tüm kurumların katkılarıyla Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın hazırlıklarına başlanmıştır. Bu kapsamda yayımlanan uyuşturucu ile mücadele konulu Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda, Uyuşturucu ile Mücadele Kurulları kurulmuş (Başbakan Yardımcısı başkanlığında Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı ile), 15 çalıştaydan

oluşan “1. Uyuşturucu ile Mücadele Şurası” düzenlenmiş ve şura sonuç raporları da değerlendirilerek Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi ve Acil Eylem Planı çalışmalarına yön verilmiştir.

2015 yılından itibaren, 2015 Uyuşturucuyla Mücadele Acil Eylem Planı (AEP) ve Ulusal Uyuşturucuyla Mücadele Strateji Belgesi, 2016-2018 yıllarını kapsayan Ulusal Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı, 2018-2023 Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2024-2028 Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı yayımlanmıştır. Yayımlanan strateji belgeleri ve eylem planları ile ülkemizin uyuşturucuyla mücadele konusundaki yol haritası belirlenmiştir. Eylem planları; planlanan çalışma ve faaliyetlerin yürütülmesi ve bunların etkilerinin tanımlanan gösterge ve hedefler yoluyla sistematik bir şekilde sürekli takip edilerek değerlendirme yapılabilmesine olanak sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Eylem planları; uyuşturucunun arzının önlenmesi, uyuşturucuya talebin önlenmesi, uyuşturucuyla mücadelede iletişim, uyuşturucuyla mücadele sürecinin koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesi faaliyetlerini içerecek şekilde hazırlanmıştır.

Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında da her yıl, Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi'ne ve eylem planlarına yer verilmekte ve ülkemizdeki bu belgelerle ilgili gelişmeler yakından takip edilmektedir.

1.5.1. Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı 2015

Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı, Türkiye'de 2015 yılında yayımlanan ve uyuşturucu kullanımının ve bağımlılığının önlenmesi amacıyla oluşturulan kapsamlı strateji belgesidir. Bu planla, toplumun farklı kesimleri hedef alınarak özellikle gençlerin uyuşturucuya karşı bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu eylem planında, eğitim, sağlık, güvenlik, rehabilitasyon ve farkındalık yaratma gibi çeşitli alanlarda adımlar atılması öngörülmüştür. Ayrıca, uyuşturucu kullanımıyla mücadele eden kurumlar arasında iş birliğini güçlendirerek etkili ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenmiştir. Nihayetinde anılan planla, toplumun bu mücadele için teşvik edilmesi hedeflenmiştir.

2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı, 12 ana başlık altında 89 eylem ile mevcut durum tespit edilerek yapılacak çalışmaların amaç, hedef ve stratejileri şöyle belirlenmiştir:

1. Uyuşturucuya ulaşılabilirliğin engellenmesi,
2. Eğitim kurumlarına yönelik tedbirler alınması,
3. Belirlenmiş hedef gruplara yönelik tedbirler alınması,
4. Uyuşturucu ile mücadelede danışma birimleri oluşturulması,

5. Uyuşturucu bağımlılığının tedavi mekanizmalarının güçlendirilmesi,
6. Uyuşturucu bağımlılarının kısa ve uzun süreli tedavi sonrası sosyal uyumunun sağlanması,
7. Uyuşturucu ile mücadelede bilimsel danışma kurulu oluşturulması,
8. Uyuşturucu ile Mücadele Karar Destek Sistemi (UKDS) kurulması,
9. Uyuşturucu ile mücadelede mevzuatın güçlendirilmesi,
10. Uyuşturucu ile mücadelede koordinasyon ve iş birliği sağlanması,
11. Uyuşturucu ile mücadelede iletişim ve kamuoyunun bilgilendirilmesi,
12. Tanı ve laboratuvar hizmetleri.

Bahse konu eylem planında yer alan sorumlu kurum ve kuruluşlar; Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Yerel Yönetimler, Türkiye İş Kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu’dur.

Bu eylem planında, uyuşturucu ile mücadelenin devletin sorumluluğunun yanı sıra, toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla etkili sonuçlar elde edilebileceği vurgulanmıştır. Uyuşturucu kullanımının sadece cezai yöntemlerle engellenmeye çalışılması yerine, sosyal ve sağlık temelli önleyici tedbirlerin de hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

1.5.2. Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2016-2018)

2016-2018 Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi ile 2016-2018 Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı, Avrupa Birliği İlerleme Raporları hakkındaki gelişmeler takibinde, ilgili kurum ve kuruluşların katkıları ile önceki “Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi” ile “Ulusal Uyuşturucu Eylem Planları” çerçevesinde oluşturulmuştur. Aynı zamanda, ülkemizin uyuşturucu ile mücadele modeli, Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu, Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu ve Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Kurulu toplantılarından çıkan görüş ve önerilerin yanı sıra, diğer ulusal ve uluslararası uyuşturucu ile mücadele kapsamındaki belgeler ve güncel bilimsel veriler dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni strateji ve faaliyetlerin eklendiği “2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Eylem Planı” 18 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe girmiş ve planda, uyuşturucu ile mücadele kapsamında, 146 eylem altında mevcut durum ortaya konularak yapılacak çalışmaların amaç, hedef ve stratejileri aşağıdaki 11 ana başlıkla belirlenmiştir:

1. Uyuşturucuya Ulaşılabilirliğinin Önlenmesi
2. Toplumun Uyuşturucu ile Mücadeleye Katılımı
3. Taleple Mücadelede Tedavi
4. Uyuşturucu ile Mücadelede Sosyal Uyum
5. Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim
6. Uyuşturucu ile Mücadele Sürecinin Yürütümü ve Koordinasyonu
7. İzleme ve Değerlendirme
8. Uyuşturucu ile Mücadelenin Finansal Boyutu
9. Uyuşturucu ile Mücadelede Yerel Yönetimler ve STK'lar ile İş Birliği
10. Uyuşturucu ile Mücadelede Danışma Birimleri
11. Uyuşturucu ile Mücadelede Uluslararası Deneyimler ve Başarılı Ülke Modelleri

2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı'nda yer alan tüm faaliyetler için sorumlu kurumlar alt faaliyetler oluşturmuş, aylık izlemeyi sağlayan alt faaliyet izlem tablosuyla faaliyetlerin gerçekleşme durumları ölçülmüştür. Ayrıca eylem planları kapsamında yürütülen tüm çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından derlenerek altı aylık ve yıllık faaliyet raporları hazırlanmıştır.

Adı geçen eylem planında yer alan sorumlu kurum ve kuruluşlar şunlardır: Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (TÜBİTAK), Gençlik ve Spor Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türkiye Yeşilay Cemiyeti, Mesleki Yeterlilik Kurumu, tüm UMTK üyesi kurumlar.

1.5.3. Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)

Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023);

Avrupa başta olmak üzere dünyadaki gelişmeler göz önünde bulundurularak, BMYK ve BMK üyesi kurum/kuruluşların temsilcileri ile uyuşturucuyla mücadele alanındaki diğer uzmanların katkıları, 2014 yılında topyekûn seferberlik ilan edilerek başlatılan uyuşturucuyla mücadele çalışmalarının yol haritası niteliğindeki 2015 ve 2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Eylem Planı ve Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji

Belgesi, Yüksek Kurul, kurul ve teknik kurul toplantıları ile bölgesel değerlendirme toplantılarında elde edilen tecrübeler, karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri ve bunlara yönelik yapılması gereken faaliyetlerin tartışıldığı politika laboratuvarlarının çıktıları değerlendirilerek oluşturulmuştur.

Nihai amacı; “Toplumu her türlü uyarıcı ve uyuşturucu madde kullanımından uzak tutmak” olan bahse konu Strateji ve Eylem Planı’nda, nihai amaca ulaşabilmenin izlenmesi için “nihai amaç göstergeleri” belirlenmiş ve 2018-2023 arasındaki 6 yıl için hedefler tespit edilmiştir.

Nihai amaca ulaşılmasının, aşağıda yer alan dört ana kategoride konumlandırılmış ara amaçlarla sağlanması planlanmıştır:

1. Uyuşturucu Arzının Önlenmesi,
2. Uyuşturucuya Talebin Önlenmesi,
3. Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim,
4. Uyuşturucu ile Mücadele Sürecinin Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi.

Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023), Türkiye’nin uyuşturucu ile mücadeledeki kararlılığını ve toplumsal sorumluluğunu

pekiştiren önemli bir adım olmuştur. Stratejik hedeflere ulaşmak için, tüm paydaşların iş birliği içerisinde hareket etmesi, kaynakların etkin kullanılması ve düzenli izleme ve değerlendirme süreçlerinin uygulanması büyük bir önem taşımıştır. Bu plan ile, toplumun her kesiminde daha sağlıklı bir yaşam biçiminin benimsenmesine ve uyuşturucu ile mücadelenin daha verimli yürütülmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.5.4. Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)

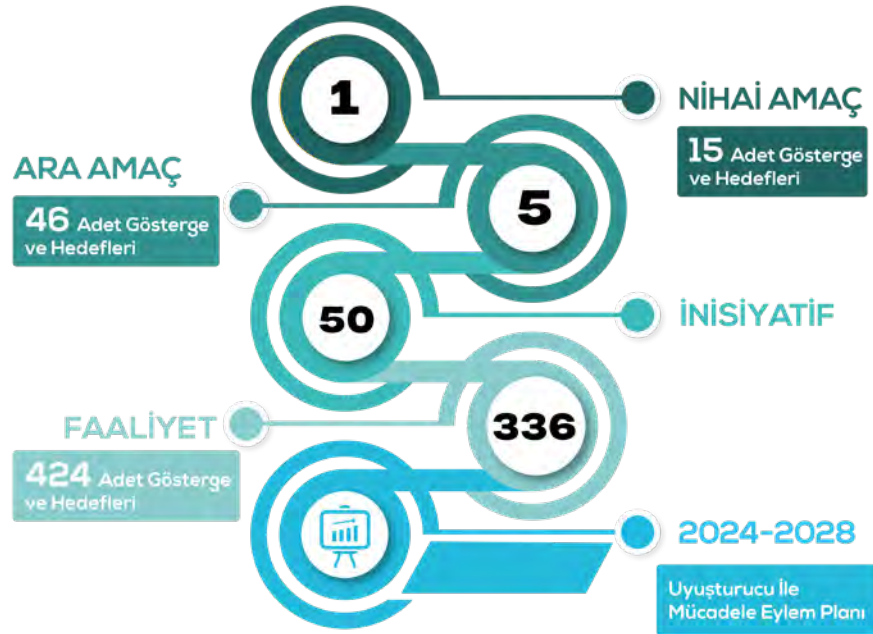
Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028);

- ◆ Uyuşturucu ile mücadele alanında dünyadaki iyi uygulama örnekleri, farklı ülkelerde hazırlanan strateji belgeleri, mevzuat düzenlemeleri,
- ◆ 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı çıktıları, faaliyet raporları, paydaş kurumlar tarafından yapılan saha araştırmalarının raporları,
- ◆ Karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri ve bunlara yönelik yapılması gereken faaliyetlerin tartışıldığı il değerlendirme toplantıları,
- ◆ Mahallî mülki amirler başkanlığında, il yöneticileri, akademisyenler, kamu kurumu temsilcileri, muhtarlar, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşan toplam 43 bin 738 kişinin katılımıyla yerelde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin görüşüldüğü 81 ilde ve 906 ilçede yapılan il/ilçe çalıştayları,
- ◆ İl/ilçe çalıştaylarında elde edilen çıktıların görüşüldüğü; bağımlılıkla mücadele kurulu üyesi kurumların, üniversitelerin, kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve mahallî mülki amirler ile il yöneticilerinin katılımıyla yapılan “İl/İlçe Çalıştayları Değerlendirme Şurası” çıktıları,
- ◆ 64 üniversiteden 126 akademisyenin katılımıyla düzenlenen “Bağımlılık ile Mücadele Çalıştayı” gibi politika laboratuvarlarından elde edilen verileri,
- ◆ Bağımlılık ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulu raporları, yerelde yürütülen ya da pilot çalışması yapılan ancak ulusal düzeyde yaygınlaştırılmamış olan iyi uygulama örnekleri,
- ◆ 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın sahadaki uygulamasının değerlendirmek üzere 7 bölgede yapılan 7 il ziyaretine ilişkin hazırlanan değerlendirme raporları, göz önünde bulundurularak ve alana yönelik literatür taraması yapılarak, eylem planında yer alması gereken inisiyatif, faaliyet, gösterge ve hedefler belirlenmiştir. Belirlenen inisiyatif,

faaliyet, gösterge ve hedeflere yönelik 19 kurumun temsilcileriyle yapılan, 2 hafta süren toplantıların çıktıları ile 2024-2028 dönemini kapsayan taslak eylem planı hazırlanmıştır. Oluşturulan söz konusu taslak doküman doğrultusunda; eylem planındaki faaliyetleri kritik öneme sahip ve faaliyet sayısı fazla olan Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Yeşilay Cemiyeti ve diğer paydaşlarla birlikte yürütülen detaylı çalışmaların neticesinde “2024-2028 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” ortaya çıkmıştır.

2024-2028 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın “Toplumu her türlü uyarıcı ve uyuşturucu madde kullanımından uzak tutmak” olan nihai amaca ulaşılması; Uyuşturucu Arzının Önlenmesi, Uyuşturucuya Olan Talebin Önlenmesi, Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim, Uyuşturucu ile Mücadele Sürecinin Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi ve Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi gibi beş ana kategoride konumlandırılmış; ara amaçlarla sağlanması öngörülmüştür.

Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028 hazırlanırken aşağıdaki tabloda görüleceği üzere dört seviyede planlama yapılmış ve 2024-2028 arasındaki 5 yıl için hedefler tespit edilmiştir.

Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028), geçmiş dönemde elde edilen tecrübeler ışığında daha geniş bir çerçeve sunmuş ve Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadeledeki kararlılığını ve toplumsal sorumluluğunu pekiştiren bir belge niteliğini taşımıştır.

1.5.5. Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2008-2012)

Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2008-2012), Türkiye'de tütün kullanımının azaltılması ve tütünle ilgili sağlık sorunlarının önlenmesi amacıyla hazırlanmış bir strateji belgesidir. 2008-2012 dönemi için belirlenen bu plan, dünya genelinde tütün kullanımının sağlık üzerindeki olumsuz etkilerinin giderek daha fazla fark edilmesiyle birlikte Türkiye'nin tütün kontrolü alanında uluslararası taahhütleri yerine getirmesi ve halk sağlığını korumasına yönelik hedefleri için önemli bir yol haritası sunmuştur.

Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda ilgili paydaşlarla iş birliği içerisinde hazırlanan "Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı 2008-2012" 12 Aralık 2007 tarihinde kamuoyuna tanıtılmıştır. Aynı yıl, Sağlık Bakanlığı bünyesinde Tütün ve Diğer Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuş, 2011 yılında da "Tütün Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Birimleri Hakkındaki Yönetmelik" yayımlanmıştır.

Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2008-2012) üç amaç başlığı altında hedef ve stratejilerden oluşmuştur:

1. **Tütün Ürünlerine Olan Talebin Azaltılmasına Yönelik Önlemler:** Ulusal Tütün Kontrol Programı'nın kabulünü ve uygulanmasını her düzeyde kolaylaştırmak için tütün ve tütün ürünlerinin sağlık, ekonomi ve toplum açılarından zararları konusunda halkın bilgilendirilmesi, eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır.
2. **Tütün Arzının ve Tütün Ürünlerinin Kullanımının Azaltılmasına Yönelik Önlemler:** Yasa dışı ticaret, tütün ve tütün mamullerinin tüketimini artırarak halk sağlığını tehdit etmekte, gelir kaybına yol açmakta, organize suç ve kanunsuz uygulamalara fırsat vermektedir. Tütün ve tütün mamullerinin her türlü yasa dışı ticaretinin önlenmesi için ulusal ve uluslararası düzeyde önlemlerin alınması amaçlanmıştır.
3. **Tütün Kullanımı ve Ulusal Tütün Kontrol Programının İzlenmesi, Değerlendirmesi ve Raporlanması:** Ulusal tütün kontrol programının süreç ve çıktılarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması için model oluşturulması amaçlanmıştır.

Bahse konu eylem planında yer alan sorumlu kurum ve kuruluşlar şunlardır: Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Reklam Kurulu), Tarım ve Köy

İşleri Bakanlığı Gümrük Müsteşarlığı, Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Belediyeler, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK), Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü, Sigara ve Sağlık Ulusal Komitesi (SSUK), Yükseköğretim Kurulu (YÖK).

Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2008-2012), Türkiye’de tütün kullanımını azaltmaya yönelik önemli adımlar atılmasını sağlamış, halk sağlığını koruma konusunda etkili sonuçlar doğurmuştur. Eylem planı, Türkiye’nin uluslararası taahhütlere uygun bir şekilde tütünle mücadeledeki kararlılığını göstermiştir.

1.5.6. Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2015-2018)

27 Ocak 2015 tarihli 2015/1 sayılı Başbakanlık Genelgesi ekinde yayımlanmış olan “2015-2018 Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı”nda, 10 başlık ve 139 eylem altında mevcut durum tespit edilerek çalışmaların amaç, hedef ve stratejileri belirlenmiştir.

Nihai amaca ulaşılması, aşağıda yer alan üç ana kategoride konumlandırılmış ara amaçlarla sağlanması öngörülmüştür:

- 1. Tütün Ürünlerine Olan Talebin Azaltılmasına Yönelik Önlemler:** Halkı Bilgilendirme, Bilinçlendirme ve Eğitim, Sigarayı Bırakma, Fiyat ve Vergilendirme, Tütün Dumanından Pasif Etkilenimin Önlenmesi, Reklâm, Promosyon ve Sponsorluk, Ürün Kontrolü ve Toplumun Bilgilendirilmesi;
- 2. Tütün Ürünlerinin Arzının Azaltılmasına Yönelik Önlemler:** Yasa Dışı Ticaretle Mücadele, Çocuk ve Gençlerin Tütün ve Tütün Ürünleri Kullanımından Korunması ve Ulaşılabilirliğinin Engellenmesi, Tütün Üretimi ve Alternatif Politikalar;
- 3. Tütün ve Tütün Ürünleri Kullanımı ve Ulusal Tütün Kontrol Programının İzlenmesi, Değerlendirmesi ve Raporlanması:** Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı’nın süreç ve çıktıların izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması.

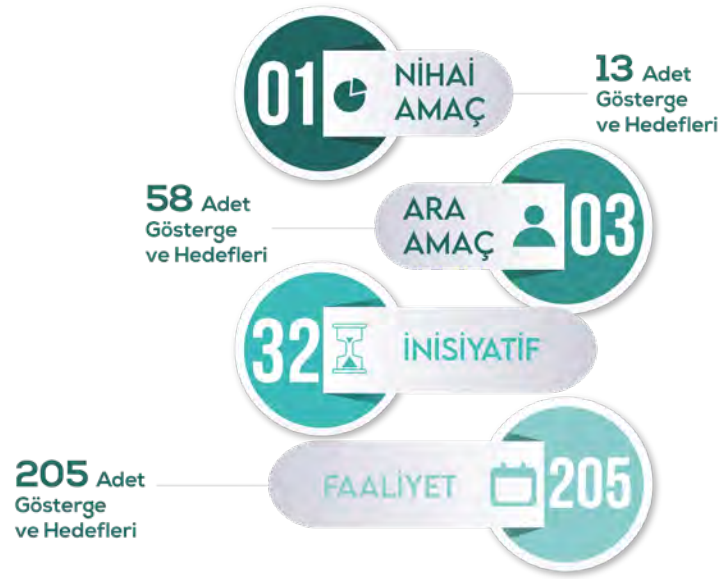
Bahse konu eylem planında yer alan sorumlu kurum ve kuruluşlar şunlardır: Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TBMM, Yerel Yönetimler, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu TAPDK, Gelir İdaresi Başkanlığı, Yükseköğretim Kurulu.

1.5.7. Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)

2018-2023 yılları arasında tütün kontrolü alanında yürütülecek çalışmaların yol haritasını oluşturan 2018-2023 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 30 Mayıs 2018 tarihinde Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu Başkanı tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

2018-2023 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı; 2015-2018 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve eylem planlarından devam edecek faaliyetlere ve güncel ihtiyaçlara yönelik yeni inisiyatif ve faaliyetlerin de eklenmesiyle güçlendirilmiştir. Sağlık Bakanlığı sekreteryasında paydaş kurumlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, akademisyenler ve bu alanda çalışan uzmanların katkılarıyla hazırlanmıştır.

Bu çerçevede, nihai amacı “Toplumdaki tüm bireyleri, tütün ürünlerinin sağlık, ekonomik, çevresel ve sosyal zararlarından korumak.” olan Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) hazırlanırken dört seviyede planlama yapılmıştır:

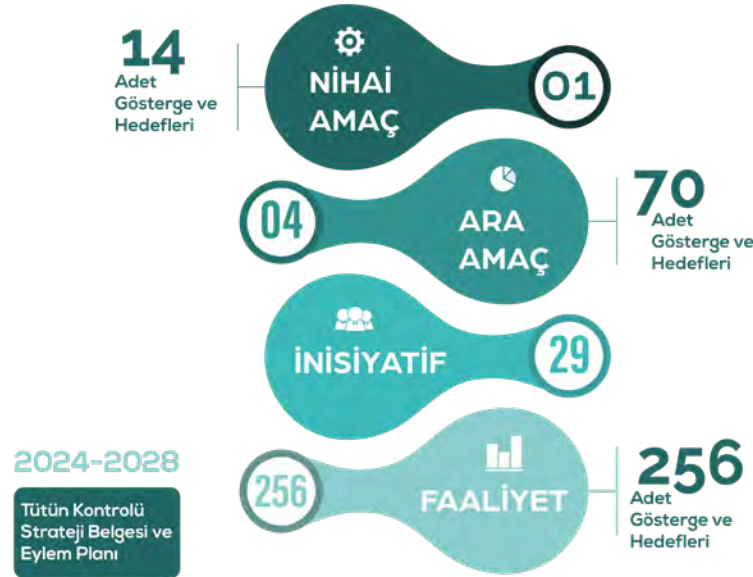
Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023

Mücadelede yeni bir döneme girilen “2018-2023 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı” ile, dumansız hava sahasının genişletilmesi, tütün ürünlerinin satışının 21 yaşının altındakilere yapılmaması ve satış-sunum yerlerinin örgün eğitim kurumları ve öğrenci yurtlarına en az 500 metre uzaklıkta olması, tütün ürünlerindeki vergilerin artırılması, düz paket uygulaması, sigara içilmesi yasak kapalı alanlara yönelik denetimlerin artırılması, sigara kullanmayan personele pozitif ayrımcılık uygulamaları ve sigarasız kurumların teşvik edilmesi gibi birçok düzenleme yapılmıştır.

1.5.8. Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)

2024-2028 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunun 10 Eylül 2024 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüştür. “Tütünsüz Hayat Hedefine” ulaşarak toplumdaki tüm bireyleri tütün kullanımının sağlık, ekonomik, çevresel ve sosyal zararlarından korumak nihai amacı ile hazırlanan eylem planı, eylem planındaki faaliyetleri kritik öneme sahip ve faaliyet sayısı fazla olan Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Yeşilay Cemiyeti ve diğer paydaşlarla birlikte yürütülen detaylı çalışmaların neticesinde, 15 Ekim 2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Strateji Belgesi ve Eylem Planı; 2024-2028 döneminde, tütünle mücadeleye yönelik Tütün Ürünlerine Talebin Azaltılması, Tütün Ürünlerine Ulaşılabilirliğin Azaltılması, Kurumsal Kapasitenin Arttırılması başlıklarında yürütülecek detaylı faaliyetleri içerecek şekilde hazırlanmıştır.

Planın birinci seviyesinde, “Nihai Amaç” ve izlem için kullanılacak “Nihai Amaç Gösterge ve Hedefleri” bulunmaktadır. Planın ikinci seviyesinde, belirlenen nihai amaca ulaşmak için, üç ara amaç ile “Ara Amaç Gösterge ve Hedefleri” yer almaktadır. Hedeflere ulaşılabilmesi için gerekli “İnisiyatif” ve “Faaliyet” ise üçüncü ve dördüncü seviyeleri oluşturmaktadır.

Eylem planıyla belirlenen politikaların ülke genelinde, yerel dinamikler göz önünde bulundurularak uygulanması, tütünle mücadele çalışmalarının başarıya ulaşması için

gereken en önemli faktörlerden biri olmuştur. Bu amaçla üniversiteler, yerel yönetimler, STK’lar, federasyonlar gibi tüm toplumsal ve sivil inisiyatifler ile ortak stratejiler belirlenerek yol haritaları çıkarılmıştır. Bu çerçevede oluşturulan Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile 5 yılın tütünle mücadele konusundaki yol haritasının belirlenmesi, yapılan çalışma ve faaliyetlerin tüm yurttan eş güdüm içinde, birbirini destekleyerek etkisini artıracak şekilde yürütülmesi, etkilerinin tanımlanan göstergeler ve hedefler yoluyla sistematik bir şekilde sürekli takip edilerek başarıya ulaşması hedeflenmiştir. Bunların yanı sıra; kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, yürütülen çalışmalara ilişkin toplumsal savunuculuğun artırılması amacıyla eylem planı kapsamında yürütülen çalışmalar yıllık olarak raporlanmış ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

1.5.9. Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2019-2023)

9 Aralık 2017 tarihli 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında; “Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulunun kapsamı genişletilerek, Başbakan Yardımcısı Başkanlığında 11 bakanın (Adalet, Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Gençlik ve Spor, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Gümrük ve Ticaret, İçişleri, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanları) katılımı ile “Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu” oluşturulmuştur. Ayrıca, anılan genelge ile yüksek kurul başkanı tarafından kurul, alt kurul, teknik kurul, geçici ve kalıcı çalışma grupları ile il ve ilçe kurulları oluşturulabileceği hususu talimat ile bildirilmiştir. Böylelikle, Bağımlılıkla Mücadele Kurulu kararı gereği teknoloji ve kumar bağımlılığına müdahale ve koruyucu çalışmaların başlatılması doğrultusunda “Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Eylem Planı” kapsamında yol haritası oluşturulması kararı verilmiştir.

3 Temmuz 2019 tarihinde Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulunda “2019-2023 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” onaylanarak yürürlüğe girmiştir. 2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamında paydaş kurum kuruluşlarla eylem planı faaliyetlerinin izlenmesi ve yürütülmesi amacıyla 2019 yılında Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Çalışma Grubu oluşturulmuştur.

Davranışsal bağımlılıklarla ile mücadele çalışmaları, yayımlanan Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile BMYK üyesi bakanlıklar ve diğer kurum ve kuruluşlarla eş güdüm içerisinde yürütülmeye devam etmektedir. İllerde valilerin riyasetinde il sağlık müdürlükleri koordinatörlüğünde yürütülen Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulları tarafından bu konuda illerin yerel sorunlara çözüm önerilerinin sağlanması amacıyla 81 ilin sağlık müdürlükleri tarafından Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Yerel Eylem Planı oluşturulmaktadır.

Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2019-2023); üç bölümde oluşturulan faaliyetler ile izlenmiştir:

- Teknoloji ve internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımını sağlamak ve aşırı ve zararlı kullanımını önlemek,
- Kumar bağımlılığını önleme çalışmalarını yürütmek,
- Danışma, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak.

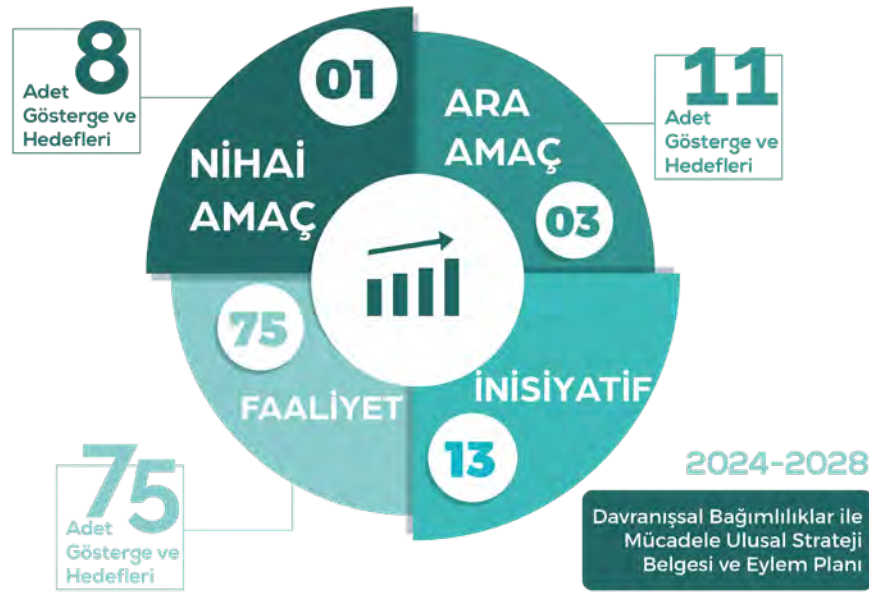
Davranışsal bağımlılık ile mücadele konusunda belirlenen yol haritası ile yapılan çalışma ve faaliyetlerin izlenmesi, değerlendirilmesi, raporlanması ve kamuoyuyla paylaşılması amacıyla faaliyet raporları yayımlanmıştır.

Bahse konu Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda paydaş kurum ve kuruluşlar şunlardır; Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Dışişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı, Türkiye Yeşilay Cemiyeti, Yükseköğrenim Kurulu Başkanlığı.

1.5.10. Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)

Davranışsal bağımlılıklar ile mücadele hususunda uluslararası çalışmalar ve dünyadaki gelişmeler, yaşanan sorunlar ve bunlara yönelik geliştirilen çözüm stratejilerinin değerlendirilmesinin yanında, Bakanlık temsilcileri ile bu alanda görev yapan uzmanların katkılarıyla, ulusal alanda sorun tespiti ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilerek uygulanabilir faaliyetlerin tartışıldığı çalıştay raporları göz önünde bulundurulmuş ve “2024-2028 Davranışsal Bağımlılıklar İle Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” oluşturulmuştur.

Güncellenen 2024-2028 Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile 5 yılın davranışsal bağımlılık ile mücadele konusundaki yol haritasının belirlenmesi, yapılan çalışma ve faaliyetlerin tüm yurttan eş güdüm içinde birbirini destekleyecek ve etkisini artıracak şekilde yürütülmesi, etki analizi takibinin sağlanarak başarıya ulaşması hedeflenmektedir.

2024-2028 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Eylem Planı'nda "Toplumu teknoloji, internet ve kumar alanlarında davranışsal bağımlılık gelişmesinden korumak" olarak belirlenen nihai amaca ulaşılması için topluma yönelik;

- ◆ Bilişim teknolojilerinin, internetin ve sosyal medyanın bilinçli, güvenli ve etkin kullanımında gençler başta olmak üzere toplumun farkındalığının ve bilgi düzeyinin artırılması,
- ◆ Bilişim teknolojilerinin aşırı ve zararlı kullanımının önlenmesi, dijital oyun, bahis, şans ve kumar bağımlılığını önlemeye yönelik çalışmaların yürütülmesi,
- ◆ Davranışsal bağımlılık yaşayan bireylerin danışmanlık, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine ulaşılabilirliğin artırılması,
- ◆ Çalışmaların ve hizmetlerin yürütülmesinde kurumlar arası eş güdümün güçlendirilmesi sağlanacaktır.

2024-2028 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Eylem Planı'nda sorunlu kurum ve kuruluşlar olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı-Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Diyanet İşleri Başkanlığı, Yükseköğretim Kurulu, BMK üyesi diğer kurumlar, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Yeşilay Cemiyeti, üniversiteler, yerel yönetimler yer almıştır.

1.6. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Araştırma Komisyonları

1.6.1. Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu/2008

Uyuşturucu başta olmak üzere madde bağımlılığı ve kaçakçılığı sorunlarının araştırılması ve bu sorunlara yönelik alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 2008 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Meclis Araştırması Komisyonu kurulması ve bu konularda kapsamlı bir inceleme yapılması için bir çalışma başlatılmıştır.

Anayasa’nın 98., Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca, uyuşturucu ile mücadelede yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi için Meclis araştırması önergelerinin gerekçelerinde özetle;

- ◆ Madde bağımlılığının dünyada olduğu gibi ülkemizde de başta gençler arasında olmak üzere herkesi etkileyebilen biyolojik, ruhsal ve sosyal boyutları olan bir sağlık sorunu olduğu ve madde kullanımının, dünyada her geçen gün artmakta olduğu,
- ◆ Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ile Mücadele Kurumunun hazırladığı 2005 Dünya Uyuşturucu Raporu’nda; uyuşturucu kullananların sayısının her yıl %8 oranında arttığı, bu artışın da büyük oranda esrar tüketiminden kaynaklandığı, sentetik uyuşturucu kullanımında azalma olmakla birlikte, 300 milyar dolardan fazla hacme sahip olan dünya uyuşturucu ticaretinin birçok ülkenin ekonomisinden daha geniş olduğu,
- ◆ Dünyada olduğu gibi ülkemizde de 20. asrın son yarısından itibaren uyuşturucu madde kullanım oranının giderek arttığı ve uyuşturucu kullanma yaşının da gittikçe düşmekte olduğu,
- ◆ Uyuşturucu üretimi, ticareti ve kullanımının tüm dünya gençliğinin yaşamını tehdit eden, hatta çoğu zaman sona erdiren bir sorun olmaya devam ettiği, üretimi ve satışı tüm ülkelerde kısıtlanmış ve hatta yasaklanmış olmasına karşın, bu maddelerin illegal yollardan üretiminin ve satışının engellenemediği ve dünya gençliğini zehirlemesinin önüne geçilemediği,
- ◆ UNODC, OECD ve EUROPOL raporlarına göre, Afganistan, Pakistan ve Irak üzerinden gelerek İtalya, Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya’daki pazara ulaşan uyuşturucunun, PKK’nın kontrolünde olduğu,
- ◆ Uyuşturucu kullanımının en önemli sonuçlarından birinin de toplum yapısının temelini teşkil eden bütün millî ve manevi değerleri yok ettiği, uyuşturucu kullanımının yaygınlaştığı toplumların millî mukavemet ve savunma gücünün yok olduğu, her türlü sömürüye müsait hâle gelmekte olduğu,

- ◆ Ülkemizde uyuşturucu bağımlılığının boyutlarının, mücadele yöntem ve araçlarındaki etkinliğin ortaya konması, mücadeleyi gerçekleştirecek kurumsallaşma kapasitesinin belirlenmesi, medyada ve okullarda etkili eğitim programları oluşturulması, uyuşturucu kullanımını teşvik edenlere, bunun ticaretini yaparak insanlığı zehirleyenlere karşı cezai ve idari bakımdan alınacak ilave tedbirlerin tespit edilmesi, uluslararası mücadelede yürütülmesi gereken politikaların belirlenmesi, uyuşturucunun bölücü örgütler tarafından kullanılmasının boyutlarının ortaya konması gerektiği,
- ◆ Sadece bireyi değil, bir virüs gibi toplumun tamamını zehirleyen ve tedavi maliyeti önlem maliyetinden fazla olan uyuşturucu madde bataklığının kurutulmasının, toplumun tüm fertlerinin bilinçlendirilmesiyle ve topyekûn mücadeleyle sağlanacağı,
- ◆ Gençliği tehdit eden bu sorunun köklü çözümünün ise bireysel çabaların yanında iktidar ve muhalefet partilerinin ortak çalışmalarıyla birlikte, okul-aile iş birliği ve tüm sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle gerçekleştirilebileceği dile getirilmiştir.

“Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla” bir Meclis Araştırması Komisyonu kuruluşuna ilişkin kararda; araştırmayı yapacak Komisyonun 16 üyeden oluşması, çalışma süresinin Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip Üye seçimi tarihinden itibaren 3 ay olması ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışma yapabilmesi hususlarına yer verilmiştir. Komisyonun kuruluş kararı 16.02.2008 tarih ve 26789 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Dört aylık (bir aylık ek süre talebi ile) çalışma süresi içerisinde resmî olarak 34 toplantı ve 37 oturum yapan Meclis Araştırması Komisyonu; konu hakkında bilgi edinmek üzere akademisyenler, ilgili kamu ve özel kuruluşlardan yetkililer ile sivil toplum kuruluşlarından temsilciler davet ederek görüşlerini almış; raporun yazım aşamasında yararlanmak üzere ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, enstitüler ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden bilgi ve belgeler temin etmiştir. Bunun yanı sıra, anılan Komisyon tarafından sorunların yerinde gözlemlenmesi için bazı inceleme ziyaretlerinde bulunulmuş, alanın tüm tarafları dinlenmiş ve önemli tespitlerde bulunulmuştur.

Meclis Araştırması Komisyonu Raporu; Madde ve Madde Bağımlılığı, Tanımlar ve Genel Bilgiler, Dünyada ve Türkiye’de Mevcut Durum, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Mevzuat, Türkiye’nin Madde Kullanımı ile Mücadelede Kurumsal Yapılanması, Koordinasyon ve Uluslararası Kuruluşlar, Dünyada ve Ülkemizde Uyuşturucu Madde Politikaları, Sektörlerin Korunma Politikaları, Madde Bağımlılarının Tedavisi, Madde Bağımlılarının Yasal İzlemi ve Topluma Kazandırılması Programı, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Uyuşturucu Madde ve Madde Kullanımı ile İlgili Veri Toplama ve Analiz Sistematiği, Tespitler ve Öneriler olarak 11 başlık altında toplanmıştır.

Uyuşturucu başta olmak üzere madde bağımlılığı ve kaçakçılığı sorunlarının araştırılması amacıyla kurulan TBMM Meclis Araştırması Komisyonunun 2008 tarihli raporunun sonucunda, uyuşturucu ve diğer maddelerin kullanımını engellemek için çeşitli stratejiler ve önlemler önerilmiştir. Ayrıca bu alandaki yasal düzenlemeler, rehabilitasyon çalışmaları, halk eğitimi ve farkındalık artırma gibi faaliyetlerin önemi vurgulanmıştır. Komisyon raporunda, madde bağımlılığı ve kaçakçılığının sosyal bir problem olduğu ve mevzubahis alanda toplumda bilinç oluşturulması, psikolojik destek ve tedavi hizmetlerinin güçlendirilmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

Keza, Komisyon raporunda, bu sorunların toplumsal ve bireysel açıdan ciddi zararlar verdiğine dikkat çekilmiş, uyuşturucu bağımlılığı ve kaçakçılığının sadece bir sağlık sorunu olmadığı, aynı zamanda güvenliği, ekonomiyi ve toplumsal yapıyı da etkileyen bir tehdit oluşturduğu belirtilmiştir.

Komisyon raporunda, bağımlılıkla mücadelede öncelikle toplumsal farkındalık yaratılması ve bu konuda eğitim, rehabilitasyon hizmetleri ve tedavi merkezlerinin güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, uyuşturucu kullanımını engellemek amacıyla yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi, kaçakçılıkla mücadelenin etkinleştirilmesi ve bağımlılara yönelik destekleyici politikaların oluşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

1.6.2. Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Yeni Bağımlılık Türlerinin Araştırılarak Bağımlılığın Nedenlerinin ve Alınacak Tedbirlerin Tespit Edilmesi Maksudıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu/2018

2018 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kurulan Meclis Araştırması Komisyonu, uyuşturucu madde bağımlılığı ile birlikte günümüzde ortaya çıkan yeni bağımlılık türleri ile bağımlılığın nedenleri ve alınacak tedbirler hususunda kapsamlı bir inceleme yapmıştır.

2018 yılı ocak ayında çalışmalarına başlayan Meclis Araştırması Komisyonunun kurulmasına yönelik önergelerin gerekçeleri incelendiğinde özetle;

- ◆ Uyuşturucu ve madde bağımlılığının önlenmesi için toplumun her kesimine önemli görevler düştüğü,
- ◆ Uyuşturucu sorununda gerek güvenlik güçlerinin gerek eğitim ordusunun gerekse hükûmetin yasalarla aldığı önemlerin yeterli olamadığı, bu bağlamda bu önlemlerin neden yetersiz kaldığının ve hâlihazırda hangi noktalarda boşluklar bulunduğu tespit edilmesinin, elde edilen sonuçlarla uyuşturucu üretimi, satışı ve kullanımına ilişkin yapılacak çalışmaların, alınacak önlemlerin ve uygulanacak eylemlerin belirlenmesinin, ülkemizdeki uyuşturucu sorununun çözülmesine yönelik daha kesin sonuçlara ulaşmak için gerekli olduğu,
- ◆ Türkiye’de son yılların en büyük sorunlarından biri olan madde bağımlılığının gençler arasında hızla arttığından yapılan araştırmalarda sıkça vurgulandığı,
- ◆ Uyuşturucu madde kullanımının engellenemez bir hâl almasından ve uyuşturucu madde kullananların tedavisi sırasında oluşan aksaklıklardan dolayı bu gençlerin birçoğunun tekrar kurtuluş reçetesi olarak maddelere dönüş yaptığı,
- ◆ Özellikle gençleri ve çocukları tehdit eden uyuşturucu madde kullanımındaki artışın, madde bağımlılığı ile mücadelede ulusal boyutta yeni ve etkili politikaların ortaya konulmasını gerektirdiği,
- ◆ Uyuşturucu maddelerin merkezî sinir sistemini etkileyerek kullanan kişinin ruhsal ve fiziksel dengesini bozan, kişide fiziksel ve ruhsal bağımlılığa yol açan, kişisel ve toplumsal yönden ekonomik ve sosyal çöküntü oluşturan maddeler olduğu ve uyuşturucu kullanımının çocuk yaşlara inmesinin ise toplumun geleceği olan kuşakları tehdit ettiği,
- ◆ Uyuşturucu kullanımı ve buna bağlı suç oranlarında artışın halkın gündelik yaşamını etkiler hâle geldiği,
- ◆ Son dönemde gençler arasında hızla yayılan, çocuklarımızın ölümüne neden olan sentetik uyuşturucu bonzainin kullanımının engellenmesi gerektiği,
- ◆ Uyuşturucuyla toplum bazında mücadele edilmesi gerektiği, bunun yanında aile yapısının sağlamlaştırılması, eğitim-öğretimde uyuşturucunun zararlarının anlatılması ve basın yayın organlarının konuya gereken önemi göstermesi gerektiği,
- ◆ Uyuşturucu maddelerin üretimi ve kaçakçılığıyla etkin mücadele için gerekli kararların alınması, satış cezalarının caydırıcı hâle getirilmesi, yurttaşların bu yönde bilinçlendirilmesi, sosyal hayatın her alanının uyuşturucu maddelerden arındırılması gibi konularda bir an evvel kapsamlı adımların atılmasının şart olduğu konularına değinilmiştir.

“Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Yeni Bağımlılık Türlerinin Araştırılarak Bağımlılığın Nedenlerinin ve Alınacak Tedbirlerin Tespit Edilmesi” maksadıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun kuruluş kararı 13.01.2018 tarih ve 1173 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu kararda; Meclis Araştırması Komisyonunun 12 üyeden oluşmasına, komisyonun çalışma süresinin başkan, başkan vekili, sözcü, kâtip üye seçimi tarihinden başlamak üzere 3 ay olmasına ve gerektiğinde çalışmalarını Ankara dışında da yapabileceği hususlarına yer verilmiştir.

Çalışma süresi içerisinde 15 toplantı yapan söz konusu komisyonun çalışmaları sırasında tam tutanak tutulmuş, komisyonda görevli uzmanların rapor yazımında yararlanması amacıyla ilgili özel ve kamu kurum-kuruluşlarından belge ve bilgiler temin edilmiştir. Ayrıca, Komisyon, Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Köpek Eğitim Merkezine, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı Kriminal Daire Laboratuvarına ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Komuta Kontrol Merkezine, Gaziantep, Mersin, İstanbul, Antalya ve İzmir illerine çalışma ziyaretinde bulunarak geniş katılımlı istişare toplantıları düzenlemiştir. Aynı zamanda komisyon, İngiltere ve Almanya’da incelemelerde bulunmuştur.

Bahse konu Meclis Araştırması Komisyonu Raporu; Dünyada ve Türkiye’de Uyuşturucu Madde Bağımlılığı, Türkiye’de Uyuşturucu ile Mücadele, Türkiye’de Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Tedavisi, İnternet ve Teknoloji Bağımlılığı ile Sonuç ve Öneriler olmak üzere beş ana başlık altında derlenmiştir.

2018 yılında kurulan Meclis Araştırması Komisyonu, uyuşturucu madde bağımlılığı ve yeni bağımlılık türlerinin nedenlerini araştırarak bu sorunun çözülmesi için alınması gereken tedbirleri belirlemeyi amaçlamıştır. Komisyon, bağımlılıkla mücadelede

kapsamlı bir yaklaşım gerektiği sonucuna varmış ve raporda, bağımlılığın yalnızca bireysel bir sorun olmadığı, toplumsal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin birleşimiyle şekillenen çok boyutlu bir problem olduğunu vurgulamıştır.

Komisyon, bağımlılığın yayılmasının önlenmesi için eğitim, farkındalık artırma çalışmaları ve erken müdahale stratejilerinin önemine dikkat çekmiştir. Bununla birlikte raporda, özellikle uyuşturucu kullanımının gençler arasında hızla arttığına, bunun yanı sıra internet bağımlılığı, oyun bağımlılığı ve alkol gibi yeni bağımlılık türlerinin de giderek daha fazla yayılmaya başladığına ve bağımlılığın önlenmesi için etkili eğitim programlarının, farkındalık kampanyalarının ve rehabilitasyon hizmetlerinin önemini vurgulamıştır. Ayrıca, komisyon sağlık, güvenlik ve sosyal hizmetler alanlarında yapılacak koordineli çalışmaların bağımlılıkla mücadelede önemli rol oynayacağını ifade etmiştir.

Sonuç olarak komisyon raporunda, bağımlılıkla mücadelede sadece güvenlik önlemlerinin yeterli olmayacağı, aynı zamanda toplumsal bilincin arttırılması, tedavi ve rehabilitasyon imkânlarının güçlendirilmesi, erken müdahale ve önleyici stratejilerin hayata geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

1.6.3. Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu/2020

Bilişim teknolojilerinin bağımlılık yapan etkilerinin incelenmesi, bu teknolojilerin olumsuz yönlerinin önlenmesi ve kontrollü kullanımının sağlanması yönünde gerekli tespit ve tedbirlerin belirlenmesi amacıyla 2020 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuştur.

08.05.2019 tarihinde çalışmalarına başlayan söz konusu Meclis Araştırması Komisyonunun kurulmasına yönelik önerilerin gerekçelerinde özetle;

- ◆ Teknolojik gelişmelere bağlı olarak çeşitlenen sosyal medya araçlarının kullanımının başta gençler arasında olmak üzere hızla arttığı, bu durumun kişilerde hem psikolojik hem de fiziksel sağlık sorunlarına yol açtığı, bu sebeple sosyal medyanın daha kontrollü ve faydalı kullanılması gerektiği,
- ◆ İnternet ve medyanın şiddet içerikli uygulamalarının çocuklar üzerindeki etkisinin incelenmesi ve çocukların bu etkiden korunması için daha kapsamlı çalışmalar yapılması gerektiği,
- ◆ Gençler arasında hızla yayılan oyun bağımlılığının ölümlere sebebiyet verdiği görüldüğünden, bu konuda ailelerin gerek çocuklarıyla iletişimde gerekse kullandıkları elektronik aletlerinin denetiminde daha özenli olmaları gerektiği,

- ◆ Teknolojinin kazandırdığı sınırsız fayda düşünüldüğünde hem toplumun yüksek kazanç sağlaması hem de bağımlılığın azalması için internet kullanımı konusunda kişilerin bilinçlendirilmesi gerektiği,
- ◆ Bilişim teknolojileri bağımlılığı konusunda yapılacak çalışmalarda kurumlar arası koordinasyonu geliştirmenin önemi hususlarına vurgu yapılmıştır.

“Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması” amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun kuruluş kararı 22.02.2019 tarih ve 1211 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu kararda; Meclis Araştırması Komisyonunun 12 üyeden oluşmasına, Komisyonun çalışma süresinin başkan, başkan vekili, sözcü, kâtip üye seçimi tarihinden başlamak üzere 3 ay olmasına ve gerektiğinde çalışmalarını Ankara dışında da yapabileceği hususlarına yer verilmiştir. Görev süresi 21 Kasım 2019 tarihine kadar uzatılan söz konusu komisyon, çalışma süresi içerisinde 13 toplantı düzenlemiş, bilişim teknolojileri bağımlılığı konusunda uzman kişi ve kurumları dinlemiş, rapor yazımına esas olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından belge ve bilgiler temin etmiştir.

Meclis Araştırması Komisyonu Raporu; Bilişim Teknolojileri Bağımlılığı: Tanım, Yaygınlık, Belirtiler, Sebepler, Tedaviler ve Etkileri, Bilişim Teknolojileri Bağımlılığı ile Mücadele Kapsamında Kamu ve Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Yürütülen Faaliyetler ile Sonuç ve Öneriler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

İnternet, sosyal medya, bilgisayar oyunları ve mobil cihazlar gibi bilişim teknolojilerinin bağımlılık yapıcı etkilerinin toplum sağlığı açısından olumsuz sonuçlarına dikkat çekilen komisyon raporunda, araştırmalara ve uzman görüşlerine dayanarak bilişim teknolojilerinin aşırı kullanımının, bireylerin fiziksel (örneğin, göz, boyun, sırt problemleri) ve ruhsal sağlıklarını (anksiyete, depresyon, sosyal izolasyon gibi) olumsuz etkilediği değerlendirilmiştir. Buradan hareketle, raporda bahsi geçen bağımlılıkla mücadele için çeşitli stratejiler önerilmiş, bilişim teknolojilerinin kontrollü kullanımı için toplumsal farkındalığın artırılması, eğitim programlarının geliştirilmesi ve rehabilitasyon hizmetlerinin güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Alınması öngörülen tedbirlerin yanı sıra, her yaştan vatandaşlarımızın; ancak öncelikle ve özellikle çocuklarımızın, gençlerimizin, bilişim teknolojilerini bilinçli, güvenli, sağlıklı ve yerli yerinde, sadece bir araç olarak kullanmayı öğrenerek gerçek ve sanal dünyalar arasındaki dengeyi doğru kurabilmelerini sağlayacak bir eğitim seferberliği üzerinde özellikle durulmuştur. Aynı zamanda, bilgisayar oyunları ve internet kullanımını denetim altına alacak yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi, aileler tarafından çocuklarının teknoloji kullanımının denetlenmesi, gençlerin, sanal dünyadan gerçek dünyaya geçiş yapabilmeleri için sosyal ve fiziksel etkinliklerin teşvik edilmesi gibi hususlar, anılan raporda önem arz etmiştir.

Sonuç olarak söz konusu raporda, teknoloji bağımlılığının olumsuz etkilerinin azaltılabilmesi ve teknolojinin faydalı bir araç olarak kullanılmasına katkı sağlanması için tüm toplumsal aktörlerin iş birliği içinde hareket etmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1.7 Politika Belirleyici Şûralar

1.7.1. Uyuşturucu ile Mücadele Şûrası

Uyuşturucu ile mücadelede yol haritasının belirlenmesi, hayat geçirilecek eylem detaylarının kısa, orta ve uzun vadede kapsamlı şekilde değerlendirilmesi ve politikaların oluşturulması amacıyla 28-29 Kasım 2014 tarihlerinde gerçekleşen Uyuşturucu ile Mücadele Şûrası'da 2000'in üzerindeki katılımcı ile 15 konu, çalıştay yöntemi ile tartışılmıştır.

Çalıştaylarda 625 katılımcı görev almış ve çok değerli katkı ve öneriler getirmişlerdir. Katılımcılar arasında aileler, daha önce kullanıp bırakmış olanlar, rehber öğretmenler, muhtarlar yerel yönetimler, medya mensupları, 27 ayrı dernek ve sivil toplum kuruluşundan uzmanlar ile üniversitelerimizin alanlarında uzman akademisyenlerin, katılım ve katkısı sağlanmıştır.

Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarından 500 katılımcı kendi uzmanlık ve görev alanıyla ilgili görüş bildirmişler, 11 Spor federasyonu temsilcisi de çalışmaya katkı vermiştir.

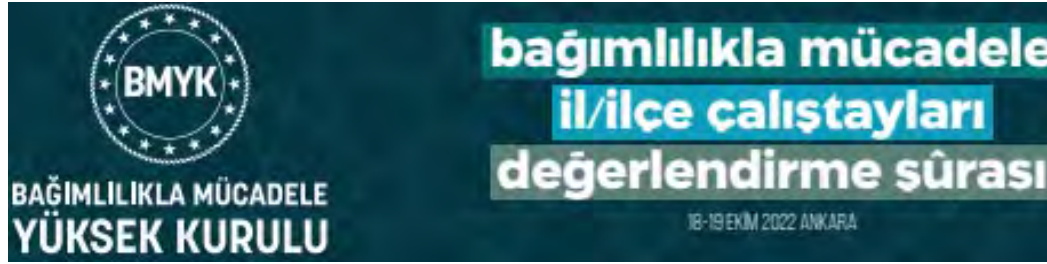
1. UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE ŞURASI

28-29 Kasım 2014, Ankara

1.7.2. Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Çalıştayları Değerlendirme Şûrası

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu tarafından 18-19 Ekim 2022 tarihlerinde Ankara'da düzenlenmiştir. Şûra, 81 ilde düzenlenen “Ben Olsaydım” temalı çalıştaylardan elde edilen verileri ve önerileri değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Eski Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve eski BMKY Başkanı Sayın Fuat Oktay'ın ve tüm alt kurulların temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen şûraya 81 ilde bağımlılık ile mücadele çalışmalarından sorumlu vali yardımcılar, il sağlık müdürleri ve halk sağlığı başkanları, akademisyenler, alanda çalışan uzmanlar ve sivil toplum örgütü temsilcilerinden oluşan 700 kişi katılmıştır.

2. BÖLÜM

Uyuşturucu Bağımlılığıyla Mücadele

2.1. Uyuşturucu Arzı ile Mücadele Çalışmaları

İçinde bulunduğumuz dönemde dünyanın en önemli toplumsal sorunlarından biri olan madde bağımlılığı, tedavi edilebilir kronik bir sağlık problemi olarak tanımlanmaktadır. Madde bağımlılığının yasaklı maddelere dayanması nedeniyle bu sorunun bir boyutunu da ticaret suçu oluşturmaktadır. Kullanılan maddenin nörolojik etkileri ve buna bağlı olarak bağımlının suç işleme potansiyelinin artması, önemli bir toplumsal güvenlik sorununu beraberinde getirmektedir.

Bireyler ve toplum için vazgeçilmez ve hayati olan uyuşturucu ile mücadele alanlarından biri de uyuşturucu arzı ile mücadeledir. Uyuşturucunun arzıyla mücadele çok katmanlı bir süreci içermektedir. Bunun en temel nedeni uyuşturucu arzının kompleks bir suç olmasıdır. Bu bağlamda ilk akla gelen uyuşturucu satışına ilişkin suçlar olsa da bu suç kapsamında uyuşturucu maddenin ekilmesi, üretilmesi, taşınması, bulundurulması, alınması, satılması ve kullanılması gibi alt katmanlar bulunmaktadır. Ayrıca uyuşturucu madde üretiminde kullanılan ve uluslararası sözleşmelerle kontrol altına alınan kimyasal maddeler de mücadelenin önemli katmanlarından birini oluşturmaktadır.

Uyuşturucunun arzıyla mücadele faaliyetleri doğal olarak uyuşturucu kaçakçılığı suçunu gündeme getirmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı, çeşitli şiddet olayları, sınır ihlalleri ve terörizm gibi suçları da kapsayan ve uluslararası boyutları olan organize bir suçtur. Bu nedenle uyuşturucu arzıyla mücadelede sınır güvenliği öne çıkan başlıklardan biridir. Buradan da anlaşılacağı üzere uyuşturucu arzıyla mücadele etmek için çok aktörlü bir kurumsal altyapı gerekmektedir. Uyuşturucu ile mücadelede, uyuşturucu maddeyle hiç tanışmamış kişilerin korunması esastır. Ayrıca uyuşturucu madde kullanan kişilerin danışmanlık, arınma, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması, tedavilerinin sağlanması ve bireylerin sosyal hayata yeniden kazandırılması mücadelenin vazgeçilmez unsurlarıdır. Ülkemiz bulunduğu coğrafi konum ve sahip olduğu genç nüfus sebebiyle uyuşturucu ticareti açısından hedef ülke konumundadır. Bu sebeple gerek uyuşturucunun arzı ile mücadele noktasında gerekse diğer alanlarda görev yapan birimlerin güçlendirilmesi, kapasitelerinin artırılması büyük önem arz etmektedir.

Kaynak: 2024 Türkiye Uyuşturucu Raporu

Türkiye, uyuşturucu arzına yönelik kapsamlı mücadelesini birçok kurumun koordine çalışması ile yürütmektedir. Bu mücadele yalnızca kurumlara yüklenen mutlak görevler ile değil, birçok alanda geliştirilen projeler yoluyla da yürütülmektedir. Ülkemizde 2018-2023 döneminde uyuşturucu ile mücadele alanında yapılan kamu harcamaları grafikte sunulmaktadır. Uyuşturucu ile mücadele için yapılan kamu harcamalarının yıllar içinde arttığını gördüğümüz bu grafik, aynı zamanda kapsayıcı ve etkili bir mücadeleye atfedilen önemi, bütçe verilerinden de görmemizi sağlamaktadır.

2.1.1. İzleme ve Uluslararası Faaliyetler

Türkiye, uyuşturucu ile mücadele konusundaki izleme ve uluslararası faaliyetlerini Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığına bağlı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) eliyle yürütmektedir. TUBİM, izleme, koordinasyon ve önleme çalışmaları yürütmekte olup bünyesinde bir de TUBİM Bilim Kurulu yer almaktadır.

TUBİM, yasa dışı bağımlılık maddelerinin arz ve talebine ilişkin tüm gelişmeleri izlemekte, Türkiye'deki ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla iş birliğinde, uyuşturucu ile mücadelede Türkiye'nin risk profilini ortaya koyacak verileri toplamaktadır.

TUBİM; 2006 yılından bu yana her yıl, uyuşturucu sorununun hemen her boyutuyla (mevzuat, yaygınlık, önleme, tedavi, rehabilitasyon, arzla mücadele vb.) ilgili yetkisi ve sorumluluğu olan çok sayıda bakanlık, resmî ve özel kurum ve kuruluşlar ile belediyelerden temin edilen verilerle "Türkiye Uyuşturucu Raporu" hazırlamaktadır. Söz konusu rapor hem Türkiye'deki ilgili tüm ulusal kurum ve kuruluşların istifadelerine sunulmakta hem de Türkiye adına Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) ile paylaşılmaktadır. Bu bağlamda, TUBİM; 1 Haziran 2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunan Uluslararası Anlaşma doğrultusunda, bir Avrupa Birliği kuruluşu olan Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA)'nin Ulusal İrtibat Noktası olarak görev yapmakta ve EMCDDA çalışmalarına tam üye sıfatıyla katılım sağlamaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından EMCDDA müktesebatında değişikliğe gidilmiş, 1920/2006 sayılı tüzüğü yürürlükten kaldıran Avrupa Birliği Uyuşturucu Ajansına (EUDA) ilişkin 2023/1322 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü 1 Temmuz 2023 tarihinde onaylanmış ve EUDA, 02 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla çalışmalarına başlamıştır. Türkiye adına EUDA ile uyuşturucunun her boyutuna ilişkin verilerin paylaşımı TUBİM tarafından yapılmaktadır.

TUBİM'in uluslararası faaliyetlerinden bir diğeri UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi) kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerdir. UNODC her yıl 26 Haziran'da Dünya Uyuşturucu Raporu'nu yayımlamaktadır. Bu rapordaki Türkiye bölümü TUBİM tarafından sağlanan verilerle [UNODC Yıllık Rapor Sualnameleri (ARQ)] doldurulmaktadır.

Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu (INCB) ile ilgili iş ve işlemler de TUBİM tarafından gerçekleştirilmektedir. Her yıl yayımlanan INCB Yıllık Raporu ve Prekürsörler Raporu'nda Türkiye'ye ilişkin veriler Sağlık Bakanlığı-Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) ile koordine olarak TUBİM tarafından sağlanan verilerle (INCB Yıllık Veri Formları) doldurulmaktadır.

TUBİM izleme görevinin bir parçası olarak yeni psikoaktif maddelerle mücadele konusunda da önemli görevler üstlenmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bilinen ve yasa kapsamında kontrol altına alınmış olan psikoaktif (uyuşturucu, uyarıcı, hayal gösterici) maddelerin dışında, bu maddelere benzer etkiler gösteren ancak herhangi bir yasal kısıtlılığı olmayan yeni

maddelerin görülme sıklığı giderek artmaktadır. Bu maddelerle mücadele etmek için, 2006 yılında TUBİM bünyesinde kurulan Erken Uyarı Sistemi (EWS) Ulusal Çalışma Grubu; Türkiye’de yeni görülmeye başlayan veya görülme riski yüksek olan psikoaktif maddeleri ele alarak gerekli görülenlerin 12.06.1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamına alınması için karar almakta ve Sağlık Bakanlığınca bu maddelerin yasal kısıtlılık altına alınmaları için gerekli prosedür başlatılmış olmaktadır. Her geçen gün bir yenisi ortaya çıkan sentetik uyuşturucular ile daha etkin mücadele edebilmek amacıyla başlatılan çalışmalar neticesinde 2313 sayılı Kanun kapsamına dâhil edilen “Jenerik Sınıflandırma” ismi verilen sistemle, birçok sentetik uyuşturucu madde türevi Türkiye’ye gelmeden kanun kapsamına alınmaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi TUBİM bünyesinde bir de bilim kurulu yer almaktadır. TUBİM Bilim Kurulu, yapılan çalışmalara bilimsel destek sağlamak amacı taşımakta olup toplantılarda uyuşturucu bağlantılı sağlık konuları ile birlikte ceza, kolluk, eğitim vb. konular da görüşülmektedir. TUBİM Bilim Kurulu, belirtilen konu başlıklarıyla ilgili tavsiye kararları almaktadır. Bilim Kurulu; adli tıp, çocuk ruh sağlığı, iletişim, halk sağlığı, hukuk, psikoloji, ruh sağlığı, maliye ve kimya alanlarında uzmanlaşmış toplam 12 akademisyenden oluşmaktadır.

2.1.2. Operasyonel Faaliyetler

Türkiye’de uyuşturucunun arzı ile mücadelenin operasyonel boyutunda, kurumlar arasında güçlü bir koordinasyon bulunmaktadır. Özellikle İçişleri Bakanlığı’na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK), Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü (GMGM) etkin olarak görev yaptığı bu faaliyetlerde, Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili kuruluşları, Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu (ATK), Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ve Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) gibi kurumlar da önemli görevler üstlenmektedir.

2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, 2022 yılında Türkiye genelinde uyuşturucu kaynaklı 246.237 olaya güvenlik güçlerimizce müdahale edilmiştir. 2023 yılında ise bu sayı %2,3 artışla 251.851 olarak gerçekleşmiştir. Bu olaylarda 313.416 şüpheli yakalanmıştır.

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadelede, operasyonel faaliyetlerin etkinliğinin artırılması için geliştirilmiş istihbarat ve müdahale içerikli çeşitli projeler ve uygulamalar kullanılmaktadır. NARKOTİM, NARKONET, Alan Denetim Projesi, UYUMA Projesi, NARKOLOG, ASENA, Açık Kapı Projesi gibi uygulamaların yanı sıra okul çevresi denetimleri ve metruk bina denetimleri ile sahada yoğun bir mücadele verilmektedir.

NARKOTİM

Giderek artan ve toplumun birçok sosyal katmanında kronikleşmeye başlayan uyuşturucu suçlarına yönelik Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) tarafından hâlihazırda yürütülen istihbari ve operasyonel çalışmalara ilave olarak özellikle suçun oluşmasının önlenmesi ve uyuşturucunun sokak düzeyli ulaşılabilirliğinin engellenmesi amacıyla 2014 yılında NARKOTİM kurulmuştur.

EGM Narkotik Suçlar ile Mücadele Daire Başkanlığınca NARKOTİM projesinin 81 ilde kurumsallaştırılması neticesinde Türkiye genelinde özellikle uyuşturucu arzı ile mücadelede önemli aşamalar kat edilmiştir. NARKOTİM birimleri özellikle okul çevreleri, park ve bahçeler ile cadde ve sokaklarda uyuşturucu madde arzı ile mücadele etmektedir.

Narkotim Müdahale Sayıları

Yıl	Olay Sayısı	Şüpheli Sayısı	Tutuklu Sayısı
2018	37.092	66.535	12.101
2019	45.662	80.358	16.904
2020	50.563	86.207	16.113
2021	69.003	98.455	17.310
2022	76.841	104.218	18.412
2023	81.191	106.605	15.920

Kaynak: 2024 Türkiye Uyuşturucu Raporu

“

NARKOTİM
ekiplerince 2022
yılında 76 bin 841
olaya, 2023 yılında
ise 81 bin 191
olaya müdahale
edilmiştir.

”

Alan Denetimi Projesi

Narkotik suçlarla mücadelenin önemli enstrümanlarından biri de sokak satıcıları ile kapsamlı mücadeledir. Suçun vücut bulduğu en yaygın ortamlardan biri olan sokaklarda önleyici tedbirler almak da bu bakımdan önem arz etmektedir. Bu motivasyonlarla ortaya çıkan Alan Denetimi Projesi, önleyici tedbirler ile operasyonel çalışmalar arasında bütünlük sağlanmasına yöneliktir. Farklı polis departmanlarının narkotik suçlarla mücadeleye katkı sağlaması, projenin bir diğer önemli amacıdır.

Bu bağlamda, suçun önleyici boyutunu esas alan ve sokak satıcılarının yanında “talepte” bulunan kişilere, yani madde bağımlılarına yönelik caydırıcı çalışmaları da ifade etmesi yönüyle etraflıca analiz edilmiş olan Alan Denetimi Projesi ile polisin tüm unsurları ile birlikte sokaktaki varlığının hissettirilmesi amaçlanmaktadır.

2024 Uyuşturucu Raporu'na göre, bu amaçla 2018 yılında 18 büyükşehirde uygulanan Alan Denetimi Projesi, 1 Kasım 2023 tarihi itibarıyla 30 büyükşehir ile Kırıkkale olmak üzere 31 ilde uygulanmaktadır. Proje kapsamında yapılan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

Alan Denetimi Faaliyetleri	
İl Sayısı	31
İlçelerde Yapılan Denetim Sayısı	1.158
Mahallelerde Yapılan Denetim Sayısı	6188
Noktalarda (Cadde-Sokak) Yapılan Denetim Sayısı	11.377
Görevlendirilen Personel Sayısı	78.320
Trafik Denetlemesi Yapılan Araç Sayısı	1.527.950
Trafik İdari Para Cezası Uygulanan Araç Sayısı	72.317
Trafikten Men Edilen Araç Sayısı	51.715
Kesilen Trafik Ceza Miktarı (TL)	122.111.333
Olay Sayısı	14.780
Şüpheli Sayısı	17.158
TCK Md.191 Kapsamında Yakalanan Şüpheli Sayısı	13.993
TCK Md.188 Kapsamında Yakalanan Şüpheli Sayısı	3.088
Tutuklu Sayısı	1.183
Esrar (gr)	180.702
Eroin (gr)	28.930
Afyon sakızı (gr)	890
Kokain (gr)	40.934
Metamfetamin (gr)	94.704
Ecstasy (adet)	59.230
Captagon (adet)	32.936
Sentetik kannabinoid (gr)	76.380
Sentetik Ecza (adet)	41.0535
Diğer uyuşturucular	61.478

Kaynak: 2024 Türkiye Uyuşturucu Raporu

NARKONET

İçinde bulunduğumuz çağda önemli bir yere sahip olan teknolojinin bilinçli kullanılmaması durumunda birçok soruna yol açacağı aşîkârdır. Akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarlar eliyle erişim sağlanan sosyal medya platformları da benzer şekilde insanoğlunun yaşam pratiklerini değıştirip dönüştürecek bir noktaya ulaşmıştır.

Birçok konu gibi suç olgusu da sosyal medyaya yakından ilişkili hâle gelmiştir. Sosyal medya hesapları üzerinden sözle, yazıyla, resimle, şarkıyla ya da video yayını ile uyuşturucu madde kullanımının açıkça özendirildiği uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması konusunda muhatapların teşvik edildiği, uyuşturucu madde kullanma yöntemleri hakkında bilgi verilerek kullanımının kolaylaştırıldığı görülmektedir.

Suçun ortaya çıktığı her mecrayı suçla mücadele alanı olarak gören Türkiye, dijital dünyada da uyuşturucu ile mücadele etmek için çeşitli uygulamalar geliştirmiştir. NARKONET Operasyonları da bunlardan biridir. Bu minvalde, 2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı (NSB) koordinasyonunda; Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının ortaklığı ile 28 Kasım 2017 günü 27 ilde, 114 ekip ve 511 personelin katılımı ile eş zamanlı gerçekleştirilen, “NARKONET-1 Şehit Arda CAN adı verilen ve Türkiye’de internet üzerinden işlenen uyuşturucu suçlarının önüne geçilmesi konusunda bir ilk olma özelliği taşıyan operasyonda 81 şüpheli şahıs hakkında yasal işlem yapılmıştır.

Aynı şekilde, 2024 Uyuşturucu Raporu’ndan edinilen bilgilere göre; internet üzerinden söz konusu suç işlediği tespit edilen;

- ◆ 8 şüpheliye yönelik 4 ilde, 01 Ekim 2018 tarihinde 15 ekip 37 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-2 Operasyonu”, kapsamında 8 şüpheli şahsa TCK md.190 kapsamında yasal işlem yapılması sağlanmış,
- ◆ “Şehit Altuğ VERDİ Operasyonu” kapsamında, 88 şüpheliye yönelik 26 ilde, 13 Aralık 2018 tarihinde 168 ekip ve 429 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-3 Operasyonu” kapsamında, 85 şüpheli şahsa TCK md.190 kapsamında yasal işlem yapılması sağlanmış,
- ◆ 75 şüpheliye yönelik 29 ilde, 27 Mayıs 2019 tarihinde 100 ekip ve 290 personelin katılımıyla eş zamanlı “NARKONET-4 Operasyonu” gerçekleştirilmiştir.
- ◆ 07 Ocak 2020 tarihinde ise 200 şüpheliye yönelik 49 ilde 338 ekip, 1000 personel ve 43 narkotik dedektör kopeği katılımıyla gerçeklesen eş zamanlı “NARKONET-5 Operasyonu” kapsamında 199 şüpheli şahsa TCK md.190 kapsamında yasal işlem yapılması sağlanmış,
- ◆ 22 Mart 2022 tarihinde 72 şüpheli şahsa 27 ilde 130 ekip, 334 personel ve 1 narkotik dedektör kopeği katılımıyla eş zamanlı gerçekleştirilen “NARKONET-7 Operasyonu” kapsamında 71 şüpheli şahsa TCK md.190 kapsamında yasal işlem yapılması sağlanmıştır.
- ◆ 12 Ağustos 2023 tarihi itibarıyla 163 şüpheli şahsa yönelik 38 ilde gerçekleştirilen “NARKONET-8 Operasyonu” kapsamında 156 şahsa TCK md.190 kapsamında yasal işlem yapılması sağlanmıştır.

2017 yılından 2023 yılı sonuna kadar eş zamanlı gerçekleştirilen operasyonlarda toplam 770 şüpheli şahsa TCK md.190 kapsamında yasal işlem yapılması sağlanmıştır.

İfade edilen hususların yanı sıra, DARK WEB ya da DEEP WEB olarak bilinen mecralarda işlenen uyuşturucu suçlarının artış gösterdiği bilinmektedir. Bu sebeple internet ortamında işlenen uyuşturucu suçlarıyla daha etkin mücadele yürütebilmek amacıyla 9 Mart 2023 tarihinde Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı Narkotik Suçları Soruşturma Şube Müdürlüğü bünyesinde “İnternet Suçlarıyla Mücadele Büro Amirliği” kurularak DARK WEB, DEEP WEB kullanımıyla ilgili personele verilen eğitimler ve teknik imkânların güçlendirilmesiyle, 2023 yılı itibarıyla internet tabanlı platformlar ve sosyal medya uygulamaları kullanılarak gerçekleşen, başta uyuşturucu madde ticareti olmak üzere uyuşturucu suçlarına yönelik internet ortamında yürütülen mücadele hız kazanmıştır.

Uyuşturucu ile Mücadele Uygulaması (UYUMA) Projesi

Uyuşturucuya karşı verilen mücadelede, teknolojik imkânlar aracılığıyla vatandaşların duyarlılığının ve toplumsal gözetimin artırılmasına ve toplumsal sorumluluk bilincine uygun, kalıcı ve güçlü bir ortamın oluşturulması oldukça önemlidir.

Bu kapsamda; uyuşturucu suçlarının önüne geçmek, suçu tüm delilleri ile ortaya çıkarmak, suçluları adalete teslim etmek, vatandaşların elektronik ortamda seri bir şekilde bildirimde bulunmasını sağlamak amacıyla, tamamen yerli bir yazılım geliştirilmiştir.

EGM Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı tarafından 26 Eylül 2018 tarihinde hayata geçirilen UYUMA projesiyle, bildirim yapan kişinin konum bilgisinin alınması ile 112 Acil Çağrı Birimleri koordinesinde en yakın kolluk birimine aktarılması sağlanarak olaylara daha hızlı müdahale edilmektedir. Uygulama şu şekildedir:

- ◆ Uygulama aracılığı ile bildirim yapan kişilerin kimlikleri kesinlikle gizli tutulmaktadır.
- ◆ Google Play ve App Store mağazalarından program indirilir.
- ◆ Kayıt işlemi yapılır, sisteme girilen bilgiler veri tabanından doğrulanır.
- ◆ Kullanıcılara “SMS Doğrulama Kodu” gönderilir ve doğrulama kodu uygulamaya girilerek uygulama aktif hâle getirilir.

Uyuşturucu satıcılarını gören vatandaşlar uygulamadaki butonuna dokunur, Acil Yardım Hattı en yakın ekibi bildirilen konuma sevk eder.

“UYUMA Uygulaması; 2018-2023 yılları arasında toplam 662 bin 964 kez indirilmiştir.”

UYUMA Projesi Afişleri

Yıl	UYUMA İndirme Sayısı
2018	34.073
2019	13.6964
2020	19.521
2021	294.757
2022	85.855
2023	91.794
TOPLAM	662.964

Kaynak:2024 Türkiye Uyuşturucu Raporu

NARKOLOG Projesi

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı tarafından, uyuşturucu suçlarının arkasında yatan nedenlerin ve risk faktörlerinin belirlenmesi yoluyla uyuşturucu maddelerin arzı, madde kullanımı, bağımlılığı, tedavi ve rehabilitasyon alanlarında yaşanan sorunlarla daha güçlü ve etkin mücadele edilmesi amacıyla 6 Haziran 2018 tarihinde NARKOLOG projesi hazırlanarak hayata geçirilmiştir.

Bu kapsamda uyuşturucu madde suçundan işlem yapılan şüphelilere gönüllülük esasına göre, eğitilmiş uzman personelce uygulanan 77 sorudan oluşan anket formu (NARKOFORM) hazırlanmıştır. Projenin başladığı günden bugüne, gönüllülük esasına göre 211 bin 382 anket uygulanmıştır.

2019 yılından günümüze kadar anket formu sonuçlarına göre her yıl Narkolog Analiz Raporu hazırlanmaktadır. Hazırlanan rapor, Türkiye’de uyuşturucuyla mücadele alanında faaliyet yürüten tüm kurum ve kuruluşlar ile yapılacak çalışmalara katkı sağlaması amacıyla paylaşılmaktadır.

Analiz Sistemi Narkotik Ağı (ASENA)

Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, giderek daha karmaşık ve gizli bir organizasyon içerisinde hareket eden sınır aşan narkotik suç örgütlerinin yasa dışı faaliyetlerini tüm unsurlarıyla ortaya çıkarmak için risk analizi, yapay zekâ, dijital dönüşüm gibi dinamik ve ihtiyaç odaklı mücadele yöntemlerinden faydalanmaktadır.

Bu kapsamda, suç işleme yöntemlerini sürekli değiştiren ve çeşitlendiren yasa dışı yapılarla mücadelede kapsamlı analiz yapmaya imkân veren veri analizi ve görselleştirme platformu olan ASENA Projesi, Mart 2021’de faaliyete geçirilmiştir. Güncel trendler doğrultusunda sürekli geliştirilebilen yapay zekâ formatında bir yazılım ağı olan ASENA, tamamen yerli ve millî bir projedir.

ASENA projesinin kullanıma başlandığı Mart 2021’den, 31 Aralık 2023 tarihine kadar toplam 10 bin 436 yakalama yapılmıştır. 2023 yılı içerisinde ise 4 bin 67 yakalama yapılmıştır. Bu yakalamalarda; 2 milyon 427 bin 930 gram eroin, 3 milyon 701 bin 545 gram esrar, 5 milyon 670 bin 705 gram skunk, 1 milyon 233 bin 001 gram metamfetamin, 242 bin 580 gram sentetik kannabinoid (bonzai), 87 bin 693 gram afyon sakızı, 70 bin 886 gram kokain, 5 milyon 032 bin 546 adet sentetik ecza, 788 bin 305 adet captagon, 575 bin 642 adet ecstasy, 501 litre kaçak alkol, 2 milyon 994 bin 773 adet kaçak sigara ele geçirilmiştir.

Yerli ve milli yapay zeka ASENSA uyuşturucu ile mücadelede etkin rol üstleniyor

Suçluların geliştirdiği yöntemler dahil binlerce verinin girildiği ASENSA yazılımının tespit ve öngörülerini doğrultusunda yapılan soruşturmaların ardından düzenlenen operasyonlarda, tonlarca uyuşturucu, silah ve suç unsuru ele geçirildi

ASENSA

ANALİZ SİSTEMLERİ NARKOTİK AĞI

Mart 2021'de hizmete alındı

Yapay zeka teknolojisine sahip

10.436 suç ortaya çıkardı

ASENSA SAYESİNDE YAKALANAN BAZI MALZEMELER

2,43 ton eroin

243 kg'a yakın bonzai

88 kg'a yakın afyon sakızı

3,7 ton esrar

1.250 kg'a yakın metafetamin

70 kg kokain

501 lt kaçak alkol

3 milyon kaçak sigara

2023 yılı içerisinde ise 4 bin 67 yakalama yapılmıştır. Bu yakalamalarda; 418 bin 111 gram eroin, 931 bin 636 gram esrar, 4 milyon 416 bin 193 gram skunk, 543 bin 390 gram metamphetamine, 34 bin 845 gram sentetik kannabinoid (bonzai), 50 bin 361 gram afyon sakızı, 43 bin 006 gram Kokain, 2 milyon 092 bin 425 adet sentetik ecza, 43 bin 573 adet Captagon, 157 bin 603 adet ecstasy, 385 litre kaçak alkol, 937 bin 045 adet kaçak sigara ele geçirilmiştir.

Açık Kapı Projesi

İçişleri Bakanlığınca vatandaşlara hızlı, etkin ve etkili hizmet sunmak, vatandaşların kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırarak öneri, talep ve şikâyetlerini içeren başvurularını en kısa sürede sonuçlandırmak, kamu hizmetlerinin sunumunda memnuniyeti ve devletle vatandaşlar arasındaki karşılıklı iletişim ve güveni artırmak amacıyla 15 Aralık 2017 tarihinde Açık Kapı Projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında, 81 il valiliğinde ve 249 ilçe kaymakamlığında hizmet verilmektedir.

“

*5 Aralık 2017 –
31 Aralık 2023 tarih
aralığında; Açık
Kapı bürolarına
10 bin 2 başvuru
yapılmış, 9 bin 997'si
sonuçlandırılmıştır.*

”

Açık Kapı bürolarına yüz yüze, www.acikkapi.gov.tr web sitesi ile iOS ve Android telefonlardan indirilen Açık Kapı Mobil uygulaması üzerinden başvuru yapılabilmektedir. Başvurular; elektronik sisteme kaydedilmekte, ilgili birimlere yönlendirilmekte, 7 gün içerisinde talep sonuçlandırılmaktadır.

Açık Kapı bürolarına uyuşturucu ile mücadele kapsamında da başvuru yapılabilmektedir. Uyuşturucu kapsamındaki vatandaş başvuruları haftalık olarak raporlanarak mülki idare amirine sunulmaktadır. Başvuru içeriğine göre; il/ilçe emniyet müdürlüklerine, il/ilçe jandarma komutanlıklarına, il/ilçe sağlık müdürlüklerine, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığına, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezine (AMATEM) ve Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezine (ÇEMATEM) yönlendirilmektedir. İlgili başvurular, Uyuşturucu ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulu toplantılarında da gündeme getirilmektedir.

2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, uyuşturucu madde bağımlılığı kapsamında;

15 Aralık 2017 – 31 Aralık 2023 tarih aralığında; Açık Kapı bürolarına yapılan 10 bin 2 başvurudan 9 bin 997'si sonuçlandırılmıştır.

2023 yılında ise 1.904 başvuru yapılmış, 1.901'i sonuçlandırılmıştır.

Emniyet ve Güvenlik Hizmetleri kategorisi, Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Satışı alt kategorisinde: 15 Aralık 2017 – 31 Aralık 2023 tarihleri aralığında; Açık Kapı Bürolarına yapılan 2 bin 368 başvurunun (2023 yılında 390) tamamı sonuçlandırılmıştır.

Sağlık kategorisi, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavisi alt kategorisinde: 15 Aralık 2017 – 31 Aralık 2023 tarihleri aralığında; Açık Kapı Bürolarına 6 bin 528 (2023 yılında 1.265) başvuru yapılmış, bu başvuruların tamamı sonuçlandırılmıştır.

Açık Kapı yazılım sistemi günün koşulları ve hissedilen ihtiyaçlar temelinde eklenecek yeni modüllerle zenginleştirilebilmektedir. Bu kapsamda il bazında uyuşturucu ile mücadele çalışmaları çerçevesinde yapılan işlemlere ilişkin veriler de Açık Kapı Raporlama Sistemi'ne girilerek analiz edilebilir hâle getirilmiştir.

Metruk Binalarda Denetim

2016-2018 ve 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2019- 2021 Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2018-2019 İçişleri Bakanlığı Çalışma Planı, Faaliyet ve Projeleri ile 2019 Performans Gösterge ve Hedeflerinin içerisinde metruk binaların yıkılması, yıkılması zaman alan metruk binaların ise girişlerinin fiziki önlemler alınarak engellenmesi yer almaktadır.

Kamu düzeni ve güvenliğinin muhafazası, uyuşturucu/uyarıcı madde temini ve kullanımı başta olmak üzere suç ve suçlu ile mücadeledeki etkinliğin devam ettirilmesi vb. amaçlarla ülke genelinde bulunan metruk binaların tespit edilmesi, iyileştirilmesi/ restore edilmesi, yıkılması ve/veya metruk binaların kullanımını engelleyecek fiziki tedbirlerin alınması ve güvenlik önlemlerinin artırılması amacıyla 81 il valiliğine talimat verilmiştir.

2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, Mayıs 2018 tarihinden 2023 yılı sonuna kadar 130 bin 528 metruk bina tespit edilmiş ve metruk bina tespit işlemlerine devam edilmektedir. Tespit edilen metruk binalardan %74,76'sı (97 bin 579 bina) yıkılmış %14,98'i (19 bin 548 bina) restore edilmiş/güvenlik tedbiri alınmış ve toplam %89,73'üne (117 bin 127 bina) işlem yapılmıştır. Geriye kalan %10,26'sının (13 bin 401 bina) ise yıkım işlemleri devam etmektedir.

Okul Çevresi Denetimleri

EGM Asayiş Daire Başkanlığı tarafından, öğrencilerin madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklara karşı korunması, onların suça sürüklenmesine sebep olabilecek alkol, sigara, tütün vb. maddeler ile kesici, delici, yaralayıcı vb. diğer unsurların satılması, taşınması ve bulundurulmasını önlemek amacıyla okullar çevresinde kafe, internet salonu, market, büfe, park, bahçe vb. kamuya açık alanlarda oluşturulan karma ekiplerle ülke genelinde eş zamanlı olarak çocuk ve gençlerin korunmasına yönelik genel asayiş uygulamaları ve denetimler yapılmaktadır.

Köpek Eğitim Merkezi (KEM)

1997'den itibaren ulusal ve uluslararası düzeyde görev köpeği ihtiyacını karşılayan Uyuşturucu İle Mücadele Daire Başkanlığı Köpek Eğitim Merkezi Türk Polis Teşkilatının yanı sıra Türk Silahlı Kuvvetleri, JGK, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Ticaret Bakanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı, İtfaiye ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, özel güvenlik teşkilatları ve belediye başkanlıkları gibi kurumlara ulusal alanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Cezayir, Ürdün, Belarus, Bosna-Hersek, Filistin, Irak, Azerbaycan, Karadağ, Makedonya, Türkmenistan, Katar ve Afganistan Polis Teşkilatı olmak üzere yurt dışı kanun uygulayıcı birimlere, 14 farklı branşta eğitim veren uluslararası bir kurum haline gelmiştir.

KEM tarafından 2023 yılı içerisinde 5 “Narkotik Madde Arama Köpeği ve İdarecisi Eğitim Programı” gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlerden 30 personel faydalanmış ve 30 Narkotik Madde Arama Köpeği göreve çıkarılmıştır. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından 2023 yılında 4 eğitimde 21 personele “Narkotik Dedektör Köpek İdarecisi ve Narkotik Dedektör Köpeği Temel Kursu” verilmiş ve söz konusu personel ile 21 görev köpeği taşra idarelerinde görevlendirilmiştir. Jandarma Genel Komutanlığı JAKEM (Jandarma Köpek Eğitim Merkezi) tarafından 2023 yılı içerisinde ise 5 eğitimde 62 personele “Uyuşturucu Madde Arama Köpeği Kullanıcı/Eğitici Kursu” verilmiş ve 62 Narkotik Madde Arama Köpeği göreve çıkarılmıştır.

2.1.3. Uyuşturucu Suç Gelirleri ile Mücadele

Uyuşturucu kaynaklı suç gelirleri ile mücadele konusu, en az uyuşturucu arzı ile mücadele kadar önemlidir. Bu konuda öne çıkan hususların başında suç gelirlerinin aklanması gelmektedir. Suç gelirlerinin aklanması; yasa dışı yollardan elde edilen her türlü gelirin değerini mümkün olduğunca koruyarak, yetkili kişilerin dikkatini çekmeyecek şekilde gizleyerek ve kanunlara uygun olması için bu gelirin kanuni gerekçe kazanmasını sağlayarak başka varlıklara dönüştürülmesini ifade etmektedir.

Suçtan elde edilen her türlü gelir, Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesinde "Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama" suçu olarak tanımlanmıştır. Uyuşturucu ile mücadelede başarı, bu suçların hayat damarı olan gelirleri ortaya çıkararak sağlanabilir. Suçlular arasındaki finansal akışların analiz edilmesi, organize suçlarla terör suçları arasındaki bağlantının tespitine ve bu sayede terörizmin finansmanı

mücadeleye de katkı sağlayacaktır. Uyuşturucu suç geliriyle mücadelede kurumsal kapasite de önem arz etmektedir. Bu nedenle, Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı bünyesinde “Suç Gelirleriyle Mücadele Şube Müdürlüğü”, 81 il biriminde ise “Suç Gelirleriyle Mücadele Büro Amirliği” kurulmuştur.

MASAK Bilgilendirme Afişi

2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı koordinasyonunda MASAK uzmanları ve alanda uzman isimlerin katılımıyla suçtan elde edilen gelirle mücadele ve kara paranın aklanması alanlarında 17 Haziran 2019 tarihinden 2023 yılı sonuna kadar düzenlenen 30 dönem eğitim faaliyetinden merkez ve taşra birimlerinde görevli 548 personel faydalanmıştır. Bu eğitim faaliyetleri ile kara para aklama ve terörizmin finansmanı konularında farkındalık oluşturulmuş ve konusunda eğitilmiş ve uzman personelin istihdam edilmesi sağlanmıştır. 2023 yılı içerisinde 4 dönem kurs ile 82 personele eğitim verilmiştir.

MASAK Bilgilendirme Broşürü

Uyuşturucu suç gelirleri ile mücadele yalnızca bir kolluk faaliyeti olarak görülmediği için “2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” uyarınca, “Uyuşturucu Arzının Önlenmesinin İnisiyatifleri ve Faaliyetleri” başlığı altında “Uyuşturucunun finans boyutunun izlenerek, uyuşturucu ticareti suçundan gelir elde edilmesinin önlenmesi ve terör örgütüne finans kaynağı olmasının engellenmesi” görevi MASAK’a verilmiştir. Bu kapsamda MASAK tarafından konu ile ilgili kolluk kuvvetleri tarafından belirlenen personeline eğitim verilmekte ayrıca merkezî planlı operasyonlarda eş zamanlı olarak mali bilgilerin paylaşılmasına yönelik olarak ise veri paylaşımı, analiz, değerlendirme ve inceleme çalışmaları yürütülmektedir. Bu konuya ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Kolluk Personeline MASAK Tarafından Verilen Eğitimler

Eğitim Alan Kolluk Personeli Sayısı	Hedef	Gerçekleşme
2018	300	427
2019	200	485
2020	125	132
2021	130	238
2022	140	152
2023	150	152

Merkezi Planlı Operasyonlarda MASAK Tarafından Paylaşılan Bilgi Sayısı

Eş Zamanlı Bilgi Paylaşımı	Hedef	Gerçekleşme
2018	-	-
2019	50	78
2020	50	53
2021	60	81
2022	70	208
2023	80	371

2.1.4. Narkotik Madde Analiz Laboratuvarı

Jandarma Kriminal Başkanlığı Narkotik Madde Analiz Laboratuvarı, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 7'inci maddesine istinaden, önemli uyuşturucu madde kaçakçılığı olaylarında, uluslararası 1961 TEK sözleşmesi uyarınca menşenin belirlenmesi amacıyla, ele geçen 500 gramdan fazla uyuşturucu maddelerden alınarak gönderilen numunelerin bilimsel araştırma ve analizlerini yapmaktadır. Bu analizler sonucunda elde edilen veriler Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) ile paylaşılmaktadır.

Menşe belirleme çalışmaları; narkotik ve psikotrop maddenin içerisinde bulunan temel etken maddelerin belirlenmesi, üretim aşamasından gelen seçilmiş kimyasal bileşenler ile katkı maddelerinin tespit edilmesi, bu bileşen ve katkı maddelerinin tespiti sayesinde örnekler arasında ayırım yapılması ve maddenin profilinin ortaya çıkarılması, örneklerin fiziksel özelliklerinin incelenmesi ile elde edilen verilerin birleştirilerek olaylar arasında bağlantı kurulmasını hedefleyen faaliyetler zinciridir.

Genel olarak, menşe belirleme çalışmalarında, farklı yer ve zamanlarda ele geçirilen narkotik ve psikotrop maddelerin birbirleri ile bağlantılı olup olmadıkları araştırılmaktadır. Bu çalışmalarda en önemli basamak, kimyasal parmak izi olarak da adlandırılan safsızlıkların belirlenmesi ve bu safsızlıkların bilgisayar tabanlı bir sistemle karşılaştırılmasıdır. Karşılaşılan safsızlıklar, başlangıçta kullanılan ham madde ve kimyasallardan gelebileceği gibi, kullanılan kimyasallar nedeniyle reaksiyonlar sırasında oluşan ara ürünler veya üreticinin daha sonradan eklediği katkı maddeleri (seyrelticiler, renk verici maddeler vb.) olabilir.

Menşe belirleme çalışmaları sonucu elde edilen bilgiler, narkotik ve psikotrop maddelerle mücadele eden kurumların yapacakları faaliyetlerde yol gösterici olarak kullanılmakta; soruşturma kapsamında elde edilecek diğer bilgilerle birlikte kurumlar tarafından değerlendirilmektedir.

Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Başkanlığı Narkotik Madde Analiz Şube Müdürlüğüne 2013 yılından itibaren eroin örnekleri, 2018 yılından itibaren Amfetamin Tipi Stimulant (ATS) içeren tablet örnekleri, 2019 yılından itibaren kokain örnekleri üzerinde profillemeye analizleri yapılmaktadır. Profilleme analizlerinden elde edilen veriler ile farklı eroin, tablet ve kokain yakalama olayları arasında bağlantı kurulmaya çalışılmakta, elde edilen sonuçlar ilgili birimlerle paylaşılmaktadır.

Ayrıca, her yıl ithalat yoluyla alınan ve stratejik bir ürün özelliği olan narkotik sertifikalı referans malzemelerin yerli ve millî üretimi yapılarak Türkiye ekonomisine katkı sağlanması ve önümüzdeki süreçte bu alanda dışa bağımlılığın tamamen ortadan kaldırılması için 2022 yılında AR-GE çalışması başlatılmıştır. Patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin SRM'lerinin üretilmesi amacıyla Jandarma Kriminal Başkanlığı bünyesinde Jandarma Sertifikalı Referans Malzeme Geliştirme ve Üretim Şube Müdürlüğü Laboratuvarı kurulmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda Jandarma Kriminal Başkanlığı bünyesinde narkotik ve psikotrop sertifikalı referans malzemelerinin (kokain ve metamfetamin) üretimi başarı ile tamamlanmıştır.

Sertifikalı referans malzemelerin üretim çeşidinin arttırılması ile birlikte ülkemizde uyuşturucu ile mücadelede yeni bir dönem açılacağı ve bu alanda çalışma yapan bilim insanlarının bu maddelere ve bilgiye ulaşımının kolaylaşacağı değerlendirilmektedir. Üretilen sertifikalı referans malzemeler ve ayrıca elde edilen bilgi ve tecrübeler, profillemeye ve menşe çalışmalarına yönelik bilimsel araştırmalara da katkı yapmaktadır.

2.1.5. Uyuşturucu Profillemeye Veri Bankası

EGM Kriminal Daire Başkanlığı ile Birleşik Krallık arasında yürütülen Avrupa Birliği Eşleştirme Projesi 3 Eylül 2018 yılında başlamış olup 3 Aralık 2020 tarihinde tamamlanmıştır. Bu kapsamda Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünde bir profillemeye merkezi kurulması, Jandarma Kriminal Başkanlığındaki mevcut profillemeye merkezinin ise güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

EGM Kriminal Daire Başkanlığının uyuşturucu madde profillemeye çalışmalarına esas teşkil edecek 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'te değişiklik yapılarak 07.10.2020 tarihinde 31267 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu yönetmelikte Ek Madde 1'e;

“Uyuşturucu madde kaçakçılığı olaylarında, olaylar arasında bağlantı kurmak için yakalanan uyuşturucu maddelerin profillerini içerecek uyuşturucu profillemeye veri bankası Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Başkanlığı tarafından kurulur.

Profillemeye çalışması yapılması için laboratuvarlara gönderilecek numunelerle ilgili usul ve esaslar soruşturmacı birimlerin ihtiyaçları, teknolojik gelişmeler ve yakalanan uyuşturucu maddelerin çeşitliliklerine göre soruşturmacı birimlerin bağlı olduğu Merkez Teşkilatının görüşü alınarak Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Başkanlığı tarafından belirlenir.

Uyuşturucu profillemeye veri bankasında elde edilen bilgiler soruşturmacı birimler ve soruşturmacı birimlerin bağlı olduğu Merkez Teşkilatı ile paylaşılır.”

ifadeleri eklenmiş ve böylece EGM Kriminal Daire Başkanlığının profillemeye işlemlerini gerçekleştirebilmesi için gerekli altyapı oluşturulmuştur.

Bu tarihten sonra yapılan protokol çalışmaları kapsamında; eroin ve kokain profillemesinin JKB'nin, amfetamin türevi maddelerin profillemesinin ise EGM KDB'nin yapmasına taraflarca karar verilmiştir. Bu itibarla hazırlanan protokol 7 Mart 2021 tarihinde dönemin İçişleri Bakanı tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu protokole istinaden hazırlanan yazı 9 Temmuz 2021 tarihinde İçişleri Bakan Yardımcısı imzasıyla 81 il valiliğine, Ticaret Bakanlığına ve Bölge KPL müdürlüklerine gönderilerek Ankara Bölge KPL Müdürlüğünce profillemeye çalışmalarına başlanmıştır.

Uyuşturucu maddelerin bileşiminde yasa dışı üretim aşamasında oluşan bazı karakteristik safsızlıklar bulunmaktadır. Bu karakteristik safsızlıkların, enstrümantal analiz cihazları kullanılarak yapılan kimyasal analizlerle belirlenmesi yoluyla farklı yer ve zamanlarda yakalanan uyuşturucu maddeler arasında bağlantı kurulabilmektedir. Örneğin; A şehrinde yakalanan bir uyuşturucu madde ile B şehrinde iki ay önce yakalanan bir uyuşturucu maddenin kimyasal analizleri sonucunda elde edilen benzerlikten yararlanarak “Bu iki madde aynı kaynaktan gelmiştir.” şeklinde kanaat belirtilmektedir. Analizler sonucunda bu bilgiler soruşturmacı birimlerle paylaşılarak, organize suç örgütlerinin üretici, dağıtıcı, satıcı ve kullanıcı ağının ortaya çıkartılması sağlanarak bu örgütlerin çökertilmesi hedeflenmektedir.

Uyuşturucu madde profillemeye çalışmaları kapsamında, bugüne kadar 1.033 bulgunun profillemesi yapılmış, bulunan bağlantılar sonucunda 33 ilişkilendirme raporu ilgili birimlere gönderilmiştir.

Uyuşturucu Profillemeye Veri Bankası

2.1.6. EGM ve JGK Teşkilatlarının Parmak İzi Veri Tabanlarının Entegrasyonu

Kriminal Daire Başkanlığı Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğünce uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadeleyi daha etkin hâle getirmek için mücadele eden birimler arasındaki iş birliği ve iletişimin güçlendirilmesi kapsamında, İçişleri Bakanlığının oluru ile Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı arasında 14 Mart 2018 tarihinde imzalanan EGM ve Jandarma sistemleri arasında karşılıklı sorgulama

imkânı sağlanmasına ilişkin protokol gereği veri tabanları kütük olarak eşitlenerek karşılıklı sorgulama yapılmaya başlamıştır. Daha sonra günlük karşılıklı sağlanan veri akışı ile veri tabanlarının güncel tutulmasına yönelik tam entegrasyonun sağlandığı Biyometrik Veri Yönetim Sistemi (BVYS) geliştirilerek kullanıma alınmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı 17 Mayıs 2024 tarihinde, Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Kriminal Başkanlığı ise 3 Aralık 2024 tarihinde BVYS sistemini aktif olarak kullanmaya başlamıştır. Bu sistemde kurumlar arası veri eşitliği sağlanarak anlık karşılıklı sorgu yapılmasına sorunsuz bir şekilde devam edilmektedir.

2.1.7. Adli Palinoloji Laboratuvarı

Palinoloji, polen bilimi demektir. Suçların ve adli olayların aydınlatılmasında polen biliminden yararlanılması ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar adli palinolojinin konusunu oluşturmaktadır.

Adli Palinolojik incelemelerin gerekçeleri şu şekilde sıralanabilir:

- ◆ Adli polen analizinin Türkiye’de hiçbir adli laboratuvarında yapılmaması,
- ◆ Mağdur/şüpheli ile olay yeri arasındaki ilişkinin ortaya konulması,
- ◆ Uyuşturucu maddelerin tespiti, ülkemize sokulması ve taşınması ile ilgili güzergâh belirlenmesinde ve menşe tayininde polen biliminden faydalanılması.

Bu kapsamda günümüze dek yapılan çalışmalar şunlardır:

Ankara Bölge Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü Biyolojik İncelemeler Şube Müdürlüğü bünyesinde fiziki Adli Palinoloji Laboratuvarı kurulmuştur.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı – Jandarma Kriminal Başkanlığı ve Hacettepe Üniversitesi arasında adli palinoloji uzmanı yetiştirilmesini kapsayan bir protokol imzalanmış, protokol kapsamında yapılan ek protokol ile Hacettepe Üniversitesinde 02/04/2024 - 27/12/2024 tarihleri arasında 2 personele palinoloji uzmanlık eğitimi verilmiştir.

Ankara Bölge Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü Biyolojik İncelemeler Şube Müdürlüğü bünyesinde “Palinoloji Büro Amirliği” kurulması için mevzuat çalışmaları ve teşkilatlanma şeması düzenlemeleri devam etmektedir.

Yapılan araştırmalar ve literatür çalışmaları sonunca polenlerin yardımıyla olayların çözülmesi faaliyetlerinin hiçbir ülke kriminal laboratuvarlarında yapılmadığı, ihtiyaç duyulduğu durumlarda üniversitelerde görevli palinologların bilirkişi olarak adli olayların çözümüne katkı sağladığı öğrenilmiştir. Bu kapsamda Ankara Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı dünyada da ilk kriminal palinoloji laboratuvarı olarak faaliyet yürütecektir.

Polen analizi bir tür mukayese analizidir. Olay yeri ve şüphelilerden elde edilen polenlerin türlerinin tespiti için kıyaslamada kullanılacak bir polen veri bankasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması amacıyla başlatılan Ulusal Polen Veri Bankası oluşturulma çalışmalarının 2026 yılı sonunda tamamlanması planlanmaktadır.

Polen veri bankasının oluşması ve palinolojik analizlerin yapılmasında kullanılacak yöntem ve standartların oluşturulması süreci tamamlandıktan sonra delil kabulüne başlanacaktır.

2.1.8. Sınır Güvenliği

Yakalama Faaliyetleri

Uyuşturucu arzı ile mücadele konusunda sınır güvenliği büyük önem arz etmektedir. Uyuşturucu maddenin sınırdan tespit edilip ülkeye girişinin engellenmesi, uyuşturucu bağımlılığıyla ilgili pek çok sorunun baştan çözülmesine katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda sınır güvenliğinin sağlanması ve ülkeye uyuşturucu madde girişinin engellenmesi amacıyla ilgili kamu kurumları ve kolluk kuvvetleri çeşitli faaliyetler yürütmektedir.

Uyuşturucunun ülkemize girişinin önlenmesi amacıyla kara, hava, deniz gümrük kapılarımız ve sınırlarımız teknik donanım, insan gücü kapasitesi ve narkotik dedektör köpek sayısı yönünden güçlendirilmiştir. Bagaj, kargo, araç, konteyner, tren tarama sistemleri gibi teknik cihazların sayısı artırılmıştır. Gümrük kapılarımız, “yüz kayıt sistemi” gibi yeni teknolojik donanımlarla güçlendirilmiştir. Ülkemize özellikle

Güney Amerika ülkelerinden “yutucu kuryeler” (swallower) kullanılarak kokain türü uyuşturucu maddelerin girişini önlemek amacıyla, bu kuryelerin tespitini sağlayan CT Tomografik Bagaj Kontrol Cihazı ve Yutucu Tespit Cihazı, İstanbul Havalimanı'nda kullanılmaya başlamıştır.

Ticaret Bakanlığı bünyesinde Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Komuta Kontrol Merkezi oluşturulmuş, bu merkez ile ülkemiz gümrük bölgesi ile gümrük kapı ve limanlarında yürütülen gümrük gözetim ve denetim faaliyetlerinin daha etkin hale getirilmesi sağlanmıştır. Kaçakçılıkla mücadelede dünya standartlarında modern teknolojilerle donatılmış sistemlere sahip merkez, hem ulusal hem de uluslararası iş birlikleriyle kaçakçılık ve yasa dışı ticaretle mücadelede önemli rol oynamaktadır.

2024-2028 Dönemi için hazırlanan Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı'nda belirlenen hedefler arasında “ülkemizin gümrük kapılarında yakalanan uyuşturucu miktarının, ulusal toplam yakalama miktarına oranında artış” göstergesi yer almaktadır. 2024-2028 dönemi için hazırlanan gerçekleşme raporlarına göre verilerine göre 2023 yılında gümrük kapılarında yakalanan uyuşturucu miktarının, ulusal toplam yakalama miktarına oranı %8 iken 2024 döneminde (ilk 11ayda) bu oran %13,66'ya yükselmiştir.

Yine bu eylem planında “Gümrük Muhafaza Narkotik birimlerince gerçekleştirilen operasyon sayısında artış”, uyuşturucu arzının önlenmesinde hedef olarak belirlenmiş ve 2024 yılında gerçekleşen operasyon sayısında %58,18 artış görülmüştür.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün kaçakçılıkla mücadele verilerine göre; 2024 yılında 30,4 milyar TL değerinde 24 bin 313 kg uyuşturucu madde ele geçirilmiş olup, 2025 yılı ocak ayı itibarıyla ilgili birimlerce 2 bin 976 kg uyuşturucu madde yakalanmıştır.

Gümrük kapılarında yakalanan uyuşturucu miktarının, ulusal toplam yakalama miktarına oranı;

Metamfetaminle Mücadele Eylem Planı Çerçevesinde Gerçekleşmeler

Ülkemizde metamfetaminle mücadele kapsamında; 2022-2024 Dönemi İçin Metamfetaminle Mücadele Eylem Planı hazırlanmıştır. Yürütülen bu planının amacı; metamfetamin maddesinin arzının ve toplumda bu maddeye olan talebin önlenmesidir. Belge kapsamında belirtilmiş amaç, gösterge, hedef ve inisiyatiflerin başarıya ulaşabilmesi için yapılması gereken faaliyetler, bu faaliyetlere atanmış sorumlu kurumlar ile faaliyetlerin takibi için planlanmış süreç göstergelerine ait hedefler belirlenmiştir.

Eylem planında “metamfetamin arzının önlenmesi” ara amacının gerçekleşmesi için; sınırlarımız ve gümrük kapılarımızdan kara, hava, deniz ve posta/kargo yolu ile ülkemize metamfetamin giriş ve çıkışının engellenmesi inisiyatifi belirlenmiştir. Bu inisiyatifin gerçekleştirilmesine yönelik aşağıdaki faaliyetlerin yürütülmesi planlanmıştır:

2022-2024 Metamfetaminle Mücadele Eylem Planı Gerçekleşme		
Hedef Gösterge	Gerçekleşme (2022)	Gerçekleşme (2023)
Sorumlu Tüm Kurumların İş Birliği İçerisinde Gerçekleştirdiği Ortak Operasyonların Artırılarak Devam Ettirilmesi Hedefi	- Operasyon sayısında önceki yıla göre %10 artış - Yakalama miktarında önceki yıla göre %538 artış	Operasyon sayısında önceki yıla göre %23 artış

Metamfetaminle Mücadele Eylem Planı'nın “sorumlu tüm kurumların iş birliği içerisinde gerçekleştirdiği ortak operasyonların artırılarak devam ettirilmesi” hedef göstergesine ilişkin gerçekleşme raporları incelendiğinde, 2022 yılında 2021 yılına göre metamfetamin yakalama olay sayısında %10 artış, yakalama miktarında %538 artış gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde 2022 yılına kıyasla olay sayısında %23 oranında artış gerçekleştiği görülmektedir.

Eylem Planı'nın “*gümrük kapılarında mevcut tarama sistemlerinin artırılması*” hedef göstergesine ilişkin gerçekleşme raporları incelendiğinde; yeni cihaz alımı hedefiyle 2022 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü birimleri tarafından 1 adet ilave X-Ray tarama sistemi hizmete alınarak faaliyete geçirildiği görülmektedir. 2023 yılında ise Millî Tarama Sistemleri (MİLTAR) projesi kapsamında üretilen yerli 5 adet X-Ray cihazının kurulumları tamamlanarak ilgili birimlerin kullanımına tahsis edildiği anlaşılmaktadır.

Eylem Planı'nın “*gümrük kapılarında görev yapan narkotik dedektör köpek sayısının artırılması*” hedef göstergesine ilişkin gerçekleşme raporları incelendiğinde 2022 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından 15 ilave dedektör köpek, gümrüklü sahalarda görevlendirilmiştir. 2023 yılında ise 17 ilave narkotik dedektör köpeği, ihtiyaç duyulan birimlerin emrine tahsis edildiği tespit edilmektedir.

Eylem Planı'nın “*gümrük kapılarında uyuşturucu madde tespitinde kullanılan el tipi kimyasal madde tespit cihazı sayısının artırılması*” hedef göstergesine ilişkin gerçekleşme raporları incelendiğinde, 2022 yılında 13 adet, 2023 yılında da 1 adet ilave narkotik ve kimyasal madde tespit cihazı temin edilerek ihtiyaç duyulan gümrük idarelerine tahsis edildiği görülmektedir.

NARKOKİM

Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen yasa dışı uyuşturucu ticaretiyle mücadele faaliyetleri kapsamında, uyuşturucu maddelerle bağlantılı suç fiilleriyle mücadelede uzmanlaşmanın artırılması ve konuya ilişkin idari kapasitenin geliştirilmesi amacıyla, 2018 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi kurulmuştur. Daire bünyesinde Narkotik Soruşturmalar ve Operasyon, Narkotik Analiz ve Narkotik Koordinasyon şubeleri ihdas edilmiştir.

Merkezî düzeydeki yeni yapılanmanın taşra idarelerindeki yansımasının oluşturulması, daha etkin mücadeleye yönelik idari, beşerî ve teknik kapasitenin artırılması amacıyla, 2018 yılında uyuşturucu madde kaçakçılığı açısından yüksek riskli konumda bulunan Kapıkule, Van, Kocaeli, Gürbulak, İstanbul ve Mersin gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürlüklerinde narkotik kısım amirlikleri (NARKOKİM) kurulmuş, 2019 yılında ise tüm gümrük muhafaza idarelerine yaygınlaştırmak suretiyle söz konusu birimlerin sayısı 32'ye yükseltilmiştir.

Uyuşturucu ile mücadeleyi etkin kılmak amacıyla 24 saat esasına göre görev yapan uzman personelden oluşan NARKOKİM birimleri, başta sınır kapıları olmak üzere uyuşturucu madde kaçakçılığı ile etkin mücadele icra etmektedir.

Gümrük Alanlarını Güçlendirme Çalışmaları

Ülkemizde uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele kapsamında gümrük kapıları ve gümrüklü alanların modernizasyonu çalışmaları yürütülmektedir. Bu çerçevede uyuşturucu kaçakçılığı açısından riskli konumda yer alan gümrük kapılarının insan kaynağı, araç, teknik cihaz ve yönetim kapasitelerinin güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

2018-2023 Dönemi Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı ve 2024-2028 Dönemi İçin Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda amaç, gösterge, hedef ve inisiyatiflerin başarıya ulaşabilmesi için yapılması gereken faaliyetler, bu faaliyetlere atanmış sorumlu kurumlar ile faaliyetlerin takibi için planlanmış süreç göstergelerine ait hedefler belirlenmiştir.

Buna göre eylem planlarında belirlenen hedeflere ilişkin gerçekleştirmeler şu şekildedir:

CCTV Sistemleri Sayısı: 2017 yılında 27 olan CCTV sayısı, 2018 yılında 33'e, 2019 yılı içerisinde Zeytindalı, Çobanbey, Kapıköy ve Sarp sınır kapıları ile İstanbul Havalimanı'ndaki sistemlerin de devreye alınmasıyla 38'e ulaşmış ve CCTV sayısında %40 artış kaydedilmiştir. 2023 yılında ise CCTV sayısı güncel durumunu korumaktadır.

Toplam 38 idarede CCTV sistemi mevcut olup son yıllarda özellikle Ticaret Bakanlığı bütçe kaynakları ile Yap İşlet Devret projeleri üzerinden görüntü kalitesi, kayıt yapısı, izleme üniteleri ve görüntü işleme tekniği yönüyle yetersiz ve işlevsiz durumda olan eski teknoloji analog kamera sistemleri 2014-2022 yılları arasında modern, güncel ve ileri teknolojide IP (dijital) teknoloji sistemlerle yenilenmiştir.

Araç Sayısı: "Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Programı Gümrük Muhafazanın Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi" kapsamında 2019 yılında 50 devriye aracı ile 20 dedektör köpek aracı temin edilmiştir. Böylece, 2017 yılında 33 olan devriye aracı sayısı, 2019'da 83'e, 40 olan dedektör köpek aracı sayısı ise 70'e yükseltilmiştir. 2023 yılı itibarıyla ise dedektör köpek aracı 73 ve devriye aracı 80 adettir.

Bot Sayısı: 2017 yılı sonunda 21 olan devriye botu sayısı, 2018 yılında gerçekleştirilen 4 adet bot alımı ile 25'e çıkarılarak 2018 ve 2019 yılı eylem planı hedeflerine ulaşılmıştır. Hizmet botlarının 3 tanesi hizmet yılını doldurduğu için envanter kayıtlarından düşüldüğünden hâlihazırda 21 devriye botu mevcuttur.

Tarama Sistemi Sayısı: 2017 yılında 59 olan tarama sistemi sayısı, 2018 yılında 64'e, 2019'da 69'a, 2020'de 70'e, 2023 yılında ise 73'e ulaşmıştır.

Yeni Nesil Narkotik ve Kimyasal Madde Tespit Cihazı Sayısı: 2017'de 15 olan el tipi gelişmiş uyuşturucu ve kimyasal madde tespit cihazı sayısı, 2020 yılında 24, 2021 yılında 32'ye, 2022 yılında 48'e ve 2023 yılında 58'e ulaşarak Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü birimlerinin kullanımına sunulmuştur.

Dedektör Köpek Sayısı: 2017 yılında merkez ve taşra idarelerinde toplam 134 dedektör köpek mevcutken, 2022 yılı itibarıyla sayı 227'ye yükselmiş ve eylem planı hedefine ulaşılmıştır. 2023 yılında dedektör köpek sayısı 233'e ulaşırken, 2024 yılı ekim ayı itibarıyla merkez ve taşra idarelerinde toplam 242 dedektör köpek görev yapmaktadır.

Tarama Sistemleri Ağı Projesinin Oluşturulması: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ve TÜBİTAK tarafından ortak yürütülen “Tarama Ağı Projesi” kapsamında, yapay zekâ ve makine öğrenmesi teknolojileri kullanılarak araç veya yükün içerisindeki belirli özelliklere sahip yasa dışı suç ve tehdit unsurlarının otomatik tanımlanması sağlanacaktır.

Gümrüklü sahalarda yapılan X-Ray taramaları neticesinde ortaya çıkan imajlar hem ilgili sahadan hem de merkezden analiz edilerek çift aşamalı bir denetim sisteminin kurulması planlanmaktadır.

Hem bünyesindeki yapay zekâ modülü hem de kurulacak olan ikincil kontrol mekanizması sayesinde tamamı yerli ve millî kaynaklarımızla geliştirilecek “Tarama Ağı Projesi” ile X-Ray taramalarında hata payı ve manuel inceleme süreleri asgari düzeye inecektir.

2 Haziran 2020 tarihinde TÜBİTAK BİLGEM ile imzalanan sözleşmeyle proje çalışmalarına başlanmıştır. 4 faz olarak kurgulanan projenin, ön incelemeler, altyapı çalışmaları ve yazılım geliştirmeleri/iyileştirmelerini kapsayan ilk iki fazı tamamlanmış olup 2022 yılı ikinci yarısı itibarıyla 3. faza geçilmiştir.

Gelinen noktada, 5 pilot bölgede (Kapıkule, Sarp, Ambarlı, Mersin ve İzmit) sanal veriler kullanılarak yapılan testler başarıyla tamamlanmıştır. Canlı veriler ile yapılan testler ise kısmen tamamlanmış olup ilgili sahalardaki güncel program kurulumlarının tamamlanması ve görüntü analiz uygulamalarında talep edilen bazı iyileştirmelerin gerçekleştirilmesini takiben 4. faza geçilecektir.

Tüm Gümrük Muhafaza Personeline “Temel Narkotik Eğitimleri” Verilmesi:

Aday Muhafaza Memuru Yetiştirme Programı kapsamında mesleğe başlayan tüm muhafaza memurlarının eğitim programlarında temel narkotik eğitimi yer almaktadır. 2018 yılında 361, 2019 yılında 103 muhafaza memuruna yönelik “Temel Narkotik Eğitimi” düzenlenmiştir. Söz konusu eğitim programı, 2022 yılında göreve başlayan 750 personele, 2023 yılında da 2 grupta 100 personele yönelik düzenlenmiştir.

İleri Düzey Narkotik Eğitimi Alan Personel Sayısı: 2017 yılında 19, 2018 yılında 79, 2019 yılında 21, 2020 yılında ise 10 personele “İleri Düzey Narkotik Eğitimi” verilerek, ilgili eğitimi alan personel sayısında dört kat artış sağlanmıştır. Bununla birlikte 2021 yılı eğitim programı kapsamında, yasa dışı uyuşturucu ticareti bakımından riskli olan Hatay, Tekirdağ, İstanbul, Ağrı, Bursa, Antalya illerinde 150 personele eğitim verilmiştir. 2022 yılında da eğitim faaliyetleri devam etmekte olup 39 personele eğitim düzenlenmiştir. 2023 yılında ise İstanbul, Şırnak ve İzmir’de toplam 266 personele “İleri Düzey Narkotik Eğitimi” verilmiştir.

Personel Sayısı: 2017 yılında toplam gümrük muhafaza personeli sayısı 4 bin 784 iken, 2018 yılında %14 artışla sayı 5 bin 455’e ulaşmış, faaliyet hedefi gerçekleşmiştir. 2021 yılında 6 bin 413 olan gümrük muhafaza personeli sayısı 2022 yılında 6 bin 561’e ulaşmıştır. 2023 yılı mayıs ayı itibarıyla muhafaza personeli sayısı 7 bin 500 olmuştur.

2.1.9. Arz ile Mücadelede Hizmet İçi Eğitimler

Sınır Güvenliğine Yönelik Eğitimler

Ticaret Bakanlığına bağlı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2004- 2024 yılları arasında uyuşturucu, tütün, alkol ve ekran, teknoloji, oyun, kumar bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılıklarla mücadele kapsamında 50 programda 2 bin 798 personele hizmet içi eğitim sağlamıştır.

Eğitimin Adı	Yapıldığı Yıl	Kursiyer Sayısı	Yılın Genel Toplamı
Yöneticiler İçin Uyuşturucu ile Müc. Uzmanlık Eğt. Prog.	2004	2	2
Karapara Aklama ile Mücadele Semineri	2005	3	353
Sahte Sigaraların Tanımlanması Semineri	2005	350	
TAPDK Cihaz Eğitimi	2008	20	20
Narkotik Madde Tanıma, Teşhis ve Giz.Yön.	2009	120	201
Patlayıcı ve Narkotik Dedektörü, Yoğunluk Ölçüm Cih. Tanıtımı	2009	30	
Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Kapsamında Cihaz Eğitimi	2009	14	
Uyuşturucu Trafikinin Soruşturulması ve Kovuşturulması	2009	4	
Kırsal Alanda Nar.ve Psikotrop Madde Kaç Müc. Kapasitesinin Güçlendirme Projesi	2009	33	

Narkotik Suçlarla Mücadele	2011	4	54
Narkotik Mad.Teşhis, Tanıma Gizleme Yön.-Sor.Met.-İfade Al.-Kara Paranın Akl.	2011	31	
Nar. ve Pat.Ded. (Vapor Tracer) Bakım Eğitimi	2011	13	
Örgütlü Suç Soruşturmaları	2011	6	
Ulus.Polis ve İnterpol Veri Tabanları	2012	5	5
Narkotik ve Patlayıcı İz Dedektörü Eğitimi	2013	26	31
Sigara Çalıştayı	2013	5	
Sabre 4000 Dedektörü Bakım ve Kullanım Eğitimi	2015	16	44
Mobil Trace ve "Vapor Trace" Narkotik ve Patlayıcı İz Detektörlerinin Kullanımı ve Bakımı Eğitimi	2015	28	
Narkotik Madde Kaçakçılığıyla Mücadele İleri Düzey Eğitimi	2016	59	77
Terörizmin Finansmanı ve Aklama ile Mücadelede Etkinlik Eğitimi	2016	3	
Uyuşturucu Birimi Liderlik Kursu	2016	2	
Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Eğitimi	2016	13	
Tütün Mamulleri Kaçakçılığıyla Mücadele Eğitimi	2017	32	184
Jandarma Personeli Narkotik Eğitimi	2017	120	
Siber Suçlar Araştırma Eğitimi	2017	13	
Narkotik Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Eğitimi	2017	19	
Narkotik Suçlarla Mücadele	2018	23	490
Temel/İleri Düzey Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitimi	2018	67	
Tütün ve Tütün Mamulleri Kaçakçılığıyla Mücadele	2018	336	
NARKOKİM Temel Eğitimi	2018	39	
Uyuşturucu ile Mücadelede Sınır Kapılarında ve Gümrüklerdeki Durum	2018	25	
İleri Düzey Narkotik Eğitimi	2019	21	219
NARKOKİM Jandarma Eğitimi	2019	198	
Tütün ve Alkollü İçki Kaçakçılığıyla Mücadele Eğitimi	2020	34	44
İleri Düzey Narkotik Eğitimi	2020	10	
İleri Düzey Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitimi	2021	179	188
Siber Suçlarla Mücadele Eğitimi	2021	9	
Kimyasal ve Narkotik Tespit Cihazı (Agilent) Eğitimi	2022	21	182
NARKOKİM Müdahale Eğitimi	2022	109	
İleri Düzey Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitimi	2022	19	
Narkotik Konteyner Hedefleme Eğitimi	2022	10	
Havaalanlarında Uyuşturucu Önleme Uygulamaları	2022	23	

Narkotik Madde ve Uygulamalı Narkotik Madde Kaçaklığı Risk Analizi Görevleri Eğitimi	2023	149	423
Sentetik Opioidler ve Fentanil Türevleri	2023	128	
Jandarma NARKOKİM Müdahale Eğitimi	2023	108	
Sıvı Metamfetamin Gizleme Yöntemleri	2023	38	
İleri Düzey Narkotik Suçlarla Mücadele Eğitimi	2024*	110	281
Jandarma NARKOKİM Müdahale Eğitimi	2024*	115	
Narkotik Maddelerle Mücadele Kursu (Gemi Aramalarında Temel Güvenlik ve Farkındalık Eğitimi Dersleri)	2024*	23	
Suç Gelirlerinin Aklanmasıyla Mücadele Eğitimi	2024*	33	
GENEL TOPLAM		2798	2798

* 2024 Yılı Kasım Ayı Sonu İtibarıyla

JGK Madde Bağımlılığı ile Mücadele Farkındalık Eğitimleri

Madde bağımlılığı ile mücadelede Jandarma Genel Komutanlığı personeli ve vatandaşlara yönelik farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Söz konusu eğitimlerle 2019-2024 yılları arasında toplam 373 bin 138 kişiye ulaşılmıştır. Yıllara göre ulaşılan toplam kişi sayıları şöyledir:

JGK Madde Bağımlılığı Eğitimleri	
2019	23.646 kişi
2020	10.006 kişi
2021	9.492 kişi
2022	36.795 kişi
2023	105.007 kişi
2024 (ilk 11 ay)	188.192 kişi

Güvenlik Güçlerine Yönelik Metamfetamin Eğitim Modülü

Son yıllarda hem dünya hem de ülkemiz için ciddi bir tehdit olarak görülen metamfetamin ile ilgili, narkotik suçlarla mücadele kapsamında çalışma yapan Emniyet, Jandarma, Sahil Güvenlik ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü personeline “Narkorehberlerce” eğitim verilmesi amacıyla “Güvenlik Güçlerine Yönelik Metamfetamin Modülü” hazırlanarak 2 Ağustos 2022 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan “Metamfetamin Eylem Planı” ile birlikte faaliyetlere başlanmıştır. Projenin başladığı günden itibaren 2 bin 606 faaliyette 144 bin 99 personele eğitim verilmiştir.

Narko-Kaan

Narkorehber bilgilendirme faaliyetleri kapsamında görev yapan özel güvenlik görevlilerinin uyuşturucu bağımlılığına karşı farkındalıklarının arttırılması amacıyla hazırlanmış eğitim modülüdür. Narko-Kaan modülü kapsamında 26 Şubat 2022 tarihinden günümüze kadar eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Projenin başladığı günden itibaren 1.803 faaliyette 263 bin 299 özel güvenlik görevlisine eğitim verilmiştir.

Adalet Akademisi Hizmet İçi Eğitimleri

Adalet Bakanlığı tarafından hâkimler, Cumhuriyet savcıları ve adaylarının katılımcı olduğu hizmet içi eğitimlerde, “Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları”, “Türk Ceza Kanunu’nun 191. Maddesi Uyarınca Uyuşturucu Madde Kullanma Suçu” gibi uyuşturucu suçları konusunda çeşitli eğitimler verilmiştir. Bunların yanı sıra “Bağımlılıkla Mücadele Yargının ve İnfaz Sisteminin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması (BAŞARI)” projesi kapsamında da hem eğitimler verilmiş hem de 25 - 27 Mayıs 2022 tarihlerinde Ankara’da, Uyuşturucu Suçları Konusunda Eğitim Müfredatı ve Kitaplarının Oluşturulması Çalıştayı düzenlenmiştir. Hizmet içi eğitimlere hâkim, Cumhuriyet savcısı ve aday olmak üzere toplam 1.699 personel katılmıştır.

PROJELER KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İLGİLİ FAALİYETLER					
EĞİTİM-PROJE ADI	S.NO	TARİH	YER	KONU BAŞLIĞI	KATILIMCI SAYISI
Meslek İçi Eğitim	1	26-28 Kasım 2014	Mersin	Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Suçları	99
	2	07-09 Nisan 2017	Gaziantep	Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları	105
	3	04-06 Mayıs 2018	Ankara	Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları	101
	4	13-15 Eylül 2019	Afyonkarahisar	Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları	114
	5	25-27 Mart 2022	Antalya	Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları	124
	6	03-05 Mayıs 2024	Bursa	Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları	116
Uzaktan Eğitim	7	17 Ocak 2024	Çevrim İçi	Dolandırıcılık Suçları	361
Uzaktan Eğitim	8	31 Ocak 2024	Çevrim İçi	Türk Ceza Kanunu'nun 191. Maddesi Uyarınca Uyuşturucu Madde Kullanma Suçu	309
"Bağımlılıkla Mücadelede Yargının ve İnfaz Sisteminin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması (BAŞARI)" Projesi	9	25 - 27 Mayıs 2022	Ankara	Uyuşturucu Suçları Konusunda Eğitim Müfredatı ve Kitaplarının Oluşturulması Çalıştayı	25
	10	30 Eylül 2022	Ankara	Hâkim-Savcı Adaylarına Yönelik Uyuşturucu Suçları Konusunda Hazırlanan Eğitim Müfredatı ve El Kitaplarının Gözden Geçirilerek Değerlendirilmesi Toplantısı	14
	11	30 Kasım - 4 Aralık 2022	Antalya	Hâkim ve C. Savcılarına Yönelik Uyuşturucu Bağımlılığı ve Uyuşturucu Suçları Eğitici Eğitimi	43
	12	13 - 14 Ocak 2023	Antalya	Hâkim ve C. Savcılarına Yönelik Uyuşturucu Bağımlılığı ve Uyuşturucu Suçları Konularında 1. Yaygınlaştırma Eğitimi	138
	13	18 - 19 Ocak 2023	Ankara	Hâkim ve C. Savcılarına Yönelik Uyuşturucu Bağımlılığı ve Uyuşturucu Suçları Konularında 2. Yaygınlaştırma Eğitimi	150

2.2. Uyuşturucu Talebi ile Mücadele Çalışmaları

2.2.1. Uyuşturucu Talebi ile Mücadelede Kamu Düzeni ve Güvenliği Hizmetleri

En İyi Narkotik Polisi Anne

Madde bağımlılığı ve uyuşturucu ile mücadele alanında annelerin farkındalığının artırılması, bu yolla hem gençler arasında uyuşturucu kullanımının önlenmesi hem de ilgili birimlerce yürütülen çalışmalara toplumsal katkının sağlanması amacıyla, İçişleri Bakanlığı tarafından 23 Ekim 2020 tarihinde “En İyi Narkotik Polisi; Anne” projesi hayata geçirilerek uygulanmaya başlamıştır.

Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığınca, TUBİM Bilim Kurulu ve İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığının katkılarıyla “En İyi Narkotik Polisi; Anne” eğitim modülü hazırlanmış ve il narkotik suçlarla mücadele şube müdürlüklerine gönderilmiştir. Eğitim faaliyetleri, yoğun olarak il merkezleri ve tüm ilçelerde yapılmaktadır. Projenin hedef kitlesi, anneler ve yetişkin anne adaylarıdır.

İçişleri Bakanlığının 2021/7 sayılı genelgesi ile “En İyi Narkotik Polisi; Anne” uygulama planı yayımlanmıştır. Proje kapsamında eğitim verilecek annelerin belirlenmesi, eğitim yapılacak fiziki ortamın hazırlanması, gerekli lojistik desteğin (bütçe, araç, ekipman, tanıtıcı materyallerin hazırlanması, ulaşım, ağırlama vb.) sağlanması, valilik ve kaymakamlıklarca takip edilmektedir.

Bilinçlendirme ve farkındalık eğitimine katılacak anneler; belediyeler, muhtarlar, halk eğitim merkezleri, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), din görevlileri ve okul aile birlikleriyle koordinasyon kurularak belirlenmektedir. Eğitim faaliyetinin yapılacağı mekânın tespitinde tüm kamu kurumları, belediyeler ve üniversitelerden destek alınmaktadır.

Eğitimin yapılacağı fiziki mekân çevresinde farklı sosyal faaliyetler de yapılarak mümkün olan en geniş kitleye ulaşılması sağlanmaktadır. En İyi Narkotik Polisi; Anne projesi kapsamında faaliyetlerin geniş kitlelere ulaşabilmesi amacıyla “<https://narkotikpolisianne.com>” adresli web sitesi hazırlanarak 8 Mart 2022 tarihinde hizmete sunulmuştur.

Proje kapsamında valilikler, İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından illerinde bulunan ve alanda çalışma yapan STK'larla ilgili bilgi desteği verilmesi ve koordinasyon kurulması sağlanmaktadır. Yapılan çalışmaların yazılı/görsel basında yer alması ve sosyal medya hesaplarından duyurulması da kampanyanın etkinliğini ve eğitim talebini artırmaktadır.

Projenin başladığı günden itibaren 73 bin 987 faaliyette 3 milyon 454 bin 227 yetişkin anne ve anne adayına ulaşılmıştır.

NARKOREHBER Yetişkin

2017 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı birimlerin birlikte hareket etmeleri ve mücadeledeki önceliklerin belirlenerek yol haritasının oluşturulması amacıyla, bu birimlerin görüş ve önerileri doğrultusunda Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı koordinesinde “İçişleri Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Uygulama Politikası” hazırlanmış ve 2017/2 sayılı Bakanlık Genelgesi ile yürürlüğe girmiştir.

İçişleri Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Uygulama Politikası Belgesi çerçevesinde “Yerel Yönetimlerin Uyuşturucu ile Mücadelede Etkin Kullanımının Sağlanması” faaliyeti kapsamında; zabıta teşkilatı, temizlik görevlileri, özel güvenlik teşkilatına vb. 25 yaş üstü yetişkinlere narkotik birimlerince eğitim verilmesi amacıyla “NARKOREHBER MODÜLÜ” hazırlanmış olup 1 Kasım 2017 tarihi itibarıyla ülke genelinde yetişkinlere yönelik eğitimlere başlanmıştır. Bu kapsamda tematik olarak sürdürülmesi gerektiği değerlendirilen farklı eğitim modülleri hazırlanmıştır. Projenin başladığı günden bugüne 100 bin 778 faaliyette 6 milyon 658 bin 663 yetişkine ulaşılmıştır.

NARKOREHBER modülü 1 Kasım 2017 tarihinden itibaren tüm illerde başarıyla uygulanmakta, ulusal ve uluslararası çevrelerce farkındalığın artırılmasına dönük içeriğiyle örnek bir proje olarak gösterilmektedir.

NARKOREHBER Gençlik

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan 20 Mayıs 2021 tarihli Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı çerçevesinde üniversite öğrencilerine yönelik uyuşturucu bağımlılığı konusunda koruyucu/önleyici farkındalık çalışmalarının yapılması, üniversite ve/veya fakülte bazında panel, seminer ve konferansların düzenlenmesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla üniversite öğrencilerine yönelik bilgilendirici video, tanıtım filmi vb. hazırlanması amaçlanmıştır.

Bu çerçevede üniversitelerden gelecek eğitim taleplerinin karşılanmasına yönelik TUBİTAK Bilim Kurulunun katkıları ile başta merak, arkadaş ısrarı ve öğrenme nedenleriyle başlanan madde kullanımını önlemek, gençlerin sağlıklı ve sosyal yaşam sürdürmelerini sağlamak için uyuşturucu tehdidi konusunda farkındalıklarının artırılması amacıyla “Gençlik Modülü” hazırlanmış, bu kapsamda 28 Mayıs 2021 tarihinde eğitimlere başlanmıştır. Projenin başladığı günden itibaren 5 bin 507 faaliyette 1 milyon 445 bin 873 üniversite öğrencisine eğitim verilmiştir.

Narko-Göçmen Projesi

Narkorehber bilgilendirme faaliyetleri kapsamında ülkemizde bulunan yabancı uyruklu şahısların uyuşturucu bağımlılığına karşı bilinçlendirilmeleri ve farkındalıklarının artırılması amacıyla hazırlanmış eğitim modülüdür. Narko-Göçmen modülü kapsamında 19 Ağustos 2021 tarihinden günümüze kadar eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Projenin başladığı günden itibaren 1.795 faaliyette 67 bin 901 yabancı uyrukluya eğitim verilmiştir.

Metfotoblok Projesi

Narkolog verilerine göre metamfetamin maddesini kullandığını beyan eden şahısların meslek gruplarına bakıldığında işçilik, tamircilik gibi beden gücü gerektiren işlerde çalışanların yoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında özellikle sanayi

bölgelerinde çalışan şahıslara metamfetaminin zararları iş yerlerinde anlatılmış, söz konusu maddenin vücuda verdiği zararların görsellerini içeren 7 adet 50*35 cm ebadında fotoblok gösterilmiştir.

17 Nisan 2023 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayan Metfotoblok Projesi kapsamında günümüze kadar 4 bin 841 faaliyette 82 bin 330 sanayi çalışanına ulaşılmış ve fotoblok kartları kullanılarak metamfetamin maddesinin zararları anlatılmıştır.

Narko-Nokta Projesi

Vatandaşların uyuşturucu ile mücadelede duyarlılıklarının artırarak satıcı ve kullanıcıların belirlenmesi ve suç işlenen yerlerin tespitini sağlamak, uyuşturucu ile mücadele çalışmalarının emniyet birimlerince nasıl yapıldığını anlatmak ve uyuşturucu maddeler hakkında aileleri bilgilendirmek amacıyla 1 Haziran 2017 yılında Narko-Nokta Projesi hayata geçirilmiştir. Projenin başladığı günden itibaren 11 milyon 782 bin 419 kişiye ulaşılmış ve 7 milyon 270 bin 457 materyal dağıtılmıştır.

Millî Savunma Bakanlığı Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri

Millî Savunma Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay iş birliğinde Millî Savunma Bakanlığı kadro ve kuruluşunda yer alan kurumlarda görev yapan psikolog, psikolojik danışman ve diğer sağlık sınıfı mensubu personele Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı kapsamında uygulayıcı eğitimleri verilmiştir. MSB ve Yeşilay arasında Mart 2018'de imzalanan protokol çerçevesinde yürütülen bu eğitimlerde TSK'ya özgü oluşturulan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı modülü uygulanmış olup, tamamlayan TSK bünyesinde vatani görevini ifa eden erbaş/erlerin ve lider personelin, uygulayıcı eğitimi alan personel tarafından madde bağımlılığı hususunda bilgilendirilmeleri ve madde kullanımına karşı tutum geliştirmeleri amaçlanmıştır.

Bahse konu uygulayıcı eğitimleri Nisan 2018'de Millî Savunma Bakanlığı Eğitim Merkezi Müdürlüğünde 136 personelin katılımıyla icra edilmiş, erbaş/er eğitimlerine ise Haziran 2018 tarihi itibarıyla başlanmıştır. Ayrıca TBM eğitim içeriklerinin güncellenmesi nedeniyle, Millî Savunma Bakanlığı Savunma Sanayi ve Teknoloji Eğitim Merkezi'nde 102 personelin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, Mart 2018-Ocak 2025 itibarıyla 632 bin 079 personele TBM eğitimi verilmiştir.

Ayrıca, Millî Savunma Bakanlığı kadro ve kuruluşunda yer alan kurumlarda görev yapan psikolog, psikolojik danışman ve diğer sağlık sınıfı mensubu personelin herhangi bir bağımlılık şikâyetiyle Rehberlik ve Danışma Merkezlerine (RDM) başvuran personele müdahale etmelerine yönelik Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından geliştirilmiş olan “Müdahale Programı”nın TSK’ya uyarlanması çalışmaları yürütülmektedir.

Diğer yandan, Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı arasında lider personele yönelik bağımlılıkla mücadele eğitimi konusunda iş birliği yapılarak, “Madde Bağımlılığı ile Mücadele Eğitimi” ve “Uyuşturucu Maddenin Tanımı, Sınıflandırılması, Kullanım Şekilleri ve Etkileri” konularında iki modül hâlinde eğitimler uygulanmıştır. Bu doğrultuda, birim amirlikleri/kuvvet komutanlıkları tarafından, bunların bünyesinde bulunan askerî kurum/birlik/okullarda görev yapan personele yönelik ihtiyaç tespiti yapılarak ve ilgili il jandarma komutanlıkları ile koordinasyon kurularak eğitimler düzenlenmiştir. Kuvvet Komutanlıkları/Birim Amirlikleri tarafından İl Jandarma Komutanlıkları ile planlanan eğitimlere toplam 25 bin 742 personel katılım sağlamıştır.

Ayrıca, bağımlılıkla mücadele kapsamında lider personel tarafından istifade edilmesi maksadıyla, Millî Savunma Bakanlığınca “Bağımlılık: Liderlere Yönelik El Kitapçığı” hazırlanmıştır. Bu kitapçıkta öncelikle bağımlılık türleri hakkında bilgi verilmekte ve yöneticilerin böyle bir durumda çalışanlarına nasıl yaklaşması gerektiği, nasıl destek olabileceği gibi önemli konularda yönlendirmeler ve bilgilendirmelerde bulunmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Çalışmalar

◆ *Mevzuat Çalışmaları*

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 28'inci maddesi uyarınca kamu-özel sektör ayrımı olmaksızın işyerine, sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde uyuşturucu madde kullanmak yasaktır. 20/7/2013 tarihli ve 28713 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesi uyarınca işyerinde gerçekleştirilecek sağlık gözetimi, sağlık eğitimleri ve risk değerlendirmesi kapsamında madde bağımlılığı da dahil sağlığı bozucu maddeleri kullananları özel olarak dikkate almak ve bağımlılık yapan maddelerin kullanımının zararları konusunda eğitim ve bilgilendirme yapmak işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin görevleri arasında sayılmakta olup konuyla ilgili işyeri bazında uygulamalar yürütülmektedir. Yürürlükte bulunan iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı, risk esaslı olup işverenlerin, işyerlerinde risk değerlendirmesi çalışmalarını yürütme yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu çerçevede işyerlerinde gerçekleştirilen risk değerlendirmelerinde çalışanların bağımlılık yapan madde kullarımları da iş kazası yönünden bir risk faktörü olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte yine işyerlerinde işyeri hekimlerince sağlık gözetimi hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışanların işe girişlerinde ve çalışma süreleri boyunca belirli periyotlarda işyeri hekimlerince doldurulan işe giriş/ periyodik muayene formlarında çalışanların bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı hakkında geçmiş ve şimdiki durum hakkında bilgi edinilebilmektedir.

Ayrıca işyerlerinde sunulan sağlık hizmetleri kapsamında bağımlılık da dahil çalışanları olumsuz yönde etkileyen psikososyal etkenler konusunda bireylerin desteklenmesi hedeflenerek işyeri sağlık örgütlenmesi içerisinde bulunan iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin eğitim müfredatlarında konuya yer vererek farkındalık oluşturmak ve uygun yaklaşım metodlarının benimsenmesini sağlamak amaçlanmıştır. Böylece, bu profesyonellerce işyerlerine sunulacak iş sağlığı ve güvenliği alanındaki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sırasında bu farkındalık çalışanlara da yaygınlaştırılabilecektir. İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünce yayımlanan ve <https://www.csgb.gov.tr/isggm/hizmetlerimiz/isg-hizmetleri/> adresinden ulaşılabilir İşyeri Hekimliği Temel Eğitim Programının 42 sıra nolu Çalışma Yaşamında Sağlığın Geliştirilmesi konu başlığında "Sigara ve madde kullanımı" alt başlığı da yer almaktadır.

◆ *Eğitim Çalışmaları*

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında yer alan "Kamu kurumlarında çalışan personele yönelik eğitimlerin standardizasyonunun sağlanarak etkili bir şekilde yaygınlaştırılması" hedefi kapsamında İŞKUR'da görevli iş ve meslek danışmanlarına uyuşturucu ile mücadele ve bağımlılara ilişkin bilgilendirme eğitiminin verilerek tümünün etkinliğinin ölçülmesi

faaliyeti yer almaktadır. Bu faaliyet kapsamında, İŞKUR'da görevli iş ve meslek danışmanlarına, hedef kitleye etkili danışmanlık hizmeti sunabilmeleri amacıyla, Yeşilay- İŞKUR iş birliği ile “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” ve “TBM Farkındalık Eğitimi” düzenlenmiştir. 2020-2023 yılları arasında söz konusu eğitimlere, toplam 430 iş ve meslek danışmanı katılmıştır.

Bunların yanı sıra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Personel Dairesi Başkanlığınca personele yönelik bağımlılıkla mücadele eğitimleri kapsamında 5 Mart 2024 tarihinde “Madde Bağımlılığı Eğitimi: En İyi Narkotik Polisi Anne” ve 20 Kasım 2024 tarihinde ise “Madde Bağımlılığı Genel Eğitimi” verilmiştir.

Madde Bağımlılığı Anket Çalışmaları

Jandarma Genel Komutanlığı, sorumluluk sahasındaki bireylerin uyuşturucu madde kullanımıyla ilgili veriler elde etmek için gönüllülük esasına dayalı anket çalışmaları yürütmektedir. 2022 yılında 6 bin 371 kişiyle, 2023 yılında 7 bin 804 kişiyle anket yapılmıştır. Anket yapılan kişi sayısında 2024 yılının ilk 10 ayında 8 bin 596'ya ulaşılmıştır. Bu anketler, madde bağımlılığının boyutlarını anlamak ve mücadele stratejilerini geliştirmek için kritik veriler sunmaktadır.

Yabancı Uyrıklulara Yönelik Faaliyetler

Ülkemizin bağımlılık ile mücadele kapasitesini artırmak amacıyla uyuşturucu, tütün, alkol, ekran, teknoloji, oyun, kumar vb. bağımlılık türleri konusunda Göç İdaresi Başkanlığı, yabancıların bilgilendirilmesi ve farkındalık oluşturulması amacıyla bilgilendirme toplantıları, personel eğitimleri, farkındalık çalışmaları gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar:

- İl göç idaresi müdürlükleri marifeti ile uyuşturucu, alkol, tütün, oyun, vb. alanlarla yabancıların farkındalığının artırılması, kapasitelerinin geliştirilmesi ve karşılaşma durumlarında yönlendirme faaliyetleri haklarında bilgilendirmeler Yeşilay, İl Emniyet Müdürlüğü vb. kurumlar iş birliğinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yıllar bazında gerçekleştirilen faaliyet sayıları ve ulaşılan kişi sayıları tabloda verilmiştir.

Yıl	Faaliyet Sayısı
2021 ve 2022	122 faaliyet 7 bin 544 kişi
2023	118 faaliyet 2 bin 472 kişi
2024	54 faaliyet 6 bin 634 kişi

- Göç İdaresi Başkanlığına bağlı geçici barınma merkezi, kabul ve barınma merkezi, insan ticareti mağduru sığınma evi veya geri gönderme merkezlerindeki yabancıların bağımlılıktan uzak tutulması amacıyla sosyal, sportif, sanatsal ve yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik ortamlar oluşturmak amacıyla

Sağlık Bakanlığı ile yapılan “Geri Gönderme Merkezlerinde İdari Gözetim Altında Tutulan Yabancılar Sunulacak Sağlık Hizmetlerine İlişkin Protokol’e” uyuşturucu madde öyküsü olanların tedavisi ile ilgili madde eklenmiştir.

- ◆ Malatya Beydağı Geçici Barınma Merkezi’nde, Malatya Aile Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Eğitim ve Danışmanlık Birimi tarafından 18.09.2023 tarihinde uyuşturucu ve bağımlılıkla mücadele konulu eğitim 12-15 yaş arası 20 çocuğa verilmiştir.
- ◆ Yeşilay tarafından Beydağı GBM’de görevli olan STK çalışanlarına bağımlılık ile alakalı bilgilendirme sunumu gerçekleştirilmiştir. Yeşilay Derneği tarafından Kayseri GGM’de bağımlılıkla mücadele ve farkındalık konulu bir eğitim düzenlenmiştir.
- ◆ Göçmen Sağlığı Merkezi tarafından gerçekleştirilen hane ziyaretleri kapsamında 75 haneye (özellikle okula gitmeyen, ergenlik çağına olan çocukların ebeveynlerine) madde bağımlılığı ile alakalı bilgilendirme yapılmıştır.
- ◆ Hatay Yayladağı Geçici Barınma Merkezi’nde, 2022 yılı içerisinde Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından “En İyi Narkotik Polisi Anne” projesi kapsamında uyuşturucu kullanımı, uyuşturucu bağımlılığı, aile içi iletişim, çocuk/ergen iletişimi, bağımlılık sorununda çözüm yolları ve önerileri gibi konularda, anne ve anne adaylarının bilinçlendirilmesi ve farkındalığın artırılması amacı ile eğitim ve konferans verilmiştir.
- ◆ Geri gönderme merkezlerinde bağımlılıkla mücadele adına Göç İdaresi Başkanlığı tarafından bir taslak protokol oluşturulmuştur.
- ◆ Avrupa Konseyi ortaklığında yürütülen proje kapsamında “Mülteciler, Göçmenler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişilerle Bağımlılık Alanında Çalışanlar İçin El Kitabı” Türkçeye çevrilerek kitabın geri gönderme merkezlerine dağıtımı gerçekleştirilmiştir.
- ◆ Elazığ Geçici Barınma Merkezi’ndeki sağlık ocağında birinci basamak sağlık kuruluşu olarak sağlık hizmeti verilmektedir. Söz konusu sağlık kuruluşunda hafta içi mesai saatleri içerisinde bir doktor ve bir hemşireyle, mesai saatleri dışında ise bir hemşire veya sağlık memuru aracılığıyla 24 saat esaslı hizmet verilmektedir. Bu merkezlerde bağımlılıklar ile ilgili konularda barınma merkezinde kalan yabancılar bilgilendirilmeler yapılmaktadır.
- ◆ Ülkemizde yasal kalış hakkına sahip olan yetişkin yabancılar yönelik düzenlenen Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) kapsamında “Eğitime Erişim, Kayıt, Bağımlılıkla Mücadele ve Uyum” konularına da yer verilmiştir. Bu kapsamda 10 Mayıs 2024 itibarıyla 1 milyon 709 bin 557 yetişkin yabancı bu eğitimlere katılmıştır.

- ◆ Göç İdaresi Başkanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Arasında 15.11.2023 tarihinde “Uluslararası Öğrencilerin İkamet İzni Başvurularına İlişkin İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır.
- ◆ Ülkemizde farklı yasal statülerle kalan yabancılara yönelik olarak çok dilli hazırlanan, online ve fiziksel ortamda erişime açılan “Türkiye’de Yaşam Rehberi” isimli bilgilendirici kitapçıkla bağımlılıkla mücadele de dâhil olmak üzere pek çok konuda bilgilendirmeler yapılmaktadır.
- ◆ Göç İdaresi Başkanlığına bağlı İnsan Ticareti Mağdurları Sığınma Evlerinde mağdur destek programından yararlanan yabancı mağdurlar arasında bağımlı olanların tedavisi ve rehabilitasyonu çalışmalarındaki iş birliği alanlarını geliştirmek amacıyla 81 ilin göç idaresine bildirilen İnsan Ticareti Mağdurları Sığınma Evlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar’ın 16’ncı maddesinin (ç) bendinde, madde bağımlıları sığınma evine kabulü yapılmayacak kişiler arasında sayılmıştır. Buna göre insan ticareti mağduru kişi aynı zamanda bağımlı bireyse uluslararası kuruluş, sivil toplum kuruluşu ya da uygun görülürse devlet desteği ile o kişinin bağımlılık tedavisi yapılarak sığınma evine kabulü gerçekleştirilmektedir.

2.2.2. Uyuşturucu Talebi ile Mücadelede Aile ve Sosyal Hizmetler

AEP “Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma” Modülü

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından ülke genelinde uygulanmak üzere hazırlanan Aile Eğitim Programı (AEP), yetişkinlere yönelik kapsamlı bir eğitim programı olarak tasarlanmıştır. “Eğitim ailede başlar” ilkesinden hareketle geliştirilen bu program, aile bireylerinin aile ve evlilik hayatına dair temel bilgi, beceri ve tutumlar kazanmalarına destek olmayı hedeflemiştir. Program, ailelerin günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlarla daha etkili baş edebilmelerine katkı sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir.

AEP, aile yaşamının temelini oluşturan ve gündelik hayatın her alanını kapsayan eğitim ve iletişim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık gibi alanlarda hazırlanmış 28 modül ve 210 üniteden oluşmuştur. Bu modüller arasında çocuk gelişimi, evlilik ve aile hayatı, anne-baba olma, etkili ebeveynlik, çocuk yetiştirme tutumları, okul-aile ilişkileri, bilinçli medya kullanımı, aile içi iletişim, aile bütçesi ve kaynak yönetimi, aile hukuku, sağlık okuryazarlığı ve bağımlılıkla mücadele gibi konular yer almıştır.

Özellikle “Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma” modülü kapsamında, ailelere yönelik koruyucu ve önleyici nitelikte eğitimler sürdürülmüştür. Madde bağımlılığına karşı koruyucu-önleyici bir yaklaşım sunan bu modül, ailelerin madde kullanımı ve bağımlılık konularında bilinçlenmesini, risk faktörlerini tanımasını ve bu tür tehlikelere karşı etkili mücadele yöntemlerini içeren özel bir eğitim programıdır.

Modülün temel amacı, madde bağımlılığının bireysel, ailevi ve toplumsal boyutlarını ele alarak aileleri bu konuda bilinçlendirmek ve çocuklarını madde kullanımından korumak için gerekli becerilerle donatmaktır. Bu modülle ayrıca, madde bağımlılığına yönelik farkındalık oluşturarak toplumda bu sorunla mücadele edebilecek bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirmek hedeflenmiştir.

“Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma” modülü, özellikle gençlerin madde kullanımına başlamasını önlemeye yönelik, koruyucu bir rol üstlenmiştir. Ailelerin bu konuda bilinçlenmesi, çocuklarını madde bağımlılığı riskine karşı daha iyi koruyabilmelerini sağlamıştır. Ayrıca, bu modül sayesinde toplumda madde bağımlılığına karşı ortak bilinç oluşturulmuş ve bu sorunla mücadelede ailelerin aktif rol alması teşvik edilmiştir.

Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma Modülü kapsamında 2014 - 2023 döneminde 7 bin 710 eğitim yapılmış, bu eğitimlerde 498 bin 264 kişiye ulaşılmıştır. Aynı zamanda modül kapsamında AEP eğitici/ formatörleri tarafından eğitim verilebilmektedir. 2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, aktif 849 AEP eğiticisi ile 59 AEP formatörü bulunmaktadır.

AEP, 18 yaş üstü yetişkin bireyleri hedef alan bir program olup başta anne-babalar olmak üzere ailenin tüm yetişkin üyelerine hitap etmiştir. Program kapsamında, ailenin içinde bulunduğu yaşam döngüsü ve ihtiyaçları doğrultusunda özel eğitim paketleri hazırlanmış ve bu paketler, eğitimciler tarafından uygulanmıştır. Eğitimler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kuruluşlarda görev yapan ve eğitici eğitim programlarını tamamlamış AEP eğitimcileri aracılığıyla sunulmuştur. Bugüne kadar 849 aktif AEP eğiticisi ve 59 AEP formatörü görev almıştır. Programın başlangıcından bu yana toplam 4,8 milyon kişi aile eğitimlerinden faydalanmıştır.

Aileler, ihtiyaç duydukları konularda eğitim almak için bulundukları ildeki il müdürlüklerine veya en yakın sosyal hizmet merkezlerine başvurmuştur. Ayrıca, eğitim içeriklerine ve eğitimlerde kullanılan materyallere www.aep.aile.gov.tr adresinden erişim sağlanabilmektedir. Bu dijital platform, ailelerin eğitimlere kolayca ulaşabilmeleri ve kendi kendine öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla oluşturulmuştur.

AEP, ailelerin yaşam kalitesini artırmak, aile içi iletişimi güçlendirmek ve aile bireylerinin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Program, ailelerin çocuk gelişimi, evlilik ilişkileri, finansal yönetim, hukuki haklar ve sağlık konularında bilinçlenmelerine katkıda bulunmuştur. AEP; özellikle madde bağımlılığı gibi kritik konularda ailelerin farkındalığını artırarak toplumda koruyucu ve önleyici rol üstlenmiştir.

AEP, ülke genelinde yaygınlaştırılarak daha fazla aileye ulaşmayı hedeflemiştir. Eğitimlerin sürekli güncellenmesi ve yeni ihtiyaçlara uygun modüllerin eklenmesiyle programın etkinliği artırılmıştır. Ailelerin eğitimlere aktif katılımı ve programdan elde edilen olumlu geri bildirimler, AEP'in toplumsal bir ihtiyaca cevap verdiğini göstermiştir. Bu doğrultuda, programın gelecekte daha da genişletilerek ailelerin yaşamına katkı sağlamaya devam etmesi planlanmıştır.

Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) ve Okul Destek Projesi

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan ailelere yönelik Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetini hayata geçirmiştir. SED kapsamında, çocukların aile yanında bakımının sağlanması ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla maddi destek sunulmaktadır. 2017 yılında SED hizmetinin daha etkili hâle getirilmesi, ailelerde çocukların ihtiyaçları konusunda farkındalık yaratılması, çocukların okul dışı zamanlarını nitelikli ve verimli değerlendirebilmeleri için uygun ortamlar sağlanması ve toplumsal kaynaklara erişimde fırsat eşitliği yaratılması hedefleriyle Okul Destek Projesi başlatılmıştır. Bu proje, özellikle SED hizmetinden yararlanan ortaokul ve lise öğrencilerine odaklanmıştır.

Proje kapsamında, SED hizmeti alan çocukların gelişimlerini desteklemek amacıyla akademik, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler düzenlenmiştir. Bu etkinliklerle çocukların boş zamanlarını olumlu ve verimli geçirmeleri sağlanmış, aynı zamanda olumsuz çevrelerden, zararlı gruplardan ve uyuşturucu madde kullanımı gibi risklerden korunmaları hedeflenmiştir. Proje, çocukların hem kişisel gelişimlerine katkıda bulunmayı hem de topluma daha sağlıklı bireyler olarak katılmalarını amaçlamaktadır.

2023 yılı sonu itibarıyla Okul Destek Projesi, 81 ilde ortaokul çağındaki 27 bin 222 ve lise çağındaki 10 bin 826 olmak üzere toplam 38 bin 48 çocuğa ulaşmıştır. Bu proje, dezavantajlı çocukların hayatlarında önemli bir fark yaratarak onların geleceğe daha güvenli ve donanımlı hazırlanmalarına katkı sağlamıştır.

Çocuk Destek Merkezleri (ÇODEM)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından işletilen Çocuk Destek Merkezleri, suça sürüklenen, suç mağduru olan veya sokakta sosyal risklerle karşı karşıya kalan çocuklar için önemli bir koruma ve destek mekanizması olarak hizmet vermiştir. Bu merkezler, haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı alınan ve psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların,

bu ihtiyaçları giderilene kadar geçici olarak bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak yapılandırılmıştır. Çocukların yaş, cinsiyet, mağduriyet durumu ve suça sürüklenme gibi faktörler göz önünde bulundurularak özelleştirilmiş veya ihtisaslaştırılmış bir yaklaşımla hizmet sunulmuştur. Ayrıca, bu süreçte çocukların aileleri, yakın çevreleri ve toplumla olan ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Çocuk Destek Merkezlerinin temel hedefi, çocukların temel ihtiyaçlarını karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini tespit ederek bu alanlarda gerekli müdahalelerde bulunmak ve onların ailelerine veya yakın çevrelerine dönmelerini sağlamak olmuştur. Bunun yanı sıra, çocukların diğer sosyal hizmet modellerine geçiş yapmaya hazır hâle gelmeleri için gerekli desteği sunmak da merkezlerin öncelikli amaçları arasında yer almıştır.

Merkezlerin fiziksel yapısı, çocukların hem güvenliğini hem de gelişimini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Kampüs içerisinde villa tipi yaşam üniteleri, çocukların el becerilerini geliştirebileceği iş ve uğraşı alanları, açık ve kapalı spor tesisleri, hobi bahçeleri, hayvan barınakları, eğitim atölyeleri, terapi odaları ve görüşme odaları gibi birçok farklı alan bulunmuştur. Ayrıca, çocukların kendilerine zarar vermesini önleyici malzemeler kullanılarak güvenli bir ortam sağlanmış ve çocukların takip ve kontrolü için gerekli altyapı oluşturulmuştur. Bu kapsamlı yapı, çocukların hem fiziksel hem de psikolojik olarak iyileşmelerine ve topluma yeniden kazandırılmalarına katkıda bulunmuştur.

ÇODEM'ler, uyuşturucu ile mücadelede hem koruyucu hem de tedavi edici bir yaklaşım benimseyerek, çocukların bu tür zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını sağlamış ve bağımlılıkla mücadele sürecinde onlara destek olmuştur. ÇODEM'lerin uyuşturucu ile mücadeledeki faydaları:

- ◆ **Koruyucu ve Önleyici Yaklaşım:** ÇODEM'ler, çocukların madde kullanımına başlamasını önlemeye yönelik koruyucu rol üstlenmiştir. Özellikle risk altındaki çocukların (sokakta çalışan, suça sürüklenen veya madde kullanımına maruz kalma ihtimali yüksek olan çocuklar) erken tespit edilmesi ve bu çocuklara yönelik psikososyal destek sağlanması, uyuşturucu bağımlılığının önlenmesinde kritik bir adım olmuştur.
- ◆ **Psikososyal Destek ve Rehabilitasyon:** Madde kullanımı sorunu yaşayan çocuklar, ÇODEM'lerde uzman psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve danışmanlar tarafından kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu çocuklara yönelik bireysel danışmanlık, grup terapileri ve psikososyal destek programları uygulanmıştır. Bu programlar, çocukların bağımlılıktan kurtulmalarına ve sağlıklı bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olmuştur.

- ◆ **Aile İçi İletişimin Güçlendirilmesi:** ÇODEM'ler, sadece çocuklara değil, ailelerine de destek sağlamıştır. Aileler, çocuklarıyla nasıl sağlıklı iletişim kurabilecekleri, madde kullanımı risklerini nasıl fark edebilecekleri ve bu tür durumlarda nasıl müdahale edebilecekleri konusunda bilinçlendirilmiştir. Aile içi iletişimin güçlendirilmesi, çocukların uyuşturucu riskine karşı daha korunaklı bir ortamda büyümelerini sağlamıştır.
- ◆ **Eğitim ve Mesleki Beceri Kazandırma:** ÇODEM'lerde çocukların eğitimlerine devam etmeleri sağlanmış ve mesleki beceriler kazanmalarına yönelik kurslar düzenlenmiştir. Eğitim ve mesleki beceriler, çocukların hayata tutunmalarını ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını kolaylaştırmıştır. Bu süreç, çocukların kendilerine güvenlerini artırmış ve geleceğe daha umutla bakmalarını sağlamıştır.
- ◆ **Topluma Yeniden Kazandırma:** Madde bağımlılığı sorunu yaşayan çocuklar, ÇODEM'lerde aldıkları destekle topluma yeniden kazandırılmıştır. Bu süreçte, çocukların aileleriyle yeniden bir araya gelmeleri veya diğer sosyal hizmet modellerine yönlendirilmeleri sağlanmıştır. ÇODEM'ler, çocukların bağımlılıktan kurtulduktan sonra toplumda üretken bireyler olarak yer almalarını hedeflemiştir.

- ◆ **Uzman Personel ve Terapi Hizmetleri:** ÇODEM'lerde görev yapan uzman personel (psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, danışmanlar), çocukların madde bağımlılığı sürecinde ihtiyaç duydukları psikolojik ve sosyal desteği sağlamıştır. EMDR (Göz Hareketleriyle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme) ve Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi gibi yöntemlerle çocukların travmaları işlenmiş ve bağımlılıkla mücadele süreçleri desteklenmiştir.
- ◆ **Madde Bağımlılığı Konusunda Farkındalık Oluşturma:** ÇODEM'ler, çocukların ve ailelerin madde bağımlılığı konusunda bilinçlenmesini sağlamıştır. Eğitimler, seminerler ve bilgilendirici etkinliklerle, madde kullanımının zararları ve bağımlılıktan korunma yöntemleri anlatılmıştır. Bu farkındalık çalışmaları, çocukların ve ailelerin bu tür risklere karşı daha duyarlı hâle gelmesine katkıda bulunmuştur.
- ◆ **Toplumsal Dayanışma ve Destek:** ÇODEM'ler, uyuşturucu ile mücadelede toplumsal dayanışma ortamı oluşturmuştur. Çocukların ve ailelerin bu süreçte yalnız olmadıklarını hissetmeleri, onların bağımlılıkla mücadelede motivasyonlarını artırmıştır. Ayrıca, ÇODEM'lerde verilen hizmetler, toplumda madde bağımlılığına karşı ortak bilinç oluşturmuştur.
- ◆ **Çocukların Güvenli Bir Ortamda Kalmalarını Sağlama:** ÇODEM'ler, çocukların madde kullanımına neden olabilecek olumsuz çevrelerden uzaklaşmalarını sağlamıştır. Merkezlerde çocuklar, güvenli ve destekleyici bir ortamda kalarak zararlı alışkanlıklardan uzak durmuş ve kendilerini geliştirme fırsatı bulmuştur.
- ◆ **Uzun Vadeli Takip ve Destek:** ÇODEM'ler, çocukların bağımlılıktan kurtulma sürecinde uzun vadeli bir takip ve destek mekanizması sunmuştur. Çocukların tedavi süreçleri düzenli olarak izlenmiş ve ihtiyaç duydukları ek destekler sağlanmıştır. Bu süreç, çocukların bağımlılıktan tamamen kurtulmalarını ve sağlıklı bir yaşam sürdürmelerini kolaylaştırmıştır.

ÇODEM'ler, uyuşturucu ile mücadelede koruyucu, önleyici ve tedavi edici bir yaklaşım benimseyerek, çocukların ve ailelerin bu sorunla başa çıkmalarına önemli bir katkı sağlamıştır. Çocukların madde bağımlılığından korunması, rehabilitasyonu ve topluma yeniden kazandırılması sürecinde ÇODEM'ler, etkili bir sosyal hizmet modeli olarak öne çıkmıştır. Uyuşturucu ile mücadelede toplumsal bilinç oluşturan bu merkezler, gelecekte de bu alanda önemli bir rol üstlenmeye devam edecektir.

İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi

Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru, madde kullanımı sorunu yaşayan veya suça sürüklenen çocukların korunması, haklarının güvence altına alınması ve esenliklerinin sağlanması amacıyla 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür. Bu yasal düzenlemeler, çocukların korunması ve desteklenmesi için gerekli hukuki altyapıyı oluşturmuş ve bu alanda uygulanacak politikaların temelini atmıştır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, suç mağduru olan, suça sürüklenen veya madde kullanımı sorunu bulunan çocuklara yönelik özel hizmetler sunmak amacıyla İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi kurmuştur. Bu kuruluşlar, çocukların temel ihtiyaçlarını karşılamadan yanı sıra fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini tespit ederek bu alanlarda gerekli müdahalelerde bulunmuştur. Ayrıca, çocukların ailelerine veya yakın çevrelerine dönmelerini sağlamak ve diğer sosyal hizmet modellerine geçiş yapmaya hazır hâle getirmek de bu merkezlerin temel hedefleri arasında yer almıştır. İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi, suç mağduru, suça sürüklenme, sokakta yaşama, gebelik, madde bağımlılığı gibi farklı sorun alanlarına göre yaş grupları (11-18/13-18) ve cinsiyetler dikkate alınarak özelleştirilmiş bir yapıda hizmet vermiştir.

Bu merkezlerde, çocukların olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan travmalarının giderilmesi, davranış bozukluklarının tedavi edilmesi ve olumlu tutum

değişikliklerinin sağlanması amacıyla Anka Çocuk Destek Programı geliştirilmiştir. Uygulanmaya 2014 yılı aralık ayında başlayan programla, çocukların bireysel farklılıkları ile ihtiyaçları dikkate alınarak kişilik gelişimlerinin desteklenmesi, travmalarının ortadan kaldırılması ve suça sürüklenme, sokakta yaşama, madde bağımlılığı gibi riskli davranışlara yönelmelerinin önlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, çocukların aile ve sosyal çevreyle uyum içinde yaşamalarını sağlamak için gerekli psikososyal destek mekanizmaları oluşturulmuştur.

Anka Çocuk Destek Programı'nın daha geniş bir kitleye ulaştırılması ve tüm koruma altındaki çocuklar için uygulanabilir hâle getirilmesi amacıyla Anka 3.0 çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda, programın güncellenmesine ve Aile Bilgi Sistemi ile entegre edilmesine yönelik çalışmalar da devam ettirilmiştir. Bu entegrasyon, çocukların ihtiyaçlarının daha hızlı ve etkili bir şekilde belirlenmesine, müdahalelerin daha planlı ve sistematik yürütülmesine katkı sağlamıştır. Bu süreç, çocukların topluma kazandırılması ve sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri için önemli bir adım olmuştur.

Uyuşturucu madde kullanımının zararlı etkileri ve benzeri konularda hedef grupları bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve bu bireyleri ihtiyaç duydukları sosyal hizmet modellerine yönlendirmek amacıyla 2017 yılında bir proje başlatılmıştır. Bu proje kapsamında aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir: Sokakta çalıştırılan veya dilendirilen çocukların tespit edilerek uygun sosyal hizmet ve yardımlardan yararlandırılması amacıyla, illerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, yerel yönetimler, İl Millî Eğitim Müdürlüğü vb.) personelinde oluşan mobil ekipler kurulmaya başlamıştır. Günümüzde bu ekipler, 81 ilde aktif olarak hizmet vermektedir.

2023 yılı sonu itibarıyla mobil ekipler tarafından 18 bin 791 aileye rehberlik hizmeti verilmiş ve 46 bin 754 çocuğa ulaşılmıştır. Bu çalışmalar, çocukların ve ailelerin uyuşturucu madde kullanımına karşı bilinçlendirilmesini ve ihtiyaç duydukları sosyal hizmetlere erişimlerini sağlamıştır. Sokakta çalıştırılan veya dilendirilen 8 bin 881 çocuk hakkında eğitim, danışmanlık ve sağlık tedbirleri alınmıştır. Bu çocukların korunması ve desteklenmesi için gerekli adımlar atılmıştır. Proje kapsamında, 14 bin 236 çocuğun ailesine Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmeti veya sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları aracılığıyla maddi ve sosyal destek sağlanmıştır. Bu destekler, ailelerin ekonomik ve sosyal sorunlarını hafifleterek çocukların daha güvenli bir ortamda büyümelerine katkıda bulunmuştur. Bu proje, uyuşturucu madde kullanımının zararlarına karşı toplumsal farkındalık oluşturmuş ve risk altındaki çocukların korunması için etkili bir mekanizma geliştirmiştir. Mobil ekipler aracılığıyla yürütülen çalışmalar, çocukların ve ailelerin ihtiyaç duyduğu sosyal hizmetlere erişimini kolaylaştırmış ve bu alanda önemli bir boşluğu doldurmuştur. Proje, gelecekte de benzer çalışmalarla desteklenerek toplumun bu tür risklere karşı daha dirençli hâle gelmesini sağlamayı hedeflemektedir.

◆ ***Madde Kullanımı Alanında İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesinde Çocuklara Sağlanan Psikososyal Destek Hizmetleri***

Madde kullanımı alanında uzmanlaşmış kuruluşların, çocukların ihtiyaçlarına uygun şekilde ve tedavilerinin daha etkin gerçekleştirilebilmesi amacıyla, ÇEMATEM (Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi) ve AMATEM (Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi) gibi kurumların bulunduğu bölgelerde açılması planlanmıştır. Bu kapsamda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 27.05.2024 tarihli ve 106 sayılı Makam Oluru ile Madde Kullanımı Alanında İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri'nin düzenlenmesine karar verilmiştir. Söz konusu makam olurunda, bu evlerin yaş grubu (13-18) ve cinsiyet faktörleri dikkate alınarak ihtisaslaştırılması öngörülmüştür.

Bu durum göz önünde bulundurularak özellikle kız çocuklarına yönelik Madde Kullanımı Alanında İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi açılmasına öncelik verilmiştir. Bu adım, kız çocuklarının madde bağımlılığından kurtulmaları ve topluma yeniden kazandırılmaları için gerekli psikososyal ve tıbbi desteğin sağlanması açısından büyük önem taşımıştır.

Bu ihtisaslaştırılmış evler, çocukların madde bağımlılığından kurtulmalarına yönelik kapsamlı tedavi programları sunarken aynı zamanda onların fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu süreçte, çocukların aileleriyle ilişkilerinin güçlendirilmesi ve topluma uyum sağlamaları için gerekli rehberlik hizmetleri de sağlanmıştır. Bu yaklaşım, madde bağımlısı çocukların rehabilitasyonunda bütüncül bir model oluşturmuş ve bu alanda önemli bir boşluğu doldurmuştur.

◆ *Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne Bağlı Kuruluşlarda Çocuklarla Yapılan Mesleki Çalışmalar*

Anka – Bireysel Danışmanlık ve Grup Çalışmaları: Kuruluşlara kabul edilen her çocuk için ilk 10 gün içerisinde, çocuğun bireysel özellikleri ve sosyal çevresiyle ilgili detaylı bir değerlendirme yapılmış ve bu kapsamda Bireysel Risk Değerlendirme Formu (BİRDEF) doldurulmuştur. Ayrıca, çocukların uyum sürecini desteklemek amacıyla günaydın toplantıları, bireysel danışmanlık seansları ve grup çalışmaları düzenlenmiştir. Çocukların motivasyonunu artırmak ve olumlu davranışlarını pekiştirmek için basamak sistemi uygulanmış, bu sistem kapsamında kuruluş içinde ve dışında sosyal faaliyetler gerçekleştirilerek başarılı çocuklar ödüllendirilmiştir.

Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Etkinlikler: İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri'nin fiziki ortamları, çocukların gelişimsel ihtiyaçları ve kuruluşların sunduğu hizmetlerin özellikleri dikkate alınarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda, çocukların sportif, sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetler gerçekleştirebileceği alanlar oluşturulmuştur. Kuruluşlarda müzik, el sanatları, işaret dili, akıl-zekâ oyunları, ritim çalışmaları, etüt programları ve ahşap boyama gibi çeşitli kurslar düzenlenmiştir. Ayrıca, yüzme, masa tenisi, langırt, satranç, voleybol ve pilates gibi sportif etkinliklerle çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimleri desteklenmiştir.

Aile Çalışmaları: Rehabilitasyon sürecinde yalnızca çocuklarla değil, aynı zamanda onların ebeveynleri veya bakım verenleriyle de mesleki görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde, ailelerin çocukların gelişim sürecine katkıda bulunmaları için gerekli rehberlik ve yönlendirmeler sağlanmıştır. Ailelerin çocuklarla iletişimlerini güçlendirmek ve uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla destekleyici çalışmalar yürütülmüştür.

Değerler Eğitimi: Diyanet İşleri Başkanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde, çocuklara değerler eğitimi kapsamında temel dinî bilgiler ve ahlak kuralları öğretilmiştir. Bu eğitimlerde İslam'ın şartları, imanın şartları, Allah'a inanç ve adabımuâşeret gibi konular işlenmiştir. Ayrıca, özel günlerde tiyatro, şiir dinletisi, ilahi performansları gibi etkinlikler düzenlenerek çocukların manevi gelişimleri desteklenmiştir.

Çocuk Dostu Kütüphane: Kuruluşlarda, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmiş birer kütüphane yer almıştır. Bu kütüphanelerde, Çocuk Dostu Kitap Listesi'nde yer alan eserler çocukların erişimine sunulmuştur. İlgili kitap listesine, <https://aile.gov.tr/chgm/sayfalar/cocuk-dostu-kitap-listesi/> linki üzerinden ulaşılabilir. Kütüphaneler, çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarına ve bilgi birikimlerini artırmalarına katkı sağlamıştır.

Çocuk Temsilcisi Seçimi: Kuruluşlarda, çocukların karar alma süreçlerine katılımını sağlamak amacıyla Çocuk Temsilcisi seçimi yapılmıştır. Bu uygulama, çocukların kendi haklarını savunmalarına ve kuruluş yönetimiyle iletişim kurmalarına imkân tanımıştır.

EMDR ve Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi: Bazı kuruluşlarda, EMDR (Göz Hareketleriyle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme) ve Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi eğitimleri almış uzmanlar tarafından çocuklara bireysel psikoterapi hizmetleri sunulmuştur. Bu terapiler, çocukların travmatik deneyimlerini işlemelerine ve olumlu davranış değişiklikleri geliştirmelerine yardımcı olmuştur.

Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) İş Birliği: Madde ve teknoloji bağımlılığı konusunda rehabilitasyon sürecinde olan çocuklar, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) yetkilileri tarafından ilgi ve becerileri doğrultusunda işe yönlendirilmiştir. Madde kullanımı nedeniyle tedaviye ihtiyacı olan çocuklar ise Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (ÇEMATEM)'ne yönlendirilerek uzman desteği almaları sağlanmıştır. Bu iş birliği, çocukların bağımlılıktan kurtulmaları ve topluma yeniden kazandırılmaları için önemli bir adım olmuştur.

- ◆ *Millî Eğitim Bakanlığı İş Birliği ile Eğitim Süreci:* İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri'nde korunma ve bakım altında bulunan çocukların eğitim hayatlarına devam etmeleri için Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapılmıştır. Bu kapsamda, çocukların örgün eğitim sistemine entegre olmaları sağlanmış ve eğitimlerini kesintisiz sürdürmeleri için gerekli destek mekanizmaları oluşturulmuştur. Ayrıca, çocukların okula uyum süreçlerini kolaylaştırmak amacıyla rehberlik hizmetleri sunulmuş ve eğitim materyalleri temin edilmiştir.

- ◆ **İŞKUR İş Birliği ile Mesleki Eğitim ve İstihdam:** Örgün eğitim dışında kalan çocukların mesleki beceriler kazanmalarını ve istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) ile iş birliği yapılmıştır. Bu iş birliği kapsamında, çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun mesleki eğitim programlarına yönlendirilmeleri sağlanmıştır. Mesleki eğitimlerle çocukların hem kendi ayakları üzerinde durmaları hem de topluma üretken bireyler olarak katılmaları hedeflenmiştir. Ayrıca, mesleki eğitimini tamamlayan çocukların iş bulmalarına yönelik danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri de sunulmuştur. Bu süreç, çocukların geleceğe daha güvenli ve donanımlı hazırlanmalarına katkıda bulunmuştur.

Anka Çocuk Destek Programı

İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri'nde hizmet alan çocukların aileleri ve sosyal çevreleri detaylı incelenmiş, bu inceleme sonucunda çocukların ve ailelerinin ihtiyaçlarına yönelik Anka Çocuk Destek Programı uygulanmıştır. Psikiyatri tedavisine ihtiyaç duyan çocuklar, durumlarına uygun en yakın sağlık kuruluşlarına yönlendirilerek tedavi süreçleri başlatılmış ve bu süreç, çocuğun danışmanı tarafından yakından takip edilmiştir.

Çocukların psikososyal destek programları, gelişimsel özellikleri, yaşadıkları travmaların etkileri, psikolojik ve sosyal durumları, aile yapıları ve mahkeme kararları dikkate alınarak kişiye özel olarak planlanmıştır. Bu programlar, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda üç aylık, altı aylık veya en fazla bir yıllık sürelerle uygulanmıştır. Programların uygulama süreci ve sonuçları düzenli olarak izlenmiş ve değerlendirilmiştir. Çocukların özel durumlarına bağlı olarak, vaka değerlendirme

toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda bu süreler uzatılabilmektedir. Psikososyal destek süreci tamamlanan ve korunma ihtiyacı devam eden çocuklar, durumlarına uygun diğer sosyal hizmet modellerine yönlendirilmiştir.

◆ *Anka Çocuk Destek Programı'nın Bileşenleri*

Anka Çocuk Destek Programı, çok yönlü bir yaklaşım sunmak amacıyla, “Bireysel İhtiyaç ve Risk Değerlendirme Formu (BİRDEF)”, “Grup Çalışmaları”, “Bireysel Danışmanlık”, “Aile Çalışmaları”, “Destekleyici Ortam Bileşenleri”, “Destekleyici Personel İçin Yaklaşım İlkeleri” ve “Krizle Müdahalede Kurumsal Yaklaşım” gibi bileşenlerden oluşmuştur. Program kapsamında, kuruluşa kabul edilen her çocuğa bir danışman atanmış ve ilk 10 gün içerisinde çocuğun ihtiyaç ve risklerini belirlemek amacıyla BİRDEF formu doldurulmuştur. Bu formda, çocuğun kuruluşa geliş şekli, eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, arkadaş ilişkileri, fiziksel ve ruhsal sağlığı, madde kullanımı, istismar ve suça sürüklenme durumu gibi detaylar incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, çocuk ve ailesine yönelik bireysel danışmanlık ve grup çalışmaları başlatılmıştır.

Bireysel danışmanlık çalışmalarında, çocukların yaşadığı travmalar, kendine zarar verme davranışları, intihar eğilimleri, istismar mağduru olma durumları, kriz yönetimi ve travma modülleri ele alınmıştır. Grup çalışmaları ise kişisel gelişim, sağlıklı yaşam, duygusal düzenleme, kişilik gelişimi ve bağımlılık gibi 5 ana başlık altında 78 oturumdan oluşmuştur. Her oturum 45 dakika sürmüş ve çocukların bireysel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiştir. Özellikle suça sürüklenme, madde bağımlılığı, gebelik, öfke kontrolü ve dürtü bozukluğu gibi durumlara özel modüller uygulanmıştır.

Aile çalışmalarında, öncelikle ailenin, çocuğun güvenliğini tehlikeye atacak bir davranışta bulunma riski değerlendirilmiştir. Ailenin çocukla görüşmesine engel bir durum olmadığı takdirde, kendileriyle sözleşme yapılarak aileler de sürece dâhil edilmiştir. Bu kapsamda, ailelere etkin ebeveynlik becerileri, çocuk-aile ilişkisinin güçlendirilmesi, madde bağımlısı veya istismar mağduru çocuğa yaklaşım gibi konularda bireysel danışmanlık hizmeti verilmiştir.

Program kapsamında, kuruluştaki kalan her çocuğun etkin takip edilmesi hedeflenmiştir. Çocukların katılım hakkı ilkesi doğrultusunda, çocuklarla sözleşmeler yapılmış ve kuruluşlar kendi puanlama ve basamaklandırma sistemlerini oluşturmuştur. Bu sistemlerde, ceza değil ödül odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Ayrıca, çocuklarla günlük toplantılar yapılarak kuruluşun işleyişine ilişkin kurallar paylaşılmış ve çocukların sosyal, kültürel, sportif faaliyetler ile meslek edindirme kurslarına katılımı sağlanmıştır.

Anka Çocuk Destek Programı'nın etkin uygulanabilmesi için kuruluşlarda görev yapan tüm personelin (bakım, temizlik, güvenlik, aşçı vb.) ortak bir anlayış geliştirmesi amacıyla eğitimler düzenlenmiştir. Bu eğitimler, Bakanlığın uzaktan eğitim platformu

üzerinden tüm personelin erişimine açılmıştır. 2024 yılında, programın bileşenleri ihtiyaç analizleri doğrultusunda revize edilmiş ve dijital bağımlılık, madde bağımlılığı, teknolojik okuryazarlık gibi yeni modüller eklenmiştir. Programın revize edilmiş hâli, 2025 yılında yaygınlaştırılarak daha fazla çocuğa ulaşılması hedeflenmiştir.

Kadın Destek Hizmetleri

Kadına Yönelik Şiddet Alanında Bağımlılığa İlişkin Yer Alan Mevzuat Düzenlemeleri

◆ 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları:

MADDE 5: (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

◆ Destek hizmetleri

MADDE 15: (1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

◆ **6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği**

Tedbir Kararları:

MADDE 27: (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir.

(3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

◆ **Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik**

Şiddet Uygulayana Yönelik Verilecek Destek Hizmetleri:

MADDE 26: (1) Önleyici tedbir kararları kapsamında şiddet uygulayana aşağıdaki hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde ŞÖNİM koordinasyonunda verilir:

b) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı veya ruhsal bozukluğu bulunanlara bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması hususunda danışmanlık yapmak veya bu kişileri yönlendirmek,

MADDE 27: (1) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı ya da ruhsal bozukluğu olan şiddet uygulayanlar hakkında bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olunmasına dair verilen kararlar uyarınca; hastaneye yatmak da dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması amacıyla illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezlerine veya bu merkezler tarafından kamuya ait sağlık kuruluşlarına sevk yapılır.

◆ Kadın Konukevlerinde Bağımlılık Alanında Yürütülen Çalışmalar

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü görev alanı çerçevesinde, kadın konukevlerinde tütün, alkol, madde kullanımı ve teknoloji kullanımına yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, söz konusu eğitimlere ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Bağımlılıkla mücadele çalışmaları kapsamında, Yeşilay iş birliği ile kadın konukevinde görev yapan 544 mesleki personele, 9-10 Kasım 2021 tarihlerinde Bağımlılık Farkındalık Eğitimi verilmiştir. Bu eğitimlere Ocak 2022 - Aralık 2023 tarihleri arasında, kadın konukevlerinden hizmet alan 1.247 kadın, 2024 yılı kasım ayı itibarıyla ise 401 kadın katılmıştır.

Sorumluluk alanında yapılan çalışmaları en isabetli ve hızlı gerçekleştirebilmek için, il müdürlüklerinde çalışan kadın personel ve kuruluşlardan hizmet alan kadınlar hedef kitle olarak belirlenmiştir. Bu itibarla:

- ◆ Yeşilay tarafından hazırlanan bilgilendirme afişlerinin il müdürlükleri ve bağlı kuruluşlarda görünür yerlere asılması,
- ◆ Yeşilay tarafından hazırlanan broşürlerin il müdürlüğü personeli ve kuruluşlardan hizmet alan kadınlara dağıtılması,
- ◆ Yeşilay tarafından hazırlanan <https://www.tbm.org.tr/> linkinin, başta kadınlar olmak üzere tüm personelin e-posta adreslerine iletilmesi ve kuruluşlardan hizmet alan vatandaşlara da link hakkında bilgi verilerek buradaki eğitim modüllerinin izlenmesi planlanmıştır.

Söz konusu çalışma için hedef olarak 2021 yılında en az 500 gönüllüye eğitim verilmesi öngörülmüş olup; Adana, Bursa ve İzmir aile ve Sosyal Hizmetler il müdürlükleri ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda;

- ◆ 2020 yılında il müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda çalışan kadın personel ile kadın konukevinde hizmet alan İstanbul'da 695, Ankara'da 583 olmak üzere toplam 1.278 kadına,
- ◆ 2021 yılında il müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda çalışan kadın personel ile kadın konukevinde hizmet alan Adana'da 200, Bursa'da 475, İzmir'de 40 olmak üzere toplam 715 kadına,
- ◆ 2022 yılında il müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda çalışan kadın personel ile kadın konukevinde hizmet alan Kocaeli'de 206, Antalya'da 204, Konya'da 714, Şanlıurfa'da 158 ve Gaziantep'de 325 olmak üzere toplam 1.607 kadına,

- 2023 yılında ÇATOM Personeli ve Kadın Kursiyerlere Kilis'te 100, Şanlıurfa'da 178, Batman'da 720, Siirt ÇATOM'da 28, Kurtalan ÇATOM'da 58, Şirvan ÇATOM'da 45, Adıyaman'da 154, Diyarbakır'da 66 ve Şırnak'ta 167 kadın olmak üzere, 2020 yılından bu yana toplamda 5 bin 116 kadına farkındalık eğitimi verilmiştir.

◆ Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)

2024-2028 yıllarını kapsayan “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı”nın “Sağlık” bölümünde, 4.2 “Kadınların bağımlılıkla mücadele ve tedaviye başvurmaları kapsamında güçlenmeleri için bilgi ve farkındalık artırıcı etkinlikler düzenlenecektir.” faaliyetine yer verilmiştir. Bu kapsamda; Sağlık Bakanlığı iş birliğinde, ADEM, SODAM, ÇATOM, toplum sağlığı merkezleri, HEM, KYGM yurtları, gençlik merkezleri, hanımlar lokalleri vb. çoğunlukla kadınların başvurduğu/yararlandığı merkezlerde eğitim/seminer/paneller düzenlenmiştir. Eğitimlerde, ön test ve son test uygulanarak katılımcıların eğitimler sonucu edindiği bilgi ve farkındalık düzeyi ölçülmüştür.

Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM)

Bağımlılık, bireylerde ciddi sağlık sorunlarına yol açmanın yanı sıra sosyal, ekonomik ve asayiş problemlerine de neden olmuş, bu nedenle bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmiştir. Bu sorunla etkili bir şekilde mücadele edebilmek için toplumun tüm kesimlerinin ortak çabası gerekmektedir. Bu kapsamda, madde kullanım bozukluğu veya davranışsal bağımlılık öyküsü bulunan bireylerin ihtiyaç duyduğu sosyal hizmetler, Sosyal Hizmet Merkezleri aracılığıyla sunulmuştur.

18 yaş üstü bağımlı veya bağımlılık riski taşıyan bireyler ile bu kişilerin aileleri ve yakınları, yalnızca Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı ile en yakın Sosyal Hizmet Merkezi'ne başvurabilmektedir. Merkezlerde, başvuran kişilere yönelik sosyal uyum süreci danışmanlığı sağlanmış ve bu süreçte gerekli çalışmalar ile takipler yürütülmüştür. Başvuran kişiler, ihtiyaçları doğrultusunda uygun hizmet modelleri hakkında bilgilendirilmiş ve bu hizmetleri sunan kurumlara yönlendirilmiştir. Ayrıca, zorunlu durumlarda yasal mercilerle iş birliği yapılarak süreç desteklenmiştir.

Sosyal Hizmet Merkezleri, bağımlı bireylerin topluma yeniden kazandırılması için kapsamlı bir destek mekanizması oluşturmuştur. Bu kapsamda, bağımlılıkla mücadele eden bireylerin sosyal, psikolojik ve ekonomik ihtiyaçları değerlendirilmiş ve bu ihtiyaçlara yönelik çözümler üretilmiştir. Aileler ve yakınlar da bu sürece dâhil edilerek bağımlılıkla mücadelede bütüncül bir yaklaşım benimsenmiştir.

Başvuran kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda, uygun hizmet modellerine yönlendirme yapılmıştır. Bu hizmetler arasında psikolojik destek, rehabilitasyon programları, mesleki eğitimler ve sosyal yardımlar yer almıştır. Ayrıca, bağımlılıkla mücadelede yasal süreçlerin gerektirdiği durumlarda, ilgili yasal mercilerle iş birliği yapılarak süreç yönetilmiştir.

Sosyal Hizmet Merkezleri, bağımlılıkla mücadelede toplumsal bilinç ve farkındalık oluşturmayı da hedeflemiştir. Bağımlılığın bireysel ve toplumsal etkileri konusunda eğitimler ve bilgilendirme çalışmaları düzenlenmiş, bu sayede toplumun bu soruna karşı daha duyarlı hale gelmesi sağlanmıştır.

Sosyal Hizmet Merkezleri, bağımlılıkla mücadelede koruyucu, önleyici ve tedavi edici bir yaklaşım benimseyerek, bağımlı bireylerin ve ailelerinin ihtiyaç duyduğu desteği sağlamıştır. Bu merkezler, bağımlılık sorunu yaşayan bireylerin topluma yeniden kazandırılması ve bu sorunla etkili mücadele edilmesi için önemli bir rol üstlenmiştir. Toplumsal dayanışma ve iş birliği ile bağımlılıkla mücadelede kalıcı çözümler üretilmesi hedeflenmiştir.

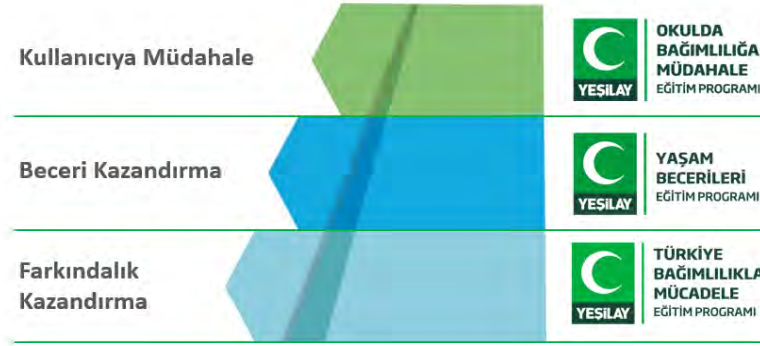
2.2.3 Uyuşturucu Talebi ile Mücadelede Eğitim Hizmetleri

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı - Uyuşturucu Bağımlılığı İle Mücadele İçerikli Modülleri

Bağımlılıkların engellenerek sağlıklı ve üretken toplum oluşturmak amacıyla belirlenen stratejilerin ve düzenlenen etkinliklerin tümüne “önleme” adı verilmektedir. Tüm dünyada bağımlılıkla mücadele alanında önleme çalışmalarının önemi her geçen gün artmaktadır. Bilimsel araştırmalar, önleme çalışmalarının, erken yaşlarda başlayan bağımlılık yapıcı maddeleri denemeyi, bağımlılığın gelişmesini ve bağımlılığın yarattığı bireysel ve toplumsal sorunları engellediğini; sağlıklı davranışların gelişmesini sağladığını göstermektedir.

Bu doğrultuda, kurulduğu 1920 yılından bugüne Yeşilay, ulusal ve uluslararası alanda yaygınlaşan ve milyonlarca kişiye ulaşan birincil ve ikincil önleme programları yürütmektedir.

◆ Kurumsal İş Birlikleri

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM), 2014 yılında Yeşilay tarafından geliştirilip teknoloji, tütün, alkol ve madde bağımlılığı ile sağlıklı yaşam modüllerinden oluşan, toplumu bu konularda bilgilendirmeyi ve farkındalıklarını artırmayı amaçlayan birincil önleme programıdır. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında yapılacak iş birliğine dair usul ve esasları belirlemek amacıyla 3 Ocak 2014, daha sonra ise 25 Ağustos 2022’de tarihinde “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Programı (TBM) Uygulama ve Yaygınlaştırma Protokolü” imzalanmıştır.

Türkiye Yeşilay Cemiyeti ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında 2014 yılında imzalanan protokol kapsamında Bakanlık merkez teşkilatı, gençlik merkezleri, gençlik liderleri, Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda kalan öğrenciler başta olmak üzere, özellikle gençlerimize yönelik “Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi” planlanmıştır.

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) kapsamında 2017 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında imzalanan protokol ile ilk olarak madde bağımlılığı ile mücadele alanında Bakanlık meslek elemanlarına “Formatör Eğitimi” verilmiş ve 81 ilde farkındalık eğitimleri vermeye başlamıştır. TBM eğitimlerinin kapsamı 2022 yılında genişletilerek madde bağımlılığı ile mücadele alanının yanı sıra alkol, tütün, kumar ve teknoloji bağımlılığı ile mücadele alanları da eklenmiştir.

“Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı kapsamında her yıl ortalama 10 milyon öğrenci ile 3 milyon yetişkine ulaşılmıştır.”

Millî Savunma Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında Mart 2018 tarihinde imzalanan protokol çerçevesinde; TSK bünyesinde vatani görevini ifa eden erbaş/erlerin madde bağımlılığı hususunda bilgilendirilmeleri ve madde kullanımına karşı tutum geliştirmeleri amacıyla; Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından, TSK'ya özgü oluşturulan eğitim modülü (Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı-TBM) ile Millî Savunma Bakanlığı kadro ve kuruluşunda yer alan kurumlarda görev yapan personel (psikolog, psikolojik danışman ve diğer sağlık sınıfı mensubu personel), hizmet içi eğitimlerde konuya ilişkin bilgilendirilmiş, eğitim gören personelin de lider personeli ve erbaş/erleri bilgilendirmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca 2023 yılı içerisinde programa işitme ve görme engelli yararlanıcılar tarafından engelsiz erişimin sağlanması amacıyla TBM içeriklerinin açık kaynak olarak sunulduğu www.tbm.org.tr internet sitesinin dijital erişilebilirliğinin sağlanması ve tüm eğitim materyallerinin sesli betimleme, Türk işaret dili çevirisi ve altyazılı olarak düzenlenerek hizmete sunulması, okul temelli uygulamalarda öğrenciler tarafından daha etkin kullanılması sağlanmıştır.

TBM'nin ulusal düzeyde yaygınlaştırılması amacıyla başta Millî Eğitim Bakanlığı olmak üzere kamu kurumları, STK'lar, özel sektör kuruluşları, üniversiteler gibi birçok kurum ve kuruluşla iş birliği protokolleri çerçevesinde ortak çalışmalar yürütülmektedir. Yeşilay tarafından önleme faaliyetleri kapsamında çalışanlarına bağımlılıklar konusunda farkındalık kazandırmak isteyen kurumsal firmalarla iş birliği yapılarak eğitimler gerçekleştirilmektedir.

Türkiye Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planlarında da yer alan akredite bir eğitim programı olan TBM, DSÖ, UNODC ve EMCDDA gibi uluslararası kuruluşlar tarafından beğeni ile karşılanmış ve birçok platformda "iyi uygulama örneği" olarak sunulmuştur.

◆ *Programın Amaç ve Hedefleri*

Bağımlılıkla mücadelede en geniş hedef kitleye hitap eden Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM), toplumun tüm katmanlarını bağımlılıkla mücadele konusunda harekete geçirmek üzere, güncel bilimsel uygulamalar ışığında, okul ve aile tabanlı yöntemleri bir araya getiren ilk programdır. Ülkenin her yerinde uygulanabilecek şekilde geliştirilen program, Türkiye'nin sosyolojik yapısı, ihtiyaçları ve mevcut eğitim sistemi göz önüne alınarak hazırlanmıştır.

TBM'nin amacı; başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun tamamında alkol, tütün, madde, kumar, teknoloji bağımlılıklarını önlemek ve sağlıklı yaşam bilinci geliştirmektir.

Programın hedefleri ise bağımlılıklarla mücadelede toplumsal farkındalığı artırmak, toplumun güvenli ve sağlıklı hayat sürmesine katkıda bulunmak, alkol, tütün, madde, kumar, teknoloji bağımlılıkları ile ilgili bilgi düzeyini artırmak, koruyucu ve önleyici faktörleri desteklemektir.

◆ Programın İçeriği

2014'ten bu yana uygulanmakta olan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) kapsamında, okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve yetişkin hedef kitlesine yönelik; sağlıklı yaşam, teknoloji, tütün, alkol, kumar ve madde bağımlılığı konularında eğitim modülleri hazırlanmıştır.

MODÜLLER

Yeşilay Bilim Kurulu
denetimliğinde
alan uzmanları
tarafından hazırlanmıştır.

	Okul Öncesi	İlkokul		Ortaokul		Lise		Yetişkin
		1-2	3-4	1-2	3-4	1-2	3-4	
 Sağlıklı Yaşam	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
 Teknoloji Bağımlılığı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
 Tütün Bağımlılığı		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
 Kumar Bağımlılığı				✓	✓	✓	✓	✓
 Alkol Bağımlılığı						✓	✓	✓
 Madde Bağımlılığı						✓	✓	✓

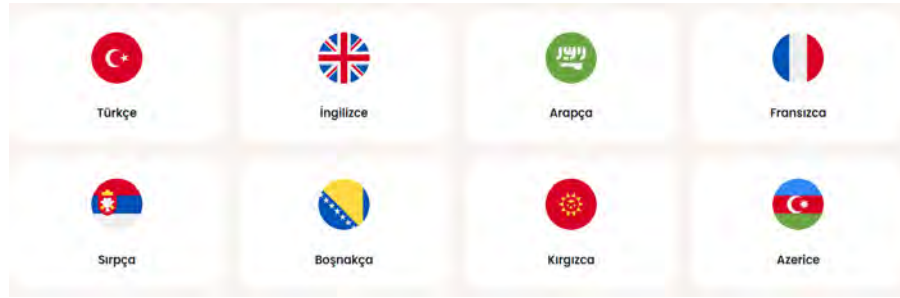
ARAÇLAR

Kitaplar, Kılavuzlar
Broşürler, Sunumlar
Afişler, Ek Materyaller

Uzaktan Eğitim Sistemi
(uzaktanegitim.yesilay.org.tr),
Eğitim Portalı (tbm.org.tr)

TBM'nin içeriği, Yeşilay Bilim Kurulu ve alanında uzman kişilerce, Millî Eğitim Bakanlığının öğretim kademelerine uygun olacak biçimde ve kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. TBM kapsamında toplumun tüm kesimlerinin bağımlılığa karşı farkındalık kazanması amacıyla 313 kazanım çerçevesinde, 34 eğitim modülü ve ilgili yaş gruplarına göre 76 etkinlik, 21 animasyon, 5 çocuk şarkısı, 10 hikâye kitabı, 3 çalışma defteri, 5 kutu oyunu, 21 broşür ve afiş içerikleri hazırlanmıştır. TBM eğitim materyalleri herkese açık olarak, TBM web sitesinde (tbm.org.tr) uygulayıcılara sunulmuştur. Ek olarak, Uzaktan Eğitim Platformu aracılığıyla, TBM bünyesindeki tütün, alkol, madde, kumar ve teknoloji bağımlılığı ile sağlıklı yaşam alanlarındaki içeriklere hem eş zamanlı hem de eş zamansız (asenكرون) olarak erişilebilmektedir. İçerikler İngilizce, Arapça, Rusça ve Fransızca ile de desteklenerek herkesin erişimine sunulmuştur. MEB'in dijital eğitim platformu olan EBA ile entegrasyonu sayesinde bu içeriklere öğrenciler ve öğretmenler tarafından, direkt EBA hesap bilgileri ile kolay erişim sağlanabilmektedir. Ayrıca uzaktanegitim.yesilay.org.tr adresinden toplumun tüm kesiminden kişiler uzaktan eğitim sistemine kaydolup içeriklere erişebilmektedir.

TBM eğitim materyalleri, 8 dilde hazırlanmış, böylece uluslararası kullanımına da sunulmuştur.

◆ ***TBM Eğitim Programı Konularında Sağlıklı Yaşam ve Madde Bağımlılığı Eğitimleri***

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı kapsamında madde bağımlılığını önlemeye yönelik sağlıklı yaşam eğitimi ve madde bağımlılığı eğitimi modülleri kapsamında lise ve yetişkin düzeyinde çeşitli eğitimler sunulmaktadır. Söz konusu eğitimlerin bazıları şunlardır:

Sağlıklı yaşam eğitimi; kişilerin günlük yaşamlarında fizyolojik ve psikolojik olarak sağlıklı bir yaşam düzeni benimseyebilmesini hedeflemiştir. Genel sağlık kuralları, sağlıkta önleme yaklaşımları, beslenme, spor, uyku, stres ve bağımlılık gibi konuları içermektedir.

Teknoloji bağımlılığı eğitimi; aşırı teknoloji kullanımının zararları ile doğru teknoloji kullanımı hakkında bilgilendirilmelerin yapıldığı, teknoloji bağımlılığından korunmak ve doğru teknoloji kullanımını benimsetmek amacıyla farkındalık kazandıran bir eğitim programıdır.

Madde bağımlılığı eğitimi; madde kullanımının insan bedeni üzerindeki etkileri, bağımlılık belirtileri, bağımlılık süreci ve bağımlılıktan uzak durmak için nelere dikkat edilmeli gibi konularda farkındalık kazandırmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'nin en kapsamlı ve en yaygın bağımlılık önleme programı olan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı, 2014 yılından günümüze uzanan yolculuğunda geniş kitlelere ulaşmıştır. Yeşilay'ın uygulama verilerine göre program kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığında çalışan 1.249 formatör ve 34 bin 778 uygulayıcı psikolojik danışman/rehber öğretmen aracılığıyla her yıl ortalama 10 milyon öğrenci ile 3 milyon yetişkine ulaşılmaktadır.

Türkiye genelinde 2016 ve 2018 yıllarında yapılan iki TBM etkililik analizi ile de TBM'nin bilgi ve farkındalık kazandırmadaki etkisi kanıtlanmıştır. 2016 yılında nicel, 2018 yılında ise hem nitel hem nicel çalışma ile veriler analiz edilmiştir. 2022 yılında başlatılan ve Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu (KUSİF) ile devam ettirilen TBM'nin sosyal etki analizi çalışmaları neticesinde programın tüm alanlarda bilişsel ve duyuşsal anlamda katılımcı gruplarında farklılık yaratmıştır.

Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM)

OBM, çocuğu ve ergeni henüz “deneme” ya da “kullanma” düzeyindeyken zararlı maddeden vazgeçirmeye yönelik MEB ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğiyle geliştirilmiş önleyici müdahaleler bütünüdür. Dünyada bağımlılığa karşı en etkili müdahale yöntemlerinden biri olan kısa müdahale programının okula adapte edilmesi ile oluşturulmuştur. OBM ile pek çok zararlı davranışın bağımlılığa dönüşmeden okul temelli önlenmesi ve öğrencilerin eğitim sistemi dışına itilmeden kazanılması amaçlanmıştır. Bu yönüyle Türkiye'nin bağımlılığa okulda müdahale eden ilk ve tek müdahale programı olma özelliği taşımaktadır.

◆ *Programın Amaç ve Hedefleri*

OBM, öğrencilerde sigara, alkol, bağımlılık yapıcı madde ve riskli internet kullanımına yönelik ikincil önleme perspektifiyle geliştirilmiştir. Program, psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve yetkinliklerini arttırmakta, onlara müdahale becerileri kazandırmakta ve ikincil önleme çalışmalarını sistematik hâlde yapılandırmaktadır. OBM ile pek çok zararlı davranışın bağımlılığa dönüşmeden okul temelli önlenmesi ve öğrencilerin eğitim sistemi dışına itilmeden kazanılması amaçlanmıştır.

OBM'nin en temel hedefi, okul temelli önleyici müdahale çalışmalarıyla zararlı alışkanlıkları ve riskli davranışları bağımlılığa dönüşmeden önlemektir. OBM ile ayrıca;

- ◆ Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki yetkinliklerini ve önleme alanında yetişmiş insan kaynağını sayı ve nitelik açısından geliştirmek,
- ◆ TBM programı kapsamında yapılan birincil önleme çalışmalarını güçlendirmek ve önleme programlarını sürdürülebilir hâle getirmek,
- ◆ Bağımlılıkla mücadele alanında strateji ve politikaların belirlenmesinde karar alıcılara yardımcı olacak analizler yapmak hedeflenmiştir.

◆ *Programın Hedef Kitlesi*

OBM, sigara, alkol, madde ve yoğun internet kullanımı olan ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir.

◆ *Programın İçeriği*

OBM kapsamında okul rehberlik ve psikolojik danışmanları, müdahale alanında teknik ve mesleki yetkinliklerini artırıcı eğitimlere katılarak; "OBM Uygulayıcısı" olmuş ve risk grubundaki öğrencilere önleyici müdahalede bulunulmuştur. OBM uygulayıcılarının

müdahaleleri sayesinde risk altındaki öğrencilerin sigara, alkol, madde ve riskli internet kullanımı gibi zararlı alışkanlık ve davranışları bağımlılığa dönüşmeden önlenmiş ve bağımlılık gibi tedavisi oldukça güç, maliyetli ve tekrarlama oranı yüksek bir hastalığın oluşumu durdurulmuştur. İkincil önleme çalışmaları sistematik olarak yürütülmüştür. Bu kapsamda sahadaki uygulayıcılar, okullarındaki riskli öğrencileri tespit ederek gönüllülük esasına dayalı olarak kayıt altına almış ve görüşmeler yaparak veri girişlerini gerçekleştirmiştir.

OBMSoft adlı özel bir yazılım hazırlanmış ve bu yazılım, psikolojik danışmanların ve rehber öğretmenlerin risk altındaki öğrencileri gizlilik ve gönüllülük esasına dayalı olarak tespit etmelerini, ilk görüşmelerini gerçekleştirmelerini ve süreci veri temelli bir yaklaşımla takip etmelerini sağlamıştır. Sisteme kaydedilen veriler doğrultusunda yazılım, öğrencinin risk düzeyini ve ihtiyaçlarını analiz ederek kişiselleştirilmiş müdahale planları sunmuştur. OBMSoft, rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlara; öğrencinin risk seviyesine göre bilgilendirme, motivasyonel görüşme, izleme, aile ile iş birliği, psikososyal değerlendirme ve gerekli durumlarda sağlık kurumlarına yönlendirme gibi farklı müdahale yöntemlerini uygulama imkânı tanımıştır. Böylece OBM, bağımlılıkla mücadelede bilimsel ve veri odaklı bir yaklaşımla etkin bir şekilde uygulanmıştır. OBMSoft, rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlara öğrencinin risk seviyesine göre kişiselleştirilmiş müdahale stratejileri sunmuştur. Uygulayıcılar, sistemde yer alan formlar aracılığıyla bilgilendirme, motivasyonel görüşme, izleme, aile ile temas kurma, psikososyal değerlendirme ve sağlık kurumlarına yönlendirme gibi çok yönlü müdahale yöntemlerini hayata geçirebilmiştir. Dijital takip sistemi sayesinde öğrencilere yönelik önleyici müdahaleler daha etkin ve sürdürülebilir hâle getirilmiş ve bağımlılıkla mücadelede veri temelli bir yaklaşım benimsenmiştir.

OBMSoft yazılımı üzerinden ilerleyen sistemde, uygulayıcılar için 1 kılavuz kitap, öğrenciyle görüşmelerde kullanılmak üzere de farklı konularda 20 adet psikoeğitim kartı bulunmaktadır. 2019 yılından bugüne okullarda görev yapan toplam 279 OBM formatörü yetiştirilmiş olup 16 bin 753 psikolojik danışman/rehber öğretmene de OBM Uygulayıcı Eğitimi verilmiştir.

2020- 2025 Döneminde OBM Programı Uygulanan Öğrenci Sayıları

Eğitim Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2020-2021	509
2021-2022	2.254
2022-2023	1.618
2023-2024	2.974
2024-2025	1.553

Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı

Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı (YYBE), öğrencilerin bağımlılık riskinden uzak, sağlıklı bir yaşam sürmelerini hedefleyen ve onları olumlu davranış değişiklikleri ile alışkanlıklar kazanmaya teşvik eden, güçlendirici bir eğitim programı olarak tasarlanmıştır. Bu program, öğrencilerin kendilerini riskli ortamlardan ve durumlardan koruyabilmeleri için gerekli becerileri kazanmalarını amaçlamıştır. YYBE, birincil önleme yaklaşımıyla Türkiye’de bu kapsamda hazırlanan ilk program olma özelliğini taşımaktadır.

YYBE'nin diğer önleme programlarından en önemli farkı, yalnızca risk altındaki öğrencileri değil, sağlıklı öğrencileri de odağına alarak onları risklere karşı güçlendirmeyi hedeflemesidir. Bu kapsayıcı yaklaşım, tüm öğrencilerin bağımlılık riskine karşı dirençli hâle gelmesini sağlamıştır. Özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin bağımlılıklara karşı daha savunmasız olduğu bilimsel araştırmalarla desteklenmiştir. Bu nedenle, programın odağında ergenlik dönemindeki gençler yer almıştır.

YYBE Programı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), UNICEF ve Botvin'in Yaşam Becerileri programları gibi uluslararası örnekler incelenerek ve bu programlarda yer alan beceriler temel alınarak geliştirilmiştir. Programın hazırlanma sürecinde, alanında uzman kişiler, aileler ve gençlerin görüşlerine başvurulmuş ve bu katkılarla zenginleştirilmiş bir eğitim müfredatı oluşturulmuştur. Bu süreç, programın hem teorik hem de pratik açıdan güçlü bir temele sahip olmasını sağlamıştır.

YYBE, öğrencilere bağımlılık riskine karşı farkındalık kazandırmayı, olumlu davranış değişiklikleri geliştirmeyi ve kendilerini riskli durumlardan koruma becerileri

edindirmeyi hedeflemiştir. Program, öğrencilerin özgüvenlerini artırarak, karar verme, problem çözme, iletişim kurma ve stres yönetimi gibi yaşam becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmuştur. Bu beceriler, öğrencilerin hem okul hem de günlük yaşamlarında daha başarılı ve sağlıklı bireyler olmalarını desteklemiştir.

YYBE, okullarda uygulanarak öğrencilerin bağımlılık riskine karşı bilinçlenmelerini sağlamıştır. Program, öğretmenler ve rehberlik uzmanları tarafından yürütülmüş ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, öğrencilerin bağımlılıkla ilgili farkındalıkları artmış ve kendilerini koruma becerileri güçlenmiştir.

Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı (YYBE), bağımlılık riskine karşı koruyucu ve önleyici bir yaklaşım sunarak özellikle ergenlik dönemindeki gençlerin sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmuştur. Program, uluslararası standartlara uygun hazırlanmış ve uygulanmış olup öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirerek onları bağımlılık riskine karşı güçlendirmiştir. YYBE, gelecekte de bu alanda öncü bir rol üstlenmeye devam edecektir.

◆ *Programın Amaç ve Hedefleri*

YYBE, ergenlik dönemindeki bireylerin bağımlılığa karşı dirençli olmalarını sağlamak için uzmanlar, aileler ve gençlerin görüşlerine dayalı olarak uzman bir ekip tarafından belirlenen yaşam becerilerini kazandırmak amacıyla geliştirilmiş bir programdır. Bu bağlamda programın temel amaçları; bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımını önlemek, risk faktörlerini azaltmak ve koruyucu faktörleri artırmak olarak belirlenmiştir. Çok sayıda beceriyi kapsayan ve riskli durumlar karşısında bireylere koruma sağlayan yaşam becerileri, ergenlerin fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit eden durumlar

◆ Programın İçeriği

Yeşilay Yaşam Becerileri Programı'nda kazandırılması hedeflenen yaşam becerileri; DSÖ, UNICEF ve Botvin'in programında yer alan beceriler, saha araştırmalarından elde edilen veriler ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Programda stresle başa çıkma, olumsuz duyguları önleme, kendini yönetme, etkili iletişim, eleştirel düşünme, karar verme ve reddetme gibi birçok beceri 7 hafta boyunca öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır. YYBE'nin eğitim öğretim yaklaşımı, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye ve problem çözmeye dayanmıştır. Programda öğrencilerin bir araya gelerek birbirlerinin bakış açılarından ve yaşantılarından öğrenebilecekleri zengin bir ortam oluşturulmuştur. Eğitsel oyunlar ve drama etkinlikleri ile desteklenen bu programda hedef yaş grubunun gerçek hayatta karşılaşılabileceği problem alanları kurgulanmıştır.

YYBE Kazanımlar ve Etkinlik Oturumları

Olumsuz Duygularla Baş Etme (ODB)	Öz Farkındalık ve Beden İmaji (ÖFBI)	Akran İlişkileri (Ai)
1-Tanışma oturumu: Kendimi Bilir miyim?		
Oturum No 4: Zorlayıcı/ Beklenmeyen Yaşam Olayları İle Baş Etme Etkinlik Adı: Çabuk İyileşirim	Oturum No 2: Değişen- Gelişen Bedenimi Destekleme Etkinlik Adı: Geleceğe Dönüş	Oturum No 5: Güvenli Girişkenlik ve İlişki Başlatma ve Sürdürme Becerileri Etkinlik Adı: İlişki Rotam
	Oturum No 3: Sağlıklı yaşam seçimleri için karar vermek- hobi, spor ve sanat aktiviteleri Etkinlik Adı: Altın Elim	Oturum No 6: Hayır diyebilme-reddetme becerileri Etkinlik Adı: Hayır Da Var
7-Sonlandırma oturumu: Yaşam Kalkanım		

Takviye Edici Etkinlikler

Alt Başlık	Etkinlik Adı
1. Olumlu Düşünebilme Becerileri	Yapabilirim
2. Zorlayıcı/Beklenmeyen Yaşam Olaylarıyla Baş Etme	Doğru, Yanlış Yok
3. Hayır Diyebilme	Güçlü Bir "Hayır"

◆ Uygulama Verileri

Programın pilot uygulaması ve geçerlilik güvenilirlik çalışmaları, 2019-2020 eğitim öğretim yılında İstanbul Bahçelievler'de 4 okulda 147 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda YYBE'nin; temelde yaşam becerileri olmak üzere,

öğrencilerin sigara, alkol ve uyuşturucu maddeleri reddetme becerilerini, madde bağımlılığından korunmada öz yeterliklerini ve bağımlılık yapan maddelere karşı tutumlarını geliştirmedeki etkisi, etkililik analizi ile test edilmiştir. Yapılan nicel çalışma sonucu, YYBE'nin yaşam becerilerini geliştirmede ve öğrencilerin sigarayı reddetme becerilerini geliştirmede etkili olduğu görülmüştür.

Program, 2021 yılından bu yana Millî Eğitim Bakanlığı ve Yeşilay arasında imzalanan protokol kapsamında, 81 ilde uygulanmaya başlamıştır.

2021 ve 2023 yıllarında MEB ve Yeşilay iş birliğinde gerçekleştirilen YYBE formatör eğitimleriyle sahada programı uygulayan formatör sayısı 264'e ulaşmıştır.

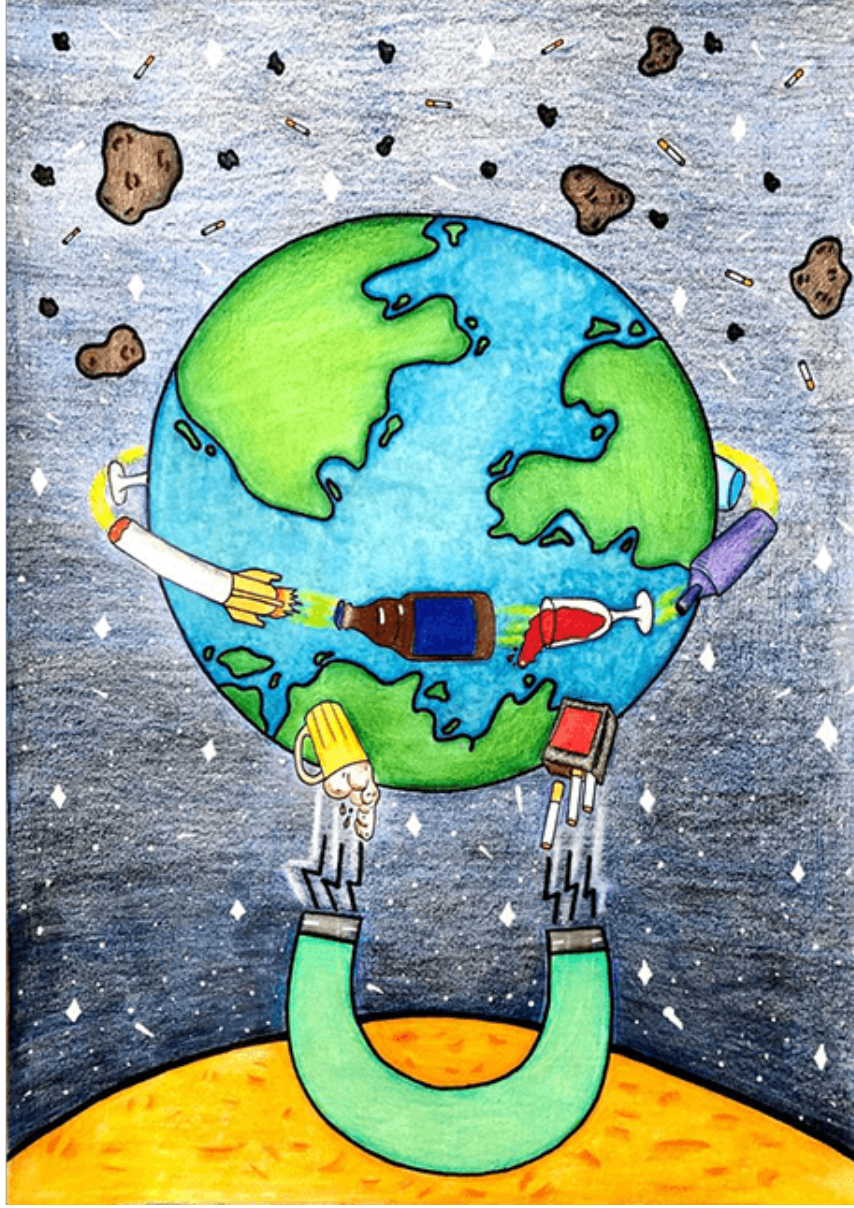
2021 – 2022 eğitim öğretim yılında okullarda öğrencilerle uygulamalar devam ederken programın etkililik çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, programın, temelde öğrencilerin yaşam becerileri olmak üzere; sigara, alkol ve uyuşturucu maddeleri reddetme becerilerini ve madde bağımlılığından korunmada öz yeterliklerini geliştirmede anlamlı ve kalıcı etkisi olduğu tespit edilmiştir.

2022-2025 döneminde YYBE uygulanan öğrenci sayıları şöyledir:

Eğitim Öğretim	Öğrenci Sayısı
2022-2023	120 bin 118
2023-2024	195 bin 424
2024-2025	84 bin 194

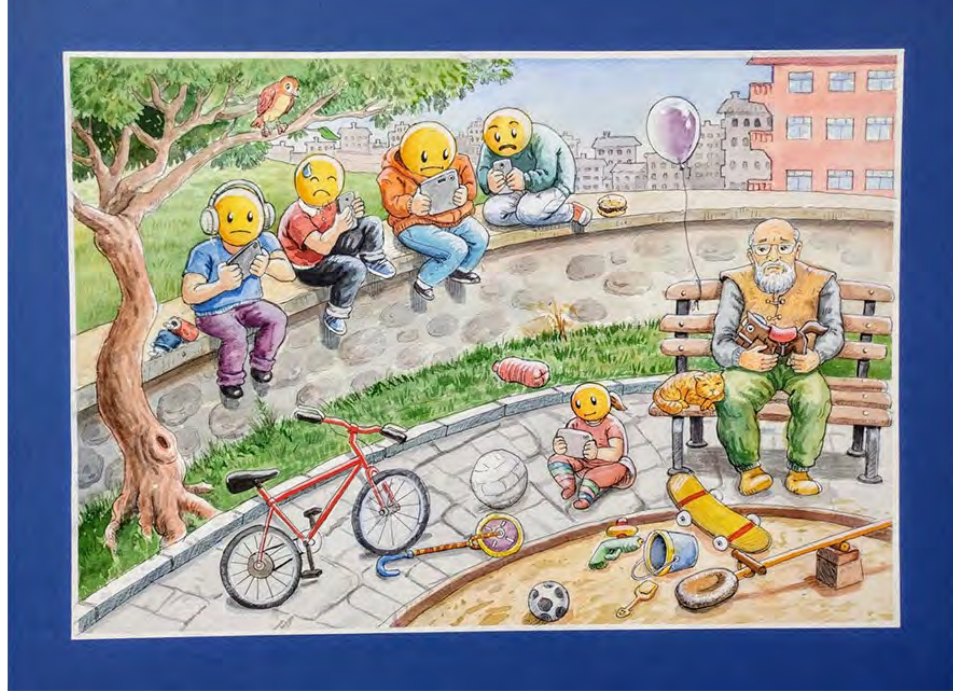
Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 24 milyon 11 bin 2016 tarihinde imzalanan protokol doğrultusunda “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışması” her yıl ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde örgün eğitim veren okullarda gerçekleştirilmiştir. Yeşilay tarafından 2011 yılında İstanbul’da başlatılan yarışma, böylelikle 2017 yılından itibaren Türkiye’nin tüm illerini kapsamıştır. 2011-2016 yılları arasında ilkokul, ortaokul ve liseler arasında afiş, resim, karikatür, kompozisyon ve şiir alanlarında düzenlenirken, 2017 yılından itibaren yarışmanın formatında değişiklik yapılmış, edebi ve görsel kategori olarak 2 ana dalda ilkokul, ortaokul ve liseler arasında toplam 18 ödül belirlenmiştir. Türkiye genelinde düzenlenmeye başlayan yarışma kapsamında; il birincileri ödüllendirilmiş ve 81 ilin ilkokul, ortaokul, lise birincileri Türkiye finali jürisi tarafından değerlendirilmiştir.

İnsanın beden ve ruh sağlığı üzerinde sebep olduğu yıkıcı etkilerin yanı sıra, beraberinde getirdiği toplumsal sorunlar nedeniyle sigara, alkol ve madde bağımlılığı çağımızın en önemli sağlık problemleri arasında yer almıştır. Son yıllarda gündemimize giren ve hakkında giderek daha çok bilimsel araştırma ve tartışma yapılan teknoloji bağımlılığı ise kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla üzerinde daha çok çalışılması gereken güncel bir sorun olarak görülmüştür. Bu proje ile çocuk ve gençlerin daha güvenli ve sağlıklı bir hayat sürdürmelerine katkıda bulunulması ve yeni neslin bağımlılıklarla ilgili bilinç düzeylerinin artırılması amaçlanmıştır. Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek

Projesi kapsamında her yıl ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde bağımlılık konulu afiş, resim, karikatür, kompozisyon, şiir, öykü, deneme ve anı kategorilerinde yarışma düzenlenmiş ve il millî eğitim müdürlükleri ile iş birliğinde yaygınlaşmıştır.

◆ *Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışmalarına Katılan Eser Sayıları*

Bu yarışma, öğrencilerin sanat ve edebiyat yoluyla bağımlılık konularında farkındalık kazanmalarını, sağlıklı yaşam alışkanlıkları benimsemelerini ve uyuşturucu gibi zararlı maddelerden uzak durmalarını teşvik etmeyi amaçlamıştır. “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışması” gibi etkinlikler, gençlerin yaratıcılıklarını kullanarak bağımlılıkla mücadele konusunda bilinçlenmelerine ve topluma örnek olmalarına katkı sağlamıştır. Bu tür çalışmalar, uyuşturucuyla mücadelenin yanı sıra sağlıklı bir toplum inşa etmek için de temel bir adım olmuştur.

Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışmalarına katılan eser sayıları yıllar içinde şöyledir:

Eğitim Öğretim Yılı	Yarışma	Eser Sayısı
2017-2018	8.	33 bin 851
2018-2019	9.	185 bin 763
2019-2020	10.	538 bin 633
2020-2021	11.	421 bin 216
2023-2024	12.	93 bin 776

2021-2022 eğitim öğretim yılında, yönetim kararıyla yarışma yapılmamıştır. 2022-2023 eğitim öğretim yılında başvuru sürecindeyken 6 Şubat depremleri nedeniyle yarışmanın iptaline karar verilmiştir.

Münazara Projesi

Millî Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti “Bağımlılıkla Mücadele Odaklı Sosyal Etkinlikler” kapsamında münazara yarışmaları, eğitim programları ve sosyal etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğinde Türkiye Münazara Turnuvası düzenlenmiştir. Yeşilay Liseler Arası Münazara Turnuvası’nın ilki 2021’de İstanbul’da pilot olarak yapılmış, 2023 yılında ise bağımlılıklarda en riskli grup olan liseli gençleri bağımlılıklardan korumak ve onlara olumlu alternatif alışkanlıklar kazandırmak amacıyla tüm Türkiye’de gerçekleştirilmiştir.

Gönüllü ve ücretsiz katılıma dayalı olarak yapılan bu etkinlik, eleştirel düşünme, sorgulama, hızlı karar alma gibi, münazaranın katkıda bulunduğu becerilerle gençleri hem dijital bağımlılıktan korumuş hem de onların hayır deme iradesini geliştirmiştir. Turnuva kapsamında yurt genelinde münazara tanıtım etkinlikleri, eğitim kampları, öğrenci ve öğretmen eğitimleri gerçekleştirilmiştir.

Bu turnuva, Münazara Tanıtım Etkinlikleri, Eğitim Kampları, Çevrim içi Ders Modülleri, Bölge Şampiyonaları ve Türkiye Final Şampiyonası etaplarından oluşmuştur.

Yeşilay Liseler Arası Münazara Turnuvası'na dair veriler aşağıdaki gibidir:

	2021	2022	2023	2024
Ulaşılan Öğrenci	770	4 bin 500	8 bin 23	7 bin 128
Ulaşılan Öğretmen	385	Bin 150	959	521
Ulaşılan Okul	294	141	493	541

Uyğurturucuilemücadelede münazara projeleri, gençlerin bu kritik konuda bilinçlenmesi ve aktif bir şekilde mücadeleye katılması açısından büyük önem taşımıştır. Münazara etkinlikleri, gençlerin uyğurturucunun bireysel ve toplumsal zararları üzerine derinlemesine düşünmelerini, farklı bakış açılarını tartışmalarını ve argümanlarını geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu tür projeler, gençlerin iletişim becerilerini güçlendirirken aynı zamanda eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini de geliştirmektedir. Ayrıca, bu etkinlikler gençlerin akranları arasında liderlik rolü üstlenmelerine ve toplumda örnek bireyler olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Münazara projeleri, uyğurturucu ile mücadelede sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda gençlerin bu konuda duyarlılık kazanmalarını ve toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini sağlamaktadır. Bu etkinlikler, gençlerin kendilerini ifade etme, savunma ve ikna etme becerilerini geliştirirken, uyğurturucu bağımlılığına

karşı toplumsal bir direnç oluşturulmasına da katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak, uyuşturucu ile mücadelede gençlere yönelik münazara projeleri, hem bireysel hem de toplumsal anlamda sağlıklı bir gelecek inşa etmek için önemli bir araç olmuştur.

MEB-YEŞİLAY İş Birliği Protokolü

Millî Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğinde öğrenci, veli ve öğretmenlerin bağımlılıklara karşı farkındalıklarını artırmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara yönelik protokoller tek çatı altında birleştirilmiş, 7 Şubat 2025 tarihinde “Bağımlılıkla Mücadele Çalışmalarına Yönelik İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır.

Söz konusu protokolle, ülke genelindeki tüm resmî ve özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin tütün, alkol, madde, teknoloji ve kumar bağımlılığına ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğinde geliştirilen “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM)”, “Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM)”, “Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitimi Programı (YYBE)”, “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi” ve “Bağımlılıkla Mücadele Odaklı Sosyal Etkinlikler” kapsamında koruyucu ve önleyici etkinliklerden oluşan programların uygulanması, ihtiyaç hâlinde yenilenmesi, yaygınlaştırılması ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların bağımlılıkla mücadele alanında izleme, değerlendirme çalışmalarının yürütülmesi ve ikincil önleme çalışmalarına yönelik müdahale becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Protokolün uygulanması sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bakanlık bünyesindeki birimler arasında koordinasyonu sağlayarak gerekli durumlarda ilgili birimleri bilgilendirmiştir. Okul/egitim kurumu müdürleri ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanları koordine ederek TBM, OBM ve YYBE programlarının ve Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi ve Bağımlılıkla Mücadele Odaklı Sosyal Etkinliklerin uygulanış esaslarını dikkate alarak protokole uygun olarak uygulanmasını ve devamlılığını sağlamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Yeşilay arasındaki iş birliği, uyuşturucu ile mücadelede büyük öneme sahiptir. Bu iş birliği, özellikle gençlerin ve çocukların uyuşturucu bağımlılığına karşı bilinçlendirilmesi, korunması ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanması için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. MEB ve Yeşilay'ın ortak çalışmaları, uyuşturucu ile mücadelenin eğitim sistemine entegre edilmesini sağlayarak toplumun geleceği için önemli bir adım oluşturmıştır.

2.2.4. İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları

Saha Araştırmaları

◆ *Türkiye’de 16 Yaş Lise Öğrencilerinde Sigara-Alkol-Madde ve Teknoloji Kullanımı Araştırması*

Sağlık Bakanlığı tarafından, bağımlılık konusunda politika geliştirme sürecine katkı sağlamak amacıyla 2017 yılında Türkiye’de 16 Yaş Lise Öğrencilerinde Sigara-Alkol-Madde ve Teknoloji Kullanımı Araştırması gerçekleştirilmiştir.

◆ *ESPAD (16 Yaş Lise Öğrencilerinde Sigara Alkol Madde ve Teknoloji Kullanımı Araştırması*

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gençlerimizi bağımlılıktan korumak ve bağımlılıkla mücadele konusunda etkili politikalar geliştirebilmek amacıyla Alkol ve Uyuşturucu Kullanımına Yönelik Avrupa Okul Anketi Projesi (ESPAD) 2019 “Bağımlılık Araştırması” çalışmaları yürütülmüştür. 2019 yılında gerçekleştirilen bu çalışmanın raporlaması 2020 yılında tamamlanmıştır.

◆ *Türkiye Üniversite Gençliği Profili Araştırması (19-25 yaş 2016, 2019)*

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülen araştırmayla, Türkiye’de üniversite öğrencilerinin aile içi ilişkileri, ders dışındaki uğraşları, beslenme ve spor alışkanlıkları ile zararlı madde kullanımı gibi konularda niceliksel veriler elde edilerek gençlerin ihtiyaçlarına yönelik sosyal politikaların geliştirilmesi hedeflenmiştir.

İlk olarak 2016 yılında yapılan bu araştırmanın ikincisi, 2019 yılında tekrarlanmıştır. 2016’daki araştırma kapsamında 33 ilde, 68 üniversitede toplam 21 bin 156 öğrenciyle görüşülmüş, elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan sonuç raporu, 2017 yılında Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kuruluna sunulmuştur. Benzer şekilde, 2019 yılında gerçekleştirilen ikinci araştırmada ise 33 ilde 74 üniversitede toplam 16 bin 204 öğrenciyle görüşülerek çalışmanın sonuç raporu 2019 yılında ilgili kurula teslim edilmiştir.

Araştırmanın 2022 yılının ağustos ayında başlayan üçüncü aşamasında ise yıl sonuna kadar saha çalışmasının tamamlanması hedeflenmiş, bu süreçte üniversite öğrencilerinin aile içi ilişkileri, arkadaşlık bağları, üniversite hayatı ve sonrasına ilişkin

algıları, günlük rutinleri, sağlık durumları ve alışkanlıkları anket uygulaması yoluyla değerlendirilmiştir. 22 ilde, 50 üniversitede yürütülen bu araştırmada yaklaşık 20 bin öğrenciyle görüşülmesi hedeflenmiştir.

◆ ***Türkiye Geneli 14-19 Yaş Arasında Eğitime Devam Eden Gençlerde Bağımlılık Araştırması Projesi***

Millî Eğitim Bakanlığı destekli bu proje sonucunda, her kademedeki tüm öğrencilere yönelik bağımlılık çalışmalarının ve erişimin artırılmasına yönelik faaliyetlerin yürütülmesi hedeflenmektedir. Özellikle okul öncesinden başlamak üzere her tür ve kademe için rehber öğretmen/psikolojik danışmanlarca, rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) ile okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde, önleyici ve iyileştirici çalışmalarda kullanılmak üzere bağımlılık türlerinin önlenmesine yönelik programların oluşturulması, mesleki eğitimlerin gerçekleştirilmesi ile bilimsel temelli odak grup risk temelli araştırmaların yürütülmesi önem taşımaktadır.

Proje kapsamında sigara, tütün, alkol, uyuşturucu madde ile teknoloji, oyun, internet, kumar gibi davranışsal bağımlılıklarla mücadeleye yönelik bilgilendirme çalışmaları ve risk düzeyi yüksek öğrenciler için koruyucu faaliyetler yürütmek amacıyla bağımlılık türleri ile bağımlılıkla ilişkili siber zorbalık/şiddete yönelik, öğrenci, öğretmen ve veliler için programlar hazırlanmaktadır.

Her türdeki bağımlılığın önlenmesine yönelik faaliyetlerden öğrencilerin etkin yararlanabilmesi ve hedeflenen kazanımlara ulaşılabilmesi için RAM'lar ile okullardaki tüm personelin ve öğrencilerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaları amacıyla görünürlük, bilgilendirme ve yaygınlaştırma faaliyetleri yapılmaktadır. Görünürlük faaliyetleri, proje kapsamındaki faaliyetlerin ilgili bakanlıklara tanıtılmasını da içermektedir. Bağımlılıkla mücadele, "Bağımlılıkla Mücadele Yüksek ve Teknik Kurulları"nda yer alan tüm kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yürütülmektedir. Bu doğrultuda; afiş, broşür, kitapçık vb. tanıtım araçlarının hazırlanması, web adresi oluşturulması, basın konferansları ve haber bültenleri, görünürlük faaliyetleri içinde gerçekleştirilmektedir.

Bilgilendirme faaliyetleri, RAM'lar ve okullarda görevli yönetici ve öğretmenlere yönelik proje ile gerçekleştirilecek hizmetlerden daha nitelikli yararlanılması amacıyla yapılmaktadır. Çalıştay, konferans, seminer gibi bilgi paylaşımına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Yaygınlaştırma faaliyetleri, eğitim faaliyetlerinin daha nitelikli sürdürülebilmesi için, bu alanlarda hizmet verecek öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitim faaliyetleridir. Bilgilendirme faaliyetlerinde olduğu gibi çalıştay, konferans, seminer gibi çalışmalarla hizmet içi eğitimlere ve eğitim dokümanlarına ilişkin faaliyetler yaygınlaştırılmaktadır.

Proje kapsamında 2023-2024 eğitim öğretim yılında "Türkiye Geneli 14-19 Yaş Arasında Eğitime Devam Eden Gençlerde Bağımlılık Araştırması" yapılmıştır. Çalışma

sonuçlarından elde edilen veriler hizmete özel şekilde raporlanmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda bağımlılığı önlemeye yönelik çalışmalar yürütülmüş olup faaliyetler devam etmektedir.

Uyuşturucu Basın Analiz Raporları

Mülga Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve sonrasında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından, bağımlılıkla mücadelede medyanın rolünü analiz ederek kapsamlı basın analiz raporları hazırlanmıştır. 2015 ve 2016 yıllarını kapsayan bu taramalarda, uyuşturucu ile ilgili haberlerin sayısında %3'lük bir artış yaşandığı tespit edilmiştir.

Ancak bu artışın en dikkat çeken yönü, kolluk güçlerinin operasyonlarına ilişkin haberlerde %54 oranındaki yükseliştir. Bu durum, haber sayısındaki artışın uyuşturucuyla mücadeledeki kararlılıktan kaynaklandığını göstermektedir.

Bununla birlikte, analiz raporlarında öne çıkan en çarpıcı bulgulardan bir diğeri, 2016 yılında uyuşturucu kullanımına yönelik basında dile getirilen eleştirilerin, 2015 yılına göre %55 oranında azalmasıdır. Bu azalış, İletişim Başkanlığının yapmış olduğu analizler doğrultusunda uyuşturucu ile mücadelede sorumlu yayıncılık anlayışı benimsemesi konusunda medyayı teşvik etmesinin sonucudur.

Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı (UMEP) kapsamında, 978 gazetede yer alan 19 bin 383 haber ile Tütün Kontrolü (SBEP) kapsamında 586 gazetede yer alan 4 bin 629 haberin, 2021 ve 2022 yılları taranarak ulaşılan sonuçların ilgili kamu kurumları ve basın kuruluşlarıyla paylaşılması da bu amaca hizmet etmektedir.

Laboratuvar Hizmetleri

2013 yılında tetkik ve teşhis amaçlı tıbbi laboratuvar hizmetlerinin planlanması, tıbbi laboratuvarların açılması, sınıflandırılması ile bu hizmetlerin sunulduğu sağlık tesislerinin faaliyetlerine, standartlarına ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacı ile “Tıbbi Laboratuvarlar Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir.

7/7/2014 tarihli ve 2014/22 sayılı “Yasadışı ve Kötüye Kullanılan İlaç ve Madde Analizi Yapan Tıbbi Laboratuvarlar ile Madde Bağımlılığı Teşhis ve Tedavi Merkezlerindeki Tıbbi Laboratuvarların Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Genelge” yayımlanmıştır. Yasa dışı uyuşturucu madde testi yapan Sağlık Bakanlığına bağlı 112, üniversite hastanelerine bağlı 13 laboratuvar bulunmaktadır.

27/3/2015 tarihli ve 2015/14 sayılı “İdrar Numunelerinde Yasadışı ve Kötüye Kullanılan İlaç ve Madde Analizi Yapan Doğrulama Laboratuvarlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Genelge” yayımlanmıştır. 2016 yılında “İdrar Numunelerinde Yasadışı ve Kötüye Kullanılan İlaç ve Madde Analizi Yapan Tıbbi Laboratuvarlar ile Madde Bağımlılığı Teşhis ve Tedavi Merkezlerindeki Tıbbi Laboratuvarların İşleyiş Esasları” yayımlanmıştır.

2016-2025 yılları arasında Türkiye genelinde aşağıdaki 5 sağlık kurumunda “Yasadışı ve Kötüye Kullanılan İlaç ve Madde Analizi Doğrulama Laboratuvarı” yetkilendirilmiştir:

- ◆ Erciyes Üniversitesi İlaç Uygulama ve Araştırma Merkezi Tıbbi Biyokimya Laboratuvarı, Kayseri
- ◆ Hacettepe Üniversitesi Hastanesi, Ankara
- ◆ 3 No.lu Halk Sağlığı Laboratuvarı, İstanbul
- ◆ İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir
- ◆ Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

Tıbbi Laboratuvarlar Yönetmeliği 4/6/2024 tarihli ve 32566 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yeni yürürlüğe girmiş ve mezkûr Yönetmeliğin 26’ncı maddesi ile 9/10/2013 tarihli ve 28790 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tıbbi Laboratuvarlar Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni yönetmeliğin “Ulusal referans laboratuvarı, bölge laboratuvarı ve test bazında yetkili referans tıbbi laboratuvar başvurusu ve belgelendirilmesi” başlıklı 10’uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında “(2) Ulusal referans laboratuvarı, bölge laboratuvarı veya test bazında referans tıbbi laboratuvar olarak hizmet sunabilmek için, tıbbi laboratuvar faaliyet izin belgesi ile Bakanlığa başvuru yapılır. (3) Başvurusu uygun bulunan tıbbi laboratuvara Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılacak inceleme ve değerlendirme neticesinde ulusal referans laboratuvarı, bölge laboratuvarı veya test bazında yetkili referans tıbbi laboratuvar yetkisi verilir.” hükümleri ile “Tıbbi laboratuvarların çalışma esasları” başlıklı 13’üncü maddesinin 18. fıkrasında “(18) Yasadışı ve kötüye kullanılan ilaç ve maddelerin analizini yapan tıbbi laboratuvar ile alkol ve madde bağımlılığı tedavi merkezlerindeki tıbbi laboratuvarın çalışma usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir.” hükmüne yer verilmiştir.

Atık Sulardan Psikoaktif Maddelerin Tespit Edilmesi Projesi

Atık sularda uyuşturucu madde analizi ile il ve bölgelere özel dönemsel eğilimler izlenmektedir. Bu veriler doğrultusunda iller özelinde politikalar üretilebilmektedir. İçişleri Bakanlığı ve Yeşilay tarafından yapılan protokole istinaden Avrupa ülkeleri ile aynı zamanda uygulanan proje, Türkiye’de 18 ilde 49 atık su tesisinden numune alınarak yapılmaktadır. Atık su numuneleri; İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü ile Çukurova Üniversitesi Madde Bağımlılığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Birimi tarafından analiz edilmektedir.

Avrupa Uyuşturucu İzleme Merkezi (EMCDDA) ile eş zamanlı olarak yürütülen çalışmalar kapsamında yıl içinde 4 dönem hâlinde numune alınmaktadır. Her dönemin sonunda hazırlanan raporlar, Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından İçişleri Bakanlığı KİHBİ Dairesi Başkanlığına bildirilmektedir. Elde edilen veriler operasyonel birimlerin çalışmalarında yol göstermesi amacıyla mücadeleci birimler ile gizlilik kurallarına

uygun olarak paylaşılmaktadır. Yapılan bu analiz çalışmaları sonucunda elde edilen veriler neticesinde ülkemizin risk haritası çıkarılmaktadır. Bu haritalar, mücadeleciler kurum ve kuruluşlara, yapacakları çalışmalarda yol göstermektedir.

Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı İzlem Platformu

Uyuşturucuyla mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerin takibinin sağlanması amacıyla ilgili tüm kurumlar tarafından çevrim içi olarak veri kaydının ve bu verilere ilişkin raporlamanın yapılabilmesi için “Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı İzlem Platformu” hazırlanmış ve 2019 yılında kullanıma açılmıştır.

İl Değerlendirme Toplantıları

Bağımlılıkla mücadeleye yönelik yerelde yürütülen çalışmaların değerlendirilebilmesi, iller arası bilgi paylaşımının sağlanabilmesi, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması ve Bağımlılıkla Mücadelede “Ben Olsaydım” Temalı İl/İlçe Çalıştayları’nın sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla 20-22 Eylül 2022, 27-29 Eylül 2022 ve 4-6 Ekim 2022 tarihlerinde video konferans aracılığıyla il değerlendirme toplantıları yapılmıştır. İlki 20 Eylül 2022 tarihinde yapılan açılış toplantısına 81 il den bağımlılıkla mücadele çalışmalarından sorumlu vali yardımcılar, il sağlık müdürleri ve halk sağlığı hizmetleri başkanları/başkan yardımcılar katılmıştır.

2.3. Ceza İnfaz Sisteminde Uyuşturucu Bağımlılığıyla Mücadele

2.3.1. Ceza İnfaz Kurumlarında Yürütülen Çalışmalar

Uyuşturucu ile mücadelede cezaların caydırıcılığı kadar ceza infaz kurumlarında tedavi ve iyileştirme programlarının uygulanması da son derece önemlidir. Uyuşturucu bağlantılı bir suçtan ceza almış kişilerin bir daha aynı suça bulaşmasını önlemek üzere uyuşturucu ile mücadele eylem planlarında Adalet Bakanlığına cezaevlerinin zorunlu tedavi merkezi işlevini desteklemeye yönelik sürece dâhil edilmesi sorumluluğu yüklenmiştir. Bu sorumluluk doğrultusunda 4 yıl içinde zorunlu tedavi merkezi işlevini destekleyecek toplam 106 ceza infaz kurumunun sisteme dâhil edilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye genelinde 2023 yılı itibarıyla uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan dolayı 98 bin 355 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. 2024 Uyuşturucu Raporu verilerine göre, 2022 yılında Türkiye’de uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu oranı %35,4 iken 2023 yılında bu oran %33,7’ye düşmüştür.

Ceza infaz kurumuna gelen her hükümlü ve tutukluya bireyselleştirilmiş iyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında 3 aşamalı Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)

uygulanmaktadır. Bu çalışma sonucunda madde kullanım öyküsü tespit edilen hükümlü ve tutuklular; kurum psikososyal servisi uzmanları tarafından “SAMBA” çerçevesinde bireysel ve/veya grup çalışması programına alınmaktadır. (SAMBA, sigara, alkol ve madde bağımlılığı hakkında bilgilendirmek ve yaşam becerileri kazandırmak amacıyla geliştirilen bir grup müdahale programıdır.) Programa 2023 yılında 8 bin 489 kişinin katıldığı tespit edilmiştir.

2.3.2. Denetimli Serbestlik Sisteminde Yürütülen Çalışmalar

Denetimli serbestlik; şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmeleri için ihtiyaç duyulan hizmet, program ve kaynakların sağlandığı, yeniden suç işlenmesini önlemeyi ve toplumun korunmasını amaçlayan bir ceza ve infaz sistemidir.

İnsan odaklı ve toplum temelli bir uygulama olan denetimli serbestlik; kamu güvenliğinin sağlanması, mağdura verilen zararın en aza indirilmesi, yükümlülerin tekrar suç işlemelerinin önlenmesi ve yeniden sosyalleştirilmeleri amaçlarına hizmet etmektedir.

Denetimli serbestlik sisteminin kurulduğu 2005 yılından bugüne kadar denetimli serbestlik müdürlüklerine toplam 1 milyon 712 bin 522 tedavi ve denetimli serbestlik (TDS) kararı gelmiş olup hâlen 91 bin 890 kararın infazına devam edilmektedir. Denetimli serbestlik müdürlüklerine yıl içinde gelen tedavi ve denetimli serbestlik dosya sayılarının 2023 yılında 106 bin 624, 2024 yılı kasım ayı itibarıyla da 132 bin 91 olduğu görülmektedir.

Haklarında tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilen kişiler bakımından; 2023 yılında 91 bin 456, 2024 yılı kasım ayı itibarıyla 112 bin 473; denetimli serbestlik sisteminin kurulduğu 2005 yılından bugüne kadar ise toplam 1 milyon 404 bin 43 kişiyle bireysel görüşme, grup çalışması, seminer vb. eğitim ve iyileştirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

İnfazına devam edilen TDS kararı sayısı	91 bin 890
Yıl içinde gelen TDS dosya sayısı	132 bin 091
Yıl içinde TDS kararı verilen kişi sayısı	112 bin 473

*2024 yılı kasım ayı itibarıyla

Denetimli Serbestlik Tedavi Hizmetleri

Hakkında denetimli serbestlik kapsamında ileri tedavi görmesi gerektiğine karar verilen hastaların tedavisi yataklı olarak hizmet veren erişkin ve çocuk-ergen madde bağımlılığı tedavi merkezlerinde yapılır. Hâlihazırda 81 ilde 129 denetimli serbestlik tedavi birimi bulunmaktadır.

Mevzuat çalışmaları kapsamında çeşitli düzenlemeler gidilmiştir. Buna göre, 10 Kasım 2021 tarihli ve 31655 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan güncelleştirilmiş Denetimli Serbestlik Yönetmeliği kapsamında denetimli serbestlik süresi içinde yükümlünün yılda en az bir kez habersiz olarak uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespit edilmesi için sağlık kurumuna sevkini yapılması, gerekli durumlarda sevk sayısının artırılması sağlanmıştır.

Ayrıca uyuşturucu bağımlılarını tedaviye teşvik etmek ve hasta-hekim arasındaki güven ilişkisini muhafaza etmek amacıyla, uyuşturucu bağımlılarının tedavi olmak üzere sağlık kuruluşlarına müracaat etmeleri hâlinde sağlık çalışanlarının bu kullanıcıları ihbar yükümlülüğü kaldırılmıştır.

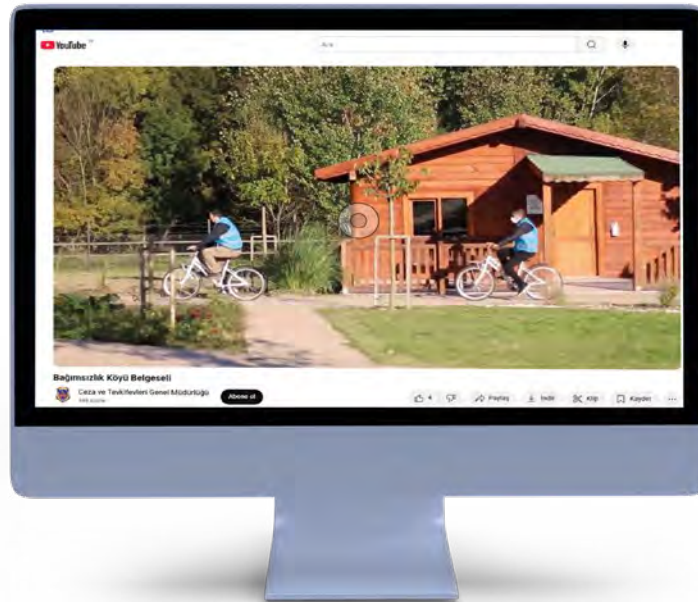
Diğer taraftan, Bağımlılık Danışma, Arındırma ve Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik uyarınca bağımlılık tedavisi hizmeti veren merkezlerde hizmet kalitesini en yüksek seviyeye çıkartarak hizmetin her bir merkezde aynı düzeyde uygulanmasını sağlamak amacıyla 2022 yılında “Asgari İşleyiş Standartları (ASİS) Rehberi” yayımlanmıştır.

Öte yandan, 2020 yılında Tıpta Uzmanlık Kurulu Kararı ile “Ruh Sağlığı ve Hastalıkları” ile “Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları” uzmanlık eğitimi öğrencilerinin müfredatlarında yer alan madde bağımlılığı eğitimini, uzmanlık eğitimi sırasında erişkin ve çocuk-ergen bağımlılık arındırma merkezlerinde en iyi şekilde almalarına yönelik olarak, eğitim sürecinde ilgili uzmanlık dalında eğitim yetkisi onaylanmıştır.

Ayrıca, üniversite veya kamu hastanelerine bağlı yataklı arındırma merkezlerinde üç ay süreli uygulamalı eğitim zorunluluğu getirilmiş, eğitimin bir eğiticinin sorumluluğunda yapılması ve bunun “Ruh Sağlığı ve Hastalıkları” ile “Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları” uzmanlık eğitimi çekirdek müfredatları içeriğine eklenerek güncellenmesine karar verilmiştir.

“Bağımsızlık Köyü”nde Değişim Seninle Mümkün” Projesi

İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün yürütücüsü, İstanbul Valiliği ve Eyüpsultan Kültür, Sanat, Spor, Eğitim ve Dayanışma Derneğinin ortağı, Eyüpsultan Belediyesinin ise iştirakçisi olduğu, İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen “Bağımsızlık Köyü’nde Değişim Seninle Mümkün” projesi, Eyüpsultan

Belediyesi sınırları içerisinde 14 bin 970 metrekarelik alanda hayata geçirilmiştir. Projenin Kalkınma Ajansı tarafından belirlenen bütçesi 1 milyon 250 bin 845 TL'dir.

Projenin genel amacı; İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü yetki alanında ikamet eden 14-29 yaş arasındaki tüm çocuk ve gençlerin rehabilitasyonunun sağlanması, bu kişiler arasında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, istihdam edilmeleri yolu ile İstanbul'un sosyoekonomik kalkınmasına katkı sağlanması ve yeniden suç işleme risklerinin azaltılmasıdır. Bu amaçlara yönelik oluşturulan proje ile kurulan köyde; bağımlılığın rehabilitasyonunda terapi bahçelerinin iyileştirici özelliğinden yararlanılması, denetimli serbestlik tedbirinin kapsamına giren suçlara karışmış kişilerin meyve ve sebze yetiştirmeleri, bir canlının büyümesine ve gelişmesine katkı sağlamaları, bu yolla hayatlarına yeni bir anlam katmaları, yeni deneyimler kazanmaları ve sorumluluk bilinçlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

“Rehabilitasyon
tipi ceza infaz
kurumlarının sayısı
4 yıl içinde 106'ya
çıkacaktır.”

İstanbul'a 20 km uzaklıktaki Bağımsızlık Köyü, Türkiye'de tarımla terapi yönteminin resmi kurumlarda kullanıldığı ilk proje olması yönüyle dikkat çekmektedir. Bağımsızlık Köyü'nün güvenliği, yükümlülerin merkeze ulaşmaları ve üretimi yapılacak tarım ürünlerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması hizmetleri Eyüpsultan Belediyesince sağlanmaktadır. Köyde; yükümlülere organik tarım, meyve-sebze yetiştiriciliği gibi alanlarda eğitimler verilmekte, sertifikasyon sağlanarak bu kişilerin girişimcilikleri ve istihdam edilmeleri desteklenmekte, üretilen meyve ve sebzeler belediyelerin aşevlerine verilerek kimsesizlere ve ihtiyaç sahiplerine yapılan yemek yardımlarına katkıda bulunmaktadır.

Bağmsızlık Köyü'nde ayrıca;

- ◆ Haklarında madde bağımlılığı tedavisi yönünde karar verilen yükümlülerin rehabilitasyonları amacıyla; yaratıcı drama, müzik, beden dili, seramik, yemek yapımı, bahçe bakımı, organik tarım ve meyve sebze fidesi üretimi vb. konulu eğitim ve atölye çalışmaları yapılmaktadır.
- ◆ Haklarında kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalışma kararına hükmedilmiş yükümlülere, çalışma cezalarını merkezin bakımına ve üretim çalışmalarına katılarak tamamlanmalarına imkân tanınmaktadır.

İçinde terapi bahçesi ve tarım alanı, 3 grup çalışma odası, 1 bireysel görüşme odası, 1 toplantı salonu, 1 idari oda, 1 mutfaktan oluşan 1 prefabrik bina ve 4 bungalow bulunan Bağımsızlık Köyü'nde; kurumsal bir yapı ile çalışmalarını yürütebilmesi için 1 denetimli serbestlik uzmanı (sosyolog), teknik destek amacıyla 1 infaz ve koruma memuru, 1 şoför, projenin iştirakçisi Eyüpsultan Belediyesinde görevli 1 ziraat mühendisi, 1 temizlik elemanı, vardiyalı 3 güvenlik görevlisi, Eyüpsultan Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen 1 seramik eğitici istihdam edilmektedir.

Köyü tanıtan “Bağımsızlık Köyü” belgeselinin 1. bölümü Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü YouTube kanalında yayımlanmıştır. Belgeselin 2. bölümü için hazırlıklar devam etmektedir.

Aile Çalışmaları

Denetimli serbestlik müdürlüklerinde bağımlılıkla mücadele kapsamında ailelere yönelik bireysel görüşmeler ve aile eğitim programları düzenlenmektedir. Ayrıca ev ziyaretleri gerçekleştirilmektedir.

Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı Koordinasyonundaki Faaliyetler

- ◆ Ağır ceza merkezlerinin bulunduğu 149 denetimli serbestlik müdürlüğünde; uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin zararları, uyuşturucu kullanımı sonrası fizyolojik değişiklikler, ruhsal durum değişiklikleri, bedendeki olumsuz değişiklikler, bağımlılıkla ilgili doğru bilinen yanlışlar konularında, alanında uzman kişiler (akademisyen, doktor, vb.) tarafından denetimli serbestlik personeline (tazeleme eğitimi olarak) ve denetimli serbestlik yükümlülerine seminerler verilmiştir.
- ◆ Aynı konularda, madde öyküsü olan denetimli serbestlik yükümlüleri ile ailelerinin NARKOTİK eğitim turlarında eğitim almaları sağlanmıştır.
- ◆ Denetimli serbestlik yükümlüsü çocuk ve gençlerin; serbest zamanlarını yapilandırmak, onları suçtan ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak amacıyla gençlik merkezlerini ziyaret etmeleri ve buralardaki sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerden yararlanmaları sağlanmıştır.
- ◆ Narkotik ve Yeşilay tarafından hazırlanan afiş, broşür ve kitapçıklar denetimli serbestlik yükümlülerine ulaştırılmıştır.
- ◆ Kampanya kapsamında sürdürülen faaliyetler ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı/ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü web sayfasında, sosyal medya hesaplarında, ulusal ve yerel basında haber ve içeriklerin paylaşılması sağlanmıştır.

- ◆ 10 Şubat 2022 tarih 2022/1 sayılı BMYK toplantısında, “Denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından, kişinin denetimli serbestlikte olduğu süre boyunca rızası aranmaksızın ara kontrolleri güçlendirecek şekilde müdürlük binası dışında da aile ve sosyal çevresini de kapsayan sosyal uyum ve rehabilitasyon sürecinin takip edilerek destek sağlanması ve ihtiyaç olması halinde gerekli mevzuat alt yapısının hayata geçirilerek sonuçlarının raporlanması” kararı alınmıştır.
- ◆ 28 Mart 2023 tarihindeki mevzuat değişikliği ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 191/3’üncü maddesinde “Ertelme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir. Cumhuriyet savcısı, ertelme süresi zarfında uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığını tespit etmek için yılda en az iki defa şüphelinin ilgili kuruma sevkine karar verir.” şeklinde düzenlenmesiyle ara kontrol sevki hususu mevzuat hükmüne bağlanmıştır. Bu kapsamda; 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın Adalet Bakanlığının sorumluluğunda olan hedeflerine ilişkin aşağıdaki konularda hizmet içi eğitimler verilmiştir:
 - Gençler için Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı (Genç SAMBA)’nın geliştirilerek uygulanması;
 - Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Okumalar Programı (SAMBA Okuma-Bireysel/Grup)’nın geliştirilerek uygulanması;
 - Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Seminer Programı (SAMBA Seminer)’nin geliştirilerek uygulanması;
 - Denetimli serbestlik kapsamında Bağımlılıkla Mücadelede Aile Eğitimi Programı’nın geliştirilerek uygulanması.

Bağımlılıkla Mücadele Kapsamında Yargı ve İnfaz Sisteminin Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Destek Projesi

SAMBA-BAŞARI programı, “Bağımlılıkla Mücadele Kapsamında Yargı ve İnfaz Sisteminin Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Destek Projesi” kapsamında hazırlanmıştır. Bu grup çalışması, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı (SAMBA) temel alınarak oluşturulmuştur. Temel mesajlar ve paradigma, SAMBA ile benzerdir. Ancak denetimli serbestlik popülasyonu göz önüne alınarak uygulamalar ve uygulamaların dili farklılaştırılmış, metaforik anlatım ve üçüncü şahıs zamiri kullanılmıştır.

Denetimli Serbestlik Uyuşturucu Ticareti ile M¼cadele Programı İçerik Geliştirme alıştayları

T¼rk Ceza Kanunu'nun 188'inci maddesi kapsamında "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti" suçundan denetimli serbestlik kararı verilen y¼k¼ml¼lerin yeniden suç işlemelerinin önlenmesi amacıyla denetimli serbestlik m¼d¼rl¼klerinde uygulanmak ¼zere bireysel m¼dahale programı geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Ankara Eğitim Merkezinde, 2-6 Eyl¼l 2024, 21-25 Ekim 2024 ve 2-6 Aralık 2024 tarihleri arasında ¼ defa olmak ¼zere "Denetimli Serbestlik Uyuşturucu Ticareti ile M¼cadele Programı İçerik Geliştirme alıştayları" bağımlılık alanında uzman denetimli serbestlik personeli ile gerçekleştirilmiştir.

2.3.3. Adalet Bakanlığı ile Yeşilay Arasında Bağımlılıkla Mücadele Alanında İş Birliği Protokolü

13 Aralık 2024 tarihinde Türkiye Yeşilay Cemiyeti ile Adalet Bakanlığı arasında bağımlılıkla mücadelenin güçlendirilmesi, önleyici ve rehabilitasyon odaklı halk sağlığı çalışmalarının yaygınlaştırılması amacıyla iş birliği protokolü imzalanmıştır.

T.C. ADALET BAKANLIĞI VE TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ PROTOKOL İMZA TÖRENİ 13 ARALIK 2024 / İSTANBUL

YILMAZ TUNÇ
T.C. ADALET BAKANI

DOÇ. DR. MEHMET DİNÇ
YEŞİLAY GENEL BAŞKANI

2.3.4. Türkiye Yüzyılı'nda Ceza İnfaz Sisteminde Madde Bağımlılığına Yenilikçi Yaklaşımlar Paneli

13 Aralık 2024 tarihinde Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer İstanbul Eğitim Merkezinde, Türkiye Yüzyılı'nda Ceza İnfaz Sisteminde Madde Bağımlılığına Yenilikçi Yaklaşımlar Paneli düzenlenmiştir. Madde bağımlısı hükümlü ve tutuklulara yönelik, ceza infaz sisteminde yürütülmekte olan çalışmaları ve mevcut uygulamaları akademik tecrübelerden istifade ederek değerlendirmek amacıyla alanında uzman akademisyenler panelde bir araya gelmiştir.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç katıldığı programda uyuşturucuyla bağlantılı olarak suç işleyip ceza infaz kurumuna giren kişilerin ceza infaz kurumunda bağımlılıkla mücadelesinin desteklenmesi için önemli çalışmalar yürütüldüğü, özellikle rehabilitasyon tipi ceza infaz kurumlarının bağımlılıkla mücadeleye güç katacağı belirtilmiştir.

2.4. Uyuşturucu Bağımlılığı Mücadelesinde İletişim Çalışmaları

Uyuşturucuyla mücadele kapsamında gerçekleştirilen iletişim kampanyaları; kamuoyunun bilinçlendirilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması, olumlu tutum ve davranış değişikliği oluşturulması ve kalıcı bir toplumsal etki yaratılması bakımından stratejik öneme sahiptir. Bu doğrultuda birçok başarılı kampanya gerçekleştirilmiş olup öne çıkan örnek kampanyalara aşağıda yer verilmiştir.

2.4.1. “Başarabilirsin” Madde Bağımlılığını Önleme İletişim Kampanyası

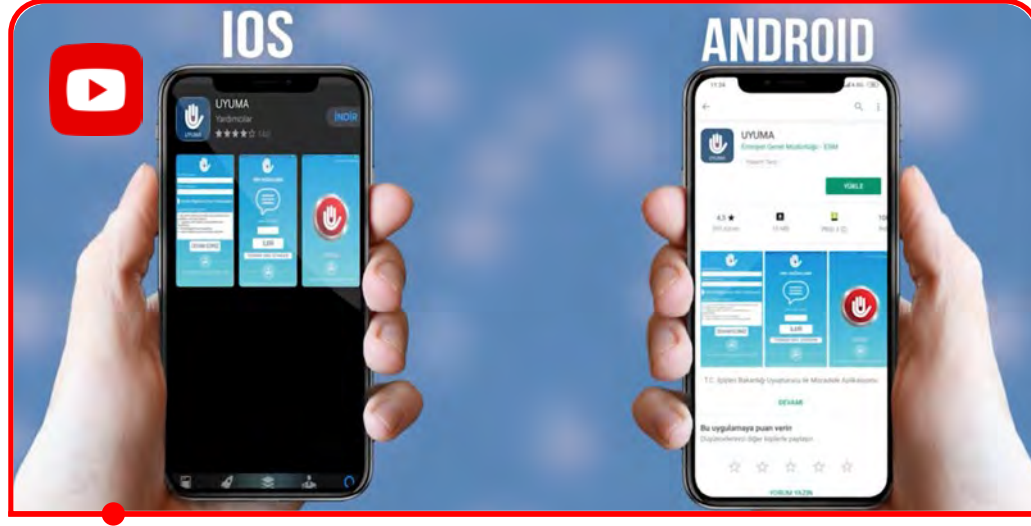
2018-2024 yılları arasını kapsayan “Başarabilirsin” kampanyası, toplumun bilgilendirilmesi, farkındalık oluşturulması, olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinin sağlanması için başlatılmıştır. “Bağımlılığa Değil Yaşama Sarıl” sloganıyla başlatılan kampanyada çok yönlü bir iletişim stratejisi belirlenmiştir. Bu kapsamda kamu spotu, afiş, broşür çalışmaları hazırlanmış, dijital ve geleneksel medya kullanılarak daha fazla genç ve yetişkine ulaşmaya çalışılmıştır. Kampanya boyunca kullanılan iletişim materyalleri şunlardır:

Kamu Spotları

- ◆ “Başarabilirsin” Kamu Spotu ve Videoları
- ◆ Arındırma Merkezleri Tanıtım Videosu
- ◆ “İki Ekmek” Madde Bağımlılığı Farkındalık Filmi
- ◆ Gençlerin Gözünden Madde Bağımlılığı
- ◆ Gençlerin Dilinden Madde Bağımlılığı
- ◆ UYUMA Mobil Uygulama Tanıtım Videosu
- ◆ UYUMA Mobil Uygulama Kamu Spotu
- ◆ YEDAM Kamu Spotu

Başarabilirsin Kamu Spotu

UYUMA Mobil Uygulama Tanıtım Videosu

Basılı Materyaller

- ◆ Uyuşturucu Bağımlılığı Broşürü
- ◆ Madde Bağımlılığı Nedir Broşürü
- ◆ Uyuma Mobil Uygulama Afişi
- ◆ Bağımlılıktan Uzak Bir Yaşam Mümkün
- ◆ Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı Afiş ve Broşürleri
- ◆ Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanları İçin Madde Kullanım Bozukluğunda Acil Yaklaşım Rehberi

Broşürler

[illegible]

BÖYLECE BAĞIMLI KİŞİ;

- AIDS, Erkeni Veremi, Hepatit B ve Hepatit C, Kanser, Böbrek ve diğer birçok ölümcül hastalığa kapıma risk artırır.
- Kullanılan maddele ilgili bulaşıcı enfeksiyon ve bulaşıcı hastalıklara yakalanır.
- Maddeleri ele almak için önce mesleki paralarını kaybeder.
- Gevresizlik ve hastalıkların bulaşıcı etkileriyle yaşamı zorlaşır.

**YOK
OLUP GİDEN
SADECE
BEDENİ
DEĞİL
AYDINLIK GÜNLERİ...**

MARKET SUÇLARLA MÜCADELENİN ÖNEMİ

Yüzyıllık sosyolojik, fiziksel ve ekonomik olarak toplumları zayıf düşüren nedenlerden biridir.

Yüzyıllık sorun, özellikle genç nesilleri tehdit ederek toplumların geleceğine zarar verir.

Terör örgütleri ve diğer suç kartellerinin önemi bir finans kaynağıdır.

Afişler

[illegible]

GÖZÜMÜZ OLUN!

KARŞILAŞTIĞINIZ
UYUŞTURUCU TİCARETİNİ
DOĞRUDAN VE
EN HIZLI ŞEKİLDE
BİLDİRİN!

UYUMA

UYUŞTURUCUYLA MÜCADELE UYGULAMASI

NASIL İNDİRİRİM?

KULLANIRIM?

ADIM 1

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZİN
İLK GÖRÜŞ ALANINI
DOLDURUNUZ

ADIM 2

TELEFONUNUZA GELEN
DİNYAZ SMC'YLE
UYUŞULAMA AKTİF OLUR

ADIM 3

"UYUMA" BUTONUNA
BASARAK İLK GÖRÜŞÜ
BAŞLATABİLİRSİNİZ

ADIM 4

BİZİMLE MESAJLAR
VE FOTOGRAF
PAYLAŞABİLİRSİNİZ

KİMLİK TELEFONUNUZUN KAMERASI İLE YAKARCA BİLİYEN İKİ KODLARI
TARAFINDAN GÖRÜŞÜ ANKİTÖR MARKET TELEFONUN İZLENİMİ ALINACAKTIR.

Kimlik bilgilerinizi gizli tutulacaktır.

NARKOTİK SUÇLARLA MÜCADELE VE DAİMİ BAŞKANLIĞI

T.C. SAĞLIK
BAKANLIĞI

SEN DE BAŞARABİLİRSİN.
KENDİN, AİLEN, SEVDİKLERİN VE
HAYALLERİN İÇİN...

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

ALO 191 UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE DANIŞMA VE DESTEK HATTI

kişiye uygun gerekli yönlendirmelerin yapıldığı ve vatandaşların uyuşturucuyla mücadele kapsamında bilgi edinebilecekleri **7 gün 24 saat** hizmet veren bir danışma ve destek hattıdır.

Daha fazla bilgi için
QR kodu okutunuz

bmyk.gov.tr
alo191.saglik.gov.tr

ALO 191 UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE DANIŞMA VE DESTEK HATTI HANGİ HİZMETLERİ SUNAR?

- Kişilere ihtiyaçlarına göre gerekli bilgilendirme yapılır.
- Madde kullanan kişilere tedavileri için uygun yönlendirme yapılır.
- Maddeyi bırakma konusunda kişiler tedavi olmaları yönünde isteklendirilir.
- Yakınlarının madde kullanımından şüphelenen kişilere, madde kullanımına bağlı görülebilecek davranış ve duygudurum değişiklikleri ile fiziksel değişiklikler hakkında bilgi verilir.
- Aileler madde kullanan çocuklarıyla nasıl iletişim kurmaları gerektiği konusunda bilgilendirilir.
- Ailelerin de destek almalarının önemli olduğu vurgulanarak ilgili birimlerle irtibat kurmaları sağlanır.

📞/cbasarabilirsin

2.4.2 “Bi’ liran var mı?” Kampanyası

“Bağımlılığa değil, bağımlılıkla mücadeleye destek olun” sloganıyla hayata geçirilen “Bi’ Liran Var Mı?” kampanyasında, bağımlılıkla mücadelede kamuoyunun desteğine vurgu yapılarak tüm vatandaşlar mücadele sürecinin bir parçası hâline getirilmiştir. Proje ayrıca, 16. Altın Örümcek Web Ödüllerinde “Sosyal Medya Kampanyası” kategorisinde ödül kazanmıştır.

2.4.3. Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planına Yönelik İletişim Stratejisi Uygulama Rehberi

Uyuşturucuyla etkin mücadelede ortak bir iletişim stratejisinin takip edilmesinin önemine binaen iş birliği anlayışıyla ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve medya organlarının konuyu hassasiyetle ele almasını sağlamak amacıyla “İletişim Stratejisi Rehberi” oluşturulmuştur. Bu rehberde; uyuşturucu kullanan kişilerle ilgili tasvirlerde ve medya içerikleri oluşturulurken hassasiyet gösterilmesi gereken hususlar ile farklı hedef kitlelere uygulanabilecek farklı iletişim stratejileri hakkında bilgiler sunulmuştur.

2.4.4. Uyuşturucu ile Mücadele İletişim Farkındalık Kampanyası Belgesi

“Uyuşturucu ile Mücadele İletişim Farkındalık Kampanyası Belgesi”, kamuoyuna ve diğer paydaşlara yönelik iletişim çalışmalarının tek merkezden planlanarak etkin, verimli ve bütünlüklü bir çerçevede yürütülmesi amacıyla, alanında uzman iletişimci, halkla ilişkiler uzmanı, reklamcı, psikiyatr, psikolog ve akademisyenlerin yer aldığı İletişim Bilim Kurulu tarafından hazırlanmıştır. Uyuşturucuyla mücadele sürecinin profesyonelce yönetilebilmesi, kaynakların doğru yönlendirilmesi ve başarılı geri bildirimlerin alınabilmesi için tüm basamaklar bir kampanya olarak değerlendirilmiştir.

2.4.5. Narko-Tır (Hedef Olma Hedefsiz Kalma) Projesi

Madde kullanımı ve zararlarının animasyon ve eğitim programları ile, 9. sınıf üstü katılımcılara anlatıldığı Narkotik Eğitim Tırı (Narko-Tır), ilk olarak 7 Ekim 2015 tarihinde İstanbul’da faaliyete başlamıştır. Ayrıca Konya Emniyet Müdürlüğüne 2020 yılında tasarımı ve yapımı tamamlanan Narko-Tır da 2021 yılında faaliyete başlamıştır.

Narko-Tır, 13 m uzunluğunda ve 2,55 m genişliğinde, özel olarak üretilmiştir. Aerodinamik yapıyı bozmayacak şekilde 8 m genişleyen hareketli bölüm eğitim aracına entegre edilerek araç içerisinde 40 m² modern eğitim salonu oluşturulmuştur. İç mekânda 12 adet dokunmatik ekran ve ekranlarda 54 konuda hazırlanmış madde kullanımı ve zararlarını anlatan animasyonlar ile eğitim programları sunulmaktadır. Projenin başladığı 2015 yılından günümüze kadar 47 ilde yapılan faaliyetler sonucunda 973 bin 639 kişi Narko-Tırları ziyaret etmiştir.

2.4.6. Narko Yarışmalar

Uyuşturucu madde bağımlılığının sağlığa, insan ilişkilerine ve topluma olumsuz etkilerini ortaya koymak, özellikle lise ve üniversite gençliği arasında uyuşturucu madde kullanımını önlemek ve uyuşturucunun zararlarına dikkat çekmek amacıyla 2017 yılından itibaren EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı tarafından Narko Yarışmalar düzenlenmektedir. Bu kapsamda:

Afiş Yarışması: 2 Kasım 2017 – 5 Ocak 2018 tarihleri arasında yapılan yarışmaya 63 ilden 784 öğrenci 942 eserle katılmıştır.

Slogan Yarışması: 2 Kasım 2017 – 8 Aralık 2017 tarihleri arasında yapılmış olup yarışmaya 70 ilden 1.706 öğrenci, 3 bin 618 eserle katılmıştır.

Kısa Film Yarışması: 26 Ekim 2018 ve 1 Mart 2019 tarihleri arasında yapılan Kısa Film Yarışması'na 344 öğrenci 344 eserle katılmıştır.

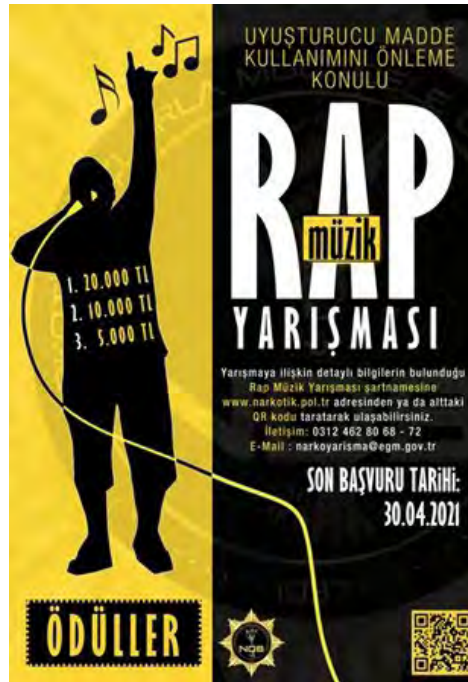
Öykü Yarışması: 23 Aralık 2019 – 30 Nisan 2020 tarihleri arasında yapılmış, 156 üniversiteden 1.078 katılımcı 1078 eserle katılmıştır.

Rap Yarışması: 30 Kasım 2020 – 15 Mayıs 2021 tarihleri arasında 18 yaş ve üzeri kişilere yönelik düzenlenen Rap Müzik Yarışması'na 694 kişi 800 eserle katılmıştır. Yarışmada dereceye giren 5 eser 15 Haziran 2021 tarihinde açıklanmıştır.

Narko-Proje Yarışması: 20 Eylül-23 Aralık 2021 tarihleri arasında Narkotik Suçlarla Mücadele merkez, il birimleri ve grup amirlikleri personeline yönelik, uyuşturucu ile mücadele alanında uygulanabilecek etkin projeler belirlemek amacıyla Proje Yarışması düzenlenmiştir. Yarışmaya 96 kişi 101 proje ile başvuruda bulunmuştur.

Afiş Yarışması: 13 Ocak 2022 – 1 Mayıs 2022 tarihleri arasında üniversite öğrencilerine yönelik uyuşturucu madde kullanımını önleme afiş yarışması düzenlenmiştir. 562 kişi 720 eser ile katılmıştır. Dereceye giren ilk beş eser 12 Haziran 2022 tarihinde açıklanmıştır.

Bu yarışmalara toplam **5 bin 264** kişi, 7 bin 603 eserle katılmıştır.

2.4.7. Narko 191

Uyuşturucu suçlarından işlem gören kişiler arasında sentetik madde veya farklı maddelerin bir arada kullanılmasından kaynaklı olumsuz sonuçlara yönelik farkındalık oluşturmak için 2019 yılında Narko 191 projesi hayata geçirilmiştir. Proje çerçevesinde hedef kitleleri bilgilendirmek amacıyla 3 çeşit önleyici afiş ve 9 çeşit çıkartma hazırlanmıştır.

2022 yılında metamfetamin kullanımının yol açtığı zarar ve ölümlere ilişkin hedef kitleleri bilgilendirmek ve farkındalık oluşturmak amaçlarıyla 4 çeşit (toplam 16 bin adet) afiş ve 3 çeşit (toplam 12 bin adet) çıkartma hazırlanmıştır. Afiş ve çıkartmalar, ülke genelindeki tüm EGM birimleri ve Adalet Bakanlığına bağlı denetimli serbestlik bürolarına gönderilmiştir.

2023 yılında NARKOLOG projesi verilene göre, metamfetamin maddesi kullandığını beyan eden şüphelilerin meslek gruplarına bakıldığında işçi, oto tamircisi, inşaatçı, fabrika işçisi, hurdacı vb. mesleklerin ön plana çıktığı görülmüştür.

Bu kapsamda, metamfetamin kullanımının yol açtığı zarar ve ölümlere ilişkin hedef kitleleri bilgilendirmek ve farkındalık oluşturmak amaçlarıyla 4 çeşit (toplam 18 bin 800 adet) afiş hazırlanmış, başta organize sanayi bölgeleri olmak üzere yukarıda belirtilen meslek grupların icra edildiği alanlara kullanılmak üzere 81 ilin narkotik suçlarla mücadele şube müdürlüklerine gönderilmiştir.

2.4.8. Metamfetamin Konulu Basın Toplantısı

22 Mayıs 2022 tarihinde Kriminal Daire Başkanlığına bağlı Ankara Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü personeli, metamfetaminin nasıl bir madde olduğu ve zararları konusunda medyaya kapsamlı bilgiler vermiştir. Toplantıda, metamfetaminin merkezî sinir sistemi uyarıcısı bir madde olduğu, halk arasında “met”, “kristal”, “buz”, “cam” ve “ateş buz” olarak bilindiği ve bu uyuşturucunun kuvvetli derecede bağımlılık yapma özelliği anlatılmıştır. Metamfetamin kullananların fiziksel ve psikolojik olarak etkilendiği, kişiyi her geçen gün ölüme götürdüğü belirtilmiştir. Uzun süreli kullanımda vücutta kızamıklık ve derin yaralar oluşturduğu, dişlerde ciddi çürümeler ve yaralar meydana getirdiği anlatılmıştır. İri göz bebekleri, hızlı kalp atışı, hızlı nefes alma ve aşırı kilo kaybının yine metamfetamin kullanan bireylerdeki belirtiler arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Psikolojik belirti olarak ise uyku problemleri, halüsinasyon ve şizofreniye kadar ilerleyen duygu durum bozukluklarının olduğu, aşırı doz uyuşturucu madde kullanımında kalp ve böbrek yetmezliği nedeniyle ölümlerin olduğu aktarılmıştır. Metamfetamin ile mücadelede teknolojinin de kullanıldığına, üretilen her metamfetaminin bir kimyasal parmak izinin olduğuna vurgu yapılmıştır. Farklı yer ve zamanlarda yakalanan metamfetamin maddelerinin, fiziksel ve kimyasal profilendirmesinin Ankara Bölge KPL Müdürlüğü uzman personeline yapılarak bu maddelerin aynı kazanda üretilip üretilmediğinin tespit edildiği ve soruşturmacı birimlere bu bilginin aktarıldığı bilgisi verilmiştir.

Metamfetamin Konulu Basın Toplantısı/22 Mayıs 2022

2.4.9. II. Uyuşturucu ile Mücadele Şûrası İletişim Çalıştayı

4 Mayıs 2017 tarihinde, mülga Basın Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü iş birliğinde düzenlenen çalıştaya, akademisyenler, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, eski adıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Yeşilay'dan temsilciler, medya kuruluşlarından gazeteciler katılmıştır. “Medya” ve “Kamuoyu Yönetimi” başlıklarında oluşturulan çalışma gruplarında şu meseleler ele alınmıştır:

Medya Alt Çalışma Grubu Oturumu:

- ◆ Uyuşturucu ile mücadelede medyanın rolü ve önemi,
- ◆ Basılı, görsel ve işitsel medya kanallarında ve haber içeriklerinde dikkat edilmesi gerekenler ve haberin sunuş biçimi,
- ◆ Uyuşturucu ile mücadele anlamında idari-hukuki düzenlemelerine medya mecralarında görünürlük sağlanmasına yönelik faaliyetler.

Kamuoyu Yönetimi Alt Çalışma Grubu Oturumu:

- ◆ Uyuşturucu ile mücadelede ulusal medya kampanyası tasarımı: Geleneksel ve yeni medya önerileri,
- ◆ Topluma rol model olmuş kişilerin farkındalık oluşturmadaki görev ve sorumlulukları.

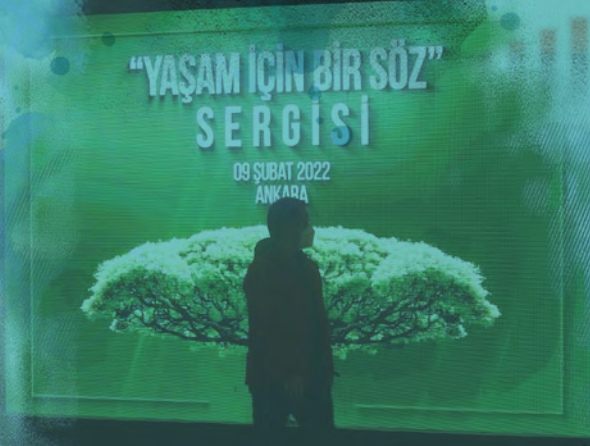
TRT

HACETTEPE
ÜNİVERSİTESİ

World
Organ

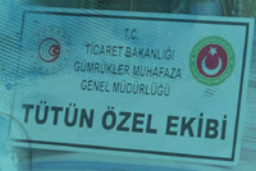
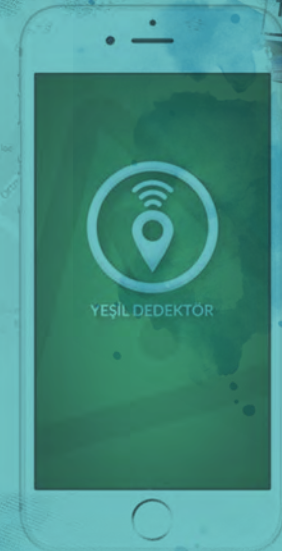
31 MAY

T
İN
Nİ
İS

MEKANI SEÇİN

İhtel bildirme sayfasında size en yakın mekanlar listelenir. İhtalde bulunan mekanı bu listeden seçebilirsiniz.

BİLDİRİMDE B
İhtalde bulunan me
sonrasında gerekli
gerçekleştirilir.

3. BÖLÜM

Tütün ve Alkol Bağımlılığıyla Mücadele

İHLALİ BİLDİR

ULUNUN

kan seçip, bildirimde bulunmanız
denetimler ekipler tarafından

3.1. Bir Küresel Halk Sağlığı Sorunu: Tütün ve Alkol Bağımlılığı

Tütün kullanımı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından, dünyanın şimdiye kadar karşılaştığı en büyük halk sağlığı tehditlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Tütün, doğum öncesinden başlayarak insan yaşamının bütün evrelerinde, 50'den fazlası kanser olmak üzere ölüme kadar götüren pek çok sağlık sorununa yol açmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre küresel olarak, DSÖ Avrupa Bölgesi, %19 kullanım oranıyla kadınlar arasında en yüksek tütün ürünü kullanım oranına sahip bölgedir. Benzer şekilde DSÖ Avrupa Bölgesi ortalama %28'lik tütün ürünü kullanım oranıyla, yetişkinler arasında da en yüksek tütün ürünü kullanımının olduğu bölgedir. 2020 yılı verilerine göre; dünya nüfusunun %22,3'ü, tüm erkeklerin %36,7'si ve kadınların %7,8'i tütün ürünü kullanmaktadır.

31 Temmuz 2023'te açıklanan Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Küresel Tütün Raporu'na göre, dünyada her yıl 8,7 milyon kişi tütün kullanımına bağlı hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Bu ölümlerin yaklaşık 7 milyon kişinin doğrudan tütün kullanımı sonucu, 1,3 milyon kişinin ise pasif içicilik nedeniyle gerçekleştiği belirtilmiştir.

Türkiye'de 2019 yılında 31 bin 742 kişiye akciğer kanseri tanısı konulmuştur. Türkiye'de özellikle erkeklerde hem akciğer kanseri hem de tütüne bağlı diğer kanserler önemini korumaktadır. Tütün kullanımı, erkeklerde görülen kanserlerin en az %40'ının arkasında yatan temel sebeplerden biridir. Akciğer kanserinin %90'ı sigara nedeniyle meydana gelirken ayrıca larinks kanseri, ağız boşluğu, farinks, özofagus, mide, kolon, pankreas, böbrek, mesane, meme ve serviks kanserlerinin oluşumunda da sigaranın etkin rolü vardır. Kanserlerin yaklaşık olarak üçte birinden sigara sorumlu tutulmaktadır.

Tütün endüstrisi, sigara üretimi için yıllık 600 milyon ağaç kesilmesine ve 22 milyar ton su harcanmasına sebep olmaktadır. Her yıl yaklaşık 4,5 trilyon sigara izmariti; okyanusları, sahilleri, nehirleri ve toprağı kirletmektedir. Tütün endüstrisi dünyanın zaten kıt olan kaynaklarının daha da azalmasına ve iklim değişikliğine sebep olmaktadır.

Alkollü içecekler, dünya genelinde düzenleme ve denetim kavramlarının sıklıkla kullanıldığı piyasa sektörlerinin başında gelmektedir. Alkol bağımlılığının yol açtığı zararlar, sağlık problemleri ile sınırlı kalmayıp ulusal ve küresel refahı ve suç işleme oranlarını da etkilemektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün, aralarında Türkiye'nin de olduğu 30 ülkede yaptığı araştırmada, cinayet ve şiddet vakaları ile trafik kazalarının en önemli nedenlerinden birinin alkol olduğu görülmüştür.

Dünya Sağlık Örgütü, alkolü dünyada sağlığın bozulmasına ve erken ölüme sebep olan önlenabilir en önemli üç faktörden biri olarak tanımlamaktadır. Alkol kullanımı her yıl dünyada 3 milyon kişinin yaşamını kaybetmesine sebep olmaktadır. Küresel hastalık ve yaralanma yükünün % 5.1'i alkole atfedilmektedir. Alkol kullanımı, özellikle erken yaşta ölüme ve sakatlığa sebep olmaktadır. 20–39 yaş grubundaki toplam ölümlerin yaklaşık %13.5'i (trafik kazası, intihar, şiddet, vb.) alkolden kaynaklanmaktadır. Alkol kullanımı; çeşitli kanserler, akciğer hastalıkları, ruhsal bozukluklar, siroz, gastrointestinal sistem hastalıkları, kardiyovasküler bozukluklar gibi 200'den fazla hastalık ve yaralanmaya sebep olmakta ve yaşamın pek çok alanının etkileyen zararlar oluşturmaktadır.

Alkol bağımlılığı, alkol kullanımına bağlı ortaya çıkan ve birçok fizyolojik, davranışsal ve bilişsel değişikliklerle seyreden kronik, tekrarlayıcı ve müdahale edilmediğinde ilerleyici bir hastalıktır. Oluşumunda çok çeşitli faktörler (ruhsal, sosyokültürel, biyolojik) rol oynamaktadır.

3.2. Türkiye’de Tütün ve Alkol Bağımlılığı ile Mücadelenin Gelişimi

Ülkemizde tütünle mücadelede yasal düzenlemelerin başlangıcını 7 Kasım 1996 tarihli ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun oluşturmaktadır.

Tütün ve alkol piyasalarının düzenlenmesi kapsamında 2002 yılında 4733 sayılı Kanun ile üst kurul statüsünde Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK) kurulmuştur. 2008 yılında yapılan yasal değişikliklerle TAPDK’nin “sosyal regülasyon” görev ve yetkisi artırılmış, ayrıca kurum tütün kontrolünde Sağlık Bakanlığı ile birlikte yetkilendirilmiş ve görevlendirilmiştir. TAPDK tarafından, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi (TKÇS) çatısı altında yürütülen tüm uluslararası çalışmalar ve organizasyonlara ve Avrupa Birliği ve Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO) bünyesindeki tütün ile ilgili tüm teknik komite ve organizasyonlara aktif katılım sağlanmıştır.

TAPDK, yaklaşık 15 yıl faaliyet gösterdikten sonra 24/12/2017 tarihinde 696 sayılı KHK ile kapatılmış ve görevlerinin tamamına yakını Tarım ve Orman Bakanlığına, gelirlerinin tamamı ise Maliye Bakanlığına devredilmiştir. 2017 yılı sonunda kapatılan TAPDK’nın görevlerini yerine getirmek üzere 2018 yılında 7139 sayılı Kanunla Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı (TADAB) kurulmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından hazırlanan ve tütünle mücadelede ilk uluslararası anlaşma olan “Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi” (TKÇS), 28 Nisan 2004 tarihinde Türkiye tarafından imzalanmış ve TBMM’de kabul edilmiştir. Günümüzde 183 ülke söz konusu sözleşmeye taraftır.

İlk “Ulusal Tütün Kontrol Programı” 7 Ekim 2006 tarihinde Başbakanlık Genelgesi olarak yayımlanmış ve programın uygulanması için 2007 yılında 81 ilimizde “İl Tütün Kontrol Kurulları” oluşturulmuştur. “İl Tütün Kontrol Kurulları” tütünle mücadele çalışmalarının yerel düzeyde yürütülmesi için görevlendirilmiştir. Kurulların statüsü, 11.2017 tarihli ve 696 sayılı KHK ile güçlendirilmiştir. İl Tütün Kontrol Kurulları, 01.02.2018 tarihli mevzuat düzenlemesiyle 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun kapsamına alınmıştır.

Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda, ilgili paydaşlarla iş birliğiyle hazırlanan “Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı 2008-2012” 12 Aralık 2007 tarihinde dönemin Başbakanı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından kamuoyuna tanıtılmıştır. Aynı yıl, Sağlık Bakanlığı bünyesinde Tütün ve Diğer Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur.

Toplumu pasif tütün dumanının zararlarından korumanın tek yolu bütün kapalı alanlarda tütün ürünü kullanımının tamamen engellenmesidir. Bu amaçla, konutlar hariç kamuya açık alanlarda tütün ürünü kullanımını önlemeye yönelik düzenlemeleri içeren 5727 sayılı “Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 3 Ocak 2008 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir. Kanunun kamuya açık kapalı alanlar ile ilgili hükümleri 19 Mayıs 2008 tarihinde; özel kişilere ait lokantalar ile kahvehane, kafeterya, bar gibi eğlence sektöründe hizmet veren işletmelerde, tütün ürünlerinin kullanılmaması ile ilgili hükmü ise 19 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece ikamete mahsus konutlar hariç tüm kapalı alanlarda tütün ürünü kullanımı yasaklanmıştır.

27 Ekim 2010 tarihinde ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı hizmete açılmıştır. Bu hatta 7/24 canlı destek sunulmakta ve günlük ortalama 1.000 çağrı karşılanmaktadır. Bıraktırma oranı %39,3’tür. Ayrıca 2012 yılında Alo 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı’nın birim paketler üzerine yazılması mecburiyeti getirilmiş, genel uyarıların uygulandığı alan %30’dan %65’e çıkarılmıştır.

11 Haziran 2013 tarih ve 28674 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren mevzuat değişikliği ile tütün içersin veya içermesin, tütün mamulünü taklit eder tarzda kullanılan her türlü ürün (elektronik sigara, bitkisel nargile vs.) 4207 sayılı Kanun kapsamında tütün ürünü olarak kabul edilmiştir. 25 Şubat 2011 tarihinde 6111 sayılı

Kanun'la yapılan düzenlemeyle işletmelere ceza verme yetkisi belediyelerden alınıp mahallî mülki amirlere verilmiştir.

Ülkemizde sigara bırakma hizmetlerinin düzenlenmesi amacıyla hazırlanan Tütün Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Birimleri Hakkındaki Yönetmelik, 23 Kasım 2011 tarih ve 28121 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

12 Temmuz 2012 tarihinde 6354 sayılı Kanun'la yapılan düzenlemeyle; marka paylaşımı yasaklanarak tütün ürünü paketleri ve nargile şişeleri üzerine, alanlarının %65'inden az olmamak üzere tütün ürünlerinin zararlarını belirten resimli Türkçe uyarı mesajlarının yer alması zorunlu hâle getirilmiş, tütün ihtiva eden veya etmeyen tüm nargile vb. ürünlerin 18 yaşından küçüklere satılması ve onların tüketimine

sunulması yasaklanmıştır. Ayrıca denetim ekiplerine, 4207 sayılı Kanun hükümlerine aykırı davranan işletmelere yazılı uyarı yapılmaksızın idari para cezası uygulama yetkisi verilmiştir.

Türkiye, 2008 yılından itibaren yürüttüğü tütün kontrolüne yönelik mücadelede DSÖ'nün tütün kontrol çalışmalarına rehberlik etmesi için tüm üye ülkelere önerdiği M-POWER politika paketindeki ölçütlerin tamamını yerine getiren ilk ülke olmuştur. Türkiye'nin 12 Temmuz 2012 tarihinde yaptığı yasal düzenlemelerle yakaladığı bu başarı, 10 Eylül 2012 tarihinde gerçekleştirilen DSÖ Avrupa Bölgesi 62. Bölge Toplantısı'nda Avrupa Bölge Direktörü tarafından da tüm ülkelere duyurulmuştur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan ve 10 Temmuz 2013 tarihinde Panama'da açıklanan "2013 Küresel Tütün Epidemisi Raporu'nda", Türkiye'nin M-POWER kriterlerinin tamamını yerine getiren ilk ülke olduğu, tütün kontrol çalışmalarında tüm dünyaya örnek gösterildiği resmen ilan edilmiştir.

11 Haziran 2013 tarih ve 28674 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 26 ve 27'nci maddeleriyle, 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'da değişiklikler yapılmış, bu değişiklikler ile hususi araçların sürücü koltuklarında tütün ürünlerinin tüketilmesi yasaklanmıştır. Tütün içersin veya içermesin, tütün mamulünü taklit eder tarzda kullanılan her türlü ürün (elektronik sigara, bitkisel nargile vs.) 4207 sayılı Kanun kapsamında tütün ürünü olarak kabul edilmiştir. 4207 sayılı Kanun'un 5'inci maddesindeki cezaları gerektiren fiillerin bir yıllık dönemde tekerrürü hâlinde idari para cezasının bir kat; ikinci tekerrürü hâlinde iki kat artırılarak verilmesi ve aynı dönemdeki üçüncü tekerrürde de işletmenin on günden bir aya kadar kapatılması hükme bağlanmıştır.

10 Ocak 2013 tarihinde TKÇS kapsamında hazırlanan "Tütün Ürünlerinin Yasadışı Ticaretinin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Protokol" Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından imzaya açılmış, ülkemiz protokolü ilk imzalayan 12 ülkeden biri olmuştur. Protokol, 25 Ekim 2017 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve 26 Mart 2018 tarihli ve 30372 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Protokol, taraf olan ülkelere 48'inin resmî onay sürecini tamamlamasından sonra, 25 Eylül 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir. "Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı 2015-2018" 27 Ocak 2015 tarihli 2015/1 sayılı Başbakanlık Genelgesi ekinde yayımlanmış, 2018-2023 döneminde tütün kontrolü alanında yürütülecek çalışmaların yol haritasını oluşturan 2018-2023 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 30 Mayıs 2018 tarihinde Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu Başkanı tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Bu plan; 2015-2018 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planlarından devam edecek faaliyetlere, güncel ihtiyaçlara yönelik yeni inisiyatif ve faaliyetlerin de eklenmesi ile güçlendirilmiştir.

Tütün kontrolü alanında Türkiye'nin yaptığı çalışmalar tüm dünyada örnek gösterilmiş ve çok sayıda ülke tarafından incelenmiştir. DSÖ Avrupa Bölge Ofisi, 42 ülke temsilcisinin katılımıyla yapılan 2012 Yılı Değerlendirme Toplantısı'nı 18-20 Eylül 2012 tarihlerinde ülkemizde yapmıştır. 2012 Yılı Değerlendirme Toplantısı'nda Ulusal Tütün Kontrol Koordinasyon Komitesinin kurulmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda, 2015/1 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı çalışmaları kapsamında oluşturulan Komite ilk toplantısını, 14 Mayıs 2015 tarihinde, Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Türkiye İstatistik Kurumu temsilcilerinin katılımıyla yapmıştır.

“

Türkiye, 2008 yılından itibaren yürüttüğü tütün kontrolüne yönelik mücadelede Dünya Sağlık Örgütü'nün M-POWER politika paketindeki ölçütlerin tamamını yerine getiren ilk ülke olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan ve 10 Temmuz 2013 tarihinde Panama'da açıklanan 2013 Küresel Tütün Epidemisi Raporu'nda, Türkiye'nin M-POWER kriterlerinin tamamını yerine getiren ilk ülke olduğu, tütün kontrol çalışmalarında tüm dünyaya örnek gösterildiği resmen ilan edilmiştir.

”

Sağlık Bakanlığının gençleri dâhil ettiği çalışmalar neticesinde oluşturulan “Tütünle Mücadele Gençlik Eylem Planı” 31 Mayıs 2016 Dünya Tütünsüz Günü kutlamalarında yine gençlerin kendi aralarından seçtikleri bir temsilci tarafından kamuoyuna tanıtılmıştır. Bu eylem planı kapsamında; 24-26 Mart 2017 tarihinde sivil toplum kuruluşlarından gönüllü katılan gençlere, tütünle mücadelenin yanı sıra iletişim becerilerine ilişkin konuları da içeren “Tütünle Mücadelede Görev Bende Akran Eğitim Programı” eğitimleri verilmiştir. Bu program kapsamında eğitim alan gençler, illerinde Sağlık Bakanlığı il müdürlükleri ile iş birliği içerisinde akranlarına yönelik organizasyonlar düzenlemekte ve eğitimler vermektedir.

28 Temmuz 2016 tarihli ve 29784 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Girdi Bildirim ve Toksikolojik Veri Tablolarında Yer Alan Verilerin Değerlendirilmesine İlişkin Kurul Kararında Değişiklik Yapılmasına Dair Kurul Kararı ile ülkemizde üretilerek veya ithal edilerek piyasaya arz edilen tütün mamullerinde mentol ve/veya türevlerinin kullanımı, yasaklanmıştır. Ayrıca bu düzenleme ile bu ürünleri içeren tütün ürünlerinin piyasada bulundurulması da yasaklanmıştır.

Bağımlılık yapıcı maddeler arasında geçirgenlik olduğu göz önünde bulundurularak uyuşturucuyla mücadele çalışmaları için oluşturulan kurumlar arası güçlü iş birliğini esas alan multisektörel yapı genişletilerek 9 Aralık 2017 tarihli ve 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile “Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu” olarak yeniden yapılandırılmıştır. Böylece hem birey hem toplumun tamamı için maddi ve manevi kayıplara sebep olan bağımlılık yapıcı maddelerin (uyuşturucu, tütün, alkol vb.) kullanımı ile kötü alışkanlıkların (teknoloji bağımlılığı, kumar vb.), kararlı politikalar ve multisektörel yaklaşımlarla önlenmesi için çalışmalar bütüncül bir yaklaşımla güçlendirilmiştir.

2015-2018 döneminde Eylem Planı kapsamında yürütülecek çalışmaların sahada uygulanmasına yönelik Sağlık Bakanlığının 2015/6 sayılı Tütün Kontrolü Uygulamaları Genelgesi yayımlanmıştır. Genelge ile kapalı alanların yanı sıra özellikle halkın yoğun kullandığı bazı açık alanlarda da tütün ürünü kullanımının önlenmesine yönelik düzenleme yapılmıştır. Bu kapsamda;

Havaalanı, otobüs terminali, tren garı, alışveriş merkezi, sinema, tiyatro, sağlık kurum ve kuruluşları gibi insanların yoğun kullandıkları ve toplu hâlde giriş çıkışın olduğu kapalı alan mahiyetindeki yerlerin giriş kapılarına asgari 5 metre mesafede olacak şekilde tütün ve tütün ürünlerinin tüketilmesinin önlenmesi,

Kamu kurum ve kuruluşlarımızın, açık alanların yalnızca belirlenmiş yerlerinde tütün mamulü tüketimine müsaade etmeleri, bu alanların toplam açık alana oranının %30’dan fazla olmaması ve giriş kapısından en az 10 metre mesafede olmasına riayet ederek, Dumansız Kampüs uygulamalarının yaygınlaştırılması,

Kamuya açık çocuk parkı gibi temelde çocukların faydalandığı tüm açık alanlarda ve yürüyüş yolu, aletli egzersiz yapılan kısımlar gibi vatandaşların spor yapmaları için

kurumlarca oluşturulmuş alanlarda tütün ve tütün ürünü kullanımının önlenmesine yönelik çalışmaların yapılmasına dair yeni düzenlemeler getirilmiştir.

2018 yılında, televizyonda yayımlanan programlarda, sinema ve tiyatrolarda gösterilen eserlerde tütün ürünlerinin kullanılması ve görüntülerine yer verilmesi ya da internet, topluma açık olan sosyal medya veya benzeri ortamlarda ticari gaye ile veya reklam amacıyla tütün ürünlerinin kullanılması ve görüntülerine yer verilmesi, sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde ve bunların yerleşkelerinde tütün ürünlerinin satışı yasaklanmıştır.

Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları'na ilişkin düzenleme, 23 Aralık 2017 tarihinde Yüksek Kurul Başkanı onayı ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'ne geçilmesiyle birlikte bağımlılıkla mücadele çalışmalarının kesintisiz sürdürülmesi ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanması amacıyla kurul yapılarıyla ilgili mevzuat düzenlemesi yapılmıştır. 14 Şubat 2019 tarihli 30686 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'yle Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunun Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanması talimatlandırılmıştır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcısı'nın başkanlığında kurul ve illerde de vali başkanlığında il koordinasyon kurullarının oluşturulması hükme bağlanmıştır.

16 Mart 2020 tarihli ve 5361 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile Kovitd-19 salgınının yayılımının önlenmesi amacıyla nargile sunumu yapan işletmelerin faaliyetleri geçici süreyle yasaklanmıştır. 27 Haziran 2021 tarihli ve 10530 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile normalleşme çalışmaları kapsamında nargile sunumu yapan işletmelerin tekrar faaliyete başlamasına izin verilmemiştir. İçişleri Bakanlığının 11.11.2020 tarihli ve 18579 sayılı Genelgesi ile maskenin doğru ve sürekli takılmasını sağlamak amacıyla pandemi süresince tüm illerde, vatandaşların yoğun bulunduğu/ bulunabileceği sokak, cadde, meydan ve toplu taşıma araçlarının durakları gibi alanlarda tütün ürünü kullanımı yasaklanmıştır.

25 Şubat 2020 ve 31050 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhurbaşkanı Kararı'yla nikotin içersin veya içermesin her türlü tütün mamulünün

“

*Siyasi bayatı boyunca
sigarayla mücadele eden
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip
Erdoğan, başbakan olarak
göreve gelmesinin ardından,
öncülüğünü yaptığı yasal
ve idari düzenlemelerle
mücadeleyi seferberlik
boyutuna taşımıştır. Söz
konusu düzenlemelerin yanı
sıra Cumhurbaşkanı Erdoğan
toplumda farkındalığı
pekiştirmek üzere bizzat rol
üstlenmiş, katıldığı program
ve ziyaretlerde, üzerinde
sigara paketi taşıyan
kişilerden sigara paketlerini
almış, kullananlardan da bu
alışkanlığı bırakacaklarına
dair söz istemiştir.
Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın,
bu yöntemle yıllardır
topladığı paketlerden bir
kısmı Cumhurbaşkanlığı
Külliyesi Beştepe Sergi
Salonu'nda sergilenmektedir.*

”

ve bunların tüketiminde kullanılan elektronik cihaz, aksam, yedek parça, solüsyon vb. eşyaların ithali yasaklanmıştır. Bu kapsamda Ticaret Bakanlığı tarafından 2020/7 sayılı “Elektronik Sigara ve Benzeri Eşyanın Yolcu Beraberi ve Transiti” konulu genelgesi ile gerekli düzenlemeler yapılmıştır. 26 Haziran 2020 tarihli ve 31167 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren mevzuat düzenlemesiyle 4733 sayılı Kanun’da değişiklik yapılmıştır. Ticari amaçla makaron veya yaprak sigara kâğıdını, içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün veya tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlar, satışa arz edenler, bulunduran ve nakledenlere yönelik uygulanan idari yaptırımlar artırılmıştır. Ayrıca makaron, yaprak sigara kâğıdı ve sigara filtresi, Tarım ve Orman Bakanlığının görevi kapsamına dâhil edilerek tesis kurma ve faaliyet izni almadan bunları üretmek üzere fabrika, tesis veya imalathane kuran ve işletenlere hapis ve adli para cezası verilmesi uygulaması getirilmiştir.

10 Aralık 2022 tarihli ve 32039 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren mevzuat düzenlemesiyle 44733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun kapsamında tütün, tütün mamulleri ve alkollü içkilerin kaçakçılığı ve kayıt dışı üretimini önlemeye yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca aynı kanunla tütün mamulleri ve alkollü içkilerin tüketicilere satışının internet, televizyon, faks ve telefon gibi elektronik ticaret araçları ya da posta ile sipariş yöntemi kullanarak yapmak üzere satış sistemi kurulması veya faaliyette bulunulması hâlinde uygulanacak idari yaptırım düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeyle, vergi güvenliğini sağlamak amacıyla kullanılmasına zorunluluk getirilen özel etiket ve işaretlerle ürünlerin etiketlenmesi veya işaretlenmesi ve etiketlenen veya işaretlenen ürün bilgilerinin kurulan veri merkezine aktarılmasını sağlayan sisteme fiziksel veya bilişim yoluyla müdahale edilmesi hâlinde 3 yıldan 8 yıla kadar, Tarım ve Orman Bakanlığından yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapanlara, 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası uygulanması hükme bağlanmıştır.

2024-2028 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunun 10 Eylül 2024 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüştür. “Tütünsüz Hayat Hedefine” ulaşarak toplumdaki tüm bireyleri tütün kullanımının sağlık, ekonomik, çevresel ve sosyal zararlarından korumak nihai amacı ile hazırlanan Eylem Planı, 15 Ekim 2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Alkollü içkinin reklamına, satışına ve piyasaya arzına ilişkin dünyada da bazı kısıtlamalar uygulanmaktadır. 24/05/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenen 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu’nda; alkollü içkilerin her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımının yapılamayacağına, 22.00 ve 06.00 saatleri arasında perakende alkollü içki satışı yapılamayacağına, alkollü içkilerin on sekiz yaşını doldurmamış kişilere satılamayacağına ve alkollü içki satışı yapılamayacak olan yerlere ilişkin kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır.

Ülkemizde tüketicinin kullanımına sunulan bütün alkollü içkilerin ambalajları üzerine Türkçe sağlık uyarı mesajlarının konulması zaruri hâle getirilmiştir. Otoyollardaki ve devlet kara yollarındaki yapı ve tesislerde alkollü içki satışı ve tüketimi yasaklanmıştır.

3.3. Türkiye’de Tütün ve Alkol Kullanım Verileri

Ülkemizde Tütün ve alkol kullanım verilerine dair en önemli iki kaynak Sağlık Bakanlığının düzenli aralıklarla yayımladığı ve halk sağlığına ilişkin istatistikleri içeren Sağlık İstatistikleri Yıllığı ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hazırlanan Türkiye Sağlık Araştırması’dır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2022 verilerine göre Türkiye’de 15 yaş üstü bireylerin %59,2’si tütün kullanmamaktadır. Bu oran 2016 ‘da %56,5, 2019’da ise %54,5 olarak tespit edilmiştir.

Ülkemizde tütün ve tütün mamulü kullanma durumuna bakıldığında 2016-2022 döneminde tütün mamulü ürünlerini hiç kullanmayanların oranı arttığı görülmektedir. Tütün mamulü kullanımının, özellikle 25-44 yaş arasındaki erkekler arasında yaygın olduğu, kadınlar arasında tütün mamulü kullanımının erkeklere göre daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. 15-24 yaş arasındaki gençler arasında tütün mamulü kullanımının düşük olması da göze çarpmaktadır.

Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2016			2019			2022		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Her gün Kullanan	15-24	28,2	7,8	18,1	31,0	7,9	19,6	29,0	9,0	19,3
	25-34	49,6	16,3	32,5	51,3	17,6	34,4	51,4	18,3	34,9
	35-44	50,6	19,6	35,2	52,9	24,1	38,6	49,0	23,2	36,1
	45-54	45,3	17,7	31,6	45,1	18,4	31,8	48,4	20,2	34,5
	55-64	35,0	10,9	22,9	37,8	12,8	25,1	40,9	14,3	27,4
	65-74	24,2	5,3	14,5	25,5	9,9	12,5	26,1	5,5	15,2
	75+	10,7	1,0	4,1	13,2	3,1	7,1	11,6	2,1	5,9
	15+	40,1	13,3	26,5	41,3	14,9	28,0	41,3	15,5	28,3
Ara Sıra Kullanan	15-24	3,6	3,0	3,3	3,6	2,9	3,2	3,6	2,5	3,1
	25-34	5,1	6,1	5,6	3,9	3,6	3,8	4,7	3,9	4,3
	35-44	5,0	5,9	5,4	3,9	4,6	4,2	4,6	5,0	4,8
	45-54	4,1	4,1	4,1	3,6	3,2	3,4	4,0	4,6	4,3
	55-64	2,5	2,3	2,4	3,2	2,8	3,0	3,7	3,2	3,5
	65-74	1,9	1,3	1,6	1,6	1,5	1,6	2,3	1,6	1,9
	75+	2,8	2,0	2,3	2,9	1,7	2,2	3,9	1,3	2,3
	15+	4,0	4,1	4,1	3,5	3,2	3,4	4,0	3,5	3,8
Daha Önce Kullanan	15-24	3,4	2,1	2,7	4,2	2,0	3,1	2,2	1,2	1,7
	25-34	9,3	6,6	8,0	10,5	7,0	8,7	4,9	2,7	3,8
	35-44	16,6	8,2	12,4	15,9	6,9	11,4	9,1	4,6	6,8
	45-54	24,5	8,7	16,7	26,2	9,4	17,8	15,3	5,8	10,6
	55-64	39,5	9,0	24,1	39,7	11,3	25,3	24,0	8,7	16,2
	65-74	47,4	7,7	26,0	53,6	9,7	30,2	35,8	7,7	20,8
	75+	47,3	5,4	22,0	53,7	6,1	25,2	36,2	5,0	17,4
	15+	19,3	6,7	12,9	21,3	7,2	14,2	13,0	4,7	8,8
Hiç Kullanmayan	15-24	64,9	87,0	75,9	61,2	87,3	74,1	65,2	87,2	75,9
	25-34	36,0	70,7	53,3	34,3	71,8	53,1	39,1	75,1	57,0
	35-44	27,0	66,3	47,0	27,4	64,3	45,8	37,3	67,2	52,2
	45-54	26,1	66,3	47,0	27,4	64,3	45,8	37,3	67,2	52,2
	55-64	22,9	77,8	50,7	19,3	73,1	46,5	31,4	73,8	52,9
	65-74	26,5	86,6	58,9	24,8	82,7	55,7	35,8	85,2	62,1
	75+	39,2	91,6	70,9	30,1	89,1	65,5	48,4	91,6	74,4
	15+	36,6	75,9	56,5	33,8	74,7	54,5	41,7	76,3	59,2

Dünyada her yıl tütün kullanımı nedeniyle 8,7 milyon insan yaşamını yitiriyor

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), her yıl tütün kullanımına bağlı olarak 8,7 milyon kişinin öldüğünü bildirdi

(2020)

Dünya nüfusunun

%22,3'ü

tütün kullanıyor

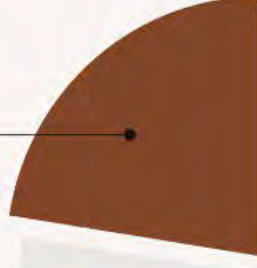
Erkekler

%36,7

Kadınlar

%7,8

Her yıl tütün kullanımına bağlı olarak **8,7 milyon kişi** hayatını kaybediyor

Pasif olarak sigara dumanına maruz kalan **1,3 milyon kişi** ölüyor

TÜTÜN BAĞIMLILIĞI TEDAVİSİNDE
EN BAŞARILI ÜLKELER (2022)

“

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından paylaşılan 2022 yılı verilerine göre Türkiye, tütün bağımlılığı tedavisinde dünyadaki en başarılı ülkelerden biridir.

”

Türkiye'de Tütün Kullanımı Verileri 2000-2022

2000-2022 yılları arasında ülkemizdeki tütün kullanım verileri değerlendirildiğinde her gün tütün mamulü kullanan 15 yaş üstü bireylerin oranındaki düşüş göze çarpmaktadır. 2000 yılında %32 olan bu oran 2022 yılında %28,3 olarak gerçekleşmiştir.

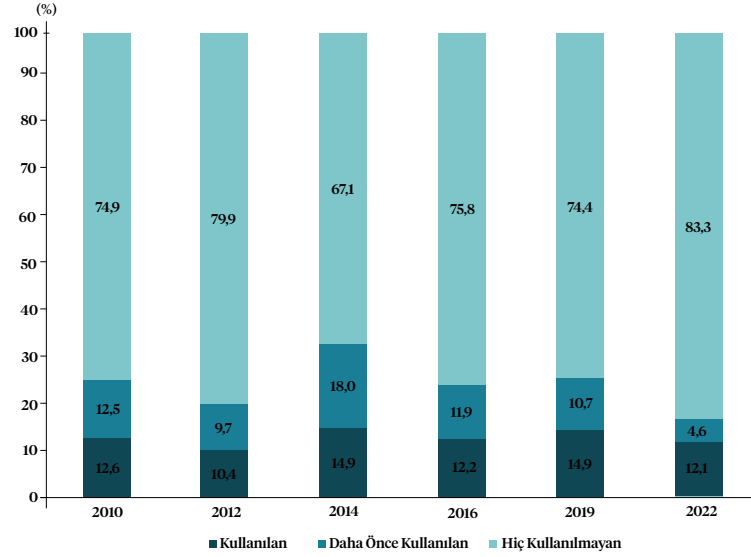
On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamulü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Neden	2016			2019			2022		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Arkadaş Etkisi	30,3	25,9	29,1	34,4	29,9	33,2	31,7	30,2	31,3
Öğrenci	31,7	24,3	29,7	26,7	20,8	25,1	24,1	20,7	23,2
Merak	22,4	19,4	21,6	20,3	17,7	19,6	25,5	19,2	23,8
Kişisel Sorunlar	5,0	10,1	6,3	5,4	10,2	6,6	5,4	8,3	6,2
Hiçbir Özel Neden Yok	4,9	4,5	4,4	5,9	5,7	5,9	6,0	7,2	6,3
Aile Sorunları	3,1	11,2	5,2	3,5	10,5	5,3	3,1	9,5	4,9
Eğlence Amaçlı	3,0	3,8	3,3	3,7	5,0	4,0	4,2	4,8	4,4

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019, 2022

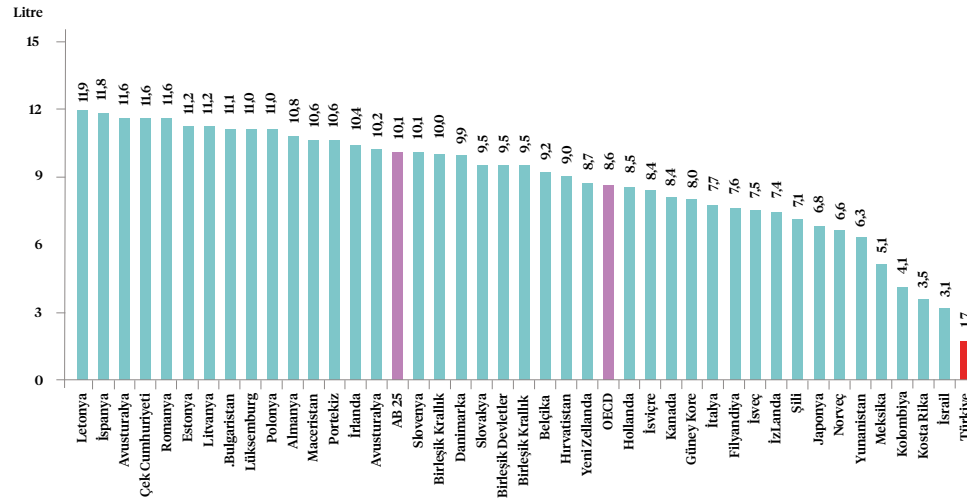
Yukarıda bahsedilen tütün mamullerini kullanma oranlarına bakıldığında, sigaraya başlama nedenlerine dair bir incelemenin gerekli olduğu görülmektedir. Sözü edilen nedenler arasında özenmenin rolü azalırken; arkadaş etkisi, kişisel sorunlar ve eğlence faktörlerinin payı artmıştır. Bununla beraber, merak faktörünün payının genel anlamda dalgalı bir seyir göstererek önceki iki yılda arttığı, ardından azaldığı dikkat çekmektedir. Bilhassa akran etkisinin sigara gibi alışkanlıklarda belirgin öneme sahip olduğu göze çarpmaktadır.

Türkiye'de Bireylerin Alkol Kullanma Durumu, 2010-2022

Ülkemizde alkol tüketim oranları incelendiğinde, alkol kullanmayan bireylerin (daha önce kullanan ve hiç kullanmayanlar) oranının 2010 yılında %74,9 iken 2022 yılına gelindiğinde artarak %83,3 olması dikkat çekmektedir.

On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, Litre, 2022

Türkiye, kişi başına düşen mutlak alkol tüketiminde 1,7 litreyle dünya ortalamasının oldukça altındadır.

Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2016			2019			2022		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	15-24	13,1	5,4	9,3	16,4	6,2	11,4	11,6	4,9	8,3
	25-34	24,1	8,7	16,5	30,9	10,5	20,7	24,2	10,8	17,5
	35-44	25,2	6,4	15,9	30,8	8,7	19,8	23,1	7,2	15,2
	45-54	19,2	3,7	11,5	22,2	6,0	14,2	19,2	5,1	12,2
	55-64	19,7	3,8	11,6	21,3	3,9	12,5	18,6	3,6	11,0
	65-74	11,5	1,0	5,9	15,0	2,3	8,2	12,2	1,8	6,7
	75+	5,5	0,6	2,5	4,1	0,5	2,0	7,1	1,2	3,6
	15+	19,3	5,3	12,2	23,3	6,6	14,9	18,4	5,9	12,1
Daha Önce Kullanan	15-24	5,9	3,9	4,9	5,7	3,0	4,4	2,3	0,9	1,6
	25-34	16,0	7,0	11,5	12,2	5,6	8,9	5,2	2,5	3,9
	35-44	21,4	4,9	13,2	16,0	5,3	10,6	6,4	1,9	4,2
	45-54	23,8	5,8	14,8	20,9	3,7	12,3	7,5	2,3	4,9
	55-64	28,7	4,4	16,4	29,9	3,5	16,6	12,5	1,6	7,0
	65-74	30,4	3,6	16,0	32,9	1,8	16,3	15,8	1,3	8,1
	75+	25,8	1,8	11,3	30,9	2,6	13,9	16,2	0,9	7,0
	15+	19,1	5,0	11,9	17,6	4,0	10,7	7,5	1,7	4,6
Hiç Kullanmayan	15-24	81,0	90,6	85,8	77,9	90,7	84,2	86,1	94,2	90,0
	25-34	59,9	84,3	72,0	56,9	83,9	70,4	70,5	86,8	78,6
	35-44	53,4	88,7	71,0	53,3	86,1	69,6	70,5	90,9	80,7
	45-54	57,0	90,5	73,6	56,9	90,3	73,5	73,3	92,6	82,9
	55-64	51,6	91,9	72,0	48,8	92,6	70,9	68,9	94,8	82,0
	65-74	58,1	95,4	78,2	52,1	95,9	75,5	72,0	96,8	85,2
	75+	68,8	97,5	86,2	65,0	96,9	84,1	76,7	97,9	89,5
	15+	61,6	89,8	75,8	59,1	89,4	74,4	74,1	92,4	83,3

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019, 2022

Alkol kullanımında da tütün mamullerindekine benzer şekilde erkekler arasında kullanımın daha fazla olduğu, hatta ülkemizde kadınlar arasında alkol kullanımının oldukça düşük seviyelerde seyrettiği dikkat çekmektedir.

*On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya
Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı*

Neden	2016			2019			2022		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Eğlence amaçlı	25,9	55,1	29,4	46,9	70,8	52,3	50,4	62,1	53,3
Arkadaş etkisi	25,0	13,4	23,6	19,8	6,7	16,8	14,9	8,5	13,3
Hiçbir özel neden yok	6,5	7,4	6,6	10,9	12,0	11,2	10,0	15,0	11,2
Merak	19,8	7,6	18,3	10,0	6,0	9,1	11,8	9,6	11,3
Özenç	15,1	3,4	13,7	7,2	2,4	6,1	8,0	2,9	6,7
Kişisel sorunlar	5,3	9,3	5,8	3,8	1,0	3,2	3,7	1,4	3,1
Aile sorunları	1,5	1,9	1,5	1,4	0,9	1,3	1,3	0,4	1,1

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019, 2022

Alkol kullananların başlıca alkol alma nedenlerine bakıldığında eğlence, arkadaş çevresinde tek kalmamak ve merak unsurlarının başı çektiği söylenebilir. Araştırmalar, bireylerin alkolle tanışmalarının genellikle gençlik yıllarına rastladığını göstermektedir. Alkol olmadan eğlenilemeyeceği düşüncesi, alkol tüketiminin en önemli nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Ayrıca gençler, arkadaşları tarafından “kabul görmek” ve “yetişkin gibi” olabilmek için alkole yönlenebiliyor.

3.4. Yasa Dışı Ticaret ile Mücadele

Tütün mamullerinin yasa dışı ticareti; sağlık, ekonomi, toplum ve güvenlik konularında etkileri olan, çok boyutlu bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından, dünya genelinde tüketilen her 10 sigara ve tütün ürününden 1'inin yasa dışı olduğu tahmin edilmektedir.

Tütün endüstrisi mensupları sıklıkla, tütün ürünlerine yönelik vergi yükünün artırılması ile kaçak, kayıt dışı tütün ürünlerinin kullanımının artacağını ileri sürmektedir. Oysa pek çok ülkedeki veriler, tütün vergileri ve fiyatları artırıldığında bile yasa dışı ticaretle başarılı mücadele edilebildiğini, bunun sonucunda da vergi gelirlerinin arttığını ve tütün kullanımının azaldığını göstermektedir.

TKÇS'nin hükümlerinden biri de tütün ürünlerinin yasa dışı ticaretinin önlenmesidir. TKÇS'nin 15'inci maddesi kapsamında hazırlanan “Tütün Ürünlerinin Yasadışı Ticaretinin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Protokol” Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 10 Ocak 2013 tarihinde imzaya açılmıştır. Türkiye, protokolü ilk gün imzalayan 12 ülkeden biri olmuştur. Protokol, tüm tarafları kendi içinde etkin tedbirler almaya zorlaması, birbirleriyle iş birliği ve bilgi paylaşımına yönlendirmesi açısından bağlayıcıdır. Protokol, 25 Ekim 2017 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve 2018/11417

sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış ve 26 Mart 2018 tarihli ve 30372 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Ülkemizde Tütün Ürünlerinin Yasadışı Ticaretinin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Protokol’ün uygulanması amacıyla koordinasyonu Ticaret Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülecek olan bir eylem planı hazırlanmıştır.

3.4.1. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Yapılan Düzenlemeler

6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Kapsamında Yapılan Düzenlemeler:

11 Nisan 2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanan 6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 3’üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

(10) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, kaçakçılık suçunu işleyen kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(16) Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(17) Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlerde kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yayanlar, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin edenler, bunları taklit veya tahrif ederek ya da konulduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(18) Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri üreten, yurda sokan, ticarî amaçla bulunduran, nakleden, satışa arz eden veya satanlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(19) Ambalajlarında taklit bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri üreten veya yurda

sokanlar, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile; bu ürünleri ticarî amaçla bulunduran, nakleden, satışa arz eden veya satanlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(20) Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajları üzerinde bulunan ürün bilgileri ile bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin içerdiği bilgilerin farklı olması halinde, bu ürünleri üreten, ithal edenler ile ticarî amaçla bulunduran, nakleden, satışa arz eden veya satanlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

5607 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci, ikinci ve beşinci fıkralarında yer alan "ve kabahatlerin" ibareleri madde metninden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

(9) Tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kamuoyuna ilan edilebilir. Bu ilanın süresi, nasıl yapılacağı ve ilan edilecek kaçakçılık türleri gibi hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

5607 sayılı Kanun'un 11 inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

(5) Bu Kanun uyarınca el konulan ve ambalajlarında kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerden el koyan idarelerce numune alınır, numune dışındaki kısım tutanağa bağlanarak imha edilir. İmha tutanağı ile numune en yakın gümrük idaresine teslim edilir."

6545 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Kapsamında Yapılan Düzenlemeler:

Söz konusu düzenleme ile kaçakçılık fiillerine verilen cezalar ağırlaştırılarak caydırıcı hâle getirilmesi için sigara kaçakçılığına yönelik asgari 3 yıl hapis cezası getirilmiştir.

5607 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin onuncu fıkrasında; "kaçakçılık suçunu işleyen kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır" hükmü yer alıyorken; 28 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6545 sayılı Kanun'un 89. maddesi ile bu düzenleme değiştirilerek "yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz" hükmü getirilmiştir.

Ayrıca 5607 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin on sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“(18) Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri;

- a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden,
- b) Satışa arz eden veya satan,
- c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan,

kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, tütün mamullerinin etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur.”

5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa Göre Kaçak Eşya Yakalanması Halinde Muhbir ve El Koyanlara İkramiye Ödenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Kapsamında Yapılan Düzenlemeler:

15.07.2014 tarihli ve 29061 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa Göre Kaçak Eşya Yakalanması Halinde Muhbir ve El Koyanlara İkramiye Ödenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında, bandrolsüz veya sahte tütün/alkol ürünleri yakalamalarına verilen ikramiyeler, uyuşturucu ile aynı kategoriye alınmış ve yakalama karşılığı verilen ikramiye tutarları arttırılmıştır.

7255 sayılı Gıda, Tarım ve Orman Alanında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Kapsamında Yapılan Düzenlemeler:

4 Kasım 2020 tarihli ve 31294 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 7255 sayılı Gıda, Tarım ve Orman Alanında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun ile yapılan düzenleme ile birlikte makaron ve yaprak sigara kâğıdının yasa dışı ticareti 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 3’üncü maddesinin 10/16/17/18. fıkraları kapsamına alınarak ağırlaştırıcı hükümlere tabi olmuştur.

7341 sayılı Kanun Kapsamında Yapılan Düzenlemeler:

6 Kasım 2021 tarihli ve 31651 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 7341 sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 14’üncü maddesi ile 5607 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle el konulan tütün mamullerinin depolama problemini ortadan kaldırarak maddi külfetin giderilmesi için el konulan tütün mamullerinin el koyan idarelerce numunesinin alınması ve numune dışındaki kısmının tutanağa bağlanarak imha edilmesine yönelik hüküm getirilmiştir.

7423 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun Kapsamında Yapılan Düzenlemeler:

10.12.2022 tarihli ve 32039 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ve 213, 4733, 4760 ve 5607 sayılı Kanunlarda değişiklik öngören 7423 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 8’inci maddesiyle, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3’üncü maddesinin yirmi birinci fıkrasına aşağıdaki hüküm eklenmiştir:

“Tarım ve Orman Bakanlığından yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapanlara iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.”

3.4.2. Elektronik Sigaraya İlişkin Mevzuat Düzenlemeleri

4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, tütün içermeyen ancak tütün mamulünü taklit eder tarzda kullanılan her türlü nargile ve sigara, tütün ürünü kabul edilmektedir. Bununla birlikte bahse konu ürünler, 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un uygulaması bakımından, kısmen de olsa tütün içermemesi nedeniyle tütün mamulü olarak değerlendirilmemektedir.

Elektronik sigaraların üzerinde yapılan araştırmaların henüz sonuçlanmaması ve sigara içmeyenler ile özellikle çocuklar için özendirici olmaları, birçok ülkede yasal sınırlandırmalara tabi tutulmaları veya yasaklanmaları sonucunu doğurmuştur.

Nitekim ülkemizde de 25/02/2020 tarihli ve 31050 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan "Elektronik Sigara ve Benzeri Cihazlar ile Bazı Tütün Mamulleri ve Tütün Mamulünü Taklit Eder Tarzda Kullanılan Mamullerin İthaline İlişkin Karar" kapsamında elektronik sigara cihazları ile ısıtılan tütün mamullerinin ithali yasaklanmıştır. Bahse konu eşyanın yolcu beraberinde girişine ve transitine ilişkin düzenlemeler konusunda Ticaret Bakanlığı yetkilendirilmiştir.

Bu yetkilendirme çerçevesinde Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2020/7 sayılı Genelge'siyle de elektronik eşyanın yolcu beraberinde ülkemize gelişi ve transitini düzenlenmiştir. Bu ürünler için, 2009/15481 sayılı Karar kapsamında herhangi bir muafiyet uygulamasının mümkün olmadığı; ancak sadece 18 yaş üzeri yolcu beraberinde hâlihazırda kullanmakta olduğu bir adet elektronik cihaz, 200 adede kadar ısıtılan tütün mamulü veya toplam 30 ml'yi aşmamak üzere kartuş ya da solüsyon veya 3 adede kadar tek kullanımlık elektronik sigara (19.09.2024 tarihli ve 2024/18 sayılı Genelge ile 10 adede kadar ifadesi 3 adede kadar olarak değiştirilmiştir.) ile sınırlı olmak üzere, girişine izin verildiği; transit yolcular (hava yolu ile transit geçecek yolcular hariç) için de aynı uygulamanın geçerliği olduğu bildirilmiştir. Son yıllarda global trende paralel olarak ülkemizde de elektronik nikotin ürünlerinin kullanımının arttığı gözlemlenmektedir. Mezkûr eşyanın ithalatının yasaklanması ve yolcu beraberinde getirilmesinin sınırlandırılması, eşyanın yasa dışı ticarete konu olma durumunu da etkilemiştir.

Elektronik Sigara Ürünlerinin Transitine İlişkin Düzenleme:

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 25.08.2020 tarihli 56847439 sayılı yazısında, 2149 Sayılı Karar Kapsamında İthal Yasaklanan Eşyanın (elektronik sigara vb.) Transitine hk. düzenlemelere yer verilmiştir.

07/10/2009 tarihli ve 27369 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gümrük Yönetmeliği'nin "Yasaklamaya Tabi Eşyanın Transitine" başlıklı 225'inci maddesinde;

“(1) Kanunun 55 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında yasaklanan eşya ile 56’ncı maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren eşyanın ve kanun veya genel idari düzenleyici işlemlerle ithali yasaklanan eşyanın transitine izin vermeye gümrük ve ticaret bölge müdürlükleri yetkilidir.” hükmüne amirdir.

Bu çerçevede, “Elektronik Sigara ve Benzeri Cihazlar ile Bazı Tütün Mamulleri ve Tütün Mamulünü Taklit Eder Tarzda Kullanılan Mamullerin İthaline İlişkin Karar’ın 1’inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında ithali yasaklanan eşyanın;

- Kara sınır kapılarından bir iç gümrük idaresine ya da bir kara, deniz veya hava sınır kapısına kara yoluyla sevk edilmesine izin verilmemesi,
- Deniz veya hava sınır kapılarından bir iç gümrük idaresine ya da bir kara sınır kapısına kara yoluyla sevk edilmesine izin verilmemesi,
- Deniz veya hava sınır kapılarından, yurt dışı edilmek üzere bir başka deniz veya hava sınır kapısına kara yoluyla sevk edilmesine izin verilmesi (Ro-Ro dâhil),
- Türkiye Gümrük Bölgesi’ne giriş yaptığı deniz veya havalimanında geçici depolama yerine alınarak veya alınmaksızın başka bir deniz veya hava taşıtına aktarılaraq aynı limandan tekrar Türkiye Gümrük Bölgesi dışına sevk edilmesine izin verilmesi,
- Yukarıda sayılanlar haricindeki durumların Gümrük Yönetmeliği’nin 225’inci maddesi hükmü doğrultusunda gümrük ve dış ticaret bölge müdürlüklerince sonuçlandırılması gerekmektedir.

3.4.3. Saha Denetimleri

Tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığıyla mücadelede, ilgili birimlerce bu alandaki kaçakçılığa yönelik denetim, kontrol ve operasyonlar hem gümrüklü yer ve sahalarda hem de ülkemiz sınırları içerisindeki depo, dükkân, tezgâh vb. yerlerde aralıksız sürdürülmektedir.

Gümrük Muhafaza ekiplerince, kaçak tütün ve tütün mamulleri ile alkollü içecek satışının tespiti ve önlenmesine yönelik olarak 2018-2023 döneminde toplam 11 bin denetim gerçekleştirilmiş, denetimlerde çok sayıda kaçak ürün ele geçirilmiştir.

3.4.4. Tütün Özel Ekibi

Tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığı ile mücadele faaliyetlerinde etkinliğin ve verimliliğin artırılması, ilgili kurumlar arasında iş birliğinin tesisi ve ortak operasyonel faaliyetler ile denetimlerin ifası amacıyla, 9 Kasım 2021 tarihinde, Ticaret Bakanlığı bünyesinde, Gelir İdaresi Başkanlığından 2, Tarım ve Orman Bakanlığından ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünden 2 personelin görevlendirildiği Tütün Özel Ekibi teşekkül ettirilmiştir. Söz konusu ekip, 2021 yılı sonu itibarıyla tütün ve tütün mamulleri kaçakçılığı ile mücadele kapsamında denetim faaliyetlerine başlamıştır.

Tütün Özel Ekibi 2022 Ve 2023 Yılı Yakalama İstatistikleri

Eşya Türü	2022 (20 Olay, 30.6 Milyon TL Değerinde Eşya)	2023 (24 Olay, 194.1 Milyon TL Değerinde Eşya)
Makaron	44.094.000 adet /15 Kg	40.584.400 adet
Sigara/Doldurulmuş Sigara	5.512.400 adet	6.402.125 adet
Sigara Kağıdı	238.364 kg/ 275 paket	148.014.275 adet / 97 rulo
Sigara Filtresi	9.432.840 adet	543 rulo/9.850 kg
Kıyılmış Tütün	13.939 kg	16.353 kg
Makaron Dolum Makinesi	2 adet	
Makaron İmalat Makinesi		10
Sigara İmalat Makinesi		2
Bandrol	125	303 adet
Nargile Tütünü	620 kg	55 Kg
Taşımada Kullanılan Araç	4 adet	3 adet
4458 Kapsamında Kesilen İdari Ceza	2.1 Milyon TL	

3.4.5. Dedektör Köpekleri

Sınır kapılarında kaçakçılığa geçit vermeyen ve “süper burun” olarak nitelendirilen dedektör köpekler, taşıtlara veya yolcu bagajlarına gizlenerek ülkemize kaçak yollardan sokulmaya çalışılan tütün ve tütün mamullerinin tespitinde Gümrük Muhafaza personeline 2022 yılında eğitime başlanan çay-tütün dedektör köpeklerinin sayısı 2024 itibarıyla 23’e yükselmiştir.

3.4.6. Okul Çevresi Denetimleri

Gençler ve genç yetişkinler tütün endüstrisinin pazarlama taktiklerine ve tütün ürünlerinin zararlı etkilerine karşı oldukça savunmasızdır. Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde tütün ürünü satış noktası bulunmasının engellenmesi, münhasır satış noktaları oluşturularak özellikle gençlerin tütün ürünü satış noktalarına girmesinin önlenmesi, gençlerin yoğun bulunduğu işletmelerde tütün ürünü satışı ve sunumunun önlenmesi, ihlalde bulunan işletmelere yönelik satış ve sunum belgesinin iptal edilmesi gibi önlemlerin alınarak çocuk ve gençlerin tütün ürünlerine erişiminin engellenmesi hedeflenmektedir.

Öğrencilerin madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklara karşı korunması, suça sürüklenmesine sebep olabilecek alkol, sigara, tütün vb. maddeler ile kesici, delici, yaralayıcı vb. diğer unsurların satılması, taşınması ve bulundurulmasını önlemek amacıyla okullar çevresinde kafe, internet salonu, market, büfe, park, bahçe vb. kamuya açık alanlarda oluşturulan karma ekiplerle ülke genelinde eş zamanlı olarak çocuk ve gençlerin korunmasına yönelik genel asayiş uygulamaları ve denetimler yapılmaktadır.

25.02.2020 tarih ve 2149 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ülkemizde ithali ve satışı yasaklanan elektronik sigara ürünleri (puf, likit, elektronik nargile vb.) özellikle okul çevrelerinde sıkı denetlenmektedir.

Ayrıca 14 Şubat 2019 tarihli ve 2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile oluşturulan “Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu” kararları gereği denetimler yapılmaktadır. Okul çevrelerinde bulunan tekel ruhsatlı ve tekel ruhsatsız bakkal, market, büfe gibi yerler ile sigara satışı ihtimali bulunan kafeler tespit edilip konu ile ilgili yasaklar tebliğ edilerek her ay iki kez denetlenmektedir.

Son 3 yıl içerisinde (2022-2023-2024) sigara satışı ihtimali bulunan 855.162 iş yeri kontrol edilmiş, tespit yapılan 1.847 iş yerine işlem yapılmıştır.

3.5. Pasif Etkilenimin Önlenmesi

5727 sayılı “Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” kamuya açık kapalı alanlar, özel hukuk kişilerine ait lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde tütün ürünlerinin tüketilmemesi hükmü yürürlüğe girmiştir. Kanunun tüm hükümleriyle yürürlüğe girmesiyle ikamete mahsus konutlar hariç tüm kapalı alanlarda tütün ürünü kullanma yasağı getirilmiştir. Kanunla, başta çocuk ve gençler olmak üzere tüm toplumu, tütün ürünü dumanına bağlı pasif maruzluktan korumak amaçlanmıştır.

3.5.1. Dumansız Hava Sahası Denetim Sistemi

4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun kapsamında ikamete mahsus konutlar hariç tüm kapalı alanlarda tütün ürünü kullanımı yasaklanmıştır. Yasağın etkili şekilde uygulanmasını sağlamak için güçlü bir denetim mekanizması geliştirilmiştir.

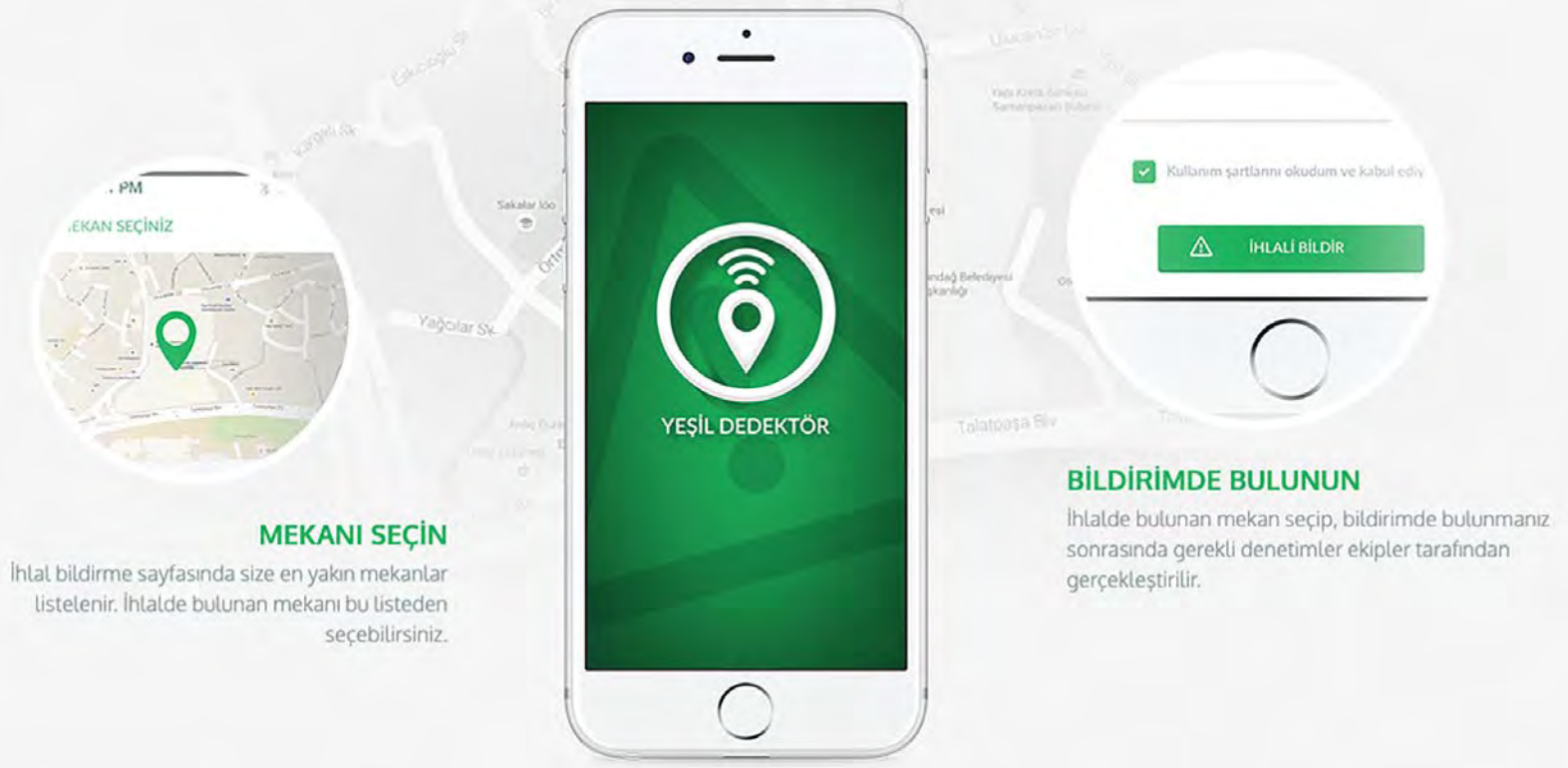
İlgili kamu kurumları görevlilerinden (sağlık personeli, emniyet kuvvetleri, öğretmenler, belediye zabıtası vb.) oluşan yaklaşık 1.500 denetim ekibiyle 7 gün 24 saat esasına göre denetimler yapılmaktadır. Denetimlerin hızlı ve etkin yapılması, verilerinin anlık izlenerek değerlendirilebilmesi, ildeki tüm işletmelerin denetlenmesi, ihlal tekerrürlerinin sistem üzerinden görülerek takip edilmesi, ihbar sonucunda verilen adresin kolaylıkla bulunmasını sağlayacak GPS'i barındırması ve denetim esnasında yaşanabilecek herhangi bir acil durumda merkezin derhâl uyarılması ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla; 17 Eylül 2012 tarihinden itibaren GPS destekli tablet bilgisayarlar kullanılarak denetimlerin yapıldığı Dumansız Hava Sahası Denetim Sistemi'ne (DHSDS) geçilmiştir.

2012 yılında itibaren kullanılmakta olan "Dumansız Hava Sahası Denetim Sistemi" 2020 yılında güncellenmiştir. 19 Temmuz 2009-30 Kasım 2024 tarihleri arasında ülke genelinde, mahallî mülki amirler tarafından görevlendirilen denetim ekipleri tarafından yaklaşık **40 milyon denetim** gerçekleştirilmiştir.

3.5.2. Yeşil Dedektör Mobil Uygulaması

4207 sayılı Kanun kapsamında ihlalin yaşandığı herhangi bir yerde bireylerin, ALO 184 SABİM'e bildirimde bulunarak o işletmeye ilişkin adres bilgilerini Bakanlık yetkilileri ile paylaşmaları gerekliliği bulunmaktadır. Ancak bu durumun işletme sahipleri ile problemlere sebep olma riski sebebiyle, güncel teknolojik gelişmelerden istifade etmek için yeni çalışmalar hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Cemiyetinin iş birliğinde geliştirilen "Yeşil Dedektör" mobil uygulaması, Dumansız Hava Sahası Denetim Sistemi ile entegre çalışmaktadır.

GPS teknolojisi ile çalışan bu mobil uygulama ile vatandaşlarımız kanunen yasak olan yerlerde sigara içildiğini görmeleri hâlinde akıllı telefonlar, tabletler aracılığı ile bu durumu online olarak bildirebilmekte ve ihbar, işletmeye ait konum bilgisi ile birlikte Sağlık Bakanlığı Dumansız Hava Sahası Denetim Sistemi'ne düşmektedir. Böylece denetim ekiplerce en kısa sürede müdahale edilebilmektedir. Yeşil Dedektör uygulaması, 9 Şubat 2017 tarihinden itibaren tüm Türkiye'de kullanılmaya başlamıştır.

3.5.3. İller ve İlçeler Arası Çapraz Denetim Modeli

Denetimler sırasında, denetim görevlilerinin işletme mensupları tarafından zaman içerisinde tanınmasıyla baskılara maruz kalmaları gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Bunların önüne geçmek ve denetimlerin etkinliğini artırmak amacıyla iller arası çapraz denetim modeli uygulaması hayata geçirilmiştir. Kolluk kuvvetlerinin de yer aldığı çapraz denetim ekipleri, çalışmalarını özellikle ihlal riskinin yüksek olduğu eğlence mekânları, gece kulüpleri, kafeler ve nargile kafeler gibi işletmelerde yoğunlaştırmaktadır.

İlk kez 2016 yılında yapılan iller arası çapraz denetimlerde; rutin denetim ihlal oranlarında yaklaşık 16 kat, ihbar denetimlerindeki ihlal oranlarında ise yaklaşık 4 kat artış olduğu görülmüş ve çapraz denetim uygulaması yaygınlaştırılmıştır. Sadece belirli illerde gerçekleştirilen çapraz denetim uygulamasının başarılı olması ve diğer illere de bu uygulamanın yaygınlaştırılabilmesi için 2019 yılında 81 ili kapsayan iller arası çapraz denetim uygulamasına geçilmiştir.

İller arası yapılan çapraz denetimlerin yanı sıra aynı ilde ilçeler arasında da çapraz denetimler de yapılmaktadır. Aynı ilde ilçeler arasında haftada 1 kez, ayda en az 4 kez denetim yapılan ilçeler arası çapraz denetim uygulamasına ülke genelinde 2018 yılında geçilmiştir.

3.5.4. Tütün Denetçileri Uzaktan Eğitim Programı (TÜDEP)

Denetim personelinin tütün kontrolü uygulamaları ve pasif etkilenime ilişkin bilgi ve becerilerini artırarak ülke genelinde denetimlerdeki farklı uygulamaları önlemek ve denetimlerin aynı standartta yapılmasını sağlamak amacıyla eğitim içerikleri

hazırlanmış ve Tütün Denetçileri Uzaktan Eğitim Programı (TÜDEP) geliştirilmiştir. 16 Kasım 2018 tarihinde uzaktan eğitim vermek üzere hizmete açılan program; denetim ekiplerinde görevli personelin yanı sıra, kolluk ve diğer kamu personeli tarafından da kullanılmaktadır. Bu kapsamda programı 4 bin 334 kişi tamamlamıştır. Ayrıca TÜDEP içerikleri kullanılarak 81 ilde denetim ekiplerine yönelik yüz yüze eğitim vermek üzere 168 kişiye eğitici eğitimi verilmiş, eğitimciler tarafından verilen eğitimlerle birlikte yaklaşık 8 bin kişi eğitim almıştır.

3.5.5. İdari Para Cezası

Kapalı alanlarda tütün tüketimi cezası bireylere 977 TL, işletmelere ilk ihlalde 13.532 TL- 67912 TL arası, tekrar durumlarında ise 1. tekerrürde 2 kat, 2. tekerrürde 3 kat olarak uygulanmakta, 3. tekerrürde 10-30 gün işletme kapatma cezası verilmektedir.

3.6. Talep ile Mücadele Çalışmaları

3.6.1. Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı Tütün ve Alkol Bağımlılığı ile Mücadele İçerikli Modüller

Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğinde anaokulu grubundan yetişkinlere kadar her yaş grubuna özel, sağlıklı yaşam, tütün, uyuşturucu, alkol, teknoloji bağımlılığına yönelik modüllerden oluşan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) kapsamında okullarda rehber öğretmenler tarafından, öğrencilere ve velilere yönelik eğitimler verilmekte, gerekli durumlarda müdahalede bulunmaktadır. (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3)

2014'ten bu yana uygulanmakta olan "Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM)" kapsamında okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise ve yetişkin hedef kitlesine yönelik; sağlıklı yaşam, teknoloji, tütün, alkol, kumar ve madde bağımlılığı konularında eğitim modülleri hazırlanmıştır.

Tütün bağımlılığı eğitimi, katılımcıların tütün bağımlılığına dair temel düzeyde bilgi edinmelerini ve farkındalık kazanmalarını amaçlar. Tütün bağımlılığının güncel durumu ve sebepleri, vücudumuz ve sosyoekonomik hayatımız üzerindeki etkileri, sigara, e-sigara, nargile kullanımının sonuçları, çocukları korumak için yapılması gerekenler gibi başlıkları içeren, farkındalık kazandırmayı amaçlamaktadır.

Alkol bağımlılığı eğitimi; alkol ve alkol bağımlılığı, alkol kullanımının kısa ve uzun dönem etkileri, alkol hakkında yanlış bilinenler, alkolün neleri değiştirebileceği gibi konularda farkındalık kazandırmayı amaçlayan bir eğitim programıdır. Tütün ve alkol bağımlılığı kapsamında verilen eğitimler aşağıdadır.

İlkokul Tütün Bağımlılığı Eğitimleri

- ◆ Tütün Bağımlılığı ile İlgili Genel Bilgi Ve Kavramlar
- ◆ Pasif Etkilenim
- ◆ Tütün Bağımlılığının Toplumsal Zararları
- ◆ Tütün Bağımlılığı Risk Faktörleri
- ◆ Tütün Bağımlılığından Koruyucu Faktörler
- ◆ Tütünle Mücadelede Yer Alan Kurumlar

Ortaokul Tütün Bağımlılığı Eğitimleri

- ◆ Tütün bağımlılığı ile ilgili genel bilgi ve kavramlar
- ◆ Tütün bağımlılığı risk faktörleri
- ◆ Tütün bağımlılığından koruyucu faktörler
- ◆ Tütün endüstrisine bakış
- ◆ Tütünle mücadelede yer alan kurumlar
- ◆ Tütün kullanımı ile ilişkili hastalıklar
- ◆ Tütün bağımlılığı konusunda güncel sorunlar
- ◆ Pasif etkilenim
- ◆ Doğru bilinen yanlışlar

Lise Tütün Bağımlılığı Eğitimleri

- ◆ Tütün bağımlılığı ile ilgili genel bilgi ve kavramlar
- ◆ Pasif etkilenim
- ◆ Genetik ve biyolojik etmenler
- ◆ Psikolojik etmenler
- ◆ Çevresel etmenler
- ◆ Tütün bağımlılığından koruyucu faktörler
- ◆ Tütün endüstrisine bakış
- ◆ Tütünle mücadele eden kurumlar
- ◆ Doğru bilinen yanlışlar

Lise Alkol Bağımlılığı Eğitimleri

- ◆ Giriş ve tanımlama
- ◆ Alkol kullanımının sağlık üzerine etkileri
- ◆ Alkol kullanım bozukluğunun nedenleri
- ◆ Bağımlılık sürecinin evreleri
- ◆ Önleme
- ◆ Alkol hakkında doğru bilinen yanlışlar
- ◆ Alkolsüz bir hayatın kazanımları
- ◆ Alkol nörobiyolojisi
- ◆ Alkol ve trafik
- ◆ Alkol ve şiddet

Yetişkin Tütün Bağımlılığı Eğitimleri

- ◆ Epidemiyoloji
- ◆ Tütün ürünlerinin fiziksel, kimyasal, biyolojik özellikleri
- ◆ Tütün bağımlılığı ile ilgili genel bilgi ve kavramlar
- ◆ Tütün bağımlılığı sürecinin özellikleri
- ◆ Pasif etkilenim
- ◆ Tütün kullanımı ile ilişkili hastalıklar
- ◆ Tütün bağımlılığı konusunda güncel sorunlar
- ◆ Tütün endüstrisine bakış
- ◆ Tütünle mücadelede yer alan kurumlar
- ◆ Tütün bağımlılığı risk faktörleri
- ◆ Sigara bırakma sonrası görülen değişimler ve düzelen sağlık göstergeleri
- ◆ Tütün bağımlılığından koruyucu faktörler
- ◆ Ebeveynler çocuklarını tütün bağımlılığından nasıl koruyabilirler?
- ◆ Doğru bilinen yanlışlar

Yetişkin Alkol Bağımlılığı Eğitimleri

- ◆ Alkol nörobiyolojisi
- ◆ Alkol kullanımının sağlık üzerine etkileri
- ◆ Alkol kullanım bozukluğunun nedenleri
- ◆ Giriş ve risk faktörleri
- ◆ Alkol ve şiddet
- ◆ Önleme
- ◆ Alkol hakkında doğru bilinen yanlışlar
- ◆ Alkolsüz bir hayatın kazanımları
- ◆ Alkol ile ilgili yasalar
- ◆ Ebeveynlere ve yetişkinlere öneriler

Okulda Bağımlılıkla Mücadele Programı

Bağımlılık, zararlı madde kullanımının devam etmesiyle gelişen bir süreçtir. Kişi bağımlı oluncaya kadar önce sigara, alkol veya maddeyi dener, daha sonra bunları daha sık ve riskli bir şekilde kullanmaya başlayıp sonrasında bağımlı olabilir. Dolayısıyla bağımlı olmadan önce kişi için bir “kullanıcı olma” ve/veya “alışma” süreci vardır. OBM Programı, çocuğu ve ergeni henüz “deneme” ya da “kullanma” düzeyindeyken zararlı maddeden vazgeçirmeye yönelik MEB ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğiyle geliştirilmiş önleyici müdahaleler bütünüdür. OBM Programı sigara, alkol, madde ve yoğun internet kullanımı olan ortaokul ve lise öğrencilerine yöneliktir (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı

“Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı” (YYBE); öğrencilerin bağımlılık riskinden uzak bir yaşam sürmesini, olumlu davranış değişiklikleri ve alışkanlıklar kazanmasını, kendini riskli ortam ve durumlardan korumasını sağlayacak etkinliklerden oluşan okul temelli, koruyucu ve güçlendirici bir eğitim programıdır. 2021 yılı itibarıyla 81 ilde uygulanmaya başlayan YYBE, birincil önleme yaklaşımıyla Türkiye’de bu ölçekte hazırlanan ilk programdır. 15 hafta olarak tasarlanan programın hedef kitlesi sigara, alkol ya da diğer maddeleri denememiş veya denemiş ancak kullanıcı olmayan öğrencilerdir.

Ergenlik döneminde sigara içme ve alkol denemelerine eğilim sıklıkla görülmekte ve daha sonraki ergenlik dönemine, hatta ötesine geçerek erişkinliğe taşınabilmektedir. Yapılan araştırmalar bağımlılık yapıcı maddelerin ilk kez deneme ve madde kullanmaya başlamada 15 yaşın kritik bir dönem olduğunu göstermektedir. Bağımlılık yapıcı madde kullanımı konusunda kritik bir dönem olarak görülen çocukluk ve ergenlikte yaşam becerilerini kazanmanın; sigara, alkol ve madde kullanımını azalttığı, bireylere zorlayıcı yaşam olayları karşısında başa çıkabilecekleri beceriler sağladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle YYBE Programı 7. sınıf düzeyinde program uygulanması, 8. sınıf düzeyinde ise takviye edicilerin kullanılması şeklinde tasarlanmıştır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi

Yeşilay tarafından 2011 yılında İstanbul’da başlatılan, 2015’te Yeşilay şubelerinin bulunduğu 24 ilde uygulanan ve 2017’de ise 81 ilde uygulanan Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek yarışması Milli Eğitim Bakanlığıyla iş birliğiyle uygulanmaktadır. İlkokul, ortaokul ve liselerde, “bağımlılık” konulu edebî ve görsel kategori olarak kompozisyon, şiir, afiş, resim, karikatür ve kısa video gibi alanlarda düzenlenen yarışmada, öğrencilerin zararlı alışkanlıklara karşı bilinçli yetişmeleri, sigara, alkol, uyuşturucu, teknoloji ve kumar bağımlılığının olumsuz ve yıkıcı etkileri konusunda kendilerinde

ve çevrelerinde farkındalık oluşturmaları amaçlanmaktadır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

Münazara Yarışmaları

Bağımlılıklarda en riskli grup olan liseli gençleri bağımlılıklardan korumak ve onlara olumlu alternatif alışkanlıklar kazandırmak amacıyla Yeşilay Liseler Arası Münazara Turnuvası gerçekleştirilmiştir. Turnuva, lise öğrencileri ve öğretmenleri tarafından yoğun ilgi görmüş, 2024 yılında da Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde 541 okulun katılımı ile düzenlenmiştir (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

MEB -Yeşilay İş Birliği Protokolü

Millî Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğinde gerçekleştirilen çalışmalara yönelik yürütülen protokoller tek çatı altında birleştirilerek 7 Şubat 2025 tarihinde “Bağımlılıkla Mücadele Çalışmalarına Yönelik İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır. Böylece öğrencilerin tütün, alkol, madde, teknoloji ve kumar bağımlılığına ilişkin geliştirilen “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM)”, “Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM)”, “Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitimi Programı (YYBE)”, “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi” ve “Bağımlılıkla Mücadele Odaklı Sosyal Etkinlikler” kapsamında koruyucu ve önleyici etkinliklerden oluşan programların uygulamalarına katılması ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanların bağımlılıkla mücadele alanında izleme, değerlendirme çalışmalarını yürütmesi amaçlanmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Çalışmalar

Kamu-özel sektör ayrımı olmaksızın 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 28’inci maddesinde yer verilen, bağımlılık yapan maddeleri kullanma yasağına dair hüküm şöyledir:

- (1) İşyerine, sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanmak yasaktır.
- (2) İşveren; işyeri eklentilerinden sayılan kısımlarda, ne gibi hallerde, hangi zamanda ve hangi şartlarla alkollü içki içilebileceğini belirleme yetkisine sahiptir.
- (3) Aşağıdaki çalışanlar için alkollü içki kullanma yasağı uygulanmaz:
 - a) Alkollü içki yapılan işyerlerinde çalışan ve işin gereği olarak üretileni denetlemekle görevlendirilenler.
 - b) Kapalı kaplarda veya açık olarak alkollü içki satılan veya içilen işyerlerinde işin gereği alkollü içki içmek zorunda olanlar.
 - c) İşinin niteliği gereği müşterilerle birlikte alkollü içki içmek zorunda olanlar.

6331 sayılı Kanun kapsamında bir işveren yükümlülüğü olan ve bütün iş yerlerinin çalışanları için zorunlu bulunan “çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri” kapsamında “tütün ürünlerinin zararları ve pasif ekilenim” başlığına da yer verilmiştir. Bununla iş yeri düzeyinde eğitim çalışmaları yapılmış ve tüm çalışanların hem işe girişlerinde hem de çalışma süreleri boyunca belirli aralıklarla bu eğitimleri almaları sağlanmış, çalışanlarda konuyla ilgili bilgi, tutum ve davranış değişikliği oluşturmak hedeflenmiştir.

15.05.2013 tarihli ve 28648 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in 6’ncı maddesi “İşveren, çalışanlarına asgari Ek-1’de belirtilen konuları içerecek şekilde temel

eğitimlerin çalışan işe başladıktan sonra en kısa sürede verilmesini sağlar.” hükmünü haiz olup aynı düzenlemenin Ek-1’inde yer alan “Eğitim Konuları” tablosunun 2M/d’ de “Tütün ürünlerinin zararları ve pasif etkilenim” konusu yer almaktadır.

İşe giriş ve periyodik muayene formunda çalışanın sigara ve alkol kullanıp kullanmadığına dair bilgileri alınmaktadır.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı çerçevesinde hedef kitleye etkili danışmanlık hizmeti sunulabilmesi için 15-16-17 Ocak 2020 tarihlerinde Yeşilay iş birliğiyle 200 iş ve meslek danışmanına yönelik “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” düzenlenmiştir. Aynı yıl, 12 Ağustos 2020 tarihinde 70 iş ve meslek danışmanına yine Yeşilay iş birliği ile “TBM Farkındalık Eğitimi” verilmiştir.

2021 ve 2022 yıllarında uygulayıcı eğitimi alan personel tarafından toplam 100 iş ve meslek danışmanına “Tütün Bağımlılığı, Alkol Bağımlılığı, Madde Bağımlılığı ve Teknoloji Bağımlılığı” eğitimi verilmiştir. 21 Aralık 2023 tarihinde de Yeşilay iş birliği ile 60 iş ve meslek danışmanına çevrim içi “Yeşilay Farkındalık Eğitimi” düzenlenmiştir. Böylece eylem planı döneminde toplam 430 iş ve meslek danışmanı eğitimlere katılmıştır.

Alkol Bağımlılığı Eğitimi (Alkol Farkındalık Gözlüğü)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Bakanlık personeline yönelik Alkol Bağımlılığı Eğitimi (Alkol Farkındalık Gözlüğü) gerçekleştirilmiştir. Eğitim öncesinde uygulamalı olarak “Alkol Farkındalık Gözlüğü” hakkında bilgi verilmiş, alkol bağımlılığı, alkol bağımlılığının yol açtığı sorunlar ve alkol bağımlılığından kurtulma yöntemleri konularında sunumlar gerçekleştirilmiştir. Eğitim, Yeşilay personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.

3.6.2. Düz Paket Uygulaması

Ülkemizde 2010 yılından itibaren sigara paketleri üzerinde resimli sağlık uyarıları yer almaktadır. 2012 yılında yapılan mevzuat değişikliği ile resimli sağlık uyarılarının alanı %65’ten az olmayacak şekilde artırılmıştır. 5 Aralık 2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Sağlıkla İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile tütün ürünü paketleri ile nargile şişelerinin üzerine, zararlarını belirten resimli ve Türkçe yazılı uyarı veya mesajların konulacağı alanın boyutu, %85’e çıkarılmıştır. Ayrıca düz paket uygulaması ile birlikte tütün ürünü paketlerinin üzerindeki resimler de çeşitlendirilmiştir.

Düz paket uygulamasına ilişkin düzenlemeleri içeren; Sağlık Bakanlığının uygun görüşü ile Tarım ve Orman Bakanlığının hazırlanan, “Tütün Mamullerinin Üretim Şekline, Etiketlenmesine ve Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”

1 Mart 2019 tarihli ve 30701 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile düz paket uygulamasına ilişkin hükümleri taşımayan tütün ürünlerinin 5 Aralık 2019 tarihinden sonra piyasaya arz edilmesi ve 5 Ocak 2020 tarihinden sonra da piyasada bulundurulması yasaklanmıştır. Ayrıca düz paket uygulaması ile birlikte tütün ürünü paketlerinin üzerinde Avrupa Birliği tarafından önerilen resimlerin yanı sıra Kanada ve Tayland'dan alınan yeni resimler de eklenmiştir.

Düzenleme ile Türkiye'de üretilen veya ithal edilen tütün ürünlerinin; paketlerinde markanın yazı karakteri, punto boyutu, şekli, paket üzerindeki konumu dâhil olmak üzere paketlerin rengi, diğer yazı, ibare ve şekillerin tamamının aynı şekilde tasarlanan düz paketle piyasaya arz edilmesi sağlanmıştır.

Kabul edilen kanun hükümleri arasında düz paket uygulamasının yanı sıra; televizyonda yayımlanan programlar, filmler, diziler, müzik klipleri, reklam ve tanıtım filmlerinde, sinema ve tiyatrolarda gösterilen eserlerde, internet, topluma açık olan sosyal medya ve benzeri ortamlarda tütün ürünleri kullanılamayacak, görüntülerine yer verilemeyecek; sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde ve üniversite yerleşkelerinde tütün ürünlerinin satışı yapılamayacaktır.

3.6.3. Vergilendirme

Ülkemizde alkollü içkiler ve tütün mamullerinin vergilendirilmesine yönelik politikaların belirlenmesinde bu ürünlerin sağlığa zararı da dikkate alınmaktadır.

TKÇS hükümlerinden, tütün kontrolünde en etkili uygulamalardan biri olarak değerlendirilen “vergi artışı” konusunda ülkemizde önemli başarılar sağlanmıştır. Vergi yoluyla tütün ürünlerinin fiyatının artışı, özellikle gençlerin tütün ürünü kullanımına başlamasının önlenmesi konusunda en etkili politikalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Tütün ürünü fiyatlarında %10 düzeyinde yapılan artışla tütün ürünü kullanım sıklığı gençlerde ortalama %10, yetişkinlerde ortalama %4 düzeyinde azalma göstermiştir. Ülkemizde bu kapsamda yürütülen çalışmalara, Hazine ve Maliye Bakanlığı tam destek vermektedir.

12/6/2002 tarihli ve 24783 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu’nda alkol ve tütün ürünleri verginin konusuna alınmış ve mezkûr Kanuna ekli (III) sayılı listede, (A) ve (B) cetvellerinde vergilendirmeye yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bahsi geçen (A) Cetveli’nde; alkollü içkiler, kolalı, meyvalı ve sade gazozlar, alkolsüz biralalar, 20.09 ve 22.02 G.T.İ.P. numaralarında sınıflandırılan ambalajlanmış ve/veya toptan teslimatı konu edilen; meyve nektarları, meyveli içecekler, limonatalar, enerji içecekleri, sporcu içecekleri, soğuk çay, soğuk kahve, tonik ve tatlandırılmış veya aromalandırılmış benzeri içecekler yer almakta olup, (B) Cetveli’nde ise puro, sigarillo, sigara, nargile tütününü, enfiye veya çiğnemeye mahsus tütün gibi tütün mamulleri ve makaron yer almaktadır. 4760 sayılı Kanun’un 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bu kanuna ekli (III) sayılı listede yer alan söz konusu malların ithali veya imal edenler tarafından teslimi ile özel tüketim vergisi (ÖTV) uygulanmadan önce müzayede yoluyla satışı bir defaya mahsus olmak üzere ÖTV’ye tabidir. ÖTV, konusuna giren her mal için bir kez uygulanmakta ve vergi uygulandıktan sonraki el değiştirmeleri vergiye tabi olmamaktadır.

Diğer taraftan, vergi güvenliğinin sağlanması amacıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 257’nci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, 1 Seri No.lu Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Genel Tebliği ile tütün mamulleri, makaron ve alkollü içkiler için bandrollü ürün izleme sistemi kurulmuş ve bu kapsamda söz konusu mallar için bandrol ve kod (biralalar için) uygulaması zorunluluğu getirilmiştir. 4760 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesinin 5’incifıkrasına göre, Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 257’nci maddesinin verdiği yetki uyarınca kullanılma zorunluluğu getirilen özel etiketi veya işareti olmayan özel tüketim vergisine tabi malların bulundurulduğunun tespit edilmesi hâlinde, bu malları bulunduranlar adına ÖTV tarhiyatı yapılmakta ve vergi cezası kesilmektedir.

Ayrıca Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığınca ilgili dönemlerde, Tütün ve Tütün Mamulleri Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı (2011-2013), Tütün Mamullerinin Yasa Dışı Ticaretinin Önlenmesine Yönelik Eylem Planı (2020-2023) ve Alkollü İçkilerde Ürün İzleme Sistemi Uygulama Genel Tebliğ çalışmalarına katkı sağlanmıştır.

3.6.4. Tütün Bağımlılığı Tedavisi İzlem Sistemi (TUBATİS)

Sigara bırakma polikliniklerine başvuran hastaların takibinin ve ilaçların izleminin yapılabilmesi için Tütün Bağımlılığı Tedavisi İzlem Sistemi (TUBATİS) geliştirilmiştir. Bu sistem aracılığıyla polikliniğe başvuran hastalara ilişkin veriler takip edilebilmekte ve bu hastalar, ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı tarafından yapılan geri dönüş aramaları ile desteklenmektedir. Yılda 6 kez yapılan geri dönüş aramalarında sigara bırakma sürecindeki bireyin durumu hakkında bilgi alınmakta, nikotin yoksunluk belirtilerine ilişkin çözüm önerileri sunulmakta ve cesaretlendirici önerilerle sigara bırakma sürecinin devamı konusunda motivasyon sağlanmaktadır. Ayrıca sistem üzerinden polikliniklerinin sigara bırakma sürecindeki başarı durumlarıyla birlikte, ilaç stokları da takip edilerek anlık geri bildirim verilmekte ve ilaç sevkiyatı yapılmaktadır.

3.6.5. Tütün Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Birimi Uzaktan Eğitim Programı (TUBATEB)

Sigara bırakma polikliniklerinde görev yapan sağlık personeline, mevzuat hükümlerine göre uzaktan eğitim yoluyla standart olarak verilen eğitimlerin birinci aşaması olan Tütün Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Birimi Uzaktan Eğitim Programı (TUBATEB), 2019 yılında yenilenmiştir.

3.6.6. Toplantı ve Etkinlikler

Tütün Vergileri ve Tütün Vergilendirmesi Eğitim Çalıştayı

3 Ekim 2011 tarihinde Ankara'da DSÖ, Sağlık Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı iş birliğinde 15 ülkeden Bloomberg Girişimi ortaklarının katılımıyla "Tütün Vergileri ve Tütün Vergilendirmesi Eğitim Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya; Bangladeş, Brezilya, Çin, Mısır, Hindistan, Endonezya, Meksika, Filipinler, Pakistan, Polonya, Rusya Federasyonu, Tayland, Türkiye, Ukrayna, Vietnam'dan temsilciler katılmıştır.

Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı Çalıştayı ve İl Değerlendirme Toplantısı

Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı kapsamında yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla 18-20 Kasım 2015 tarihleri arasında "Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı Çalıştayı ve İl Değerlendirme Toplantısı" düzenlenmiştir.

Eylem planı kapsamında paydaş kurumların, meslek ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, akademisyenler ve Bakanlık il temsilcilerinin katıldığı çalıştayda, eylem planının değerlendirilmesinin yanı sıra tütün kontrol çalışmalarında sahada yaşanan sorunlar, çözüm önerileri ve tütünle mücadele çalışmalarının geliştirilmesine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Tütünle Mücadelede Sivil Toplum ve Gençlik Çalıştay Toplantısı

Sağlık Bakanlığı, ülkemizde yürütülen tütünle mücadele çalışmalarının temel amaçlarından biri olan “Çocuk ve Gençlerin Tütün Ürünlerinin Zararlarından Korunması”na yönelik sivil toplum kuruluşlarından gönüllü katılan gençlerle birlikte çalışmalar da yürütmektedir. Bu kapsamda ilki 9-10 Nisan 2016, ikincisi 30 Mayıs 2016 tarihlerinde yapılan Tütünle Mücadelede Sivil Toplum ve Gençlik Çalıştay’ında gençlerin tütün ürünlerinden korunması ve tütünle mücadele çalışmalarına aktif katılımlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Çalıştay

2 Ekim 2019 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının ev sahipliğinde, ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla kamuoyunda bağımlılıkla mücadelenin doğru anlaşılmasına yönelik iletişim stratejisi belirleme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Çalıştayı

12 Şubat 2025 tarihinde Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu tarafından “Tütün ve Tütün Ürünleri ile Mücadele Çalıştayı” düzenlenmiştir. Bu mücadelede yeni stratejilerin belirlenmesine katkı sağlanması hedeflenen çalışmaya 81 ilin halk sağlığı başkanı ve çeşitli üniversitelerden akademisyenler de katılmıştır. Alanında uzman katılımcılar, Medya, İletişim ve Farkındalık Çalışmaları, Pasif Maruziyetin Önlenmesi, Denetim Stratejileri ve Uygulamaları, Tütünsüz Kurum, Elektronik Sigara ve Yeni Tütün Ürünleri ile Mücadele, Sigara Bırakma Hizmetleri, Mevcut Politikalar ve Yasal Düzenlemeler konularında değerlendirmelerde bulunmuştur.

3.7. Tütün Bağımlılığı ile Mücadelede Alınan Ödüller

Türkiye tütün bağımlılığı konusunda yaptığı mücadele çerçevesinde bu mücadeleyi yürüten ülke, devlet yöneticileri, akademisyenler olarak birçok ödüle layık görülmüştür.

- ◆ 2008 yılında Avrupa Bölgesi 31 Mayıs Sigarasız Dünya Günü Ödülü dönemin Sağlık Bakanı Recep Akdağ’a verilmiştir.
- ◆ 2010 yılında Dünya Sağlık Örgütü Küresel Sigara ile Mücadele 31 Mayıs Sigarasız Dünya Günü Özel Ödülü 2010 yılında dönemin Başbakanı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a verilmiştir.
- ◆ 2012 yılında, TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Cevdet Erdöl’e “DSÖ 2012 Dünya Sigarasız Günü Özel Ödülü” verilmiştir.

- ◆ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a başbakanlık yaptığı dönemde 31 Mayıs 2013 Dünya Tütünsüz Günü'nde "Küresel Tütün Kontrolü Özel Prestij Ödülü" verilmiştir.
- ◆ 31 Mayıs 2013 Dünya Tütünsüz Günü'nde, Eski Sağlık Bakanı Dr. Mehmet Müezzinoğlu'na "Küresel Tütün Kontrolü Başarı Ödülü" verilmiştir.
- ◆ 25 Eylül 2018'de New York'ta Birleşmiş Milletler 73. Genel Kurulu sırasında Birleşmiş Milletler tarafından, "Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü" kapsamında yürütülen çalışmalar sebebiyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus tarafından başarı ödülü takdim edilmiştir.
- ◆ 31 Mayıs 2021 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından, TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanvekili ve İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut'a, tütün kontrolü alanında başarılı bireylere ve kuruluşlara verilen "31 Mayıs Dünya Tütünsüz Günü Ödülü" verilmiştir.

3.8. Tütün ve Alkol Bağımlılığı ile Mücadelede İletişim Çalışmaları

Tütün ve alkol bağımlılığıyla mücadele; gelecek nesillerin sağlığının yanı sıra ekonomik kalkınmayı ve çevresel sürdürülebilirliği de ilgilendiren, dolayısıyla küresel ölçekte çaba gerektiren bir konudur. Bu mücadelede başarılı sonuçlar almak ve sağlıklı bir gelecek kurmak için toplumun tamamını kapsayıcı iletişim stratejilerinin geliştirilmesi elzem hâle gelmektedir. Türkiye'nin bağımlılıklar konusundaki sağlık politikasının etkin uygulanmasına ve toplumsal bilincin artırılmasına yönelik öne çıkan iletişim kampanyalarına aşağıda yer verilmiştir.

3.8.1. Dumansız Hava Sahası İletişim Kampanyası

19 Mayıs 2008'de yapılan mevzuat düzenlemesi sonrasında "Dumansız Hava Sahası" ve "Havanı Korumak" sloganlarıyla ulusal medya kampanyası başlatılmıştır. 2008-2012 Ulusal Tütün Kontrol Programı ve Eylem Planı çerçevesinde Sağlık Bakanlığı tarafından kamuoyuna duyurularak başlatılan Dumansız Hava Sahası Kampanyası 2008-2013 yıllarını kapsayacak şekilde planlanmış ve uygulanmıştır.

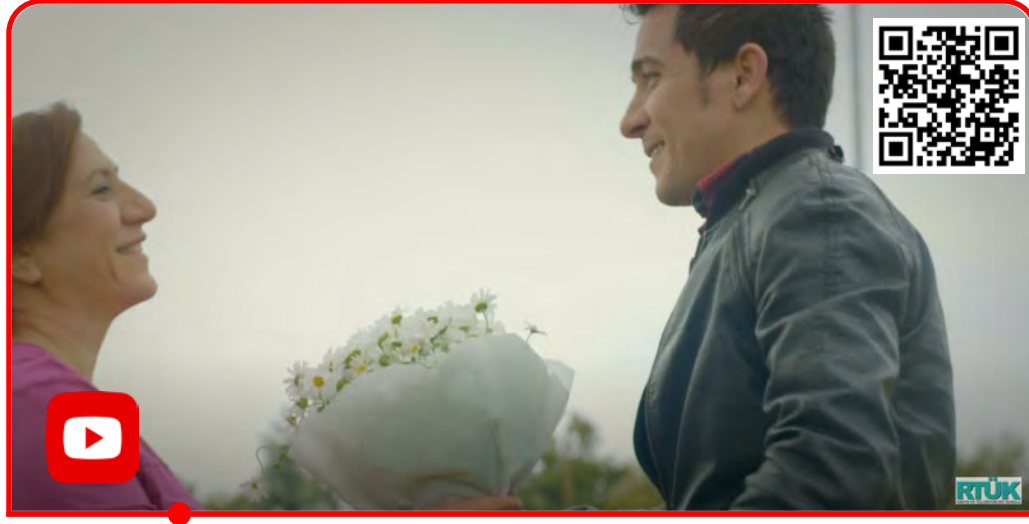
Sigara içmeyenlerin haklarına ilişkin bilinç geliştirilmesi, sigara içenlerin ise alan sınırlamaları ve düzenlemeler konusundaki uyum sürecinin sağlanması amacıyla hazırlanan kampanya dört fazda gerçekleştirilmiştir.

“

*Cumhurbaşkanı
Recep Tayyip Erdoğan'ın
Başbakanlık döneminden
itibaren öncülük ettiği
tütün ile mücadele bareketi,
dünya ülkeleri tarafından
ilgiyle izlenmiş, başta
Cumhurbaşkanı Recep
Tayyip Erdoğan olmak üzere
ilgili kurum ve kişiler DSÖ
tarafından 2008 yılından
itibaren üst üste ödüllere
layık görülmüştür.*

”

Anneler Kamu Spotu

2008-2009 yıllarını kapsayan 1. fazda siyaset, sanat ve spor dünyasının önde gelen isimleri kampanya görsellerinde kullanılmış, havanikoru.saglik.gov.tr web sitesi açılmış, sosyal paylaşım sitelerinde kampanyanın yer alması sağlanmıştır. 1-28 Mayıs 2008 tarihleri arasında “Bırak-Kazan Kampanyası” düzenlenmiştir. Kampanyanın 1.fazı sonunda 62 milyon kişiye ulaşılmış ve kampanya toplumsal bir sağduyu hareketine dönüşmüştür.

2009-2010 yıllarını kapsayan 2. fazda hedef grup olarak pasif içiciler ve kadınlar belirlenmiştir. 2010-2012 yıllarını kapsayan 3. fazda doğrudan bağımlı bireylerin bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir. 2011-2012 yıllarını kapsayan son fazda ise sigarayı bırakanların öyküsüne yer verilmiştir.

Kampanya çerçevesinde televizyon ve radyo spotu, gazete ilanı, açık hava reklamları, afişler, broşürler ve diğer iletişim materyalleri hazırlanmıştır. Her sosyoekonomik konumdan ve toplumsal statüden bireylerin ve politika, sanat, spor gibi alanlarda topluma rol modeli olan kişilerin, kampanyanın ortak sözcülüğünü yapması sağlanmıştır. Tüm siyasal parti liderleri, toplumun farklı kesimlerinden temsilciler medya kampanyasına desteklerini dile getirmişlerdir. Bunlara ek olarak çeşitli kurumların personeline sigara bırakma eğitimleri verilmiş, ihtiyacı olan personelin sigara bırakma poliklinik hizmeti alması sağlanmıştır.

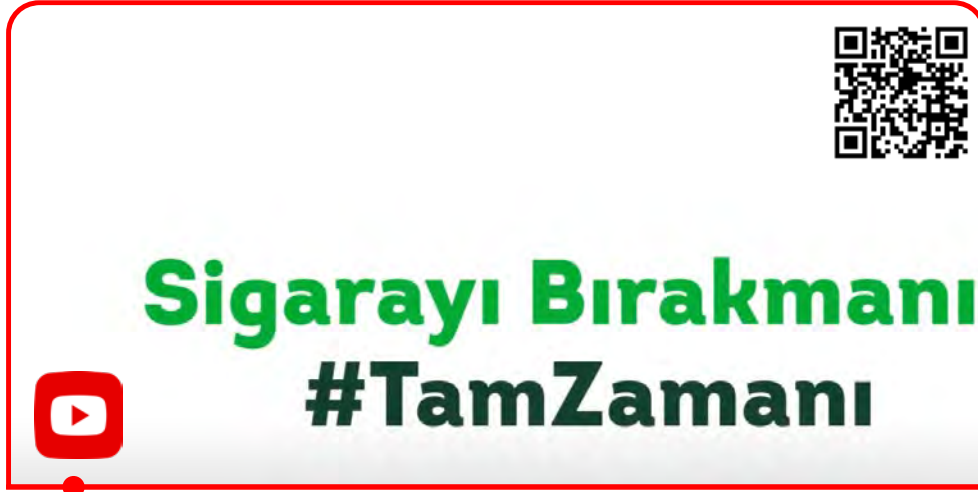
Kampanya kapsamında 31 Mayıs Dünya Tütünsüz Günü, 9 Şubat Sigara Bırakma Günü, Kansere Haftası, Yeşilay Haftası gibi özel gün ve haftalara yönelik etkinlikler düzenlenmiştir.

Dumansız Hava Sahası Kampanyası kapsamında hazırlanan kamu spotları şunlardır:

- ◆ Ofis Kamu Spotu
- ◆ Taksi Kamu Spotu
- ◆ Sigara Pişmanlıktır Kamu Spotları
- ◆ Hayat Senin Karar Senin Kamu Spotları
- ◆ Sigara Her Nefeste Zarar Veriyor Kamu Spotları
- ◆ Ucunda Ölüm Var Kamu Spotları
- ◆ Değerli Anlar ve Babalar Günü Kamu Spotları
- ◆ Pasif İçicilik Çocuklar Kamu Spotu
- ◆ Anneler Kamu Spotu
- ◆ Kahvemi Sigarasız İçemiyorum Kamu Spotu
- ◆ Birkaç Saat Bile Duramıyorum Kamu Spotu
- ◆ Sonunda Kamu Spotu
- ◆ Sevgili Geleceğim Kamu Spotu
- ◆ Sigara Kokteyl Kamu Spotu
- ◆ Sağlıklı Yaşam İçin Görev Bende Kamu Spotu
- ◆ Gözleri Üzerinde Kamu Spotu
- ◆ Nargile Kamu Spotu
- ◆ Kafe Kamu Spotu
- ◆ Taksi Kamu Spotu
- ◆ Nargile Kamu Spotu
- ◆ Duman Kamu Spotu

3.8.2. “Başarabilirsin” Sigara Bırakma Kampanyası

2018-2023 Ulusal Tütün Kontrol Programı ve Eylem Planı çerçevesinde hazırlanan kampanya ile toplumsal hassasiyete uygun kararlı mücadele vurgusu yapılmıştır. 2018-2024 yıllarını kapsayan kampanya, dijital ve konvansiyonel medya kanalları kullanılarak tüm illerde uygulanmıştır.

Sigarayı Bırak Hayatı Bırakma Kamu Spotu

Onlar Kazanırken Biz Kaybediyoruz Kamu Spotu

Kampanyanın medya materyalleri televizyon ve radyo spotu, gazete ilanı, açık hava reklamları, afişler, broşürleri olmuştur. Ayrıca sanatçılar, sporcular gibi topluma rol modeli olan kişilerin, kampanyanın ortak sözcülüğünü yapması sağlanmıştır.

Başarabilirsin Sigara Bırakma Kampanyası kapsamında hazırlanan kamu spotları şunlardır:

- ◆ Onlar Kazanıyor, Biz Kaybediyoruz-1
- ◆ Sigarayı Bırakmanın Tam Zamanı-1 (Koronavirüs Sigara İçeni Sever)
- ◆ Sigarayı Bırakmanın Tam Zamanı-2 (Koronavirüs Sigara İçeni Sever)
- ◆ Çocukları Tütün Salgını ve Zararlarından Koruma İnisiyatifi
- ◆ Sigarayı Bırak Hayatı Bırakma
- ◆ Onlar Kazanıyor, Biz Kaybediyoruz-Sigara Gerçekleri

3.8.3. “Sigarayı Bırak, 48 Saatte Değişimi Başlat” Kampanyası

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından 9 Şubat Dünya Sigarayı Bırakma Günü dolayısıyla başlatılan “Sigarayı Bırak, 48 Saatte Değişimi Başlat” kampanyası, tütün ve tütün ürünleriyle mücadele kapsamında hazırlanmıştır. Sigaranın zararlarına yönelik farkındalığın oluşturulmasının amaçlandığı kampanya kapsamında sigaranın insan sağlığına ve sosyal hayata zararları, bu zararlardan kurtulmak için neler yapılabileceği konusunda bilgilerin yer aldığı afişler, sosyal medya içerikleri ve videolar hazırlanmıştır.

Sigarayı Bırak, 48 Saatte Değişimi Başlat Kampanyası

3.8.4. “Görev Bende” Kampanyası

“Görev Bende” kampanyası, gönüllüler ve 81 ilin il sağlık müdürlüklerinde görev yapan koordinatörlerin iş birliğinde yürütülmüştür. “Görev Bende” gönüllülük programıyla kafe, kahve, restoran, toplu taşıma aracı, park, kamu kurumu gibi kamuya açık yerlerde doğrudan bireylere veya kurumlara, işletmelere yönelik eğitimler verilmiştir.

“Görev Bende” kampanyası kapsamında 81 ilde 2 bin 121 eğitim programı düzenlenmiştir. Bu eğitim programlarına katılan 146 bin 708 kişiye tütün kullanımının zararları, bırakmanın yararları, sigara bırakma hizmetleri, pasif etkilenim konularında eğitimler verilmiştir. Buna ek olarak verilen eğitimler şunlardır:

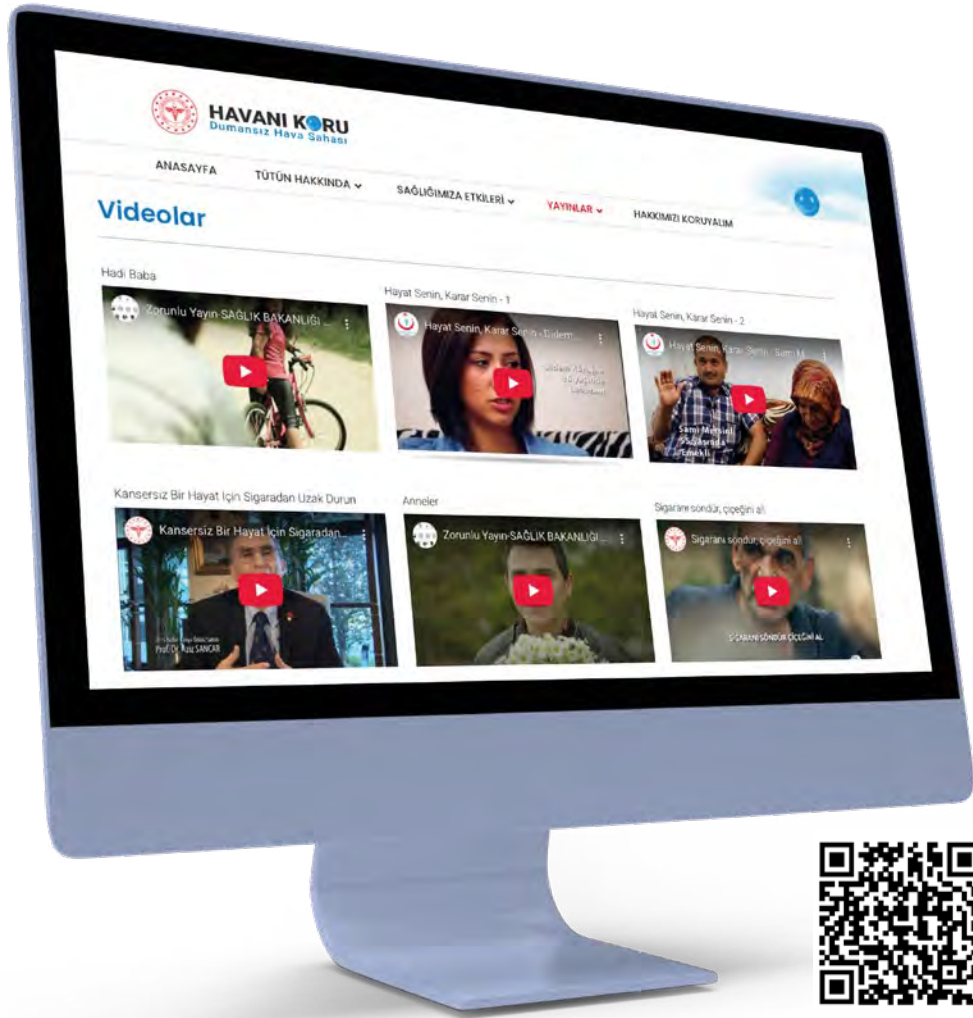
- ◆ ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı
- ◆ ALO 184 SABİM-Tütün İhbar Hattı
- ◆ Yeşil Dedektör Mobil Uygulamasının tanıtılması

Ayrıca işletmelere 4207 sayılı Kanun ihlallerinin önlenmesine yönelik eğitimler ile satış noktalarına 18 yaşından küçüklere tütün ürünü satılması, tek adet (tek dal) sigara satış yasaklarına yönelik eğitimler verilmiştir.

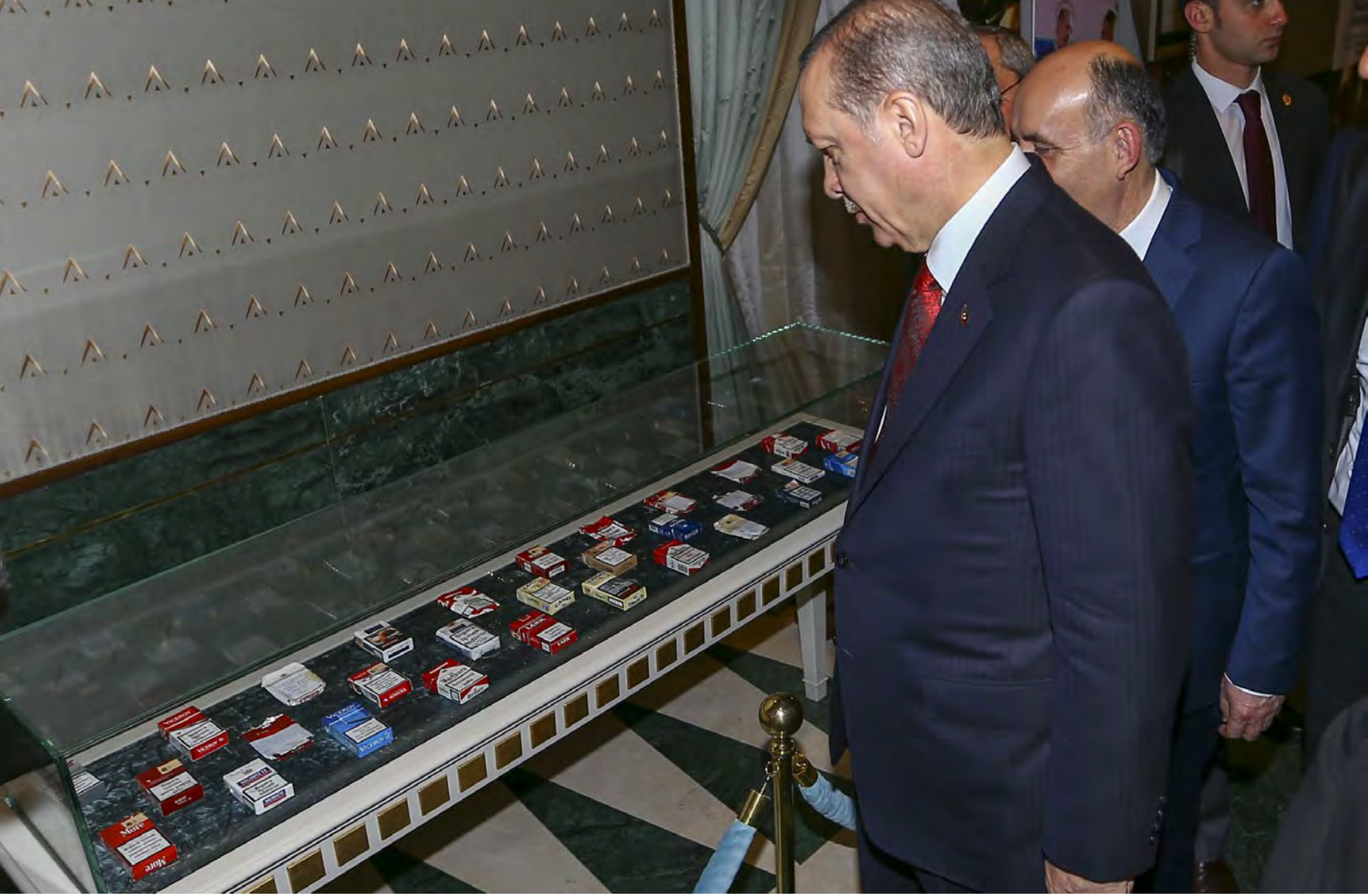
Kampanya kapsamında kalabalık yerlere stantlar kurulmuş, karbonmonoksit ölçümü yapılmış, tütün ürünü kullanmayanlar motive edilmiş, kullananlara bırakmanın yararları ve yöntemleri anlatılmış, 56 bin 271 kişi sigara bırakma polikliniğine yönlendirilmiştir. Kurumlara ve işletmelere, çalışanlarına yönelik sigara bırakma kampanyası başlatılması için rehberlik edilmiş ve sosyal medya etkinlikleri düzenlenmiştir.

3.8.5. havanikoru.saglik.gov.tr Web Sitesi

Medya kampanyalarının yanı sıra toplumu tütün ürünlerinin zararlarına ilişkin bilgilendirmek, yürütülen çalışmaları kamuoyu ile paylaşmak için havanikoru.saglik.gov.tr internet sitesi, 2013 yılında hizmete açılmıştır. Site, hizmete açıldığı tarihten 30 Kasım 2024'e kadar 2 milyon 180 bin 687 kez ziyaret edilmiştir.

Havani Kuru Kampanyası Kapsamında Hazırlanan Kamu Spotları

3.8.6. Yaşam İçin Bir Söz Sergisi

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yurt içi ve yurt dışında katıldığı program ve ziyaretlerde, kullananlardan bırakma sözüyle aldığı sigara paketleri, 2022 yılında “Yaşam İçin Bir Söz” mottosuyla sergilenmeye başlamıştır.

Öncülüğünü yaptığı düzenlemelerle tütün ile mücadeleyi daha da etkin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan katıldığı yurt içi ve yurt dışı gezilerinde, uluslararası toplantılarda, kabullerinde sigara içenlerin paketlerini alarak, onlara tütün alışkanlığını bırakma sözü vermiştir. Bu yöntemle yıllardır topladığı paketlerden 215'i, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Beştepe Sergi Salonu'nda sergilenmiştir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın öncülüğünde hazırlanan sergideki paketlerin sahipleri arasında, bakan, milletvekili, muhtar, gazeteci, taksici gibi toplumun her kesiminden sigara kullananlar yer almıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi sırasında, sigara içme kabininde sigara içen Bulgaristan Dışişleri Bakanı Daniel Mitov'dan ve kalp krizi sonucu 2005'te 39 yaşında vefat eden AK Parti Ağrı Milletvekili Mehmet Melik Özmen'den aldığı sigara

paketi de sergide yer almıştır. Ayrıca Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen Yaşayan İnsan Hazineleeri Geleceğe Aktarılan Mirasın Temsilcileri Ödül Töreni'nde, geleneksel ahşap oyma sanatı ustası Hüsamettin Yivlik'ten de bırakma sözü olarak sigara paketini alan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kardeşi Mustafa Erdoğan'dan 2010'da aldığı sigara paketi de bu sergide yer almıştır.

3.8.7. Tütün Haberleri Medya Taraması

2018-2023 Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında İletişim Başkanlığının sorumlu olduğu medya analizlerine yönelik aylık periyotlarla medya taraması yapılmaktadır. Bu kapsamda uyuşturucu ve madde bağımlılığı ile ilgili yaygın yazılı basında yer alan haberler, Devlet Enformasyon Sistemi (DES) aracılığıyla aylık periyotlarla taranarak arşivlenmektedir. Söz konusu haberlerin kupürleri ve haber sayıları Sağlık Bakanlığının ilgili birimlerine de gönderilmektedir.

3.8.8. Afiş/Broşür Çalışmaları

Kamu sağlığının korunması ve halkın bilinçlendirilmesinin öncelikli sorumluluk alanlarından biri olduğu anlayışıyla tütün ve alkol bağımlılığıyla mücadele kapsamında çeşitli kampanyalar düzenlemekte ve farkındalık çalışmaları yürütülmektedir. Bu çalışmaların en önemli araçlarından biri de afişler, broşürler ve görsel materyallerdir. Tütün ve alkol bağımlılığıyla mücadelede öne çıkan afiş ve broşür çalışmaları aşağıda yer almaktadır.

**SIGARAYI BIRAKMANIN SAĞLIĞIMIZ
AÇISINDAN FAYDALARI**

Sigarayı bıraktıktan sonra;

20. dakikada
Nabız, kan basıncı ve vücut ısı normalde döner.

24. saatte
Kanda karbondioksit gazının düzeyi azalır.

2 hafta-3 ay arasında
⇒ Soluk alıp vermek kolaylaşır,
⇒ Efor kapasitesi artar. (Örneğin; merdivenleri rahat çıkabilme, tempolu yürüyüş yapabilme vb.)
⇒ Öksürük azalarak, 3 ayda kaybolur,
⇒ Balgam 2 haftada yarı yarıya azalır,
⇒ Koku ve tat alma duyusu iyileşir,
⇒ Bağışıklık sistemi güçlenmeye başlar,
⇒ Dişlerdeki ve parmaklardaki sarı lekeler kaybolur.

1. yılda
⇒ Kalp krizi geçirme riski %50 azalır,
⇒ Beyin kanaması ve damar hastalığı riski %30-50 azalır,
⇒ KOAH, bronşit, vb. hastalıkların ilerlemesi durur.

5. yılda
⇒ Ağız, gırtlak, yemek borusu, idrar torbası kanser riski yarı yarıya azalır.

10. yılda
⇒ Felç olma riski 5-10 yıl içinde sigara içmeyenlerle eşitlenir,
⇒ Akciğer, ağız, gırtlak, yemek borusu, idrar torbası, böbrek, pankreas kanseri riski azalmaya devam eder.

15. yılda
Kalp krizi riski hiç içmeyenlerle eşitlenir.

**Türkiye'nin Havası Artık
%100
Dumansız Hava Sahası**

SIGAR BAKANLIĞI

Sigaradan uzak, sağlıklı bir yaşam seçin...

BİZE ULAŞIN
sigarabirakma@saglik.gov.tr
http://havanikoru.saglik.gov.tr

**Türkiye'nin Havası Artık
%100
Dumansız Hava Sahası**

SIGAR BAKANLIĞI

Sigaradan uzak, sağlıklı bir yaşam seçin...

**SIGARAYI BIRAKMANIN SAĞLIĞIMIZ
AÇISINDAN FAYDALARI**

Sigarayı bıraktıktan sonra;

20. dakikada
Nabız, kan basıncı ve vücut ısı normalde döner.

24. saatte
Kanda karbondioksit gazının düzeyi azalır.

2 hafta-3 ay arasında
⇒ Soluk alıp vermek kolaylaşır,
⇒ Efor kapasitesi artar. (Örneğin; merdivenleri rahat çıkabilme, tempolu yürüyüş yapabilme vb.)
⇒ Öksürük azalarak, 3 ayda kaybolur,
⇒ Balgam 2 haftada yarı yarıya azalır,
⇒ Koku ve tat alma duyusu iyileşir,
⇒ Bağışıklık sistemi güçlenmeye başlar,
⇒ Dişlerdeki ve parmaklardaki sarı lekeler kaybolur.

1. yılda
⇒ Kalp krizi geçirme riski %50 azalır,
⇒ Beyin kanaması ve damar hastalığı riski %30-50 azalır,
⇒ KOAH, bronşit, vb. hastalıkların ilerlemesi durur.

5. yılda
⇒ Ağız, gırtlak, yemek borusu, idrar torbası kanser riski yarı yarıya azalır.

10. yılda
⇒ Felç olma riski 5-10 yıl içinde sigara içmeyenlerle eşitlenir,
⇒ Akciğer, ağız, gırtlak, yemek borusu, idrar torbası, böbrek, pankreas kanseri riski azalmaya devam eder.

15. yılda
Kalp krizi riski hiç içmeyenlerle eşitlenir.

O KADAR DA ZOR DEĞİL

ALO 171 Sağlık Danışma Hattı'nı alabilirsiniz.

Sigarayı bırakarak Merkeze size en yakın randevu alabilirsiniz.

HAYATINIZDA SAĞLIKLI ADIM

HAZIR OLUN
DESTEK ALIN
ALİŞKANLIĞI KIRARAK DEĞİŞTİRİN
PROFESYONEL DESTEK ALIN
ZOR DURUMLAR İÇİN HAZIR OLUN

BIRAKMANIN 5 ADIMI

http://www.hayanikoru.saglik.gov.tr

O KADAR DA ZOR DEĞİL

HAZIR OLUN
DESTEK ALIN
ALİŞKANLIĞI KIRARAK DEĞİŞTİRİN
PROFESYONEL DESTEK ALIN
ZOR DURUMLAR İÇİN HAZIR OLUN

BIRAKMANIN 5 ADIMI

4. BÖLÜM

Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele

4.1. Çağın Hastalığı: Davranışsal Bağımlılıklar

Teknolojinin günlük yaşamımızda getirdiği dönüşüm ve kolaylık, günlük yaşamımızda teknoloji kullanımının vazgeçilmez bir yere sahip olmasına yol açmıştır. Birtakım zararları ve riskli durumları da beraberinde getiren bu dönüşüm, çocuk ve gençler başta olmak üzere toplumun tüm bireylerinde bağımlılık tehdidi oluşturmaktadır. İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, kumar bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı gibi kavramlarla kendini gösteren bu tehlike, erken tespit edilmesi gereken, önlem ve korumamekanizmalarına ihtiyaçoluşturan,gerekli durumlarda tedavi ve rehabilitasyon süreçleriyle desteklenmesi gereken ve literatüre “davranışsal bağımlılıklar” kavramı ile giren bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir.

Davranışsal bağımlılıklar; fiziksel bir maddeye dayandırılmayan, davranış tabanlı bağımlılıklar olarak tanımlanabilir. Bunlar oyun, bilgisayar, televizyon, kumar, alışveriş, yemek vb. bağımlılıklar ile insan-makine etkileşiminin kurulduğu teknolojik bağımlılıkları kapsamaktadır. Davranışsal bağımlılıklar fiziksel hastalık riski oluşturmakla birlikte, birey üzerinde daha çok psikolojik ve sosyolojik problemlere neden olmaktadır.

Ruhsal hastalıklar çerçevesinde değerlendirilen davranışsal bağımlılıklarda; internet oyunu oynama bozukluğu ve kumar bağımlılığı da yer almaktadır. İnternet Oyunu Oynama Bozukluğu (İOOB-Internet Gaming Disorder) Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından 2013 yılında güncellenen Ruhsal Bozuklukların Tanısal El Kitabı, Beşinci Baskısında (DSM-5) yer almaktadır.

Günümüzde davranışsal bağımlılıklar çerçevesinde bir çatı kavram olarak teknoloji bağımlılığı ön plana çıkmaktadır. Teknoloji bağımlılığı üst başlığı altında; dijital oyun, sosyal medya ve çevrim içi alışveriş bağımlılığı gibi alanlar yer almaktadır. Bu alanlardan dijital oyun bağımlılığı, Haziran 2018'de, Uluslararası Hastalık Sınıflandırması ICD-11 (2018) taslağında "Gaming Disorder" (Oyun Oynama Bozukluğu) olarak yerini almıştır. Ayrıca Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayımlanan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı DSM-5'e (2013) göre "İnternet Oyunu Oynama Bozukluğu (Internet Gaming Disorder)" ise "ileri düzey araştırmalar yapılması önerilen" ve kitabın üçüncü araştırma ekinde bulunan bozukluklardan biridir.

TÜİK'in 2024 yılında gerçekleştirdiği Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması'na göre Türkiye'de, internet kullanım oranı, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2023 yılında %87,1 iken 2024 yılında %88,8 olmuştur. Cinsiyet ayrımında 2024 yılında internet kullanım oranı; erkeklerde %92,2, kadınlarda %85,4 olarak gözlenmiştir. Çocuklarda internet kullanımı, 2021 yılında %82,7 iken 2024 yılında %91,3 olmuştur. İnternet kullanımı cinsiyete göre incelendiğinde; erkek çocukların %92,2'sinin kız çocukların ise %90,3'ünün internet kullandığı görülmüştür. Bu oranlar 2021 yılında sırasıyla %83,9 ve %81,5 olarak ölçülmüştür. TÜİK'in 2024 yılında gerçekleştirdiği Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'na göre ise, internet kullanan çocukların %97,4'ü düzenli internet kullandığını beyan etmiştir. Bu oran, 2021 yılında %98,6 olarak ölçülmüştür. Düzenli internet kullanan çocukların %42,9'unun hafta içi, %53,6'sının ise hafta sonu, günde yaklaşık iki saat ve daha fazla süre internette vakit geçirdiği gözlenmiştir. Günde yaklaşık iki saat ve daha fazla süre internet kullanımı yaş gruplarına göre incelendiğinde; bu oranın hafta içi 6-10 yaş grubu için %30,6, 11-15 yaş grubu için %54,4 olduğu, hafta sonu ise sırasıyla %43,2 ve %63,5'e yükseldiği gözlenmiştir.

Türk Eğitim-Sen tarafından yapılan dijital bağımlılık araştırmasında, Türkiye'de ilkökul öğrencilerinin %45,9'unun 1-2 saat, %17,6 3-5 saat, %7,1'inin 6 saat ve üzeri oyun oynadığı görülmüştür. Bu veriler ortaokul öğrencilerinde %35,9'u 1-2 saat,

Türkiye'de "dijital bağımlılık" araştırması

Dijital teknolojileri ilkokul ve ortaokul öğrencileri daha çok oyun oynamak ve video izlemek, lise öğrencileri ise sosyal medya ve video izlemek amacıyla kullanıyor

İLKOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN
TABLET KULLANIM
ORANI

%67

ÖĞRENCİLERİN
AKILLI TELEFONA
SAHİP OLMA
ORANI

Ortaokul

%64

Lise

%89

ÖĞRENCİLERİN
DİJİTAL TEKNOLOJİLERDE
OYUN OYNAMA
SÜRESİ

İLKOKUL

LİSE

ORTAOKUL

%17,2 3-5 saat, %14,8 6 saat ve üzeri olarak tespit edilmiştir. Yeşilay tarafından farklı yaş kategorileri için önerilen ekran süreleri (9-12 yaş: günlük en fazla 60-70 dk., 12+ yaş: günlük toplam süre en fazla 120 dk.) dikkate alındığında her eğitim kademesi için dijital teknolojilerin kullanım süreleri oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ülkemizde davranışsal bağımlılıklarla mücadele, 3 Temmuz 2019 tarihinde Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları'nın güncellenmesi ve Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunda 2019-2023 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın onaylanarak yürürlüğe girmesiyle ivme kazanmıştır. 2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamında paydaş kurum ve kuruluşlarla Eylem Planı faaliyetlerinin izlenmesi ve yürütülmesi amacıyla 2019 yılında Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Kurulda, uluslararası çalışmalar ve dünyadaki gelişmeler, yaşanan sorunlar ve bunlara yönelik geliştirilen çözüm stratejileri değerlendirilerek Bakanlık temsilcileri ve bu alanda görev yapan uzmanların katkıları ile çalıştay toplantılarında elde edilen çıktı raporları, ulusal alanda sorun tespiti ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilerek uygulanabilir faaliyetlerin tartışıldığı çalıştay raporları göz önünde bulundurularak "2024-2028 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı" oluşturulmuştur.

4.2. Teknolojinin Bilinçli Kullanımına Yönelik Çalışmalar

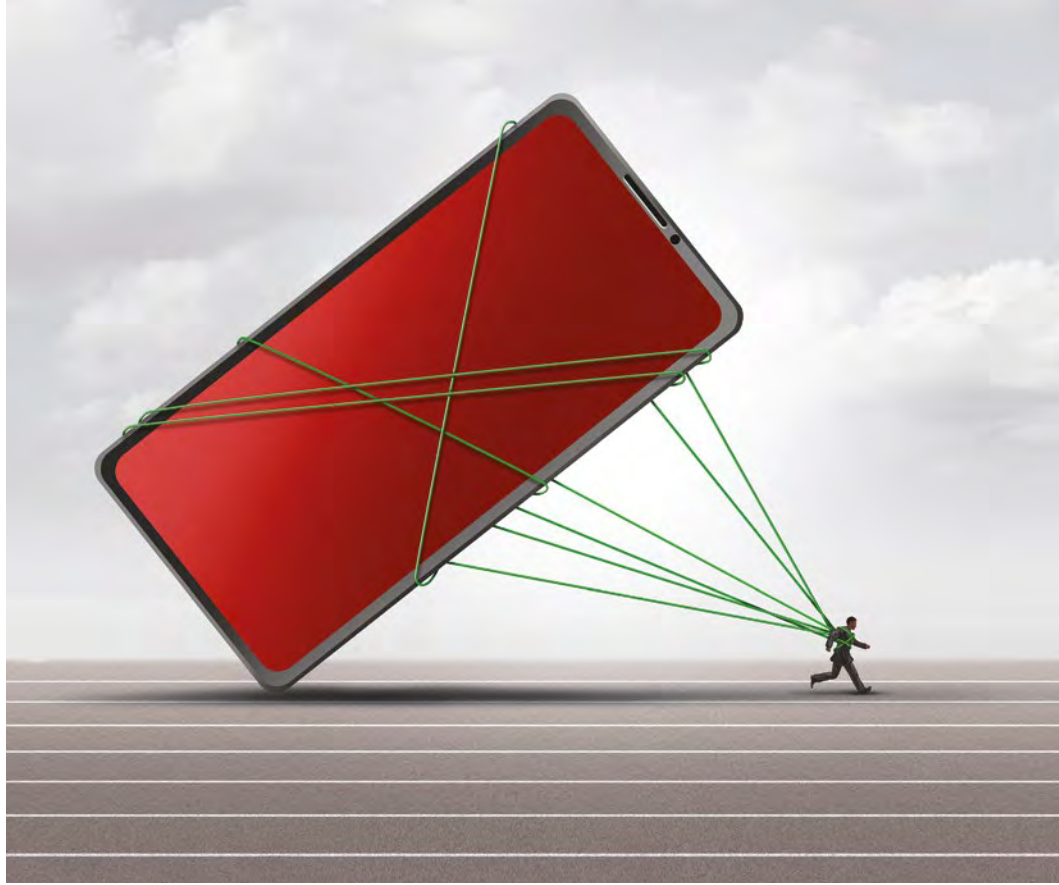
Son yıllarda yapılan araştırmalarda yetişkinlerin ve çocukların teknoloji kullanımını verimli ve bilinçli yönlendirmenin önemi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda teknolojinin bilinçli kullanımını destekleyecek en önemli çalışmaların eğitim ve farkındalık artırma programlarının yanı sıra çocukların dijital okuryazarlık yetkinliklerinin geliştirilmesine yönelik programların hayata geçirilmesi olduğu ifade edilmektedir. Kitle iletişim araçlarının kontrollü kullanımı, iletilerin doğru algılanması, sorgulayıcı bir tavırla bilgilerin kontrol edilmesi ve yanıt oluşturulması sürecinin yönetilebilmesi anlamında kullanılan dijital okuryazarlık kavramının bilinçli kararlar verme bakımından sosyal ve etik boyutlarda etkili olduğunun altı çizilmektedir. Çalışmalarda özellikle ekran süresi yönetimi, dijital okuryazarlık ve çevrim içi güvenlik gibi stratejilerin, çocukların teknoloji ile sağlıklı ve bilinçli etkileşimde bulunmaları için kritik olduğu vurgulanmaktadır. Çocukların tek başlarına bu yetkinlikleri kazanmaları mümkün görülmediğinden teknolojiye maruz kaldıkları her alanda yapılacak çalışmalarla bilinçli teknoloji kullanımının aşılmasının önemine atıfta bulunmaktadır.

Eğitim çalışmalarında ebeveynlere ve öğretmenlere, çocukların teknolojiyi güvenli ve bilinçli kullanmalarını sağlamak için rehberlik eden programlar geliştirilerek onları siber zorbalıktan, zararlı içeriklerden ve diğer çevrim içi risklerden koruma yöntemlerinin öğretilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Sosyal medyanın etkileri, paylaşımların uzun vadeli sonuçları gibi konularda farkındalık yaratıcı programların düzenlenmesi,

çocukları teknolojiden tamamen uzaklaştırmadan kontrollü bir kullanım aracılığı ile teknoloji ile gelişme fırsatının sunulması gerektiği dile getirilmektedir.

Dolayısıyla sosyal etkileşimlerin güçlendirilmesi teknolojinin bilinçsizce kullanımının önüne geçilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu noktada çocukların öğrenme mekanizmalarının temelinde yer alan gözlemleyerek öğrenme süreci doğrultusunda ebeveynlerin ve eğitimcilerin teknoloji kullanımında hassasiyet göstermeleri önem arz etmektedir. Ebeveynlerin kendi teknoloji alışkanlıklarını gözden geçirerek çocuklara sağlıklı bir model sunmalarının çocukların teknoloji ile ilişkilerini daha bilinçli yönlendirmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de 2019-2023 Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı ve 2024-2028 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” hazırlanarak bir yol haritası oluşturulmuş, bu planlar çerçevesine dijital okuryazarlık yetkinliğinin artırılması ve teknolojinin bilinçli kullanılmasını sağlamak üzere çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı (EBA), İçişleri Bakanlığı SİBERAY projesi başta olmak üzere BTK, RTÜK ve Yeşilay gibi kurumların toplumda teknolojik bilinç düzeyini artırmaya ve güvenli dijital ortamlar sunmaya yönelik pek çok çalışmaları bulunmaktadır.

4.2.1. Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Programı

Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, bilişim teknolojileri ve internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı yönünde toplumun farkındalığının ve bilinç düzeyinin artırılmasını, aşırı ve zararlı düzeyde kullananlara ve yakınlarına danışmanlık hizmeti verilmesini ve gerekli hâllerde tıbbi yardıma erişmelerinin sağlanması amaçlarıyla Davranışsal Bağımlılıkla Mücadele Programı oluşturulmuştur. Program kapsamında; sağlıklı hayat merkezleri psikososyal destek birimlerinde görev yapan sağlık personeli tarafından (psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı) bilişim teknolojileri ve internetin bilinçli, güvenli, etkin kullanımı konusunda topluma yönelik koruyucu ve önleyici farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmekte, aşırı ve zararlı kullanıma yönelik danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

“Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Programı Eğitimi” sağlıklı hayat merkezleri psikososyal destek birimlerinde görev yapan meslek elemanlarına (psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk gelişimci) verilmektedir. Programın Sağlıklı Hayat Merkezlerinde verimli, etkin, standardize yürütülmesinde yol haritasını sağlamak amacıyla hazırlanan “Davranışsal Bağımlılıklarda Danışmanlık Rehberi” ile 81 ilde 280 Sağlıklı Hayat Merkezinde bu kapsamda hizmet sunumu sağlanmaktadır. 2018 yılından beri yüz yüze gerçekleştirilen eğitimlere 2022 yılından itibaren Ulusal Sağlık Eğitim Sistemi (USES) üzerinden devam edilmektedir. 2018-2024 yılları arasında danışmanlık hizmeti sunan toplam 1167 personelin eğitimi tamamlanmıştır. Personelin eğitim boyunca üç gün görevlendirilmesi yapılmakta olup süpervizyon eğitimi ve toplantıları çevrim içi ortamda gerçekleştirilmektedir. Sağlıklı Hayat Merkezlerinde yürütülen psikososyal destek ve danışmanlık hizmetlerinde, bilişim teknolojilerinin aşırı ve zararlı kullanımında gözlem, görüşme, ilgili test ve ölçeklerin uygulanması, toplanan verinin değerlendirmesi ile danışanla birlikte mevcut durum tespiti yapılmaktadır. Bireysel danışmanlık hizmetleri, ihtiyaç durumu, sorun alanına göre, psikoeğitim, tedavi süreci hakkında bilgilendirme, riskli kullanımı tespit etme, motivasyonel görüşme yapma, problem çözüme becerisini geliştirme amaçlarına yönelik görüşmeleri kapsamaktadır. Gerekli durumlarda bireyin, diğer ilgili kurum/kuruluşlara yönlendirilmesi sağlanmaktadır. Danışmanlık hizmetlerinde riskli öğrencilerin tespit edilmesi amacıyla okulların rehberlik birimleriyle iş birliği sürdürülmektedir. Danışmanlık hizmetlerinin etkin yürütülmesi ve sürdürülebilir davranış değişikliği yaratmaya yönelik çocuk ve gençlerin kaliteli vakit geçirmelerini sağlamak amacıyla (sanatsal ve sportif aktivitelere yönlendirilmelerinin sağlanmasında) gençlik spor merkezleri, kütüphaneler ve halk eğitim merkezleri ile iş birliği yapılmaktadır.

4.2.2. İnternetin Bilinçli Kullanımı ve Teknoloji Bağımlılığı Çalıştayı

Dijital haklar ve sorumluluklarının belirlenmesi küresel çağın ihtiyacı olarak ortaya çıkmış ve bilinçli internet kullanımının önemli bir ayağı hâline gelmiştir. BTK ve Yeşilay iş birliğinde 17-19 Ocak 2014 tarihleri arasında Bolu'da gerçekleşen Bilinçli İnternet Kullanımı ve Teknoloji Bağımlılığı Çalıştayı'nda; çocuklar ve ergenler, anneler-babalar, yetişkin bireyler, eğitimciler, psikologlar, psikolojik danışmanlar, psikiyatrlar ve hekimler, sivil toplum kuruluşları ve ilgili devlet kurumlarından oluşan Dijital Hak ve Sorumluluklar Çalışma Grubu, Dijital Okur-Yazarlık Çalışma Grubu, Teknoloji Bağımlılığını Önleme Çalışma Grubu ve Teknoloji Bağımlılığını Bilinçlendirme ve Farkındalık Oluşturma Çalışma Grubu tarafından farklı hedef kitleler için öneriler sunulmuştur. Teknoloji Bağımlılığı Bilinçlendirme ve Farkındalık Oluşturma ile Teknoloji Bağımlılığını Önleme çalışma grupları moderatörlüğü Yeşilay tarafından, Dijital Okur-Yazarlık ve Dijital Hak ve Sorumluluklar çalışma grupları moderatörlüğü Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yürütülmüştür.

Çalıştay sonucunda, bilinçli internet kullanımına yönelik farkındalık oluşturacak yöntemleri ve teknoloji bağımlılığını önleyici temel çalışma konularını içeren bir rapor hazırlanmıştır. Dijital Hak ve Sorumluluklar Çalışma Grubunun ortaya koyduğu bu raporda bireysel ve kurumsal olarak dijital ortamlardaki hak ve sorumluluklar üzerine çeşitli başlıklar altında fikirler bir araya getirilmiştir. Rapora dijital hak ve sorumluluklar kapsamında ele alınan eski ve yeni kavramların tanımlarının yapılması ve dijital hak ve sorumluluklar kapsamında ele alınan temel öğelerin sıralanması ile başlanmıştır. Dijital hak ve sorumlulukların kişilere ve kurumlara göre ayrımının ve mevcut durumun analizinin yapıldığı ikinci bölümde, bu hak ve sorumluluklarda yaşanan sorunlar ve bunların nedenleri özetlenmiştir. Üçüncü bölümde “bilinçlendirmeye yönelik öneriler”, “mevzuat çalışmaları”, “uygulamalar” ve “devlet politikaları” başlıkları altında çözüm önerileri sunulmuş ve dördüncü bölümde bu başlıklar için harekete geçirilecek eylem planının takvimi belirlenmiştir. Toplumun tüm kesimlerinde teknolojinin ve özellikle internet kullanımının giderek artması ile internetin bilinçsiz kullanımıyla ilgili sorunlar ortaya çıkmış, bu duruma ek olarak bireylerde teknoloji bağımlılığının ortaya çıkma riski de artmıştır. Bu doğrultuda internetin bilinçli kullanımına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulduğu, bu kapsamda okullarda bilgilendirici ve önleyici rehberlik çalışmaları yapılabileceği ifade edilmiştir.

4.2.3. Dijital Oyunlar İçin Çocuk ve Aile Rehberi Çalıştayı

Çocukların fiziksel, psikolojik ve toplumsal açıdan sağlıklı gelişimlerinde kurumların, ebeveynlerin ve sosyal çevrelerin önemli etkisi bulunmaktadır. Teknolojinin temel aktör olduğu toplumsal değişimler bir yandan çocukların gelişimlerine katkı sağlarken diğer yandan onların psikolojik ve toplumsal gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek unsurları barındırmaktadır. Bu kapsamda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı önemli çalışmalar yürüterek kamuoyu ile paylaşımda bulunmuştur.

Bu çerçevede sunulan sosyal hizmet ve yardımların yanı sıra çocukları önlenabilir risklere karşı korumak; çocukların, ailelerin ve toplumun risklere karşı farkındalığını arttırmak amaçlarıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığının katkıları ve desteğiyle 9-11 Ekim 2017 tarihleri arasında “Uluslararası Çocuk ve Bilgi Güvenliği Etkinlikleri” kapsamında çocuklara ve ailelerine yönelik eğitim programlarına ek olarak “Dijital Oyunlar Çalıştayı ve Sempozyumu” düzenlenmiş, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından da 10 Ekim 2017 tarihinde “Dijital Oyunlar için Çocuk ve Aile Rehberliği” temasında bir gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalıştaya çeşitli kamu kurumlarından, sivil toplum kuruluşlarından ve üniversitelerden temsilciler katılım sağlamıştır. Çalıştay kapsamında dijital oyunların çocuklar üzerinde olası olumlu ve olumsuz etkileri, dijital oyunlar üzerinden çocuk istismarının önüne geçilmesi konusunda neler yapılabileceği, koruyucu-önleyici politikalar doğrultusunda aileleri bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında neler yapılabileceği hususları tartışılmış, sonuç

raporu kamuoyu ile paylaşmıştır. Nihai raporda Türkiye’de dijital oyunlar kapsamında çocuklara yönelik kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülen koruyucu ve önleyici politikalara ilişkin değerlendirme yapılması, mevcut durumda uygulanan politika ve programların etkinliğinin arttırılması, kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesine yönelik önerilerin tartışılması, çalıştay çıktıları doğrultusunda mevcut durumda yaşanan sorunlara çözüm üretecek politika ve programların oluşturulması amaçlanmıştır.

4.2.4. Dijital Dünyada Oyun Bağımlılığı Çalıştayı

Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü’nün görev ve hizmetleri arasında yer alan “çocuk ve ergen sağlığının korunması ve geliştirilmesi için farkındalığı ve bilgi düzeyini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak” ve “bağımlılıkla mücadele konusunda, toplumun ve bireylerin farkındalığını ve bilgi düzeyini artırmaya yönelik çalışmalar hazırlamak ve yürütmek” hedefleri çerçevesinde “Dijital Oyun Bağımlılığı Çalıştayı”, Eski Sağlık Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Emine Alp Meşe’nin katılımıyla 7-8 Kasım 2018 tarihlerinde Ankara’da düzenlenmiştir. Çalıştayda dijital oyunların çocuk ve ergenlerin sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimleri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri neden, sonuç ve çözüm önerileriyle ele alınmış; oyun bağımlılığı yaygınlığının, risk faktörlerinin belirlenmesi ve bunları azaltmaya yönelik yol haritasının çizilmesi hedeflenmiştir. Ek olarak Dijital Oyun Bağımlılığı Çalıştayı’nın İkinci 100 Günlük Eylem Planı’nda yer alması da bu konuya verilen önemin göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Üniversitelerin tıp, iletişim, sağlık bilimleri, edebiyat ve eğitim fakültelerinin psikoloji, çocuk gelişimi, sosyoloji, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, hemşirelik, radyo, sinema ve televizyon, yeni medya ve iletişim, dijital oyun tasarımı, enformatik bölümleri ile çocuk sağlığı ve hastalıkları, çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları anabilim dallarından konu

hakkında çalışmaları olan 35 akademisyen ve Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye Yeşilay Cemiyeti ve Sağlık Bakanlığının ilgili genel müdürlüklerinin katıldığı çalıştay aşağıdaki başlıklarda dört oturumda gerçekleştirilmiştir:

- ◆ Dijital oyunlar (bilgisayar, tablet, telefon vb. cihazlarda oynanan oyunlar) bebek, çocuk ve ergenin gelişimini nasıl etkiler?
- ◆ Oyun bağımlılığı ile ilgili çocukları bekleyen tehlikeler nelerdir? Buna yönelik çözüm önerileri nelerdir, nasıl olmalıdır?
- ◆ Çocuk ve ergenleri oyun bağımlılığından korumaya ve oyun bağımlılığını engellemeye yönelik neler yapılabilir?
- ◆ Oyun bağımlılığında medyanın (iletişimin) rolü nedir? Nasıl olmalıdır?

Çalıştay kapsamında çocukları oyun bağımlılığına iten faktörler belirlenmiş, bu doğrultuda onları bekleyen tehlikeler vurgulanmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Çalıştay sonrası kamuoyu ile paylaşılan nihai raporda ailelere, öğretmenlere, kamu kurumlarına, akademisyenlere önerilerde bulunulmuş, iyileştirmeler kapsamında nasıl bir yöntem üzerinden hangi iletişim mecralarının kullanılacağı, hedef kitlenin kim olacağı, nasıl bir iletişim dili kullanılması gerektiği aktarılmıştır.

4.2.5. Dijital Bağımlılık ve Aile Çalıştayı

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının dijital bağımlılıkla mücadele kapsamında 1 Ekim 2024 tarihinde Dijital Bağımlılık ve Aile Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayda dijital bağımlılık konusu oluşturulan “Uzmanlar Masası”, “Çocuklar Masası” ve “Yetişkinler Masası”nda çok yönlü olarak ele alındı. “Uzmanlar Masası” akademisyen ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşurken “Yetişkinler Masası”nda çocukları oyunların başında saatler geçiren ebeveynler, “Çocuk Masası”nda ise çocuklar yer almıştır.

Bağımlılık tanımları, çözüm önerileri ve dijitalin sorunlu kullanımının gelecek projeksiyonunun değerlendirildiği çalıştayda, ayrıca çocukların dijital oyunlarla ilgili motivasyonları üzerinde duruldu, çocukların oyunda geçirdikleri süre ve oyunlarına eşlik eden süreçler de ele alınmıştır.

4.2.6. Dijital Dünyada Çocuk Çalıştayı

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çocukların dijital dünyada karşılaştıkları avantajları ve riskleri değerlendirmek, mevcut ihtiyaçları belirlemek amacıyla Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) iş birliğiyle 17 Aralık 2024'te “Dijital Dünyada Çocuk Çalıştayı” düzenlenmiştir. Çalıştayda çevrim içi platformlarda yalnızlık hissi yaşayan çocukların sosyal ilişkilerinde zayıflama belirtileri görüldüğüne

dikkat çekilerek çocukların aileleri ile vakit geçirme sürelerinin düştüğü durumlarda dijital araçlara yönelimin arttığı ifade edilmiştir. Bu durumun duygusal bağların zayıflamasına neden olduğu vurgulanmıştır. Çalıştay sonrası elde edilen benzer bulgular ile 1 Ekim 2024 tarihinde Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Dijitalleşme ve Aile Çalıştayı bulgularının birleştirilerek ortak çalışmaların belirlenmesi hedeflemiştir.

Çalıştay, kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri, akademisyenler, dijital içerik üreticileri ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla “Hukuk ve Mevzuat”, “Toplumsal Farkındalık ve Destek” ve “Eğitim ve Güçlendirme” başlıklarında üç ana çalışma grubu şeklinde gerçekleştirilmiştir. Hukuk ve Mevzuat Çalışma Grubunda; çocukların dijital dünyadaki haklarını ve güvenliğini korumaya yönelik mevcut hukuki düzenlemeler ve uygulamalar ele alınmış, Eğitim ve Güçlendirme Çalışma Grubunda çocukların dijital dünyayı güvenli, verimli ve sağlıklı bir şekilde kullanabilmeleri için eğitim, bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları değerlendirilmiştir. Toplumsal Farkındalık ve Destek Çalışma Grubunda ise ebeveynler, çocukla çalışan profesyoneller ve toplumun dijital araçların güvenli kullanımı konusunda farkındalıklarının artırılması için gerekli çalışmalar tartışılmıştır. Söz konusu gruplarda çocukların dijital dünyadaki varlığını tehdit eden tehlikeler ve bu sorunlara yönelik alınması gereken acil önlemler ve öneriler sunulmuştur.

Dijital ortamda yaş sınırlarının nasıl uygulanması gerektiğinin tartışmaya açıldığı çalıştayda, yaş sınırlandırmalarının yeniden düzenlenmesi ve yaş kriterlerinin nasıl belirlenmesi gerektiği konularında ilgili kanunlara ve güncel mevzuata atıflar yapılarak fikir alışverişinde bulunulmuştur. Çocukların dijital platformlarda karşı karşıya kaldığı riskler ve fırsatların detaylı ele alındığı çalıştayın sonuç raporunda dijital dünyada vakit geçiren çocukların bir kısmının mahremiyet ihlalleri, kişisel bilgilerinin paylaşımı, çevrim içi zorbalık ve sosyal izolasyon gibi risklerle karşı karşıya kaldığı belirtilmiştir. Özellikle sosyal medyada yayılan şiddet içerikleri ve intihara özendiren videoların kontrolsüz yayılımının, çocukların psikolojik ve sosyal gelişimlerini tehdit ettiği ifade edilmiştir. Raporda ebeveynlerin dijital araçları bir ödül ya da ceza aracı olarak değil çocukları ile sağlıklı bir bağ kurmak için bir rehberlik aracı olarak kullanmaları önerilmiştir. Sosyal medya ve dijital oyun platformlarında çocukların psikolojik dayanıklılığını zayıflatan içeriklerin yaygınlığına dikkat çekilmiş, ebeveynleri tarafından sosyal medya aktiviteleri yeterince denetlenmeyen çocukların kontrolsüzce zararlı içeriklere maruz kaldığının altı çizilmiştir. Raporda özellikle “dark web” gibi denetimsiz alanlara karşı etkin önlemler alınması gerektiği belirtilmiştir. Ek olarak ebeveynlerin dijital dünyadaki bilinç düzeylerini artırmak için ulusal düzlemde bir Dijital Aile Akademisi kurulması önerilmiştir. Çocukların zararlı içeriklerden korunması için “Çocuk Koruma Rehberi” hazırlanarak tüm ebeveynler ile paylaşılması gerektiğine ve dijital medya okuryazarlığı eğitimlerinin anaokulu seviyesinden başlayarak her yaş grubuna uygun içeriklerle verilmesinin önemine işaret edilmiştir.

4.2.7. Araştırma ve Saha Çalışmaları

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK) verilmiştir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, programları yayımlandıktan sonra ilgili Kanun hükümlerine uygunluk açısından titizlikle denetleme yapmaktadır. Üst kurul bünyesinde; kamuoyu araştırmaları yapmak, izlenme/dinlenme oranı ölçümlerine dair usul ve esasları belirleyerek ölçüm faaliyetlerini denetlemek ve RTÜK İletişim Merkezi kanalıyla gelen vatandaş bildirimlerini analiz etmek görevlerini haiz kurulan Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı görev alanı kapsamında birçok önemli çalışmaya imza atmaktadır.

Çocukların Yeni Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Siber Zorbalık Araştırması

2018 yılında ortaokul öğrencilerinin yeni medya kullanım alışkanlıklarını ve internet ortamında maruz kaldıkları siber zorbalık durumlarını ortaya koymak amacıyla “Çocukların Yeni Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Siber Zorbalık 2018 Araştırması” yapılmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye genelinde 5, 6, 7 ve 8. sınıfta okuyan ortaokul öğrencilerinden oluşan örneklemin yeni medya kullanım alışkanlıklarına, ders çalışma sürelerine, dijital cihazların ders çalışmada kullanımına ve bu çocukların siber zorbalığa maruz kalma durumlarına ilişkin önemli bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında ortaokul öğrencilerinin internet, cep telefonu, bilgisayar kullanımı ve oyun oynama süreleri incelendiğinde günlük faaliyetleri arasında bu sürelerin okuldan sonra kalan zamanda oldukça fazla yer kapladığı görülmüştür. Sosyal medya, özellikle gençlerin ve çocukların internette geçirdikleri zamanın önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Gençler arasında yeni medya kullanımının artması, bu alanda bilinçli medya tüketicisi olmalarını da gerekli kılmaktadır. İnternet yayıncılığında çocukların ve gençlerin zararlı yayın içeriklerinden korunmaları amacıyla yapılan denetimler, artık yasal zemine kavuşmuş, uygulamalar hayata geçirilmiştir. Söz konusu araştırma ile çocukların günlük yaşantısını ve gündelik pratiklerini bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alanlarını etkisi altına alıp kuşatan yeni medya alışkanlıklarının kapsamlı bir çerçevesini oluşturmak amaçlanmıştır.

Gençlerin Medya Kullanımı ve Dijital Okuryazarlık Araştırması

Dijitalleşmenin getirdiği içerik üretim-tüketim süreçlerindeki değişime ve bunun toplumumuz üzerindeki etkisine RTÜK tarafından ayrı bir önem atfedildiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda ülkemizde yaşayan 15-21 yaş grubu gençlerin medya araçları kullanımlarının incelenmesinin yanı sıra dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık düzeylerinin ortaya konulması amacı ile 2022 yılında “Gençlerin Medya Kullanımı ve Dijital Okuryazarlık Araştırması” hayata geçirilmiştir. Araştırma sonucunda gençlerin dijital mecraları kullanım durumları değerlendirilerek günlük hayatlarına yansımaları, tercih ettikleri mecra türleri, kişisel verilerin güvenirliliği gibi farklı konular incelenmiştir. Araştırmanın özellikle gençlerin dijital mecralarda yer alan

içeriklere yönelik yaklaşımlarının belirlenmesi ve bu doğrultuda kamu politikalarının şekillendirilmesi açısından oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. Araştırma, gençlerin medya kullanımlarının geleneksel medyadan dijitalle doğru kaydığını ortaya koymuş, internet kullanımı, dijital yayın platformu ve dijital müzik mecraları kullanımı ile sosyal medya kullanımının geleneksel medya olan televizyon ve radyonun önüne geçtiği tespit edilmiştir. Bu durumun gençlerin ekran bağımlılığı düzeylerini artırdığı da belirtilmiştir. Ek olarak gençlerin ekran bağımlılığı düzeylerinin sosyal ve ekonomik statüleri ile ilişkili olduğu da ifade edilmiştir. Bilinçli kullanıcıların dijital mecralarda geçirdiği sürelerin fazlalığının bireyleri birer bağımlı hâline getirmediklerinin altı çizilmiştir. Bunun nedeninin bilinçli kullanıcıların tükettikleri içeriklerin niteliğinden ve gündelik yaşam ile dijital dünya arasında sosyalleşebilme yetilerinden kaynaklandığı aktarılmıştır. Bu çerçevede dijital okuryazarlık eğitimlerinin önemine bir kez daha vurgu yapılmıştır. Dijital okuryazarlığın yaygınlaştırılması için okullarda verilen medya okuryazarlığı dersinin ve ders kitabının güncellenerek kapsamının genişletilmesi ve dijital okuryazarlık eğitiminin müfredata eklenmesinin etkin rolüne hatırlatmalarda bulunulmuştur. RTÜK ve Yunus Emre Enstitüsü iş birliği ile özellikle Avrupa ve Balkanlar'da yaşayan Türk nüfusuna ve Türkçe öğrenen yabancılara yönelik düzenlenen Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı ve Türkçe çalıştaylarında dijital okuryazarlık ve Türkçenin kullanımı konularının ön planda olması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Türkiye'deki Çocukların ve Ebeveynlerin Bilinçli ve Güvenli İnternet Kullanım, Deneyim ve Alışkanlıkları Araştırması

2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunun 26 Ocak 2021 tarihli toplantısında alınan 2021/1 sayılı kararların 22. maddesinde "Türkiye'de internet kullanım alışkanlıklarının ölçülmesine ilişkin çalışmaların yapılmasına" karar verilmiş olup söz konusu karar için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu "sorumlu kurum" olarak belirlenmiş ve görevlendirilmiştir.

2022 ve 2023 yıllarında yapılan "Türkiye'deki Çocukların ve Ebeveynlerin Bilinçli ve Güvenli İnternet Kullanım, Deneyim ve Alışkanlıkları" araştırması ile öğrenciler ve ebeveynlerin operasyonel becerileri, bilgi/tarama becerileri, sosyal/gizlilik becerileri, yaratıcı becerileri, mobil becerileri ile internet kullanım alışkanlıklarına tespit edilerek raporlanmıştır. Raporlarda çocukların ve ebeveynlerin internete erişimleri ve kullanımları, sahip oldukları dijital beceriler, karşılaştıkları internet riskleri, güvenli internet kullanımına yönelik arabuluculuk stratejileri ve başa çıkma stratejileri ele alınmıştır.

Türkiye'deki Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Dijital Oyun Oynama Alışkanlıkları Araştırması

2024 yılında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ve Muş Alparslan Üniversitesi iş birliğinde gerçekleştirilen ve Güvenli İnternet Merkezi tarafından yürütülen Türkiye'deki ortaokul ve lise öğrencilerinin dijital oyun oynama

alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik araştırmaya ortaokul düzeyinde 11 bin 891 öğrenci ve lise düzeyinde ise 8 bin 493 olmak üzere 20 bin 384 öğrenci katılmıştır. Araştırma kapsamında internet bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı konuları araştırılmış ve rapor hâline getirilmiştir. Elde edilen bulgular 3 ana başlık altında sunulmuştur. Birinci bölümde; demografik bulgulara yer verilerek öğrencilerin anne-baba eğitim durumları, teknolojik araç sahiplikleri, hafta sonu ve hafta içi dijital oyun oynama durumları ile oynadıkları oyun türlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde; veri toplama sürecinde kullanılan ölçeklerden elde edilen sonuçlar özetlenmiştir. Üçüncü ve son bölümde; dijital oyun bağımlılığı, öğrencilerin dijital oyun bağımlılıklarını etkileyen sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı, yalnızlık, mutluluk, siber zorbalık, sıkıntı değişkenleri ekseninde sunulmuştur.

Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması

2024 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen “Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” raporundan elde edilen bulgular cinsiyete ve yaş grubuna göre çocukların bilişim teknolojileri kullanım oranı, düzenli internet kullanan çocukların kullanım amaçları, sosyal medya platformlarının kullanım oranları, düzenli cep telefonu kullanan çocukların kullanım davranışları ve amaçları, çocukların sadece kendi kullanımında olan bilişim teknolojilerini kullanım oranı, düzenli dijital oyun oynayan çocukların dijital oyun oynama konusundaki düşünceleri, ekran başında geçirilen sürelerin neden olduğu durumlar konusundaki düşünceleri tablolar hâlinde paylaşılmıştır.

Dijital 2024 Ekim Global İstatistik Raporu

2024 yılında We Are Social ve Meltwater tarafından hazırlanan “Dijital 2024 Ekim Global İstatistik Raporu” içerisinde dünya genel internet, sosyal medya, mobil kullanım, çevrim içi ticaret ve dijital pazarlama verileri kamuoyuna sunulmuştur. Rapor bulgularında dünya genelinde internet kullanıcı sayılarının, internet kullanırken harcanan ortalama günlük zamanın, online satın alma alışkanlıklarının ve sosyal medya kullanım sıklığının arttığı tespit edilmiştir.

Hane Halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması

TÜİK tarafından gerçekleştirilen “Hane Halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması” raporu, Raporda cinsiyete göre bireylerin internet kullanım oranları, son 12 ay içerisinde kamu kuruluşları ile iletişimde interneti kullanım ve yürüttükleri faaliyetlerin oranı, son üç ayda internet üzerinden özel kullanım amacı ile mal veya hizmet satın alan bireylerin satın aldığı mallara göre oranı, son üç ay içinde internet üzerinden eğitim, mesleki ve özel amaçlar için öğrenme faaliyetleri gerçekleştiren bireylerin oranı, sosyal medya ve mesajlaşma uygulamalarını kullanım oranı, internete bağlı cihazları özel amaçlarla kullanma oranları, internet kullanan bireylerin cep telefonu, akıllı telefon, tablet, dizüstü veya masaüstü bilgisayar satın aldığı anda önemli bulduğu özelliklere göre oranı tablolar hâlinde paylaşılmaktadır. 2024 yılı çalışmaları

kapsamında, dijital oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, internet kullanım alışkanlıkları, çevrim içi riskler ve siber zorbalık gibi konular ele alınmış, bilinçli ve güvenli internet kullanımı ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Sosyal Ağ Haritası Platformu

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından Türkiye Sosyal Ağ Haritası platformu hayata geçirilmiştir. Kamu politikası üretmek ve ilgili tüm paydaşların istifadesine sunmak amacıyla oluşturulan platformda, Türkiye'deki internet ve sosyal ağ kullanımı ayrıntılı olarak ölçülmekte ve analiz edilmektedir.

4.2.8. Açık Kaynak Dijital İçerik Üretme Projesi

2019 yılından bu yana yürütülen Açık Kaynak Dijital İçerik Üretme Projesi kapsamında; Bilgi Teknolojileri ve İnternetin Bilinçli, Güvenli Kullanımı Kitabı, Dijital Okur-Yazarlık Kitabı, Dijital Oyunlar 1 ve Dijital Oyunlar 2, Dijitalleşme Sürecinde Sosyal Politikada Güncel Gelişmeler, Dijitalleşmenin İnsani Boyutu ve Dijitalleşmenin Teknolojik Boyutu başlıklı eserler hazırlanarak kamuoyunun hizmetine sunulmuştur. Bu eserlerin PDF formatlarına Güvenli Web portalı üzerinden erişim sağlanmakta olup kitapların içeriğinde teknoloji bağımlılığı, dijital sağlık, dijital okuryazarlık ve dijital oyun bağımlılığı gibi önemli konulara değinilerek bu alanlarda toplumun bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir. 2025 yılında hedeflenen kitap başlıkları; her yönüyle yapay zekâ, dijitalleşme sürecinde aile, dijitalleşme ve hukuk olarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.

4.3. Kumar Bağımlılığı ile Mücadele Çalışmaları

Dünya genelinde ve ülkemizde kumar oynama davranışının arttığı ve kumara başlama yaşının da düşmekte olduğu görülmektedir. Teknolojinin hayatımızda kullanım alanı arttıkça kumar davranışını tetikleyen, oyun oynadığını düşünürken yasa dışı kumar ve bahis sitelerine yönlendirilen özellikle genç yaştaki bireyleri korumak ve bilinç kazandırmak çok daha önemli hâle gelmiştir. Davranışsal bağımlılıklar ile mücadeleye yönelik hazırlanan eylem planlarının kumar bağımlılığını önlemeye yönelik hedeflerinde; kumar oynamayan bireylerin korunması, riskli bireylere farkındalık ve danışmanlık desteğinin sağlanması, kumar oynama bozukluğu olan bireylerin tedavilerinin sağlanarak yaşam boyu kumardan durmalarının sağlanması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Özellikle çocuk ve ergenleri korumanın önemi düşünüldüğünde eğitim kurumlarında alınacak önlemler ve yürütülecek koruyucu programlar öne çıkmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Cemiyetinin iş birliği ile uygulanan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'nın şans oyunu, bahis, kumar oynama davranışını içerecek şekilde genişletilmesi kumar bağımlılığıyla mücadele çalışmalarında değerli bir adım olmuştur. Öğretmenlerin, ebeveynlerin, sağlık çalışanlarının ve tüm meslek mensuplarının farkındalıklarının sağlanması amacıyla eğitici faaliyetler yürütülmesi, koruyuculuk ve önleyicilik açısından önem arz etmektedir.

Farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının yanı sıra denetim ve takip çalışmaları da önleme ve koruma bakımından kritik rol oynamaktadır. İçişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri Kurumu, Spor Toto Başkanlığı başta olmak üzere çok paydaşlı yürütülen bir denetim mekanizması mevcuttur.

4.3.1. Kumar Suçuna Yönelik Denetim ve Takip Çalışmaları

Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı tarafından Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesinde belirtilen 320 TL idari para cezasının az olması sebebiyle caydırıcılığını yitirdiği, bu sebeple caydırıldığı arttırmak amacıyla belirtilen idari para cezasının 320 TL'den 1.000 TL'ye çıkarılması yönünde 2019 yılı haziran ayı içerisinde kanun değişikliği talebi hazırlanmış olup söz konusu talebe istinaden Kabahatler Kanunu'nun 34.maddesinde kumar oynayan şahıslar hakkında idari para cezası 1.000 TL olarak 24.12.2019 tarih ve 30988 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup 2025 yılı itibarıyla kumar oynayan şahıslar hakkında 9 bin 247 TL idari para cezası uygulanmaktadır.

Kumar suçu ile etkin mücadele edilebilmesi amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı ile Sahil Güvenlik ve Jandarma Genel komutanlıkları koordinesinde; 2020 yılından itibaren ülke genelinde eş zamanlı 30 ayrı uygulama yapılmış olup kumar oynattığı tespit edilen şahıslar hakkında "Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama (TCK madde 228)" suçu kapsamında adli işlem, oynayanlar hakkında Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesine istinaden idari para cezası uygulanarak kumar oynatılan iş yerlerine cezai işlem uygulanmıştır.

"Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama" ve "1072 Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makineleri Hakkında Kanun" suçları kapsamında yapılan adli işlemlere ilişkin veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Kumar oynayan şahıslar hakkında Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesine istinaden uygulanan yaptırımlara ilişkin veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Yıl	Şahıs Sayısı
2020	23.599
2021	23.667
2022	26.174
2023	17.983
2024	10.166
TOPLAM	101.589

1072 Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makineleri Hakkında Kanun kapsamında ele geçen makineleri ilişkin veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

	2020	2021	2022	2023	2024
El Konulan Makine Sayısı	2.281	1.241	937	1.075	599
Emniyet Birimlerinde Muhafaza Edilen Makine Sayısı	1.346	489	343	142	35
Adli Emanete Teslim Edilen Makine Sayısı	918	631	581	933	563
Mal Müdürlüklerine Teslim Edilen Makine Sayısı	17	121	13	0	1

4.3.2. Yasa Dışı Bahisle Mücadele Çalışmaları

Spor Toto Teşkilat Başkanlığınca ruhsat verilen sanal ortam bayilerine ait bahis sitelerine üyeliklerde T.C. kimlik numarası istenilmekte ve 18 yaşından küçüklerin bahis oynamasına izin verilmemektedir.

Spor Toto Teşkilat Başkanlığının, hizmet ve faaliyetlerinin tanıtımı konusunda yapılan her türlü duyuru ve reklam çalışmaları 28.5.2004 tarihli ve 25475 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Reklam Yönetmeliği kapsamında yapılmakta ve bu kapsamda gerçekleştirilen spor etkinliklerinde bahis sitelerine ilişkin sponsorluk ve reklam içerikleri yer almamaktadır.

2024 yılında kamu kurumları, CİMER, vatandaşlar ve Bilgi Teknolojileri Kurumu (bim.org sitesi üzerinden) tarafından Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Toto Teşkilat Başkanlığına ulaştırılan yasa dışı bahis konulu:

716 site içeriği incelenmiş olup ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık tespit edilen 388 site hakkında erişimin engellemesi kararı alınmıştır.

474 sosyal medya hesabı incelenmiş olup ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık tespit edilen 402 sosyal medya hesabı hakkında adli işlem başlatılmıştır.

Yıllara Göre Erişime Engellenen Site Sayıları

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
47	305	125	565	150	257	500	229	276	388

2008 ve 2024 yılları arasında 2923, 2019 ve 2024 yılları arasında 1800 site erişime engellenmiştir.

Yıllar	İhbar Adedi (Dilekçe, Mail, Üst yazı)	İhbar Edilen Site Sayısı	Erişime Engellenen Site Sayısı
2015	13	79	47
2016	45	1.233	305
2017	44	822	125
2018	116	3.656	565
2019	36	6.070	150
2020	69	13.730	257
2021	101	9.551	500
2022	114	6.491	229
2023	87	13.202	276
2024	143	1.190	388
Toplam	768	56.024	2.842

Yıllara Göre Suç Duyurusu Sayıları

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
25	40	23	24	27	84	89	98	121	160

4.4. Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları

4.4.1. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Programı Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele İçerikleri

Dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de teknolojik gelişmelerle birlikte artan internet bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı, kumar bağımlılığı vb. davranışsal bağımlılıklarla mücadele çalışmalarının önemli sütunlarından birini eğitim ve farkındalık çalışmaları oluşturmaktadır. Riskli gruplar arasında ilk sırada yer alan öğrenciler başta olmak üzere, toplumun tüm kesimlerinde bağımlılıklara ilişkin bilinç düzeyinin artırılması için, kapsamlı bir eğitim programı geliştirilmesi planlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı ve Yeşilay iş birliğinde geliştirilen Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Programı'nda okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve yetişkin hedef kitlesine yönelik sağlıklı yaşam, teknoloji, tütün, kumar, alkol ve madde bağımlılığı konularında eğitim modülleri yer almaktadır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

Millî Eğitim Bakanlığı ve Yeşilay Cemiyeti arasında 2014 yılında imzalanan protokol ile uygulanmaya başlayan programda, davranışsal bağımlılıkları önlemeye ve farkındalık oluşturmaya yönelik, alanında uzman akademisyen, hekim, psikolog, okul psikolojik danışmanı gibi alan uzmanları ve öğretmenler tarafından uygulanan çeşitli eğitimler yer almaktadır.

Eğitim kapsamı ve hedef kitlesinin genişliği bakımından Türkiye'nin ilki olma niteliğine sahip olan programda, davranışsal bağımlılıkları önlemeye yönelik sağlıklı yaşam eğitimi, teknoloji bağımlılığı eğitimi, kumar bağımlılığı eğitimi, tütün bağımlılığı eğitimi yer almaktadır.

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Modülleri

Okul Öncesi Sağlıklı Yaşam

- ◆ Sağlıklı yaşamla ilgili önemli kavramlar
- ◆ Sağlıklı beslenme
- ◆ Fiziksel aktivite
- ◆ Uyku
- ◆ Temizlik (hijyen)

İlkokul Sağlıklı Yaşam

- ◆ Sağlıklı yaşamla ilgili önemli kavramlar
- ◆ Bulaşıcı hastalıklar
- ◆ Sağlıklı beslenme
- ◆ Fiziksel aktivite
- ◆ Uyku
- ◆ Temizlik (hijyen)

Okul Öncesi Teknoloji Bağımlılığı

- ◆ Okul Öncesi Teknoloji Bağımlılığı
- ◆ Teknoloji bağımlılığı
- ◆ Teknoloji bağımlılığının olumsuz etkileri
- ◆ Teknoloji bağımlılığını nasıl önleriz?

İlkokul Teknoloji Bağımlılığı

- ◆ Teknoloji Bağımlılığı
- ◆ Teknoloji Bağımlılığının Alt Grupları
- ◆ Mobil Cihaz Bağımlılığı
- ◆ Sosyal Medya Bağımlılığı
- ◆ Dijital Oyun Bağımlılığı
- ◆ Teknoloji Bağımlılığını Nasıl Önleriz?

Ortaokul Sağlıklı Yaşam

- ◆ Sağlıkla ilgili temel kavramlar
- ◆ Sağlığın belirleyicileri
- ◆ Sağlıklı beslenme
- ◆ Fiziksel aktivite
- ◆ Temizlik (hijyen)
- ◆ Çevre sağlığı
- ◆ Sağlık okuryazarlığı
- ◆ Ruh sağlığı (stres)

İlkokul Teknoloji Bağımlılığı

- ◆ Teknoloji Bağımlılığı
- ◆ Teknoloji Bağımlılığının Alt Grupları
- ◆ Mobil Cihaz Bağımlılığı
- ◆ Sosyal Medya Bağımlılığı
- ◆ Dijital Oyun Bağımlılığı
- ◆ Teknoloji Bağımlılığını Nasıl Önleriz?

Ortaokul Teknoloji Bağımlılığı

- ◆ Teknoloji bağımlılığı
- ◆ Teknoloji bağımlılığının alt grupları
- ◆ Mobil Cihaz Bağımlılığı
- ◆ Sosyal Medya Bağımlılığı
- ◆ Dijital Oyun Bağımlılığı
- ◆ Teknoloji bağımlılığının olumsuz etkileri
- ◆ Teknoloji bağımlılığıyla ilgili doğru bilinen yanlışlar
- ◆ Güvenli ve sağlıklı internet kullanımı
- ◆ Siber zorbalık
- ◆ Teknoloji bağımlılığını nasıl önleriz?

Ortaokul Kumar Bağımlılığı

- ◆ Kumar türleri
- ◆ Kumar bağımlılığına yol açan nedenler
- ◆ Kumar bağımlılığında riskler
- ◆ Oyun ve kumar
- ◆ Dijital oyunlardaki kumar unsurları

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Modülleri

Lise Sağlıklı Yaşam

- ◆ Sağlıklı beslenme
- ◆ Fiziksel aktivite
- ◆ Uyku
- ◆ Çevre sağlığı
- ◆ Temizlik (hijyen)
- ◆ Ruh sağlığı
- ◆ Akılcı ilaç kullanımı
- ◆ Yeme bozukluğu
- ◆ Obezite

Lise Teknoloji Bağımlılığı

- ◆ Teknoloji bağımlılığı ile ilgili doğru bilinen yanlışlar
- ◆ Teknoloji bağımlılığı
- ◆ Teknoloji bağımlılığını önleme
- ◆ Siber zorbalığın ortaya çıkma biçimleri ve ilgili değişkenler
- ◆ Güvenli internet kullanımı için dikkat edilmesi gerekenler
- ◆ Bağımlılık alt grupları
- ◆ Mobil cihaz bağımlılığı
- ◆ Oyun bağımlılığı/bahis ve kumar bağımlılığı
- ◆ Sosyal medya bağımlılığı

Lise Kumar Bağımlılığı

- ◆ Kumar bağımlılığına yol açan nedenler
- ◆ Kumar bağımlılığında riskler
- ◆ Kumarın yol açtığı bazı olumsuz sonuçlar
- ◆ Kumar hakkında doğru bilinen yanlışlar
- ◆ Kumar oynayanlarda bilişsel çarpıtmalar
- ◆ Çevrim içi kumar oyunları
- ◆ Kumar bağımlılığında koruma ve önleme yöntemleri

Yetişkin Sağlıklı Yaşam

- ◆ Sağlık okuryazarlığı
- ◆ Sağlıkla ilgili temel kavramlar
- ◆ Sağlıklı beslenme
- ◆ Fiziksel aktivite
- ◆ Temizlik (hijyen)
- ◆ Sağlıklı bir uyku için tavsiyeler
- ◆ Bulaşıcı hastalıklar
- ◆ Ruh sağlığı

Yetişkin Teknoloji Bağımlılığı

- ◆ Teknoloji kullanım türleri
- ◆ Bağımlılık
- ◆ Bir davranışsal bağımlılık olarak teknoloji bağımlılığı
- ◆ Mobil cihaz bağımlılığı
- ◆ Oyun bağımlılığı
- ◆ Sosyal medya bağımlılığı
- ◆ Cinsellik bağımlılığı
- ◆ Teknoloji bağımlılığının olumsuz etkileri
- ◆ Güvenli internet kullanımı için dikkat edilmesi gerekenler
- ◆ Yetişkinlere ve ebeveynlere yönelik tavsiyeler

Yetişkin Kumar Bağımlılığı

- ◆ Kumar ve kumar bağımlılığı
- ◆ Kumar oynama sıklığı ve yaygınlığı
- ◆ Kumar bağımlılığına yol açan nedenler
- ◆ Kumar bağımlılığında riskler
- ◆ Kumar bağımlılığında süreç ve bağımlılığın özellikleri
- ◆ Kumarın yol açtığı bazı olumsuz sonuçlar
- ◆ Kumar hakkında doğru ve yanlışlar
- ◆ Kumar bağımlılığında koruma ve önleme yöntemleri
- ◆ Çocuk ve gençleri kumar bağımlılığından korumak için yetişkinlere öneriler
- ◆ Kumar bağımlılığında yasal konular
- ◆ Çevrim içi kumar oyunları

Programda yer alan sağlıklı yaşam eğitim modülünde, kişilerin fizyolojik ve psikolojik olarak sağlıklı bir yaşam düzeni benimseyebilmesi hedeflenmiştir. Modülde, genel sağlık kuralları, sağlıkta önleme yaklaşımları, beslenme, spor, uyku, stres ve bağımlılık gibi konulara yer verilmektedir.

Teknoloji bağımlılığı eğitiminde, aşırı teknoloji kullanımının zararları ile doğru teknoloji kullanımı hakkında bilgilendirilmeler yapılmakta, teknoloji bağımlılığından korunmak ve doğru teknoloji kullanımını benimsetmek amacıyla farkındalık kazandırılmaktadır.

Kumar bağımlılığı eğitim içeriğinde ise kumar bağımlılığına yol açan nedenler, kumar bağımlılığında süreç ve bağımlılığın özellikleri, dijital oyunlar ve kumar ilişkisi, çevrim içi ve çevrim dışı kumar türleri, doğru bilinen yanlışlar ve bilişsel çarpıtmalar gibi konularda katılımcıları bilgilendirmek hedeflenmektedir.

4.4.2. Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM)

Millî Eğitim Bakanlığı ve Yeşilay iş birliğiyle geliştirilmiş, kapsamlı bir önleyici müdahale programıdır. Programın amacı, risk altındaki öğrencileri erken aşamada tespit ederek bağımlılığa dönüşmeden zararlı davranışları önlemektir.

OBM, öğrencilerde sigara, alkol, bağımlılık yapıcı madde ve riskli internet kullanımına yönelik ikincil önleme perspektifiyle geliştirilmiştir. Program, psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve yetkinliklerini arttırmakta, onlara müdahale becerileri kazandırmakta ve ikincil önleme çalışmalarını yapılandırmaktadır. (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3)

Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM) kapsamında, davranışsal bağımlılıkları önlemeye yönelik olarak, ortaokul ve lise öğrencileri arasından riskli internet kullanımı, bahis ve kumar oynama vb. eğilimi olanlar tespit edilerek risk grubundaki öğrencilere önleyici müdahalede bulunmaktadır. Öğrencilerle ilgili riskler değerlendirilerek müdahale planı belirlenmesi, bireysel ve aile görüşmeleri yapılması, gerekli görülmesi hâlinde en yakın sağlık kuruluşu ya da YEDAM'a sevk edilmesi, müdahale aşamalarının birer parçasıdır. 2019 yılından bu yana uygulanan program kapsamında 81 ilde ortaokul, lise ve Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM)'nde çalışmakta olan psikolojik danışmanlardan, formatör (eğitici eğitmeni) ve uygulayıcılar yetiştirilmiştir.

4.4.3. Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Projesi

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Yeşilay arasında imzalanan protokol doğrultusunda "Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışması" her yıl ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde örgün eğitim veren okullarda gerçekleştirilmektedir. Bu yarışma ile çocuk ve gençlerin zararlı alışkanlıklara karşı bilinçli yetişmelerine yardımcı olmak, alkol, tütün, madde, kumar ve teknoloji bağımlılığının olumsuz etkilerini kavramalarını sağlamak, teknolojinin

doğru kullanımının önemini vurgulamak ve daha güvenli ve daha sağlıklı bir hayat sürmelerine katkıda bulunarak yeni neslin bağımlılıklara karşı farkındalıklarını artırmak amaçlanmaktadır. Proje kapsamında her yıl ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde bağımlılık konulu afiş, resim, karikatür, kompozisyon, şiir, öykü, deneme ve anı kategorilerinde yarışmalar düzenlenmektedir. Proje İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile iş birliğinde uygulanmakta ve yaygınlaştırılmaktadır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

4.4.4. Münazara Yarışmaları

İlki 2021'de İstanbul'da pilot olarak düzenlenen Yeşilay Liseler Arası Münazara Turnuvası, 2023 yılında da bağımlılıklarda en riskli grup olan liseli gençleri bağımlılıklardan korumak ve onlara olumlu alternatif alışkanlıklar kazandırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. 10 binden fazla öğrencinin katıldığı turnuva, lise öğrencileri ve öğretmenleri tarafından oldukça ilgi görmüştür. Tüm Türkiye'deki lise öğrencilerinin parlamenter münazara sistemiyle yarıştığı ulusal bir turnuvadır. Bu turnuva Münazara Tanıtım Etkinlikleri, Eğitim Kampları, Çevrim İçi Ders Modülleri, Bölge Şampiyonaları ve Türkiye Final Şampiyonası etaplarından oluşmaktadır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 2.2.3).

4.4.5. Grup Müdahale Programı

Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Grup Müdahale Programı, davranışsal bağımlılık riski olduğu tespit edilen ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Bu program ile öğrencilerin kendilerini tanıması, problemleri internet kullanımına neden olan psikolojik ihtiyaçlarını fark etmesi ve sağlıklı hedefler belirlemesi amaçlanmaktadır. 10 oturum olarak hazırlanan program 2023 yılında uygulamaya sunulmuştur. Bu programa yönelik rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara uygulayıcı eğitimleri verilerek uygulayıcılar aracılığıyla programın öğrencilere uygulanması sağlanmaktadır. Bu kapsamda 362 rehber öğretmen/psikolojik danışmana uygulayıcı eğitimi verilmiştir.

Geçmişten günümüze Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Grup Müdahale Programı uygulanan öğrenci sayılarının yıl bazlı dağılımı aşağıdaki gibidir:

Eğitim ve Öğretim Yılı	Uygulanan Öğrenci Sayısı
2022-2023	8.241
2023-2024	3.113
2024-2025	1.086

Yoksa CEP TELEFONU Bağımlısı Mısın?

- ☐ Her zaman yanımda taşıyım.
- ☐ Sık Sık kontrol ederim.
- ☐ Sohbet ve yemekte elimdedir.
- ☐ Yanımda değilse kendimi kötü hissederim.
- ☐ Uyuduğumda başucumda olur.
- ☐ Şarjım bitecek diye çok endişelenirim.

Bunları yapıyorsan
sen de bağımlı adaysın!

Bağımlı olma, farkında ol!

SİBERAY
SİBER EĞİTİMİ İÇİN ÇÖZÜMLER

www.siberay.com

Çocuklarda TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI Nelere Yol Açar?

SİBERAY
SİBER EĞİTİMİ İÇİN ÇÖZÜMLER

www.siberay.com

4.4.6. SİBERAY Programı

Siber suçlarla mücadelede suçların gerçekleşmeden önlenmesi, maddi-manevi zararın ve mağduriyetlerin önüne geçilebilmesi için 2020 yılı itibarıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinasyonunda SİBERAY programı faaliyete geçirilmiştir. SİBERAY programı kapsamında “*güvenli ve bilinçli internet kullanımı, siber güvenlik, güncel siber risk ve tehditler, siber suç, siber zorbalık, yasa dışı bahisle mücadele, teknoloji bağımlılığı ve dijital okuryazarlık*” konularında;

- ◆ 27 farklı afiş,
- ◆ 14 farklı broşür,
- ◆ 14 farklı kamu spotu,
- ◆ 11 farklı seminer sunumu,
- ◆ 1 Berke'nin Tableti hikâye kitabı,
- ◆ 1 SİBERAY İle Güvende Kal Etkinlik Kitabı,
- ◆ 52 farklı bilgilendirici ve uyarıcı video içerikleri geliştirilmiştir.

Bu kapsamda;

- ◆ Eğitim ve öğretim kurumları başta olmak üzere tüm kurumlara yönelik eğitim seminerleri gerçekleştirilmektedir.

- ◆ Fuar ve festival alanları gibi halkın yoğun bulunduğu alanlarda afiş-broşür çalışmaları, SİBERAY Bil-Kazan ödüllü bilgi yarışması ve stant etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

- ◆ Pilot olarak belirlenen okullarda “SİBERAY Kulüpleri” ve üniversitelerde “SİBERAY Topluluğu” aracılığıyla faaliyetler (stant faaliyeti, akran eğitimi, bilgi yarışmaları vb.) gerçekleştirilmektedir.
- ◆ TRT iş birliğiyle hazırlanan ve TRT Çocuk ekranlarında yayımlanmakta olan Ekip: SİBERAY çizgi dizisi ve Ekip: SİBERAY “Güneş Fırtınası” çizgi filmi ile alt yaş grubundaki çocuklara yönelik farkındalık sağlanmaktadır.

- ◆ Uyarıcı ve bilgilendirici nitelikteki içerikler ve “Ekip: SİBERAY” çizgi dizisi bölümleri MEB EBA ve TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi internet sitesinde yayınlanmaktadır.
- ◆ YHT, Başkentray, Marmaray gibi toplu taşıma sistemleri yolcu ekranlarında ve halkın yoğun olduğu güzergâhlar üzerinde bulunan dijital ekran ve panolar kullanılarak uyarıcı, bilgilendirici içerikler yayınlanmaktadır.
- ◆ TRT Radyo, Polis Radyosu ve yerel radyo/televizyon programlarına SİBERAY görevlileri tarafından katılım sağlanmaktadır.
- ◆ @SiberayEGM sosyal medya hesapları (*Instagram, X, Facebook, YouTube*) ve www.siberay.com internet sitesi aracılığıyla güncel siber dolandırıcılık konularında uyarıcı ve bilgilendirici içerik paylaşımları ile olası mağduriyetler önlenmeye çalışılmaktadır.

SİBERAY Programı ile ilgili daha detaylı bilgi için:

4.4.7. “Güvenli Tık” Programı

2019 yılında, internetin bilinçli ve güvenli kullanımını teşvik etmek amacıyla TRT Haber kanalında hazırlanan “Güvenli Tık” adlı 13 bölümlük eğitim ve kültür programının çekimleri, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) İnternet Daire Başkanlığı uzmanlarının katılımı ve danışmanlığıyla tamamlanmıştır. Her bir bölümü 10 dakika süren program, haftada bir kez yayımlanmakta olup internet kullanıcılarının farkındalıklarını artırmayı hedeflemektedir. Program içeriğinde siber zorbalık, teknoloji ve internetin gelişimi, ekran bağımlılığı, sosyal medya, dijital ebeveynlik, dijital fenomenler, dijital vatandaşlık, internette yalan haber ve yanlış bilgi, güvenli alışveriş, yeni meslekler ve yapay zekâ, internet okuryazarlığı, yasal olmayan zararlı içerikler, güvenli internet ve dijital oyunlar gibi önemli konular ele alınmıştır. Program içeriğine erişim için:

4.4.8. Güvenli İnternet Merkezi

Güvenli İnternet Merkezi, özellikle çocuklar ve gençler başta olmak üzere internet kullanıcılarının internet teknolojilerini bilinçli ve etkin kullanmalarını sağlamak amacıyla 2016 yılında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) bünyesinde kurulmuştur. Bilinçlendirme Merkezi, İnternet Yardım Merkezi ve Bilgi İhbar Merkezi olmak üzere üç ana bileşenden oluşan merkeze erişim için:

4.4.9. Bilinçlendirme Portalları ve İçerikleri

Güvenli Web Portalı

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) bünyesindeki Bilinçlendirme Merkezi tarafından oluşturulan Güvenli Web Portalı internetin sunduğu fırsatlar ve getirdiği riskler konusunda başta çocuklar ve gençler olmak üzere internet kullanıcılarını bilgilendirmek amacıyla bilinçli, güvenli ve etkin internet kullanımıyla ilgili eğitim ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirmek üzere kurulmuştur. Güvenli Web Portalı'na erişim için:

İnternet Yardım Portalı

İnternet kaynaklı problemlere yönelik tavsiyeler ve yardım sunan bir danışma hattı niteliğindedir. İnternet kaynaklı yaşanabilecek olumsuzluklar karşısında internet kullanıcılarını doğru kaynaklara yönlendirmek veya yaşadıkları problemlerin çözümüne uzman desteği ile katkı sunmak amaçlanmaktadır. İnternet Yardım Portalı'na erişim için:

İnternet Yardım Portalı ve Alo 141 İnternetin Bilinçli ve Güvenli Kullanımı Hattı'nda kullanıcıların dijital sağlık ve bağımlılık ile ilgili bilgi talepleri cevaplanmaktadır.

4.4.10. Çocukların Dijital Risklerden Korunması Kapsamında Özel Kreş ve Gündüz Bakımevi Çalışanları ile Bu Kuruluşlardan Hizmet Alan Ailelere Yönelik Eğitimler

Bilişim teknolojilerinin güvenli kullanımında erken yaşlardan itibaren doğru bir rehberlik ve kontrol, ebeveynlerin ve çocukların ilerleyen yaşlarda yaşayacakları sorunların önlenmesinde oldukça önemlidir. Bu nedenle ebeveynlerin ve erken yaşlardan itibaren çocukların güvenli ekran kullanımı ve dijital riskler konusunda bilgilendirilmesi kritiktir. 0-6 yaş grubu çocukların bilişim teknolojileriyle uygun bir şekilde tanıştırılması, çocukların dijital risklerden korunması ve dijital bağımlılığın önlenmesinde de önem arz etmektedir. Bu kapsamda 2020 – 2024 yılları arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak açılan Özel Kreş ve Gündüz Bakımevi

çalışanları ile bu kuruluşlardan hizmet alan ailelere “Bilişim Teknolojileri ve İnternetin Bilinçli Kullanımı Eğitimi” verilmiştir.

Eğitim içeriğinde medya kavramı, yeni medya araçları, çocuk ve dijital medya, dijital çağda ebeveyn olmak, bilişim teknolojilerinin çocuklar için fırsatları ve riskleri, çocukları bilişim teknolojilerinin risklerinden korumak için aileler tarafından dikkat edilmesi gereken hususlar, önerilen web ve ihbar adresleri, dijital oyunlar için kullanılan sınıflandırma sistemi gibi konulara yer verilmiştir.

4.4.11. Çocukların Yaşam Becerilerinin Güçlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Farkındalık Eğitim Programı

Çocukların yaşam becerilerinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik ihmal, istismar ve şiddet konularını da barındıran kapsayıcı ve modüler bir eğitim programı hazırlanmaktadır. Bu doğrultuda eğitim programının ilk aşaması olarak çocukların ihmal, istismar ve şiddetten korunması, iyilik hâllerinin artırılması, sağlıklı

Dijitalleşen Dünyada Bilişim Suçları ve Mücadele Yöntemleri Eğitimi

gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla 0-6 yaş aralığındaki çocukların ebeveyn/bakım verenlerine yönelik olarak “Çocukların Yaşam Becerilerinin Güçlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Farkındalık Eğitim Programı” geliştirilmiştir. Eğitim programı içerisinde dijital ebeveynlik konusu detaylı yer almaktadır.

Program, çocuk odağında geliştirilen “İhmal ve İstismarın Önlenmesi-Ebeveyn İçin Temel Bilgiler”, “Ebeveynlik”, “Gelişim”, “Duyarlı Bakım”, “Pozitif Disiplin ve Etkili İletişim”, “Günlük Rutinler”, Dijital Ebeveynlik”, “Etkileşimli Rutinler: Oyun Oynama ve Kitap Okuma” başlıklı modüllerden oluşmaktadır. Bu hâliyle eğitim programı ebeveynlik becerilerini bütünlüklü olarak geliştirerek ebeveyn - çocuk bağına güçlendirici, aynı zamanda dijital ebeveynlik konusunda da ebeveynleri ve ebeveynleri aracılığı ile çocukları destekleyici ve güçlendirici bir programdır. Basılı ve görsel materyal içerikleri tamamlanan program, tasarım ve kurgu çalışmalarının tamamlanmasının ardından web sitesinde yayımlanacaktır.

Eğitim programı ile ebeveynlerin ve bakım verenlerin, doğumdan itibaren sevgi ve şefkat odağında çocukların gelişimi, duyarlı bakımı, ihtiyaçları ve gelişim süreci içinde nasıl desteklenmeleri gerektiği hususlarında güçlendirilmeleri hedeflenmektedir. 0-6 yaş grubu eğitimlerinin yaygınlaştırılma çalışmaları yürütülecek, ayrıca programın 0-18 yaş grubu çocuklara hitap edecek şekilde genişletilerek diğer yaş gruplarına yönelik modüller de hazırlanacaktır. İleri yaş gurupları için geliştirilecek modüllerde de yaş guruplarına uygun olarak bilişim teknolojilerinin güvenli kullanımına ve dijital bağımlılığa yönelik bölümlere yer verilecektir.

4.4.12. Dijitalleşen Dünyada Bilişim Suçları ve Mücadele Yöntemleri Eğitimi

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2024 Yılı Eğitim Planı'nda yer alan “Dijitalleşen Dünyada Bilişim Suçları ve Mücadele Yöntemleri Eğitimi” 10 Ekim 2024 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışanların bilişim suçları hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak ve günlük hayatta karşılaşılabilecekleri siber suçlara karşı bilinç düzeylerini artırmak amacıyla planlanan eğitim, Emniyet Genel Müdürlüğü personeli tarafından verilmiştir.

4.4.13. Bilişim Haftası Eğitimleri

Toplumu bilişim teknolojilerinin faydalı kullanımına teşvik etmek, aşırı ve zararlı kullanımı önlemek amacıyla 2018 yılından beri 8-14 Mart Bilim ve Teknoloji Haftası ve mayıs ayının ilk haftası olan Bilişim Haftası'nda 81 ilde, il sağlık müdürlükleri tarafından “Teknolojinin Bilinçli, Güvenli, Etkin Kullanımı” farkındalık eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde, bilişim teknolojilerinin bilinçli, güvenli, etkin kullanımı, bilişim teknolojilerinin biyopsikososyal gelişime etkisi, sanal ortamda cinsel istismar ve siber zorbalık, siber saldırılar, teknoloji bağımlılığından korunma konularına yer

verilmiştir.

2019 yılında, bilinçlendirme çalışmaları kapsamında bilişim teknolojilerinin bilinçli güvenli, etkin kullanımı, bilişim teknolojilerinin biyopsikososyal gelişime etkisi, sanal ortamda cinsel istismar ve siber zorbalık, siber saldırılar, teknoloji bağımlılığından korunma konularında eğitimler düzenlenmiştir. Eğitimlerle 561 bin 915 çocuk ve gence, 45 bin 901 anne babaya, 284 bin 179 öğretmen ve diğer meslek mensuplarına, 19 bin 252 sağlık personeline olmak üzere toplam 911 bin 247 kişiye ulaşılmıştır.

4.4.14. Gençlik Ruh Sağlığının ve Psikolojik Dayanıklılığın Artırılması Programı

“Gençlere Ruh Sağlığı” çalışmasının odağında, gençlik alanında çalışan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının birbirleriyle iş birliği ve koordinasyon hâlinde çalışmalarına olanak sağlamak, bu vesileyle de gençlerin sistem içinde sürekli hizmet almasının ve tüm psikososyal ihtiyaçlarının sistem içinde karşılanmasının sağlanması yer almaktadır. Merkezî düzeyde ilgili kurumlarla iş birliği başlatılmış olup il düzeyindeki iş birliğinin uygulanması için Ankara’nın Sincan ilçesinde “Gençlik Ruh Sağlığının ve Psikolojik Dayanıklılığın Artırılması Programı” pilot çalışması yürütülmektedir.

4.4.15. Dijital Bağımlılık Eğitimi

Bağımlılıkla mücadele ile kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (CBİKO) üzerinden 2021 ve 2022 yıllarında yapılan Dijital Bağımlılık Eğitimine Kültür ve Turizm Bakanlığı personelinin 73 kişi katılmış ve bağımlılıkla mücadele konusunda bilgi edinerek farkındalıklarının artırılması sağlanmıştır.

4.4.16. Bilgi ve Teknoloji Kurumu (BTK) Eğitim ve Seminer Faaliyetleri

İnternetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımına yönelik olarak 2012 yılından günümüze kadar düzenlenen 1.627 eğitim ve seminerle toplamda 272 bin 772 kişiye ulaşılmıştır. Bu eğitimler; dijital güvenlik, dijital okuryazarlık, dijital sağlık, çevrimiçi mahremiyet, siber zorbalık, teknoloji bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve dijital oyun bağımlılığı gibi konuları kapsamaktadır. Eğitim ve seminer faaliyetlerine erişim için :

4.4.17. Sosyal Medya Eğitimleri

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından iletişim, sosyal medya ve dijital okuryazarlık konularında aşağıdaki eğitimler verilmiştir:

Millî Güvenlik Kurulu Personeline Yönelik İletişim ve Haberleşme Eğitimi: 25 Ocak 2024 tarihinde Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği emrinde göreve başlayan aday memurlara yönelik Temel Eğitim Programı kapsamında “İletişim ve Haberleşme” konulu eğitim verilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Personeline Yönelik Bilinçli Sosyal Medya Kullanımı Eğitimi: 30 Ocak 2024 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim planlamaları doğrultusunda merkez birimlerinde görev yapan muhtelif ünvanlardaki personele Millî Kütüphane Konferans Salonu'nda Bilinçli Sosyal Medya Kullanımı eğitimleri verilmiştir.

Şehit Oğuzhan Yaşar İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: İletişim Başkanlığı Basın ve Yayın Daire Başkanlığı Proje ve Yayınlar Birimi tarafından 5 Mart 2024 tarihinde Şehit Oğuzhan Yaşar İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı eğitimi verilmiştir.

Tevfik İleri AİHL öğrenci Velilerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: 5 Mayıs 2024 tarihinde Tevfik İleri Anadolu İmam Hatip Lisesinde, "Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı" konusunda öğrenci velilerine yönelik eğitim verilmiştir.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğrencilerine "Sosyal Medyanın Doğru ve Etkin Kullanımı" Seminerinde Sunum: 9 Mayıs 2024 tarihinde Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı öğrencilerine "Sosyal Medyanın Doğru ve Etkin Kullanımı" konulu seminerde uzman düzeyinde sunum yapılmıştır.

Göreve Yeni Başlayan Kurum Personeline Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: 17 Mayıs 2024 tarihinde göreve yeni başlayan büro personeli, yurt dışında görevli mahallî kâtip sekreter ve aday memurlara yönelik "Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı" eğitimi verilmiştir.

İçişleri Bakanlığı-Akademi Dijital Okuryazarlık Eğitimi: 14 Ağustos 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı e-Akademi üzerinde yayımlanmak üzere "Dijital Okuryazarlık" video eğitimi verilmiştir.

İçişleri Bakanlığının Yurt Dışı Müşavirlerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: 14 Ağustos 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığının yurt dışı müşavirlerine yönelik "Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı" eğitimi verilmiştir.

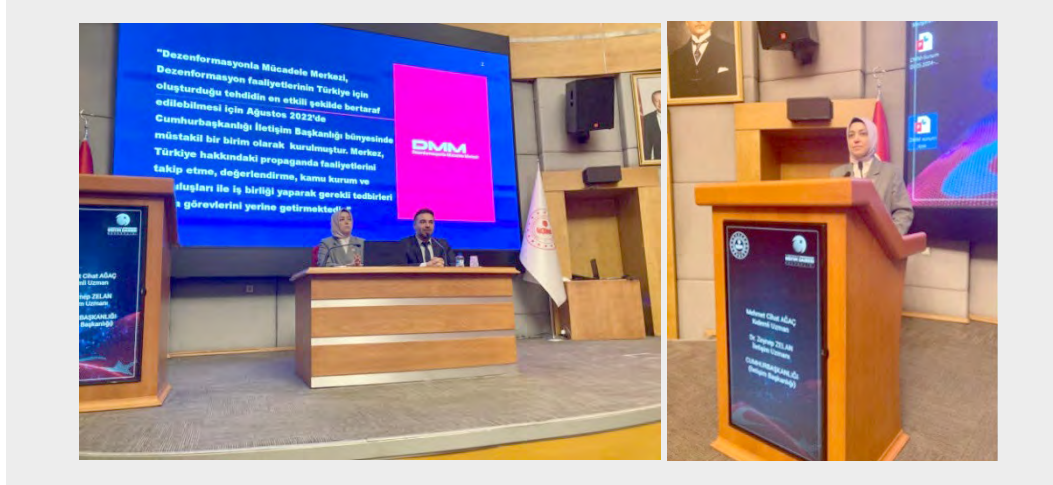
Yurt Dışına Gidecek Kaymakamlara Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: 26 Ağustos 2024 tarihinde, yurt dışına gidecek kaymakamlara "Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı" eğitimi verilmiştir.

Kaymakamlara ve Kaymakam Adaylarına Sosyal Medya Eğitimleri: 16 Eylül 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı 109. Dönem Kaymakamlık Kursu kapsamında kaymakamlara "Sosyal Medya ve Dezenformasyonla Mücadele" eğitimi ve 25 Eylül 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı 113. Dönem Kaymakamlık Kursu kapsamında kaymakam adaylarına "Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı" eğitimi verilmiştir. Yine 1 Ekim 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı 109. Dönem Kaymakamlık Kursu kapsamında kaymakamlara "Sosyal Medya ve Algı Yönetimi", "Sosyal Medya ve Dijital Güvenlik" eğitimi "Sosyal Medya Etiği ve Hukuku" eğitimleri verilmiştir.

Türk Kızılay Yöneticileri ve Gönüllülerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: 1 Kasım 2024 tarihinde Türk Kızılay yöneticileri ve gönüllülerine “Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı” eğitimi verilmiştir.

Anadolu Ajansı Personeline Kamuda Sosyal Medya Kullanımı Eğitimi: 19 Kasım 2024 tarihinde Anadolu Ajansı personeline “Kamuda Sosyal Medya Kullanımı” eğitimi verilmiştir.

Mülki İdari Amirlerine Sosyal Medyada Algı Yönetimi Eğitimi: 4 Aralık 2024 tarihinde İçişleri Bakanlığı 5. Coğrafi Hizmet Bölgesinde Görevli Mülki İdare Amirlerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim Semineri” kapsamında “Sosyal Medyada Algı Yönetimi” eğitimi verilmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Çalıştayı Kapsamında Gerçekleştirilen Sosyal Medya Eğitimleri: 4 Aralık 2024 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığının İstanbul’da düzenlediği “Sosyal Medya ve İletişim Çalıştayı” kapsamında “Sosyal Medyada Kamusal Kimlik”, “Kurumsal İletişim” ve “Sosyal Medyada İletişim Stratejisi” ve “Sosyal Medya ve Algı Yönetimi” eğitimleri uygulamalı olarak verilmiştir.

İletişim Başkanlığı Personeline Yönelik Sosyal Medya Eğitimleri: 2 Temmuz 2024 tarihinde İletişim Başkanlığı bünyesinde göreve başlayan uzman yardımcıları ve mütercimlere yönelik “Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı” eğitimi; 3 Ekim 2024 tarihinde aday memurlara yönelik hazırlayıcı eğitim programı kapsamında “Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı” eğitimi; 7 Ekim 2024 tarihinde 6. Dönem iletişim uzman yardımcılarına yönelik hazırlayıcı eğitim programı kapsamında “Medya Okuryazarlığı” eğitimi; 10 Ekim 2024 tarihinde, 6. Dönem iletişim uzman yardımcılarına yönelik hazırlayıcı eğitim programı kapsamında “Sosyal Medya ve Algı Yönetimi” eğitimi ve 18 Aralık 2024 tarihinde kurum bünyesine yeni katılan ve kurum bünyesinde geçici görevlendirilen personele “Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı” eğitimi verilmiştir.

Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğrencilerine Profesyonel Bir Mecra Olarak Sosyal Medya Eğitimi: 19 Aralık 2024 tarihinde İletişim Başkanlığını ziyaret eden Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine “Profesyonel Bir Mecra Olarak Sosyal Medya” eğitimi verilmiştir.

Ankara Üniversitesi Öğrencilerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı Eğitimi: 23 Aralık 2024 tarihinde İletişim Başkanlığını ziyaret eden Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Ekonomi Topluluğu öğrencilerine “Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı” eğitimi verilmiştir.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi ve Çumra Anadolu Lisesi Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Teknoloji Bağımlılığı ve Televizyon Bağımlılığı: Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Eylem Planı çerçevesinde 18 Mayıs 2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi ve Çumra Anadolu Lisesi iş birliğiyle öğretmen ve öğrencilere yönelik “Teknoloji Bağımlılığı ve Televizyon Bağımlılığı” konulu çevrim içi eğitim düzenlenmiştir.

4.4.18. Teknoloji Bağımlılığı Eğitimleri

Ankara Türk Telekom Sosyal Bilimler Lisesi tarafından 8-14 Mart Bilim ve Teknoloji Haftası kapsamında 9 Mart 2023 tarihinde düzenlenen konferansta “Doğru Sosyal Medya Kullanımı” ve “Televizyon Bağımlılığı” konularındaki okul öğretmen ve öğrencilerine yönelik eğitimler, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı iletişim uzmanları tarafından verilmiştir.

Ekranla Değil Akranla Büyüsün Çocuklar Projesi Kapsamında Düzenlenen Uçurtma Şenliği

4.5. Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadelede İletişim Çalışmaları

Oyun, bilgisayar, televizyon, kumar vb. düşkünlükleri ve teknoloji kullanımındaki aşırılıkları kapsayan davranışsal bağımlılıklar, bireyde psikolojik ve sosyal problemlerin yanı sıra pek çok bedensel hastalığa da sebep olmaktadır. Bu noktada toplumsal bilinç oluşturma ve bireyleri sağlıklı davranış kalıplarına yönlendirme potansiyeline sahip olan iletişim stratejileri ve araçları büyük önem taşımaktadır. Bu bölümde, davranışsal bağımlılıklarla mücadelede yürütülen iletişim stratejilerinden öne çıkanlar yer almaktadır.

4.5.1. Ekranla Değil Akranla Büyüsün Çocuklar Kampanyası

30 Nisan 2018'de başlatılan ve 2022 yılında sona eren "Ekranla Değil Akranla Büyüsün Çocuklar" kampanyasıyla çocukların, dijital ve sosyal medya ortamlarındaki kontrolsüz ve kötü amaçlı yaklaşımlardan korunması, alternatif fiziksel, sosyal ve kültürel yaşam

alanlarının yaygınlaştırılması, bedensel aktivitelere yönlendirilmesi, ruhsal ve sosyal gelişimlerine destek verilmesi amaçlanmıştır.

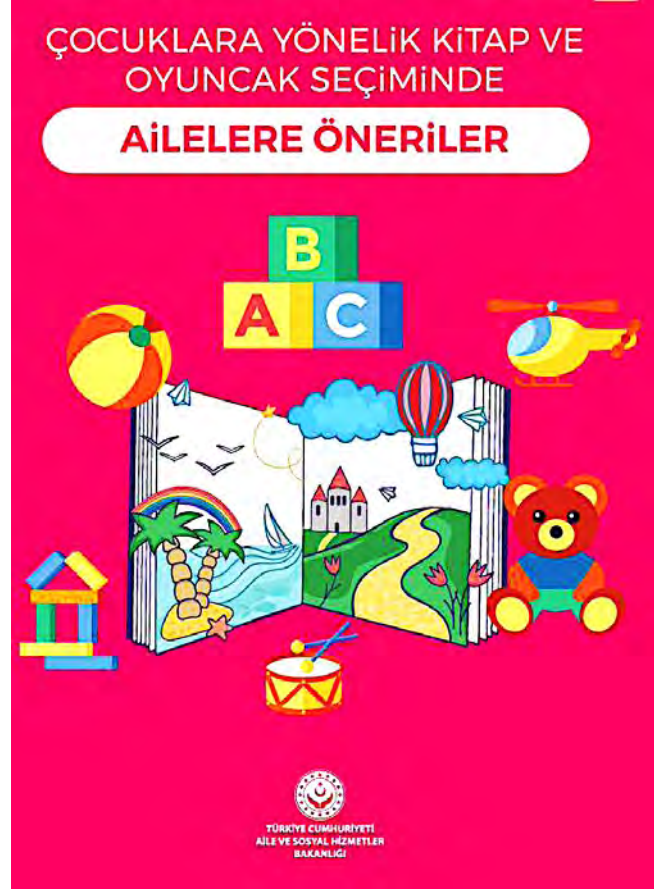
“Ekranla Değil Akranla Büyüsün Çocuklar” kampanyasıyla çocukların teknolojiyi doğru, etkili ve bilinçli kullanmayı öğrenmeleri, serbest zamanlarını akranları ile birlikte verimli değerlendirmeleri, iletişim yeteneklerinin ve yaşam becerilerinin geliştirilmesine katkı yapılması amaçlanmıştır. Kampanyayla ayrıca, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 31. maddesinde ifadesini bulan; çocukların, dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlencelere katılma haklarını kullanmalarına yönelik fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi hedeflenmiştir.

Kampanya tanıtımında kullanılan materyaller afiş, broşür, pankart, el broşürü, araç giydirme vb. farkındalık oluşturunca çalışmalar, yerel medya, kamu spotu ve kısa filmler olarak belirlenmiştir. Kampanyanın hedef kitesini, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 0-18 yaş grubu çocuklar ile sosyal uyum programı doğrultusunda, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve geçici koruma kapsamında Türkiye’de kayıtlı olarak yaşayan yabancıların çocukları oluşturmuştur.

Kampanya kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 81 il müdürlüğü tarafından tanıtım faaliyetleri, çocuklara yönelik sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler, ailelere ve çocuklara yönelik eğitim seminerleri ve konferanslar düzenlenmiştir.

4.5.2. Çocuklara Yönelik Kitap ve Oyuncak Seçiminde Ailelere Öneriler Rehberi

Ebeveynlerin gerçek oyun ve oyuncakların önemi konusunda farkındalıklarının artırılması, çocukların, gelişimlerinde önemli bir rolü olan oyunlardan en etkili şekilde yararlanmalarının sağlanması, oyun seçiminde ebeveynlere rehberlik yapılması; kitap seçiminde dikkat edilecek noktalar ve çocuklarda kitap okuma alışkanlığı oluşması ve sürdürülmesi için “Çocuklara Yönelik Kitap ve Oyuncak Seçiminde Ailelere Öneriler Rehberi” hazırlanmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne hazırlanan rehber, 2021 yılında Bakanlığın internet sitesinde yayımlanmıştır. Rehberin, ebeveynlere ve çocuklara bakım veren yetişkinlere kılavuzluk etmesi, oyun ve kitapla kurulan ilişkiyi güçlendirerek ekran dışı nitelikli vakit geçirmenin desteklenmesi ve bunların dijital bağımlılığa karşı da koruyucu işlev görmesi hedeflenmiştir.

Çocuklara Yönelik Kitap ve Oyuncak Seçiminde Ailelere Öneriler Rehberi

4.5.3. Çocukların Dijital Risklerden Korunması Konusunda Ebeveyn Rehberi

Dijital medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri, çocukların teknoloji ile tanışma zamanları ve teknoloji kullanımında doğru sınırlandırılmaları, çocukları korumak ve dijital bağımlılığı önlemek için yapılması gerekenler konularında ebeveynlerin bilgilendirilmesi amacıyla 2021 yılında “Çocukların Dijital Risklerden Korunması Konusunda Ebeveyn Rehberi” hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Alandaki güncel gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilen rehber, tasarım çalışmalarının tamamlanmasını takiben Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının internet sitesinde yayımlanacaktır.

Çocukların Dijital Risklerden Korunması Konusunda Ebeveyn Rehberi

4.5.4. DUY Web Sitesi

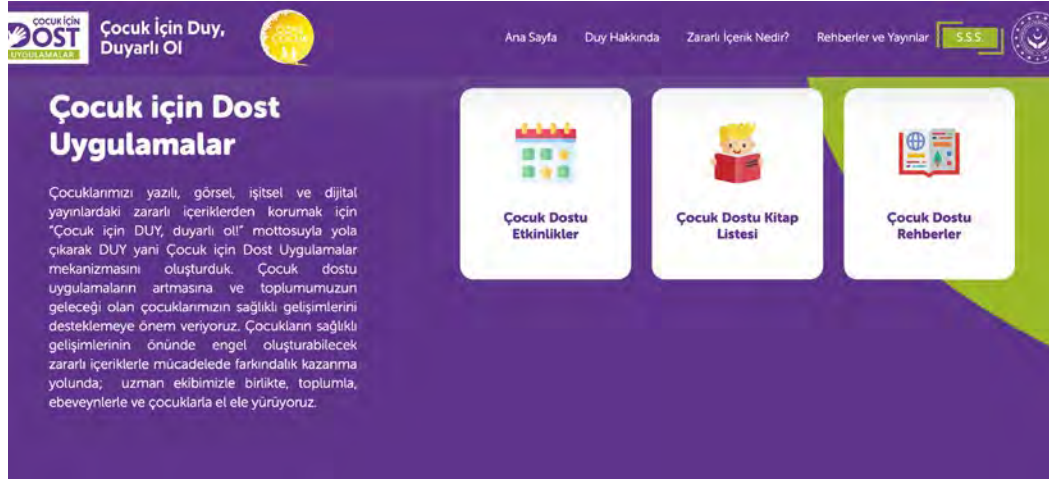
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen koruyucu ve önleyici hizmetlerle ilgili olarak çocukları, ebeveynleri, çocuk alanında ya da çocuklarla çalışanları ve toplumu bilgilendirmek, onların farkındalık kazanımını sağlamak amacıyla DUY (Çocuk için Dost Uygulamalar) isimli internet sitesi oluşturulmuştur.

DUY kapsamında, çocukların sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesi için çocuklara, ailelerine, topluma yönelik yararlı ve gelişimi destekleyici içeriklerin üretilmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda açılan internet sitesi üzerinden çocuklara ve ailelere yönelik rehberlere, içeriklere ve yayınlara erişim sağlanabilmektedir. Bununla birlikte çocukların, yazılı, görsel ve dijital yayınların zararlarından ve diğer risklerden korunması amacıyla zararlı içeriklerle de mücadele edilmektedir.

DUY internet sitesine erişim sağlandığında Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan rehber ve yayınlara, ebeveynleri bilinçlendirici ve farkındalık

oluşturucu Çocuk Dostu Söyleşilerin videoları, zararlı içeriklerle ilgili bilgiler, faydalı olabileceği değerlendirilen internet siteleri yer almaktadır.

Bilgilendirici içeriklere ek olarak vatandaşların çocuklar için zararlı olduğunu düşündükleri içerikleri, yayınları ve uygulamaları doğrudan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ulaştırabilmeleri için bir ihbar mekanizması oluşturulmuştur. Oluşturulan ihbar hattı 7/24 esasına göre çalışmaktadır. www.uy.aile.gov.tr internet sitesi bünyesinde yer alan DUY İhbar Platformu üzerinden WhatsApp ve Bip yoluyla ihbarlar alınıp değerlendirilmektedir. Bildirilen ihbarlar ivedilikle incelenmektedir. İhbar hattına bildirilen içerikler, etkin müdahale süreci yürütülmesi için ilgisine göre sınıflandırılıp iletilmektedir.

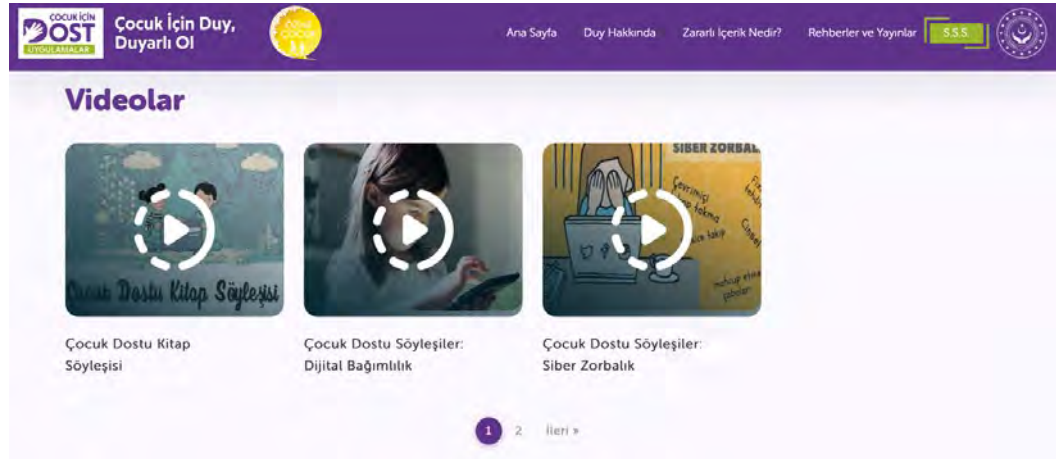

DUY İnternet Sitesi

4.5.5. Çocuk Dostu Söyleşiler

Çocukların her türlü riskten korunması ve sağlıklı gelişmelerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar kapsamında 2020-2022 yılları arasında gerçekleştirilen “Çocuk Dostu Söyleşiler” ile çocuklar, ebeveynler, bakım verenler, yetişkinler, çocuklarla çalışanlar ve toplumun genelinde çocuklarla ilgili konularda farkındalığın artırılması amaçlanmıştır. Her söyleşide farklı bir konu alanın uzmanlarıyla ele alınmış ve söyleşiler Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Youtube kanalında canlı yayımlanmıştır. Söyleşilerin videolarına hâlen DUY internet sitesinden ulaşılabilir. Bu kapsamda aşağıdaki videolar hazırlanmıştır:

- 12 Kasım 2020 tarihinde “Çocuk Dostu Kitap” temalı söyleşi,
- 25 Mart 2021 tarihinde “Çocuk Dostu Oyun ve Oyuncaklar” temalı söyleşi,
- Nisan 2021 tarihinde “Siber zorbalık nedir ve nasıl önlenabilir?” temalı söyleşi,
- 29 Aralık 2020 tarihinde “Dijital Bağımlılık”,
- 09 Eylül 2021 tarihinde “Dijital Bağımlılığın Önlenmesinde Ebeveynlere Öneriler” temalı söyleşi,
- 11 Mayıs 2022 tarihinde “Dijital Bağımlılık/ Çevrimiçi - Çevrimdışı Oyun Oynama” temalı söyleşi.

Çocuk Dostu Söyleşiler Videoları, DUY İnternet Sitesi

Şehir merkezlerinin çeşitli bölgelerinde, sağlıklı yaşam araçlarında ve açılan stantlarda, broşürler dağıtılmış, bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca illerde yayın organları ile programlar, bilgilendirici haberler düzenlenmiştir. Sportif faaliyetler, farkındalık yürüyüşleri, yarışma ve geleneksel oyunlar, tiyatro etkinlikleri vb. faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Tüm illerde televizyon, radyo ve gazete gibi kitle iletişim araçlarıyla bilgi paylaşımları sağlanmıştır.

4.5.6. “Telefonu, Tableti Bırak, Doğaya Can Kat” Sloganıyla Düzenlenen Fidan Dikim Etkinliği

Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığı iş birliği ile Geleceğe ve Dünyaya Nefes Projesi’nin bir katkısı olarak fidan dikimi etkinliği gerçekleştirilmiştir. 21 Nisan 2021 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından “2019-2023 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı” kapsamında “Telefonu, Tableti Bırak, Doğaya Can Kat” sloganıyla düzenlenen fidan dikim etkinliği ve her yıl 11

Kasım'da düzenlenen Millî Ağaçlandırma Günü fidan dikim etkinlikleri kapsamında, bağımlı gençlerle çeşitli saha etkinlikleri düzenlenmiş ve gençlerle birlikte doğada yüzlerce fidan toprakla buluşturulmuştur. Etkinlikler boyunca, ilgililer tarafından gençlere internetin aşırı kullanımı ile bağımlılık oluşturan maddelerin kullanımının verdiği zararlar, toprak ve fidanla uğraşmanın özendirici yanları, doğru fidan dikim tekniği ve bundan sonraki süreçlerde Tarım ve Orman Bakanlığının etkinliklerine nasıl katılım sağlayacaklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılında, "Geleceğe Nefes, Cumhuriyete Nefes" temasıyla kutlanan Millî Ağaçlandırma Günü etkinlikleri çerçevesinde Kastamonu ve ilçelerinde yaşayan madde bağımlılarının bağımlılıktan kurtulmaları amacıyla faaliyet yürüten İnsani Hayat Derneğinin yürüttüğü, "Hayatı Keşfet Projesi" kapsamında, fidan dikim etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Kastamonu İli Fidan Dikim Etkinliği

4.5.7. Medya Okuryazarlığı Çalışmaları

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yürütülen medya okuryazarlığı çalışmaları ekran bağımlılığıyla mücadeleyi de kapsamaktadır. Bu çalışmalar bağlamında gerçekleştirilen çalışmalara aşağıda yer verilmiştir:

Ekran Bağımlılığı Eğitimleri

Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin, tüm kamu personelinin erişebileceği çevrim içi eğitim platformu olarak tasarladığı Uzaktan Eğitim Kapısı'nda aşağıdaki eğitimler bulunmaktadır.

- 💧 2021: Medya Okuryazarlığı
- 💧 2022: Çocuklarda ve Ergenlerde Televizyon Bağımlılığı
- 💧 2023: Çocuklarda ve Ergenlerde Ekran Bağımlılığı
- 💧 2024: Sosyal Medya Bağımlılığı

Ekran Bağımlılığı Eğitimleri, CBİKO Uzaktan Eğitim Kapısı İnternet Sitesi

Medya Okuryazarlığı Seminerleri

Ulusal ve uluslararası katılım ile yüz yüze ve çevrim içi 400'den fazla medya okuryazarlığı semineri gerçekleştirilmiştir. MEB Yenilik ve Eğitim Teknikleri Genel Müdürlüğü'nün talebi ile Türkiye genelinde e-Twining proje çalışmalarını yöneten 1.000 öğretmene çevrim içi eğitim verilmiştir. e-Twining projeleri kapsamında çok uluslu paydaşlarla yürütülen projelerde 12 proje için simultane çeviri ile paydaş ülkelerin de iştirak ettiği çevrim içi eğitimler gerçekleştirilmiştir.

JASGEM Medya Okuryazarlığı

2023 yılında Jandarma Sahil Güvenlik Akademisi hizmet içi eğitim portalına kalıcı eğitim olarak medya okuryazarlığı eğitimi çekimi yapılmıştır.

Medya Okuryazarlığı Çizgi Film Serisi

2021 yılında okul öncesi yaş grubu için beş çizgi film serisi hazırlanmıştır. Çizgi filmler, engelli dostu yapım olması amacıyla işaret dili çevirisi ve sesli betimleme ile ayrıca desteklenmiştir. RTÜK tarafından hazırlanan çizgi filmler, Millî Eğitim Bakanlığı

EBA'da yayımlanmıştır. RTÜK Çekirdek Ailesi çizgi film serisi MEB 5. sınıf ders kitabında yer almıştır.

4.5.8. Koruyucu Sembol Sistemi Akıllı İşaretler

RTÜK tarafından geliştirilen ve 2006 yılının ikinci yarısından itibaren ulusal televizyon kanallarında hayata geçirilen "Akıllı İşaretler", televizyon programlarının sınıflandırılması sistemidir. "Akıllı İşaretler"le televizyon programlarının izleyici yaşı ve program içeriğine göre sınıflandırılması yapılarak söz konusu programların zararlı etkilerinden çocukların ve gençlerin korunması amaçlanmıştır.

4.5.9. RTÜK Medya ve Çocuk Dergisi

2023 yılı ocak ayında yayın hayatına başlayan "RTÜK Medya ve Çocuk Dergisi" 9 yaş ve üzeri çocuklara medya okuryazarlığı farkındalığı ve bilinci kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Medya okuryazarlığının yanı sıra birçok farklı içeriği barındıran derginin engelsiz erişim çalışmaları da tamamlanmıştır.

Derginin dijital versiyonuna RTÜK kurumsal internet sayfası üzerinden erişilebilmektedir. Derginin engelsiz erişime sahip versiyonlarına ise hem RTÜK kurumsal Youtube hesabı hem de derginin içerisinde yer alan QR kodlar aracılığıyla ulaşılabilir. Derginin 2. sayısı 2024 yılı aralık ayında yayımlanmıştır. “RTÜK Medya ve Çocuk Dergisi” ayrıca Birleşmiş Milletler Erişilebilirlik Logosu’nu Türkiye’de alan ilk yayın olup engelsiz erişime uygun olarak da yayımlanmaktadır.

RTÜK Medya ve Çocuk Dergisi

4.5.10. Çocuk Dostu Kitap Listesi

Çocukların gelişimlerini destekleyecek nitelikteki kitaplardan yararlandırılmasını sağlamak ve kitap seçiminde ebeveynlere ve çocuklara rehberlik yapmak amacıyla 0-18 yaş aralığındaki çocuklara yönelik basılı eserler Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki uzmanlardan oluşan komisyon tarafından incelenerek “Çocuk Dostu Kitap Listesi” oluşturulmaktadır. Oluşturulan kitap listesi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü internet sitesinde yayımlanmaktadır.

4.5.11. Pandemi Dönemi Farkındalık Çalışmaları

Mart 2020’den itibaren ve 2021 yılı pandemi döneminde bilişim teknolojileri bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı farkındalık etkinlikleri, sosyal medya, resmî internet siteleri ve diğer kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirilmeye devam etmiştir. Farkındalık

çalışmalarında; 24 bin 697 öğretmen, 147 bin 484 ebeveyn, 46 bin 999 sağlık çalışanı başta olmak üzere 898 bin 137 yetişkine, toplamda ise 1milyon 117 bin 317 kişiye ulaşılmıştır. 2020 yılı temmuz ayında Kültür Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü iş birliğiyle “Etkin Kütüphane Evinizde Çevrim İçi Etkinlik Programı” ile video yayını çalışmaları yapılmıştır. Bilişim teknolojilerinin bilinçli, güvenli, etkin kullanımı, dijital ortamda ebeveynin rolü ve bilişim teknolojilerinin biyopsikososyal gelişim dönemlerine etkisi ve ebeveynlik yaklaşımları konularında gerçekleştirilen farkındalık söyleşileri EBA'da yayımlanmıştır. Bu çalışmalara ek olarak 2021 yılında Sağlık Bakanlığı personeline yönelik, “Dijital Dünyadaki Çocuklara Ebeveynlik Yapmak” konulu farkındalık eğitimi gerçekleştirilmiştir.

4.5.12. Gençlik ve Sosyal Medya Söyleşileri

15-21 Mayıs 2022 Gençlik Haftası'nda Sağlık Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu koordinasyonunda yurt genelinde üniversitelerde sağlık müdürlükleri ve rektörlükler iş birliğiyle, ruh sağlığı çalışanları tarafından “Gençlik ve Sosyal Medya” söyleşi etkinliği gerçekleştirilmiştir. “Ne Kadar Gerçek Ne Kadar Sanal” sloganıyla gerçekleşen söyleşilerde gençlerin sosyal medyayı işlevsel kullanımının desteklenmesi ve sanal mecraların ruh sağlığı üzerine etkisi tartışılmış, bazı üniversitelerde siber güvenlik konularına da yer verilmiştir. 99 üniversitenin 229 fakültesinde gerçekleştirilen etkinliğe, 16 bin 970 üniversite öğrencisi katılmıştır.

4.5.13. Davranışsal Bağımlılıkla Mücadele Programı Danışmanlık Saha Rehberi

Davranışsal bağımlılıkla mücadelede bilişim teknolojilerinin eğitim, araştırma, bilgi sağlama gibi amaçlarla kullanılmasının, aşırı ve zararlı kullanımı azaltabileceği saptanmıştır. Bu doğrultuda; çocuklar ve gençler başta olmak üzere tüm toplumu teknolojinin bilinçli, işlevsel kullanımına teşvik etmek, bilgilendirmek, aşırı, zararlı teknoloji kullanımını önlenmek, danışmanlık hizmetlerini güçlendirmek amacıyla “Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Programı” oluşturulmuştur. Söz konusu programın yürütülmesinde sağlık profesyonellerine yol gösterici olması, standart ve etkin psikososyal destek, danışmanlık hizmet sunumunun sağlanması amaçlarına yönelik “Davranışsal Bağımlılıkla Mücadele Programı Danışmanlık Saha Rehberi” hazırlanmıştır.

4.5.14. Teknoloji Bağımlılığı Ebeveyn Rehberi

Teknolojik cihazların sayısız faydaları olmakla birlikte dikkatli kullanılmadığında pek çok soruna yol açtığı bilinmektedir. Bilgisayar, tablet, oyun konsolu, akıllı telefon gibi cihazların kullanım süreleri üzerindeki kontrolün kaybolması teknoloji bağımlılığına neden olabilir.

Çocukların teknoloji kullanımının önerilen sürelerde kalması, bu sürenin üretim odaklı olması, teknolojik cihazların kullanımı hususunda çocuklarına yol gösterici olmaları konusunda ebeveynlere en büyük görev düşmektedir. Bu noktada “Teknoloji Bağımlılığı Ebeveyn Rehberi”, teknolojik cihazların güvenli ve verimli kullanımıyla ilgili çocuklarına rehberlik etmek isteyen ebeveynlere yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

4.5.15. Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan “Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu” ile interneti ve sosyal medya mecralarını tam anlamıyla, tarihsel perspektiften teknik özelliklerine kadar doğru anlatmak amaçlanmıştır. “Doğru kullanmak için tanımak gerekir.” ilkesiyle sosyal medyanın her yönünü ele alan, öneriler sunan, olası avantaj ve dezavantajlarını ortaya koyan, insan ilişkileri üzerindeki etkilerini inceleyen, dünyada bu alanda ilgili önemli araştırmalara atıf yapan çalışmada, hesap güvenliği konularından ırkçılık, nefret söylemi ve etik değerlere kadar birçok konuda merak edilenler cevap bulmaktadır.

4.5.16. Kamu Spotları

Teknoloji kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte davranışsal bağımlılıklar, günümüzün önemli toplumsal sorunları arasında yer almaya başlamıştır. Bireylerin sosyal yaşamlarını, bedensel ve psikolojik sağlıklarını ve günlük işlevlerini önemli ölçüde etkileyen davranışsal bağımlılıklarla mücadelede kamu spotları, geniş kitlelere kısa sürede ulaşması, etkili ve akılda kalıcı mesajlar içermesi ve toplumsal farkındalığın oluşturulması bakımından kritik rol üstlenmektedir. Bu kapsamda davranışsal bağımlılıkla mücadele çalışmalarında öne çıkan kamu spotlarına aşağıda yer verilmiştir.

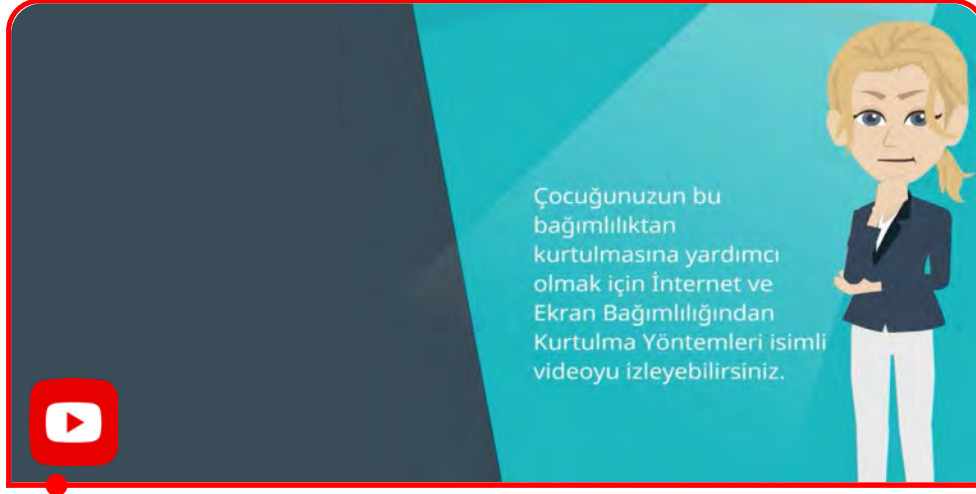

Siber Zorbalık Kamu Spotu

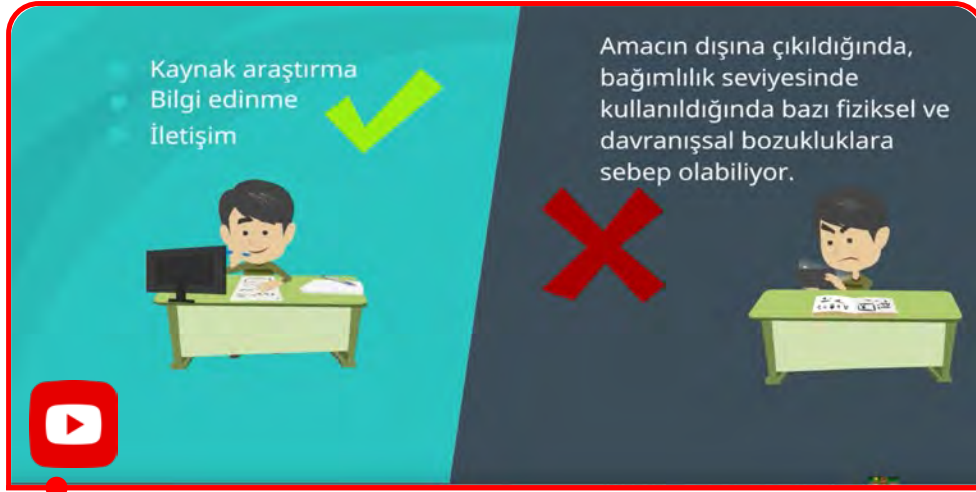

Oyun Bağımlılığı Kamu Spotu

İnternet ve Ekran Bağımlılığının Belirtileri Kamu Spotu

İnternet ve Ekran Bağımlılığından Kurtulma Yöntemleri Kamu Spotu

4.5.17. Broşür ve Rehberler

Teknoloji Bağımlılığı Ebeveyn Rehberi

Çocukların teknoloji kullanımının önerilen sürelerde ve üretim odaklı olmasında ebeveynlerin çocuklarına yol gösterici olması önemlidir. Bu doğrultuda hazırlanan “Teknoloji Bağımlılığı Ebeveyn Rehberi”nin, çocukların teknolojik cihazları etkin ve güvenli kullanımı konusunda bilgi sahibi olmak isteyen ebeveynlere yol gösterici olması amaçlanmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından 2023 yılında hazırlanan rehberin 81 ilde dağıtımı yapılmıştır.

Aile İnternet Rehberi

Çocukların internet dünyasında bilinçli adımlar atmasını sağlamak ve dijital ortamda güvenli bir aile ortamı oluşturmak elzemdir. Bu anlayış doğrultusunda “İnternet Aile Rehberi”, ebeveynlerin çocuklarını çevrim içi tehditlerden koruyarak onların bilinçli ve güvenli internet kullanımını sağlamaları amacıyla 2021 yılında, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ve Sağlık Bakanlığı iş birliğinde hazırlanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

Teknoloji Bağımlılığı Broşürü

Özellikle çocukların ve gençlerin dijital dünyada bilinçli hareket etmesine ilişkin önemli bilgiler sunan “Teknoloji Bağımlılığı Broşürü”nde bağımlılığın belirtileri, olası zararları ve bunlardan korunma yolları, detaylı ele alınarak bireyler için yol gösterici çözümler sunulmaktadır. Söz konusu rehber, Yeşilay ve Sağlık Bakanlığı iş birliğinde 2021 yılında hazırlanmıştır.

İnterneti Kullanma Çocuk Rehberi

Dijital çağda büyüyen çocukların interneti bilinçli, güvenli ve verimli kullanmasını sağlamak amacıyla hazırlanan “Çocuklar İçin İnternet Kullanım Rehberi”, çocuklara güvenli internet alışkanlıkları kazandırmak, dijital okuryazarlığı artırmak ve siber tehditlere karşı bilinç oluşturmak açısından önemli içerik çalışması olarak öne çıkmaktadır.

Sosyal Ağ Rehberi

Dijital çağda kişisel bilgilerin ve güvenliğin korunması her zamankinden daha önemli hâle gelmektedir. Sağlık Bakanlığı ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu iş birliğinde hazırlanan “Sosyal Ağ Rehberi”, sosyal medya hesaplarının güvende tutulması, sanal ortamda kredi kartı ve kişisel bilgilerin kötü niyetli kişilerin eline geçmesinin önlenmesi için pratik ve faydalı öneriler sunmaktadır.

Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Rehberi

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından, kamu kurumlarının sosyal medya hesaplarını yönetirken dikkat etmeleri gereken hususları detaylı ele alan “Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Rehberi” yayımlanarak kamu kurumlarıyla paylaşılmıştır.

0-3 Yaş Grubu Çocuklar ve Teknolojik Cihazlar Broşürü

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan broşür, 0-3 yaş grubu çocukları teknolojik cihazların zararlı etkilerinden korumak amaçlı, bilgilendirici bir çalışma olarak öne çıkmaktadır.

Güvenli İnternet Kılavuzum

2021 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından çocuklara yönelik olarak hazırlanan “Güvenli İnternet Kılavuzum”, internetin güvenli ve bilinçli kullanmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Güçlü şifre kullanımı, zararlı içeriklerden korunma yöntemleri ve dijital ortamdaki davranış kuralları gibi temel konularda önemli ipuçları içeren çalışmada çocuklara internet ortamında güvenli kalmaya yönelik mesajlar verilmiştir.

Teknolojinin ve İnternetin Etkin Kullanımı

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan “Teknolojinin ve İnternetin Etkin Kullanımı Broşürü”, ailelere çocuklarıyla daha kaliteli zaman geçirmeleri, gençleri sosyal hayata teşvik etmeleri ve teknolojiyi amacına uygun kullanmaları konularında pratik öneriler sunmaktadır.

YEŞİLAY

REHABİLİTASYON MERKEZİ AÇILIŞ TÖRENİ

5 MART 2025, KAYSERİ

REHABİLİTASYON MERKEZİ
AÇILIŞ TÖRENİ 5 MART 2025, KAYSERİ

YEŞİLAY

REHABİLİTASYON MERKEZİ
AÇILIŞ TÖRENİ 5 MART 2025, KAYSERİ

YEŞİLAY

YEŞİLAY

REHABİLİTASYON MERKEZİ
AÇILIŞ TÖRENİ 5 MART 2025, KAYSERİ

YEŞİLAY

REHABİLİTASYON MERKEZİ
AÇILIŞ TÖRENİ 5 MART 2025, KAYSERİ

EZİ

EŞİLAY

ASYON ME

5. BÖLÜM

Danışma, Tedavi ve
Rehabilitasyon

5.1. Bağımlılıkla Mücadelede Özgürlüğün Anahtarı: Danışma, Tedavi ve Rehabilitasyon

Ülkemizde bağımlılık tedavisine yönelik ilk merkez, 1983 yılında İstanbul Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi bünyesinde açılmış, buna 1995'te çocuk-ergen hastalar için bir merkez daha eklenmiştir. 2004 yılına kadar bağımlılık tedavi merkezlerinin sayısı artırılmış ve "Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği", 16.02.2004 tarihli ve 25375 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Hizmet alımını kolaylaştırmak açısından yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulması ve bağımlılık tedavisi sunan merkezlerin açılma şartlarının o dönemki şartları karşılamaması sebebiyle yenilenen yönetmelik, 29 Aralık 2013 tarihli ve 28866 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu yönetmelik ile hem merkez açma şartları kolaylaştırılmış hem de ayakta hizmet sunan merkezler açılmıştır.

Bağımlılık tedavisi, sadece farmakolojik yöntemlerle sınırlı kalmayıp psikososyal faktörlerin de göz önünde bulundurulduğu kapsamlı bir rehabilitasyon sürecini gerektirir. Ülkemizde bağımlılıkla mücadelede sunulan sağlık hizmetleri genellikle maddeden arındırma ve kısasürel psikososyal müdahalelerden oluşmaktadır. Ancak, bağımlılık sürecinde maddeye tekrar yönelme sık görüldüğü için tedavi sürecinin çok yönlü ve uzun vadeli olarak planlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle, sorunun derinlemesine ele alınabilmesi için etkili rehabilitasyon programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. İster gönüllü ister yasal zorunlulukla başlatılmış olsun, belirlenen tedavi programına uzun süre devam eden ve maddeden uzak kalan bireylerin, tedavi sürecinde kalma oranlarının arttığı bilinmektedir.

Bağımlılıklarla mücadele çalışmalarında hizmette çok başlılığı önlemek, bir hizmetin birden fazla kurum tarafından farklı yollarla verilmesini engellemek ve tüm sistem tarafından sunulacak hizmetin standartlarını belirlemek amacıyla "Bağımlılığa Bütüncül Yaklaşım Modeli" planlanmıştır. Bu model ile tüm sistemi tanımlayan yeni bir yönetmelik hazırlanmış ve 10 Mart 2019 tarihinde "Bağımlılık Danışma, Arındırma ve Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik" adıyla yayımlanmıştır. Bağımlılıkla mücadele çalışmalarında bağımlılık tedavisinde ilk kez danışma ve rehabilitasyon merkezleri tanımlanmıştır.

“

"Bağımlılığa Bütüncül Yaklaşım Modeli kapsamında yayımlanan "Bağımlılık Danışma, Arındırma ve Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik" ile bağımlılık tedavisinde ilk kez danışma ve rehabilitasyon merkezleri tanımlanmıştır.

”

5.2. Danışma Merkezleri

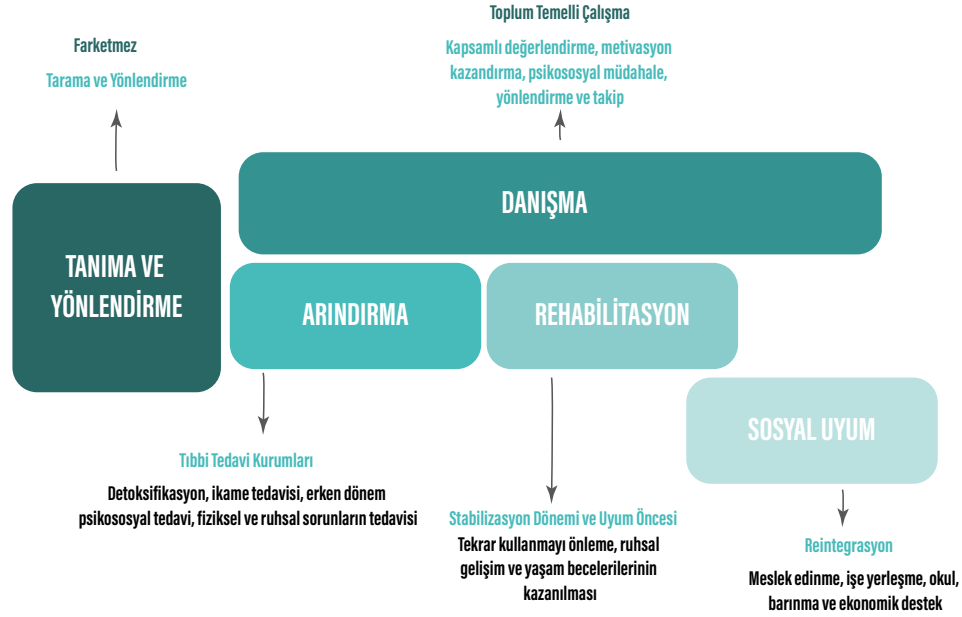
Danışma merkezi, bağımlı kişilere ve yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunarak kişinin ihtiyacına göre arındırma, tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine yönlendirme çalışmaları yapan, toplum temelli çalışmalar ve psikososyal müdahalelerden sorumlu, kişiye psikolojik ve sosyal destek veren, kişinin tedavi motivasyonunu artıran çalışmaları yürüten, Bakanlık tarafından ruhsat veya faaliyet izin belgesi verilmiş merkezlerdir.

Danışma merkezi; A tipi veya B tipi olarak kamu kurum ve kuruluşları, devlet üniversiteleri, valilikler, kaymakamlıklar, kanunla kurulan veya kurulması öngörülen ve Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş vakıflar tarafından kurulur. A tipi danışma merkezleri, bağımlılık riski altındaki veya bağımlı kişilere ve yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunarak kişinin ihtiyacına göre onu, arındırma, tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine yönlendirir. Bu merkezler, bireye psikolojik ve sosyal destek vermekten, hastanın tedavi motivasyonunu artırmaktan ve toplum temelli çalışmalardan sorumludur. B tipi danışma merkezleri ise bağımlılık riski altındaki veya bağımlı kişilere ve yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunarak kişinin ihtiyacına göre arındırma ve rehabilitasyon merkezlerine yönlendirme çalışmaları yapmaktan sorumludur.

Sağlık Bakanlığına bağlı 25 danışma merkezinin 8'i B tipi, 17'si A tipidir. Türkiye Yeşilay Vakfına bağlı 49 olmak üzere Türkiye'de toplam 74 danışma merkezi bulunmaktadır.

BAĞIMLILIK TEDAVİSİ HİZMET BİLEŞENLERİ

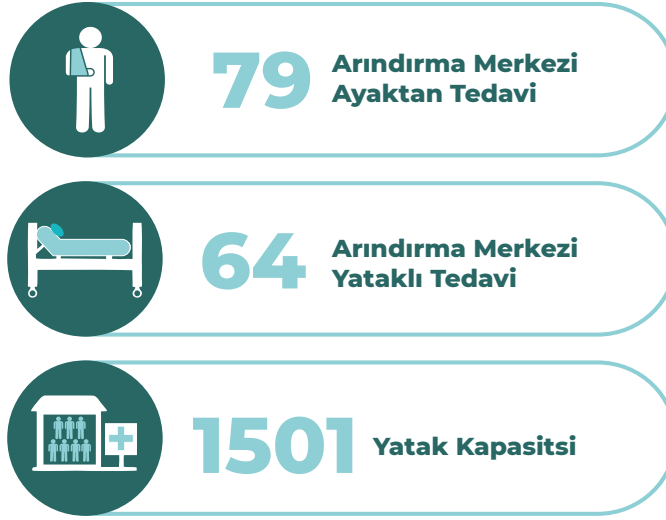
5.3. Arındırma Merkezleri

Ülkemizde, madde bağımlılarına, yüksek risk grubu bireylere ve onların yakınlarına danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunmak; bağımlı bireylerin ayaktan veya yatılı, farmakolojik ve psikososyal tedavilerini sağlamak ve rehabilitasyon süreçlerini yürütmek amacıyla Sağlık Bakanlığı bünyesinde arındırma merkezleri kurulmuştur. Bu merkezler, bağımlı bireylerin tedavi sürecini destekleyerek bağımlılık yapıcı maddelerden arınmalarını ve sağlıklı bir yaşama geçişlerini sağlamayı hedeflemektedir.

Bağımlılık tedavisi için arındırma merkezlerine başvuran hastalar, uzman hekimler tarafından kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulur. Kullanılan bağımlılık yapıcı madde, kullanım şekli, önceki tedavi süreçleri, tedaviye uyum düzeyi, aile ilişkileri ve yaşam koşulları gibi tedavi sürecini etkileyebilecek çeşitli faktörler göz önünde bulundurularak bireye özel tedavi programı oluşturulur.

Arındırma merkezlerinde tedavi, ayakta veya yatarak uygulanmaktadır. Tedaviye alınan bireyler öncelikle detoksifikasyon (arındırma) sürecinden geçirilmekte ve ardından psikososyal müdahalelerle desteklenmektedir. Arındırma, bağımlılık yapıcı maddenin kesilmesiyle ortaya çıkan fiziksel yoksunluk belirtilerinin yönetilmesini kapsayan tedavinin ilk aşamasıdır. Arındırma süresi, kullanılan madde ve bireysel faktörlere bağlı olarak 7 ila 14 gün arasında değişmektedir. Arındırma tamamlandıktan sonra tedavi, ayakta yürütülen terapi ve takip programlarıyla devam ettirilmektedir.

Ayakta veya yatarak tedavi gören bireyler, uyuşturucu madde kullanımına yol açabilen öfke, stres ve hayır diyebilme gibi konularda desteklenerek madde kullanım isteğiyle başa çıkmalarını sağlayacak yaşam becerileri kazanmalarına yönelik bireysel ve grup psikoterapilerine katılmaktadır. Tedavi sürecinin takibi; bireysel ve grup görüşmeleri ile tıbbi tetkik sonuçları doğrultusunda yürütülmekte, aynı zamanda bireylerin aileleriyle de aile görüşmeleri ve grup çalışmaları gerçekleştirilerek çok yönlü bir rehabilitasyon süreci uygulanmaktadır. Ülkemizde toplam 1501 yatak kapasitesine sahip 64 yataklı arındırma merkezi ve 79 ayaktan arındırma merkezi bulunmaktadır.

Tedavi merkezlerine bireysel başvurulabildiği gibi ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı aracılığıyla da randevu alınarak başvurulabilmektedir.

Sağlık Bakanlığı verilerine göre, 2024 yılında AMATEM'lere 373 bin bağımlı başvurmuş, bunlardan 10 bin 473'ü yatakta tedavi olmuştur. Aynı yıl ÇAMATEM'lere başvuran 10 bin 383 kişiden 799 genç ve ergen, yatakta tedavi almıştır.

Arındırma Merkezleri

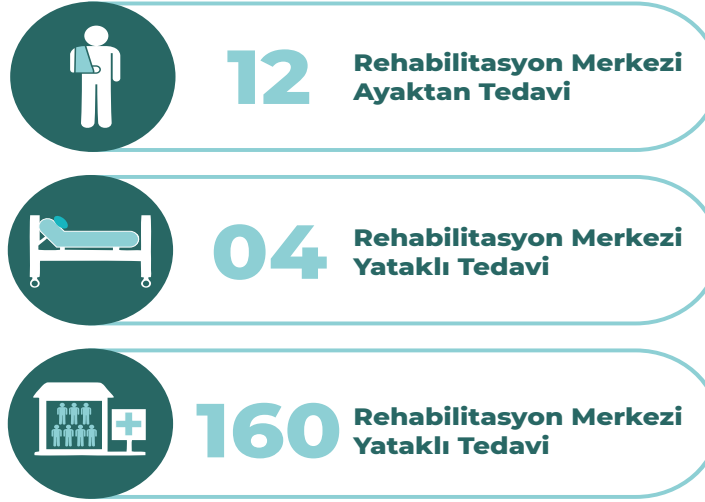
	Sağlık Bakanlığı				Üniversite - Özel				Toplam Merkez Sayısı	Yatak Kapasitesi
	Erişkin Arındırma Merkezi	Yatak Kapasitesi	Çocuk-Ergen Arındırma Merkezi	Yatak Kapasitesi	Erişkin Arındırma Merkezi	Yatak Kapasitesi	Çocuk-Ergen Arındırma Merkezi	Yatak Kapasitesi		
Yataklı	35	923	14	245	14	323	1	10	64	1501
Ayakta	62	0	8	0	8	0	1	0	79	0
Toplam	97	923	22	245	22	323	2	10	143	1501

5.4. Rehabilitasyon Merkezleri

Rehabilitasyon merkezleri, arındırma sonrası ayakta veya yatarak, farmakolojik ve/veya psikososyal tedavileri içeren ve bağımlılık yapan maddeden uzak kalmaya devam etmenin yanı sıra kişinin işlevselliğini yeniden kazanmasını ve sosyal açıdan düzelmesini hedefleyen rehabilitasyon hizmetlerinin sunulduğu, Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsat veya faaliyet izin belgesi verilmiş merkezlerdir.

Rehabilitasyon merkezi; Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlar ile kanunla kurulan veya kurulması öngörülen ve Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş vakıflar tarafından ayakta veya yataklı (en az 20 en çok 40 yataklı) olarak kurulmaktadır. Sağlık Bakanlığına bağlı 16 rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Yeşilay Vakfına bağlı ikişer yataklı rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. Yataklı rehabilitasyon merkezleri kırkar yataklı olarak açılmıştır ve toplam 160 yatak kapasitesindedir. 12 Rehabilitasyon merkezi ayaktan tedavi, 4 Rehabilitasyon merkezi yataklı tedavi ve 160 kişilik kapasite ile hizmet vermektedir.

5.5. Yeşilay Danışmanlık Merkezi

Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) 2015 yılında Türkiye Yeşilay Cemiyeti bünyesinde kurulmuştur. Türkiye Bağımlılık Rehabilitasyon Modeli projesi çerçevesinde oluşturulan Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM); rehabilitasyon merkezlerinin hizmet sunumunu, finansmanını, insan kaynağını, akreditasyonu ile denetimini içeren ve Türkiye'ye özgü bir rehabilitasyon sistemini içeren yapıda oluşturulmuştur. Türkiye Bağımlılık Rehabilitasyon Modeli ile mevcut yüksek nüks oranlarının azaltılması ve bireylere bağımlılık sürecinden çıkmaları için hem psikolojik destek hem de sosyal rehabilitasyon imkânı sunarak bağımlılıktan kurtulan bireylerin topluma yeniden entegrasyonu sağlanmaktadır.

YEDAM ekibinin tamamı, yetişmiş uzman psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarından oluşmaktadır. YEDAM'ı arayan kişilere tütün, madde, alkol ve teknoloji bağımlılıkları konusunda bilgi verme ve doğru yönlendirme, tavsiye ve danışmanlık hizmetleri sunulmaktadır. Türkiye genelinde ve Kıbrıs'ta aktif olan 107 Yeşilay danışmanlık merkezi ile bağımlılara ve yakınlarına ücretsiz psikolojik danışmanlık ve sosyal destek verilmektedir.

5.5.1. YEDAM'da Tütün Bağımlılığına Müdahale Programı

Tütün bağımlılığı, en hızlı yayılan ve uzun süren bir salgın olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle tütün bırakma tedavileri büyük önem arz etmektedir.

YEDAM'da tütün bağımlılığı hizmeti, 15 yaş ve üzeri bireylere verilmektedir. Bu hizmet YEDAM'da tütün bağımlılığı eğitimi alan uzman psikologlar, klinik psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından, online veya yüz yüze olacak şekilde, kişinin ihtiyaçlarına yönelik müdahale programı uygulanarak sağlanmaktadır.

Yerel düzeyde kurum ve kuruluşlara yapılan tütün bağımlılığına yönelik sunumlar, radyo programlarına katılım, bilimsel çalışmalar gibi faaliyetler ve tanıtım videolarıyla YEDAM'ın tanınırlığı artırılarak tütün bağımlılığı problemi olan kişilere ulaşılmaya çalışılmaktadır.

5.5.2. YEDAM'da Kumar Bağımlılığına Müdahale

Kumar bağımlılığı, kişinin ruh sağlığı, aile birliği ve ekonomisi üzerinde olumsuz etkilere yol açan, kamu düzenini ve kamu ekonomisini bozguna uğratarak zamanla toplumun tümünü etkileyen bir bağımlılıktır. Terminolojide patolojik kumar oynama olarak adlandırılan kumar bağımlılığı, bireyin ve yakınlarının yaşamlarını olumsuz etkileyen, süregelen bir bozukluktur ve zamanla ilerler. Ülkemizdeki yaygınlaşması ve başvurular dikkate alınarak 2021 yılından beri YEDAM'da kumar bağımlılığına yönelik danışmanlık hizmeti bu konuda eğitim almış uzmanlar tarafından sağlanmaktadır. Kumar bağımlılığı danışmanlığı 16 yaş ve üzeri bireylere verilmektedir. Kişinin kendisinin katılım sağlamadığı ya da 16 yaşından küçük olması durumlarında ailelere kişi dışı danışmanlık hizmeti verilmektedir.

YEDAM 2021 yılından beri kumar bağımlılığı tedavisi için 16 bin 480 kişiye destek vermiştir. 2023 yılında 4 bin 228 olan başvuru sayısı 2024 yılında 5 bin 816'ya yükselerek tüm yıllardaki başvuru sayısını geçmiştir. Yerel düzeyde kurum ve kuruluşlara yapılan kumar bağımlılığına yönelik sunumlar, radyo programlarına katılım, bilimsel çalışmalar gibi faaliyetler ve tanıtım videolarıyla YEDAM tanınırlığı artırılarak kumar bağımlılığı problemi olan herkese ulaşılmaya çalışılmaktadır.

5.5.3. YEDAM'da Alkol ve Madde Bağımlılığına Müdahale

YEDAM'da uygulanan alkol ve madde bağımlılığı tedavi süreci, kişinin bağımlılık düzeyini ve ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik kapsamlı bir değerlendirme ile başlamaktadır. Tedavi sürecinde kullanılan yaklaşımlar şunlardır:

- ◆ Motivasyonel Görüşme Teknikleri: Bireyin değişim için motivasyonunu artırmaya ve bağımlılıktan kurtulma sürecinde kendini daha güçlü hissetmesine yardımcı olmak amacıyla kullanılmaktadır.
- ◆ Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT): Bireyin bağımlılığa yol açan düşünce ve davranış kalıplarını tanımlamak ve bunları değiştirmek için kullanılan etkili bir terapi yöntemidir. BDT, bireyin bağımlılığı tetikleyen durumları fark etmesine ve bunlarla başa çıkma stratejileri geliştirmesine yardımcı olmaktadır.
- ◆ Psikoeğitim: Bireyin ve ailesinin, bağımlılık ve tedavi süreci hakkında bilgilendirilmesi ve farkındalığın artırılması hedeflenmektedir.
- ◆ Sosyal Uyum ve Beceri Geliştirme: Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin sosyal becerilerini ve sosyal işlevselliklerini artırmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. YEDAM Atölyeler aracılığıyla bireylerin yetenek ve becerilerine göre atölyelere katılımları sağlanmaktadır. Bu atölyeler bireylere, riskli ortamlarda uzak durmayı, iyileşmeyi desteklemeyi ve iş edindirmeyi sağlamaktadır.
- ◆ Krize Müdahale ve Kriz Yönetimi: Ani ve zorlayıcı durumlarla başa çıkma becerilerini geliştirmek ve kriz anlarını yönetmek için stratejiler geliştirilmektedir.
- ◆ Grup Çalışmaları: SAMBA (Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı ile Mücadele ve Bağımlılık Rehabilitasyonu) grup çalışmaları, Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM) tarafından bağımlılıkla mücadele eden bireyler için düzenlenen grup terapisi ve destek programlarıdır. Bu çalışmalar, bireylerin bağımlılıkla mücadele süreçlerinde bir arada olmalarını ve birbirlerinden destek almalarını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. SAMBA grup çalışmaları, bağımlı bireylerin ortak deneyimlerini paylaşarak dayanışma içinde bağımlılıktan kurtulmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Haftalık olarak aile, yetişkin ve çocuk-ergen SAMBA grup çalışmaları yürütülmektedir.

5.5.4. Aile ve Çevresel Destek Çalışmaları

YEDAM, alkol ve madde bağımlılığına müdahale sürecinde aile desteğinin önemine vurgu yapmaktadır. Aile bireylerinin bağımlılığın tedavi sürecine aktif katılımı teşvik edilmektedir. Aile görüşmeleri aracılığıyla, aile dinamikleri, iletişim becerileri, destekleyici bir ortam oluşturma ve bağımlı bireyle sağlıklı ilişkiler kurma konularında rehberlik sağlanmaktadır.

Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde 2016 yılından beri alkol-madde bağımlılığı tedavisi desteği verilmektedir. Her yıl yoğun başvuru alan YEDAM'da 2021 yılından beri alkol bağımlılığı için başvuran 9 bin 233 bireye ve madde bağımlılığı için başvuran 13 bin 365 bireye destek verilmiştir.

Yerel düzeyde kurum ve kuruluşlara yapılan alkol/madde bağımlılığına yönelik sunumlar, saha çalışmaları, bilimsel çalışmalar gibi faaliyetler ve tanıtım videolarıyla YEDAM'ın tanınırlığı artırarak alkol/madde bağımlılığı problemi olan kişilere ya da ailelerine ulaşılmaya çalışılmaktadır.

5.5.5. YEDAM'da İnternet Bağımlılığına Müdahale

İnternet kullanımı, herkesin günlük yaşamında belirli oranlarda ihtiyaç kaynaklı gerçekleştirdiği bir kullanımdır. Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde 2020 yılından beri internet bağımlılığı tedavisi desteği verilmektedir. Bu tedavide kullanılan yaklaşımların temelinde, internet kullanımını tamamen bıraktırmak değil, kontrollü ve dengeli kullanımını sağlamak yer almaktadır. Çünkü günümüz dünyasında teknolojiden ve internetten bağımsız bir hayat sürdürmek mümkün değildir. Bunun hangi durumlarda sorun olmaya başladığı ve bağımlılık olarak adlandırılabilceği, çeşitli ölçeklerle kişilerin anamnezi alınarak belirlenmektedir. YEDAM'da internet ve akıllı telefon bağımlılığı danışmanlığı, bu konuda eğitim almış klinik psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından 12 yaş ve üzeri bireylere verilir. Kişinin 12 yaşından küçük olması ya da kendisinin katılım sağlamadığı durumlarda 8 yaş üstü bireyler için kişi dışı danışmanlık hizmeti verilmektedir.

Son 4 yılda YEDAM'lara internet bağımlılığı için başvuran danışan sayısı toplam 3 bin 14'tür. İnternet bağımlılığı alanında toplam 18 bin 999 bireysel görüşme ve 13 bin 50 aile görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Son 2 yıldaki başvuru sayıları incelendiğinde 2023 yılında 856 olan toplam sayının 2024 yılında 985'e yükseldiği görülmektedir. Yerel düzeyde kurum ve kuruluşlara yapılan internet bağımlılığına yönelik sunumlar, radyo programlarına katılım, bilimsel çalışmalar gibi faaliyetler ve tanıtım videolarıyla YEDAM'ın tanınırlığı artırılarak internet bağımlılığı problemi olan kişilere ulaşılmaya çalışılmaktadır.

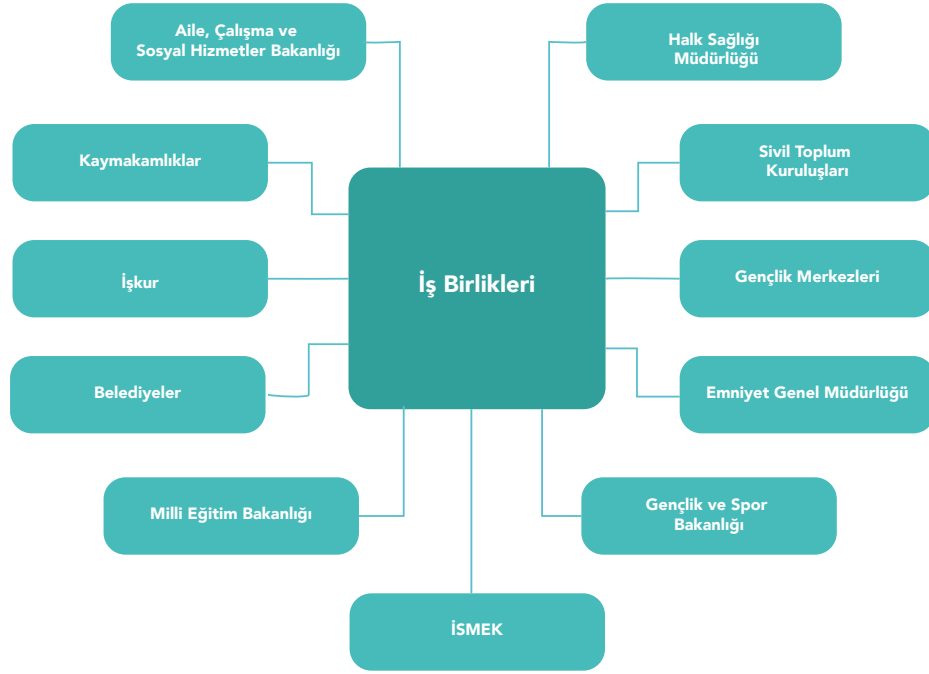

Aynı şekilde Millî Eğitim Bakanlığı ile yapılan iş birliği neticesinde okullardaki whatsapp veli gruplarına internet bağımlılığına yönelik tanıtımı içeren SMS iletilmiş ve bu şekilde internet bağımlılığına yönelik psikososyal desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin ailelerine ulaşmak hedeflenmektedir.

YEDAM'ın Önleyici Rolü

Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM), bağımlılıkla mücadelede sadece tedavi değil, aynı zamanda önleme faaliyetleri de yürütmektedir. İstatistikler şöyledir:

- ◆ 107 YEDAM noktası ile Türkiye genelinde hizmet verilmektedir.
- ◆ 115 YEDAM Danışma Hattı bugüne kadar 1 milyon 300 binin üzerinde çağrı almıştır.
- ◆ 76 binden fazla kişiye bire bir psikolojik destek sunulmuştur.
- ◆ 4 bin 700'den fazla sosyal etkinlik düzenlenmiştir.

5.6. Yeşilay Rehabilitasyon Merkezleri (REHAB)

Yeşilay tarafından bağımlı bireylerin topluluk içinde yaşayarak sosyal uyum becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyan, tedavi sürecinde iyileştirici gücün topluluğun kendisi olduğu anlayışına dayanan bir rehabilitasyon modeli olan Yeşilay Türkiye Rehabilitasyon Modeli, oluşturulmuştur. Bu model, ahilik felsefesinden ilham alınarak Türk kültürüne uygun tasarlanmış özgün ve bilimsel yaklaşım benimsemektedir. Rehabilitasyon merkezinde tedavi gören bireyler, belirlenen günlük program çerçevesinde grup terapileri ve bireysel seanslarla iyileşme süreçlerini tamamlarken, marangozluk, mutfak, tamir gibi çeşitli atölyelerde ustalar eşliğinde mesleki beceriler de edinmektedirler. Bunun yanı sıra, kişisel sorumluluklarını yerine getirerek çamaşır yıkama, temizlik gibi günlük işlerini de kendileri yapmaktadır. Tedavi görenler bu yaklaşım sayesinde kendi ayakları üzerinde durabilen, öz saygı ve öz güvenlerini kazanmış, topluma uyumlu ve katkı sağlayan bireyler hâline gelmektedirler. Rehabilitasyon modeli, birey, aile ve toplum ekseninde tasarlanmış olup bu üç yapının birbirleriyle uyum içinde ve bütünsel bir şekilde işlemesi üzerine kurulmuştur.

Oluşturulan model ile;

- ◆ Bağımlılıkla mücadeleyi bütünsel bir yaklaşımla ele alabilmek amacıyla modelin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.
- ◆ Bağımlılıkta tedavi, rehabilitasyon ve sosyal uyum süreçlerinin birbiriyle bağının güçlendirilmesi ve bu çalışmaların etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir.
- ◆ Model teröpatik topluluk yaklaşımını; bağımlıların bir arada yaşarken sosyal uyum becerilerini geliştirerek rehabilite olmalarını sağlayan bir yaklaşımı içerir.
- ◆ Rehabilitasyon yapısı birey, aile ve toplum temelli tasarlanmıştır.
- ◆ Ahilik felsefesini de temel alan Türk kültürüne uygun tasarlanmış, özgün bir modeldir.
- ◆ Model tasarlanırken 13 yurt içi kurum incelemesi, 7 kapsamlı çalıştay, 23 yurt dışı paydaşla bire bir görüşme, 25 yurt dışı kurum incelemesi, 5 ülkeye saha ziyareti yapılmıştır. Yurt içi ve yurt dışında gerçekleşen pek çok görüşme ve çalıştay sonrasında, bilimsel temelli bir model oluşturulmuştur.

Yeşilay Rehabilitasyon Merkezleri (REHAB), alkol ve madde bağımlılığıyla mücadele eden bireylere yönelik yatılı tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri sunan, bireylerin bağımlılıktan arınarak sağlıklı bir yaşama adım atmalarını ve topluma yeniden kazandırılmaları hedefleyen, her biri 40 yataklı merkezlerdir. Merkezlerde, bağımlılıkla mücadelenin sadece fiziksel değil, psikolojik ve sosyal boyutlarını da kapsayan bütüncül bir yaklaşım benimsenmektedir. Tedavi süresi, bireyin bağımlılık türü ve şiddetine bağlı olarak minimum 3 ay, maksimum 12 ay arasında değişmektedir. Program, bireyin ihtiyaçlarına göre özel olarak yapılandırılarak bağımlılığın temel nedenlerine inen ve uzun vadeli iyileşmeyi destekleyen çalışmalar içermektedir. Bağımlılığın şiddeti, bireyin deneyimleri ve sosyoekonomik durumu dikkate alınarak kişiselleştirilmiş bir tedavi planı oluşturulmaktadır.

REHAB merkezlerinde, bağımlılık tedavisinde uzmanlaşmış geniş bir ekip görev yapmaktadır. Psikiyatrlar, psikoterapistler, iyileşme danışmanları, ergoterapistler, sosyal hizmet uzmanları, beden eğitimi, resim ve müzik öğretmenleri, hemşireler, aşçılar, bahçıvanlar ve diğer teknik uzmanlar, bireyin iyileşme sürecinde destekleyici roller üstlenmektedirler. Tedavi sürecinde bireylerin düşünce ve davranış kalıplarını değiştirmeleri, kişisel sorumluluk duygusu geliştirmeleri ve madde kullanmadan yaşamdan keyif almayı öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Aynı zamanda yeni bir sosyal çevre oluşturmalarına destek sağlanarak aile ilişkilerinin yeniden yapılandırılması teşvik edilmektedir. Nüks (relaps) riskini en aza indirmek için başa çıkma stratejileri geliştirilmekte ve bireylerin temiz bir yaşama kalıcı olarak uyum sağlamaları için gerekli beceriler kazandırılmaktadır. Yeşilay Rehabilitasyon Merkezleri, bağımlılıkla mücadelede bilimsel, kapsamlı ve insana dokunan bir model sunarak bireylerin güçlü bir şekilde yeniden hayata tutunmalarını sağlamaktadır.

Türkiye Geneli Rehabilitasyon Verileri (2023)

Konu Başlıkları	Sayı
İlk başvuran danışan	163
Mezun danışan takip görüşmesi	59
Mesleki yeterlilik belgesi alan danışan	5
İşe yerleşen danışan	11
Okul kaydı yapılan danışan	28
Online/çevrim içi Aile görüşmesi	327
Yüz yüze aile görüşmesi	74
Bireysel Psikoterapi	742
Grup Psikoterapi	3994
Atölye sayıları	2.482

5.7. Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM)

“Hastalığa değil, sağlığa yatırım yapmak” anlayışının bir parçası olarak Sağlık Bakanlığı bünyesinde hizmet veren Sağlıklı Hayat Merkezleri, sağlığa yönelik risklerden birey ve toplumu korumak, sağlıklı hayat tarzını teşvik etmek, birinci basamak sağlık hizmetlerini güçlendirmek ve bu hizmetlere ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla kurulan çok amaçlı yapılardır .

Diyarbakır'ın Kayapınar İlçesinde 2024 Yılı Eylül Ayında Hizmet Vermeye Başlayan Sağlıklı Hayat Merkezi

Sağlıklı Hayat Merkezlerinde; risk faktörleriyle mücadele, beslenme danışmanlığı, psikososyal danışmanlık, ağız ve diş sağlığı, enjeksiyon hizmetleri, kadın ve üreme sağlığı, okul sağlığı, kanser erken teşhis ve tarama ve eğitim, sigara bırakma danışmanlığı, uyuşturucu kullanan kişi ve yakını için danışmanlık, enfeksiyon hastalıklarının kontrolü, bulaşıcı olmayan hastalıkların yönetimi ve gereksinimlere göre Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenecek diğer hizmetler, bütüncül anlayışla, ilgili mevzuatlar doğrultusunda sunulmaktadır. Gereksinim duyulan alanlarda laboratuvar ve görüntüleme alt yapıları oluşturularak halka ve personele yönelik sağlık eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Hareketli yaşam ve doğru beslenmede iyi uygulama örnekleri gösterilmekte, sağlık okuryazarlığının artırılmasına ve sağlığın geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Ülke genelinde 284 Sağlıklı Hayat Merkezi hizmet vermekte olup, bu merkezlerde, madde bağımlılığı danışmanlığı kapsamında ise uyuşturucu kullanan kişilerin ve yakınlarının yaşadığı biyopsikososyal sorunların çözümü amacıyla müdahalelerde bulunmaktadır. Bu doğrultuda ileri tedavi hizmetlerine ihtiyacın olması hâllerinde kişilerin tedavi, rehabilitasyon hizmetleri veya diğer uygun kurum/kuruluşlara yönlendirmesi yapılarak takibi sağlanmaktadır. Ayrıca sosyal, ekonomik, hukuki veya güvenlikle ilgili konularda destek alınması gerektiği düşünüldüğünde, danışmanlık verilen kişinin uygun dış kurumlara yönlendirmesi sağlanmaktadır. Benzer şekilde danışmanlık verilen kişinin ihtiyaç duyduğu diğer konularda, sağlıklı hayat merkezinde hizmet sunan ilgili diğer danışmanlık birimleriyle iş birliğine geçilerek sorunların çözümü için gerekli müdahaleler yapılmaktadır. Böylece kişi ve yakını için vaka değerlendirme ve izlem süreci başlatılmış olmaktadır.

5.8. Bağımlı Hastalar İçin Rehabilitasyon Merkezleri (BAHAR)

Bağımlılık tedavisi sonrası bireylerin tedavi kurumları ile irtibatta kalmalarını sağlayarak tekrar uyuşturucu madde kullanmadan sosyal hayata uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla Bağımlı Hastalar İçin Rehabilitasyon Modeli (BAHAR) oluşturulmuştur.

Bağımlılık tedavisinde rehabilitasyon, hastanın arındırmadan sonraki tedavi sürecinin desteklendiği, boş zamanlarının yapılandırıldığı stabilizasyon aşamasıdır. BAHAR kapsamında hizmet veren bu merkezlerde; tıbbi tedavi, kişiye ve ailesine yönelik bireysel danışmanlık, grup çalışmaları, aile grup çalışmaları, drama ve kişisel gelişim ile ilgili sosyal beceri eğitimleri, tekrar uyuşturucu madde kullanmayı önleme ve ruhsal gelişime yönelik psikoeğitim, iş ve uğraş aktiviteleri yapılmaktadır.

BAHAR kapsamında hizmet veren merkezlerde aynı zamanda; mutfak atölyesi, sıhhi tesisatçılık, elektrik, sera ve bahçecilik, pastacılık, ahşap işleri, bilgisayar, takı tasarımı, CNC, grafik tasarım, seramik atölyesi, mozaik atölyesi, senaryo yazarlığı, fotoğrafçılık gibi alanlarda iş ve meslek kazandırmaya yönelik eğitimler verilmektedir. Ayrıca halk oyunları, İspanyolca, diksiyon, resim, yaratıcı drama, tiyatro gibi kişisel gelişim kursları da verilmektedir. Spor aktiviteleri, müze, sergi gibi yerlere ziyaret, film gösterimi ve ardından tartışma oturumları gibi sosyal/kültürel aktiviteler de merkezlerde gerçekleştirilen diğer faaliyetlerdendir.

BAHAR kapsamında hizmet veren merkezlere;

- ◆ Arındırma tedavisini tamamlamış,
- ◆ Bağımlılıkla ilgili temel düzeyde psikoeğitim gruplarına katılmış,
- ◆ En az 3 haftalık iyilik hâlini sürdüren gönüllü bireyler, tedavi ekibi tarafından değerlendirilerek kabul edilmektedir.

BAHAR projesi kapsamında ilk merkez, 2 Ocak 2018 tarihinde Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde ayakta hizmet vermek üzere açılmıştır. Kayseri Devlet Hastanesi Ayakta Rehabilitasyon Merkezi Kasım 2020 itibarıyla hizmet sunumuna başlamıştır. Yine bu model kapsamında Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde 15-25 yaş grubu hastalara hizmet veren 46 yatak kapasitesine sahip Tuzla BAHAR Rehabilitasyon Merkezi ve Üsküdar BAHAR Rehabilitasyon Merkezi hizmete açılmıştır. BAHAR modelinin tüm Türkiye'yi kapsayacak şekilde yaygınlaşması amaçlanmaktadır. Model kapsamında 4'ü yataklı (erişkin), 13'ü ise ayaktan (10 erişkin - 3 çocuk ergen) olmak üzere 17 merkez bulunmaktadır. Yataklı BAHAR merkezleri İstanbul, Bursa (2) ve Diyarbakır, ayaktan BAHAR merkezleri ise Denizli, Diyarbakır, İstanbul (2), Kahramanmaraş, Kayseri, Konya, Mersin, Sivas, Sakarya, Şanlıurfa (2) ve Tekirdağ illerinde hizmet vermektedir.

Sivas Devlet Hastanesi'nde 2023'te Hizmete Başlayan Bağımlı Hastalar İçin Rehabilitasyon Merkezi

5.9. ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı

8 Temmuz 2015 tarihinde, uyuşturucu kullanan bireyler, yakınları veya uyuşturucuyla mücadele kapsamında bilgi veya destek almak isteyenlere hizmet sunmak üzere açılmıştır. Danışma hattı 7/24 esasına göre çalışmakta, özel eğitimden geçen, çoğunluğu psikolog ve sosyologlardan oluşan 103 personel ile sabit hatlardan ücretsiz hizmet sunmaktadır. Danışma hattında kendisi ya da yakını için arayan kişilerin isim, T.C. kimlik numarası gibi hiçbir bilgisi alınmadan hizmet sunulmaktadır. Ancak hastane randevusu alınacak kişiler için kabul etmesi hâlinde bu bilgilerin alınması gerekmektedir.

Uyuşturucu kullandığını beyan eden kişilere bağımlılık risk değerlendirmesi yapılarak, düşük ve yüksek riskli bireyler belirlenmektedir. Düşük riskli bireyler motivasyonel

görüşme yapılarak aile hekimlerine veya psikiyatri servislerine, öğrenciler ise okulundaki rehberlik servislerine yönlendirilmektedir. Yüksek riskli bireyler ise kullandığı uyuşturucu madde hakkında bilgi verilip tedavi için motivasyonel görüşme yapılarak psikiyatri servisine veya AMATEM'e yönlendirilmektedir.

Uyuşturucu kullandığını beyan eden kişinin talep etmesi hâlinde, kendisi için en uygun tedavi merkezinden randevusu da alınmaktadır. Ayrıca tedavisi süren kişi kabul etmesi hâlinde; 1 hafta, 15 gün, 1 ay, 3 ay, 6 ay ve 1 yılın sonunda olmak üzere yılda en az 6 defa aranarak tedavi süreci takip edilerek tedavi birimleri ile irtibatta kalması sağlanmaktadır.

ALO 191 danışma hattı, madde bağımlılığıyla mücadelede bireylere ve yakınlarına çeşitli destek hizmetleri sunmaktadır:

- ◆ Bireylere ihtiyaçları doğrultusunda bilgilendirme yapılarak tedavileri için en uygun rehabilitasyon merkezlerine yönlendirme sağlanmaktadır.
- ◆ Tedaviye başlamakta kararsız olan bireylere motivasyonel görüşmelerle destek verilerek sürece katılımları teşvik edilmektedir.
- ◆ Uyuşturucu madde kullanan bireylerle, yaş gruplarına göre nasıl bir iletişim kurulması gerektiği konusunda bilgilendirme yapılmaktadır.
- ◆ Bağımlılık sürecinde, bireyin yakınlarının da destek almasının önemine vurgu yapılarak gerekli yönlendirmeler sağlanmaktadır.
- ◆ Yakınlarının madde kullanımından şüphelenen bireylere, bağımlılığa işaret edebilecek davranışsal, duygusal ve fiziksel değişimler hakkında bilgi verilmektedir.
- ◆ Madde kullanan bireylerde ortaya çıkabilecek olası riskler (şiddet, gasp, istismar vb.) konusunda bilgilendirme yapılmakta ve bu tür durumlarla karşılaşan bireyler ilgili kurumlara (emniyet müdürlükleri, sulh hukuk mahkemeleri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl müdürlükleri, Halk Sağlığı Müdürlüğü Bağımlılıkla Mücadele Birimi, belediyeler) yönlendirilmektedir.
- ◆ Danışma hattının bilinirliğinin artırılması ve markalaşmasının sağlanması amacıyla hazırlanan tanıtım filminin medyada yayımlanması sağlanmıştır. Uyuşturucu kullanımının zararları, tedavi ve danışmanlık hizmetlerinin varlığı konularında, başta gençler olmak üzere toplumun bilgilendirilmesi amacıyla internet ve sosyal medya aracılığıyla da çalışmalar yürütülmektedir.
- ◆ ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı'ndan bugüne kadar 1 milyon 200 binden fazla çağrı karşılanmış ve bu çağrılardan yaklaşık beş yüz bini programa alınmıştır.

5.10. ALO 171 Sigara Bırakma ve Danışma Hattı

Sigara bırakmak isteyenlere destek olmak amacıyla 27 Ekim 2010 tarihinde hizmete açılan danışma hattı ile günlük ortalama 1000'den fazla çağrı karşılanmaktadır. ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı tarafından yapılan görüşmeler doğrultusunda sigara bırakma planı yapılan danışanlar, bir yıl boyunca periyodik olarak geri aranmaktadır. Bu aramalarla kişilerin sigara bırakma durumları takip edilerek zorlandıkları hususlara ilişkin çözüm önerileri sunulmakta ve destek sağlanmaktadır. Çağrı merkezi, 144 personel ile hizmet vermekte ve Sigara Bırakma Poliklinikleri ve Tütün Bağımlılığı Tedavisi İzlem Sistemi (TUBATİS) ile entegre çalışmaktadır. Çağrı merkezine başvuran danışanlar yılda en az 7 kez aranarak 1 yıl boyunca izlenmektedir.

Danışma hattına başvuran bireylere operatörler tarafından sigaranın zararları hakkında bireyin ihtiyaçları doğrultusunda bilgi verilmekte ve nikotin bağımlılık düzeyini belirlenmeye yönelik ölçek uygulanmaktadır. Uygulanan ölçek sonucunda; bağımlılığı düşük ve orta düzeyde olanlar için danışanın da istemesi hâlinde kişiye özel sigara bırakma planı yapılmakta, bağımlılık düzeyi yüksek olan danışanlar ise sigara bırakma polikliniklerine yönlendirilmektedir. Ayrıca sigara bırakma polikliniğine yönlendirilen danışanların, arzu etmeleri hâlinde randevuları da danışma hattı tarafından alınmaktadır.

Sigara bırakmak isteyenlere, ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı ve sigara bırakma polikliniklerinin yanı sıra 2016 yılında hizmete açılan **alo171.saglik.gov.tr** web sitesiyle de hizmet sunulmaktadır. Web sitesinde; sigara bırakmak isteyenlere yönelik motivasyonel bırakma teknikleri kullanılarak hazırlanan bilgilendirici mesajlar ve sigara bırakmanın sağlık yararlarının vurgulandığı temel düzeyde bilgiler, sigara bırakma konusunda destek sunan sigara bırakma polikliniklerinin iletişim bilgileri yer almaktadır. Web sitesi, hizmete açıldığı tarihten 30 Kasım 2024 tarihine kadar 6 milyon 749 bin 684 kez ziyaret edilmiştir. 7 gün 24 saat canlı destek hizmeti veren "ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı" geçen yıl sigaradan kurtulmak isteyen 308 bin 222 kişinin destek çağrısına yanıt vermiştir.

5.11. ALO 184 Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM)

SABİM; Sağlık Bakanlığına bağlı tüm birimlerde sunulan sağlık hizmetlerinin her aşamasında yaşanan aksaklıkların zamanında tespit edilmesi, kısa sürede etkili çözümlerin sağlanması, sağlık hizmetlerinin etkin, verimli, hakkaniyetli ve şeffaf hâle getirilmesi nihai amacıyla Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın bir bileşeni olarak 2004 yılında hizmet vermeye başlamıştır.

5.12. Sigara Bırakma Poliklinikleri

Ülkemizde sunulan sigara bırakma polikliniği hizmetleri, 23 Kasım 2011 tarih ve 28121 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tütün Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Birimleri Hakkındaki Yönetmelik kapsamında yürütülmektedir. 2009 yılında 62 sigara bırakma polikliniğinde, bugün itibarıyla ise ülke genelinde sertifikalı hekim ve sağlık personeliyle 565 sigara bırakma polikliniğinde hizmet sunulmaktadır. Sigara bırakma tedavisinde kullanılan ancak ülkemizde geri ödeme kapsamında olmayan ilaçlar ve Nikotin Replasman Tedavisi preparatları, Cumhurbaşkanı/Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda 2010 yılından itibaren Sağlık Bakanlığı tarafından alınarak sigara bırakma polikliniklerinde hekimler tarafından uygun görülen hastaların tedavisi için ücretsiz kullanıma sunulmaktadır. Sadece 2024 yılında sigara bırakma polikliniklerinde 150 bin 467 kişiye tedavi hizmeti verilmiştir. Bugüne kadar polikliniklerde 2 buçuk milyonun üzerinde kişi hizmet almış, %38 oranında sigara bıraktırma başarısı elde edilmiştir.

şırnak Devlet Hastanesi Sigara Bırakma Polikliniği

Bursa Uludađ Üniversitesi (BUÜ) Tıp Fakóltesi Sigara Bırakma Polikliniği

5.13. Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA)

SAMBA; yapılandırılmış bir bağımlılığ tedavi programı ve interaktif biçimde yürütölen, didaktik ögeler içeren ve farklı aktivitelerden oluşan bir psikoeğitimdir.

Bu program ilk olarak 1998 yılında geliştirilen ve etkinliği gösterilen Alkol Madde Tedavi Programı-ATP ile Denetimli Serbestlik Bağımlılığ Programı temel alınarak hazırlanmıştır. SAMBA pilot uygulamaları Ümraniye T Tipi Cezaevinde ve İstanbul AMATEM'de gerçekteştirilmiştir. Elde edilen deneyim ve geri bildirimler sayesinde program son hâline getirilmiştir. Psikolog, sosyal hizmet uzmanı, psikiyatr, hemşire

veya sağlık memuru tarafından uygulanması doğrudur. Uygulayıcıların kısa bir eğitimden geçmeleri zorunludur.

SAMBA materyalleri; uygulayıcılar için uygulamanın nasıl yapılacağını anlatan bir kılavuz, eğitimin akışı konusunda uygulayıcıya yol gösteren saydamlar, uygulamada verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla filmler, eğitimler arası dönemde katılımcıların yapması gereken ödevler ve program sırasında verilen bilgileri içeren bilgi notlarından oluşmaktadır.

Amaç ve Hedefler

- ◆ Alkol veya madde konusunda kişinin bilgilenmesini sağlamak,
- ◆ Değişim motivasyonunu sağlamak,
- ◆ Bulaşıcı hastalıklardan korunmayı sağlamak ve zarar azaltmak,
- ◆ Bağımlılıkta yinelenmeyi engelleyecek becerileri kazandırmak,
- ◆ Öfke ve stresle başa çıkma becerisini öğretmek,
- ◆ Etkili iletişim yöntemlerini öğretmek,
- ◆ Kişinin alkol/madde kullanımıyla ilgili düşünce hatalarının farkına varmasını sağlamak.

Özellikler

Oturumlar interaktif uygulamalar şeklinde düzenlenmiş olup aktiviteler ve didaktik öğeler içermektedir. Bu programı sadece eğitim almış kişiler uygulayabilir. Diğer temel özellikleri ise şunlardır:

- ◆ Farklı bağımlılıklara yöneliktir,
- ◆ Yapılandırılmış bir programdır,
- ◆ Kolay öğrenilir ve uygulanabilir,
- ◆ Aktif ve danışan odaklıdır,
- ◆ Yargılayıcı değil, kabullenicidir,
- ◆ Farklı kurumlarda kullanılabilir

Temel Paradigma

SAMBA programı aşağıdaki terapi modalitelerinden yararlanmaktadır:

SAMBA programı temel olarak bilişsel davranışçı teoriye dayanmaktadır. Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT)'nin bağımlılık tedavisinde etkin olduğu bilinmektedir.

SAMBA'da Diyalektik Davranış Tedavisi (DBT)'nin bazı öğelerinden de yararlanılmaktadır. DBT grupları, kişilerarası etkileşim, farkındalık, stresle başa çıkma ve emosyon regülasyonu becerilerini artırmaya yöneliktir.

Farkındalık ve Kabullenme Terapisi son yıllarda bağımlılık tedavisinde önemli bir yere sahip olmaya başlamıştır. Bu terapi, özellikle şimdiye odaklanma, deneyimleri olduğu gibi kabullenme, yargısızlık becerileri kazanılmasına yardımcı olmakta, craving, emosyonlar ve impulsiveyle başa çıkmayı kolaylaştırmaktadır.

Motivasyonel görüşme, danışanların ambivalansı keşfedip çözümlemelerine yardımcı olarak davranış değişikliğini çıkartmak için kullanılan direktif ve danışan merkezli bir yaklaşımdır. Motivasyonel görüşme bağımlılık terapisinde direnci aşma ve ambivalansı çözme konularında oldukça etkilidir.

SAMBA Programları

SAMBA'nın farklı hedef gruplarına yönelik uygulamaları vardır. SAMBA grup uygulamaları;

- ◆ Klinik SAMBA: Bağımlılık tedavi kliniklerinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. 18 yaş üstü bireylere yöneliktir.
- ◆ Genç SAMBA: 15-18 yaş grubuna yöneliktir. Ergenlere uygun grup çalışmalarından oluşmaktadır.
- ◆ SAMBA Aile: Alkol-madde kullanıcılarının ailelerine ve yakınlarına yöneliktir. Ailelerin bilgilенmesine yönelik oturumları içerir.
- ◆ SAMBA-DS: Denetimli Serbestlik bürolarında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. 18 yaş üstü bireylere yöneliktir.
- ◆ SAMBA-KDS: Hastanelerde Denetimli Serbestlik uygulamalarında kullanılmak üzere hazırlanmıştır.
- ◆ Ceza İnfaz Kurumları için SAMBA: Ceza infaz kurumlarında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. 18 yaş üstü bireylere yöneliktir.
- ◆ SAMBArt: Kısa müdahale tipi uygulamalardır. Aile hekimi, rehber öğretmen ve üniversite danışmanlarına yöneliktir.
- ◆ SAMBAsoft: Bireysel terapide yardımcı bir araçtır. Web üstünden uygulanan psikoeğitim ve kişinin kendini izlemesini sağlayan araçlar içerir.

Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA), Klinikte Denetimli Serbestlik Uygulamasını Başarıyla Tamamlayanlara Katılım Belgesi Verildi, Mardin, 2024

5.14. Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlarımıza Yönelik Hizmetler

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca, yurt dışında yaşayan vatandaşlar tarafından kurulan sivil toplum kuruluşlarının 4 projesi için mali destek sağlanmıştır. Söz konusu projeler kapsamında yurt dışında yaşayan Türk ailelere ve bağımlılara yönelik bilgilendirme seminerleri düzenlenmiş ve danışmanlık hizmeti sunulmuş, 100'ü aşkın bağımlı vatandaş projeler kapsamında ülkemize getirilerek tedavilerinin yapılması sağlanmıştır.

Ayrıca bağımlılıkla mücadele kapsamında ihtiyaç duyulan insan kaynağının yetiştirilmesi amacıyla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Aile ve Sosyal Hizmetler Burs Programı kapsamındaki Psikolog ve Psikoterapist Sertifika Destek Bursu ile yurt dışında ikamet eden ve bu ülkelerde bulunan aile ve sosyal hizmetlere uygun bölümlerde (psikoloji, pedagoji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyal hizmet ve sosyal çalışmalarla ilişkili benzer bölümler) üniversite eğitimi almış uzmanların sosyal çalışmalar, terapi ya da danışmanlık gibi özel alanlarda uzmanlaşmalarını sağlayacak mesleki sertifika programları için destek sağlanmaktadır.

Ekransız Beş Gün Programı, Mostar

Mostar Yunus Emre Enstitüsü, Mostar Halk Kütüphanesi ve Mostar Dzamal Bijedic Üniversitesi iş birliğinde Tercihim Türkçe Projesi kapsamında Türkçe öğrenen öğrencilere yönelik 8-12 Temmuz 2024 tarihleri arasında Ekransız Beş Gün programı

düzenlenmiştir. Kitap okuma etkinliği ve el sanatları atölyelerinin gerçekleştirildiği program kapsamında öğrenciler eğlenceli vakit geçirmiş, sosyalleşme imkânı bulmuştur.

Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı, Bağımlılık ile Mücadelede Sivil Toplumun Rolü Konferansı

Prizren Yunus Emre Enstitüsü ev sahipliğinde Mamuşa Gönül Eli Yardımlaşma Derneği ve İHH iş birliğinde 27 Ocak 2019 tarihinde Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı, Bağımlılık ile Mücadelede Sivil Toplumun Rolü başlıklı konferans düzenlenmiştir. Programda, İHH İnsani Yardım Vakfı Mütevelli Üyesi Osman Atalay ve T.C. Priştine Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşaviri Nevzat Sabri Akın, uyuşturucu bağımlılığının tehlikelerine ve bağımlılıkla savaşmanın önemine işaret etmiştir. Konferansı, STK temsilcileri, öğretmenler ve öğrencilerle çok sayıda katılımcı takip etmiştir.

5.15. Bağımlılık Tedavisinde Sosyal Güvenlik Sigortası

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının bağımlılıkla mücadele kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetler ile mevzuat çalışmaları:

- ◆ Madde bağımlılığına yönelik, genel sağlık sigortası kapsamındaki kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumu ile sözleşmeli sağlık hizmet sunucularında ayaktan ve yatarak tedavi giderleri ile tedaviye yönelik ilaç ve tıbbi malzeme giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmaktadır. Bu kapsamda madde bağımlılığı tedavisi için kişiler, içerisinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzman hekimi ve/veya AMATEM/ÇEMATEM (Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi/ Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Araştırma ve Tedavi Merkezi) bulunan Sosyal Güvenlik Kurumu ile sözleşmeli/protokollü resmi veya özel sağlık hizmeti sunucularına başvurabilmektedir.
- ◆ Bağımlılık tedavisine yönelik; tedavi mekanizmalarının güçlendirilmesi ve sağlık hizmetlerinin etkin sürdürebilmesi amacıyla Sağlık Uygulama Tebliği'nde birçok mevzuat düzenlemesi yapılmıştır. Bu kapsamda; tüm sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları tarafından sunulan, tıbbi rehabilitasyon da dâhil sağlık hizmetleri, Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri tarafından sunulan sağlık hizmetleri, AMATEM/ÇEMATEM tarafından sağlanan tedavi hizmetleri bedellerinin SGK tarafından karşılanması sağlanmıştır.
- ◆ Madde bağımlısı kişiler, prim ödeme gün sayısı veya prim borcu bulunmasına bakılmaksızın sağlık hizmetlerinden yararlanması için provizyon alabilmektedir.
- ◆ Laboratuvar hizmetlerinin daha etkin hâle getirilmesi amacıyla “Yasadışı ve Kötüye Kullanılan Madde Analizleri” başlığı altında yer alan tarama ve doğrulama testleri ödeme kapsamına alınmıştır.

- ◆ Psikoaktif madde kullanımına bağlı zihin ve davranış bozuklukları tanıılı kişilerin tedavilerini desteklemek amacıyla sağlık hizmet sunucularında verilen tıbbi rehabilitasyon hizmetlerinin bedelleri de Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmaktadır.

Sonuç olarak, 2013 yılı Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı ile başlayan ve bugüne kadar gelineen süreçte uyuşturucuyla mücadeleye katkı sağlamak ve hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ayrıcalık tanınarak birçok mevzuat değişikliği yapılmıştır. Bağımlılıkla mücadele kapsamında bağımlılık tedavisine yönelik sağlık hizmetlerinin finansmanı SGK tarafından karşılanmaktadır.

Ayrıca;

- ◆ Uyuşturucu danışma hattında (ALO 191) görev alan personele Sosyal Güvenlik Kurumu mevzuatı hakkında eğitim verilmiştir.
- ◆ çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş birliğinde hazırlanan broşürlerin 81 il müdürlüğüne dağıtımı sağlanmıştır.
- ◆ Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan “Faaliyet Raporu”nun 81 il müdürlüğüne dağıtımı yapılmıştır.

5.16. Elektronik Renkli Reçete Uygulaması

Tüm renkli reçetelerin (kırmızı, yeşil, turuncu, mor) elektronik ortama aktarılmasını ve bu reçetelerin tüm muhataplarının (doktor, eczacı, il sağlık müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı) bu elektronik verilerden faydalanmasını sağlayacak Elektronik Renkli Reçete Uygulaması hayata geçirilmiştir. Böylece reçeteli uyuşturucu ilaçlara ulaşılabilirliğin kontrol altına alınması sağlanmış, ilaçların kötüye kullanımı nlenmiştir.

5.17. Klinik Rehber ve Protokoller

Madde kullanım bozukluklarının önemli bir halk sağlığı sorunu olması ve başta psikiyatrlar olmak üzere multidisipliner bir ekiple birlikte müdahale gerektirmesi sebebiyle 2010 yılında “Madde Bağımlılığı Tanı ve Tedavi Kılavuzu” yayımlanmıştır. Söz konusu kılavuz; dijital ortamda tüm sağlık çalışanlarının erişimine açılmış, ayrıca basılı kitap hâline getirilerek bu alanda görev yapan kişilere iletilmiştir.

Bağımlılık tedavisinde görev yapan profesyonellere yönelik “Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Tedavi ve İzlem Klinik Protokolü” ise 2022 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu klinik protokol, sağlık hizmetleri sunumunda klinik kalitenin iyileştirilmesi için hem dijital ortamda tüm sağlık çalışanlarının erişimine açılmış hem de basılı kitap hâline getirilerek psikiyatrlar, eğitim klinikleri çalışanları, asistan hekimler gibi bu alanda görev yapan tüm personele iletilmiştir.

5.18. Jenerik Sınıflandırma

Uyuşturucu maddelerin isimlerinin tek tek sayılarak 2313 sayılı Kanun kapsamına alınmaları yerine, ana grup üzerinde değişiklik yapılabilecek noktaların tanımlanarak bu noktalara bağlanacak grupların yazılması sonucu ortaya çıkan maddeler listesi olarak tanımlanan “Jenerik Sınıflandırma”ya yönelik mevzuat düzenlemesiyle yeni psikoaktif maddelerin, uyuşturucu madde olarak kanun kapsamına alınması kolaylaştırılmıştır.

5.19. Hizmet İçi Eğitimler

5.19.1. Madde Bağımlılığı Hekim Eğitimi

2015 yılında ruh sağlığı ve hastalıkları uzman hekimlerine yönelik yüz yüze yapılan eğitimin 2019 yılında profesyonel çekimleri yapılarak Bakanlığın Uzaktan Sağlık Eğitim Sistemi (USES)’nde yayımlanmıştır. Eğitim 16 modül, 32 oturumdan oluşmaktadır. Uzaktan eğitim ile daha fazla psikiyatra ulaşılmış ve aile hekimleri, adli tıp uzmanları, acil tıp uzmanları gibi bağımlı birey ile karşılaşan farklı alanlardaki pek çok hekimin bilgilendirilmesi sağlanmıştır.

5.19.2. Temel Bağımlılık Eğitimleri

Arındırma merkezlerinde görev yapan psikolog, sosyal çalışmacı, hemşire, çocuk gelişimci ve ergoterapistlere yönelik eğitimler düzenlenmiştir. Eğitime 600 personel katılmıştır.

5.19.3. Denetimli Serbestlik Tedavi Birimi Eğitimleri

Denetimli serbestlik; suça karışan kişinin toplum içinde denetim ve takibinin yapılarak, rehabilite edilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı alternatif bir ceza sistemidir. Madde ilişkili suçlardan adli işlem gören ve madde kullanım bozukluğu olan bireylerin topluma kazandırılmalarını teminen yeni bir yaklaşımı ortaya koyan “Tedavi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri” uygulamaları, ülkemizde 2006 yılı itibarıyla faaliyete geçmiştir. Bu uygulamaların, sonraki yıllarda madde bağımlılığı tanı ve tedavisine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir.

2015/11 sayılı Denetimli Serbestlik Tedavi Birimleri Genelgesi ile yürütülen denetimli serbestlik tedavi hizmetleri, 2021/13 sayılı Genelge ile güncellenmiştir. Madde ile ilişkili suçlardan haklarında adli işlem yapılan madde kullanım bozukluğu olan kişilerin tedavi usul ve esasları belirlenmiştir. 81 ilde 129 denetimli serbestlik tedavi birimi bulunmaktadır.

10 Kasım 2021 tarihli ve 31655 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak güncellenmiş Denetimli Serbestlik Yönetmeliğı kapsamında denetimli serbestlik süresi içinde yükümlünün yılda en az bir kez habersiz olarak uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespit edilmesi için sağlık kurumuna sevkinin yapılması, gerekli durumlarda sevk sayısının artırılması sağlanmıştır.

Denetimli Serbestlik Tedavi Birimlerinde Çalışan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Uzman Hekimlerine Yönelik 2021/13 Sayılı Genelge Esaslarının Anlatıldığı Eğitim Düzenlenmiştir.

5.19.4. Yapılandırılmış Bireysel Görüşme ve Madde Bağımlılığında Yapılandırılmış Psikososyal Müdahale Eğitimi

Yataklı arındırma merkezlerinde görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılara yönelik, 3 gün süren yüz yüze eğitim yapılmıştır.

5.19.5. BAHAR Seminerleri

81 ilde görev yapan tüm sağlık çalışanlarına yönelik bağımlı bireylerle karşılaştıklarında tanıma, iletişim kurma, yönlendirebilme, yaklaşım stratejisi oluşturabilme becerileri kazandırmak, bağımlılık tedavisi konusunda farkındalık oluşturmak ve bilgi düzeylerini artırmak amacıyla seminerler düzenlenmektedir. Bu seminerler iki haftada bir perşembe günleri yapılmakta olup toplam 22 seminer düzenlenmiştir.

5.19.6. Hekimler İçin BAHAR Seminerleri

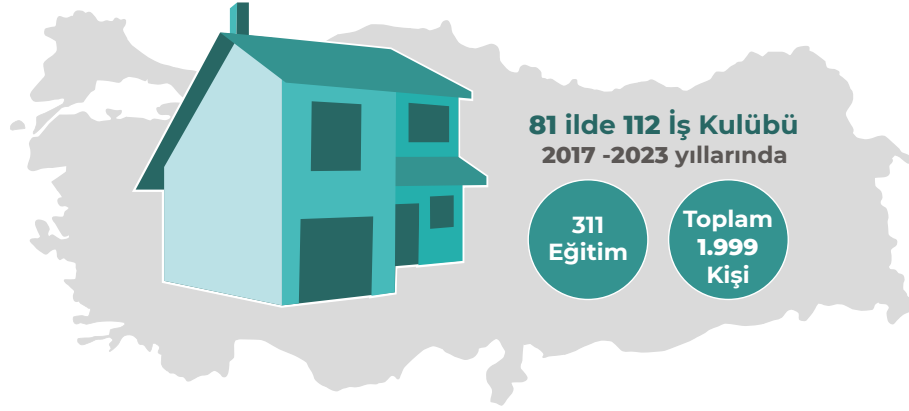
Öncelikle bağımlılık tedavisi sunan merkezlerde görev yapan ruh sağlığı ve hastalıkları uzman hekimleri ile çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları uzman hekimlerine yönelik tanı, tedavi ve yaklaşım stratejilerine ilişkin seminerler düzenlenmektedir. Hekimler için olan bu seminerler 2 ayda 1 düzenlenmekte olup bugüne kadar 5 seminer düzenlenmiştir.

5.20. Sosyal Uyum Çalışmaları

5.20.1. İş Kulüpleri ve Mesleki Eğitim Danışmanlığı

İş Kulüpleri kadınlar, gençler, engelliler, tedavi görmüş madde bağımlıları, uzun süre işsiz kalmış kişiler, eski hükümlüler gibi özel politika gerektiren gruplara yönelik yöntem ve motivasyon desteğı vermeyi hedefleyen, yoğunlaştırılmış iş ve meslek danışmanlığı programıdır. 2017 yılında başlatılan uygulama kapsamında hâlihazırda 81 ilde 112 İş Kulübü faaliyet göstermektedir.

İş Kulüpleri kapsamında Sağlık Bakanlığı Erişkin Arındırma Merkezleri ve Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM)'nde 2023 yılında 55 eğitimde 400 kişiye, 2017 yılından 2023 yılı sonuna kadar ise 311 eğitimde toplam 1.999 kişiye ulaşılmıştır. 81 ilde 112 İş Kulübü 2017 -2023 yıllarında 311 eğitimde toplam 1.999 kişiye ulaşılmıştır

Mesleki eğitim kursları; istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması hedefleri çerçevesinde, İŞKUR'a kayıtlı herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olamayan kişilerin niteliklerinin geliştirilerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla düzenlenmektedir. Mesleki eğitim kurslarının temel hedefi işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların iş gücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmaktır.

2023 yılında 13 kişi işbaşı eğitim programına, 10 kişi de toplum yararına programlara katılmış, 59 kişi işe yerleştirilmiştir. Ayrıca, Yeşilay tarafından yayımlanan 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında, 2023 yılı içerisinde 60 iş ve meslek danışmanına TBM Eğitim Programı düzenlenmiştir. Söz konusu plan döneminde toplam 430 iş ve meslek danışmanı, bağımlılıkla mücadele eğitimlerine katılmıştır.

İş Kulüpleri ile ilgili detaylı bilgi için:

5.20.2. İstihdam İşgücü Uyum Programı (İUP) Algoritma Projesi

Türkiye İş Kurumu (İşKUR) tarafından istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına, özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere aktif işgücü piyasası programları düzenlenmektedir.

Sosyal uyum dönemindeki, tedavi ve rehabilitasyon sürecini tamamlamış kişilerin aktif işgücü piyasası programlarına katılımlarının sağlanması amacıyla bu kişilerin İşKUR'a yönlendirilmeleri veya bizzat başvurmaları hâlinde iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri verilerek kişilerin beceri ve yeteneklerine en uygun mesleki eğitim kurslarına ve iş başı eğitim programlarına yönlendirilmeleri sağlanmaktadır.

Öte yandan 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında yer alan “Kamu kurumlarında çalışan personele yönelik eğitimlerin standardizasyonunun sağlanarak etkili bir şekilde yaygınlaştırılması” hedefi kapsamında, “İş ve meslek danışmanlarına uyuşturucu ile mücadele ve bağımlılara ilişkin bilgilendirme eğitiminin verilerek tümünün etkinliğinin ölçülmesi” faaliyeti yer almaktadır. Bu faaliyet kapsamında, Yeşilay iş birliği ile İşKUR'da görevli iş ve meslek danışmanlarına yönelik “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” düzenlenmesi hedeflenmiştir.

Bu kapsamda, hedef kitleye etkili danışmanlık hizmeti sunulabilmesi için 15-16-17 Ocak 2020 tarihlerinde Yeşilay iş birliğiyle 200 iş ve meslek danışmanına yönelik “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” düzenlenmiştir. 12 Ağustos 2020 tarihinde 70 iş ve meslek danışmanına Yeşilay iş birliği ile “TBM Farkındalık Eğitimi” verilmiştir.

Yine 2021 ve 2022 yıllarında toplam 100 iş ve meslek danışmanına, uygulayıcı eğitimi alan personel tarafından “Tütün Bağımlılığı, Alkol Bağımlılığı, Madde Bağımlılığı ve Teknoloji Bağımlılığı” eğitimi, 21 Aralık 2023 tarihinde de Yeşilay iş birliği ile 60 iş ve meslek danışmanına çevrim içi “Yeşilay Farkındalık Eğitimi” düzenlenmiş, böylece eylem planı döneminde toplam 430 iş ve meslek danışmanı eğitimlere katılmıştır.

Öte yandan Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Eylem Planı (2024-2028) kapsamında kurum ve kuruluşlara çeşitli sorumluluklar yüklenmiş olup İŞKUR sorumluluğuna ise “Sosyal uyum dönemindeki, tedavi ve rehabilitasyon sürecini tamamlamış kişilerin iş arama becerilerini geliştirmek üzere İş Kulübü eğitimi düzenlenmesi” faaliyeti eklenmiştir. Söz konusu faaliyet kapsamında 2024 Ocak-Kasım döneminde 44 grupta 324 kişiye İş Kulübü eğitimi düzenlenmiştir.

Ayrıca İŞKUR'un çalışmaya hazır ve rehabilitasyon sürecini tamamlamış bağımlı bireylerin ne şekilde istihdam edilebileceği, bu bağlamda hedef kitleyi oluşturan bireylerin verilerinin nereden ve nasıl sağlanacağı, bu bireylerin verilerinin Kişisel Verileri Koruma Kanunu kapsamında paylaşımının nasıl yapılması gerektiği, hedef kitlede yer alan bireylerin tedavi sürecinin hangi aşamasında istihdam edilmelerinin olanaklı olduğu ve istihdam edilen bu iş gücünün nerelerden sağlanabileceği, nerelerde kullanılabileceği hususlarında gerekli algoritma çalışma planı görüşülmüştür.

İŞKUR tarafından algoritma çalışması tamamlandıktan sonra hedef kitlede yer alan bireylerin paylaşılan verileri doğrultusunda iş ve meslek hizmetleri danışmanlığı sunulabileceği, durumlarına uygun açık işlere ve diğer aktif iş gücü programlarına yönlendirilebileceği, İşgücü Uyum Programı (İUP) kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarında, yerel yönetimler ile iş birliği içerisinde hedef gruba özel düzenlenecek programlardan yararlandırılması sağlanarak topluma kazandırılabilmesi ve ilgililerin iş kulüplerinden faydalanabileceği ifade edilmiştir. İUP programlarından ilgili grubun faydalanması amacıyla yapılan söz konusu algoritma çalışmaları devam etmektedir.

5.20.3. Bağımlılıkla Mücadelede Sosyal Uyum Süreci Danışmanlığı (SUSD)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bağımlılıkla mücadelede sosyal uyum süreci danışmanlığı uygulaması, bağımlılıkla mücadele eden bireylerin topluma yeniden kazandırılması ve sosyal entegrasyonlarının sağlanması amacıyla geliştirilmiş programdır. Bu uygulama, bağımlılıkla mücadelede bütüncül yaklaşım benimsemekte ve çeşitli hizmetleri kapsamaktadır. Uygulamanın temel bileşenleri bireysel danışmanlık, destek grupları, eğitim programları, psikososyal destek, iş ve sosyal hayata entegrasyondur.

Madde kullanım bozukluğu veya davranışsal bağımlılık öyküsü bulunan bireylerin, ailelerinin veya yakınlarının ihtiyaç duydukları sosyal hizmetlerin Sosyal Hizmet Merkezleri aracılığıyla sunulması amaçlanan bu programda, sunulan hizmetlerin standartlarına, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinin nasıl tesis edileceğine ve sunulan hizmetlerin merkez ve taşra teşkilatında nasıl raporlanacağına ilişkin usul ve esasların belirlenmesine ihtiyaç duyulmuş ve 29 Mayıs 2024 tarihinde Bağımlılıkla Mücadelede Sosyal Uyum Süreci Danışmanlığı Yönergesi uygulamaya konmuştur.

Bu uygulama, bağımlılıkla mücadelede sosyal uyumu artırarak bireylerin topluma yeniden entegre olmalarını sağlamayı hedefler. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bu tür projelerle bağımlılık sorununu ele alarak bireylerin ve ailelerin yaşam kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda personelin bilgilendirilmesi ve yetkinliğinin artırılması amacıyla Bağımlılıkla Mücadelede Sosyal Uyum Süreci Danışmanlığı (SUSD) Hizmet İçi Eğitimi, 24-25 Aralık 2024 tarihleri arasında, çevrim içi gerçekleştirilmiştir. Bağımlılıkla mücadele alanında 18 yaş üzeri bireylere, onların ailelerine ve yakınlarına, sosyal uyum süreçlerinde ihtiyaç duydukları rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin tek çatı altında sunulması kapsamında görev alacak personele yönelik düzenlenen eğitime, Aile ve Sosyal Hizmetler İl müdürlüklerinde görev yapan yaklaşık 100 meslek elemanı katılmıştır.

Eğitimde sosyal uyum süreci danışmanlığı kapsamında sunulacak hizmetler, dijital mahremiyet, teknoloji, alkol, tütün ve madde bağımlılığı, bağımlılığa yönelik ihtiyaçların belirlenmesi, bağımlılığın aile üzerinde etkisi, bağımlılıkta bilişsel yaklaşımlar, kumar bağımlılığı, bağımlılığın toplumsal boyutlarına yönelik bilgiler, katılımcılarla paylaşılmıştır.

Zümrüdüanka
EN YEŞİLAYCI ÖDÜLLERİ

ZÜMRÜDÜANKA ÖDÜL TÖR 20 Nisan 2018

YEŞİLAYFESTİ

6. BÖLÜM

**Bağımlılıklarla Mücadelede
Kapsayıcı İletişim ve
Farkındalık Çalışmaları**

6.1. BMYK Koordinasyonunda Yürütülen Çalışmalar

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK), Türkiye’de bağımlılıkla mücadelede üst düzey stratejiler belirleyen, ilgili kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlayan kritik bir mekanizmadır. Bağımlılıkla mücadelede stratejik iletişim çalışmaları açısından merkezî rol üstlenen BMYK, belirlediği strateji ve politikalar doğrultusunda bu mücadeleyi çok yönlü ve etkin olarak yürütmektedir. Bu mücadele süreci, Bağımlılıkla Mücadele Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu ve bağımlılıkla mücadele il koordinasyon kurulları aracılığıyla hayata geçirilmekte; toplum üzerinde kalıcı etki oluşturacak faaliyetler, doğrudan kurul yapısı nezdinde planlanmakta ve uygulanmaktadır.

6.1.1. Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi

Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi, uyuşturucu, tütün ve teknoloji bağımlılığıyla mücadelede toplumsal bilinci artırmak ve farkındalık oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Belge, bağımlılıkla mücadele sürecinde yapılacak iletişim çalışmalarında dil birliğinin oluşturulması, çalışmaların bütüncül yürütülmesi ve farkındalık çalışmalarının etkinliğinin artırılması için kapsamlı bir rehber niteliğindedir.

Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi; dünya çapında bağımlılıklarla mücadele hakkında yapılan araştırmalar, uygulanan programlar, projeler ve kampanyalar incelenip konunun tıbbi, psikolojik, sosyolojik, ekonomik, adli ve iletişimsel yönleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Belge, bağımlılık ile mücadele kapsamında yürütülecek çalışmalara temel oluşturarak bu çalışmaların etkin, etkili ve etkileşimli yürütülmesini sağlamayı amaçlamıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırladığı ve kullandığı stratejik iletişim çerçevesine göre stratejik iletişim yaklaşımının altı ilkesi bulunmaktadır:

- ◆ Erişilebilir
- ◆ Eyleme geçirilebilir/uygulanabilir
- ◆ Güvenilir
- ◆ Konu ile ilgili, konuya/bağlama uygun
- ◆ Vakitli
- ◆ Anlaşılabilir

Stratejik iletişim çalışmalarının planlanmasında iletişim süreçlerinin birbiriyle uyumu; etkili, doğru ve bütüncül bir dilin geliştirilmesi ve kullanılması; gerektiğinde kamuoyu yoklamaları yapılması ve medya ile koordine çalışmalar gerçekleştirilmesi, hedeflere ulaşma bağlamında önem arz etmektedir. Bu çerçevede stratejik amaç, hedefler, ilkeler ve faaliyetler belirlenip kamuoyunda farkındalık oluşturularak ve hedef kitlede tutum ve davranış değişikliği sağlanarak risklerin azaltılması amaçlanmıştır.

Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi'nde vurgulanan stratejik yaklaşımlar ise şunlardır:

- ◆ Ortak dil/dil birliğinin sağlanması
- ◆ “Bağımlılar” ile değil “bağımlılık” ile mücadele edilmesi
- ◆ Öncelikli olarak proaktif eylemlerin benimsenmesi/uygulanması
- ◆ Çok paydaşlı ve senkronize hareket edilmesi

Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesi, ilgili tüm paydaşların iletişim çalışmalarında ortak akla sahip olarak dil birliği ve senkronizasyon içerisinde hareket etmesi için “bağımlı” ile değil uyuşturucu, tütün ve teknoloji bağımlılığıyla mücadele konusunda toplumsal bilincin ve farkındalığın artırılması, sağlık risklerinin ve sosyal risklerin önlenmesi, tutum ve davranış değişikliğinin sağlanması amacıyla yapılacak iletişim çalışmalarında gerekli iletişim strateji ve tekniklerini içeren, sürdürülebilir bir çerçevenin ortaya konulmasını sağlamıştır.

Ayrıca, danışmanlık hizmeti sunan Alo 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı ve Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı gibi birimlerin bilinirliğinin artırılması da hedeflenmiştir. Bu doğrultuda “Sen de başarabilirsin” sloganı ile iletişim çalışmaları desteklenmiştir.

Alo 191 Broşür

6.1.2. BMYK Sosyal Medya Hesapları

2019 yılında bağımlılıkla mücadele çerçevesinde BMYK resmi hesapları, “Başarabilirsin” (@cbasarabilirsin) ismiyle sosyal medya platformlarında (X, Facebook, Instagram) açılmıştır. Bu hesaplardan tütün, uyuşturucu, alkol ve davranışsal bağımlılıklar ile ilgili bilgilendiren, farkındalık sağlayan ve tedavi kanallarını tanıtan paylaşımlar yapılmaktadır.

BMKY, bağımlılıkla mücadelede iletişim stratejilerini güçlendirmek ve toplumda bilinç oluşturmak amacıyla “Başarabilirsin” sloganıyla geniş çaplı bir farkındalık kampanyası yürütmektedir. Kampanya, bağımlılıkla mücadelede bireylerin irade gücünü desteklemeyi, kamuoyunda bilinç artırmayı ve bağımlılıkla mücadelede erişilebilir destek mekanizmalarını duyurmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, bireylerin bağımlılıkla mücadele sürecini destekleyen motivasyon mesajları ve başarı hikâyeleri paylaşılmaktadır. Sosyal medya için hazırlanan kısa videolar, infografikler ve bilgilendirici paylaşımlar, bağımlılıkla mücadelede farkındalığı artırmaktadır.

6.1.3. BMYK Web Sitesi

Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu resmî web sitesi olan “bmyk.gov.tr”, Temmuz 2020 tarihi itibarıyla açılmıştır. Web sitesinde bağımlılıkla mücadelede güncel çalışmalara, basılı ve görsel materyallere, eylem planlarına ve faaliyet raporlarına ulaşılabilir.

BMYK web sitesi, bağımlılıkla mücadelede yürütülen ulusal politikalar, projeler, eğitim programları ve farkındalık çalışmalarına dair kapsamlı içerikler sunmaktadır. Bağımlılıkla mücadelede iletişim stratejileri açısından önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir.

6.1.4. Bağımlılıkla Mücadelede İletişim Eğitimi/Uzaktan Eğitim Platformu

Bağımlılıkla Mücadele Stratejik İletişim Belgesi'nden yola çıkılarak, BMYK üyesi tüm paydaşların merkez ve taşra teşkilatlarında bağımlılıkla mücadele konusunda görev alan personele yönelik 10 modülden oluşan eğitim programıdır. Bağımlılıkla mücadelede iletişim eğitimi ve uzaktan eğitim olanakları, toplumun farkındalığını artırmak ve bağımlılıkla etkin mücadele stratejileri geliştirmek için büyük önem taşımaktadır.

6.2. İletişim Temalı Ulusal Çalıştay ve Etkinlikler

Bağımlılıkla mücadelede iletişim stratejileri belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çalıştay ve etkinliklerle, politika yapıcılar, akademisyenler, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili kamu kurumlarının temsilcileri bir araya getirilerek bütüncül ve etkili iletişim politikaları oluşturulması amaçlanmaktadır.

6.2.1. Bağımlılıkla Mücadele İletişim Çalıştayı

2017 yılında, Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından 13 Aralık'ta "Bağımlılıkla Mücadele İletişim Çalıştayı" düzenlenmiştir. Çalıştayı amacı, bağımlılıkla mücadele sürecinde etkili iletişim stratejileri geliştirmek ve bu stratejilerin uygulanmasını sağlamaktır.

Çalıştayda, 2018-2023 yıllarını kapsayan eylem planlarının hazırlıkları çerçevesinde, bağımlılıkla mücadelede iletişimin rolü ve önemi tartışılmıştır. Programda oluşturulan 3 grup "tütün bağımlılığı ile mücadele", "uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele" ve "teknoloji bağımlılığı ile mücadele" konularını ele almıştır. İki gün süren çalıştayda, bağımlılık ile mücadele kapsamında sorun ve çözüm önerileri ele alınarak raporlar hazırlanmıştır.

Ayrıca, 11-12 Aralık 2017 tarihlerinde düzenlenen "Bağımlılıkla Mücadele Stratejik İletişim Belgesi" çalıştayında, uyuşturucu, tütün ve teknoloji bağımlılığıyla mücadelede, iletişim çalışmalarında dil birliğinin oluşturulması ve çalışmaların bütüncül yürütülmesi konuları ele alınmıştır.

Bağımlılıkla Mücadele İletişim Çalıştayı, 2017

Bu çalışmalarla, bağımlılıkla mücadelede insan odaklı, katılımcı ve çok sektörlü yaklaşımların benimsenerek etkili iletişim stratejilerinin oluşturulmasına destek sağlanmıştır. Bağımlılıkla mücadelede iletişim stratejilerinin geliştirilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması, bireylerin bilinçlendirilmesi ve bağımlılık risklerini azaltmak için proaktif kampanyaların yürütülmesi açısından önemli bir adım olmuştur.

6.2.2. “Ben Olsaydım” Temalı İl/İlçe Çalıştayları

10 Şubat 2022 tarihinde yapılan Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu toplantısında; “uyuşturucu, tütün, alkol ve davranışsal bağımlılıklara yönelik toplumsal farkındalık sağlayacak kampanya çalışmalarının, belirli bir program çerçevesinde planlanarak ivme kazandırılması” kararı doğrultusunda 16 Mart 2022-30 Nisan 2022 tarihleri arasında tüm il ve ilçelerde; mahallî mülki amirin koordinasyonunda Bağımlılıkla Mücadelede “Ben Olsaydım” temalı il/ilçe çalıştayları yapılmıştır. 906 ilçede ve 81 ilde en az 2 gün süreyle yapılan çalıştaylar, ilçelerde kaymakam başkanlığında ilçe sağlık müdürlüğünün sekreteryasında, illerde ise vali başkanlığında il sağlık müdürlüğünün sekreteryasında gerçekleştirilmiştir.

Uyuşturucu, tütün, alkol ve davranışsal bağımlılıklara yönelik toplumsal farkındalık oluşturmak ve bu konularda vatandaşların görüşlerini alarak mücadele stratejilerini geliştirmek amacıyla düzenlenen çalıştaylarda katılımcılar, “Ben Olsaydım” teması altında bağımlılıkla mücadelede kendi çözüm önerilerini de sunmuşlardır.

6.2.3. Bağımlılıkla Mücadele Çalıştayı

2024-2029 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın hazırlık çalışmaları kapsamında bağımlılıkla mücadele alanında planlanan çalışmalara ilişkin akademisyenlerin katkısını almak, akademisyenler ile iş birliği yapılarak yerelde yürütülecek çalışmaları planlamak amacıyla 23-24 Ekim 2023 ve 26-27 Ekim 2023 tarihlerinde 2 turda “Bağımlılıkla Mücadele Çalıştayı” yapılmıştır.

Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından Antalya’da düzenlenen çalıştaya, akademisyenler ve ilgili paydaşlar katılmıştır. Çalıştayda, üniversitelerin bağımlılıkla mücadele konusundaki rolü, iş birliği fırsatları ve üniversite bünyesinde yürütülebilecek faaliyetler tartışılmıştır.

Ayrıca, 5-7 Ekim 2023 tarihlerinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Yeşilay Genel Merkezi’nde “Bağımlılıkla Mücadele Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya, bakanlık yöneticileri, uzmanları, rehber öğretmenler, akademisyenler ve ilgili kamu kurumlarından temsilciler katılmıştır. Çalıştayda, çocuk ve gençleri tütün, alkol, uyuşturucu madde ve davranışsal bağımlılıklara karşı korumaya yönelik önleyici ve iyileştirici rehberlik hizmetleri ile ilgili konular ele alınmıştır.

6.2.4. Bağımlılıkla Mücadelede Stratejik İletişim Toplantısı

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının ev sahipliğinde, bağımlılıkla mücadeleye ilişkin eylem planları kapsamında değerlendirmelerde bulunulması, bağımlılığın nedenlerinin ve süreçlerinin incelenerek önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması amacıyla 17 Ekim 2024 tarihinde “Bağımlılıkla Mücadelede Stratejik İletişim” konulu toplantı gerçekleştirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Basın ve Yayın Dairesi Başkanı Doç. Dr. Oğuz Göksu’nun başkanlığındaki toplantıya Sağlık Bakanlığı ve Yeşilay yetkilileri katılmıştır.

Bağımlılıkla Mücadelede Stratejik İletişim Toplantısı

6.3. Bağımsızlık Seferberliği Kampanyası

İçişleri Bakanlığının öncülüğünde ve Yeşilay’ın ev sahipliğinde, sağlıklı ve dirençli bir toplum oluşturmak amacıyla “Bağımsızlık Seferberliği” kampanyası başlatılmıştır. “Hepimiz için bağımsız gelecek” sloganıyla kampanya, ülkenin dört bir yanında kapsamlı bir bilinçlendirme hareketi olarak tasarlanmıştır. Seferberlik kapsamında hem önleyici hem de rehabilite edici yöntemlerin şehirlerden mahallelere, mahallelerden sokaklara kadar sahada geniş kitlelere ulaşması hedeflenmektedir.

Bağımsızlık Seferberliği, bireylerin bağımlılıklardan uzak, sağlıklı ve bilinçli bir yaşam sürdürmeleri için kapsamlı bir toplumsal hareket olarak hayata geçirilmiştir. Kampanya, bağımlılıkla mücadelenin yalnızca bireysel değil, toplumsal bir sorumluluk olduğunu vurgulamakta ve toplumun tüm kesimlerini ortak mücadeleye davet etmektedir. 81 ilde eş zamanlı yürütülen çalışmalarla çocuklardan gençlere, bağımlılık riski taşıyan tüm bireylere ulaşılması amaçlanmaktadır.

İçişleri Bakanlığının iş birliğiyle hayata geçirilen bu büyük ölçekli girişim, bağımlılıklara karşı yeni bir yol haritası çizmiştir. Bağımsızlık Seferberliği, 26 Kasım 2024'te Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen lansmanla kamuoyuna duyurulmuştur. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın, Yeşilay Genel Başkanı Doç. Dr. Mehmet Dinç'in ve çok sayıda davetlinin katıldığı lansmanda, bağımlılıkla mücadelenin yol haritası ve uygulanacak stratejiler paylaşılmıştır.

"Bağımsızlık Seferberliği" Kampanyasının Tanıtım Etkinliği

6.3.1. Bağımsızlık Seferberliği'nin Kazanımları

Proje, sadece madde bağımlılığını değil; dijital bağımlılık, kumar, sağlıksız yaşam biçimleri gibi farklı bağımlılık türlerini de kapsamaktadır. Toplumu bir bütün olarak ele alan bu yaklaşım, bireylerin yaşam tarzlarını bilinçli düzenlemelerine ve sağlıklı kararlar almalarına rehberlik etmektedir. Bağımsızlık Seferberliği Kampanyası'nın bağımlılıkla mücadeleye yönelik bilinç seviyesinin artırılmasının yanı sıra çok sayıda kazanımı da söz konusudur:

- ◆ Toplumsal farkındalık: Eğitimler ve benzer faaliyetlerle bağımlılıklara karşı toplumsal bilinç artırılacaktır.
- ◆ Suç oranlarında düşüş: Bağımlılıklar ile suç oranları arasındaki doğru orantı bilinmektedir. Dolayısıyla, seferberliğin bir diğer kazanımı ise bağımlılıkların yol açtığı sosyal sorunların azalması olacaktır.
- ◆ Tedaviye erişim: Tedavi hizmetleri yaygınlaştırılacak, bağımlılıktan muzdarip vatandaşlar tedaviye teşvik edilecektir.
- ◆ Sağlıklı yaşam kültürü: Bireylerin bağımlılıklardan uzak, sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanması sağlanacak, bu bakış açısı nesilden nesile aktarılacak bir gelenek hâline gelecektir.
- ◆ Ekonomik kazanımlar: Bağımlılıklar sağlık harcamalarını artırmakta, eğitim süreçlerini sekteye uğratmakta ve iş gücü kaybıyla sonuçlanmaktadır. Kampanyayla ruhen ve bedenen sağlıklı, değer üreten nesillerin yetişmesine katkıda bulunularak ekonomik verimlilik artırılacaktır.

6.3.2. Bağımsızlık Seferberliği Tanıtım Çalışmaları

Bağımlılıkla mücadelede yeni bir dönem başlatan bu girişim, uzmanlar ve eğitmenlerden oluşan ekiplerin hane ziyaretleri gerçekleştirerek, bireylerle doğrudan temas kurmalarını ve bilinçlendirme çalışmalarını yerinde sürdürmelerini içermektedir. Bu sayede, geleneksel bilgilendirme yaklaşımlarının ötesine geçilerek farkındalığın bireysel ve toplumsal seviyede daha etkin artması sağlanmaktadır. Dolayısıyla, sadece kitlesel medya kampanyaları ile sınırlı kalmayıp toplumun farklı kesimlerine doğrudan sahada ulaşmayı hedefleyen etkileşim temelli bir iletişim modeli benimsemiştir.

Bağımsızlık Seferberliği, kapsayıcı iletişim stratejileriyle toplumun tüm kesimlerine ulaşmayı hedefleyen çok yönlü bir mücadele programıdır. Kamuoyu bilgilendirme kampanyaları, sosyal medya ve dijital iletişim çalışmaları, yerel farkındalık projeleri, eğitim faaliyetleri ve gönüllü destekli organizasyonlar ile geniş bir kitleye erişim sağlanmıştır.

Seferberlik kapsamında hazırlanan “Bağımsızlık Seferberliği Bilgi Paketi” kamu spotuyla, bağımlılıkla mücadeleye ilişkin bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, bu konuda çocuklar, gençler, risk altındaki bireyler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Kamu spotu, televizyon ve radyo kanallarında yayımlanarak geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış, dijital platformlarda #BağımsızGençlik gibi etiketler kullanılarak sosyal medya kampanyaları yürütülmüştür.

Bağımsızlık Seferberliği Kamu Spotu

Gençlerin bilinçlendirilmesi ve bağımsızlık temasının vurgulanması amacıyla kurgulanan “YeşilFest” festivalleri, eğlence ile eğitimi birleştiren bir formatta gerçekleştirilmiştir. Festivalin ilki, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Spor Kompleksi’nde düzenlenmiş, 2 binden fazla genç etkinliklere katılmıştır. Festival kapsamında konserler, bilgi yarışmaları, tiyatro gösterileri, sanat sergileri, geleneksel sıra gecesi etkinlikleri ve söyleşiler düzenlenmiştir. Katılımcılar, bağımlılıklarla mücadele konusunda uzmanlar tarafından bilgilendirilmiş, stant alanlarında bire bir danışmanlık hizmetleri sunulmuştur.

“YeşilFest”

Açık hava mecraları da kullanılarak İstanbul'daki köprüler yeşil ışıklarla aydınlatılmıştır. Bu görsel mesaj ile bağımlılıkla mücadelenin önemi kamuoyuna duyurulmuştur. Bunun yanı sıra, televizyon ve radyo programlarında bağımlılıkla mücadele konusunda uzman görüşlerine yer verilmiş, sosyal medya platformlarında interaktif kampanyalar düzenlenmiştir. Parklar, meydanlar ve alışveriş merkezlerinde bilgilendirme stantları kurularak bireylere bağımlılıkla mücadele yöntemleri hakkında doğrudan bilgi verilmiştir.

15 Temmuz Şehitler Köprüsü 'Bağımsızlık Seferberliği' için Yeşil Renklerle Aydınlatılması

6.4. Yeşilay Zümrüdüanka Ödülleri

Bağımlılıkla mücadelede farkındalık oluşturmak, önleyici çalışmalar yürüten kişi ve kurumları teşvik etmek amacıyla Yeşilay Zümrüdüanka Ödülleri hayata geçirilmiştir. Yeşilay tarafından düzenlenen bu ödül programıyla, bağımlılıklardan uzak, sağlıklı bir yaşamı misyon edinen, söz ve eylemleriyle bu mücadeleye destek veren kişi, kurum ve kuruluşlar Zümrüdüanka Ödülü ile ödüllendirilerek sağlıklı yaşam kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlanmaktadır. 2015 yılından bu yana düzenlenen ödül törenleri, her yıl Cumhurbaşkanlığı himayesinde ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleştirilmektedir.

Zümrüdüanka Ödülleri

Kategori	Kapsam
Akademi Ödülü	Bağımlılıkla mücadele alanında bilimsel araştırmalar yapan akademisyenlere verilmektedir.
Medya Ödülü	Bağımlılıkla mücadeleyi medya aracılığıyla gündeme taşıyan gazeteci ve medya kuruluşlarına verilmektedir.
Sanat Ödülü	Sanat yoluyla bağımlılık farkındalığı oluşturan çalışmaları teşvik etmektedir.
Siyaset Ödülü	Bağımlılıkla mücadelede politika geliştiren veya destekleyen siyasetçilere verilmektedir.
Sosyal Sorumluluk Ödülü	Bağımlılıkla mücadele alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarına veya sosyal sorumluluk projelerine verilmektedir.
Spor Ödülü	Spor alanında bağımlılıkla mücadeleye katkı sağlayan birey veya takımlara verilmektedir.

Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Yeşilay Zümrüdüanka Ödül Töreninde

Zümrüdüanka Ödül Töreni'nde kültür sanat dünyasından spora, akademiden siyasete, medyadan sosyal sorumluluk projeleri alanına kadar toplam 6 kategoride kişi ve kuruma “En Yeşilaycı” ünvanıyla ödülleri takdim edilmektedir.

Ödüllendirilen projeler ve çalışmalar, farkındalık oluşturma süreçlerini hızlandırarak bireylerin bağımlılıklardan uzak, sağlıklı bir yaşam sürmelerini teşvik etmektedir. Ödül töreni, bağımlılıkla mücadelede yapılan başarılı çalışmaları kamuoyuna tanıtmakta ve toplumsal bilinci artırmaktadır. Ödül programının uzun vadeli kazanımları arasında şunlar yer almaktadır:

- ◆ Toplumun bağımlılıkla mücadele konusunda bilinçlendirilmesi
- ◆ Bağımlılıkla mücadelede yenilikçi projelerin teşvik edilmesi
- ◆ Kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi
- ◆ Akademik çalışmaların desteklenerek bilimsel verilerin artırılması

Ödüllerin tanıtımı, medya kampanyaları ve sosyal medya stratejileri ile desteklenerek geniş kitlelere ulaşması sağlanmaktadır. Kamu kurumları, akademik çevreler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini teşvik eden bu program, bağımlılıkla mücadelede önemli bir motivasyon kaynağı oluşturmaktadır.

6.5. Bağımlılıklarla Mücadelede Kamu Yayıncılığı

Bağımlılıkla mücadelede kapsayıcı iletişim stratejileri, bireylerin bilinçlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, kamu yayıncılığı, bağımlılıklarla mücadelede güçlü bir araç olarak konumlandırılmıştır. Ülkemizde kamu yayıncılığı alanında faaliyet gösteren Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ve Anadolu Ajansı (AA) gibi kuruluşlar, bağımlılıkla mücadeleye yönelik yayın politikaları geliştirmekte, bilinçlendirme kampanyaları yürütmekte ve bağımlılık karşıtı içerikleri yaygınlaştırmaktadır.

6.5.1. Anadolu Ajansı Faaliyetleri

Anadolu Ajansı (AA), habercilik etik ve ilkeleri kapsamında içerik üretirken aynı zamanda toplumun dinamiklerine uygun sosyal sorumluluklar almakta ve bağımlılıkla mücadele faaliyetlerini kamuoyuna duyurma görevini üstlenmektedir.

AA, ilgili kurum ve kuruluşların yürüttüğü bağımlılıkla mücadele faaliyetlerine ilişkin proje, sempozyum, panel, eğitim programı ve farkındalık çalışmalarını haberleştirerek kamuoyunu bu konuda bilinçlendirmektedir. Bağımlılık konusunda uzman isimlerle röportajlar yaparak bilgilendirici infografikler hazırlamaktadır.

BM, dünya genelinde 2022'de 292 milyon kişinin uyuşturucu kullandığını bildirdi

Birleşmiş Milletler (BM), dünya genelinde son 10 yılda uyuşturucu kullanımının yüzde 20 arttığını bildirdi

2022'de dünya genelinde 15-64 yaş aralığındaki her 18 kişiden biri uyuşturucu kullandı

292 milyon
Dünya geneli uyuşturucu kullanan kişi sayısı (2022)

Esrar
228 milyon kişi

Opioid
60 milyon kişi

Amfetamin türü maddeler
30 milyon kişi

Kokain
23,5 milyon kişi

Ekstazi
20 milyon kişi

64 milyon kişi uyuşturucu kullanımına bağlı çeşitli sağlık sorunları yaşadı

13,9 milyon kişi uyuşturucu enjekte etti.
Bunların 6,8 milyonu **hepatit C virüsü** taşıyor

Dünya çapında uyuşturucu suçları nedeniyle yaklaşık 7 milyon kişi polislik oldu, 1,6 milyon kişi hapis cezasına çarptırıldı

Mücadelede yapılan çalışmaları geniş kitlelere duyurmak amacıyla AA; uyuşturucu madde, alkol, kumar, oyun, teknoloji bağımlılığı gibi birçok konuda çeşitli dosya haberler yayımlamaktadır. İlgili haberlerde bağımlılıkla mücadeleye ilişkin bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, bu konuda çocuklar, gençler, risk altındaki bireyler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Ayrıca bağımlı bireylerin toplum içinde karşılaştıkları sorunlar ele alınarak onlara destek olan kurum ve kuruluşların çalışmaları vurgulamaktadır. Ajans, çözüm odaklı habercilik anlayışıyla toplumun bilinçlendirilmesi amacıyla bağımlılıkla mücadeleye yönelik düzenlemeler, sosyal destek mekanizmaları ve rehabilitasyon süreçleri hakkında bilgilendirici içerikleri kamuoyuna sunmaktadır.

Anadolu Ajansı, bağımlılıkla mücadele konusunda uzman isimlerle röportajlar gerçekleştirerek bilimsel ve güncel gelişmeler ışığında bağımlılığın fiziksel, psikolojik ve sosyolojik boyutlarını ele almakta, bu sayede toplumun bilinçlenmesine ve daha etkin mücadele süreci yürütülmesine katkı sunmaktadır.

Ekran Bağımlılığı Podcast İçeriği

Bağımlılıkla mücadele konusunda Türkiye’de yürütülen çalışmaları kapsamlı ele alan AA, hazırladığı haber, analiz ve özel dosyalarla farkındalık oluştururken ilgili kurum ve kuruluşların daha etkili ve bilinçli mücadele süreci yürütebilmelerine katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede AA, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunun toplantılarını, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı gibi ilgili bakanlıkların, Yeşilay gibi kuruluşların bağımlılıkla mücadele çalışmalarını, hayata geçirdiği yeni uygulamaları, en hızlı ve doğru şekilde kamuoyuna ulaştırmaktadır.

AA ile Yeşilay İş Birliği Protokolü Haberi

Sağlık Bakanlığının, sağlık takvimi doğrultusunda, Sigarayı Bırakma Günü, Dünya Kansere Günü, Yeşilay Haftası gibi özel günlere yönelik hem ilgili kuruluşların yürüttükleri çalışmalar hem de uzman görüşleriyle, tütün ve tütün ürünleri bağımlılığı, tedavi yöntemleri, alkol, uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı maddelerin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik toplumsal farkındalık oluşturmayı amaçlayan haberleri yayına verilmektedir. Ajans, son yıllarda ciddi bir sorun hâline geldiği belirtilen “dijital bağımlılık” konusunda da toplumu bilgilendirici haberler hazırlamaktadır. Kurum ve kuruluşların, bağımlılıkla mücadele konusundaki etkinliklerini ve programlarını da takip edip haberleştirerek kamuoyuna ulaştırmaktadır.

Yeşilay Haftası Haberi

Anadolu Ajansı, bağımlılıkla mücadelede bilgilendirici, bilinçlendirici ve çözüm odaklı habercilik anlayışıyla toplumun her kesimine hitap etmektedir. Kamu kurumları, akademik çevreler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak bağımlılıkla mücadele projelerini kamuoyuna duyurmakta, toplumun bağımlılıkla mücadele sürecine katılımını teşvik etmektedir.

Bağımlılıkla mücadelede etkin bir medya stratejisi geliştirmek amacıyla:

- Güncel araştırmalar ve uzman görüşleri haberleştirilmekte,
- Bağımlılıkla mücadelede başarı hikâyelerine yer verilmekte,
- Etkili kamu spotları ve bilinçlendirme kampanyaları desteklenmektedir.

6.5.2. TRT Faaliyetleri

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), kamu yayıncılığı sorumluluğuyla hareket ederek bağımlılıkla mücadeleye yönelik bilgilendirici ve farkındalık artırıcı yayınlarını

sürdürmektedir. TRT çatısında uyuşturucu, tütün, alkol ve davranışsal bağımlılıklar (ekran, teknoloji, oyun, kumar vb.) gibi geniş bir yelpazede ele alınan bağımlılıklar konusunda toplumu bilinçlendirme ve olumlu davranış değişiklikleri oluşturma amacıyla yayınlar gerçekleştirilmiştir. Kamu yayıncılığı ilkesi doğrultusunda bağımlılıkların zararlarına dikkat çekilmekte, bireylerin ve ailelerin sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmalarına yönelik içerikler üretilmektedir.

TRT, bağımlılıkla mücadelede sadece olumsuz etkileri ele almakla kalmayıp, olumlu davranışları teşvik eden yapımlara da ağırlık vermektedir. Bu çerçevede, bağımlılık karşıtı kamu spotları, belgeseller, dizi ve program içerikleri ile çeşitli mecralarda geniş kitlelere ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra, bağımlılıkla mücadele eden kamu kurumları başta olmak üzere ilgili kurumlar ile iş birlikleri gerçekleştirilerek farkındalık artırıcı çalışmalar desteklenmektedir.

TRT, bağımlılıkla mücadele sürecinde faaliyetlerini; 17 televizyon kanalı, 17 radyo kanalı, 9 uluslararası dijital haber platformu, basılı yayınları, dijital uygulamalar, oyunlar ve uluslararası dijital platformu “tabii” ile, kamu yayıncılığı sorumluluğuyla ve bağımlılıkları önlemeye yönelik duyarlılıkla yürütmektedir.

Televizyon Yayınlarında Bağımlılıkla Mücadele Odağı

TRT, bağımlılıkla mücadelede toplumsal bilinç oluşturmaya amaçlayan içeriklere televizyon yayınlarında geniş yer vermektedir. Bağımlılıkla mücadele konusunda bağımlılığın bireyler ve aileler üzerindeki olumsuz etkileri sıkça gündeme getirilmiş, özellikle gençlerin korunması, eğitimde önleyici adımlar ve toplumun bilinçlendirilmesi üzerine çeşitli programlar hazırlanmıştır. Ayrıca “Tütünün Zararları”, “Bırakmanın Tam Zamanı” (2020-2021), “Sigara Dumanı” (2021-2022), “Sigara Gerçekleri” (2022-2023) ve “Sigara Vazgeçilmez Değildir” (Şubat 2024 tarihinden bugüne) kamu spotları TRT kanallarında yer almaktadır.

TRT 1, dizilerinde ve programlarında bağımlılıkla mücadele temalarını ön plana çıkarmakta, sağlıklı bireyler ve bilinçli bir toplum için önemli adımlar atmaktadır. Çok sevilen dizilerinde, bağımlılıkla mücadele eden karakterler kararlı, dirençli ve destek mekanizmalarına erişebilen bireyler olarak resmedilmiştir. Öne çıkan televizyon programları ve diziler şunlardır:

- ◆ “Kod Adı Kırılma”: Dizide teknolojinin olumlu yönlerini anlatılırken, sosyal medya detoksu vurgulanmıştır.
- ◆ “Tozkoparan İskender”: Dizide dijital bağımlılığın yaşattığı stres vurgulanırken gençlerin ekran kullanım alışkanlıklarına dikkat çekilmiştir.
- ◆ “İmkânsız Olasılık”: Filmde çevresi olaylarla dolu, köşe başlarında bekleyen uyuşturucu tacirleri, agresiflikleri ve öfkeli hâlleriyle bağımlılıkla mücadele

etmeye çabalayan öğrenci karakterleriyle izleyicilere bağımlılıkların üstesinden gelme tecrübeleri gösterilmiştir.

- ◆ “Son Çıkış”: Yeşilay ile koordine hazırlanan dizide uyuşturucu bağımlılığı ve rehabilitasyon sürecine odaklanılarak toplumsal farkındalık oluşturulmuştur.
- ◆ “Duman Olmadan”: Programda tütün ve tütün ürünlerinin bireysel ve toplumsal etkileri hakkında izleyicilere rehberlik sunulmaktadır.
- ◆ “Elde Var Hayat”: Dizide ekran bağımlılığının bireysel ve aile yaşamı üzerindeki etkileri işlenmiştir.
- ◆ “Lingo Türkiye”: Programın Yeşilay Haftası özel bölümünde, Yeşilay gönüllüsü gençler yarışarak kazandıkları büyük ödülü Yeşilay’a bağışlamışlardır.

Ayrıca programlarda bağımlılıklarla mücadele kapsamında özel bölümler yayımlanarak kamu bilincinin artırılması hedeflenmiştir.

TRT Belgesel, çeşitli bağımlılık türlerinin toplum üzerinde etkisini konu alan belgesellerinin yanı sıra, yapılan öncelikli yayınlarla birlikte toplumda farkındalık oluşturmaya odaklanmaktadır. Bu kapsamda izleyiciler ile buluşturulan içeriklerden başlıcaları şunlardır:

- ◆ “Zehir”: Belgeselde, Uyuşturucu kullanımının bireyler ve toplum üzerindeki etkileri ele alınmakta, uzman görüşleriyle birlikte uyuşturucudan kendilerini kurtaranların hikâyesi anlatılmaktadır.
- ◆ “Kötülüğün Endüstrisi (Karanlık Ağ Dark Web)”: Belgeselde ayrımcılık, sosyal adaletsizlik, silah sanayii, sosyal medya manipülasyonları, dark web, uyuşturucu pazarı gibi konular ele alınarak bu olumsuz yapıların nasıl örgütlendiği ve toplumu nasıl etkilediği izleyicilere aktarılmıştır.
- ◆ “Başka Bir Öykü: Nasır ve Diğerleri”: Somali’nin başkenti Mogadişu’daki KM4 bölgesinde, madde bağımlılığının pençesinde bir hayat sürdüren Nasır’ın yaşadıkları farklı açıdan ele alınmıştır. Belgesel, New York Cinematography Ödülleri’nde “En İyi Belgesel” ve 7. United States Film Festival’de “En İyi Yönetmen” ödülüne layık görülerek uluslararası alanda da başarıya imza atmıştır.

Başka Bir Öykü: Nasır ve Diğerleri

- “Başka Bir Öykü: Miro’nun Yolculuğu” adlı belgeselde, küçük yaşlardan itibaren sokaklarda yaşam mücadelesi veren, uyuşturucu bağımlısı hamile bir anne ve Somali’de yok olan hayatlar konu alınmaktadır.

TRT Çocuk ve TRT Diyanet Çocuk, tüm içeriklerinde, çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek ve olumlu yönde etkilemek için kamu yararı gözetmektedir. Yapımlarında kültürel ve ahlaki değerler öne çıkarılarak çocukların ve aile bireylerinin ekran, teknoloji ve oyun bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılıklardan uzaklaştırılması gözetmektedir. Ayrıca, “Ebeveyn Akademisi”, “TRT Çocuk Dergisi” ve dijital uygulamalarında yer alan içeriklerle de bu süreç desteklenmektedir.

TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi

TRT Çocuk Dijital Uygulamalar

Aileden Sporcu Programı

TRT EBA, eğitim odaklı içerikleriyle bağımlılığın bireyler ve toplum üzerindeki etkilerine dikkat çekmekte, önleyici yaklaşımlar ve bilinçlendirme çalışmalarıyla toplumsal dayanışmayı teşvik etmektedir. “Beyhan Budak’la Motivasyon Defteri”, “Bir Şey Sorabilir miyim?” ve “Polat Doğru ile Ebeveyn Olmak” programlarının ilgili bölümlerinde davranışsal bağımlılıklarla ilgili konular işlenmiş ve uzmanlar konuk edilmiştir.

Sporu sevdirmek ve desteklemek amacıyla başta futbol olmak üzere tüm spor branşlarının en prestijli organizasyonlarını merkeze alarak spor yayıncılığı yapan TRT Spor ve TRT Spor Yıldız kanalları yapımlarında genç bireylere spor sevgisi aşılanarak gençlerin bedensel ve ruhsal gelişimleri desteklenmiş, kötü alışkanlıklara eğilimleri önlenmeye çalışılmıştır. “Aileden Sporcu”, “Bir Seçenek Daha Var”, “Çocukça Spor”, “Sporla Değişen Hayatlar” programlarında bağımlılıkla mücadele kapsamında iyi örneklerin bilinirliğinin artırılması ve bireylerin kötü alışkanlıklarından uzaklaşarak spora yönlendirilmesi hedeflenmiştir.

TRT Haber, Türkiye’nin uyuşturucu, tütün, alkol ve ekran, teknoloji, oyun, kumar bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılık alanlarında mücadelesine yönelik ekrana taşınan haberlerle toplumsal bilinç oluşturma ve kamuoyunu bilgilendirme bakımından etkili rol üstlenmektedir. Kanalda uyuşturucu, tütün, alkol ve ekran, teknoloji, oyun, kumar bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılıkla mücadele kapsamında çok sayıda haber yapılmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında toplam 898 haber yayımlanmış, söz konusu haberlerin toplam süresi 1.582 dakika olmuştur.

TRT Haber Bültenleri

İngilizce yayın yapan uluslararası haber TV kanalı TRT World de bağımlılıklarla mücadeleye yönelik içeriklere, haber bültenlerinde ve yapımlarının ilgili bölümlerinde öncelik vermektedir. “The Cartel Project”, “Across The Balkans” ve “Inside America” yapımları, konuyla ilgili içeriklerden bazılarıdır.

- ◆ “The Cartel Project” adlı filmde uyuşturucu kartellerine özel bir bakış sunularak çok uluslu uyuşturucu ağlarının insani maliyeti ekrana taşınmıştır.
- ◆ “Across The Balkans” adlı programın ilgili bölümlerinde bağımlılık konusu ele alınmış; Balkanlar tarihinin en büyük uyuşturucu baskını ekrana taşınmıştır.
- ◆ “Inside America” adlı programın ilgili bölümünde eski ABD Başkanı Biden’ın, ABD’de fentanile bağlı ölümlerin yılda 70 binin üzerine çıktığı bir dönemde Kongre’yi Amerika’nın opioid kriziyle mücadele etmeye çağırması ve devamındaki gelişmeler ele alınmıştır.

The Cartel Project Filmi

Bağımlılıkla mücadele konusu, TRT Arabi, TRT Avaz ve TRT Kurdî kanallarında kapsamlı bir şekilde ele alınarak farklı izleyici kitlelerine ulaştırılmıştır. TRT Arabi, bağımlılıklarla mücadelede Arapça konuşan topluluklara yönelik farkındalık içerikleri sunarak, kamu yayıncılığı sorumluluğu çerçevesinde konuyu uluslararası bir perspektifle ele almıştır. TRT Avaz, Türk dünyasına yönelik yayınlarıyla bağımlılıkla mücadelede toplumun bilinçlenmesini sağlamış, kültürel ve sosyal bağlamda önleyici adımların önemine dikkat çekmiştir. TRT Kurdî ise bölgesel yayınları aracılığıyla, özellikle yerel izleyici kitlesine hitap eden içeriklerle bağımlılıkla mücadelede farkındalık oluşturmayı amaçlamıştır. Bu kanallarda, uyuşturucu, tütün, alkol ve dijital bağımlılık gibi konular haberler, programlar ve belgeseller ile işlenerek geniş bir toplumsal etki alanı oluşturulmuştur.

1 Nisan 2022 tarihi itibarıyla yurt dışında yaşayan soydaş ve vatandaşlara yönelik hazırladığı içerik ve programlarla yeni yayın dönemine başlayan TRT Türk, toplumda farkındalığı artırmak ve kamuoyunu bilinçlendirmek amacıyla bağımlılıkla mücadele konusunda çeşitli programlar yayımlamaktadır. Uyuşturucu, alkol, tütün ve ekran, teknoloji, oyun, kumar bağımlılıkları hakkında farkındalık oluşturmak amacıyla, hafta içi her gün canlı yayımlanan “Aile”, “Haberdar”, “Sağlık Olsun” ve “Rehber” programları, uzman konuklar eşliğinde izleyicilere sunulmuştur.

Radyo Yayınlarında Bağımlılıkla Mücadele Odağı

TRT bünyesindeki ulusal ve bölgesel radyo kanalları bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık oluşturan içerikler sunmaktadır. Türkiye'nin Sesi Radyosu, Yeşilay Haftası, Dünya Sigarasız Günü, Dünya Uyuşturucuyla Mücadele Günü gibi özel günleri ele alan programlar yayımlamaktadır.

"Ailece", "Akdeniz'den Toroslara", "Akdeniz'in Sesi", "Anadolu'dan Sesler Renkler Yüzler", "Doğunun Sesi", "Gecenin İçinden", "Genç Yaşam", "Gün Ötesi", "Günaydın Türkiye", "Günebakan", "Hayatın İçinden", "İyilik Sağlık", "Köşe Bucak Karadeniz", "Sabahın Hayrı", "Tek Yön", "Yaşamı Fark Et", "Yöremizden" isimli radyo yapımlarının ilgili bölümlerinde ve haber bültenlerinde konunun yer alması sağlanarak toplumda farkındalık oluşturulması hedeflenmiştir.

Dijital Mecralarda Bağımlılıkla Mücadele Odağı

◆ "TRT Belgesel", "TRT Dinle" ve "tabii" Platformları

TRT'nin uluslararası dijital platformu "tabii", bağımlılıkla mücadeleyi teşvik eden içeriklere yer vermektedir. Ayrıca, TRT Belgesel ve TRT Dinle gibi platformlarda farkındalık oluşturmayı amaçlayan belgeseller, podcast yayınları ve bilgilendirici videolar yayımlanmaktadır.

"tabii" platformunda öne çıkan "Çırak", "Desperate Measures" ve "Dünyanın Öbür Yüzü" vd. yapımlarda madde kullanımı gibi bağımlılık türlerinin olumsuz sonuçlarına değinilmektedir.

TRT'nin müzik, arşiv ve podcast platformu olan TRT Dinle'de uyuşturucu, tütün, alkol ve ekran, teknoloji, oyun, kumar bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılıkla mücadele ile ilgili konular 1 radyo tiyatrosu ve 17 podcast serisinde yer almaktadır.

Bağımlılıkla Mücadele Alanındaki Eğitimler, Araştırma Çalışmaları ve Kurum İçi Faaliyetler

TRT, bağımlılıkla mücadele kapsamında sadece yayıncılık faaliyetleriyle değil, aynı zamanda kurum içi eğitimler ve araştırmalarla da bilinçlendirme faaliyetlerini sürdürmektedir.

Öne Çıkan Eğitimler ve Araştırmalar:

- ◆ “Madde Bağımlılığı ile Mücadele Semineri”, “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi” ve “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Semineri” ile uyuşturucu, tütün, alkol ve kumar bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılıkla mücadeleye dair farkındalık artırılması amaçlanmıştır.
- ◆ “Bilişim ve Teknoloji Bağımlılığı Raporu”, TRT’nin içerik stratejilerine rehberlik eden bir çalışma olarak hazırlanmıştır.
- ◆ “Dijital Oyun Bağımlılığı-Medyanın Rolü”, “Sosyal Medya Bağımlılığı ve Gençlik” gibi çevrim içi eğitimler düzenlenmiştir.

TRT, bağımlılıkla mücadelede kamu yayıncılığı sorumluluğu çerçevesinde etkin bir strateji izlemektedir. Televizyon, radyo ve dijital mecralar üzerinden farkındalık artırıcı içerikler üreterek toplumu bilinçlendirme çalışmalarını sürdürmektedir.

6.6. Medya Mensuplarına Yönelik Eğitim ve Yayınlar

Bağımlılıkla mücadelede medya mensuplarına yönelik eğitimler ve yayınlar önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü medya, toplumu bilinçlendirmede, farkındalık oluşturmada ve bağımlılıkla mücadelede etkili bir araçtır. Medya mensuplarına yönelik eğitimler, bu sorunun topluma doğru aktarılmasını ve kamuoyunun bilinçlenmesini sağlamak amacıyla yapılmaktadır.

6.6.1. Yerel Medya Bağımlılık Farkındalığı Eğitimleri

2016 yılında mülga Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti iş birliğinde “Yerel Medya Bağımlılık Farkındalığı Eğitimleri” gerçekleştirilmiş olup eğitimlerde 39 ilden yaklaşık 1400 katılımcıya ulaşılmıştır. Bölgesel katılımın olduğu, bir gün süren söz konusu eğitimlerde basın mensuplarının bağımlılık önleme ve bağımlılıkla mücadele çalışmalarına destek olmaları konusunda kapasite artışı amaçlanmıştır.

Yine yerel medyaya yönelik mülga Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü İl Müdürlüklerince 2017 ve 2018 yıllarında Bursa’da altı, Edirne’de bir eğitimin yanı sıra Trabzon ve Rize’de Bağımlılıkla Mücadele ve Haber Dili ve Toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, Bursa Valiliği himayelerinde, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Bursa Bölge Müdürlüğü koordinasyonunda ve İl Sağlık Müdürlüğü iş birliğiyle 27 Eylül 2024’te Bursadaki medya mensuplarına yönelik “Doğru Habercilik ve Medya Etiği Bağlamında Bağımlılık ve İntihar Haberleri” farkındalık eğitimi gerçekleştirilmiştir.

Eğitimler, Yeşilay’ın organize ettiği çeşitli seminerler, atölye çalışmaları ve etkinlikler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu eğitimler, yerel medyanın bağımlılık hakkında toplumu bilgilendirmesini sağlamak amacıyla zaman zaman farklı illerde tekrarlanmaktadır.

6.6.2. Yargı Muhabirleri Çalıştayları

2015 yılında, Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen “Kitlel Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında mülga Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün desteğiyle Ankara’da ve İstanbul’da 3 grup hâlinde Yargı Muhabirliği Çalıştayları düzenlenmiştir. Proje ile Türk yargı sisteminin medya ile ilişkilerinin güçlendirilmesi ve sistematik hâle getirilmesi, yargı organları tarafından yürütülmekte olan dava ve soruşturmalar hakkında toplumun bilgi alma hakkı çerçevesinde medyaya hızlı ve güvenilir bilgi akışının sağlanması hedeflenmiştir. Programda bağımlılıkla ilgili suçlar da ele alınmıştır.

6.6.3. Bağımlılıkla Mücadele ve Haber Dili Toplantıları

Bağımlılıkla Mücadele ve Haber Dili Toplantıları, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından bağımlılıkla mücadelede medya mensuplarının daha bilinçli ve etkili bir dil kullanarak toplumda farkındalık oluşturmalarını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Bu toplantılarda, bağımlılıkla ilgili haberlerde kullanılan dilin toplumsal algıyı nasıl etkileyebileceği üzerinde durulmuş ve medya profesyonellerine bağımlılıkla ilgili etik, doğru ve duyarlı bir dil kullanmanın önemi anlatılmıştır.

6.6.4. Gazetecilik Meslek Standartlarında Bağımlılık

Mülga Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, gazetecilik meslek standartlarını belirlemek ve Avrupa Birliği ile uyumlu Ulusal Yeterlilik Sistemi’ni oluşturmak amacıyla Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) ile iş birliği yapmıştır. 25 Haziran 2013 tarihinde imzalanan protokol ile başlayan bu süreç, 1 Aralık 2017’de yapılan ek protokolle devam ettirilmiştir.

Bu süreçte, Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler hazırlanmış, medya çalışanlarının mesleki yeterliliklerini artırmaya yönelik sınav ve belgelendirme sistemleri oluşturulmuştur. Nihai hedef, yerel medya başta olmak üzere, gazetecilik mesleğini icra eden bireylerin mesleki yetkinliklerinin artırılması ve toplum sağlığını ilgilendiren konularda sorumlu habercilik anlayışının güçlendirilmesidir.

Bağımlılık ile mücadelede medyanın sorumlu bir dil kullanmasını sağlamak amacıyla, uyuşturucu, alkol, tütün ve davranışsal bağımlılıkların haberleştirilmesi süreçlerinde etik ilkelere bağlılık, özendirici dilin önlenmesi ve kamuoyunu bilinçlendirme odaklı bir yaklaşım benimsenmesi hedeflenmiştir.

6.6.5. Doğru Habercilik ve Medya Etiği Kitabı

“Doğru Habercilik ve Medya Etiği” kitabı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından medya çalışanlarına rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış önemli bir eserdir. Doğru habercilik standartlarının korunması ve topluma güvenilir bilgi

sunulması konularında medya çalışanları için yol gösterici olan kitap, medya okuryazarlığını geliştirmek ve doğru bilgiye ulaşmak isteyenler için de önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Madde-Tütün Bağımlılığı

- Yayınlarda, bağımlılık riski toplumun her kesimi için geçerli olduğu bilinciyle verilmeli ve belli bir gelir, eğitim ya da sosyokültürel grubun sorunu gibi gösterilmemelidir.
- Bağımlılığın birey üzerinde oluşturduğu sahte ve geçici iyi hissetme duygusu vurgulanmamalıdır.
- Tütün ve madde kullanımını normalleştiren sınıflardan kaçınılmalıdır.
- Bağımlıların itibarı zedelenmemelidir ve bağımlılar dışlanmamalıdır.

Bağımlılık konularının medyada doğru ve meslek etiğine uygun olarak ele alınması için rehber niteliğinde olan kitap, Türkçe, İngilizce ve Kürtçe yayımlanmıştır.

6.6.6. Haberin Merkezinden Notlar Projesi'nde Bağımlılık

“Haberin Merkezinden Notlar” belgesel serisi, başta iletişim fakültesi öğrencileri ve mesleğe yeni başlayan medya mensupları olmak üzere, gazetecilik alanındaki deneyimlere ihtiyaç duyanların yararlanması için, mesleki tecrübe aktarımı amacıyla hazırlanmıştır. Videolarda afet-kriz, savaş, sağlık, adliye-polis, diplomasi ve ekonomi alanlarında habercilik yapan tecrübeli basın mensuplarının anlatımları yer almaktadır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı koordinasyonunda hazırlanan videoların çekimi ve kurgusu Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi akademisyen ve öğrencileri tarafından yapılmıştır.

Haberin Merkezinden Notlar Serisi

6.7. Güvenli Medya Sağlamaya Yönelik Faaliyetler

Ülkemizde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ve ilgili kamu kurumları, bağımlılıkla mücadelede medya içeriklerini düzenlemeye yönelik politikalar geliştirmektedir. Bu çerçevede, bağımlılıkların medya aracılığıyla normalleştirilmesini engellemeye yönelik düzenlemeler getirilmekte, medya okuryazarlığı eğitimleri ile bilinçli medya tüketimi teşvik edilmektedir.

Güvenli medya ortamlarının oluşturulması, hem geleneksel medya kanalları hem de dijital platformlar için yürütülen düzenlemelerle desteklenmektedir. Televizyon, radyo ve basılı medya içeriklerinde bağımlılık yapıcı unsurların teşvik edilmesine karşı yasal düzenlemeler geliştirilmiş, dijital platformlarda zararlı içeriklere erişimi kontrol altına almak amacıyla teknik önlemler hayata geçirilmiştir.

6.7.1. Denetim ve Yaptırımlar

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)'na verilmiştir. RTÜK, programları yayımlandıktan sonra ilgili kanun hükümlerine uygunluk açısından titizlikle denetlemektedir. Bağımlılıkla mücadelede güvenli medya ortamının oluşturulması için yapılan denetimlerde şu hususlar öne çıkmaktadır:

- ◆ Bağımlılık yapıcı maddeleri teşvik eden yayın içeriklerinin belirlenmesi ve bunlara cezai yaptırımlar uygulanması,
- ◆ Sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımının normalleştirilmesini engelleyici yayın politikalarının belirlenmesi,
- ◆ Bağımlılıkla mücadeleyi destekleyen içeriklerin öncelikli yayın kategorisine alınması,
- ◆ Özellikle çocuk ve gençlerin izlediği yayınlarda zararlı içeriklerin filtrelenmesi.

RTÜK, bu denetimler doğrultusunda bağımlılığı özendiren ya da bu tür içeriklere yer veren yayınlara uyarı, idari para cezası ve yayın durdurma gibi yaptırımlar uygulamaktadır. Ayrıca, medya içeriklerinde sağlıklı yaşam bilinci oluşturmayı teşvik eden yayınların artırılması yönünde yayıncılara yönelik düzenlemeler yapılmaktadır.

Bu çerçevede 6112 sayılı Kanun'un 03.03.2011 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanması ile mülga olan 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un radyo ve televizyonlarda alkol ve tütün reklamlarına izin verilmeyeceği hususunu düzenleyen 22. maddesi uyarınca RTÜK, uyarma ve program durdurma olmak üzere 30 idari yaptırım kararına hükmetmiştir.

6112 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden günümüze Üst Kurul, bahsi geçen Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan *"Alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz."* ilkesinin ihlali gerekçesiyle medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar hakkında 29 kez uyarma cezası, 23 kez idari para cezası, 10 kez program durdurma ve 7 kez katalogdan çıkarma müeyyidelerini uygulamıştır.

Ek olarak haber, dizi, film, müzik klibi, reklam ve tanıtım filmi gibi yapımlarda sigara görüntüsüne yer verilmesi sebebiyle 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun uyarınca medya hizmet sağlayıcılara Üst Kurul tarafından 463 kez idari para cezası uygulanmıştır.

6.7.2. Kamu Spotları ve Öncelikli Yayın Niteliğindeki Filmler

Kamu spotu/spot, kamu kurum ve kuruluşları ile dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan veya hazırlatılan ve Üst Kurul tarafından yayımlanmasında kamu yararı olduğuna karar verilen bilgilendirici ve eğitici nitelikteki film ve sesler ile alt bantları ifade etmektedir. Öncelikli yayın ise kanunlar çerçevesinde yayımlanması mecburi olan ve ilgili bakanlık veya kurumun olumlu görüşü alındıktan sonra Üst Kurulca görüşülüp karara bağlanarak yayın kuruluşlarına gönderilen yayınları ifade etmektedir.

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un, 10. maddesinin beşinci fıkrasında *"Ücretsiz yayınlanan ve Üst Kurul tarafından tavsiye"*

edilen kamu hizmeti duyuruları reklam sürelerine dâhil edilmez.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan bilgilendirici ve eğitici kamu spotları niteliğindeki filmlerin ilgili Kanun hükümleri ve “Kamu Spotları Yönergesi”ne uygunluğu denetlenmekte, bu spot filmlerle ilgili raporlar İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığınca Üst Kurula sunulmaktadır. Ayrıca çeşitli mevzuatlarda öngörülen “Öncelikli Yayınlar”a ilişkin süreçler de İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir.

Üst Kurul, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının isteği üzerine kendilerince hazırlanan bilgilendirici ve eğitici kamu spotları ve öncelikli yayın niteliğindeki filmleri 6112 sayılı Kanun hükümleri doğrultusunda inceleyerek yayın ilkelerine uygun olanlar için yayımlanmasında kamu yararı bulunduğu dair karar ihdas etmektedir. Kamu Spotları Yönergesi’nin 9. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Üst Kurul tarafından verilen tavsiye kararlarının geçerlilik tarihi 6 aydır. Bu doğrultuda bağımlılıkla mücadele yolunda;

- ◆ 2018 yılında Türkiye Sigarayla Savaş Derneği tarafından hazırlanan 1 adet televizyon kamu spotu ve Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 8 adet televizyon için ve 6 adet radyo için olmak üzere 14 adet öncelikli yayın;
- ◆ 2019 yılında Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 4 adet televizyon için ve 3 adet radyo için olmak üzere 7 adet öncelikli yayın;
- ◆ 2020 yılında Türkiye Sigarayla Savaş Derneği tarafından hazırlanan 3 adet televizyon kamu spotu ile Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 5 adet televizyon için ve 3 adet radyo için olmak üzere 8 adet öncelikli yayın;
- ◆ 2021 yılında Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 1 adet televizyon için ve 1 adet radyo için olmak üzere 2 adet öncelikli yayın;
- ◆ 2022 yılında Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 3 adet televizyon için ve 1 adet radyo için olmak üzere 4 adet öncelikli yayın;
- ◆ 2023 yılında Ticaret Bakanlığı tarafından kaçakçılıkla mücadele kapsamında uyuşturucu kaçakçılığını da içine alan 1 adet televizyon kamu spotu ve aynı yıl Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çocukların dijital ortamdaki mahremiyetlerinin sağlanması konusunda farkındalık yaratmak amacıyla hazırlanan 1 adet televizyon kamu spotu;

- 2024 yılında Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan biri televizyon için ve biri radyo için olmak üzere 2 öncelikli yayın ve son olarak İçişleri Bakanlığı tarafından bağımlılıkla mücadele kapsamında Bakanlığın katılımıyla Yeşilay tarafından hazırlanan 1 televizyon kamu spotu Üst Kurulca tavsiye kararı verilerek yayıncı kuruluşlar ile paylaşılmıştır.

RTÜK tarafından ise medya içeriklerinin denetlenmesi ve bilinçli medya kullanımının teşvik edilmesi amacıyla akıllı işaretler sistemi geliştirilmiş ve kamuoyunu bu konuda bilinçlendirmek amacıyla kamu spotları hazırlanmıştır:

2020 yılında, Kovid-19 salgını nedeniyle evde televizyon izleme süreleri artmıştır. Bu süreçte çocukların yayın içeriklerinin olası zararlarından korunması amacıyla Üst Kurul tarafından akıllı işaretlerin önemi hakkında bir kamu spotu hazırlanmış ve medya okuryazarlığı konusunda farkındalık artırılmıştır.

2021 yılında, çocukların ve gençlerin akıllı işaretlerin ne anlama geldiğini öğrenmeleri, yayınların zararlı etkilerinden korunmaları ve kamuoyunun bilinçlendirilmesi amacıyla "Akıllı İşaretlerin Kullanımı" konulu 45 saniyelik kamu spotu hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

2022 yılında, medyanın sağlıklı, etkin ve bilinçli kullanımı konusunda farkındalığı artırmak amacıyla bir adet televizyon kamu spotu daha hazırlanmıştır.

RTÜK Akıllı İşaretlerin Kullanımı Kamu Spotu

Sinema Salonlarında Kamu Spotları Gösterimi

2022 ve 2023 yıllarında Yeşilay tarafından iletilen bağımlılıkla mücadeleye ilişkin kamu spotlarının Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sinemalarda gösterilmesi sağlanmıştır.

6.7.3. İkame Yayınlar

6112 sayılı Kanun'un 32. maddesinin dördüncü fıkrası *"İdarî tedbir uygulanması sonucu yayını durdurulan programların yerine, aynı yayın kuşağında ve ticarî iletişim yayını içermeksizin, Üst Kurulca temin edilen eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, gençlerin fiziksel ve ahlaki gelişimi, uyuşturucu ve zararlı alışkanlıklarla mücadele, Türk dilinin güzel kullanımı, çevre eğitimi, engelli sorunları, sağlık ve benzeri kamuya yararlı konularda programlar yayınlanır."* hükmü ile ikame yayınlar işaret edilmektedir.

Ayrıca 6112 sayılı Kanun'un 32. maddesinin dördüncü fıkrası ile işaret edildiği üzere bağımlılıkla mücadele hususuna katkı sağlayacağı düşünülen Üst Kurul bünyesinde hazırlanmış "Medya Okuryazarlığı" ile "Hayatım Tehlikede" adlı iki adet ikame yayın bulunmaktadır. İdari yaptırım olarak program durdurma müeyyidesi uygulandığında yayıncı kuruluşlara söz konusu ikame programlar gönderilmektedir. Bu bağlamda bireylerin yaşadığı ekran bağımlılığı gibi sorunlar konusunda bilgilendirici yayın Medya Okuryazarlığı'nın 8 kez; sigara bağımlılığı hakkında bilgilendirici Hayatım Tehlikede adlı yapımın ise 23 kez medya kuruluşlarınca yayımlanması sağlanmıştır.

Hayatım Tehlikede Yayını

6.7.4. İhbarweb İnternet Bilgi İhbar Merkezi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Türkiye’de bilgi teknolojileri ve iletişim sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesinden sorumlu bir kurum olarak, bağımlılıkla mücadele kapsamında önemli çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalar, özellikle internet ve teknoloji bağımlılığının önlenmesi, güvenli internet kullanımının teşvik edilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmektedir.

www.ihbarweb.org.tr

Bilgi İhbar Merkezi Logosu

Bilgi İhbar Merkezi, BTK tarafından 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un 10. maddesinin 4. fıkrasının (d) bendi uyarınca kurulmuştur. ihbarweb.org.tr de ilgili kanunun 8. maddesinde yer alan suçlarla ilgili içeriklerin web üzerinden ihbar edilebilmesi amacıyla 23 Kasım 2007’den beri yayındadır. Adı geçen platform, kullanıcıların internette suç unsuru barındıran içerikleri hızlı ve etkin bir şekilde yetkililere iletmelerini sağlamakta; özellikle bağımlılıkla ilgili içeriklerin yayılmasını önleme ve zararlı alışkanlıkların teşvik edilmesini engelleme konularında önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

ihbarweb.org.tr aracılığıyla bildirilebilecek bağımlılıkla ilgili yasa dışı içerikler şunları kapsamaktadır:

- ◆ Uyuşturucu/uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,
- ◆ Sağlık için tehlikeli madde temini,
- ◆ Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama,
- ◆ Yasa dışı bahis.

ihbarweb.org.tr

Kullanıcılar, karşılaştıkları yasa dışı içerikleri www.ihbarweb.org.tr adresi üzerinden, ilgili kategori altında ihbar edebilirler. Yapılan ihbarlar, 5651 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde teknik ve hukuki açıdan değerlendirilerek gerekli işlemler yapılmaktadır. Ayrıca ihbarweb, Uluslararası İnternet İhbar Merkezleri Birliği (INHOPE)'ne üye olmuştur. Bu üyelik sayesinde, özellikle uluslararası boyutta önem arz eden konularda etkin iş birliği ve bilgi paylaşımı sağlanmaktadır.

6.7.5. Alo 141 Güvenli İnternet Bilgi Destek Hattı

Alo 141 Güvenli İnternet Bilgi Destek Hattı, vatandaşların, internet ortamından bağımsız olarak, internette yaşadıkları sorunlar hakkında bilgi edinebilecekleri; internet kullanımı sınırlı olan kullanıcılara yönelik oluşturulan, bilgi edinmede kolaylık sağlayan alternatif bir hizmet olarak hayata geçirilmiştir. Bağımlılıkla mücadelede toplumu bilinçlendirmeye yönelik sürdürülebilir ve etkili uygulamalardan biri olan Alo 141 Güvenli İnternet Bilgi Destek Hattı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından 7/24 esasına göre hizmet vermektedir. 2019'da faaliyete geçen söz konusu hat üzerinden 2025 yılına kadar yaklaşık 426 bin çağrıya cevap verilmiştir.

Destek Hattı ile çocuklara, gençlere, ebeveynlere ve bütün vatandaşlara; internet ortamında bulunan yasa dışı içerikler, dijital ortamlarda güvende kalmanın yolları ve bilgi güvenliği, sosyal ağ platformları, dijital oyun platformları, siber zorbalık, dijital sağlık, dijital mahremiyet ve benzeri konularda, kullanıcıların yaşayabileceği muhtemel sorunlara karşı bilgilendirici, bilinçlendirici ve yol gösterici içerikler ile tavsiyelerde bulunulmakta, çözüm önerileri sunulmaktadır.

Alo 141 Destek Hattı

6.8. Bağımlılıklarla Mücadelede CİMER

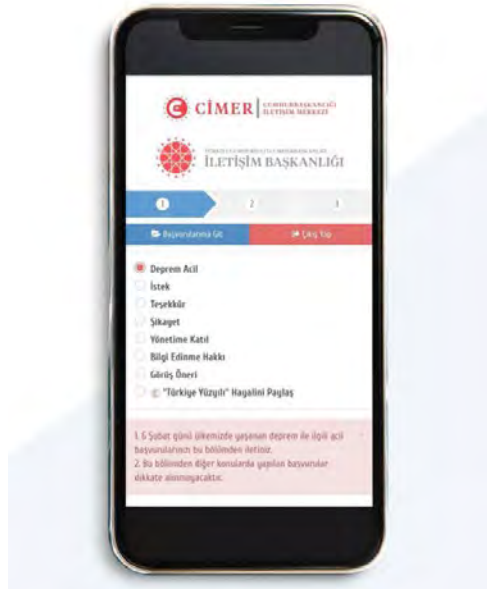
Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER), vatandaşların hak arama özgürlüğünü ve bilgi edinme hakkını kullanmasını sağlayan elektronik sistem olarak halk ile devlet arasındaki iletişimi güçlendirmeyi, kamu yönetiminde katılımcılığı ve erişilebilirliği en üst seviyeye çıkarmayı hedeflemektedir. Bu sistem sayesinde vatandaşlar, her türlü istek, şikâyet, görüş ve önerilerini doğrudan yetkililere iletebilmekte ve böylece yönetimde katılımcılık güçlendirilmektedir.

Her konuda olduğu gibi toplumun genel sağlığını ve huzurunu tehdit eden bağımlılıkla mücadele konusunda da CİMER'e yapılan başvurular, karar alıcılar için rehber niteliği

taşımaktadır. Vatandaşlarımızın bu konudaki duyarlılığı; sistem üzerinden ilettikleri şikâyetler, öneriler ve çözüm talepleri aracılığıyla somut adımlara dönüşmekte, bağımlılıkla mücadele politikalarının daha dinamik ve kapsayıcı olmasına katkı sağlamaktadır. CİMER'e gelen ve buradan ilgili kamu kurumlarına yönlendirilen başvurular, bağımlılık sorunlarının tespiti, önlenmesi ve çözümüne yönelik stratejilerin geliştirilmesinde yararlı olmaktadır. Böylece, bireylerin ve toplumun refahını tehdit eden her türlü bağımlılıkla daha etkin mücadele edilebilmekte, vatandaşların katılımıyla güçlü ve sürdürülebilir çözümler üretilebilmektedir.

CİMER'e, devletin bağımlılıkla mücadele alanındaki icraatını takdir eden pek çok teşekkür mesajı da gönderilmektedir. Özellikle uyuşturucu, sigara, alkol ve dijital bağımlılıkla mücadeleye yönelik projelerin hayata geçirilmesinin, denetimlerin artırılmasının, düzenlenmesinin vatandaşlar tarafından olumlu karşılandığı görülmektedir. Devletin bağımlılıkla mücadelede gösterdiği kararlılığı ve toplum sağlığına yönelik hassasiyetini memnuniyetle karşılayan vatandaşlar, CİMER aracılığıyla teşekkürlerini ileterek bu tür çalışmaların devam etmesini temenni etmektedirler.

Bu çerçevede, özellikle "Türkiye Yüzyılı Hayalini Paylaş" ve "Yönetime Katıl" alt sekmeleri aracılığıyla yapılan bağımlılıkla mücadeleye yönelik başvurular, sadece bireysel taleplerin karşılanmasını sağlamakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal farkındalığın artırılmasına ve daha sağlıklı bir gelecek inşa edilmesine de büyük katkı sunmaktadır. CİMER, toplumsal sorunların çözümüne doğrudan etki eden bir köprü işlevi görerek bağımlılıkla mücadelenin etkinliğini artıran bir mekanizma olarak önemli bir rol üstlenmektedir.

Örnek Mesajlar

2401405649

İlçe / İl:BEYLİKDÜZÜ / İSTANBUL

Tarihi:18/04/2024

İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir hastalıkları hastanesi Amatem kliniğinde, 4 yılı aşkın süredir bağımlılık tedavisi kapsamında psikoterapi tedavisi görmekteyim. Tedavi süresince kliniğin psikoloğu sayın H*** A*** başta olmak üzere bütün tedavi ekibinin gösterdiği çaba ve ilgi için minnettarlığımı sunuyorum. Cumhurbaşkanım başta olmak üzere, hastane başhekimliği ve tedavi ekibine teşekkür ederim.

2304515826

İlçe / İl:KEÇİÖREN / ANKARA

Tarihi:22/06/2023

Kırıkkale Valiliğine bağlı olan Huzur Köy Projesiyle, yasaklı madde bağımlılarına yönelik başlattığınız bu sistem için öncelikle teşekkürlerimizi iletmek isteriz. Aralık ayı içerisinde kardeşim F*** G*** bu projeden yararlanmak üzere Kırıkkale'ye geldi ve 6 ay boyunca danışanınız oldu. Yıllardır ailece kardeşim için madde bağımlılığı ile mücadele vermekteydik. Birçok girişimimiz başarısızlıkla sonuçlandı ve bu durum bizi son derece umutsuzluğa götürdü. Huzur Köy projesine katılım sağladıktan sonra kardeşimin buradan faydalanmak istemeyeceği, evine geri dönmek isteyeceğini düşünmüştük. Bu projenin örnek proje olmasını ve diğer illerde de oluşturulması madde bağımlısı vatandaşlarımız için bir kurtuluş olabilir. Örneklerinin çoğalması temennisiyle, emekleriniz için çok teşekkür ederiz.

2300124241

İlçe / İl:MALTEPE / İSTANBUL

Tarihi:06/01/2023

Sayın Yetkilim, YEŞİLAY Bağımlılıkla Mücadele Merkezi, Yeşilay Bilim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ş*** S*** B*** hanımefendiye başarılar temenni ederek, teşekkür etmeyi borç bilirim.

Hasta çocukların sorun ve taleplerini dinleyip, çözüme kavuşturan emek, gayret gösteren ve çocukların bir sıkıntısı olduğunda hemen ulaşılabilen, bu gayrete bu çalışkanlığa tebrik ediyorum. Selamlarımı saygılarımla sunarım. İ*** G***

Ekim 2017 / İstanbul

YEDAM SEMPOZYUMU

17-19 Mayıs 2022
Ankara

How Does Internet Gambling Differ From Land-Based Gambling?

- While Proximity to Casinos Has Been Linked to Gambling Problems, the Internet Can Be Accessed Remotely with Ease
- Individuals Engaging in Internet Gambling Tend to Participate in More Forms of Gambling (Including Land-Based) and to Have More Psychopathology Including Tobacco and Alcohol Use
- Percentages of Individuals Engaging in Internet Gambling Increasing Over Time (e.g., 8.1% in Australia in 2011 as Compared to <1% in 1999), Perhaps Dependent in Part on Legislation

Kahnberg 2013

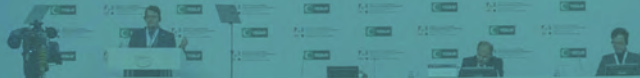
How Does Internet Gambling Differ From Land-Based Gambling?

- While Proximity to Casinos Has Been Linked to Gambling Problems, the Internet Can Be Accessed Remotely with Ease
 - Individuals Engaging in Internet Gambling Tend to Participate in More Forms of Gambling (Including Land-Based) and to Have More Psychopathology Including Tobacco and Alcohol Use
 - Percentages of Individuals Engaging in Internet Gambling Increasing Over Time (e.g., 8.1% in Australia in 2011 as Compared to <1% in 1999), Perhaps Dependent in Part on Legislation
- Kahnberg 2013

YEŞİLAY 4. ULUSLARARASI TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI KONGRESİ

4TH INTERNATIONAL CONGRESS OF TECHNOLOGY ADDICTION

27-28 Kasım November 2017 / İstanbul

YEŞİLAY 4. ULUSLARARASI TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI KONGRESİ

7. BÖLÜM

**Bağımlılıklarla Mücadelede
Yükseköğretim Çalışmaları,
Uluslararası Bilimsel Çalışmalar ve
Etkinlikler**

7.1. Bağımlılıklarla Mücadelede Yükseköğretim Çalışmaları

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının görevleri arasında; yükseköğretim kurumları arasında amaç, ilke ve hedefler doğrultusunda birleştirici, bütünleştirici, sürekli, ahenkli ve geliştirici iş birliği ve koordinasyonun sağlanması da yer almaktadır. Kurul tarafından bu görevlerin yerine getirilmesine yönelik pek çok çalışma yürütülmektedir.

Kurul Başkanlığı, Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023), Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) ve Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2019-2023) kapsamında, 2021 yılı itibarıyla faaliyetlerine aktif olarak devam etmektedir. Konuyla alakalı olarak, 2021 yılından itibaren aşağıdaki çalışmalar yürütülmüştür:

2019/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu'nun 26 Ocak 2021 tarihli toplantısında alınan kararların 10. maddesinde "Üniversitelere yönelik bağımlılık ile mücadele eylem planının hazırlanarak hayata geçirilmesi" ifadesi yer almakta olup söz konusu karar için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı "sorumlu kurum" olarak belirlenmiştir. Bahsi geçen karar kapsamında ilgili kurum ve kuruluşların da görüşleri alınarak hazırlanan Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı 18 Mayıs 2021 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında uygun görülmüştür.

16 Haziran 2021 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında ise Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı, Sağlık Bakanlığının ilgili strateji belgeleri/eylem planları ve kurum/kuruluşlar ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda 2021, 2022 ve 2023 yılsonu hedefleri belirlenerek revize edilmiştir.

16 Aralık 2021 tarihli Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı yazısı ile Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı kapsamında yükseköğretim kurumlarında yürütülen çalışmaların takibi amacıyla, yükseköğretim kurumlarında bağımlılıkla mücadeleden sorumlu rektör yardımcılarının katılımıyla 24 Aralık 2021 tarihinde değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Söz konusu toplantıda bağımlılık çalışmalarında geline aşama ve yapılması gerekenler görüşülmüştür.

Yapılan toplantılar neticesinde bağımlılık ile ilgili çalışmalarını artırmak için yükseköğretim kurumlarının Bağımlılık Çalışma Komisyonları kurdukları ve bu komisyonlar aracılığı ile yapılan çalışmaları izleyerek eksiklerini gidermeye çalıştıkları da görülmüştür. 20 Aralık 2021 tarihli ve 2021/54 numaralı Başkanlık Kararı ile Eğitim Komisyonuna bağlı olarak oluşturulan ve üyeleri ilgili alanlardan belirlenen "Bağımlılık ile Mücadele Çalışma Grubu", 30 Ocak 2024 tarihli ve 2024/6 numaralı Başkanlık Kararı ile revize edilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanmış ve kamuoyunun erişimine açılmış olan afiş, broşür gibi bilgilendirme materyallerinin de yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin e-posta adreslerine gönderilmesi işleminde devam etmektedir. Söz konusu çalışmalar kapsamında, 2 Mart 2022 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında alınan karar gereği, 2022 yılında; mart ayı “alkol”, nisan ayı “tütün”, mayıs ayı “davranışsal bağımlılık”, haziran ayı ise “uyuşturucu ile mücadele” ayı olarak belirlenmiştir. Yükseköğretim öğrencileri için hazırlanan görsel materyaller belli aralıklarla öğrencilerin e-posta adreslerine iletilmekte, böylece öğrencilerin konu ile ilgili farkındalıkları artırılmaktadır.

Toplam Öğrenci Sayıları

Program Türü	Eğitim Öğretim Yılı			
	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Önlisans	3.114.623	3.250.101	2.647.054	2.822.626
Lisans	4.676.657	4.579.047	3.754.095	3.740.171
Yüksek Lisans	343.569	358.271	434.485	409.559
Doktora	106.148	109.540	114.508	108.933
Toplam	8.240.997	8.296.959	6.950.142	7.081.289

2022 Yılı Görsel Materyallerin İletilmesine İlişkin Veriler

Bağımlılık Türü	Toplam Öğrenci Sayısı	Gönderilen Öğrenci Sayısı
Alkol Bağımlılığı	8 milyon 296 bin 959	5 milyon 271 bin 322
Tütün Bağımlılığı		
Davranışsal Bağımlılık		
Uyuşturucu Bağımlılığı		

2023 Yılı Görsel Materyallerin İletilmesine İlişkin Veriler

Bağımlılık Türü	Toplam Öğrenci Sayısı	Gönderilen Öğrenci Sayısı
Alkol Bağımlılığı	6 milyon 950 bin 142	3 milyon 686 bin 377
Tütün Bağımlılığı		3 milyon 584 bin 910
Davranışsal Bağımlılık		3 milyon 130 bin 888
Uyuşturucu Bağımlılığı		2 milyon 549 bin 261

Bağımlılık ile mücadele farkındalık çalışmaları kapsamında, yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere temas edilerek bilgilendirme de yapılmıştır. Konuyla ilgili istatistik aşağıda sunulmuştur.

Temas Edilerek Bilgi Verilen Konular	2021 I. Dönem	2021 II. Dönem	2021 Yılı Toplam	2022 I. Dönem	2022 II. Dönem	2022 Yılı Toplam	2021/2022 Yıllık Yüzdelik Değişim	2023 I. Dönem	2023 II. Dönem	2023 Yılı Toplam	2022/2023 Yıllık Yüzdelik Değişim
Bilişim teknolojileri, internet ve sosyal medyanın bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı	242.534	277.375	519.909	506.869	430.173	937.042	80,23%	1.860.027	1.933.173	3.793.200	%304,81
Kumar bağımlılığı ve şans oyunları	79.434	120.551	199.985	254.216	192.103	446.319	123,18%	949.716	1.663.682	2.613.398	%485,54
Uyuşturucu bağımlılığı	149.603	181.346	330.949	681.151	480.949	1.162.100	251,14%	2.170.768	2.150.135	4.320.903	%271,82
Tütün bağımlılığı	168.121	195.894	364.015	433.727	320.646	754.373	107,24%	1.950.155	1.725.775	3.675.930	%387,28
Alkol bağımlılığı	128.525	178.809	307.334	337.357	380.233	717.590	133,49%	2.302.198	1.931.828	4.234.026	%490,03

Aşağıda bağımlılıkla mücadele kapsamında iş birliği yapılan merkez birim sayısı ve bu kapsamda herhangi bir bağımlılığı bulunan öğrenci sayısı ve bunların ilgili merkez ve birimlere yönlendirilmesine ilişkin detaylar verilmiştir.

İş Birliği Yapılan Birim ve Öğrenci İstatistikleri

Birim-Öğrenci İstatistikleri	2021 Yılı	2022 Yılı	2021/2022 Yılı Yüzdelik Değişim	2023 Yılı	2022/2023 Yılı Yüzdelik Değişim
Merkez/bölüm/birim sayısı	777	942	%21,24	1.594	%69,21
Tespit edilen öğrenci sayısı	1.815	1.632	%-10,08	1.637	%0,31
Yönlendirilen öğrenci sayısı	1.111	1.512	%36,09	390	%-74,21

Ayrıca “YÖK Bağımlılıkla Mücadele Eylem Planı” referans alınarak, Kurulun Eğitim-Öğretim Dairesi Başkanlığınca anket soruları hazırlanmıştır. Söz konusu anket, Yükseköğretim kurumlarınca, Yükseköğretim Bilgi Sistemi (YÖKSİS) üzerinden doldurulmaktadır. Bu kapsamda, yükseköğretim kurumlarından bağımlılık ile ilgili bilinçlendirme faaliyetleri, etkinlikler, akademik çalışmalar gibi nitel ve nicel veriler talep edilmektedir.

Ayrıca 10 Şubat 2022 tarihli Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu Kararları (BMYK) arasında ise; “Tüm üniversite ve liselerin mevcut durumlarının standardize edilmiş saha araştırmasıyla tespit edilmesi ve her üniversite/liseye özel eylem planlarının oluşturularak mevcut durumlarındaki iyileşmelerin yıllık olarak takip edilmesi” kararı yer almaktadır. Söz konusu karar maddesine istinaden Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından gerekli dokümanlar temin edilerek yükseköğretim kurumlarına iletilmiştir. Yükseköğretim kurumlarından, 10 Şubat 2022 tarihli BMYK kararlarının ilgili maddesine göre Temmuz 2023 tarihine kadar ilgili çalışmalarını tamamlamaları talep edilmiştir.

Bağımlılıkla mücadele kapsamında Kurulun koordinasyonunda, yükseköğretim kurumlarının da katılımıyla çalışmalar planlanmıştır. Söz konusu planlama kapsamında 2024-2028 yılları arasındaki periyotta yürütülecek işlemlere ilişkin anket sorularının hazırlık çalışmaları bitirilmiş olup, yükseköğretim kurumları tarafından Yükseköğretim Bilgi Sistemi (YÖKSİS) üzerinden gerekli veri girişi yapılmaktadır.

Yükseköğrenim düzeyindeki bağımlılıkla mücadele çalışmaları kapsamında Sağlık Bakanlığı ile yapılan istişareler de göz önünde bulundurularak 2024-2025 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla yükseköğretim kurumları bünyesinde kurulan “bağımlılıkla mücadele birimi/ekibi” gözetiminde özellikle aşağıda sıralanan hususların yerine getirilmesi gerektiği 11 Temmuz 2024 ve 23 Ağustos 2024 tarihlerinde tüm yükseköğretim kurumlarına iletilmiştir:

- ◆ Yükseköğretim kurumunda örgün eğitime yeni başlayan öğrencilere, bağımlılıkla mücadele kapsamında en az 2 saatlik oryantasyon eğitiminin verilmesi,
- ◆ Yükseköğretim kurumlarında, öğrenci bilgi sistemi kullanılarak bağımlılıkla mücadele ile ilgili dijital ve görsel dokümanın belirli bir süre içerisinde ve mecburi olarak öğrenciler tarafından görüntülenmesinin sağlanması ve bu kapsamdaki çalışmalar için fiziki ve dijital alt yapının oluşturulması; öğrencilere sunulacak dijital ve görsel dokümanın gerekirse bağımlılıkla mücadele alanında uzman ekiplerce hazırlanması ve/veya ilgili kurum/kuruluşlarca (Sağlık Bakanlığı, Yeşilay vb.) hazırlanan dokümanların yükseköğretim kurumları tarafından temin edilerek öğrencilerle paylaşılması,
- ◆ Tüm programlar için bağımlılıkla mücadele kapsamında verilecek ders (seçmeli/zorunlu) hazırlanması veya konuya ilişkin uygun içeriklerin müfredattaki mevcut

derslere eklenmesi, bağımlılıkla ilgili hazırlanan ders veya ders içeriklerinin özellikle sağlık alanlarının müfredatında zorunlu olarak yer alması, sağlık dışı alanlarda ise müfredata içeriklerin eklenememesi durumunda seçmeli ders olarak verilmesi uygun görülmektedir. Bağımlılık ile ilgili seçmeli/zorunlu ders hazırlanması hâlinde en az 2 ya da 3 AKTS olarak öğrencilerin not kazanımlarında yer alması hususunun yükseköğretim kurumlarının yetkili organlarınca değerlendirilerek öğrencilere bu derslere ulaşabilme imkânının tanınması,

- ◆ Rektörlük makamları tarafından üniversite yerleşkelerinde öğrencilerin yoğun katılım sağladıkları tüm etkinliklerde (şenlik, tören, konser, sergi vb.) etkinlik alanında veya yakınında bağımlılık oluşturan madde (tütün ve türevleri, alkol vb.) satışına izin verilmemesi, özendirici reklam, tanıtım vb. araçların kullanımının engellenmesi,
- ◆ Bağımlılıkla mücadele kapsamında gönüllü olarak etkinliklere katılan, bu çalışmalarda diğer öğrencilere rol model olan ve ders dışı aktivitelerinde de bağımlılık konusunda çaba sarf eden öğrencilerin teşvik edilmesi bağlamında söz konusu öğrencilere yükseköğretim kurumlarının imkânları dâhilinde beslenme, barınma, kısmi zamanlı çalışma, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmet faaliyetlerinde öncelik verilmesi ya da kolaylık sağlanması hususunun 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 46/i ve 47/a hükümleri uyarınca üniversitelerin yetkili organlarınca öncelikli olarak değerlendirilmesi,
- ◆ Yükseköğretim kurumlarındaki sağlık, kültür ve spor daire başkanlıkları bünyesindeki birimlere başvuran ve bu birimlerden bağımlılıkla mücadele kapsamında destek alan öğrenci istatistiklerinin de sonraki dönemlerde talep edilmesi planlanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu birimlere başvuran ve/veya destek alan öğrencilere ilişkin fiziki/dijital arşivin oluşturulması,
- ◆ Bağımlılıkla mücadeleye katkı sağlaması mümkün olan sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere ilişkin yükseköğretim kurumlarına bağlı yerleşkelerin bulunduğu il ve ilçelerdeki yerel düzeydeki kurum ve kuruluşlarla iş birliklerinin artırılması hususunun üniversitelerin yetkili organlarınca değerlendirilmesi,
- ◆ Söz konusu faaliyetlerin üniversiteler nezdinde koordine eden sorumlu rektör yardımcısına bağlı olarak çalışan ve söz konusu mücadelenin üniversitelerin bağımlılıkla mücadeleden sorumlu birimine ek olarak fakülte / yüksekokul / meslek yüksekokulu / konservatuvar bazında da etkili bir şekilde yürütülmesine katkı sunan bir ekip veya sorumlu birim oluşturulmasının yükseköğretim kurumunun yetkili organlarınca değerlendirilmesi.

Yükseköğretim Kurulu, ilgili kurumlar aracılığıyla projeler yürütmeye, bağımlılıkla mücadele konusunda akademik katkılar sunmaya devam etmektedir.

7.1.1. Lisansüstü Programları

Aşağıdaki tablolarda yükseköğretim kurumlarındaki bağımlılıkla ilgili yüksek lisans ve doktora programları ile öğretim yılları itibarıyla ilgili alanda bu programlardan mezun olan ve mevcut öğrenci sayılarına yer verilmiştir.

Yüksek Lisans Programları

S/N	Üniversite	Enstitü	Program	Açılış Tarihi
1	Ankara Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Bağımlılık ve Dopingle Mücadele Çalışmaları (Tezli)	19 Ağustos 2020
2	Çukurova Üniversitesi	Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü	Bağımlılık (Tezli)	6 Temmuz 2017
3	Ege Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Psikiyatri (Bağımlılık Danışmanlığı Programı) (Tezli)	2 Ocak 2005
4	Ege Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Bağımlılık Toksikolojisi (Tezli)	30 Kasım 2011
5	Ege Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Bağımlılıkta Moleküler Çalışmalar (Tezli)	10 Haziran 2015
6	Ege Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Madde Bağımlılığı (Tezli)	29 Temmuz 2010
7	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Bağımlılık Psikolojisi (Tezli)	25 Eylül 2014
8	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Bağımlılık Psikolojisi (Tezli)	27 Ocak 2016
9	Kıbrıs Aydın Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim ve Araştırma Enstitüsü	Bağımlılık Danışmanlığı ve Rehabilitasyon (Tezsiz)	28 Nisan 2023
10	Sakarya Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Madde Bağımlılığı (Tezsiz) (İÖ)	3 Şubat 2016
11	Uşak Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Madde Bağımlılığı (Tezsiz)	28 Mart 2020
12	Üsküdar Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Bağımlılık Danışmanlığı ve Rehabilitasyon (Tezli)	26 Ağustos 2016
13	Üsküdar Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Bağımlılık Danışmanlığı ve Rehabilitasyon (Tezsiz)	26 Ağustos 2016
14	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Bilişim Teknolojileri ve Bağımlılık (Tezli)	16 Eylül 2020

Toplamda 10 yükseköğretim kurumunda 14 yüksek lisans programı mevcuttur.

Doktora Programları

S/N	Üniversite	Enstitü	Program	Açılış Tarihi
1	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele	4 Temmuz 2018
2	Çukurova Üniversitesi	Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü	Bağımlılık	6 Temmuz 2017
3	Ege Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Madde Bağımlılığı	30 Kasım 2011

Toplam 3 yükseköğretim kurumunda 3 doktora programı mevcuttur. Lisansüstü eğitim programı toplam sayısı 17'dir.

İlgili Alanda Mezun Verileri

Eğitim Öğretim Yılı	Yüksek Lisans	Doktora
2018/2019	13	3
2019/2020	53	5
2020/2021	48	10
2021/2022	24	5
2022/2023	73	1
2023/2024	71	6

Bahsi geçen programlardan, 2018 – 2024 yılları arasında 282'si yüksek lisans ve 30'u doktora olmak üzere toplamda 312 kişi mezun olmuştur.

İlgili Alanda Mevcut Öğrenci Sayısı

Yüksek Lisans	Doktora
281	48

İlgili alandaki mevcut öğrenci sayısı toplamda 329'dur.

7.1.2. Akademik Çalışmalar

Yükseköğretim kurumlarında 2021, 2022 ve 2023 yıllarında yapılan akademik çalışmalar hakkındaki veriler aşağıdaki gibidir:

Akademik Çalışmalar

Çalışma Konusu	2021				2022				2023			
	Makale	Tez	Proje	Patent	Makale	Tez	Proje	Patent	Makale	Tez	Proje	Patent
Bilişim teknolojileri ve internet	509	346	164	77	508	363	107	8	506	616	111	2
Kumar ve şans oyunları	24	8	3	0	14	22	11	0	21	20	10	0
Uyuşturucu ve madde bağımlılığı	154	88	38	3	176	117	70	1	473	101	22	3

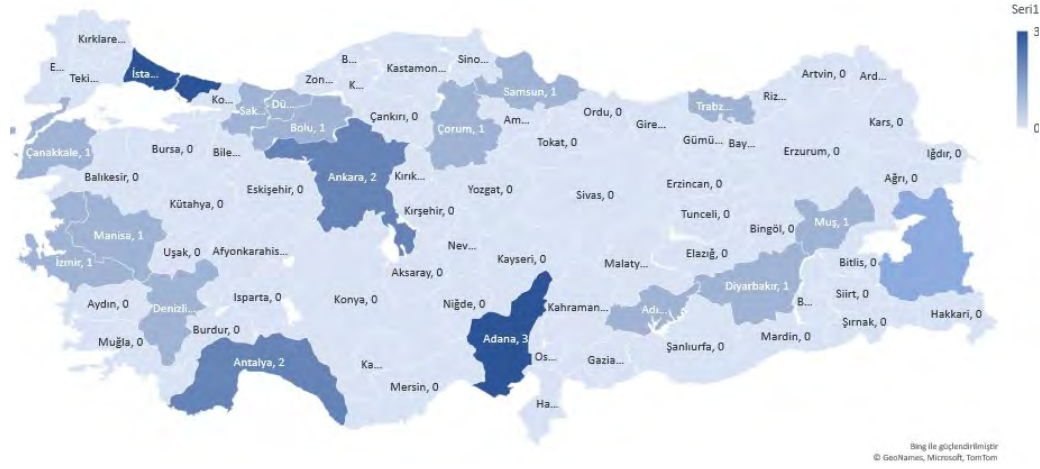
7.1.3. Enstitüler ile Uygulama ve Araştırma Merkezleri

Bağımlılıkla mücadele kapsamında 3 enstitü mevcuttur. Bunlar: Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü ve Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsüdür.

Bağımlılık ile Mücadele Alanındaki Uygulama ve Araştırma Merkezleri

S/N	Üniversitesi	Uygulama Ve Araştırma Merkezi	Açılış Tarihi
1	Adıyaman Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	4 Mart 2020
2	Akdeniz Üniversitesi	Alkol Ve Madde Bağımlılığı Araştırma ve Uygulama Merkezi	7 Ekim 1999
3	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	7 Mart 2018
4	Ankara Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	19 Ağustos 2020
5	Avrasya Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	2 Haziran 2015
6	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	29 Aralık 2021
7	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	16 Eylül 2020
8	Dicle Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	12 Aralık 2018
9	Düzce Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	7 Haziran 2017
10	Ege Üniversitesi	Çocuk ve Ergen Alkol, Madde Bağımlılığı Araştırma ve Uygulama Merkezi	16 Ocak 2001
11	Hacettepe Üniversitesi	Madde ve Alkol Bağımlılığı Uygulama ve Araştırma Merkezi	13 Mart 2013
12	Hitit Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	7 Haziran 2017
13	İstanbul Üniversitesi	Yeşilay Bağımlılık Uygulama ve Araştırma Merkezi	23 Temmuz 2014
14	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	8 Mayıs 2024
15	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Bağımlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	13 Aralık 2017
16	Muş Alparslan Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	16 Ekim 2024
17	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	4 Ağustos 2021
18	Pamukkale Üniversitesi	Alkol Ve Madde Bağımlılığı Araştırma ve Uygulama Merkezi	26 Mayıs 2013
19	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	6 Nisan 2016
20	Sakarya Üniversitesi	Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi	10 Haziran 2020
21	Üsküdar Üniversitesi	Bağımlılık Uygulama ve Araştırma Merkezi	20 Kasım 2013

Bağımlılıkla Mücadele Alanındaki Uygulama ve Araştırma Merkezleri Dağılımı

Bağımlılıkla Mücadele Alanındaki Enstitüler

2024 yılında, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezleri'nin faaliyete başlamasıyla Türkiye'deki faal uygulama ve araştırma merkezi sayısı 21'e yükselmiştir.

7.1.4. TÜBİTAK Proje Destekleri

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), bağımlılıkla mücadele alanında çeşitli proje destekleri sunmaktadır. Bu destekler, bağımlılıkla mücadeleye yönelik bilimsel araştırmaları, yenilikçi çözümleri ve toplumsal farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır.

TÜBİTAK Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB) bünyesinde üniversite, eğitim araştırma hastaneleri ve araştırma enstitülerinde çalışan akademisyenlerle özel sektör ve kamuda görev alan araştırmacıların projelerine geri ödemesiz finansal destek verilmektedir.

ARDEB tarafından yürütülen destek programları kapsamında hali hazırda Ar-Ge projesi niteliği taşıyan her alandaki projeye destek sağlanmaktadır. 2000 yılından günümüze kadar davranışsal bağımlılığa yönelik 48 projeye 80 milyon 400 bin TL destek sağlanmıştır.

4006 TÜBİTAK Bilim Fuarları Destekleme Programı ile 2013'ten bu yana 5-12. sınıf öğrencilerinin, belirlenen tematik konulara uygun projeler hazırladığı ve sergilediği 4006-TÜBİTAK Bilim Fuarları ile öğrencilerin eğlenerek öğrenmesi hedeflenmektedir. 2024-2025 döneminde program kapsamında 63 tematik konu yer almaktadır. Bunlardan biri olan "Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele" tematik alanında, biyolojik, davranışsal ve psikolojik bağımlılık türlerini inceleyen ve teşhis ile tedavide yeni yöntemler sunmayı amaçlayan projeler desteklenmektedir. Bu kapsamda 853 proje başvurusu alınmıştır.

Bilim Söyleşileri ile toplumda bilim farkındalığını ve bilim okuryazarlığını geliştirmeye yönelik destekler sağlanmakta, bu sayede bilimle büyüyen nesillerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

TÜBİTAK destekli yarışmalar çip tasarımı, Havacılıkta Yapay Zekâ Yarışması'na, Uluslararası İHA Yarışması'ndan, Biyoteknoloji İnovasyon Yarışması'na kadar birçok alanda devam etmektedir. Roket, yapay zekâ, biyoteknoloji, insansız hava araçları, elektrikli araç, otonom, yeni nesil ulaşım, mikro elektronik teknolojileri gibi 18 kategoride yarışmalar düzenlenmektedir. Böylece ilkökul, ortaokul, lise, üniversite seviyelerindeki çocuk ve genç bireylerin bilim ve teknolojiye yönelmeleri teşvik edilmekte, böylece bağımlılık tuzaklarından korunmaları, üretken ve yaratıcı uğraşlara yönlendirilmesi sağlanmaktadır. TÜBİTAK destekli yarışmalara her sene binlerce takım başvuru yapmaktadır. Yarışmalar dışında düzenlenen Bilim Şenlikleri, Bilim Festivalleri ve Gökyüzü Gözlem Etkinliği gibi etkinliklerle her sene binlerce çocuk ve genç bireye ulaşılmaktadır.

7.2. Uluslararası Bilimsel Çalışmalar ve Etkinlikler

Türkiye'de Yeşilay, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı bağımlılıkla mücadelede önemli görevler üstlenirken, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler de destekleyici rol oynamaktadır.

Yeşilay ve diğer kurum / kuruluşlarla iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilen uluslararası etkinlikler aşağıdaki gibidir.

7.2.1. 25. Milletlerarası Antialkolizm Kongresi

10 Eylül 1956'da İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi konferans salonunda gerçekleşen 25. Milletlerarası Antialkolizm Kongresi'ne 35 ülkeden 250 delege katılmıştır. Türkiye'nin alkolle mücadele konusundaki kararlılığını ve uluslararası iş birliğine verdiği önemi göstermesi açısından tarihi bir öneme sahiptir.

7.2.2. 1. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi

Teknoloji ve internetin olumsuz sonuçlarının önüne geçmek için ulusal ve uluslararası düzeyde birçok öncü çalışma yürüten Yeşilay, 2012 yılından bu yana uluslararası teknoloji bağımlılığı kongreleri düzenleyerek, dijital teknolojilerin insan yaşamı üzerindeki olumsuz etkileriyle aktif mücadele etmektedir.

6-7-8 Nisan 2012 tarihinde İstanbul'da düzenlenen ilk kongre, konferanslar, paneller ve çalıştaylarla icra edilmiştir. Kongrenin açılış konuşmasını dönemin Başbakanı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yapmıştır. Etkinlikte, bilim ve teknolojiye hızlı değişimlerin insanlığa etkileri tartışılmıştır.

Kongrede yeni teknolojiler, yeni bağımlılıklar üzerine görüşler paylaşılmış, sanal bağımlılık, sosyal ağlar, siber zorbalık, internette kumar ve oyun bağımlılıkları, teknolojinin rutinleşmesi ve rutinin dijitalleşmesi gibi başlıklar değerlendirilmiştir.

7.2.3. Global Alkol Politikaları Sempozyumu

Yeşilay, Dünya Sağlık Örgütü, Başbakanlık ve Sağlık Bakanlığı iş birliği ile 26-27 Nisan 2013 tarihlerinde İstanbul Haliç Kongre Merkezi'nde düzenlemiştir.

Açılış dönemin Başbakanı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılan ve Dünya Sağlık Örgütü Başkanı Dr. Margaret Chan'ın da iştirak ettiği sempozyumda 53 ülkeden 21 konuşmacı ve 1200'ü aşkın katılımcı yer almıştır.

Sempozyum, alkol bağımlılığı konusunda ülkeler arasında deneyim ve bilgi paylaşmak ve alkol tüketiminin bireysel ve toplumsal tehlikeleri hakkında farkındalık yaratmak amacıyla düzenlenmiştir. Alkol bağımlılığının birey ve toplum üzerindeki yıkıcı etkileri, fiyatlandırma ve vergilendirme, alkollü araç kullanma, alkol ürünlerinin pazarlanması ve sponsorluğu, alkol bağımlılığının önlenmesine yönelik etkili alkol kontrol politikaları konularında sunumlar yapmıştır.

Sempozyumun ana temaları:

- ◆ Avrupa'da ve Türkiye'de alkol kullanımı
- ◆ Alkol kontrol politikaları
- ◆ Alkolün yol açtığı zararlar
- ◆ Dünya Sağlık Örgütü üye ülkelerinde yakın zamandaki alkol politikaları değişimleri
- ◆ Alkol piyasası düzenleme politikaları

7.2.4. 2. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi

26-27 Ekim 2013 tarihlerinde İstanbul'da, Cevahir Kongre Merkezi'nde Kültür, Toplum ve Aile Derneği (KÜLT), Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği ile gerçekleştirilmiştir.

Konuşmacıları arasında birçok önemli akademisyenin olduğu kongreye yurt içi ve yurt dışından bin 200'ü aşkın ziyaretçi, psikiyatr, psikolog, öğretmen ve üniversite öğrencisi katılmıştır.

Kongre kapsamında verilecek konferansların konuları arasında ise yeni teknolojilerin beyin ve davranış üzerindeki etkisi, teknoloji bağımlılığının tedavisi, internet bağımlılığını etkileyen faktörler ve önlemler, iletişim bağımlılığı ve cep telefonlarının aşırı kullanımı, sosyal medyada fırsatlar ve tehlikeler gibi önemli başlıklar yer almıştır.

Kongrede, teknoloji bağımlılığı ile ilgili farkındalık yaratmak, çözümler bulmak ve önleyici tedbirler almak amacıyla çeşitli oturumlar ve paneller düzenlenmiştir.

7.2.5. 1. Uluslararası Uyuşturucu Politikaları ve Halk Sağlığı Sempozyumu

Çeşitli ülkelerden bilim insanlarının katılımıyla 29 Eylül - 1 Ekim 2014 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen sempozyum, uyuşturucu madde kullanımına yönelik bilimsel halk sağlığı politikalarının geliştirilmesini amaçlamıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Avrupa Birliği Pompidou Group, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) tarafından desteklenen sempozyum, 50 ülkeden 100 konuşmacı ve 2000 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Dünya genelindeki farklı uygulama örneklerinin tartışılması, bilgi ve deneyim paylaşımı ve uyuşturucu madde sorununa uzun vadeli çözüm önerileri sunacak alternatif yaklaşımların geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Sempozyumun ana temaları:

- ◆ Uyuşturucu politikalarında halk sağlığı yaklaşımları
- ◆ Uyuşturucu önleme stratejileri
- ◆ Erken müdahale ve tedavi
- ◆ Savunuculuk ve kapasite geliştirme
- ◆ Ulusal politikalarda başarılar ve zorluklar
- ◆ Medya farkındalık kampanyalarıdır

7.2.6. 3. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi

Yeşilay'ın ev sahipliğinde, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Kültür Toplum ve Aile Derneği (KÜLT) desteğiyle 3-4 Mayıs 2017 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenmiştir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Avrupa Birliği Pompidou Grubu, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) tarafından desteklenen kongrede, internet, video oyunu, cep telefonu, sosyal medya, televizyon, alışveriş ve siber zorbalık gibi davranışsal bağımlılık konuları ele alınmıştır.

Yerli ve yabancı uzmanlar ile yaklaşık bin 200 katılımcıyı bir araya getiren kongrenin açılışı Sayın Emine Erdoğan tarafından yapılmıştır.

Kongre ile teknoloji bağımlılığının birçok yönüyle ele alındığı kongre ile dünyanın farklı ülkelerinden gelen araştırmacıların görüşlerini paylaşacakları bir alan yaratmak, teknoloji bağımlılığına karşı önleyici tedbirleri tartışmak, vaka örneklerini ve tedavi modellerini tanıtmak ve alanda çalışmalar yapan bilim insanlarına iş birliği imkânı sunmak amaçlanmıştır.

Kongre ana temaları:

- ◆ Patolojik internet kullanımı
- ◆ Oyun oynama bozukluğu
- ◆ Akıllı telefonun aşırı kullanımı
- ◆ Siber zorbalık/güvenlik
- ◆ Sosyal medyanın aşırı kullanımı
- ◆ Çevrim içi kumar ve pornografi

7.2.7. 4. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi

4. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi, ulusal, uluslararası kurum ve kuruluş temsilcileri ile araştırmacıların katılımıyla 27-28 Kasım 2017 tarihlerinde Yeşilay'ın ev sahipliğinde İstanbul'da düzenlenmiştir. Kongre ile teknoloji bağımlılığı alanında yeni strateji ve alternatif yaklaşımları geliştirmek, teknoloji bağımlılığına karşı toplumda farkındalık oluşturmak, teknolojinin bilinçli kullanımı konusunda duyarlılığı artırmak amaçlanmıştır. Açılışını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı kongreye, 15 ülkeden 35 konuşmacı ve 2 bin katılımcı iştirak etmiştir. Mobil telefon, çevrim içi oyun, halk sağlığı ve bağımlılık, çocuklarda çevrim içi oyun, internet ve sosyal medya ile siber zorbalık gibi davranışsal bağımlılık konuları ele alınmıştır.

Kongrede toplam 11 oturumda 30 sunum ve 5 poster sunumu yapılmıştır.

Kongre temaları:

- ◆ Bağımlılık ve teknoloji
- ◆ Akıllı telefonun aşırı kullanımı
- ◆ Dijital oyun oynama
- ◆ Halk sağlığı ve bağımlılık
- ◆ Çocuklarda dijital oyun oynama
- ◆ Sosyal medyanın aşırı kullanımı
- ◆ Siber zorbalık

7.2.8. 2. Uluslararası Uyuşturucu Politikaları ve Halk Sağlığı Sempozyumu

“Kanıtı Dayalı Politikalar ve Yaklaşımlar”, “Bağımlılıkla İlgili İşgücünün Eğitimi” ve “Halk Sağlığı Uygulamaları” ana temalarıyla düzenlenen 2. Uluslararası Uyuşturucu Politikaları ve Halk Sağlığı Sempozyumu, Sağlık Bakanlığının desteği ile Yeşilay’ın ev sahipliğinde 26 - 27 Kasım 2018 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir.

Açılışını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın yaptığı sempozyuma 14 ülkeden 56 konuşmacı katılmıştır. Yaklaşık 1500 katılımcı takip ettiği ve madde bağımlılığıyla mücadelede bilimsel kanıtı dayalı politikaların ele alındığı sempozyumla yerel ve bölgesel ilişkilerin kurulacağı bir ortam oluşturulması amaçlanmıştır.

Etkinlik kapsamında “İnsanlık Namına” konseptiyle madde bağımlılığına dikkat çeken, “Saklı Hikâyeler” adlı bir fotoğraf sergisi de düzenlenmiştir.

7.2.9. Vizyon 2023: Sigarasız Türkiye Çalıştayı

3- 4 Mayıs 2019 tarihinde, Yeşilay, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi ve Sağlık Bakanlığı iş birliği ile basına kapalı gerçekleştirilen “Vizyon 2023: Sigarasız Türkiye Çalıştayı”nın sonuç bildirgesi 31 Mayıs Dünya Tütünsüz Günü’nde kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Yeşilay Genel Merkezi’nde düzenlenen çalıştayda tütünle mücadelede Türkiye’nin mevcut durumu ve gelecekte atılacak adımlar tartışılmıştır.

7.2.10. 1. İstanbul İnisiyatifi

12-13 Haziran 2019 tarihlerinde Yeşilay Genel Merkezi’nde gerçekleşen 1. İstanbul İnisiyatifi Toplantısı’na 15 ülkeden 21 sivil toplum örgütü temsilcisi katılmıştır. Toplantı sonucunda yayımlanan 15 maddelik bildiride, erken müdahaleden zarar azaltmaya, rehabilitasyon ve reintegrasyona, kapsamlı müdahaleler sunan iyileşme odaklı bakım sistemleri oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır. Sosyal normların değiştirilmesi, uyuşturucu kullanımının önlenmesi ve sağlıklı toplumların inşası için iş dünyasına ve tüm kanaat önderlerine çağrıda bulunulmuştur.

7.2.11. 2. İstanbul İnisiyatifi

2. İstanbul İnisiyatifi Toplantısı, 25 Haziran 2020 tarihinde Yeşilay'ın ev sahipliğinde, Covid-19 nedeniyle çevrim içi gerçekleştirilmiştir. 21 ülkeden 28 farklı kurum temsilcisinin katıldığı toplantıda bağımlılıklarla mücadelede küresel strateji ve iş birliği konuları ele alınmış, katılımcılar ülkelerinde yürüttükleri çalışmalara ilişkin deneyimlerini paylaşmıştır.

ISTANBUL INITIATIVE

7.2.12. 5. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi

Kültür Toplum ve Aile Derneği (KÜLT) desteğiyle Yeşilay tarafından 2-3 Haziran 2021 tarihlerinde çevrim içi olarak düzenlenmiştir. 17 ülkeden 29 konuşmacı ve 3 bin çevrim içi katılımcı ile icra edilmiştir.

Kongrede teknoloji bağımlılığı, ekran kullanımından sosyal medyaya, çevrim içi oyunlar ve kumardan pandeminin etkilerine kadar birçok açıdan ele alınmıştır.

Teknoloji ve internet tabanlı davranışsal bağımlılıklarla ilgili mevcut durumu incelemeyi, Kovid-19 salgınının davranışsal bağımlılıklar üzerindeki etkilerini yakından takip etmeyi, farklı ülkelerdeki önleme, tedavi, politika ve savunuculuk faaliyetlerini izlemeyi, dijital bağımlılıklar konusunda geliştirilen yeni stratejilerden ve alternatif yaklaşımlardan araştırmacıları, uygulamacıları ve karar alıcıları haberdar etmeyi amaçlamıştır.

Kongre ana temaları:

- ◆ Dijital oyun oynama
- ◆ Davranışsal bağımlılık
- ◆ Çevrimiçi kumar ve pornografi
- ◆ Sosyal medyanın aşırı kullanımı
- ◆ Akıllı telefonun aşırı kullanımı

7.2.13. 3. İstanbul İnisiyatifi

3. İstanbul İnisiyatifi Toplantısı, 12 Ekim 2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. 35 ülkeden 45 uluslararası sivil toplum kuruluşunun bir araya geldiği toplantıda, küresel ölçekte bağımlılıkları önleme alanında yapılan çalışmalardan örnekler paylaşılmış, küresel strateji ve iş birliği fırsatları konuşulmuştur.

7.2.14. Yeşilay Uluslararası Bağımlılık Kongresi

Yeşilay, 2-3 Kasım 2021 tarihlerinde çevrim içi olarak Uluslararası Bağımlılık Kongresi'ni düzenlemiştir. Kongreye aralarında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve akademi dünyasının başarılı isimlerinin de bulunduğu 14 ülkeden 40 konuşmacı katılmıştır. Toplam katılımcı sayısı 4 binin üzerinde olmuştur.

Kongre temaları:

- ◆ Bağımlılıklarla mücadele alanındaki güncel uygulama ve araştırma pratikleri ile önleme, müdahale ve savunuculuk faaliyetleri
- ◆ Bağımlılıklarla ilgili ortaya çıkan yeni risk ve tehlikeler
- ◆ Bağımlılıklarla mücadele konusunda yeni bakış açıları ve tecrübeler, çıkarılan dersler
- ◆ Bağımlılıklarla mücadelede yenilikçi politika, aksiyon planı ve müdahale programı önerileri.

Kongrede, pandemi döneminde alkol, tütün, madde, kumar ve teknoloji bağımlılıklarıyla mücadele alanında ortaya çıkan küresel gelişmeler ele alınmıştır.

7.2.15. 4. İstanbul İnisiyatifi

Uluslararası sivil toplum aktörlerinin bir araya gelerek halk sağlığına katkıda bulunma ve bağımlılıkları önleme amaçlarıyla küresel stratejiler belirlediği küresel bir faaliyet olan İstanbul İnisiyatifi'nin 4. Zirvesi, 1-2 Şubat 2023 tarihinde hibrit olarak Yeşilay Genel Merkezi'nde, Ülke Yeşilayları dâhil 33 ülkeden, 35 uluslararası organizasyon ve 55 temsilcisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir

7.2.16. Uluslararası Alkol Bağımlılığı Kongresi

Yeşilay, 28-29 Kasım 2023 tarihlerinde çevrim içi Uluslararası Alkol Bağımlılığı Kongresi düzenlemiştir. Kongre'ye aralarında Dünya Sağlık Örgütü, Küresel Alkol Politikaları Birliği, Massey Üniversitesi, Bağımlılık ve Ruh Sağlığı Merkezi (CAMH), Ülke Yeşilayları, Bağımlılık Yapıcı Davranışlar ve Bağımlılıklara Müdahale Girişimi (SICAD), Amerika Alkolün Kötüye Kullanımı ve Alkolizm Ulusal Enstitüsü (NIAAA), Madde Bağımlılığı Uzmanları Uluslararası Birliği (ISSUP), Kanada Dalhousie Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi gibi kurumlardan uzmanların da bulunduğu 18 ülkeden 22 bilim insanı ve 2 binden fazla katılımcı iştirak etmiştir.

Uluslararası kamuoyunun alkol bağımlılığı ile mücadele kapsamında alkol kullanımının zararlarına yönelik bilimsel gelişmeleri paylaşmasına, konuyla ilgili yeni ve etkin yaklaşımların oluşmasına olanak sağlamak amaçlanmıştır.

Kongre ana temaları:

- ◆ Alkol bağımlılığı ile mücadelede güncel uygulamalar ve araştırma yöntemler
- ◆ Alkol bağımlılığı ile ilgili önleme, müdahale ve savunuculuk faaliyetleri, yeni riskler ve tehlikeler
- ◆ Alkol bağımlılığı tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin etkinliği ve alkolsüz yaşamın sağlığa faydaları
- ◆ Alkol bağımlılığı ile mücadelede kazanılan yeni bakış açıları ve deneyimler
- ◆ Alkol bağımlılığı ile mücadelede yenilikçi politika, eylem planı ve müdahale programı önerileri
- ◆ Kovid-19 pandemisinin alkol kullanımı ve alkol kullanım alışkanlıkları/davranışı üzerindeki etkisi

7.2.17. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı Etkinliği (COP28)

30 Kasım-12 Aralık 2023 tarihleri arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai kentinde yapılan Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi'nde (COP28) Yeşilay ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 10 Aralık 2023 tarihinde bir yan etkinlik düzenlemiştir. Etkinlikte, tütün üretim ve tüketiminin çevresel zararlarını vurgulayan, sağlık ile çevre arasındaki bağlantıya değinen “Tütünün İkili Tehdidi: Toprak Kullanımı, Kirliliği ve Sürdürülebilir Çözüm Çağrısı” başlıklı sunum gerçekleştirilmiştir. Yeşilay temsilcileri, bağımlılık endüstrisi ile iklim değişikliği arasındaki bağlantıyı dünya gündemine taşımış ve Türkiye sergi alanında konuyla alakalı etkinlikler düzenlemiştir.

7.2.18. Yeni Geliştirilen Tütün ve Nikotin Ürünleri ile Tütün Kontrolü Üzerine Uluslararası Sempozyum

Yeşilay tarafından 30 Mayıs 2023 tarihinde düzenlenmiştir. Sempozyuma; aralarında Dünya Sağlık Örgütü, Ülke Yeşilayları, Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC), Johns Hopkins Bloomberg Halk Sağlığı Üniversitesi, Beyrut Amerikan Üniversitesi ve California Üniversitesi gibi kurumlardan uzmanlar katılmıştır. Çevrim içi gerçekleştirilen sempozyuma 11 ülkeden 17 bilim insanı ve binden fazla dinleyici katılmış, yeni tütün ve nikotin ürünlerinin zararları ve kontrol mekanizmaları ele alınmıştır.

Sempozyum, tütün bağımlılığı ile mücadele kapsamında uluslararası kamuoyunun, yeni geliştirilen tütün ve nikotin ürünlerinin zararlarına yönelik bilimsel gelişmeleri paylaşmasına, bilimsel ve kanıta dayalı yeni ve etkin yaklaşımların oluşmasına olanak sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumun ana temaları:

- Yeni ve gelişmekte olan tütün ve nikotin ürünlerinin halk sağlığı üzerine etkileri
- Yeni ve gelişmekte olan tütün ve nikotin ürünlerinin kullanımına ilişkin eğilimler ve kalıplar, bunların insidansını ve yaygınlığını etkileyen faktörler
- Yeni ve gelişmekte olan tütün ve nikotin ürünlerinin zararları odağında tütün bağımlılığı ile mücadelede güncel uygulamalar ve araştırma yöntemleri
- Yeni ve gelişmekte olan nikotin ve tütün ürünlerine karşı önleme, müdahale ve savunuculuk faaliyetleri, yeni riskler ve tehlikeler

- Yeni ve gelişmekte olan nikotin ve tütün ürünleri ile mücadelede yenilikçi politika, eylem planı ve müdahale programı önerileri

7.2.19 5. İstanbul İnisiyatifi

5. İstanbul İnisiyatifi Toplantısı, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Merkezi Sepetçiler Kasrı'nda 30'u aşkın ülkeden 50'den fazla katılımcı ile 8-9 Ekim 2024 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Bağımlılıkları önleme alanında uluslararası sivil toplum aktörlerini bir araya getiren toplantıda, halk sağlığını iyileştirmeye ve bağımlılıkların önlenmesine yönelik stratejiler ele alınmıştır. İstanbul İnisiyatifi'nin ilk gününde önleme alanında güncel tehditler, toplumsal cinsiyet, çevresel koşullar ve sürdürülebilirliğe odaklanılmış, ikinci günde ise küresel politikalara ve gelecek stratejilere odaklanarak bağımlılık alanındaki savunuculuk çalışmalarının önemi vurgulanmıştır.

7.2.20. Uluslararası Psikoaktif Maddelerin Kullanım Bozuklukları Kongresi (ICPSUD 2024)

Yeşilay tarafından, 26-27 Kasım 2024 tarihlerinde düzenlenen kongreye, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Avrupa Birliği Uyuşturucu Madde Ajansı (EUDA), Uluslararası Bağımlılık Tıbbi Derneği (ISAM), Avrupa Radyoaktif

Atık Yönetimi Ortak Programı (EURAD) ve Movendi International gibi uluslararası kuruluşlardan temsilcilerin de aralarında bulunduğu 14 ülkeden 23 konuşmacı ve yaklaşık 2 bin katılımcı iştirak etmiştir.

Kongrede madde bağımlılığına bağlı yeni riskler, mücadelede kazanılan bakış açıları ve yenilikçi politika önerileri ele alınmıştır.

Kongrenin ana temaları:

- ◆ Madde bağımlılığıyla mücadelede güncel uygulamalar ve araştırma yöntemleri
- ◆ Madde bağımlılığıyla ilgili önleme, müdahale ve savunuculuk faaliyetleri
- ◆ Madde bağımlılığında yeni riskler ve tehlikeler
- ◆ Madde bağımlılığı tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin etkinliği
- ◆ Madde bağımlılığıyla mücadelede kazanılan iyi uygulamalar
- ◆ Madde bağımlılığıyla mücadelede yenilikçi politika, eylem planı ve müdahale programı önerileri

Diğer yandan, toplumun bağımlılıklara dikkatini çekmek ve karikatürün evrensel dili ile farkındalık oluşturmak amacıyla 2017 yılından beri Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması düzenlenmektedir.

7.2.21. Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması

Yarışma, 2017 yılında, küresel bir sorun olan bağımlılıklara karşı farkındalığın artırılması ve dünya toplumunun bağımlılıklara karşı bilinçlendirilmesi amacıyla düzenlenmeye başlanmıştır. Karikatürün bağımlılıkla mücadelede bir araç olarak kullanılması, böylece kamuoyunun bağımlılıklara karşı bilinçlendirilmesi ve bir refleks geliştirmesi hedeflenmiştir.

Yarışmayla İlgili Veriler

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ülke	65	63	51	55	69	67	68	59
Karikatürist	510	379	414	479	1088	1386	1130	757
Eser	1225	836	787	936	2034	2380	1901	1367

Ödül töreni Haziran 2025'te gerçekleştirilecek 9. Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması'na, 53 ülkeden 649 karikatürist başvurmuş, kabul edilen bin 165 eserin değerlendirilme süreci tamamlanmıştır. Diğer yandan her yıl düzenlenen forumlar söz konusudur. Bunlar Genç Savunuculuk Forumu ve Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Forumu'dur.

7.2.22. Genç Savunuculuk Forumu

Genç Savunuculuk Forumu, küresel politikaların tartışıldığı, yerel ve uluslararası savunuculuk gündemlerinin geliştirildiği bir platform olarak 2020 yılında Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından kurulmuştur. Forum gençlerin bağımlılıklara karşı küresel ölçekte ortak hareket etmeleri için her yıl önemli fırsatlar sunmakta, bağımlılıklarla mücadele ve sağlıklı yaşamın teşviki konularında küresel bir ağ oluşturmalarına katkı sağlamaktadır.

YEŞİLAY DÜNYA GENÇLERİNİ BULUŞTURDU!

Türkiye Yeşilay Cemiyetinin düzenlediği ve Uluslararası Yeşilay Federasyonunun (UYEF) destek veren kurumlar arasında yer aldığı foruma, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi kuruluşlar da destek vermektedir. Forum hakkındaki ayrıntılar aşağıdaki gibidir.

1. Genç Savunuculuk Forumu

Tarih: 24-26 Ağustos 2020

Katılımcılar: Dünyanın 6 bölgesinden (Afrika, Amerika, Asya, Avrupa, Batı Pasifik ve Güney Doğu Asya) 18-22 yaş arası 40'tan fazla seçilmiş genç birey

İçerik: Genç bireylere alanında uzman ulusal ve uluslararası konuşmacılardan eleştirel düşünme ve savunuculuk konularında eğitim verilmiştir. Forum, gençlerin birlikte gelişimine katkı sağlamayı ve devam eden eğitimlerle bu alanlarda yetkinlik kazandırmayı hedeflemiştir.

2. Genç Savunuculuk Forumu

Tarih: 17-18 Ağustos 2021

Katılımcılar: 22 uzman sunumuyla, 50 ülkeden yapılan 300 başvuru arasından seçilen toplam 100 genç birey

İçerik: Bağımlılıkların önlenmesi ve sağlıklı yaşamın teşvik edilmesi konularında ulusal ve uluslararası konuşmacılarla oturumlar gerçekleştirilmiş, böylece genç bireylerin savunuculuk becerilerini geliştirme fırsatı bulmaları amaçlanmıştır. Kovid-19 salgını ile dönüşüm geçiren çevrimiçi kumar ve oyun piyasaları, sporun bağımlılığın önlenmesinde yapıcı etkisi ve bağımlılarla iletişim kurarken kullanılan dil gibi başlıklar tartışılmıştır.

3. Genç Savunuculuk Forumu

Tarih: 12-13 Eylül 2022

Katılımcılar: 47 ülkeden 18-30 yaş arası 50 genç panelist

İçerik: Küresel ölçekte gerçekleşen forumda, dünyanın dört bir yanından farklı dil, din, kültür ve milletten olan genç bireyler, bağımlılıkların önlenmesi, sağlıklı yaşamın teşvik edilmesi ve savunuculuk yeteneklerinin geliştirilmesi amacıyla bir araya gelmiştir.

4. Genç Savunuculuk Forumu

Tarih: 14 Aralık 2023

Katılımcılar: Dünya genelinde 18-30 yaş arası genç bireyler

İçerik: Forum, genç bireylerin bağımlılıklarla mücadele ve sağlıklı yaşamın teşviki konularında savunuculuk becerilerini geliştirmeye yönelik oturumlar içermiştir. Ayrıca, gençler arasında deneyim paylaşımı ve ağ oluşturma fırsatları sunulmuştur.

5. Genç Savunuculuk Forumu

Tarih: 21 Ağustos 2024

Katılımcılar: Dünya genelinde 18-30 yaş arası genç bireyler

İçerik: “Elektronik Sigara ve Isıtılmış Tütün Ürünleri” temasıyla gerçekleştirilen forumda, bu konularda farkındalık oluşturmak ve gençlerin savunuculuk becerilerini artırmak amaçlanmıştır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile iş birliği çerçevesinde düzenlenen 5. Genç Savunuculuk Forumu’na Ülke Yeşilayları’ndan temsilciler de katılmıştır.

Uluslararası etkinlik olan bir diğer forum ise, kadınların bağımlılık ve iyileşme süreçlerinde karşılaştıkları özgün zorlukları ele alan “Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Forumu”dur.

7.2.23. Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Forumu

İlki 8 Mart 2022’de, Dünya Kadınlar Günü’nde düzenlenen forumun dördüncüsü 14 Mart 2025’te New York Türk Evi’nde düzenlenmiştir. Kadınların bağımlılıkla mücadele süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ele alarak, toplumsal farkındalığı artırmayı ve çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Forum ile ilgili ayrıntılar aşağıda sunulmuştur.

1. Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Süreci Ulusal Forumu

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Alkol ve Madde Tedavi Merkezi'nden (AMATEM) temsilcilerinin de olduğu 746 katılımcıyla çevrim içi gerçekleştirilmiştir. Yeşilay tarafından 8 Mart 2022 Dünya Kadınlar Günü'nde düzenlenen forumda, kadınların alkol ve madde bağımlılığı alanında karşılaştığı damgalama ve ayrımcılık konuları ele alınmıştır. Ayrıca, bağımlı kadınların tedaviye erişimde karşılaştıkları engeller ve bu engellerin nasıl aşılabileceği tartışılmıştır. Forumda, kadınların bağımlılıkla mücadelede ihtiyaçlarına uygun sağlık hizmetlerine erişiminin önemi vurgulanmıştır.

KADINLARDA BAĞIMLILIK VE İYİLEŞME SÜRECİ 1. ULUSAL FORUMU

2. Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Forumu

Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun 67. oturumu kapsamında, 14 Mart 2023 tarihinde New York'taki Türk Evi'nde düzenlenen forumda, kadınların bağımlılık ve iyileşme süreçlerindeki deneyimleri ele alınmıştır. Forumda, damgalama ve ayrımcılığa karşı durularak kamu politikaları ve uluslararası iş birliklerinin önemi vurgulanmıştır.

3. Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Forumu

Yeşilay ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı iş birliğiyle 20 Mart 2024 tarihinde New York Türk Evi'nde gerçekleştirilen forumda, kadınların bağımlılık ve iyileşme süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Forumda, bağımlılıkla mücadelede kapsayıcı ve sürdürülebilir iyileşme modelleri ile uluslararası iş birliklerinin önemi ele alınmıştır. Kadınlarda madde ve alkol bağımlılığının yol açtığı yıkıcı etkiler ve bu zorlu süreçte kadınların karşılaştığı çifte damgalama ve ayrımcılığın önüne geçilmesi ve ayrıca tedaviye erişimin iyileştirilmesine ışık tutmak amaçlanmıştır.

4. Kadınlarda Bağımlılık ve İyileşme Forumu

Yeşilay ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı iş birliğiyle 14 Mart 2025 tarihinde New York Türk Evi'nde düzenlenen forumda, kadınların bağımlılıkla mücadelesinde karşılaştıkları zorluklar ele alınmış ve bağımlılıkla mücadelede kapsayıcı ve sürdürülebilir iyileşme modelleri tartışılmıştır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile uluslararası iş birliklerinin önemi vurgulanmıştır.

7.2.24. YEDAM Sempozyumları

Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM) faaliyetlerini, 107 YEDAM, 120 şube, 178 üniversite kulübü ve 130 binden fazla gönüllü ile sürdürmekte, bağımlılık farkındalığını toplumun her kesimine yaymayı hedeflemektedir.

YEDAM ulusal ve uluslararası katılımcıların yer aldığı 3 sempozyum düzenlemiştir. Sempozyumlar ile ilgili ayrıntılar aşağıda sunulmuştur.

1. YEDAM Sempozyumu

17-19 Mayıs 2019 tarihlerinde Ankara'da Sayın Emine Erdoğan'ın katılımlarıyla gerçekleştirilen ilk sempozyumda, bağımlılıkla mücadelede bilimsel yaklaşımlar ele alınmıştır.

2. YEDAM Sempozyumu

12-14 Ekim 2019 tarihinde İzmir'de gerçekleştirilmiştir.

3. YEDAM Sempozyumu

11-13 Şubat 2025 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen sempozyumda, bağımlılıkla mücadelede güncel ve yenilikçi yöntemler tartışılmıştır.

2013 yılında, Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal Konsey ECOSOC Özel Danışmanlık Statüsüne sahip olan Yeşilay 2015 sonrasında bağımlılıkla uluslararası ölçekte mücadele eden kuruluşları bir araya getirerek ortak projeler geliştirdiği Uluslararası Yeşilay Federasyonu (UYEF)'nu kurmuştur. UYEF'in amacı, Yeşilay'ın öncülüğünde, 97 ülkede faaliyet gösteren Ülke Yeşilayları için çatı bir kuruluş olarak bağımlılıklarla mücadelede küresel ölçekte iş birlikleri geliştirmek ve ortak çalışmalar yapmaktır. 7 Kasım 2016'da, İstanbul merkezli kurulan UYEF ile Yeşilay, birçok ülkede Ülke Yeşilayları kurma çalışmalarına devam etmektedir. Ülke Yeşilayları, ilgili ülkede o ülkenin bağımsız bir derneği olarak kurulmakta ve UYEF üyesi sıfatıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye Yeşilay, Ülke Yeşilaylarını eğitim programları, proje ve kaynak geliştirme, kurulum ve genel yönetim, iş birlikleri, savunuculuk, iletişim yönetimi gibi alanlarda desteklemektedir.

Uluslararası iş birliği kapsamında Yeşilay:

- ◆ Viyana NGO Komitesi (VNGOC) 2019-2021 dönemi Genel Sekreterliği,
- ◆ Civil Society Task Force (CSTF) Doğu Avrupa ve Merkezi Asya Sorumluluğu,
- ◆ Uyuşturucuya Karşı Avrupa Örgütü (EURAD) “Kurucu Üye ve Yönetim Kurulu Üyeliği”,
- ◆ Avrupa Alkol Politikaları Birliği (EUROCARE)
- ◆ İslami Tıp Birlikleri Federasyonu (FIMA),
- ◆ Uyuşturuculara Karşı Dünya Federasyonu (WFAD) ,
- ◆ İbn-i Sina Sağlık Birliği,
- ◆ Avrupa Terapötik Topluluklar Federasyonu (EFTC) Uyuşturucu ve Madde Kullanımını Önlemek İçin Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Federasyonu,
- ◆ UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Genel Kurul,
- ◆ Belçika merkezli Avrupa Sigara ve Tütün Önleme Ağı (ENSP),
- ◆ Uyuşturucu ve Madde Kullanımını Önlemek İçin Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Federasyonu (IFNGO),
- ◆ İstanbul İnisiyatifi Kurucu Üyelikleri,
- ◆ Uyuşturucu Politikalarının Geleceği (DPF) Platformu Yönetim Ortaklığı,
- ◆ Kanada merkezli Tütün Kontrolü İçin Küresel İttifak (GATC) gibi kurum ve kuruluşlara üyelik ve inisiyatifleri hayata geçirmiştir.

7.2.25. Yeşilay ADDICTA Dergisi

Yeşilay, bağımlılıklarla mücadele konusunda bilgilendirmek, farkındalık oluşturmak ve bağımlılık alanına kaynak sunmak amacıyla kitaplar, araştırmalar, raporlar yayımlanmaktadır. Temel bağımlılık alanlarına ilişkin ulusal, uluslararası gelişmeleri ve literatürü takip ederek ilgili raporları ve süreli yayınları birimlerin, kurulların ve ulusal/uluslararası paydaşların istifadesine sunmaktadır.

Yeşilay, Türkçe ve İngilizce yayımlanan Yeşilay Dergisi ile hem yerel hem de uluslararası kitleye ulaşmayı hedeflemekte olup bağımlılıkla ilgili yayınları teşvik

eden ADDICTA dergisiyle, bu mücadeleyi akademik alanda da sürdürmekte, bağımlılıkla mücadeleye ulusal ve uluslararası ölçekte akademik katkı sunmaktadır. Yılda 4 kez yayımlanan derginin amacı uluslararası ve disiplinler arası özgün, bilimsel çalışmalar için mecra olmak, bağımlılıkla ilgili nitelikli tartışmalar üretmek ve Türkiye'de bağımlılıkla ilgili politikaların şekillenmesine katkı sağlamaktır.

ERDOĞAN RAYHANSENİN
SİLCİ GENÇLER
VE SPORCULAR
CUMHURBAŞKANIMIZLA
BULUŞUYOR

STRATCOM YOUTH

ULUSLARARASI GENÇ İLETİŞİMCİLER FORUMU
INTERNATIONAL YOUNG COMMUNICATORS FORUM

8. BÖLÜM

Toplumu Kötü Alışkanlıklardan
Korumaya Yönelik Genel Faaliyetler

8.1. Kültür-Sanat Faaliyetleri

8.1.1. Tiyatro ve Opera

“Yarınlara Geç Kalmadan” Tiyatro Oyunu

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından uyuşturucuyla mücadele konusunda farkındalık yaratılması ve konuya dikkat çekilmesi amacıyla Adana Devlet Tiyatrosu yapımı olan “Yarınlara Geç Kalmadan” adlı oyun sahnelenmiştir. Oyun,

- ◆ 2017-2018 sezonunda 33 kere sahnelenmiş,
- ◆ 2018-2019 sezonunda ise 63 kere sahnelenerek toplam 18 bin 924 kişiye ulaşmıştır.
- ◆ 2019-2020 sezonunda 16 kere sahnelenen aynı oyun toplam 3 bin 181 seyirci ile buluşmuştur.
- ◆ 2021-2022 tiyatro sezonunda, 8 kere sahnelenerek 2 bin 200 seyirciye ulaşmıştır.
- ◆ 2022-2023 sezonunda oyun yeniden sahnelenmeye başlamış olup 6 temsilde 1.451 seyirciye ulaşmıştır.
- ◆ Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından, Yeşilay’ın talepleri doğrultusunda söyleşiler ve özel temsiller de gerçekleştirilmektedir.

“Boşluk” Tiyatro Oyunu

Lefkoşa Yunus Emre Enstitüsü ve Kıbrıs Yeşilay Derneği iş birliğinde, bağımlılık yapan maddelere karşı farkındalık oluşturmak amacıyla “Boşluk” isimli tiyatro oyunu 8 Mayıs 2017 tarihinde sahnelenmiştir. Lefkoşa, Gazimağusa ve Güzelyurt’taki lise öğrencilerine yönelik düzenlenen oyunu öğrenciler ilgiyle takip etmişlerdir.

Boşluk Tiyatro Oyunu

Nomofobi Müzikli Anlatı

Nomofobi (no mobile phone), özellikle gençler arasında hızla yayılarak teknolojik bağımlılık hâline gelen telefonsuz kalma korkusu ya da cep telefonu yoluyla iletişimden kopmaktan korkma durumu olarak tanımlanmaktadır. Ankara Devlet Opera ve Balesi tarafından “Nomofobi 2018” adlı temsil, müzikli anlatı türünde sahneye konulmuştur. Anlatıda sanatçılar sevilen aryaları seslendirmiş, ayrıca sahne ve sinevizyon gösterimleriyle cep telefonu bağımlılığına dikkat çekilmiştir.

Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü hizmet binalarının kapalı alanlarında tütün ürünlerinin kullanılmaması hususunda her birim amirinin gerekli tedbirleri alması ve ilgili kanun hükümlerine uyulmaması hâlinde mevzuatta yer alan yaptırımın uygulanması gerektiği bildirilmiştir.

Bağımlılıkla mücadele ile ilgili Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (CBİKO) üzerinden 2020 yılında yapılan Bağımlılık Farkındalık Eğitimi'ne 43 kişi, 2021 ve 2022 yıllarında yapılan Dijital Bağımlılık Eğitimi'ne 73 kişi, Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü'nün 2021 yılında online yaptığı Bağımlılıkla Mücadelede İletişim Eğitimi'ne 21 kişi katılmış, kurum personelinin bilgi edinerek bu konuda farkındalıklarının artırılması sağlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından 3-24 Temmuz 2020 tarihleri arasında Bodrum Kalesi'nde düzenlenen Bodrum Kaleiçi Etkinlikleri kapsamında bağımlılıklara karşı farkındalık oluşturmak amacıyla Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) standıyla katılım sağlanmıştır.

8.1.2. Sanat Yarışmaları

Bağımlılık Konulu Oyun Yazma Yarışması

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından, yerli yazarları ve eserleri teşvik etmek amacıyla bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık yaratmak amacıyla başlatılan “Bağımlılık Konulu Oyun Yazma Yarışması” projesi 27 Mart 2023 tarihinde sonuçlandırılmıştır. Yarışmada dereceye giren 5 yerli yazara destek sağlanmıştır. Seçilen oyunların üçü uyuşturucu bağımlılığı temalıdır.

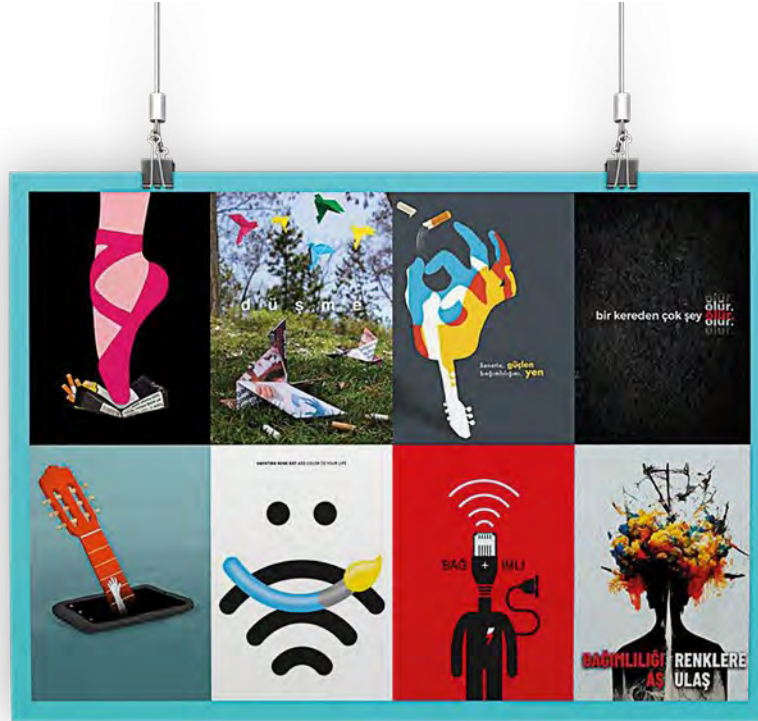

Ödül Sıralaması	Eserin Adı
Birincilik Ödülü	Trenler ve Tiranlar (Uyuşturucu Bağımlılığı konusunda)
İkincilik Ödülü	Ağ, Bağ, Kaplumbağa (Davranışsal Bağımlılık konusunda)
Üçüncülük Ödülü	Fenomen (Davranışsal Bağımlılık konusunda)
1. Mansiyon Ödülü	Sahte Uçmag (Uyuşturucu Bağımlılığı konusunda)
2. Mansiyon Ödülü	Bağ (Uyuşturucu Bağımlılığı konusunda)

Genç Sanat: Afiş Tasarım Yarışması

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce gençlere yönelik Genç Sanat: Afiş Tasarım Yarışması düzenlenmektedir. 2022 yılında beşincisi gerçekleştirilen yarışmanın konusu her türlü bağımlılığa karşı sanatın en büyük güç olduğu gerçeğinden hareketle; “Bağımlılığa Karşı, Sanatın Gücü” olarak belirlenmiştir. Yarışma sonucunda ödüle değer bulunan afişlerden oluşturulan serginin açılışı ve ödül töreni Aralık 2022’de Ankara Resim ve Heykel Müzesi’nde yapılmıştır. Sergi, Aralık 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında sanatseverlerin ziyaretine sunulmuştur.

Sağlıklı Fikirler Kısa Film Yarışması

İlki 2015 yılında senaryo kategorisinde gerçekleştirilen yarışmanın formatı 2021 yılında değiştirilerek “Sağlıklı Fikirler Kısa Film Yarışması” hâline getirilmiştir. Yeşilay ile Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliği ile üniversite öğrencilerine yönelik düzenlenen “Sağlıklı Fikirler Kısa Film Yarışması”, sanat yoluyla toplumun bağımlılıklara karşı farkındalık düzeyini artırmayı hedeflemektedir. Yarışmada belgesel ve kurmaca kategorilerinde ilk 3’e giren eserler ödüllendirilirken ayrıca Kültür Bakanlığı Özel Ödülü ve Halkın Favorisi ödülleri de verilmektedir. Yarışmaya; 2021 yılında 244, 2022 yılında 152, 2023 yılında ise 77 eser başvurmuştur.

8.1.3. Proje ve Etkinlikler

Bir çok kurum ve kuruluş tarafından toplumu kötü alışkanlıklardan korumaya yönelik çeşitli proje ve etkinlik yürütülmüştür.

Kütüphanelerde Düzenlenen Etkinlikler

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı halk kütüphanelerinde uyuşturucu, tütün, alkol, ekran, teknoloji, oyun, kumar bağımlılıkları gibi davranışsal bağımlılıklarla mücadele konusunda etkinlikler ve eğitim programları düzenlenmektedir. Ayrıca konuya ilişkin özel gün ve haftalar kapsamında ilgili kurum, kuruluş ve STK'lar iş birliği ile kütüphane kullanıcılarına yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir. 2000 yılından bu yana yurt genelinde hizmet veren halk kütüphanelerinde, 147 bin

516 yetişkin ve 90 bin 506 çocuk olmak üzere toplam 238 bin 22 kişinin katılımı ile 2005 etkinlik düzenlenmiştir.

Gençlerin bağımlılık ile mücadele konusunda psikolojik iyilik hâllerinin güçlendirilmesi ve psikolojik dayanıklılık konusunda farkındalık oluşturulması amacıyla, alan uzmanları tarafından yazılan/ hazırlanan kitaplar halk kütüphanelerine gönderilmekte ve bu kaynaklar ayrıca gezici kütüphanelerde de okuyuculara sunulmaktadır.

Pandemi döneminde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne düzenlenen çevrim içi etkinlik programları kapsamında; Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Ayten Doğan Keskin ile “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Teknoloji” konulu etkinlik 4 Mart 2021 tarihinde “etkinkutuphane” sosyal medya hesapları üzerinden yayımlanmış, yaklaşık 500 kullanıcının görüntülemesine ulaşılmıştır.

2022 yılında, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile ilgili kurum, kuruluş ve STK’lar iş birliği ile çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda; gençlerin bilgiye erişimini sağlamak ve iyilik hâllerini desteklemek amacıyla üniversitelerin kampüslerinde ve Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) yurtlarında düzenlenen bilinçlendirme çalışmalarına yönelik gezici kütüphaneler ve halk kütüphaneleri bilgilendirme stantları hazırlanmıştır.

Yine aynı yıl Sağlık Bakanlığı bünyesinde hizmet veren toplum ruh sağlığı merkezleri (TRSM) tarafından yürütülen toplum temelli ruh sağlığı hizmetleri çerçevesinde; ruhsal bozukluğu ve ileri düzey bağımlılığı olan kişilerin ayakta tedavi ve takipleri yapılmıştır. Ayrıca söz konusu merkezlerde hizmet alan bireylere yönelik düzenlenen iş ve uğraşı terapilerinde katılımcılar tarafından üretilen el sanatları ürünleri, il halk kütüphanelerinde sergilenmiştir.

Bartın İl Halk Kütüphanesi Bilinçlendirme Çalışması

25 Şubat 2022 tarihinde Bartın İl Halk Kütüphanesinde, bilinçlendirme çalışması kapsamında uyuşturucu maddelerin zararları konulu animasyon film saati etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Bartın İl Halk Kütüphanesi Farkındalık Eğitimi

11 Ağustos 2022 tarihinde Bartın İl Halk Kütüphanesinde, bağımlılıkla mücadele konulu farkındalık eğitimi kapsamında video gösterimi yapılmıştır.

Bartın Kurucaş ile İlçe Halk Kütüphanesi Kitap Sergisi

23 Haziran 2023 tarihinde Bartın Kurucaş ile İlçe Halk Kütüphanesinde, bağımlılıkla mücadele konulu kitap sergisi gerçekleştirilmiştir.

Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesi Konferans ve Video Gösterimi

29 Şubat 2024 tarihinde Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesinde, bağımlılıkla mücadele konusunda konferans ve video gösterimi gerçekleştirilmiştir.

Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesi Resim Sergisi

14 Mart 2024 tarihinde Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesinde, bağımlılıkla mücadele konulu resim sergisi düzenlenmiştir.

Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesi Boyama Saati

14 Mart 2024 tarihinde Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesinde, sanat etkinliği kapsamında boyama saati düzenlenmiştir.

Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesi Sanat Etkinliği

9 Ekim 2024 tarihinde Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesinde sanat etkinliği düzenlenmiştir.

İstanbul Gebze İlçe Halk Kütüphanesi Sergi Etkinliği

23 Mayıs 2023 tarihinde İstanbul Gebze İlçe Halk Kütüphanesi'nde, bağımlılıkla mücadele konulu süreli yayınlar sergisi gerçekleştirilmiştir.

Kırşehir Âşık Paşa İl Halk Kütüphanesi Kitap Sergisi ve Kodlama Atölyesi

24 Ekim 2022 tarihinde Kırşehir Âşık Paşa İl Halk Kütüphanesinde, bağımlılıkla mücadele konulu kitap sergisi ve "Bağımlı değiliz!" temalı kodlama atölyesi düzenlenmiştir.

Kültür Merkezlerinde Düzenlenen Etkinlikler

Bağımlılıkla Mücadele Kapsamında Kültür Merkezlerinde Yapılan Çalışmalar

Kültür Merkezi Adı	Yapılan Etkinlik
Afyonkarahisar Hattat Ahmet Karahisari Kültür ve Sanat Merkezi	“Uyuşturucu ile Mücadele” kapsamında 2705.2022 tarihinde Psikolog Sinan Numan Harputlugil tarafından “Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi” verilmiştir.
Bartın Kültür Merkezi	“Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği” kapsamında; afiş, broşür vb. görseller sergilenmiş ve konu ile ilgili kamu spotları gösterilmiştir.
Batman Kültür Merkezi	İl sınırı içerisinde bulunan Kültür Merkezi Konferans ve Sinema Salonlarında gerçekleştirilen etkinlik öncesinde ve etkinlik aralarında, “Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği” kapsamında, “Uyuşturucu Madde ve Bağımlılıkla Mücadele” konulu kamu spotları gösterilmiştir. 01 Ocak 2022-23 Eylül 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplam 153 etkinlikte, uyuşturucu madde ve bağımlılığın zararları hakkında, toplumsal farkındalığın artırılması ve uyuşturucu madde kullanımının engellenmesi amacıyla 37 bin 100 kişiye ulaşılmıştır.
Bitlis Tatvan Kültür Merkezi	Kültür merkezlerinin uygun alanlarında ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan broşür, afiş vb. görseller sergilenmiş, toplantı, seminer ve gösteri gibi etkinliklerde kamu spotları gösterimi yapılmıştır. Ayrıca Bitlis İl Sağlık Müdürlüğü koordinasyonunda kurulan kapalı alanlarda tütün ve tütün ürünlerinin tüketilmesine yönelik denetim komisyonu için personel görevlendirilmiştir.
Bitlis Hizan Kültür Merkezi	Kültür Merkezi bahçesinde tütün mamullerinin kullanımı yasaklanmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığı hizmet içi eğitim konuları kapsamında Bakanlığa bağlı müdürlüklerde görevli birim personeline bağımlılık konusunda online eğitim verilmiştir.
Bolu Kültür Merkezi	Bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık yaratmak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan afiş ve broşürlerin panolara asılması sağlanmıştır.
Burdur Kültür Merkezi	Bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan afiş ve broşür vb. materyaller Burdur Kültür Merkezinde vatandaşların hizmetine sunulmuştur.
Çankırı 100. Yıl Kültür Merkezi	“Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği” kapsamında İl Sağlık Müdürlüğünden gelen afiş ve tanıtımlar ilgili yerlere asılmıştır. Kurum ve kuruluşların talepleri dâhilinde 100.Yıl Kültür Merkezi Çok Amaçlı Salonu, ücretsiz tahsis edilecektir.
Edirne Deveci Han Kültür Merkezi	Kurum personeline, “En İyi Narkotik Polisi Anne” projesi kapsamında Narko Rehber Eğitimi ve Yeşilay Danışma Merkezi tarafından “Teknoloji Bağımlılığı, Uyuşturucu Madde, Tütün ve Alkol Bağımlılığı” ile ilgili Âşık Paşa İl Halk Kütüphanesi Çok Amaçlı Salonu’nda seminer verilmiştir.
Elazığ Nurettin Ardıçoğlu Kültür Merkezi	Bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu web sitesinden (www.bmyk.gov.tr) temin edilen yazılı ve görsel materyaller Nurettin Ardıçoğlu Kültür Merkezi’nde düzenlenen etkinlikler öncesinde vatandaşlara sunulmuştur.
Gümüşhane Kültür Merkezi	Afiş, broşür vb. görseller, vatandaşların görüp erişebileceği uygun yerlerde yayımlanmaktadır. “Bağımlılık ile Mücadele Seferberliği» ile ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan kamu spotları da salonlarda düzenlenen etkinliklerin (konferans, toplantı, konser, tiyatro vb.) öncesinde gösterilmektedir.

Kültür Merkezi Adı	Yapılan Etkinlik
Hatay Erzin Ömer Halisdemir Kültür Merkezi	Erzin ilçesi Ömer Halis Demir Kültür Merkezi'nin Yeşilay tarafından hazırlanan "Bağımlılıkla Mücadele Videosu"nın bina içerisinde bulunan televizyonlarda mesai saatleri içerisinde gösterimi sağlanmıştır. Samandağ İlçesi Kültür Merkezinde ise "Uyuşturucuyla Mücadele Eylem Planı" kapsamında kültür merkezi salonlarında toplantı ve seminer düzenlenmiştir.
İzmir Bornova Kültür ve Sanat Merkezi	Kültür ve Turizm Bakanlığı İl Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü iş birliğinde çalışmalar yapılmıştır. Bağımlılıkla mücadele ile ilgili afiş, broşür vb. materyaller İl Müdürlüğü Bornova Kültür ve Sanat Merkezi'nin önemli yerlerine asılarak konuya dikkat çekilmesi sağlanmıştır.
İstanbul Atatürk Kültür Merkezi	1-7 Mart 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen Yeşilay Haftası kapsamında; 2-5 Mart 2022 tarihlerinde İstanbul Atatürk Kültür Merkezi galeri salonunda "Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışması Sergisi" ve "Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması Sergisi" başlıkları altında iki ayrı sergi düzenlenmiştir.
Karabük Kültür Merkezi	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren Karabük Kültür Merkezi girişinde bulunan panoya "Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan görseller asılmıştır. Kültür merkezi salonlarında düzenlenen etkinliklerin öncesinde Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan kamu spotlarının gösterimi yapılmıştır.
Karabük Ovacık Öğretmen Hasan Denli Kültür Merkezi	
Kars Kültür Merkezi	Kars Kültür Merkezi Konferans Salonu'nda yapılan bütün etkinliklerde "Bağımlılıkla Mücadele" ile ilgili hazırlanan kamu spotu gösterilmiştir. Kars Müze Müdürlüğü ve Kars İl Halk Kütüphanesinde "Bağımlılıkla Mücadele" etkinlikleri düzenlemiştir.
Kastamonu Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi	"Metamfetamin ile Mücadele Eylem Planı 2022-2024" çerçevesinde; 23 Eylül 2022 tarihinde İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve ona bağlı İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü ile Müze Müdürlüğü personeline Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Çok Amaçlı Salonu'nda "Metamfetamin ile Mücadele Eğitimi" verilmiştir.
Kayseri Kültür Merkezi	İlgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan afiş, broşür vb. görseller Kültür Merkezi'nde yer alan panolara asılmış, Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Şubesi Müdürlüğü tarafından 6 Ekim 2021 tarihinde, Kültür Merkezi personeline konuyla ilgili eğitim verilmiştir.
Kırıkkale Kültür Merkezi	"Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan afiş, broşür, vb. görseller sergilenmiştir. Ayrıca Kültür Merkezi'nde yapılan konser, tiyatro, toplantı ve konferanslarda "Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan kamu spotlarının gösterimi de yapılmaktadır.
Kırıkkale Hasandede Kültür Merkezi	
Kırşehir Kültür Merkezi	Âşık Paşa İl Halk Kütüphanesi Çok Amaçlı Salonunda; Kırşehir İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve ilçe teşkilatı personeline yönelik "En İyi Narkotik Polisi Anne" projesi kapsamında Narko Rehber Eğitimi" ile
Kırşehir Kaman Kültür Merkezi	Yeşilay Danışma Merkezi tarafından "Teknoloji Bağımlılığı, Uyuşturucu Madde, Tütün ve Alkol Bağımlılığı" semineri verilmiştir.
Kilis Alaeddin Yavaşca Kültür Merkezi	Kültür merkezlerini ziyaret eden vatandaşlara ve kütüphaneleri ziyaret eden öğrencilere yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından "Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" kapsamında hazırlanan afiş, broşür vb. görseller sunularak farkındalık oluşturulmasına katkı sağlanmıştır. Kültür merkezlerinin içerisindeki salonlarda düzenlenecek etkinliklerin öncesinde "Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" ile ilgili kamu spotlarının gösterimi de yapılmıştır.

Kültür Merkezi Adı	Yapılan Etkinlik
Konya Karapınar Kültür Merkezi	Bağımlılıkla mücadele faaliyetleri kapsamında Karapınar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından «En İyi Narkotik Polisi Anne Projesi» kapsamında Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı Karapınar Kültür Merkezi'nde, 23 Mart 2022 tarihinde öğrenci velileri ve öğretmenlere eğitim verilmiştir.
Malatya Sabancı Kültür Merkezi	Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne ait salonlarda 26 Nisan 2022 tarihinde yapılan etkinliklerde slayt gösterimi yapılmış, İl Sağlık Müdürlüğü müdürlükleri bünyesinde bulunan Fahri Kayahan Salonu'nda bağımlılıkla mücadele konusunda 100 kişinin katıldığı bir etkinlik düzenlenmiştir. 23 Mart 2022 tarihinde ise, Kemal Sunal Salonu'nda, Battalgazi Belediyesi ve Yeşilay tarafından gerçekleştirilen ve 350 kişinin katıldığı bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Müze Müdürlüğüne gelen ziyaretçiler için ücretsiz müze ziyareti yapılmıştır. İl Halk Kütüphanesinin personel ve kullanıcılarına yönelik 6 Ekim 2022 tarihinde 3 şubede 300 kişinin katıldığı söyleşi gerçekleştirilmiştir.
Manisa Salihli Kültür Merkezi	Konuya ilişkin broşürler ve afişler sergilenmiştir.
Muş Kültür Merkezi	Kültür Merkezi ve kütüphanelerin bina ve salon girişlerine Yeşilay'ın «Biz Senin İçin Buradayız» afişleri asılmış ve gelen ziyaretçilerin istifade edebileceği uyuşturucu madde bağımlılığıyla ilgili broşür standı kurulmuştur. Kütüphanelerde gerçekleştirilen "Uyuşturucu Bağımlılığı ile Mücadele" temalı kitap sergisi etkinliği esnasında bilgilendirmeler yapılmış, soru-cevap bölümleri ile genç ziyaretçiler bağımlılığın zararları konusunda aydınlatılmıştır.
Nevşehir Kültür Merkezi	"Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" kapsamında, Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı Hacıbektaş Kültür Merkezi'nde afişler sergilenmiş ve konu hakkında açılan stantlarda broşür dağıtımı yapılmıştır.
Nevşehir Hacıbektaş Kültür Merkezi	
Osmaniye Kadirli Prof. Dr. Turan Güven Kültür ve Sanat Merkezi	Uyuşturucu ile mücadele konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla Yeşilay'ın hazırladığı broşürler, Cebelberek Kültür Merkezi'nde sergilenmektedir. Ayrıca aynı yerde Milli Eğitim Müdürlüğü desteği ile 10-15 Ocak 2022 tarihleri arasında ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik "Pembe aslında siyahtır" adlı uyuşturucunun olumsuz etkilerinin anlatıldığı tiyatro oyunu sahnelenmiştir.
Sinop Kültür Merkezi	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kültür Merkezi'nde "Bağımlılıkla Mücadele Seferberliği" kapsamında İl Sağlık Müdürlüğü iş birliğinde çalıştay gerçekleştirilmiştir.
Tekirdağ Yahya Kemal Beyatlı Kültür Merkezi	Tekirdağ Valiliğinde gerçekleşen "Bağımlılıkla Mücadele Komisyonu Toplantısı"nda, Tekirdağ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünü temsilen sunum gerçekleştirilmiş, konuyla ilgili tüm Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Müdürlükleri ile iletişime geçerek hazırladıkları materyalleri iletmeleri hâlinde, kültür merkezlerinde de gerekli bilgilendirmelerin yapılacağı belirtilmiştir.
Zonguldak Atatürk Kültür Merkezi	Bağımlılıktan kurtulanların tekrar eski durumlarına dönmeleri ve bağımlı olmayanların da bu tür kötü alışkanlıkları edinmemeleri amacıyla, Brifing Salonu haftanın altı günü yerel sanatçı gruplarının çalışmalarına tahsis edilmiştir.
Zonguldak Çaycuma Kültür Merkezi	

Ekransız Beş Gün Programı

Mostar Yunus Emre Enstitüsü, Mostar Halk Kütüphanesi ve Mostar Dzamal Bijedic Üniversitesi iş birliğinde “Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında Türkçe öğrenen öğrencilere yönelik 8-12 Temmuz 2024 tarihleri arasında “Ekransız Beş Gün” programı düzenlenmiştir. Kitap okuma etkinliği ve el sanatları atölyelerinin gerçekleştirildiği program kapsamında öğrenciler eğlenceli vakit geçirirken sosyalleşme imkânı bulunmuştur.

“Çocuklarımız Gelenegin Ustalarıyla Buluşuyor” Etkinliği

Bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Yeşilay iş birliği ile 13 Ekim 2022 tarihinde Millî Kütüphane Konferans Salonu’nda “Çocuklarımız Gelenegin Ustalarıyla Buluşuyor” etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’nin somut olmayan kültürel mirasını her alanda geleceğe taşıyacak olan çocuklar ve gençlerin geleneksel sanat kollarıyla ilişkisinin güçlendirilmesini ve kötü alışkanlıklardan korunmasını amaçlayan etkinlikte öğrenciler geleneksel sanatları ustaların tezgâhında görüp deneyimleyerek eserlerinin üretim aşamalarına tanıklık etmiştir.

Etkinlikte, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü somut olmayan kültürel miras taşıyıcısı sanatçılardan karagöz, kukla gösterisi, ebru sanatı ve ahşap oyuncak sanatı yer almıştır.

CSO Provalarının İzlenmesi ve Sergi Salonlarının Ziyaret Edilmesi Projesi

Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğüne, “Bağımlılık ile Mücadele Seferberliği” kapsamında 2022 yılında “CSO Provalarının İzlenmesi ve Sergi Salonlarının Ziyaret Edilmesi” projesi başlatılmıştır. Projede, YEDAM uzmanları tarafından uygun görülen YEDAM danışanlarının, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası yetkililerinin belirleyeceği koşullarda, provaları izlemesi ve CSO sergi alanlarını ziyaret edilebilmesi planlanmıştır.

Maliyeti olmayan bu projenin hedef kitlesini alkol, madde, tütün, kumar ve teknoloji bağımlılığı ile mücadele eden YEDAM danışanları ve refakatindeki uzmanlar oluşturmaktadır. Proje ile bağımlılıkla mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin kültür ve sanat etkinlikleri ile çeşitlendirilmesi, YEDAM danışanlarının kişisel ve sanatsal gelişimlerine katkı sağlanması, sanatın iyileştirici etkisinden yararlanarak bağımlılıkla mücadelenin desteklenmesi ve danışanlarda farkındalık yaratılarak alternatif ilgi alanları tanıtılması hedeflenmektedir.

Bu proje kapsamında; 11 Ekim 2022 tarihinde Atatürk’ü Anma Haftası Özel Konseri ve 27 Ocak 2023 tarihinde şefin Gürer Aykal olduğu periyodik konser provalarına 20 kişilik YEDAM danışanlar ve refakatindeki uzmanlar grubu katılmıştır.

Sanat Atölyeleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü ve Yeşilay iş birliğinde bağımlılıkla mücadelede farkındalık oluşturmak amacıyla atölye çalışmaları yapılmıştır. Yeşilay danışma merkezlerinde 2 haftalık periyotlarda haftada 1 gün olmak üzere 12-19 Ekim 2022 tarihlerinde; Çankaya Yeşilay Danışma Merkezi'nde tespih yapımı ve Yenimahalle Yeşilay Danışma Merkezi'nde çini icra dalında Kültür ve Turizm Bakanlığı Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları tarafından atölye çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Sağlıklı Nesiller İçin Yazalım Çalıştayı

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Yeşilay arasında yurt genelinde bağımlılıklarla mücadelede ortak faaliyetlerin yürütülmesi, projelerin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla 2020 yılında "İş Birliği Protokolü" imzalanmıştır. Protokol kapsamında, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile Yeşilay iş birliğinde "Sağlıklı Nesiller İçin Yazalım Çalıştayı" yapılmıştır. Çalıştayı amaçları şöyle sıralanmıştır:

- ◆ Çocuk kitabı yazarlarının ve çizerlerinin Yeşilay'ı tanımasını sağlamak,
- ◆ Çocuk kitabı yazarlarının bağımlılıklarla ilgili farkındalığını artırmak,
- ◆ Bağımlılıklarla ilgili doğru dil kullanımını destekleyerek dil birliği sağlamak,
- ◆ Bağımlılıkları önleyici nitelikli içerikler geliştirilmesine katkı sağlamak.
- ◆ Çocuk kitabı yazar ve çizerlerinin Yeşilay'ı daha iyi tanıması ve bağımlılıklara ilişkin farkındalıklarını artırmak amacıyla yapılan çalıştayla Yeşilay'ın tanınırlığı ve görünürlüğü artmış, sosyal medya paylaşımları ile önemli yazarların takipçi kitlesine de ulaşılmıştır.

Yeşilayfest

Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğünün fon desteğiyle Yeşilay tarafından hayata geçirilen “YeşilayFest” projesi 2024 yılında başarıyla tamamlanmıştır. Proje, Ankara, Diyarbakır ve Sakarya illerinde gerçekleştirilmiş ve toplam 10 ay sürmüştür.

Proje kapsamında, kültürel ve sanatsal faaliyetler aracılığıyla gençlere bağımlılık konusunda farkındalık kazandırılmış ve aynı zamanda onların fiziksel, zihinsel ve duygusal sağlıklarını iyileştirmeye yönelik çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Bu sayede, bireysel sağlık üzerinden toplum sağlığının korunması hedeflenmiştir. Proje kapsamında 7 farklı bölgenin her birinde gençlerin katıldığı “Konser”, “Şişenin Dibi Sergisi”, “Alkol Gözlüğü Simülasyonu”, “Film İzleme Etkinliği”, “Yeşilay Gönüllü Çalışmalarında Kültür ve Sanat Faaliyetleri Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar aracılığıyla toplam 1.500 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır.

Projede gerçekleşen faaliyetlerin 30'dan fazla yerel ve ulusal medya organında haber olarak yer alması sağlanmış ve proje kapsamında 3 bin 500 gence ulaşılmıştır. “Yeşilay Gönüllü Çalışmalarında Kültür ve Sanat Faaliyetleri Çalıştayı” ile de bağımlılıkla mücadele kapsamında elde edilen çıktılar değerlendirilerek mücadeleye katkı sunulması amaçlanmıştır.

Şişenin Dibi Sergisi-Ankara

YeşilayFest-Sakarya

YeşilayFest-Van

Yeşil Sahne

Yeşilay; yaşamları ve deneyimleriyle gençlere örnek ve yol gösterici olan medya, sanat, spor alanlarından ünlü isimlerin katıldığı Yeşil Sahne söyleşileri gerçekleştirmektedir. Etkinlikler Yeşilay Haftası kapsamında düzenlenmekte ve ünlüler Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde halkla buluşturulmaktadır. Ağrı, Adıyaman, Mardin, Kırklareli, Yalova, Muş ve Denizli'nin yanı sıra İstanbul'un Güngören, Sultangazi ilçelerindeki Yeşil Sahne'nin konukları arasında oyuncu Burak Arslan, millî rallici Burcu Çetinkaya Bucak, rap sanatçısı Resul Aydemir, radyo sunucusu Cem Arslan, dünya şampiyonu sporcu Tolga Murat Balıkçı da yer almıştır.

Yeşil Sahne söyleşileriyle yaklaşık 3 bin 50 gence ulaşılmıştır. Yeşil Sahne konukları; oyunculuk, spor, medya hayatlarını ve deneyimlerini gençlerle paylaşmış ve soruları yanıtlamışlardır.

Dünya Şampiyonu Boksör Ayşe Çağırır "Yeşil Sahne"de

“Cumhuriyet Döneminde Bağımlılıkla Mücadele” Paneli

Bağımlılıkla mücadele kapsamında; Kültür ve Turizm Bakanlığı Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 5 Ekim 2022 tarihinde “Cumhuriyet Döneminde Bağımlılıkla Mücadele” konulu panel düzenlenmiştir. Atatürk Araştırma Merkezi Eski Başkanı Prof. Dr. Yüksel Özgen moderatörlüğünde online düzenlenen panelde, Prof. Dr. Nurdan Duman ve Doç. Dr. Hatice Güzel Mumyalmaz konuşmacı olmuştur.

“Bağımlılıkla Mücadele Tarihi” Konulu Sosyal Medya İçeriği

Bu çerçevede saniyelik bilgilendirici içerik Türk Tarih Kurumunun twitter ve instagram hesapları üzerinden kamuoyuyla paylaşılmıştır. İçerikte bağımlılığın tarifi yapılarak Karamanlılar, Selçuklular ve Eyyubiler gibi eski Türk-İslam devletlerinin yanı sıra Osmanlı döneminde de keyif verici maddelere karşı mücadele edildiği belirtilmiştir. Günümüzde ise tüm bu bağımlılık türlerinin yanı sıra ciddi bir tehdit hâline gelen internet ve teknoloji bağımlılıklarıyla da mücadelenin devam ettiği vurgulanmıştır.

8.1.4. Gelibolu Tarihî Alanı'nda Bağımlılık Eğitimleri

Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihî Alan Başkanlığı personeline ve tarihî alanda yaşayan vatandaşlara yönelik bağımlılıkla mücadele konusunda eğitimler düzenlenmiştir. Eğitimler, Yeşilay'dan bir uzman eğitici tarafından verilmiştir. Bu kapsamda 24 Kasım 2022 tarihinde Tarihî Alan Başkanlığında görevli 100 personelin katıldığı ve dört oturumdan oluşan “Bağımlılıkları Anlamak Eğitimi” gerçekleştirilmiştir. 25 Kasım 2022 tarihinde Gelibolu Yarımadası'nın içinde kalan 10 köy ziyaret edilmiş, eğitmen tarafından köylerde bağımlılığa dair bilgilendirici paylaşımlar yapılmıştır. Anlatımlar, Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) broşürleri ile de desteklenmiştir. Köylere dağıtılmak üzere Tarihî Alan Başkanlığına YEDAM afişleri gönderilmiştir. 26 Kasım 2022 tarihinde ise alan kılavuzlarına yönelik, “Bağımlılıkları Anlamak ve Bağımlı Bireye Yaklaşım Eğitimleri” verilmiştir.

8.1.5. Yayınlar

Yeşilay Dergisi

Yeşilay Dergisi 1925'ten bu yana okuyucusuyla buluşmaya devam etmektedir. Aylık yayımlanan dergide; özellikle ailelere, gençlere, eğitmenlere ve akademik çevreye yönelik içerikler bulunmaktadır. Bağımlılıklar konusunda ses getiren dosya konuları, sağlıklı yaşam konusunda haberler, ünlülerin ve alanında uzman kişilerin ilham veren röportajları, dergi içerikleri arasında yer almaktadır.

Mavi Kırılmaç ve Yavru Kırılmaç Çocuk Dergileri

1969 yılından itibaren her ay çocuklarla buluşan Mavi Kırılmaç Yeşilay Çocuk Dergisi, geleceğimiz olan çocukların sağlıklı yetişmesine katkı sağlamaktadır. Uzman bir ekip tarafından hazırlanan dergi, 7-12 yaş grubu için sağlıklı yaşam, beslenme, hijyen, spor el becerileri hakkında bilgiler içermekte, çocuklar öğrenirken eğlenme fırsatı da bulmaktadır. Çocukların el becerilerini geliştirebileceği promosyonların yer aldığı dergide, çocukları tüketime yönleltmemek amacıyla reklam ve ürün tanıtımları yer almamaktadır.

Mavi Kırılmaç Yeşilay Çocuk Dergisi'nin eki olarak Nisan 2019 tarihinde yayın hayatına başlayan Yavru Kırılmaç Dergisi; 4-6 yaş gurubunun dil, el becerileri, zihinsel ve duygusal gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ayın Tarihi Dergisinde Bağımlılıklarla Mücadele

Cumhuriyet döneminin en uzun ömürlü ve en zengin içerikli süreli yayınlarından biri olan ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığınca aylık yayımlanan “Ayın Tarihi” dergisinde, bağımlılıkla mücadele kapsamında farkındalık oluşturmaya yönelik içeriklere yer verilmiştir. Teknoloji, dijital medya, sosyal medya bağımlılığı ve bireysel mahremiyet gibi konular ele alınarak toplumun bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, 2024 yılı içerisinde yayımlanan bazı sayılarda bağımlılıkla mücadeleye ilişkin özel dosyalar hazırlanmıştır:

Mart 2024 Sayısı:

“Sosyal Medya ve Bağımlılık” başlıklı dosya hazırlanmış olup son yıllarda artan teknolojiyle birlikte gelişen yeni bir bağımlılık türü olan sosyal medya bağımlılığının tüm yönleriyle ele alındığı bir içerik okuyucuya sunulmuştur.

Sosyal medya bağımlılığı konusunda farkındalık oluşturmak için çevrenizi bilgilendirin. Okullarda dijital medya okuryazarlığı eğitimleri verilerek bilinçli kullanım teşvik edilebilir. Aileler çocuklarının internet kullanımını takip etmeli ve onlarla sağlıklı bir iletişim kurarak sorunları erken fark etmelidir.

Sosyal Medya Bağımlılığına Zorunlu

Menekşeli Sağlık Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, depresyon, kaygı, stres ve uyku bozukluğu gibi menekşeli sağlık sorunlarına neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığı Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, birçok kaygıya sosyal medya ile ilgili sorunlara neden olur. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığına Zorunlu

Menekşeli Sağlık Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, depresyon, kaygı, stres ve uyku bozukluğu gibi menekşeli sağlık sorunlarına neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığı Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, birçok kaygıya sosyal medya ile ilgili sorunlara neden olur. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığına Zorunlu

Menekşeli Sağlık Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, depresyon, kaygı, stres ve uyku bozukluğu gibi menekşeli sağlık sorunlarına neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığı Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, birçok kaygıya sosyal medya ile ilgili sorunlara neden olur. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal medya, yaşamımızı kolaylaştıran bir araç olmakla birlikte, bilinçli kullanım sayesinde olumsuz etkilerinden korunabilir. Olası belirtileri fark ettiğimizde, zamanında müdahalede bulunarak bu sorunla etkili bir şekilde mücadele edebiliriz.

Sosyal medya bağımlılığına yönelik olarak, kullanıcıların bilinçli olarak sosyal medya kullanımını yönetmeleri ve olumsuz etkilerden korunmaları önemlidir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Çevresel Etkiler: Sosyal medya bağımlılığı, çevresel etkilere de neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Ekonomik Etkiler: Sosyal medya bağımlılığı, ekonomik etkilere de neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığına Zorunlu

Menekşeli Sağlık Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, depresyon, kaygı, stres ve uyku bozukluğu gibi menekşeli sağlık sorunlarına neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığı Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, birçok kaygıya sosyal medya ile ilgili sorunlara neden olur. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal medya bağımlılığına yönelik olarak, kullanıcıların bilinçli olarak sosyal medya kullanımını yönetmeleri ve olumsuz etkilerden korunmaları önemlidir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Çevresel Etkiler: Sosyal medya bağımlılığı, çevresel etkilere de neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Ekonomik Etkiler: Sosyal medya bağımlılığı, ekonomik etkilere de neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığına Zorunlu

Menekşeli Sağlık Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, depresyon, kaygı, stres ve uyku bozukluğu gibi menekşeli sağlık sorunlarına neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığı Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, birçok kaygıya sosyal medya ile ilgili sorunlara neden olur. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal medya bağımlılığına yönelik olarak, kullanıcıların bilinçli olarak sosyal medya kullanımını yönetmeleri ve olumsuz etkilerden korunmaları önemlidir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Çevresel Etkiler: Sosyal medya bağımlılığı, çevresel etkilere de neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Ekonomik Etkiler: Sosyal medya bağımlılığı, ekonomik etkilere de neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığına Zorunlu

Menekşeli Sağlık Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, depresyon, kaygı, stres ve uyku bozukluğu gibi menekşeli sağlık sorunlarına neden olabilir. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Sosyal Medya Bağımlılığı Sorunları: Sosyal medya bağımlılığı, birçok kaygıya sosyal medya ile ilgili sorunlara neden olur. Özellikle gençlerin bu sorunlara daha fazla maruz kalması, bu tür sorunların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Nisan 2024 Sayısı:

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun, “Dijital Çağda Çocuk ve Medya Okuryazarlığı” başlıklı başyazı kaleme almıştır. Aynı sayıda, “Çocuk ve Medya Okuryazarlığı” başlıklı özel dosya hazırlanmıştır.

Eğitici medya: Yalnızca birer araç olarak değil aynı zamanda öğretiminin de bir parçasıdır. Bu araçlar, öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekler ve onların öğrenme süreçlerini hızlandırır. Bu araçlar, öğrencilerin öğrenme süreçlerini hızlandırır ve onların öğrenme süreçlerini hızlandırır.

Çocukların dijital medya becerileri: Çocukların dijital medya becerileri, onların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu beceriler, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar.

Dijital medyada da harışılardan özel yaşamın gizliliğinin ihlali sorunu: Dijital medyada da harışılardan özel yaşamın gizliliğinin ihlali sorunu, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu beceriler, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar.

Dijital medyada da harışılardan özel yaşamın gizliliğinin ihlali sorunu: Dijital medyada da harışılardan özel yaşamın gizliliğinin ihlali sorunu, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu beceriler, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar.

Günümüzde dijital medya hayatımızın her alanında yer aldığı için çocukların medya eğitimi desteklemek önemlidir. Medya okuryazarlığı, çocukların dijital medya seçenekleri arasında özgürce, sorumlu ve güvenli hareket etmelerini sağlar.

Medya okuryazarlığı: Medya okuryazarlığı, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu beceriler, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar.

Dijital çağda medya okuryazarlığına önem: Dijital çağda medya okuryazarlığına önem, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu beceriler, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar.

Çocukların dijital medya becerileri: Çocukların dijital medya becerileri, onların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bu beceriler, çocukların dijital medya ortamında güvenli ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar.

Haziran 2024 Sayısı:

“Dijital Medyada Mahremiyet” başlıklı dosya hazırlanmıştır. Sosyal medya platformlarının, çevrim içi alışveriş sitelerinin ve mobil uygulamaların, hayatımızın her alanına nüfuz ederek dijital ayak izi bırakmamıza neden olduğunun belirtildiği yazıda, dijital medyada mahremiyeti korumak için yapılabileceklerle ilişkin öneriler sunulmuştur.

Kasım 2024 Sayısı:

“Siber Tuzaklar ve Oltalama Saldırıları: Dijital Dünyada Güvenli Kalmanın Yolları” başlıklı dosya hazırlanmıştır. Dosyada, oltalama saldırılarıyla kullanıcıların kandırılarak kişisel bilgilerinin çalınmasının hedeflendiği; bunun da e-posta dolandırıcılığı, sosyal medya kimlik avı, sahte web siteleri oluşturma ve QR kodları manipüle etme gibi yöntemlerle gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Dosya içeriğinde, her gün milyonlarca insanı tehdit eden bu yöntemlere karşı korunma önlemlerine de yer verilmiştir.

Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk ve Meraklı Minik Dergileri

TÜBİTAK'ın bilim ve toplum kapsamında yürüttüğü projeler, gençleri teknoloji bağımlılığından korumak için oldukça önemli bir rol oynamakta, çocukların ve gençlerin teknolojiyle sağlıklı ve verimli bir ilişki kurmasına yardımcı olmaktadır.

TÜBİTAK yayınlarından olan Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk ve Meraklı Minik dergilerinde; gençlerde ve çocuklarda bilim merakını geliştiren, bağımlılıkla mücadelede bilimsel bakış açısını destekleyen, teknoloji ve ekran bağımlılığı gibi konularda bilinçlendiren içerikler sunulmaktadır. Dergilerde özgün popüler bilim yazılarının yanı sıra araştırmacı ve sorgulayan çocuklar ile gençler yetiştirmeye yönelik hazırlanmış posterlere, maketlere, eğitici oyunlara, infografik bilgilere, önemli bilimsel konuların özetlendiği özel kartlara, özel kitap eklerine, gözlem kitapçıklarına, arttırılmış gerçeklik ve kare kod uygulamaları ile zenginleştirilmiş içeriklere yer verilmektedir.

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları

TÜBİTAK tarafından yayımlanan popüler bilim kitapları, gençler ve yetişkinler için bilimsel okuryazarlığı teşvik ederek bağımlılıkla mücadelede sağlıklı bilgiye erişimi artırmakta, halka bilimi sevdirecek ve bilim okuryazarlığını teşvik edecek kitaplar sunmaya devam etmektedir. Bu çalışmalar ülkemizde Millî Teknoloji Hamlesi'nin hedefleri doğrultusunda, teknolojiyi kullanabilen ve bilimsel yollarla problem çözebilen, yetenekli, meraklı ve düşünen bir kuşak oluşmasına katkı sağlamada büyük bir destekçi ve okul dışı eğitimin öncüsüdür.

8.2. Gençlik Hizmetleri

Bilhassa genç yaştakilerin gelişim dönemlerindeki biyolojik, psikolojik ve sosyal değişiklikler, onların bağımlılığa daha yatkın olmalarına yol açabilmektedir. Bu bağlamda gelişim dönemlerinde, gençlerin dikkatlerini ve ilgilerini daha faydalı olabilecek aktivite ile hobilere yönlendirecek hizmetler sunmak, bağımlılıkla mücadelede kritik önem taşımaktadır.

Gençlere yönelik etkin stratejiler, bağımlılıkla mücadelenin yanı sıra toplumsal sorumluluk bilinci ve sağlıklı yaşam biçimlerinin teşvikine de katkı sağlamaktadır. Bağımlılıkla mücadelede en etkili ve etkin stratejilerin başında gelen gençlik hizmetleri sağlıklı ve güçlü bir toplumsal yapının oluşmasında büyük rol oynamaktadır. Gençlerin boş vakitlerini, kişisel gelişim ve eğitimlerini güçlendirecek aktiviteler ile geçirmelerini sağlamak, bağımlılıkla mücadelenin temel yöntemlerinden biridir. Bu sebeple gençlerin spor, müzik, sanat, gönüllü çalışmalar ve psikolojik eğitimler gibi imkânlarla erişiminde eşitlik ve kolaylık sağlamak büyük önem taşımaktadır.

Kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının, bağımlılıkla mücadelede iş birliği yaparak toplumda farkındalık oluşturmaları gerekir. Bu kapsamda sunulacak hizmet, eğitim, aktiviteler ve projeler önem taşımaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi pek çok kamu kurumu ile Yeşilay ve diğer bazı sivil toplum kuruluşları, bağımlılıkla mücadelede gençleri odak alan çalışmalar yürütmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı, gençlerin sağlıklı yaşam sürdürmesi için bağımlılıkla mücadeleyi etkin olarak sürdürmektedir. Ayrıca Bakanlık bünyesinde kurulan Bağımlılıkla Mücadele Daire Başkanlığı ile de gençlerin sağlıklı yaşama teşvikini artırmayı hedeflemektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2025 yılında da gençlik merkezleri vasıtasıyla bağımlılıkla mücadele projelerini genişletmeyi ve çeşitlendirmeyi planlamaktadır. Bakanlığın web sitesinde yayımlanan 2025 Performans Programı raporunda yer alan 12. Kalkınma Planı politikaları arasında, bağımlılıkla mücadelede gençlerin gelişimlerine katkı sağlayacak programlara yönlendirilmelerini vurgulayan maddeler de yer almaktadır.

8.2.1. Gençlik Merkezlerinde Bağımlılıkla Mücadele

Bağımlılıkla mücadelede gençlik hizmetlerinin en önemli devlet aktörlerinden biri olan Gençlik ve Spor Bakanlığı; gençlere yönelik çeşitli farkındalık ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu faaliyetler ile bağımlılığa eğilimi yüksek grupları bilinçlendirerek onları daha faydalı aktivite ve hobilere yönlendirmek hedeflenmektedir. Bağımlılıkla mücadelede, gençlerin sağlıklı yaşama teşvikini ve farkındalıklarını artırmak konusunda gençlik merkezleri önemli mekânların başında yer almaktadır. Bu merkezler, bağımlılık riski taşıyan gençlere destek vermenin yanı sıra gençlerin gelişim dönemlerinde de sağlıklı yetişmelerini amaç edinmektedir. Bu bağlamda Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde Türkiye genelinde 522 gençlik merkezi, 81 ilde faaliyetlerini sürdürmektedir. 2024 yılında milyonlarca gence kapılarını açan gençlik merkezlerinde bilim, sanat, spor, teknoloji ve girişimcilik gibi birçok alanda hizmet verilmektedir. Yine bu merkezlerde sayısı 800'ü bulan eğitim faaliyetleri de düzenlenerek 146 bin 256 kişiye farkındalık eğitimleri verilmiştir.

#GSB HEP YANINDA

Gençlerin sosyal, kültürel, eğitimsel ve sportif faaliyetlere yönelerek boş zamanlarını daha verimli geçirmeleri için tasarlanan gençlik merkezlerinin başlıca amaç ve hedefleri şunlardır:

- ◆ **Kişisel Gelişim:** Gençlerin kendilerini tanıyarak yeteneklerini keşfetmelerini ve bu doğrultuda yeni becerilere yönelmelerini, takım çalışması gibi yöntemlerle sosyal gelişimlerini sağlamak,
- ◆ **Sosyal Etkileşim:** Gençlerin topluma kazandırılmasına katkı sağlayacak şekilde kendi aralarındaki dayanışma ve arkadaşlık duygularını güçlendirmek,
- ◆ **Kültürel ve Eğitsel Faaliyetler:** Gençlerin öz güven kazanmalarına yönelik kendilerini ifade etme konusundaki becerilerini geliştirerek potansiyellerini gerçekleştirmelerine katkı sağlayacak ortamlar sağlamak.

2024 yılında bağımlılıkla mücadele kapsamında gençlik merkezleri bünyesinde 1 milyon 220 bin 24 etkinlik gerçekleşmiş ve bu etkinliklere 11 milyon 193 bin 891 genç katılmıştır. “Gençliğe yatırım geleceğe yatırımdır.” şiarı ile topluma olumlu katkılarda bulunacak gençler yetiştirmeyi hedefleyen gençlik merkezleri, onlara kendilerini ifade edebilmeleri ve hobilerini keşfedebilmeleri için eşsiz fırsatlar sunmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığının resmî sitesinde paylaşılan Performans Programı Raporlarına göre yıllara göre gençlik merkezine olan ilgi üye sayılarına da yansımaktadır.

Gençlik merkezlerinde gençlere yönelik pek çok temada atölyeler düzenlenmekte ve atölyeler çerçevesinde eğitimler verilmektedir. Bu atölyeler başlıca; Değerler Atölyesi, Dinî İlimler Atölyesi, İnovasyon Atölyesi, Kişisel Gelişim Atölyesi, Sosyal Bilimler Atölyesi, Dil Eğitimleri Atölyesi ve Güzel Sanatlar Atölyesi'dir. Bunlar arasında bağımlılıkla mücadelede önemli bir yeri olan Sağlıklı Yaşam ve Spor Atölyesi de bulunmaktadır.

Aynı zamanda gençlik merkezleri bünyesinde birçok faaliyet kulübü vardır. Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Kulübü, Güzel Sanatlar Kulübü, Bilim ve Teknoloji Kulübü, bunlar arasındadır. Sağlıklı Yaşam ve Spor Kulübü de 2018 yılından itibaren bağımlılıkla mücadele için gençlere yönelik faydalı çalışmalarını genişleterek devam ettirmektedir.

8.2.2. Gençlik Kamplarında Bağımlılıkla Mücadele

Gençlerin boş vakitlerini daha verimli geçirebilmeleri için çeşitli hizmetler sunan diğer mekânlar ise Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki gençlik kamplarıdır. Bu kamplar, mevsimlere göre dört dönem olarak yıl boyu gençleri ağırlamaktadır. Gençlik kamplarında sportif ve sanatsal faaliyetler ile birlikte gençlerin toplumsal dayanışmaya katkı sağlayabilecekleri yakın tarih, maneviyat, ahlaki ve insani değerler, vatan sevgisi, madde bağımlılığı gibi konuları kapsayan seminerler de düzenlenmektedir. Kamplarda 7 gün konaklayan gençlere, bulundukları ilin tarihî, kültürel ve doğal güzelliklerini de keşfetme imkânı sunmak için gezi programları da gerçekleştirilmektedir. Yeşil Temalı, Mavi Temalı ve Çadır Kampları olmak üzere üç ana tema altında gerçekleştirilen kamplara katılan gençlere değerler eğitimi, temel görgü kuralları, tarih ve medeniyet gibi pek çok eğitimin yanı sıra bağımlılıkla mücadele eğitimleri de verilmektedir.

Gençlik kamplarında eğitimlerin yanı sıra at biniciliğinden mini golfe kadar gençlerin eğlenceli vakit geçirebilecekleri aktiviteler bulunmaktadır. Gençlik kampları kapsamında, yine gençlerin kişisel birikimlerine katkı sağlayacak farklı tematik kamplar da düzenlenmektedir. 2023 yılında; Çadır Kampı, Siber Güvenlik Kampı, LYS Kampı, Umut Kampı, Sevgi Kampı, Anne-Kız Kampı, Baba-Oğul Kampı, Bilim Kampı, Ramazan Kampı, Engelsiz Kamp, Millî Mücadele Kampı, Sağlık Kampı, Sosyal İçerme Kampı, Sosyal Uyum Kampı, Yurtdışı Türkler Kampı, İslam İşbirliği Teşkilatı Gönüllülük Kampı, İslam İşbirliği Teşkilatı Genç Gönüllüler Kültürlerarası Öğrenme Paylaşım Kampı, İslam İşbirliği Teşkilatı Medya Eğitim Kampı, İslam İşbirliği Teşkilatı Gençlik Forumu Kampı ve Kitap Okuma Kampı, Şehit Aileleri Kampı gibi tematik gençlik kampları gerçekleştirilmiştir. Birçok başlık altında gerçekleştirilen tematik kamplar arasında, Bağımlılıkla Mücadele Kampları önemli bir yer tutmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Aşkın Bak, 2025 yılı bütçe görüşmeleri konuşmasında gençlik kamplarına da değinerek, 2024 yılında 220 bin gencin bu kamplarda ağırlandığını ifade etmiş ve önümüzdeki 3 yıllık süreçte ise bu sayıyı 1 milyona çıkarmayı hedeflediklerini vurgulamıştır.

Gençlik kamplarında bu yıl; yine dört dönem hâlinde toplam 42 bin 364 gencin ağırlanması hedeflenmekte ve yaz dönemi için 47 bin 758 gencin doğa ve deniz kamplarında bir araya getirilmesi planlanmaktadır. 2025 yılı ile birlikte gençlik kamplarında, yenilikçi eğitim projesi Temel Yaşam Becerileri Atölyeleri de pilot olarak seçilmiş 5 gençlik kampında uygulamaya alınmıştır. Gençlik kamplarının tamamına yaygınlaştırılması hedeflenen atölyelerde, gençlerin günlük yaşam içerisinde ihtiyaç duyabilecekleri; çadır kurma, tesisat bilgisi, ilk yardım ve basit yemek yapma gibi becerileri kazanmaları öngörülmektedir.

Türkiye genelinde; aktif 39 gençlik kampı bulunmaktadır. Kampların bulunduğu yerler; Afyon, Ankara, Antalya, Aydın, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, Hatay, İstanbul, Karabük, Kastamonu, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Manisa, Mersin, Nevşehir, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Eskişehir, Bilecik, Diyarbakır, Erzurum, Kırıkkale, Kütahya, Malatya, Bolu, İzmir ve Van illeridir.

8.2.3. Gençlik Projeleri Destek Programları

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından, gençlerin ihtiyaçları ve beklentileri göz önünde bulundurularak onların hem kişisel hem de sosyal gelişimlerine katkı sağlayarak potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyacak proje destek programları oluşturulmaktadır. Bu programlar sayesinde gençler, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayata daha etkin katılım sağlarken yenilikçi fikirlerin de önü açılmaktadır. Proje destek programları kapsamında STK'lar, üniversiteler ve öğrenci topluluklarının yanı sıra kamu kurum ve kuruluşlarınca hazırlanan projeler de desteklenmektedir. Destek programları hazırlanırken başlıca; eğitim, kültür, araştırma, sanat, girişimcilik, gönüllülük, sosyal uyum, gibi konularla birlikte Bakanlığın görev ve sorumlulukları çerçevesinde diğer konular; kalkınma planları, hükûmet programları ve stratejik planlarda yer alan hedefler ile öncelikli hususlar da dikkate alınmaktadır. Destek Programları kapsamında kritik bir öneme sahip olan ve hazırlanırken dikkate alınan konulardan biri de bağımlılıkla mücadeledir.

Gençlik Projeleri Destek Programları temelde, genç bireylerin evrensel ve insani değerler kazanarak vatanına bağlı, çevre duyarlılığı, bilgi ve öz güveni yüksek, toplumsal hayata aktif katılan kişiler olmalarını sağlayacak uygun zemini oluşturmayı amaçlamaktadır.

Toplumsal bir sorun niteliği taşıyan bağımlılık hakkında gençlerin bilinçlenmesinde ve faydalı alışkanlıklara yönelmesinde büyük rol oynayan proje destek programları bağlamında 2012-2020 yılları arasında 13 Gençlik Projeleri Destek Programı çağrısı yapılmış, 5 bin 114 program desteklenmiştir. Desteklenen projelerin başlıca temaları; sosyal uyum, mesleki eğitim, gönüllülük ve spor gibi başlıklarla birlikte gençler için en önemli gündemlerden biri olan bağımlılıkla mücadeledir. Gençlik Projeleri Destek Programları kapsamında, sosyal sorumluluk projeleri, kültürel etkinlikler, eğitim ve seminerler ile birlikte gönüllülük faaliyetleri gibi çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Gençlik Projeleri Destekleme Programlarına ayrılan bütçeler, Bakanlığın resmî sitesinde yayımlanan Performans Programı Raporlarında şöyle yer almaktadır.

Gençlik Projesi Destek Programları için Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından ayrılan bütçeler:

8.2.4. “Sosyal Medyadan Sosyal Meydana” Etkinliği

Gençlik ve Spor Bakanlığı himayesinde, 2022 yılından itibaren gençlerin sosyal medya bağımlılığını azaltmak ve onları toplumla birleşerek sosyalleşmeye teşvik edebilmek amacı ile 81 ilde eş zamanlı “Sosyal Medyadan Sosyal Meydana” etkinliği başlatılmıştır. Etkinlik kapsamında gençlerin, sportif, sosyal ve kültürel olmak üzere klavye aktivizmi yerine gelişimlerine olumlu katkı sağlayacak alternatif etkinliklere yönelmeleri için çeşitli faaliyetler düzenlenmektedir.

Proje, gününbirlik kış, bahar, yaz ve güz dönemlerinde, yılda 4 kez gerçekleştirilmektedir. Proje çerçevesinde düzenlenen etkinliklerde, stantlar kurularak gençlerin ilgisini çekecek; resim, ebru, hat, zekâ oyunları ve maket yapımı gibi faaliyetlere yer verilmektedir. Sanatsal ve kültürel faaliyetler ile birlikte gençlerin manevi yanlarını da besleyecek sokak hayvanları ve gönüllülük odaklı etkinlikler de bulunmaktadır.

Genç grupların zararlı bağımlılıklardan uzaklaşarak meydanlarda bir araya gelip faydalı alternatiflere yönelmelerini hedefleyen proje, başladığı günden beri büyük ilgi görmüştür. Her yaştan katılımın sağladığı etkinliklerde halk oyunları, tiyatro, skeç, konser gibi gösteriler düzenlenmiştir.

8.2.5. Gençlik Radyosu

Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde 2018 yılında kurulan ve teknik donanımı ile birlikte çalışmaların tamamlanmasından sonra Ocak 2019'da yayın hayatına başlayan Gençlik Radyosu, her yönüyle gençlere ait radyo olarak tanımlanmaktadır. Mottosu, "Aynı Frekanstayız" olan Gençlik Radyosu, gençlerin bir araya gelerek ortak paylaşımlarda bulunmalarını ve toplumsal hayata daha aktif katılmalarını amaçlamaktadır.

Gençlik Radyosu projesinin başlıca hedefleri şunlardır:

- ◆ Gençlerin kültür, sanat, müzik gibi alanlarda kaliteli ve faydalı içeriklerle buluşturulması,
- ◆ Sağlıklı yaşam, beslenme sağlığı, spor sağlığı gibi alanlarda gençlerin bilinçlendirilmesi,
- ◆ Gençlerin, 21. yüzyılın temel iletişim enstrümanları üzerindeki hâkimiyetinin artırılması.

Gençlik Radyosunun gençlerin gelişimine yönelik birçok hedefi bulunmaktadır. Bu hedefler arasında bulunan ve toplumsal dayanışma bakımından büyük rol oynayan bir diğer hedefi ise madde bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı, siber zorbalık gibi zararlı alışkanlıklar ile bunlarla mücadele hususunda gençleri bilinçlendirmektir.

Gençlik Radyosu, çalışmalarını gönüllülük esası kapsamında sürdürmekte ve içerik üretmekten montaja kadar pek çok iş gönüllü katılım sağlayan gençler tarafından yürütülmektedir. Gençlik Radyosu bünyesinde görev alan gençler, yapacakları görev doğrultusunda eğitim alarak bu bağlamda usta-çırak yöntemi ile becerilerini geliştirmektedirler. Gönüllü katılım sağlayan gençler aynı zamanda radyocu olarak yetişmelerine destek verecek başka eğitimlere de katılmaktadırlar. Gençlik Radyosunun başka gençlere ilham ve teşvik kaynağı olabilecek sosyal medya hesaplarına yine gönüllü gençler içerik üretmekte ve bu hesapları yönetmektedir. Gençlik Radyosu, 2022 yılı içerisinde 9 milyon 500 bin dinleyiciye ulaşmış olup canlı yayın kuşakları ve bant kuşakları ile 7/24 kesintisiz olarak yayın yaparak aylık dinleyici sayısını 1 milyonun üzerine çıkartmıştır.

8.2.6. “Spor ile Sosyal Uyum” Projesi

Gençlik ve Spor Bakanlığı Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından, 2019’dan 2021 yılına kadar yürütülen projenin tam adı, “Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum İçin Spor ile Sosyal Uyumu Güçlendirme Projesi”dir. Proje ayrıca, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (UOK)’nin kurmuş olduğu Olympic Refugee Foundation (ORF) tarafından sağlanan fonlarla desteklenmektedir. Spor ile Sosyal Uyumu Güçlendirme Projesi, ülkede yaşayan geçici ve uluslararası koruma

altında bulunan bireyler ile ev sahibi konumundaki toplum arasındaki sosyal uyumu spor vasıtasıyla desteklemeyi amaçlamaktadır. Geçici ve uluslararası koruma altındaki bireylere erişim sağlayarak risk altındaki bireylerin tespit edilip ilgili kurumlara yönlendirilmesi de bağımlılıkla mücadele kapsamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda Sosyal Uyum Projesi; 8-18 yaş aralığındaki çocuklar için çeşitli dallarda spor kursları düzenlemektedir. Bunun yanı sıra sürece aileler de dâhil edilerek genç grupların spor kültürü kazanmalarına ve çevreye duyarlı bireyler olarak yetişebilecekleri değerlerle bütünleşmelerine yönelik ücretsiz eğitimler verilmektedir.

Spor ile Sosyal Uyum Destekleme Projeleri çerçevesinde; 7 bin 200 gencin faaliyetlerden faydalanarak gençlik merkezleri ile de tanışmaları planmış, 21 bin 600 kişinin bağımlılıkla mücadelede farkındalıklarının artırılmış, risk altındaki bireylerin de koruma hizmetlerine yönlendirilmiş olması hedeflenmiştir. Tüm bu çalışmaların sonucunda 43 bin 940 kişiye doğrudan, 72 bin 960 kişiye dolaylı olarak ulaşılmıştır. Hem gençlerin hem de ailelerinin katılımıyla gerçekleştirilen seminerlerde özellikle güvenli internet kullanımı ve bağımlılıkla mücadele konuları ele alınmıştır.

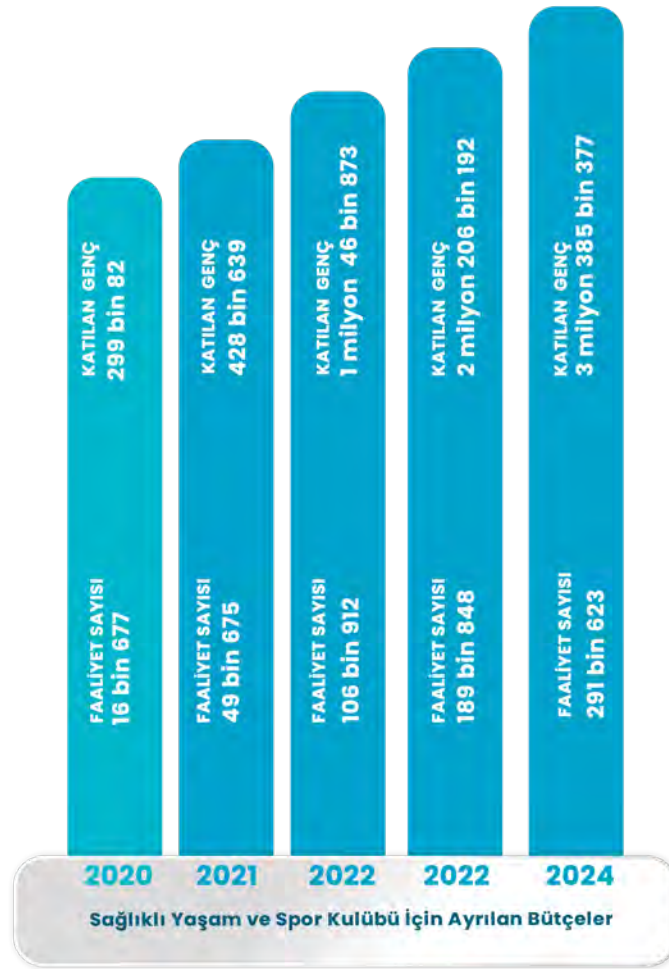

8.2.7. Sağlıklı Yaşam ve Spor Kulübü

Gençlik ve Spor Bakanlığının gençlik merkezleri bünyesinde yürüttüğü sağlıklı yaşam ve spor kulüpleri, gençlerin yaşamlarının merkezine sporu koyarak hem ruhsal hem de bedensel anlamda hayatı daha etkin bir şekilde yaşamalarını amaçlamaktadır. Kulüpler genel olarak sağlıklı yaşam çerçevesinde; doğa yürüyüşleri, bisiklet etkinlikleri, ilk yardım ve afet yönetimi faaliyetleri ile birlikte bağımlılıkla mücadele konusunda faydalı uygulamalar gerçekleştirmektedir.

Gençlik merkezlerinde “Sağlıklı Yaşam ve Spor Kulübü” kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler ve katılan gençlerin sayıları şöyledir:

8.2.8. Sosyal Bilimler Atölyesi

Gençlik merkezleri bünyesinde gerçekleştirilen bir diğer faaliyet “Sosyal Bilimler Atölyesi”dir. Atölye kapsamında gençlerin, hayatın her alanında nitelikli yetiştirmeleri, topluma, tarihe ve sanata farklı bir bakış açısı geliştirebilmeleri için eğitimler verilmektedir.

2018 yılında Sosyal Bilimler Atölyesi ile 6 bin 783 eğitim gerçekleştirilmiş ve bu eğitimlere 113 bin 415 genç katılmıştır. 2023 yılında ise gerçekleştirilen eğitim sayısı 8 bin 613’ü bulmuş ve eğitimlerden faydalanan genç sayısı da 15 bin 208’e ulaşmıştır.

8.2.9. “Sporla Kal Güvende Kal” Projesi

Bağımlılıkla mücadelede oldukça önemli bir yer tutan “Sporla Kal Güvende Kal Projesi”, İçişleri Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı desteği ile Radyo ve Televizyon Gazetecileri Derneği (RTGD) tarafından yürütülmektedir. Proje, genç grupların sigara ve alkol gibi sağlığa zararlı maddelere bağımlılıklardan korunmasına yönelik tedbirlerin teşviki ile alınan önlemlerin yaygınlaştırılarak artırılması amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda projenin ilk buluşması 18 Ocak 2018 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir.

Gençleri madde bağımlılığına karşı bilinçlendirmek ve farkındalıklarını artırmak için planlanmış projenin ikinci ayağı ise 600 üniversite öğrencinin katılımı ile 21 Şubat 2018 tarihinde İstanbul Öğrenci Yurdu’nda yapılmıştır. Projenin ikinci toplantısı olan ve bağımlılıkla mücadeleye destek için düzenlenen bu toplantıya Gençlik ve Spor Bakanı Osman Aşkın Bak’ın yanı sıra televizyon sunucusu Müge Anlı, millî sporcular Şahika Ercümen ve Rıza Kayaalp, sanatçı Ferman Akgül ile alanında uzman Bettina Koperman da katılmıştır.

“Sporla Kal Güvende Kal Projesi”nin üçüncü buluşması olan toplantı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın eşi Sayın Emine Erdoğan’ın katılımları ile 10 Şubat 2019’da yine Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Emine Erdoğan, gençlerin bağımlılıkla mücadeleye ve spora yönelmeleri gerektiğinin altını çizmiş ve her gün bağımlılıklara teslim olan hayatların sayısının arttığını, gencecik insanların bazen birtakım etkiler sonucu, sonu hiç de güzel olmayan yollara girdiğini ifade etmiştir. Emine Erdoğan “Hepiniz sanatın bir dalıyla meşgul olun, bir spor türüyle mutlaka ilgilenin” diyerek gençlerin bedenlerini sporla güçlendirmeleri gerektiğinin altını çizmiş, “Spor sadece bedeni gelişiminizi değil, karakter gelişiminizi de olumlu etkiler.” şeklinde konuşmuştur.

8.2.10. “Bağımlı Olma Sporcu Ol” Programı

Bağımlılıkla mücadele kapsamında başlatılan “Bağımlı Olma Sporcu Ol” adlı program, özellikle sporun gençlerin bu tür zararlı alışkanlıklardan uzak kalmasındaki önemini vurgulamaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri ve

spor federasyonlarının katkısı ile düzenlenen program çerçevesinde, özellikle risk grubu olarak görülen gençlerin topluma faydalı bireyler olarak kazandırılmaları için alanlarında uzman antrenörler eşliğinde okullarda aldıkları sportif eğitimler ile zararlı alışkanlık ve bağımlılıklardan uzak kalmalarına katkı sağlanmaktadır.

Bağımlılıkla mücadele, Bağımlı Olma Sporcu Ol programının en temel amaçlardan biridir. Gençleri psikolojik olarak hayata hazırlamak ve sporun birleştirici ruhu ile vatan ve bayrak sevgisini gençlerde oluşturmak için önemli bir çalışmadır. Program çatısı altında verilen eğitimlerden bazıları; riskli bölgelerin tespit edilmesi, antrenör ve aile eğitimi, sportif branşların seçimi şeklinde sayılabilir.

8.2.11. “Spor ile Hayata Bağlan” Etkinliği

Gençlik ve Spor Bakanlığı koordinasyonunda bağımlılıkla mücadelede riskli bölgeler belirlenerek buradaki gençlerin spora teşvik edilmesi ve bilgisi olmayanların farkındalığının artırılması için 2017-2018 yılları arasında Ankara Altındağ'da Spor ile Hayata Bağlan etkinliği düzenlenmiştir. Gençlere en az bir spor branşına yönelme alışkanlığı kazandırmak için hayata geçirilen projenin, ülke geneline uygulanması hedeflenmiştir. Projenin açılış maçında; Bakanlık bürokratları, veteran futbolcular ve Altındağ'daki spor kulüplerinin yöneticilerinden oluşan karma takımlar mücadele ederek bağımlılıkla mücadeleye dikkat çekmişlerdir. Etkinlik kapsamında bölgede yer alan spor kulüplerince futbol takımları oluşturulmuş ve bu takımlar 3 ay süreyle antrenmanlarını yaparak 18 takımın bulunduğu turnuvalara katılmışlardır. Oluşturulan takımlara Bakanlık tarafından spor malzeme desteğinin yanı sıra dezavantajlı bölgelerde risk altındaki grupların ailelerine de gıda yardımları yapılmıştır.

8.2.12. Futbolun Ustaları Geleceğin Yıldızlarıyla Buluşuyor

“Futbolun Ustaları Geleceğin Yıldızlarıyla Buluşuyor” projesi, Gençlik ve Spor Bakanlığının Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan gençlerin spora teşviki için ülke futbolunun “efsane” isimleriyle buluşmaları için planlamış olduğu bir çalışmadır. Proje kapsamında; Tanju Çolak, Hami Mandıralı, Ali Gültiken, Semih Yuvakuran ve Hasan Vezir gibi isimlerin de aralarında bulunduğu eski futbolcular, Van’da gençlerle buluşmuş ve ardından Hakkari’de halı saha maçına çıkmışlardır.

Bingöl’de caddelerde gezen, gençlerle çay bahçesinde çay içen futbolcular, gençlere futbol topu dağıtmışlardır. Bağımlılıkla mücadele için gençlerin zararlı alışkanlıklar yerine spora özenmelerini sağlamayı amaçlayan proje ile 13 Ağustos – 6 Kasım 2014 tarihleri arasında, 8 millî futbolcu; Van, Kars, Hakkari, Şırnak, Muş, Siirt, Siirt-Kurtalan, Batman, Iğdır, Mardin, Mardin-Midyat, Bingöl, Ağrı, Ağrı-Doğubayazıt, Bitlis, Bitlis-Tatvan ve Elazığ’a ziyaretler gerçekleştirmişlerdir.

Gençlerin ideallerini gerçekleştirme sürecinde farkındalık oluşturmak ve bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltılıp, fırsat eşitliğinin sağlanmasının yanı sıra kötü alışkanlıklardan korunarak spora teşvik edilmesi amacıyla yapılan programlarla yaklaşık 70 bin gence ulaşılmıştır.

8.2.13. Akademik Gençlik Serisi

Gençlerin zararlı alışkanlıklardan uzak kalarak yeni fikirler üretmelerini, bilime katkı sunabilmelerini desteklemek için akademik camianın katkılarıyla; gönüllülük, siyaset, iletişim ve sosyal medya, kent ve göç, medeniyet, gençlik ve bağımlılık olmak üzere 6 konuda Akademik Gençlik kitap serisi hazırlanmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Proje kapsamında, başlıklar altında derlenen makaleler ile gençlerin gündemdeki toplumsal olaylara bilimsel bakış açısıyla yaklaşmaları ve akademik birikimlerini besleyerek ülkenin dönüşümüne yeni fikirlerle ortak olmaları amaçlanmaktadır. Gençlik Serileri başlığı altında düzenli olarak gerçekleştirilen tematik program ve zirveler, gençlerin ihtiyaçları ile katılım motivasyonu göz önüne alınarak belirlenmektedir. Programlarda yer alan konuşmacı ve eğitimci, alanlarında uzman kişilerden oluşmaktadır. Bu bağlamda gençler için kapasite ve tecrübe artışı hedeflenerek zararlı bağımlılıklar yerine meslek edinme süreçleri hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

8.2.14. Sokaklar Bizim

Gençlik ve Spor Bakanlığının, il ve ilçe müdürlükleri başta olmak üzere ilgili kurumların katkılarıyla hayata geçirdiği “Sokaklar Bizim” projesi gençlerin zararlı alışkanlıklar edinmek ve tehlikeli mekânlarda bulunmak yerine sokaklarda özgürce spor yapıp oyun oynayabilmelerini hedeflemektedir. Projeye, uygun okul bahçeleri ile sokak ve meydanlarda gençlere alan açmaya çalışılarak riskli bölgeler tespit edilmekte, paydaşlar

belirlenmekte, uygun alanlar bulunmakta ve sportif oyunlar hazırlanmaktadır. Bakanlık, gençlerin projeye yönelik malzeme ihtiyaçlarını da karşılamakta ve gerekli desteği vermektedir. Gençlerin spora ve sokak oyunlarına yönlendirilmesi, onları kötü alışkanlıklara iten arka sokaklardan uzaklaşmalarına katkı sağlayacaktır. Proje çerçevesinde, çeşitli illerde okullar arası “Sokaklar Bizim Kupalar Bizim” sloganıyla basketbol ve futbol turnuvaları da düzenlenmiştir.

8.2.15. “Kapılar Kapanmasın” Projesi

Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı iş birliği ile ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlü genç grupların özgürlüklerinin kısıtlandığı süreçte sosyal hayattan koparak zararlı alışkanlık ve bağımlılıklara yönelmelerini önlemek amacıyla “Kapılar Kapanmasın” projesi hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında, kişilerin cezaları bitip sosyal hayata katıldıklarında topluma yeniden adaptasyonlarını kolaylaştırmak ve yeniden suç işleme eğilimlerini azaltıp spor gibi daha faydalı uğraşlara yönlendirilmeleri amaçlanmaktadır. Proje ile ceza infaz kurumalarına; masa tenisi masası, masa tenisi filesi, masa tenisi raketi, masa tenisi topları ile birlikte futbol, voleybol gibi çeşitli spor dallarında spor malzemesi desteği verilmiştir.

Etkinlik ve spor faaliyetlerinin yanı sıra genç tutuklulara yönelik rehberlik danışmanlık hizmeti de verilmektedir. 2018 yılında projeden, Çocuk Eğitim Evi Müdürlüğünden 152 ve Çocuk Kapalı Cezaevi Müdürlüğünden 300 genç yararlanmıştır.

Ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde 2024 yılı içerisinde sosyal, kültürel, sportif ve gönüllülük gibi 67 faaliyet düzenlenmiş ve 5 bin 795 hükümlü, yükümlü ve tutuklu gencin katılımı sağlanmıştır.

8.2.16 “Gönül Bağı” Etkinlikleri

Gençlik ve Spor Bakanlığı, gençlerin paylaşma ve empati duygularını besleyerek toplumsal dayanışmaya katkılarının artırılması amacıyla “Gönül Bağı” projesi başlatmıştır. Proje kapsamında; illerde Oyuncak Bağı, Isıtan Eller, Hayata Renk Kat ve Yalnız Değilsiniz konulu çeşitli kampanyalar gerçekleştirilmiştir. Gençlerin ihtiyaç sahibi çocukların ve vatandaşların gönüllerine dokunarak el ele gerçekleştirdikleri sosyal sorumluluk etkinlikleri, onların kötü alışkanlıklardan uzaklaşmalarına, manevi duygularını geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Gönül Bağı etkinlikleri, gençlerin okul dışı zamanlarında bağımlılık ortamlarına çekilmeleri yerine psikolojik ve ahlaki yönlerinin geliştirilmesini hedeflemektedir.

Gönül Bağı etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen sosyal sorumluluk faaliyetlerine, Gençlik ve Spor Aydın İl Müdürlüğüne bağlı Kuşadası Yurt Müdürlüğü öğrencilerinin gerçekleştirdiği “Oyuncak Bağı” kampanyası, çok güzel bir örnektir. Gençler, içinde oyuncak, kitap, eğitici materyaller bulunan malzeme kolilerini Bitlis’in Güroymak ilçesi Kekliktepe İlkokulu ve Anaokulu öğrencileri için hazırlamışlardır. Gönüllü gençler, çocuklara hizmet ettiği ve kalplerine dokundukları için projeden mutluluk duyduklarını söylemişlerdir. Yine Gönül Bağı etkinlikleri kapsamında, Bitlis Kredi ve Yurtlar Kurumu Erkek Öğrenci Yurdu öğrencileri ihtiyaç sahibi ailelerin evlerinin boya ve bakım işlerini gönüllü gerçekleştirmişlerdir.

8.2.17. Gençlik Araştırmaları Dergisi

Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, Gençlik Araştırmaları Dergisi (GAD), 2013 yılında yayın hayatına başlayan ve yılda 3 sayı yayımlanan akademik ve uluslararası hakemli dergidir. Dergi, “gençlik” konulu bilimsel çalışmaları işlemektedir. Gençlerin akademik birikimleri, kültürel donanımları ve toplum içerisindeki ilerlemeye katkıları olan bu proje, bağımlılıkla mücadele için de önemli bir adımdır. Bu bağlamda gençler, dikkatlerini zararlı alışkanlıklar yerine bağımlılıkla mücadele ve diğer birçok konuda farkındalıklarını arttıracak kaynağa yönelmişlerdir. “Gençlik ve Gönüllük” gibi özel sayılarının da bulunduğu Gençlik Araştırmaları Dergisi’nde yayımlanan makaleler; değişen dünyada gençlik ve değerler, Türkiye’de gençliği etkileyen bazı unsurlar, gençlerin toplumsal katılımı, gençlik ve kuşak çatışması, gençlerin spor ilişkileri, gençlik hizmetleri gibi genç odaklı birçok önemli başlığı ele almaktadır. Bu konular arasında en kritik olanlardan biri de gençlik ve bağımlılıktır. Gençlik Araştırmaları Dergisi, gençlere yönelik özgün ve bilimsel çalışmalara ortak bir mecra olarak gençlik gündemi ile alakalı nitelikli tartışmalar oluşturmayı amaçlamaktadır. Derginin Türkiye’de gençlik hizmet ve politikalarının gelişimine katkı sağlaması da hedeflenmektedir.

GENÇLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ ÖZEL SAYISI "GENÇLİK VE GÖNÜLLÜLÜK"

8.2.18. Anadolu'nun İzinde Evliya Çelebi Ulusal Programları

“Anadolu’nun İzinde Evliya Çelebi Ulusal Programları” Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından, gençlerin boş zamanlarını daha verimli geçirerek her türlü bağımlılıktan korunmaları için hayata geçirilmiştir. Proje, gençler aralarındaki birlik ve dayanışmayı artırmanın yanı sıra ülkelerindeki kültürel değerleri yerinde görerek tecrübelerini

arttırmayı amaçlamaktadır. Gençler, bu geziler ile tarih, kültür ve medeniyet bilinçlerine katkı sağlarken aynı zamanda kardeşlik bağlarını da güçlendirerek arkadaşlık kurmaktadır.

8.2.19. Yükseköğretim Öğrencilerine Yönelik Farkındalık Çalışmaları

Yükseköğretim kurumlarında düzenlenen bağımlılıkla mücadele eğitimleri, öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve bağımlılık konusunda farkındalık oluşturulması açısından oldukça önemlidir. Bu eğitimlerin temel amacı, öğrencilerin psikolojik, sosyal ve fiziksel sağlıklarını koruyarak bağımlılık yapıcı maddelerden uzak durmalarını sağlamaktır. Üniversitelerde gerçekleştirilen bağımlılıkla mücadele seminerleri ve eğitimlerinde, öğrencilere bağımlılık hakkında bilgi sunularak erken tanı ve müdahale yöntemleri açıklanmakta; psikologlar, uzmanlar ve bağımlılık alanında deneyimli profesyoneller tarafından öğrencilere bağımlılıkla mücadelede nasıl destek olabilecekleri anlatılmaktadır. Bunların yanı sıra bazı üniversitelerde bağımlılıkla mücadeleye yönelik öğrenci kulüpleri ve toplulukları bulunmaktadır. Bu gruplar, öğrencilere destek vermekle birlikte bilinçlendirme faaliyetlerinde bulunmakta ve öğrenciler arasında dayanışmaya katkı sunmaktadır.

Ülkemizde son zamanlarda önemli bir gündem hâline gelen bağımlılık ve uyuşturucu ile mücadele kapsamında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yükseköğretim kurumlarına yönelik düzenlenen bağımlılıkla mücadele eğitimleri, gençleri bağımlılıkla mücadele konusunda bilinçlendirmeyi ve farkındalık oluşturmayı amaçlayan çeşitli program ve etkinliklerden oluşmaktadır. Aynı zamanda Bakanlık ve Türkiye Yeşilay

Cemiyeti arasında imzalanan protokol dâhilinde gençlik merkezleri, gençlik liderleri, Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda kalan öğrenciler başta olmak üzere özellikle gençlere yönelik “Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi” planlanmıştır. Gerçekleştirilen 468 eğitim faaliyeti ile 17 bin 630 gence ulaşılmıştır.

8.2.20. Antrenör ve Eğiticilere Yönelik Eğitimler

Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki gençlik merkezleri, yurtlar, spor merkezleri, il ve ilçe müdürlükleri kapsamında; sosyal çalışmacı, psikolog, gençlik lideri, yurt eğitim sorumlusu kadrolarında gençlere doğrudan hizmet veren çalışanlara, bağımlılıkla mücadelede yaşanabilecek sorunların çözümü konusunda eğitimler verilmektedir. Bu kapsamda 2023 yılında, 420 personel bu eğitimleri almıştır. Program, 2015 yılında başlatılmıştır.

Bakanlık merkez binada 7 Aralık 2018 tarihinde Uzaktan Eğitim Portalı aracılığı ile “Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi” gerçekleştirilmiş ve eğitimlere şube müdürleri, tesis amirleri ve sportif eğitim uzmanlarından 1.000 kişi katılmıştır. Yine 2018-2019 yıllarında bağımlılıkla mücadele için sporcu eğitim merkezlerinde (SEM) ve Türkiye olimpiyat hazırlık merkezlerinde (TOHM) verilen farkındalık eğitimlerine 1.500 sporcu, Bakanlık bünyesinde görev yapan 2 bin 195 personel olmak üzere toplam 326 bin 547 kişi katılmıştır. Gençlik ve Spor il, ilçe, şube, yurt ve gençlik merkezi müdürleri, sportif eğitim uzmanları, antrenörler, yurt eğitim sorumluları, yurt yönetim memurları ve diğer personel dâhil olmak üzere toplam 29 bin 414 kişiye “Bağımlılıkla Mücadele

Farkındalık Eğitimi” verilerek, söz konusu personelin bağımlılıklar konusunda bilinç düzeylerinin artırılması hedeflenmiştir.

Yine Bakanlık bünyesinde çalışan psikolog, spor psikoloğu ve sosyal çalışmacılara yönelik Yeşilay iş birliğiyle gerçekleştirilen Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Formatör Eğitimi, bağımlılıklar konusunda yetkinliklerinin artırılmasını ve katılımcıların görev yerlerinde temas ettikleri kitlelere bağımlılıkla mücadele eğitimi vermelerine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında, Bakanlığa bağlı, psikolog, spor psikoloğu ve sosyal çalışmacılardan oluşan 520 personele Yeşilay iş birliği ile “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Formatör Eğitimi” verilmiştir.

8.2.21. Bağımlılıkla Mücadelede Sporcu Eğitim Merkezleri

Sporcu merkezleri ve bağımlılıkla mücadele, birbirini tamamlayan iki önemli konudur. Spor, fiziksel ve zihinsel sağlığı iyileştirici bir etkiye sahip olup bağımlılıkla mücadelede de etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu merkezler spor dallarına göre spora başlama çağında olanların eğitimlerini de aksatmayacak şekilde üst düzey sporcu olarak yetiştirmelerini sağlayan mekânlardır. Bu kapsamda başarılı sporcular yetiştirerek ülke genelinde sporcu altyapısını oluşturmak hedeflenmektedir.

Sporcu merkezleri, profesyonel sporcuların eğitildiği yerler olmanın ötesinde, bağımlılıkla mücadele eden bireyler için rehabilitasyon ve tedavi amaçlı da kullanılabilir. Spor, fiziksel sağlığı iyileştirmenin yanı sıra psikolojik ve sosyal iyileşme süreçlerine de katkıda bulunarak bağımlılıkla mücadele edenlere yarar sağlamaktadır. Sporcu Eğitim Merkezi ve Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde 148 sporcuya eğitim verilmiş, faaliyetlerle 200 binden fazla personele ulaşılmıştır.

1987-1988 yıllarında Güreş Eğitim Merkezleri adıyla Denizli, Tokat, Sivas ve Bolu illerinde kurulan bu mekânlar 204 öğrenciye sahipken, güncel adı “Sporcu Eğitim Merkezleri” 2002 yılında 28 merkeze ulaşmıştır. 2022 itibarıyla Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde 49 merkezle faaliyetlerini sürdürmektedir. Sporcu eğitim merkezlerinin 81 ilde faaliyet gösterecek şekilde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

8.2.22. “Şehirler ve Kültürler” Projesi Kapsamında Bağımlılık Temalı Etkinlikler

1 Ağustos-7 Eylül 2014 tarihleri arasında 14-24 yaş grubu gençleri kapsayan “Şehirler ve Kültürler” projesi, gençlerin ülkenin doğal güzelliklerini keşfederek muhteşem tarihini ve kültürel değerlerini öğrenmeleri için hayata geçirilmiştir. 2014 yılında çeşitli illerden 24 bin 156 gencin katılımı ile gerçekleşen proje ile müzeler, ören yerleri, barajlar, göller, doğal ve tarihî yerler gezilmiştir. Bunların yanı sıra gençler için spor aktiviteleri, yöreye özgü atölye çalışmaları, şiir, tiyatro, müzik dinletileri düzenlenmiştir. Büyük ilgi gören proje 2016 yılında kontenjan artırılarak yeniden yapılmıştır. Programda gençleri bir araya getiren faaliyetlerin arasında bağımlılıkla mücadele seminerleri de yer almaktadır.

8.2.23. Türk Halk Müziği ve Halk Oyunları Yarışmaları

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlerin ilgilerini çekerek kültürel birikim ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen kulüp, dernek, kurum ve kuruluşlar arası Türk Halk Müziği ve Halk Oyunları Yarışmaları, 15-20 ve 21-30 yaş olmak üzere iki farklı yaş grubunda yapılmaktadır. 2014 yılı için yeniden düzenlenecek yarışmanın formatının belirlenmesi için Ankara'da bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu yarışmalarla, gençlere kültürlerini özümsetmek, ülke barışına katkı sağlamak ve onları zararlı alışkanlıklardan koruyarak faydalı uğraşlara yönlendirmek amaçlanmaktadır.

8.2.24. Yeşilay Bisiklet Turu

Yeşilay, Türkiye’de alkol, sigara, madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklarla mücadele amaçlı birçok etkinlik ve organizasyon düzenlemektedir. Yeşilay Bisiklet Turu, bağımlılıkla mücadeleye dikkat çekmek, farkındalık yaratmak ve sağlıklı yaşamı teşvik etmek amacıyla düzenlenen etkinliklerden biridir. Bu kapsamda 2011 yılından itibaren düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Türkiye genelinde bütün Yeşilay şubeleri, Yeşilay spor kulüpleri ve gönüllülerin katkılarıyla, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Türkiye Bisiklet Federasyonu iş birliğiyle düzenlenen bisiklet turları festival havasında gerçekleşmektedir. 2025 itibarıyla da İstanbul’da her ay Yeşilay Tarihî Yarımada Bisiklet Turu ve Yeşilay Caddebostan Bisiklet Turu organize edilmeye başlamıştır. Yeşilay bünyesinde düzenlenen bisiklet turları, bağımlılıkla mücadele çalışmalarını destekleyen ve nitelikte sağlıklı yaşam bilincini yaygınlaştıran önemli bir projedir.

8.2.25. Yeşilay İzcilik Kulübü

Yeşilay İzcilik Kulübü, Türkiye Yeşilay Cemiyeti ve Türkiye İzcilik Federasyonu (TİF) iş birliğiyle kurulmuştur. Kulüp, izcilik faaliyetleri aracılığıyla gençlerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerini desteklemeyi hedeflemektedir. Yeşilay İzcilik Kulübü, bağımlılıkla mücadele ve sağlıklı yaşam bilinci oluşturma amaçları doğrultusunda gençleri alkol, sigara, madde kullanımı gibi zararlı alışkanlıklara karşı bilinçlendirmeyi ve onların bu alışkanlıklardan uzak durmalarını amaçlamaktadır. Kulüp bu kapsamda; doğa kampları, sosyal sorumluluk projeleri, yarışma ve çeşitli aktivitelerle birlikte bağımlılıkla mücadele farkındalık konusu da dâhil olmak üzere eğitici seminerler gerçekleştirmektedir. 9 hafta boyunca devam eden kulüp eğitimlerinde daha çok zararlı alışkanlıklar üzerinde durulmaktadır.

8.2.26. Millî Ağaçlandırma Günü Kapsamında Gençlere Yönelik Fidan Dikim Etkinlikleri

Bağımlı gençlerle yönelik fidan dikim etkinlikleri, gençlerin çevreyle bağ kurmalarını ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu tür etkinlikler, gençlerin hem fiziksel hem de duygusal iyileşmelerine katkıda bulunurken aynı zamanda çevre bilincini artırmaktadır. Fidan dikme gibi doğayla ilgili etkinlikler, gençlere bağımlılık yapıcı maddelerden uzaklaşmaları için alternatif bir uğraş sunar. Doğada vakit geçirmek, bağımlılıkla mücadelede önemli bir araç olmaktadır.

2023 yılında Millî Ağaçlandırma Günü etkinlikleri çerçevesinde “Geleceğe Nefes, Cumhuriyete Nefes” sloganıyla Orman Genel Müdürlüğü iş birliğinde 81 ilde eş zamanlı fidan dikme etkinlikleri düzenlenmiştir. Katılımcılar, önceden belirlenen alanlarda toplanmış ve oluşturulan Cumhuriyet ormanlarında binlerce fidan dikmiştir. Dikilen fidanların bakımı ve takibi gençlere verilerek onların bağımlılıklardan uzaklaşıp hayatın içinde faydalı alışkanlıklar ve sorumluluk bilinci kazanmalarına katkı sağlanmaktadır.

8.2.27. DENEYAP Teknoloji Atölyeleri ve Millî Teknoloji Atölyeleri

Yetenekli gençlerin, ülkenin teknolojik ilerlemesine katılımlarını sağlamak, yerli ve millî üretim odaklı girişim ve Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla bir grup genç girişimci ve genç profesyonel tarafından kurulan Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı, ülkenin Türkiye'nin millî teknoloji hamlesine katkı vermeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda, bünyesinde barındırdığı proje, DENEYAP teknoloji atölyeleri 3 ülkede ve 81 ilde 138 atölye ile faaliyetlerini sürdürmektedir. DENEYAP Teknoloji Atölyeleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından da desteklenmektedir. Ortaokul ve liseye başlangıç çağındaki gençler, eğitim modeli 2 yıl ders, 1 yıl ise uygulama projesi olmak üzere toplam 3 yıl olarak tasarlanan bu atölyelerde; tasarım-üretim, robotik-kodlama, elektronik programlama, yazılım teknolojileri, havacılık ve uzak teknolojileri gibi alanlarda eğitimler almaktadır.

Yine gençlerin geleceği kurma sürecine dâhil olmalarına, millî teknolojiler geliştirerek proje üretmelerine destek olmak amacıyla 81 ilde millî teknoloji atölyeleri kurulması hedeflenmektedir. Proje, ortaokul, lise, üniversite, yüksek lisans, doktora öğrencileri ve mezunlarını kapsamaktadır. Üniversitelerde ve TÜBİTAK destekli bilim merkezlerinde millî teknoloji atölyeleri kurularak bilim ve teknoloji yarışmalarına katılım sağlayacak takımlara makine, teçhizat ve sarf malzeme desteği sağlanacaktır.

Teknoloji bağımlılığı, gençler arasında giderek daha yaygınlaşan bir sorun olup bireyleri sosyal, duygusal ve psikolojik açılarından etkilemektedir. Bu tür atölyelerde gençler, öğrenirken eğlenmekte, aynı zamanda problem çözme becerilerini geliştirmektedirler. DENEYAP teknoloji atölyeleri ve millî teknoloji atölyeleri, gençlerin teknolojiye ilgisini yapıcı bir şekilde yönlendirerek onların bağımlık eğilimini azaltmaya yardımcı olmaktadır.

8.2.28. TÜBİTAK Bilim Kampları

TÜBİTAK ile Gençlik ve Spor Bakanlığı iş birliğinde gerçekleştirilen TÜBİTAK bilim kampları, gençleri temel bilimlerle buluşturarak fizik bilimini keşfetmelerini sağlamaktadır. 2024 yılında 7 bölgede gerçekleştirilen 7 kamp kapsamında, 404 genç proje tabanlı uygulamalara katılmıştır. Bu etkinliklerde gençlerin, bilime sevgisi güçlendirilerek geleceklerinin şekillenmesine katkı sunulmaktadır. 2025 yılında 9 bilim kampı planı ile Türkiye'nin her köşesindeki öğrencilere ulaşmak ve bilim farkındalığını artırmak hedeflenmektedir.

Gençlerin bilinçli ve aktif olarak bilimsel projelere katılmaları, onları olumsuz alışkanlıklardan uzak tutmaya yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda bilim kamplarında verilen eğitim süreçleri; öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirmelerine, yaratıcılıklarını artırmalarına imkân sağlamaktadır. Ayrıca onların zihinlerini meşgul ederek bağımlılık yapan maddelere ilgilerini azaltmaktadır.

8.2.29. Bilim Genç Web Sitesi

Bilim Genç web sitesi, TÜBİTAK tarafından 13 ve üzeri yaş grubuna yönelik bilim iletişimi faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen bir uygulamadır. Siteyle, gençlerin bilimin yaşamlarının bir parçası olduğunu fark etmeleri ve evrene meraklarını canlı tutmaları amaçlanmaktadır. Burada bilim ile gençleri buluşturan iletişim etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Bilim Genç web sitesinde, dijital teknolojilerin doğru kullanım yöntemlerinin, yanlış kullanımının olumsuz etkilerinin yanı sıra video oyunu bağımlılığı, dijital tembellik gibi önemli konular hakkında da videolu söyleşi ve yazı formatında içerikler bulunmaktadır. Bilim Genç'te yayımlanan; "Sosyal Medya Kullanımı ve Depresyon İlişkisi", "Ekran Bağımlısı mısınız?", "Video Oyun Bağımlılığı Hastalık Olarak Kabul Edildi", "Dijital Teknolojiler Bağımlılık mı, Gereklilik mi?" başlıklı yazılar popüler bilim yazılarından bazılarıdır. Bilim Genç, gençlerin bağımlılıkla mücadele etmelerine yardımcı olmak için bilimsel yaklaşımlar, bilimsel bilgiler, bağımlılıkların nedenleri, beyin üzerindeki etkileri gibi bağımlılıkla mücadelede stratejik konular üzerinde durarak gençlerin farkındalıklarını artırmak için kritik rol oynamaktadır.

8.2.30. Bilim Merkezleri Faaliyetleri

TÜBİTAK, Türkiye genelindeki 35 bilim merkezi ile gençlere yönelik düzenlediği çeşitli faaliyetler kapsamında atölyeler, sergiler ve etkinliklerle bağımlılıkla mücadelede bilimsel farkındalığı artırarak bilinçli bireyler yetişmesine katkı sağlamaktadır. TÜBİTAK bilim merkezleri yıllar içerisinde sayılarını artırarak bilim kültürünü toplumda yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Bilim merkezleri bünyesinde, astronomi, uzay ve havacılık, doğa bilimleri, matematik, tasarım, teknoloji ve robotik kodlama gibi farklı temalarda düzenlenen atölyelerde, sergi ve planetaryumlar yapılmakta ve her yıl milyonlarca genç ziyaretçiye ilham olmaktadır.

TÜBİTAK bilim merkezleri, gençleri bilimle tanıştırmayı, bilime ilgiyi artırmayı ve toplumda farkındalık yaratmayı hedefleyen önemli yapılardır. Bu kapsamda gençlerin zararlı alışkanlıklardan uzaklaşarak bu merkezlerde bilime özenmeleri bağımlılıkla mücadele adına büyük bir adımdır.

8.2.31. TÜBİTAK Destekleme Programları

TÜBİTAK, gençlerin yaratıcı ve yenilikçi fikirleri için çeşitli destekleme programları gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda 2007 yılından itibaren okul öncesi çocuklarından lisans öğrencilerine, öğretmenlere, toplumun farklı kesimlerine yönelik çağrıda bulunmaktadır. Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı ile klasik eğitim kılıpları yerine öğrencilerin doğayla iç içe olarak bilime yaklaşımları amaçlanmaktadır.

Yenilikçi Eğitim Uygulamaları Destekleme Programı ise 2012 yılında başlatılmış olup o günden bu yana öğrenci ile öğretmenlere inovatif yaklaşımların, yöntem ve tekniklerin kazandırılması hedeflenmiştir. Programın başlatıldığı günden beri yapılan çağrılar ile öğretmenlere bilimsel ve yenilikçi öğrenme teknikleri aktarılmakta, öğrencilerin de bilime yönelik hayalleri ile geleceklerini şekillendirmeleri amaçlanmaktadır.

2013'ten itibaren 5-12. sınıf öğrencileri TÜBİTAK Bilim Fuarları Destekleme Programı ile çeşitli tematik konularda projeler hazırlayarak sergilemektedirler. Fuarlar ile öğrencilerin bilimi eğlenerek öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Program kapsamında 2024-2025 dönemine ait 63 tematik konu yer almaktadır. Bu konulardan biri de "Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele" temasıdır. Tema altında; biyolojik, davranışsal ve psikolojik bağımlılık türlerini ele alan ve teşhis ile tedavide yeni yöntemler geliştirmeye odaklı projeler desteklenmektedir.

Bilim Şenlikleri Destekleme Programı kapsamında toplumu bilim ile ortak paydada bir araya getirmek amaçlanırken, Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsayıcı Toplum Uygulamaları Destekleme Programı ile özel gereksinimli bireylerin de sosyal hayata kaynaştırılması hedeflenmektedir.

TÜBİTAK, yine toplumda bilim farkındalığını artırmak ve bilim okuryazarlığını desteklemek için bilim söyleşileri düzenlemektedir. Bu kapsamda uzman bilim insanları öğrencilerle buluşturularak bilimle büyüyen nesillerin yetişmesi amaçlanmaktadır. Söyleşiler, bağımlılıkla mücadelede büyük katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda 2023-2024 döneminde farkındalık oluşturmak amacıyla ve bağımlılıkla mücadele temasıyla madde, alkol, tütün ürünleri ve teknoloji bağımlılığı olan 121 söyleşi gerçekleştirilmiştir.

2024 yılında yeni açılan proje destek çağrısı olan Ulusal ve Uluslararası Yarışma/Etkinlik Katılım Desteği programı ile TÜBİTAK, gençlerin ulusal ve uluslararası bilim ve teknoloji alanındaki yarışmalara katılarak hem ülkeyi temsil etmeleri hem de özgüvenlerinin gelişmesi için onlara destek sağlamaktadır.

TÜBİTAK, destek programları ve bilim söyleşileri ile gençlerin bilime, doğaya, teknolojiye ilgilerini artırmayı hedeflemektedir. Böylece gençlerin boş vakitlerini zararlı alışkanlıklar yerine toplum ve kendi gelecekleri için faydalı alanlara yönlendirmelerine ve dolayısıyla bağımlılıkla mücadelede önemli katkı sağlamaktadır.

8.2.32. Devlet Teşvikleri Tanıtım Günleri

Millet ve devlet arasındaki iletişimi geliştirmek, gençlerle devlet arasındaki etkileşimi artırmak ve aralarındaki gönül bağını güçlendirmek amacıyla “Geleceğin Burada, Devletin Senin Yanında” sloganıyla Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı koordinasyonunda organize edilen Devlet Teşvikleri Tanıtım Günleri düzenlenmektedir.

Tanıtım günlerinde bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı ofisleri, Cumhurbaşkanlığına bağlı kuruluşlar, emniyet, jandarma, sahil güvenlik, üniversiteler ve çeşitli kurumların stant açtığı etkinliğe öğrenciler ve aileler ilgi göstermektedir. Stantlarda kurumların burs, hibe, fon, kredi destekleri ve staj programlarıyla ilgili bilgi alan katılımcılar, çeşitli simülasyon ve etkinlik alanlarında söz konusu birimlerin uygulamalarına eşlik etmektedir.

Yolculuğuna 2021’de başlanan ve Türkiye’nin pek çok şehrinde düzenlenen Devlet Teşvikleri Tanıtım Günleri kapsamında şimdiye kadar 1 milyondan fazla gençle bire bir temas sağlanmıştır.

Devlet Teşvikleri Tanıtım Günleri kapsamında Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından yayımlanan Bağımlılıkla Mücadele Destek Programları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Yeşilay'ın bağımlılıkla mücadele alanında proje hibesi veren bir kurum olduğu anlatılmıştır. Yeşilay'ın eğitim faaliyetleri, üniversite kulüpleri, Genç Yeşilay projesi, akran eğitmenliği ve gençlere yönelik diğer çalışmalarla ilgili bilgi verilmiştir. Türkiye'nin en kapsamlı bağımlılık önleme programı olan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) Eğitim Programı hakkında bilgi paylaşımı yapılarak broşür dağıtımı sağlanmıştır. Son olarak öğrencilerimizin bağımlılık alanında farkındalığını artırmak için ödüllü Yeşilay Bilgi Yarışması yapılmış ve büyük ilgi görmüştür.

8.2.33. Uluslararası Stratejik İletişim Forumu (Stratcom Summit)

Stratcom, her yıl farklı ülkelerden ve sektörlerden temsilcileri bir araya getirerek stratejik iletişim alanındaki küresel meselelerin ve trendlerin tartışılmasına öncülük eden bir platformdur. 2021 yılından bu yana, 50'den fazla ülkeden binlerce katılımcı ve konuşmacıyı bir araya getiren Stratcom Summit'in yanı sıra, Stratcom Public Forum, Stratcom Youth ve Stratcom Podcast markalarıyla da küresel çapta etkili bir stratejik iletişim ağı oluşturmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığınca 26 Kasım 2024 tarihinde “Stratcom Youth’24- Küresel İletişimde Gençlik ve Teknoloji: Yeni Dönem, Yeni Dinamikler” programı düzenlenmiştir. Türkiye’deki iletişim fakültelerinde eğitim gören genç iletişimcilere ve profesyonellere yönelik etkinlikte; katılımcıların teknolojiyle şekillenen küresel iletişim trendlerini keşfetmelerini ve yeni medya ile teknolojinin etkilerini iletişim stratejilerine nasıl entegre edebileceklerini öğrenmeleri hedeflenmiştir. Etkinliğin temel amacı; gençlere mesleki tecrübe kazandırmak, onları küresel iletişim alanındaki yeniliklere hazırlamak ve mesleki hayata yönelik farkındalık sağlamaktır. Uzaya ilk çıkan Türk astoronotlarımızdan Tuva Cihangir Atasever’in de katılımıyla gerçekleşen programda

10 panelist, gençlere ilham verecek konuşmalar yapmıştır. Bu etkinlik, katılımcıların küresel iletişim dinamiklerini daha iyi anlayabilmeleri için önemli bir fırsat sunmuştur.

Stratcom Youth web sitesi

8.2.34. Bâb-1 Âli Okulu Eğitim Programı

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın, gençlerin temiz bilgiye ve temiz iletişime ulaşma vizyonunu uygulamak, sivil toplum kuruluşlarının bünyesinde iletişim ve medya üzerine ihtisası veya ilgisi olan gençleri uzman proje ekibi/akademisyenler aracılığıyla nitelikli, yetişmiş, yerli ve millî duygulara, düşüncelere sahip iletişim uzmanları olarak kamuoyuna kazandırmak amacıyla Bâb-1 Âli Okulu Eğitim Programı düzenlenmektedir.

Çeşitli STK temsilcileri, üniversite öğrencileri, akademisyenler ve uzmanların katıldığı Bâb-1 Ali Okulu Eğitim Programı kapsamında, "Dezenformasyonla Mücadelede Vatandaş Odaklı İletişim: CİMER", "Dezenformasyonun Psikolojik Boyutu ve Algı Yönetimi", "Dezenformasyonla Mücadelenin Hukuki Boyutu", "Sosyolojik Açıdan Dezenformasyon", "Dezenformasyona Karşı Medya-Okuryazarlığının Önemi", "Dijital Dönüşüm Çağında Bir Tehdit unsuru Olarak Dezenformasyon", "Dijital Medyadaki Yeni Yönelimler" vb. geniş yelpazede konular ele alınmaktadır.

8.2.35. “Okul Gazetesi” Projesi

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı İzmir Bölge Müdürlüğü görev sahasında bulunan İzmir’deki lise öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler çerçevesinde, teknolojiyi kullanırken üretkenliklerini artırması ve mesleki tercihlerine yönelik yeni beceriler kazanmasını teminen İzmir Bölge Müdürlüğü koordinasyonunda, İzmir İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile iş birliğinde “Okul Gazetesi” isimli bir proje hazırlanmıştır. Proje kapsamında, öğrenciler; gazetecilik mesleğini tanıma, sevmeye ve iletişim yeteneklerini artırarak uygulamalı olarak hayata geçirme imkânına erişebilme amacıyla aylık periyotlar hâlinde okullarını, eğitim faaliyetlerini, sosyal çalışmalarını, okul içerisindeki yaşantılarını, okullarının mevcut durumunu veya tarihini, yaşadıkları il ve ilçeleri anlatacakları haber, şiir, yazı ve fotoğraf gibi içeriklerden oluşan 2 sayfalık bir formatta gazete hazırlamakta olup bu konuda tecrübe kazanmaları amaçlanmaktadır. Hazırlanan bu gazeteler, Bölge Müdürlüğün görev bölgesinde mukim günlük yayımlanan Yeni İzmir gazetesinde yayımlanmakta olup Değerlendirme Kurulu tarafından dereceye girmeye hak kazanan okullara 2024 haziran ayında gerçekleştirilen Ödül Töreni’nde ödülleri takdim edilmiştir.

8.2.36. “Gençler Arası Medya ve İletişim” Projesi

Erasmus+ programı kapsamında hayata geçirilen “Gençler Arası Medya ve İletişim” projesi, Trabzon’da 27-29 Aralık 2024 tarihleri arasında hayata geçirilmiştir. Etkinliğin açılışına Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Trabzon Bölge Müdürü, Erasmus+ proje koordinatörleri, medya uzmanları ve gençler katılmıştır. Açılıшта, projenin önemine değinen yetkililer, gençlerin medya okuryazarlığı konusundaki yetkinliklerinin artırılmasının dijital çağda büyük bir gereklilik olduğunu vurgulamışlardır.

Katılımcılara üç gün boyunca çeşitli atölye çalışmaları, grup tartışmaları ve uygulamalı etkinlikler ile zenginleştirilmiş eğitim programı sunulmuştur. İlk gün, medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme üzerine yoğunlaşırken ikinci gün etkili iletişim teknikleri ve beden dili eğitimi verilmiştir. Üçüncü gün ise uygulamalı etkinliklerle katılımcılar, öğrendiklerini pratiğe dökme fırsatı bulmuşlardır.

Proje, 18-30 yaş arası 20 genci bir araya getirerek gençlerin medya okuryazarlığı ve iletişim becerilerini geliştirmeyi; gençlerin medya içeriklerini eleştirel bir şekilde değerlendirme becerilerini artırmayı, sosyal medya platformlarını etkin bir biçimde kullanmalarını sağlamayı ve iletişim becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Trabzon'da Gençler Arası Medya ve İletişim Çalıştaya - Erasmus + Projesi

8.2.37. “Dijital Medya’nın Öncüleri: Genç İletişimciler” Projesi

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı İzmir Bölge Müdürlüğü bünyesinde yürütülen “Dijital Medya’nın Öncüleri: Genç İletişimciler” projesi, İzmir ve Manisa’daki iletişim fakülteleri öğrencilerinin medya okuryazarlığı, dezenformasyon farkındalığı ve yeni medya konularındaki bilgi ve becerilerini artırmak, dijitalleşmenin medya sektörüne getirdiği mesleki pratiklere uyum sağlama konusunda yaşanan zorlukların giderilmesi, yerel medyanın dijital dönüşümünü ve bu konu ile ilgili becerilerin geliştirilmesi ile yerel medya kuruluşlarındaki eksikliklerin tespit edilerek uygun çözüm önerilerinin sunulması amacıyla Erasmus+Gençlik Faliyetleri KA 154-YOU kapsamında hibe almıştır.

Proje kapsamında, İzmir ve Manisa’da gerçekleştirilecek etkinlik ve eğitimler ile yeni nesil medya araçlarını etkin kullanabilen, dezenformasyona yönelik içeriklerin ayırdına varabilen ve eleştirel bakış açısına sahip sorumlu bireylerin yetişmesi teşvik edilecek, gençlerin yeni beceriler edinmesi, sosyal hayata aktif katılımı, gençler arasında iş birliği tesisi hedefleri doğrultusunda genç iletişimcilerin dijital becerilerinin sektörün beklentileri doğrultusunda geliştirilmesi ile istihdam süreçlerinde avantajlı konuma geçmeleri sağlanacak ve bu yolla yerel medyanın da nitelikli eleman ihtiyacına yönelik sorunların çözümü desteklenecektir.

8.2.38. Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı ve Dijital Okuryazarlık Eğitimleri

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı iletişim uzmanları tarafından üniversite öğrencilerine Sosyal Medyanın Doğru Kullanımı ve Dijital Okuryazarlık başlıklı eğitimler verilmektedir.

İletişim Başkanlığı tarafından ayrıca gençlerin ilgi alanlarına hitap eden birçok konuda da (spor haberciliği vb.) eğitim programları düzenlenmektedir.

8.2.39. “Gençlere İlham Veren İsimler” Projesi

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından, “Gençlere İlham Veren İsimler” projesi hayata geçirilmiştir. Projeyle, özellikle 16-35 yaş aralığındaki gençlerin, çeşitli alanlarda başarılarıyla insanlığa önder olmuş kişileri örnek almaları ve onların düşünce dünyasını öğrenerek kendi bakış açılarını oluşturmaları amaçlanmıştır.

İlki, 18 Şubat 2020 tarihinde İstanbul’da düzenlenen programda, Malcolm X’in kızı Ilyasah Shabazz konuşmacı olarak katılmıştır. Programda ağırlanan isimler arasında Nobel Barış Ödülü sahibi Yemenli Tawakkol Karman ve Nelson Mandela’nın torunu Ndaba Thembekile Mandela da yer almıştır.

24 Ocak 2023 tarihinde İletişim Başkanlığı Konferans Salonu'nda Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un açılış konuşması ile başlayan program, "Bilimde İz Bırakanlar" ve "Sporda İz Bırakanlar" başlıklı iki oturumlu panelden oluşmuştur.

Etkinliklere İstanbul'daki gençlik sivil toplum kuruluşu yetkilileri, üst düzey kamu görevlileri, ve yabancı misyon şeflerinin yanı sıra Anadolu Ajansı, Demirören Haber Ajansı, TRT, TRT Haber, TRT World, Sabah, Milat, Diriliş Postası temsilcileri de katılmıştır.

8.2.40. Öğrencilerle Söyleşiler

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bölge müdürlükleri aracılığıyla birçok üniversitenin çeşitli bölümlerinden öğrencilerle "Kariyer Fırsatları", "Medya ve Toplum", "Medya Okuryazarlığı" vb. konularda interaktif söyleşiler gerçekleştirilmektedir.

8.3. Dinî Hizmetler

Ülkemizde dinî hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı, bağımlılıkla mücadele alanında yürütülen çalışmaların doğal paydaşıdır. Gerek önleyici ve koruyucu çalışmalar aşamasında gerekse tedavi ve sonrası rehabilitasyon aşamalarında yürütülen programlarda dinî hizmetler önemli bir destek unsurudur.

Bu çerçevede vaaz, hutbe, özel irşat programları, konferans, seminer, panel gibi yöntemlerle uyuşturucuyla mücadele konusunda bilgilendirmeler yapılmakta; camiler, Kur'an kursları, aile ve dinî rehberlik büroları, gençlik merkezleri, yurtlar veya müftülüklerin uygun göreceği mekânlarda öğrencilere, gençlere ve vatandaşlara yönelik eğitim programları düzenlenmektedir. Ayrıca din görevlileri tarafından bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirmede bulunmak, gereklilik hâlinde bağımlılık danışma, arındırma ve rehabilitasyon merkezlerine yönlendirme yapmak amacıyla ev ve iş yeri ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır:

2012;

- ◆ Zararlı alışkanlıklarla ilgili ülke genelinde 1.059 vaaz yapılmış, 33 hutbe okunmuş, kadınlara yönelik 125 vaaz gerçekleştirilmiş, sigarayla ilgili 17 hutbe okunmuş, 102 vaaz gerçekleştirilmiştir.
- ◆ Madde bağımlılığı ile mücadele kapsamında TUBİM ile koordine olarak Ankara ili Polatlı ilçesinde, Antalya merkez, Manavgat ve Alanya ilçelerinde, Sivas merkez ve Yıldızeli ilçesinde toplam 1.095 din görevlisine “Uyuşturucu ve Uyuşturucuya Karşı Din Görevlisinin Etkin Mücadelesi” konulu seminer verilmiştir.
- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığı ve TDV yayınlarından, “Alkollü İçkiler, Sigara ve Diğerleri”, “Madde Bağımlılığı”, “Gençlik Sorunları ve İntihar”, “Sigara, Alkol, Uyuşturucu Zararları ve Dinî Hükmü” ile “Alkol Kullanma ve Madde Bağımlılığının Zararları” isimli kitaplar yayımlanmış, Diyanet Aylık Dergisi’nde zararlı alışkanlıklardan korunma ile ilgili makaleler yer almıştır.

2013;

- ◆ Zararlı alışkanlıklarla ilgili olarak ülke genelinde 3 bin 365 vaaz yapılmış, 13 hutbe okunmuştur.
- ◆ Madde bağımlılığı ile mücadele kapsamında TUBİM ile koordineli olarak “Uyuşturucuya Karşı Din Görevlisinin Etkin Mücadelesi” konulu 4 hizmet içi eğitim semineri verilmiştir.

2014;

- ◆ Bağımlılık ile mücadele kapsamında ülke genelinde 1.201 vaaz, 6 hutbe, 27 seminer, 7 panel, 41 sohbet, 10 ziyaret, 7 konferans, 1 TV programı, 10 toplantı yapılmış ve 2 fotoğraf sergisi açılmıştır.
- ◆ Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 11 kitapçıktan oluşan “Ailem” serisi içerisinde madde bağımlılığını önlemede aile müessesesinin önemli olduğunu vurgulamak için “Ailemi Bağımlılıktan Koruyorum” kitapçığı hazırlanmıştır. Ayrıca Diyanet Aylık Dergisi’nde zararlı alışkanlıklardan korunma yolları hakkında makalelere yer verilmiştir.
- ◆ 18 Eylül 2014 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında iş birliği protokolü imzalanmıştır.

2015;

- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı iş birliğinde gençlere yönelik “Umre Programı” düzenlenmiştir. AMATEM (Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi) de madde bağımlılığı tedavisi görmüş gençlere 25 Mayıs 4 Haziran 2015 tarihleri arasında 10 günlük umre programı düzenlemiştir. Umre programına değişik illerden 30 genç katılmıştır.
- ◆ Ramazan ayı içerisinde Adana, Ankara, Manisa, Samsun, Gaziantep, Elâzığ, Kayseri ve İzmir illerinde madde bağımlılığı tedavisi gören kişilere yönelik iftar programı gerçekleştirilmiştir.

- ◆ 24 Ekim 2015 Salı günü Diyanet TV’de “Çılgılık” programında madde bağımlısı bir gencin ve ailesinin yasadıkları anlatılmış, uzman görüşlerine yer verilmiş ve çocuk yetiştirmenin önemine vurgu yapılmıştır.
- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 18.09.2014 tarihinde imzalanan protokol gereği, Kocaeli ili Darıca ilçesinde 23-26 Kasım 2015 tarihleri arasında Türkiye Yeşilay Cemiyeti ile din görevlilerine yönelik “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” yapılmıştır. Eğitim Programına vaiz, din hizmetleri uzmanı, eğitim uzmanı, imam hatiplerin de aralarında bulunduğu 81 ilden 86 din görevlisi katılmıştır.
- ◆ Madde bağımlısı gençlere manevi destek hizmeti sunan Ankara Sincan merkezli Hizmet Gönül Erleri Derneğinde görev yapan 150 kişiye Genel Müdürlük personeli tarafından her pazartesi günü hadis usulü, fıkıh usulü ve kelim dersleri düzenli olarak verilmiştir.

2016;

- ◆ Ramazan ayı içerisinde ülkemizde belirli illerde madde bağımlısı tedavisi gören kişilere yönelik iftar programı yapılmıştır.
- ◆ Kutlu doğum programları kapsamında AMATEM’lerde madde bağımlılarına yönelik “Maddeden Mana’ya Kutlu Doğum” programı yapılmıştır.
- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığı Nisan 2016 tarihi itibarıyla Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu (UMK) ve Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Kurulu (UMTK)’na dâhil edilmiştir.

2017;

- ◆ 13-17 Mayıs 2017 tarihleri arasında Afyonkarahisar’da bağımlılıkla mücadele koordinatörü olarak görevlendirilen 116 Başkanlık personeli eğitime alınmıştır.
- ◆ 05 Temmuz 2017 tarihinde bireyin ve toplumun sağlığını, güvenlik ve geleceğini tehdit eden her türlü bağımlılığa karşı Başkanlık personelinin manevi rehberlik, manevi bakım/destek sağlaması ve din hizmeti sunmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen Diyanet İşleri Başkanlığının Bağımlılıkla Mücadele Hizmetlerine Dair Çalışma Usul ve Esasları yürürlüğe girmiştir.
- ◆ 7 Temmuz 2017 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığının Bağımlılıkla Mücadele Hizmetlerine Dair Çalışma Usul ve Esasları çerçevesinde eğitim alan personel arasından 81 ilde 82 bağımlılıkla mücadele koordinatörleri görevlendirilmiştir.

2018;

- ◆ Kamu kurumlarında çalışan personele yönelik eğitimlerin standardizasyonunun sağlanarak etkili bir şekilde yaygınlaştırılması faaliyeti kapsamında; Türkiye Yeşilay Cemiyeti ile din görevlilerine yönelik TBM kapsamında eğitimler

verilmiştir. Madde bağımlılığı ile mücadele süreçlerinin manevi değerler ile desteklenmesi faaliyeti kapsamında; 81 ilde bağımlılıkla mücadele alanında bir koordinatör görevlendirilmiştir.

- Tedavi merkezlerinde manevi destek hizmeti sunacak personelin görevlendirilmesi çalışmaları kapsamında; Diyanet İşleri Başkanlığı merkezinde 14 Mayıs 2018'de AMATEM'lerde Sunulacak Manevi Destek Hizmeti Çalıştayı düzenlenmiştir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı bağımlılıkla mücadele kapsamında toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla vaaz, özel irşat programı, konferans, seminer, panel gibi programlar düzenlenmiştir. Söz konusu programlara ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

2015-2018 Yılları Faaliyet Verileri

Faaliyet Adı	2015	2016	2017	2018
Vaaz/Hutbe	1741	1836	2011	1016
Konferans/Panel vb.	450	586	667	920
Cezaevi ve DS Dersleri	192	235	279	449
KYK'larda Düzenlenen Programlar	220	483	596	1832
AMATEM'lerde Düzenlenen Programlar	43	58	153	699
Din Görevlilerine Yönelik Eğitimler	265	375	312	379

- Madde bağımlılığı ile mücadele süreçlerinin manevi değerler ile desteklenmesi için, 3 denetimli serbestlik müdürlüğünde ve 15 ceza infaz kurumunda bu kapsamda hizmet sunulmuştur.
- Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Programı (MAREP) kapsamında 10 il ve uygulayıcılar tespit edilmiş olup, denetimli serbestlik müdürlüklerinde yapılacak programla ilgili çalışmalar yapılmıştır.
- Diyanet İşleri Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü çerçevesinde, ihtiyaç duyulan ceza infaz kurumalarında 587 personel ile manevi danışmanlık rehberlik hizmetleri yürütülmüştür.
- Camiler, Kur'an kursları, aile ve dinî rehberlik büroları, gençlik merkezleri, yurtlar veya müftülüğün uygun gördüğü diğer mekânlarda öğrencilere, gençlere ve vatandaşlarımıza yönelik eğitim programlarında ulaşılan kişi sayısı yaklaşık 1 milyon 381 bin 28'dir.
- Diyanet İşleri Başkanlığının taşradaki personeline yönelik bilgilendirici ve bilinçlendirici eğitimlerin verilmesi faaliyeti kapsamında; eğitim modülleri oluşturulmuş, 100 personele daha eğitici eğitimi verilerek bu eğitimlerin tamamlanması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu eğitimlerde Türkiye Yeşilay

Cemiyeti bünyesinde yer alan program ve dokümanlardan istifade edilmiştir. Eğitim almış personelin tazeleme eğitimleri 108 personelin katılımıyla 11-14 Aralık 2018 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

- ◆ Gençlik merkezleri ve müftülüklerde uygun görülen mekânlarda danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. İl ve ilçelerde bağımlılıkla mücadele alanında bir koordinatörün görevlendirilmesi hedefi doğrultusunda, illerin tamamında, ilçelerin en az %25'inde koordinatör görevlendirilmiş olup diğer ilçelerde görevlendirme çalışmaları devam etmektedir.
- ◆ Tedavi merkezlerinde manevi destek hizmeti sunacak personelin görevlendirilmesi ile ilgili olarak 23 tedavi merkezi için manevi danışmanlar belirlenmiştir. Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ortak eğitimine katılan 23 personel, AMATEM'lerde görevlendirilmiştir.
- ◆ Bağımlılıktan kurtulan gençlerin umreye gönderilmesine yönelik olarak, AMATEM'lerde tedavi görerek bağımlılıktan kurtulan ve sosyal uyum konusunda koordinatörlerin takip ettiği 32 kişi umreye gönderilmiştir. Umreye gönderilen kişilerden olumlu geri dönüşler alınmıştır.

2019;

- ◆ Kamu kurumlarında çalışan personele yönelik bağımlılıkla mücadele kapsamında eğitimlerin standardizasyonunun sağlanarak etkili bir şekilde yaygınlaştırılması faaliyeti kapsamında; Türkiye Yeşilay Cemiyeti ile din görevlilerine yönelik TBM modülü esas alınarak bağımlılıkla mücadele eğitimleri verilmiştir.
- ◆ Madde bağımlılığı ile mücadele süreçlerinin manevi değerler ile desteklenmesi faaliyeti kapsamında; 81 ilde bağımlılıkla mücadele alanında bir kadın bir erkek olmak üzere koordinatör görevlendirmesi yapılmıştır.
- ◆ Madde bağımlılığı ile mücadele süreçlerinin manevi değerler ile desteklenmesi için, denetimli serbestlik müdürlükleri ile iş birliği yapılmıştır. Ayrıca ceza infaz kurumlarında görevlendirilen personelin faaliyetlerine etkin bir şekilde devam etmesi sağlanmıştır.
- ◆ Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Programı (MAREP) kapsamında 10 il ve uygulayıcılar tespit edilmiş olup denetimli serbestlik müdürlüklerinde pilot uygulama başlatılmış ve çalışma devam etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanmış olan iş birliği protokolü güncellenmiş olup bu çerçevede ihtiyaç duyulan ceza infaz kurumlarında 587 personel ile manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sürdürülmektedir.
- ◆ Tedavi merkezlerinde manevi destek hizmeti sunacak personelin görevlendirilmesi çalışmaları kapsamında Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri

Başkanlığı ortak eğitimine katılan 23 personel, tedavi merkezlerinde manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmak üzere söz konusu yıl da görevlendirilmiştir.

- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığı taşra personeline yönelik bilgilendirici ve bilinçlendirici eğitimlerin verilmesi faaliyeti kapsamında; eğitim modüllerinin oluşturulması ve 100 personele daha eğitici eğitimi verilerek bu eğitimlerin tamamlanması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu eğitimlerde Türkiye Yeşilay Cemiyeti bünyesinde yer alan program ve dokümanlardan istifade edilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin bağımlılıkla mücadele çalışmalarına etkin katılımının sağlanması amacıyla 2019 yılında 5.850 personele uyuşturucu ile mücadeleye ilişkin farkındalık ve bilinç kazandırmaya yönelik eğitim verilmiştir.
- ◆ 81 il ve tüm ilçelerinde 2019 yılı yaz Kur'an kursu programlarında düzenlenen seminerlerde, öğrencilere teknoloji bağımlılığı başta olmak üzere bağımlılıklarla mücadele konusunda eğitimler verilmiştir.
- ◆ 8.759 seminer gerçekleştirilmiş ve bu seminerlere 507 bin 671 kursiyer katılmıştır. Ayrıca Mevlid-i Nebi haftası dolayısıyla teknoloji bağımlılığına dikkat çekmek, farkındalık oluşturmak amacıyla kamu spotu hazırlanmıştır.
- ◆ Altındağ projesi kapsamında ilçede 135 personele temel bağımlılık eğitimi verilmiş, Kur'an kurslarında, camilerde yetişkinlere yönelik farkındalık faaliyetleri icra edilmiş ve esnaf ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.
- ◆ Tütün bağımlılığı ile mücadele çalışmaları kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı personeline tütün ürünü kullananların bırakmaları için teşvik edilmesi ve camiler, Kur'an kursları, hizmet binaları ile müstemilatlarında tütün ürünü kullanılmaması hususlarında talimat verilmiştir.
- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığınca bağımlılıkla mücadele kapsamında bilinçlendirme ve toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla vaaz, özel irşat programı, konferans, seminer, panel gibi programlar düzenlenmiştir. Bu programlara ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

2019 Yılı Faaliyet Verileri

Faaliyet Adı	Faaliyet Sayısı
Vaaz/Hutbe	4942
Konferans/Panel vb.	2470
Cezaevi ve DS Dersleri	1226
KYK'larda Düzenlenen Programlar	606
AMATEM'lerde Düzenlenen Programlar	1159
Din Görevlilerine Yönelik Eğitimler	621

2020;

- 81 il ve 483 ilçede bir erkek bir kadın ve Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM)'nin belirlediği ilçelerde olmak üzere 1.128 koordinatör eliyle yürütmüştür.
- Bağımlılıkla mücadele ve AMATEM koordinatörleri, Başkanlık tarafından belirlenen faaliyetleri gerçekleştirmekte, illerde valilik koordinasyon toplantılarına katılarak alınan kararlar doğrultusunda çalışmalar yapmakta, bölgelerinde bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık toplantıları yaparak bilinçlendirme faaliyetlerinde bulunmakta, bağımlı kişileri ilgili sağlık kuruluşlarına yönlendirmektedirler. Tedavi sonrasında ise muhatapların sosyal uyum programlarına destek olmakta, yeniden bağımlılığa dönmeleri için rehabilitasyon çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Tedavi merkezlerinde manevi destek hizmeti sunacak personelin görevlendirilmesi çalışmaları kapsamında; talep edilen tedavi merkezlerinde personel görevlendirmesi yapılmıştır.

2020 Yılı Faaliyet Verileri

Faaliyet Adı	Faaliyet Sayısı
Vaaz/Hutbe	2149
Konferans/Panel vb.	456
Cezaevi ve DS Dersleri	293
Öğrenci Yurtlarına Yönelik Programlar	104
AMATEM'e Yönelik Programlar	172
Din Görevlilerine Yönelik Eğitimler	192

2021;

- 2021 yılında 81 il ve 483 ilçede görevlendirilen koordinatör sayısı 1.128'dir. Bağımlılıkla mücadele çalışmaları kapsamında bireyleri alkol, sigara, uyuşturucu, kumar ve teknoloji gibi her türlü bağımlılıktan korumak amacıyla vaaz, hutbe ve konferanslar vasıtasıyla bilgilendirmeler yapılmış; basılı, görsel ve işitsel yayınlar ile toplum aydınlatılmış, talepler doğrultusunda YEDAM, AMATEM ve sağlık kuruluşlarının ilgili bölümlerinde manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmuştur.
- Bağımlılıkla mücadeleye yönelik hizmetlerde ilgili kurumlarla iş birliği esas alınmıştır. Bu bağlamda, mevcut iş birliği protokolleri gelişen ve değişen şartlar ve ihtiyaçlar dikkate alınarak güncellenmektedir. Örneğin DİB ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında iş birliği protokolü de 14.01.2021 tarihinde ihtiyaçlar dikkate alınarak güncellenmiştir.

- Personelin bağımlılıkla mücadele kapsamındaki yeterliliğinin artırılması amacıyla kurumlar arası iş birliği esasına dayalı olarak hizmet içi eğitimler düzenlenmiştir. Bu çerçevede, Türkiye Yeşilay Cemiyeti ile iş birliği hâlinde din görevlilerine yönelik TBM modülü esas alınarak 2021 yılında Yeşilay Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'na katılan personelden 32 bin 173 kişi, en az bir eğitim modülünü tamamlamıştır.

Diyanet Personeli TBM Uzaktan Eğitim Verileri

Toplam Kayıt Olan Kişi Sayısı	41.120
Tamamlanan Eğitim Sayısı	32.173
En Az Bir Eğitim Tamamlayan Kişi Sayısı	32.173
Her İki Eğitimi Tamamlayan Kişi Sayısı	20.199
Eğitimde Geçirilen Süre (Saat)	57.860
Memnuniyet Oranı	%84
Katılım Oranı	%79
Kişi Başı Geçirilen Ortalama Süre (Saat)	1,1

- Bağımlılıkla mücadele hizmetleri kapsamında; ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde üniversite öğrenci yurtları öncelikli olmak üzere gençlik merkezleri ve müftülüklerce uygun görülen diğer mekânlarda, manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmuştur.

- Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri (AMATEM), Çocuk-Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri (ÇEMATEM) ve Yeşilay Danışma Merkezleri (YEDAM)'ndeki danışma ve tedavi süreçlerine Başkanlık görevlileri tarafından sunulan manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ile katkı sağlanmaktadır. Ayrıca talep eden tedavi merkezlerine personel görevlendirmesi yapılmaktadır.
- Diyanet İşleri Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü çerçevesinde, ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevlendirilen personel marifetiyle hükümlü, yükümlü ve tutuklulara bağımlılıkla mücadele hizmetleri kapsamında manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sürdürülmektedir. Bağımlılığın her türüne dair toplumsal bilinci ve farkındalığı artırmak amacıyla yıl içerisinde vaaz, hutbe, konferans, seminer, radyo-televizyon programı vb. etkinlikler vasıtasıyla bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.
- 2021 yılı yaz Kur'an kursları ile ihtiyaç odaklı Kur'an kurslarında öğrenim gören kursiyerlere, 81 il ve tüm ilçelerde seminerler düzenlenmiş, teknoloji bağımlılığı başta olmak üzere bağımlılıkla mücadele konusunda eğitimler verilmiştir.

Ülke genelinde, 2021 yılı III. dönem (Temmuz-Ağustos-Eylül) vaaz ana konularından biri, "Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele" olarak belirlenmiştir. Konu, üç ay boyunca vaazlarda şu alt başlıklarda ele alınmıştır: Gerçek ya da Sanal Bağımlılık; İnsanlığı Tehdit Eden Üç Tuzak: İçki, Uyuşturucu ve Kumar; Toplumsal Bir Yara: Alkol/ İçki Bağımlılığı; Maneviyat Buhranı ve Madde Bağımlılığı, Sigara mı Sağlık mı? Kumar ve Şans Oyunları Bağımlılığı; Yeni Bağımlılığımız: Teknoloji, İnternet ve Sosyal Medya; Alışveriş Bağımlılığı ve İsrar; Bağımlılık Kışkacında Gençlik; Ailemi Bağımlılıktan Koruyorum; Bağımlılıkla Mücadele ve Manevi Destek.

Bağımlılıkla mücadele konusunun 2021 yılı genelinde vaaz, hutbe, konferans vb. etkinliklerde ele alınışına dair istatistikler, aşağıda belirtilmiştir.

2021 Yılı Bağımlılık ile Mücadele Kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından Yürütülen

Çalışmalara İlişkin Veriler

Faaliyet Adı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı
Vaaz	33.883	25.000.000 (Tahmini)
Hutbe	1	25.000.000 (Tahmini)
Seminer/Çalıştay vb.	1847	88.262
Konferans/Panel vb.	663	20.212
Cezaevi ve DS Dersleri	853	17.780
Din Görevlilerine Yönelik Eğitimler	144	35.348

Ulusal düzeyde bağımlılıkla mücadelede farkındalık, bilgi ve bilinç oluşturmak amacıyla Diyanet TV’de dört program gerçekleştirilmiştir. Sağlık Bakanlığının “Başarabilirsin” temasıyla başlattığı Sigarayı Bırakma Kampanyası’na destek verilmiştir. 7 Mayıs 2021 tarihinde merkez birimlerine ve 81 il müftülüğüne söz konusu kampanya ile ilgili bilgilendirme yazısı gönderilmiş, personel kampanyaya teşvik edilmiş, destek olunması talep edilmiştir.

Bağımlılıkla mücadele çalışmaları, periyodik aralıklarla gerçekleştirilen çalıştay ve toplantılarla değerlendirilmektedir. Bu amaçla bağımlılıkla mücadele hizmetleri il koordinatörlerinin katılımı ile 09 Mart 2021 ve 24 Aralık 2021 tarihlerinde bağımlılıkla mücadeleye yönelik manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini değerlendirmek amacıyla çevrim içi çalıştaylar gerçekleştirilmiştir.

Bağımlılıkla mücadele alanında hizmet sunan personelin hizmet sunumuna dair hatıraları etik kurallara dikkat edilerek kitap hâline getirilmiş, basımı yapılmak üzere Dinî Yayınlar Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

2022;

- ◆ Bilinçlendirme, koruma, önleme, tedavi odaklı ve sosyal uyum kapsamında, bağımlılıkla mücadeleye yönelik hizmetler 81 il müftülüğü ile ihtiyaç duyulan ilçe müftülükleri bünyesinde görevlendirilen bir kadın bir erkek koordinatörün rehberliğinde yürütülmüştür. 2022 yılında 81 il ve 483 ilçede görevlendirilen koordinatör sayısı 1.128’dir.
- ◆ Bağımlılıkla mücadele çalışmaları kapsamında bireyleri alkol, sigara, uyuşturucu, kumar ve teknoloji gibi her türlü bağımlılıktan korumak amacıyla vaaz, hutbe ve konferanslar vasıtasıyla bilgilendirmeler yapılmaktadır. Basılı, görsel ve işitsel yayınlarla toplum aydınlatılmaya çalışılmıştır. Talepler doğrultusunda iş birliği esasına göre Sağlık Bakanlığı ve Yeşilay’a bağlı olanlar başta olmak üzere bağımlılık danışma, arındırma ve rehabilitasyon merkezleri ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü çerçevesinde ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevlendirilen personel marifetiyle hükümlü, tutuklu ve yükümlülere manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmuştur.
- ◆ “Diyanet İşleri Başkanlığı Bağımlılıkla Mücadele Hizmetleri Yönergesi” 6 Aralık 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bağımlılığın her türüne dair toplumsal bilinç ve farkındalığı artırmak amacıyla yıl içerisinde vaaz, hutbe, konferans, seminer, radyo-televizyon programı vb. etkinlikler vasıtasıyla bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.
- ◆ 2022 yılı yaz Kur’an kursları ile ihtiyaç odaklı Kur’an kurslarında öğrenim gören kursiyerlere, 81 il ve tüm ilçelerde seminerler düzenlenmiş, teknoloji bağımlılığı başta olmak üzere bağımlılıkla mücadele konusunda eğitimler verilmiştir. Bu

eğitilmeye Kur'an kurslarında eğitim alan yaklaşık 2,5 milyon kişi katılmıştır. Bağımlılıkla mücadele konusunun yıl genelinde vaaz, hutbe, konferans vb. etkinliklerde ele alınışına dair istatistiki veriler aşağıda yer almaktadır.

2022 Yılı Bağımlılık ile Mücadele Kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından Yürütülen Çalışmalara İlişkin Veriler

Faaliyet Adı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı
Vaaz	8.924	25.000.000 (Tahmini)
Hutbe	2	25.000.000 (Tahmini)
Seminer/Konferans/Çalıştay vb.	4.564	127.769
Cezaevi ve Denetimli Serbestlik Dersleri	935	5.427

- 18-19 Ekim 2022 tarihlerinde Sağlık Bakanlığınca Ankara ATO Congressium Kongre ve Sergi Merkezi'nde düzenlenen Bağımlılıkla Mücadele Şûrası'na katılım sağlanmış ve bir çalıştay grubunda moderatörlük görevi Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yerine getirilmiştir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı bağımlılıkla mücadele hizmetlerinde il ve ilçe koordinatörü olarak görev yapan personele yıl genelinde alanında uzman konuşmacıların katılımıyla çevrim içi seminerler düzenlenmiştir. Bu kapsamda 23 Mart 2022 tarihinde "En İyi Narkotik Polisi Anne", 09 Haziran 2022 tarihinde "Bağımlılıkla Mücadele Yöntemleri ve Yeşilay ile İş Birliği", 29 Eylül 2022 tarihinde "Mesleki Yeterliliklerin Arttırılması, Hizmet Birlikteliğinin Temini, Personel Moral Motivasyon Desteği Sağlanması" temalı çevrim içi seminerler icra edilmiştir.
- Ulusal düzeyde bağımlılıkla mücadelede farkındalık, bilgi ve bilinç oluşturmak amacıyla Diyanet TV'de üç program gerçekleştirilmiştir. Diyanet Aile Dergisi'nin 2022 Eylül sayısı "Dijitalleşme ve Din Eğitimi" temasıyla yayımlanmıştır.

- ◆ Bağımlılıkla mücadele alanında hizmet sunan personel öncelikli olmak üzere; bütün kurum personelinin istifadesine sunmak ve konuya dair farkındalığı artırmak amacıyla, personelin hizmet sunumuna yönelik hatıraları kitap hâline getirilerek Bağımlılıkla Mücadele Hatıraları ismiyle yayımlanmıştır.

2023;

- ◆ Diyanet İşleri Başkanlığı, 2023 yılında bağımlılıkla mücadele hizmetlerini her ilde bir erkek bir kadın koordinatör esasına göre 162 il ve 1.089 ilçe koordinatörü olmak üzere toplam 1.251 koordinatör rehberliğinde devam ettirmiştir. Bağımlılıkla mücadele koordinatörleri ve AMATEM'lerde görevlendirilen personel Diyanet İşleri Başkanlığınca belirlenen faaliyetleri gerçekleştirmek, illerde valilik koordinasyon toplantılarına katılarak alınan kararlar doğrultusunda çalışmalar yapmak, bölgelerinde bağımlılıkla mücadele konusunda farkındalık toplantıları

yaparak bilinçlendirme faaliyetlerinde bulunmak, bağımlı kişileri ilgili sağlık kuruluşlarına yönlendirmekle görevlidir. Tedavi sonrasında ise görevleri, muhatapların sosyal uyum programlarına destek olmak, yeniden bağımlılığa dönmeleri için rehabilitasyon çalışmaları yapmaktadır. Modül olarak TBM programı esas alınmakta, bağımlılık türlerinin tümünü kapsayacak şekilde bağımlılığın dinî boyutuna da değinilerek muhatap kitleye yönelik farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda:

- ◆ 2023 yılı içerisinde özel irşat programları, konferans, seminer, panel vb. 15 bin 226 program gerçekleştirilmiş ve 294 bin 145 kişiye ulaşılmıştır. Bağımlılıkla mücadele kapsamında 10 bin 995 vaaz ve 2 hutbe ile ortalama 20-25 milyon kişiye ulaşıldığı değerlendirilmektedir.
- ◆ 13 Ocak 2023 tarihinde bağımlılıkla mücadele il koordinatörlerine yönelik “Maneviyat İçerikli Psikolojik Danışma ve Rehberlik” konulu çevrim içi söyleşi gerçekleştirilmiştir.
- ◆ 21 Haziran 2023 tarihinde din hizmetlerinden sorumlu il müftü yardımcıları ve bağımlılıkla mücadele il koordinatörlerine bağımlılıkla mücadeleye yönelik toplantı gerçekleştirilmiştir.
- ◆ 13 Aralık 2023 tarihinde bağımlılıkla mücadele il koordinatörlerine yönelik “Merhamet Yorgunluğu ve Korunma Yolları” konulu çevrim içi söyleşi gerçekleştirilmiştir.

2023 Yılı Faaliyet ve Katılımcı Sayısı*

Faaliyet Adı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı
Vaaz	10.995	Yaklaşık 25.000.000
Hutbe	2	Yaklaşık 25.000.000
Seminer/Çalıştay/Konferans/Panel vb.	11.226	294.145
Cezaevi ve DS Dersleri	806	8.563

Kaynak : 2024 Uyuşturucu Raporu

- ◆ 19 Aralık 2023 tarihinde “Bağımlılıkları Anlamak” ve “Bağımlı Bireye Yaklaşım” konferanslar gerçekleştirilmiştir.
- ◆ Ülke genelindeki yaz Kur’an kurslarına katılım sağlayan yaklaşık 425 bin 922 öğrenciye teknoloji bağımlılığı ve tütün bağımlılığı başta olmak üzere bağımlılıkla mücadele konusunda hazırlanan sunumlar yapılmıştır.
- ◆ Diyanet TV’de bağımlılıkla mücadele hizmetleri kapsamında 5 program yayımlanmıştır. Personelin bağımlılıkla mücadele sırasındaki hatıraları, kitap hâline getirilerek basılmıştır.

21. YÜZYILDA TÜRKİYE’NİN BAĞIMLILIKLARLA MÜCADELE SEFERBERLİĞİ

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan “21. Yüzyılda Türkiye’nin Bağımlılıklarla Mücadele Seferberliği” kitabı, Türkiye’nin bağımlılıkla mücadele politikası doğrultusunda yapılan yasal düzenlemelerin yanı sıra, devletin ilgili kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin bu kapsamda yürüttüğü faaliyetleri ayrıntılı ele almaktadır.

Sekiz bölümden oluşan çalışmada uyuşturucu, tütün, alkol ve davranışsal bağımlılıklarla mücadele, danışma, tedavi ve rehabilitasyon, bağımlılıklarla mücadelede kapsayıcı iletişim ve farkındalık çalışmaları, bağımlılıklarla mücadelede yükseköğretim çalışmaları, uluslararası bilimsel çalışmalar ve etkinlikler, toplumu kötü alışkanlıklardan korumaya yönelik genel faaliyetler, derinlemesine ve tüm boyutlarıyla kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Bu çalışma, sürekli ve kapsamlı çaba gerektiren, tüm kurumların ve kamuoyunun ortak çalışmasıyla tam başarı sağlanabilecek uyuşturucuyla mücadele konusunda, gelecekte yapılması gerekenler hakkında da önemli ipuçları vermektedir.

